

Κ2 (Δ)

Δ 1793

16465

2187

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ANTIGONΗ

ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΒΟΗΘΗΜΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Η' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΟΚΤΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΟΕΣΒ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. (Τὰ τοῦ δράματος κύρια καὶ βωβᾶ πρόσωπα. — Σκηνογραφία. — Υπόθεσις.—Τὰ πρὸ τοῦ δράματος πεπραγμένα.—Κρίσις.—Γλώσσα.—Μέτρον.—Διάρθρωσις κατὰ ποσὸν τῶν μερῶν τοῦ δράματος).—2. Ἀνάλυσις τῆς Ἀντιγόνης.—3) Μετάφρασις.—4) Γραμματικά - Σημασιολογικά.—5) Συντακτικά - Αἰσθητικά - Ψυχολογικά. — 6) Πραγματικά. — 7) Ἀποφθέγματα. — 8) Ἡθογραφικά.—9) Νόημα. — 10) Περιλήψεις καὶ 11) Μετρικά.

Α Θ Η Ν Α Ι

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

(230)

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΒΟΗΘΗΜΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Η' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΟΚΤΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ Ο Ε Σ Β

ΕΩΣ ΛΙΓΟΣ ΤΑΧΥ

Διάφορα σημεία των κειμένων

Άρθρα διαλέξεων της έκδοσης

της παρόντος εποχής των

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. (Τὰ τοῦ δράματος κύρια καὶ βωβά πρόσωπα. — Σκηνογραφία. — Υπόθεσις. — Τὰ πρὸ τοῦ δράματος πεπραγμένα. — Κρίσις. — Γλῶσσα. — Μέτρον. — Διάρθρωσις κατὰ ποσὸν τῶν μερῶν τοῦ δράματος). — 2) Ανάλυσις τῆς 'Αντιγόνης. — 3) Μετάφρασις. — 4) Γραμματικά - Σημασιολογικά. — 5) Συντακτικά - Αἰσθητικά - Ψυχολογικά. — 6) Πραγματικά. — 7) 'Αποφθέγματα. — 8) 'Ηθογραφικά. — 9) Νόημα. — 10) Περιλήψεις καὶ 11) Μετρικά.

Α Θ Η Ν Α Ι

ΥΟΔΛΟΧΙΝΑΔΑΡ Ι. ΥΟΙΤΖΟΒ
ΥΟΤΗΛΗΘΑΣ

Πάν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν διὰ σφραγίδος ὑπογρα-
φήν μου.

Γ. Γαγκανηζ

CATALOGUE OF THE EXHIBITION OF THE GREEK BIBLIOGRAPHY

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

— φέρει γνήσια — πιστός είναι ότι πρόκειται για την αρχική σετούμεδός του· δια-
νομώνεται — ανάγυρεται επιτυμέδός του· εστι έτη — φιλοξένη^γ
της Α. Σ. — Επιτυμέδός του είδεται νωρίς τόσο ότι η επιτυμέδος — γνωστή
είναι από την επιτυμέδος Φ. — αποδεικτείται Μ. Σ. — μενόγιτνά της την πρώτη
— θετούνται Η. Η. — ορθολογική — δικτυούσια — δικτυούσια (ε — δικ-
τυούσια) (ε — δικτυούσια) (ε — δικτυούσια) (ε — δικτυούσια) (ε — δικτυούσια)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

1. ΑΝΤΙΓΟΝΗ	ἀδελφαί, θυγατέρες τοῦ Οἰδίποδος καὶ τῆς Ἱοκά-
2. ΙΣΜΗΝΗ	στῆς, ἀνεψιαὶ τοῦ Κρέοντος.
3. ΧΟΡΟΣ	ἐκ 15 εὐγενῶν Θηβαίων γερόντων.
4. ΚΡΕΩΝ	δὲ νέος βασιλεύς, θεῖος πρὸς μητρὸς Ἀντιγόνης
καὶ Ἰσμήνης.
5. ΦΥΛΑΞ	τοῦ νεκροῦ τοῦ Πολυυνείκους.
6. ΑΙΜΩΝ	υἱὸς τοῦ Κρέοντος, μνηστήρ τῆς Ἀντιγόνης.
7. ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ	δὲ τυφλὸς μάντις.
8. ΑΓΓΕΛΟΣ	ἐκ τῶν ἀγρῶν.
9. ΕΥΡΥΔΙΚΗ	σύζυγος τοῦ Κρέοντος.
10. ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ	ἐκ τῶν ἀνακτόρων.

ΒΩΒΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

1. Δύο δορυφόροι τοῦ Κρέοντος.
2. Δύο θεραπαινίδες τῆς Εύρυδίκης.
3. Εἰς ὑπηρέτης ὁδηγῶν τὸν μάντιν Τειρεσίαν.

ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ

"*Η σκηνὴ ὑπόκειται εἰς τὰς Βοιωτικὰς Θήβας καὶ πρὸ τῶν ἀρακτόων τῶν Λαβδακιδῶν, ὅπου τώρα κατοικεῖ ὁ Κρέων.*

Λυκανγές. Ἡ Ἀντιγόνη καὶ ἡ Ἰσμήνη μελανειμοροῦσαι ἔξω τῆς αὐλῆς τῶν ἀνακεφάλων. Προλογίζει ἡ Ἀντιγόνη.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

‘Ο περιφήμος φιλόλογος τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος (200 π. Χ.) διατυπώνει ώς ἔξῆς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος τούτου. «Ἀντιγόνη παρὰ τὴν πρόσταξιν τῆς πόλεως θάψασα τὸν Πολυνεύκην ἐφωράθη καὶ εἰς μνημεῖον κατάγειον ἔκτεθεῖσα παρὰ τὸν Κρέοντος ἀνήρηται. Ἐφ’ ἥ καὶ Αἴμων δυσπαθήσας διὰ τὸν εἰς αὐτὴν ἔρωτα ξίφει ἔαυτὸν διεχειρίσατο. Ἐπὶ δὲ τῷ τούτου θανάτῳ καὶ ἡ μήτηρ Εὐρυδίκη ἔαυτὴν ἀνεῖλεν». Ἡ Ἀντιγόνη δηλαδή, παρὰ τὴν ἀπαγορευτικὴν διαταγὴν τοῦ βασιλέως καὶ θείου τῆς Κρέοντος, θάπτει τὸν νεκρὸν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Πολυνεύκους, συλληφθεῖσα δὲ ἐπ’ αὐτοφώρῳ ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ φρονοῦσιν, ἐγκλείεται ζωντανὴ κατὰ διαταγὴν τοῦ Κρέοντος εἰς πέτρινον ὑπόγειον τάφον, ὅπου τεροματίζει μόνη τὴν ζωὴν τῆς δι’ ἔκουσίου ἀπαγορευτικοῦ. ‘Ο νίδος τοῦ Κρέοντος Αἴμων, ἀγαπῶν αὐτὴν καὶ ὃν μνηστήρα τῆς, κατασφάζει ἔαυτὸν παρὰ τῇ νεκρῷ πλέον μνηστή του. Τοῦτο μαθοῦσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ Εὐρυδίκη ἀπαγχονίζεται.

ΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ

Τὰ πρὸ τοῦ δράματος τούτου συμβάντα, τὰ δποῖα ὁ ποιητὴς θεωρεῖ γνωστὰ εἰς τὸν θεατὰς καὶ διὰ τὰ δποῖα κάμνει νῦνεις εἰς διάφορα μέρη τῆς παρούσης τραγῳδίας, ἐκτίθενται εἰς δύο ἄλλας τραγῳδίας, εἰς «τὸν Οἰδίποδα Τύραννον» τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ καὶ εἰς τὸν «Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας» τοῦ Αἰσχύλου, καὶ ἀναφέρονται εἰς τὰς τραγικὰς περιπτείας τοῦ πολυπαθοῦς βασιλικοῦ οἴκου τῶν Θηβῶν. ‘Ο βασιλεὺς τῶν Θηβῶν Λάιος, μαθὼν παρὰ τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου, ὅτι μέλλει νὰ φονευθῇ ὑπὸ τοῦ ἰδίου νίού του, παραδίδει τὸν νεογέννητον υἱὸν εἰς βοσκόν, ἵνα τὸν ἀπορρίψῃ εἰς τὸν Κιθαιρῶνα. Οὗτος δμως, λυπηθεὶς τὸ νήπιον, τὸ παραδίδει εἰς βοσκόν τοῦ βασιλέως τῆς Κορίνθου Πολύβον, δστις τὸ δωρᾶζε εἰς τὸν ἀτεκνον βασιλέα του. Τὸ νήπιον (δ Οἰδίπον) ἀνδρωθὲν μανθάνει ἀπὸ τὸ ἐν Δελφοῖς Μαντεῖον δτι μὰ γίνη πατροκτόνος καὶ σύνγονος τῆς ιδίας μητρός του. ‘Ο Οἰδίπον, φοβούμενος πλέον τὴν ἐπαλήθευσιν τοῦ χρησμοῦ, πλανᾶται ἀνὰ τὴν Φωκίδα, ἔνθα τυχαίως φονεύει ἄνδρα τινὰ (τὸν ἴδιον πατέρα Λάιον). ‘Ελθὼν ἔξωθεν τῶν Θηβῶν λύει τὸ αἰνιγμα τῆς μαστιζούσης τὴν χώραν Σφιγγὸς καὶ ὡς ἀμοιβὴν παραλαμβάνει τὸν χρησέντα θρόνον τοῦ Λαίου καὶ σύζυγον τὴν χήραν ἔκείνουν Ιοκάστην. ‘Ἐκ τῆς συζύγου ταύτης καὶ μητρός του ἀποκτᾶ τέκνα: Ἀντιγόνην—Ισμήνην—Ἐτεοκλέα—Πολυνεύκην. ‘Ο ἴδιος δμως ἀποκαλύψας τὸ φρικτὸν ἀνοσιούργημά του, τοῦ φόνου δηλ. τοῦ πατρὸς καὶ τῆς συζύγιας μετὰ τῆς μητρός,

αύτὸς μὲν ἔξορύτει τοὺς δοφθαλμοὺς καὶ μετ' ὀλίγον ἀπομνήσκει «ἀπεχθῆς καὶ δυσκλεής», ή δὲ Ἰοκάστη ἀπαγχονίζεται.

Μετὰ ταῦτα, ὡς ἀναφέρει ὁ ἀρχαῖος ἴστορικὸς Ἀπολλόδωρος, ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ ὁ Πολυνείκης, νῦν οὐτοῦ, συνεφώνησαν, ὅπως βασιλεύῃ ἐκάτερος ἐπὶ ἐν τοῖς ἑνναλάξ. Βασιλεύσας ὅμως ὁ Ἐτεοκλῆς ἀρνεῖται νὰ παραδώσῃ τὸν θρόνον εἰς τὸν ἀδελφόν. Διὸ οὗτος φυγὼν εἰς Ἀργοὺς καὶ νυμφευθεὶς τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ἀδράστου Ἀργείαν ἐκστρατεύει κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ μὲν ἐπτὰ ἡγεμόνας συμμάχους, μεταξὺ τῶν δοπίων ὁ θρασύτερος καὶ ἀλαζονικώτερος Καπανεὺς ὁ Ἰππονόου, οἵτινες πολιορκοῦν τὰς ἐπιπλέουσας Θήβας. Κατὰ τὸν πόλεμον οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀλληλοφορεύονται, τέλος δὲ σφέσι τὴν πόλιν διεῖσδις των Κρέων, γενόμενος βασιλεύς, δοτὶς θυσιάσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μεγαρέα, κατὰ συμβουλὴν τοῦ μάντεως Τειρεσίου, εἰς τὸν Ἀργηνὸν ἔξιλεώνει τὸν θεὸν τοῦ πολέμου, μέχοι τότε ἐχθρὸν τῶν Θηβαίων, καὶ τὸν καθιστᾶ σύμμαχον. Οἱ ἐχθροὶ Ἀργείοι ἥττωνται καὶ φεύγουν προτοπάδην.

Ο βασιλεὺς Κρέων ἐκδίδει πλέον διάταγμα, καθ' ὃ δομένος, ὡς πρόμαχος τῆς πατρίδος, ἔπειτε πάντα ταφῇ μὲν πᾶσαν τιμὴν, δὲ Πολυνείκης, ὡς προδότης καὶ ἐχθρὸς αὐτῆς, πάντα μείνη ἀταφος, ἔργαιον κυνῆν καὶ δρονέων. Ο παραβάτης τοῦ διατάγματος θὰ ὑφίστατο τὸν διὰ δημοσίου λιθοβολισμοῦ θάνατον. Διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ διατάγματος ὁ Κρέων ἐγκατέστησε φρουροὺς τοῦ ἐν τοῖς ἀγοραῖς ἐργαμένου νεκροῦ τοῦ Πολυνείκους, προσεκάλεσε δὲ καὶ τοὺς ἀριστεῖς γέροντας Θηβαίους, ἵνα ἐπισήμως ἀνακοινώσῃ τοῦτο καὶ ζητήσῃ τὴν σύμπραξίν των διὰ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ.

Αἱ διαταγαὶ αὗται ἔξεδόθησαν τὴν χαραγμὴν τῆς πρώτης ἀπὸ τῆς φυγῆς τῶν Ἀργείων ἡμέρας, ὀλίγον δὲ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, δοτὶς θὰ φωτίσῃ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς Θηβαϊκῆς ἐλευθερίας, ἀρχίζουν τὰ ἐν τῷ δράματι πραττόμενα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ

Ἐπειδὴ ἡ παιδικὴ ἡλικία τοῦ Οἰδίποδος δύοιαζει κατὰ πολὺ πρὸς τὴν τοῦ Τηλέφου, δοπίος ὡσαύτως ἔξετεμη μετὰ τὴν γέννησίν του ἐπὶ τοῦ Παρθενίου ὄρους, καὶ πρὸς τὴν τοῦ Ρωμύλου, δοπίος ἐργίφθη εἰς τὸν ποταμὸν Τίβεριν, ὑπεστηρίχθη ὅτι δὲ ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶνος ἐκτεθεὶς Οἰδίπους εἶναι δομένος ἀνατέλλων ἡλιος, δοπίος διατρυπᾷ διὰ τῶν ἀκτίνων του τὸ σκοτεινὸν νέφος, τοῦ δοπίου τὰ διστροφόδοντα καὶ ἡ ἀκατανόητος διὰ τοὺς ἀνθρώπους φωνὴ εἶναι τὸ αἴνιγμα τῆς Σφιγγός.

Τὴν φωνὴν ταῦτην κατανοεῖ δῆκων τὸ χάροισμα ὑπερανθρώπου σοφίας Οἰδίπους. Μετὰ τὴν δύσιν του δομένος (τυφλωθεὶς Οἰδίπους) πλανᾶται ἀνὰ τὰ σκότω τῆς νυκτὸς χειραγωγούμενος ὑπὸ τῆς σελήνης, τῆς δοπίας προσωποποίησις εἶναι ή Ἀντιγόνη. Ο μῦθος εἶναι ποιητικώτατος καὶ κατοπτρίζει τὰς ἐντυπώσεις τῶν ἀρχαίων ἀνθρώπων ἐκ τῆς θέας τῶν συμβαινόντων εἰς τὸν οὐρανὸν κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου.

"Αλλοι έτυμοι λογοῦν τὴν λέξιν ἐκ τοῦ **οἰδα**=γνωρίζω + **ποὺς**=ἄνθρωπος' ἔπομένως ὁ Οἰδίποντος εἶναι ὁ σοφός, ἢ δὲ Σφίγξ ἀποτελεῖ τὸ αἰώνιον πρόβλημα τῆς ζωῆς, τὸ δποῖον, παρὰ τὴν παροδικήν του λύσιν, παραμένει ἄλυτον, μέχοις δτου διὰ τῆς τυφλώσεως ὁ Οἰδίποντος ἐπιτύχη νὰ γνωρίσῃ τὸν ἀληθῆ ἑαυτόν του καὶ ἔλθῃ εἰς τὸ πραγματικὸν φῶς.

ΚΡΙΣΙΣ

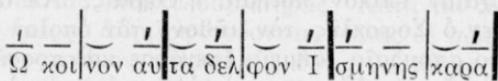
Τὰς τραγικὰς περιπτείας τοῦ πολυπαθοῦς οἴκου τῶν Λαβδακίδῶν ίστόρει ἀρχαῖον ἐπικὸν ποίημα, ἡ Θηβαΐς. Ἀπ' ἐκεῖ λοιπὸν λέγεται δτι ἔλαβεν ὁ Σοφοκλῆς τὸν μυθὸν, τὸν δποῖον ὅμως διέπλασε καταλλήλως. Δύο σπουδαῖα σημεῖα ἐπενόησε καὶ προσέθεσεν ὁ μέγας τραγικός: α') τὸν ἔρωτα Αἴμονος καὶ Ἀντιγόνης, μὴ ἀναφερόμενον εἰς τὸ ἀρχαῖον ἔπος, καὶ β') τὸν τρόπον τιμωρίας τῆς Ἀντιγόνης, δηλαδὴ τὴν ἔγκλεισιν αὐτῆς εἰς ὑπόγειον πέτρινον τάφον. Τοῦτο τὸ δεύτερον ἐδημιούργη ἀτμοσφαιραῖαν τραγικωτέραν. Ὁ ἔρως, ἀντιθέτως, Αἴμονος καὶ Ἀντιγόνης ἀποτελεῖ τὴν τρυφερὰν σκηνὴν τὴν παρεμβαλλομένην μέσα εἰς τὴν ἀτμοσφαιραῖαν τοῦ πείσματος, τῆς ἀπανθρωπίας καὶ τῆς ἀγριότητος.

Ἡ Ἀντιγόνη ἔδιδαχθη ἀπὸ τὸν Σοφοκλέα πιθανώτατα τῷ 441 π. Χ. προκαλέσασα τοιοῦτον ἐνθουσιασμὸν τῶν Ἀθηναίων, ὥστε ἀνεδειξαν τὸν ποιητήν της στρατηγὸν εἰς τὸν Σαμιακὸν πόλεμον μετὰ τοῦ Περικλέους. Ἡ τραγῳδία αὕτη ἀπὸ τότε μέχοι σήμερον θεωρεῖται πραγματικὸν ἀριστούργημα, ὅχι μόνον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς παγκοσμίου δραματουργίας, ὅπως τὴν ἔχαρακτήρισεν ὁ Γερμανὸς φιλόσοφος Hegel. Ἡδη ὁ μέγας Ἀριστοτέλης τὴν ἔγκωμιάζει εἰς τὸ ἔργον του «Ποιητικὴ» διὰ τὴν συμμετοκήν πλοκήν της, τὴν θαυμαστὴν ἡμοποιίαν της, τὰ ἀρμονικώτατα χορικά της, καὶ κυρίως τὴν τεραστίαν ἡμικήν ἀκτινοβολίαν τῆς προσωπικότητος τῆς Ἀντιγόνης. Ἡ κεντρικὴ Ἱδέα ἡ διέπουσα τὸ δρᾶμα τοῦτο ἔγκειται εἰς τὴν σύγκρουσιν τοῦ ἀθανάτου θείου δικαίου καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀγάπης, τὰ δποῖα ἀντιπροσωπεύει ἡ ἡρωὶς Ἀντιγόνη, πρὸς τὸ πρόσκαιρον καὶ πολλάκις αὐθαίρετον ἀνθρώπινον δίκαιον καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ μίσους, τὰ δποῖα ἀντιπροσωπεύει ὁ Κρέων.

Ο θαυμασμὸς πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Σοφοκλέους φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ δτι πλεῖστοι ἔκτοτε τὸ ἐμμῆθησαν. Ἀντιγόνην, ἡ δποία δὲν σφέζεται, ἔγραψε καὶ ὁ Εὐφρίδης, ἐπίσης ὁ Λατίνος τραγικὸς ποιητὴς Λεύκιος Ἀττίος (2ος αἰών π.Χ.), ὁ Λατίνος ποιητὴς Στάτιος τὴν ἐμμῆθη εἰς τὸ ἔπος του Θηβαΐς (1ος αἰών μ. Χ.), ὁ Ἰταλὸς Roucellai εἰς τὸ δρᾶμά του Rosmunda (16ος αἰ. μ.Χ.), ὁ ἐπίσης Ἰταλὸς τραγικὸς ποιητὴς Ἀλφιέρι (18ος αἰ. μ.Χ.) εἰς τὸν «Πολυνείκην» του. Ὁ Ἰταλὸς Zingarelli (ἀρχαὶ 19ου αἰ.) συνέθεσε μελόδραμα «Ἀντιγόνη». Ἔπίσης τὸ ἔργον ἐμμῆθησαν οἱ Γάλλοι Γκαρνιέ, Ροτρούν καὶ Ραζίνας, ὁ δὲ Γερμανὸς μουσουργὸς Μέντελσον—Βαρθόλδου (1841) ἐμελοποίησε κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας τὰ χορικὰ τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους.

Γλῶσσα: εἰς τὰ διαλογικὰ μέρη (ἐπικὸν στοιχεῖον) ή **ἀρχαία** **ἀττικὴ διάλεκτος**, ἀποπνέουσα κάλλος καὶ χάριν καὶ αὐστηρῶς προσαρμοζομένη πρὸς τὸ ἥδος καὶ πάθος τῶν δρώντων, εἰς δὲ τὰ χορικὰ (λυρικὸν στοιχεῖον) πάλιν ή ίδια, ἀλλὰ μὲ πλείστους **δωρισμούς**, ἐπιδρῶντα κατευναστικῶς εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ θεατοῦ καὶ ἔχοντα ἐνάργειαν εἰκόνων, βάθος αἰσθημάτων καὶ ὑψος ίδεων.

Μέτρον: τῶν μὲν διαλογικῶν μερῶν τὸ **Ιαυβικὸν τρίμετρον βαῖνον κατὰ διποδίαν**, τῶν δὲ χορικῶν ποικίλα τὰ μέτρα π.χ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

διαρροώσεως τοῦ δράματος κατὰ ποσὸν τῶν μερῶν αὐτοῦ.

1.	ΠΡΟΛΟΓΟΣ	1+	99	} Ηρότασις
2.	ΠΑΡΟΛΟΣ	100+	161	
3.	Α' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ	162+	331	
4.	Α' ΣΤΑΣΙΜΟΝ	332+	375	
5.	Β' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ	376+	581	
6.	Β' ΣΤΑΣΙΜΟΝ	582+	625	} Επίτασις
7.	Γ' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ	626+	780	
8.	Γ' ΣΤΑΣΙΜΟΝ	781+	800	
9.	Δ' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ	801+	943	
α'	πρῶτον μέρος	801+	805	
β'	πρῶτος ΚΟΜΜΟΣ	806+	882	
γ'	δεύτερον μέρος	883+	890	} Κορύφωσις
δ'	δεύτερος ΚΟΜΜΟΣ	891+	943	
10.	Δ' ΣΤΑΣΙΜΟΝ	944+	987	
11.	Ε' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ	988+	1114	} Περιπέτεια
12.	Ε' ΣΤΑΣΙΜΟΝ	1115+	1154	
13.	ΕΞΟΔΟΣ	1155+	1352	⇒⇒⇒ Επικὴ
α'	"Αγγελος	1155+	1256	
β'	"Αγγελία χοροῦ	1257+	1260	} Καταστροφὴ
γ'	ΚΟΜΜΟΣ Κρέοντος	1261+	1346	
δ'	"Εξοδος χοροῦ	1347+	1352	⇒⇒⇒ Λυρικὴ

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ

‘Η πόλις τῶν Ἀθηνῶν, «τὸ δαιμόνιον πτολίεθρον», κατὰ τὴν ἀθάνατον φράσιν τοῦ Πινδάρου, μὲ τὸν Σοφοκλέα καὶ μὲ τὴν Ἀντιγόνην του ἔχαρισεν εἰς τὸν κόσμον τὸν καλλίτερον τραγικὸν καὶ τὴν ὥραιοτέραν τραγῳδίαν. Ὁ ποιητὴς (496—406 π. Χ.) ἀνεφάνη εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὅποιαν, δῆπος λέγει ὁ Πώλη Σαίν Βικτώρ, «ἡ Ἑλλὰς ἦτο μέσα εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ αἱ Ἀθῆναι ἦσαν μέσα εἰς τὸ φῶς». Εἰκοσιοκτατής ἀναφέρεται διτὶ ἐνίκησεν—πόσον νέος!—εἰς ἄγωνα τραγῳδῶν τὸν τιτάνειον Αἰσχύλον.

Πεντήκοντα πέντε ἑτῶν, ὥριμος πλέον, ἐδίδαξε τὴν Ἀντιγόνην του καὶ οἱ Ἀθηναῖοι εἰς ἀνταμοιβήν τὸν ἀνέδειξαν στρατηγόν. Διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἴστορίαν τῶν παγκοσμίων γραμμάτων ἐν λογοτεχνικὸν ἔργον ἀναβιβάζει τὸν ποιητὴν του εἰς τὸ ἀνώτατον στρατιωτικὸν ἀξίωμα!

‘Αληθῶς ὅμως ἡ Ἀντιγόνη εἶναι τὸ ἄνθος τῆς Σοφοκλείου σκέψεως καὶ τῆς ποιητικῆς.

* * *

‘Η πόλις τῶν Θηβῶν μόλις ἔξηλθεν ἀπὸ τὴν φρίκην ἐνὸς πολέμου, κατὰ βάσιν ἐμφυλίου, τὸν ὅποιον προεκάλεσαν τὰ τέκνα τοῦ βασινομένου ἀπὸ τὴν μοῖραν Οὐδίποδος μὲ τὴν φυλάρχιαν των. Οἱ δύο ἀδελφοὶ ἢδη κείνται νεκροὶ ἀλληλοεξοντωθέντες. ‘Η πόλις ἐλυτρώδη μὲν ἀπὸ τοὺς ἔξωτεροικούς ἔχθροις, ἀλλ’ εἰς τὸ ἔξωτεροικὸν τὴν κυβερνοῦν τὰ βίαια πάθη. Τὸ μῆσος εἶναι ἀρκετά ἐκτεταμένον εἰς τὰς καρδίας καὶ ὁ φόβος, ὁ ἐκ τῆς ἔξουσίας τοῦ νέου μονάρχου προερχόμενος, συντελεῖ, ὥστε νὰ μένουν κλειστὰ τὰ στόματα. ‘Ο Κρέων, νέος μονάρχης, μὲ ἀγαθὰς προθέσεις διὰ τὸ καλὸν τῆς συγκλονισθείσης πατρίδος, ἀλλὰ φιλόδοξος, μεγαλυτρῶν, ἐπίμονος καὶ πείσμων θέλει νὰ δώσῃ εἰς τὸν λαὸν ἀπόδειξιν τῆς ἀπεριοδίστου ἔξουσίας του. Τὸ σῶμα τοῦ Πολυκυνείκους, ἔχθροῦ τῆς πατρίδος, νὰ μείνῃ ἀταφον, ἔρματον τῶν ὁρέων καὶ τῶν κυνῶν! Φοβερὰ περιφρόνησις τοῦ νέου μονάρχου πρὸς ἄγοαφον πανελλήνιον ἥθικὸν καὶ θρησκευτικὸν νόμον. Θάνατος θὰ εἴναι τὸ τέλος ὅλων, ὅσοι δὲν θὰ κύψουν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ νέου μονάρχου!

Μέσα εἰς τὴν ταπεινωμένην πόλιν ὅχι ἄνδρας, ἀλλὰ μία παρθένος θὰ ὑψώσῃ ὑπερόήφανον τὴν κεφαλήν, ἡ Ἀντιγόνη.

* * *

‘Εντονον τὸ λυκαυγεὺς τῆς πρώτης τῶν Θηβῶν ἐλευθέρας ἡμέρας

χύνεται, ὅταν αἱ δύο τοῦ Οἰδίποδος θυγατέρες ἔξερχονται τῶν ἀνακτόρων διὰ νὰ διμιλήσουν χωρὶς νὰ ἀκουσθοῦν. Ἡ μία, ἡ Ἀντιγόνη, συνταράσσεται ἀπὸ ἀγανάκτησιν. Ζητεῖ ἀπὸ τὴν Ἰσιμήνην ν' ἀψηφήσῃ καὶ αὐτὴ τὸ ἀνόσιον τοῦ τυράννου πρόσταγμα, νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ταφὴν τοῦ δυστυχοῦς ἀδελφοῦ. Ἡ Ἰσιμήνη, γλυκεῖα καὶ συμπαθής, ἀλλὰ δειλὴ καὶ ἔμφοβος, ζητεῖ νὰ τὴν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὴν καταστροφῆν. «**Θὰ εἴναι ὁραῖον**», ἀπαντᾷ ἡ ὑπέροχος κόρη, «**νὰ ἀποθάνω ἐκτελοῦσσα τὸ παθῆκόν μου**».

Ἄπὸ τὴν στιγμὴν ἑκείνην χάσμα μέγα χωρίζει τὰς δύο ἀδελφάς. Χωρίζονται καὶ ἀποχωρίζονται διὰ παντός. Ἡ μία πρὸς τὰ ἀνάκτορα, ἡ ἄλλη πρὸς τοὺς ἀγρούς, διὰ νὰ κλείσῃ ἔνα ἀνοικτὸν τάφον καὶ νὰ ἀνοίξῃ τὸν ἴδικόν της!

Οταν ἀργότερα ἡ δειλή, ἀλλὰ στοργική Ἰσιμήνη ὃ ἀποκτήσῃ τόσον ψυχικὸν σθένος, ὥστε νὰ θελήσῃ ν' ἀκολουθήσῃ τὴν τραγικὴν ἀδελφὴν εἰς τὸν τραγικὸν θάνατον, ὑποστηρίζουσα ὅτι συμμετέσχε τῆς ταφῆς, ἡ Ἀντιγόνη καὶ πάλιν ὃ ἀρνηθῇ μὲ σκληρὰν ὑπερηφάνειαν: «**Οχι! Σὺ ἐπροτίμησες τὴν ζωήν, ἐγὼ τὸν θάνατον**».

* * *

Ολόλαμπρος τώρα ὁ ἥλιος καταυγάζει τὴν πόλιν τῶν Θηβῶν. Ο χορὸς τῶν εὐγενῶν Θηβαίων γερόντων μὲ περιπάθειαν τὸν χαιρετίζει φωτίζοντα τὴν πρώτην ἥμέραν τῆς ἐλευθερίας, ἐνθυμεῖται κατόπιν τὸν σκληρὸν ἀγῶνα, τὴν ὑπὸ τῶν θεῶν τιμωρίαν τῶν ἀλαζόνων ἔχθρων, τὴν φυγὴν των καὶ προσκαλεῖ εἰς γενικὸν ἔօρτάσιμον συναγερμὸν τὴν πόλιν, ἡ δποία ἐδέχθη τὴν μεγαλώνυμον Νίκην, διὰ νὰ δοξάσουν τοὺς σωτῆρας θεούς.

Ο Κρέων, νέος ἀπόλυτος μονάρχης, ἔξερχεται τῶν ἀνακτόρων. Τὸ διάγγελμά του μεγαλορρήμον, πλῆρες πατριωτικῶν λόγων, ἀποτελεῖ τὴν δικαιολογίαν τῆς ἀνοσίου προσταγῆς του διὰ τὸν Πολυνείκην.

Τί φοβερὸς ὅμως διὰ τὸν τύραννον καταπέλτης! Εἰς ἐκ τῶν φυλάκων τοῦ νεκροῦ φθάνει ἀσθμαίνων καὶ μὲ φραστικὰς δολικοδρομήσεις ἀναγγέλλει ὅτι ὁ νεκρὸς μυστηριώδως ἐτάφη! Ο χορὸς τῶν δειλῶν γερόντων ὑπόπτεύει **«μή τι καὶ θείλατον»** εἰναὶ τὸ ἔργον τῆς ταφῆς. «Ἀλλ' ὁ ὑπαινιγμὸς οὐτος—πρῶτος δειλὸς ὑπαινιγμὸς διὰ τὴν ἀνοιστήτα τοῦ Κρεοντείου προστάγματος—ἀποθηριώνει τὸν μονάρχην. Αὐτὸς βλέπει μόνον τὴν πολιτικὴν ἀντίδρασιν δωροδοκήσασαν τοὺς φύλακας!

Τὸ μυστήριον ὅμως θὰ ἀποκαλυφθῇ μετ' δλίγον. «Οταν ὁ χορὸς τελειώνῃ τὸ ἄσμα του, τὸ ὑμνητικὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἐπινοητικότητος, φθάνει πάλιν ὁ φύλαξ ὅδηγῶν τὴν Ἀντιγόνην ἔμπρὸς εἰς τὸν Κρέοντα.

* * *

«**Ἡσυχη, κύπτει τὴν κεφαλήν, ὅχι ἐκ φόβου. Εἰς τὸ βάθος τῶν φωτεινῶν ματιῶν τῆς λάμπει ἡ ἵκανοποίησις **«δσια ἐπανούργησεν»**.**

⁷ Απαντᾶ ἀγέρωχα: «Δὲν ἐνόμιζον δτι ἡ προσταγὴ ἐνὸς θνητοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ καταλύσῃ νόμους ἀγράφους καὶ αἰωνίους. ⁸ Οτι θὰ ἀποθάνω; Δι⁹ ἔμε ποὺ ἔξησα μέσα εἰς τόσην δυστυχίαν, εὐεργεσία εἶναι διάνατος. ¹⁰ Όλοι οἱ πολῖται τῶν Θηβῶν θὰ ἔχειροκρότουν τὴν πρᾶξιν μου, ἀν δ φόβος δὲν ἔκρατει τὸ στόμα των κλεισμένον!»

Ο Κρέων γίνεται ἀγγώδιστος ἀπὸ τὴν ὁργήν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνησυχίαν. Τίποτε δὲν ἐννοεῖ ἀπὸ τὴν δυνατὴν ψυχήν, τὴν ὅποιαν ἔχει ἐμπόδιος του. Ο διάλογος μεταξὺ τοῦ μαινομένου μονάρχου καὶ τῆς μεγαλοτόλμου κόρης ἀποτελεῖ ἀνταλλαγὴν διασταυρούμενων αἰχμηρῶν βελῶν. Τὰ λόγια ἔκεινου θραύνονται ἐπάνω εἰς τὸ ἐνθουσιῶδες καὶ ὑπερήφανον στῆθος τῆς παρθένου, ἐνῷ οἱ λόγοι ἔκεινης δις φωτειναὶ αἰχμαὶ εἰσχωροῦν βαθέως εἰς τὴν ψυχήν του καὶ τὴν γεμίζουν ἀπὸ ἀνησυχίαν.

Οταν δι τύραννος τῆς παρατηρῇ, δτι δι Πολυνείκης ἦτο ἔχθρος τῆς πατρίδος καὶ πρέπει νὰ τὸν μισήσῃ, ἔκεινη ἀπαντᾷ μὲ τὴν ἀθάνατον φράσιν, ποὺ τῆς ἔδωσε βαρύτατον νόημα μὲ τὸν φωτοστέφανον τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου της: «Οὔτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν». Ή τονφερὰ παρθένος ὑψώνεται οὕτω εἰς ἐμπνευσμένην ιέφειαν τῆς ἀγάπης, ὑπενθυμίζουσα τὰς χριστιανὰς παρθένους, αἱ δροῖαι διὰ τὸ κήρυγμα τῆς ἀγάπης ἐμαρτύρουν. Ή Ἀντιγόνη εἰς τὴν μαχητικότητά της ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν «αἰωνίαν καὶ ἀπέραντον πέραν τοῦ τάφου ζωῆς» καὶ ἀπὸ τὰς ἀνωτέρας ἥθικὰς ἀρχὰς τῆς ζωῆς ἔκεινης κατευθύνει τὰς πρᾶξεις της.

Κατάπληκτος, μαινόμενος, ἀλλὰ καὶ ἀνήσυχος δι μονάρχης ἐμπόδιος εἰς τὸ ἀπόδσιτον ἥθικὸν ὑψος τῆς ἥρωίδος δὲν βλέπει ἐν τῷ προσώπῳ της παρὰ μόνον τὸ ἐμπόδιον τῆς ἔξουσίας του, τὴν ἐνσάρκωσιν τῆς ἀποστασίας. Δὲν κατανοεῖ καν τὴν ἀθωτητα τῆς γλυκείας Ἰσιμήνης, ή δροῖα τώρα, κατανικῶσα τὸν γυναικεῖον ἑαυτὸν της, ζητεῖ νὰ συμμερισθῇ μετὰ τῆς ἀδελφῆς τὴν εὐθύνην τῆς ταφῆς. Καταδικάζει ἀμφοτέρας εἰς θάνατον. Οὔτω συμπληροῦται τοῦ οἴκου τῶν Λαβδακιδῶν ἡ καταστροφή. Ο μονάρχης ἀπέλλαγμένος πλέον ἀπὸ τὴν μόνην ψυχήν, ή δροῖα εἰχε τὸ θάρρος νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὰ προστάγματά του, θὰ βασιλεύσῃ ἀπόλυτος κύριος τῆς πόλεως τῶν Θηβῶν.

Ο λόγος ἐν τούτοις τῆς Ἀντιγόνης: «οἵλοι οἱ Θηβαῖοι θὰ ἔχειροκρότουν τὴν πρᾶξιν μου, ἀν δ φόβος δὲν τοὺς ἔκλειε τὸ στόμα» δὲν ἔβρισκεν ν' ἀποδειχθῇ ἀληθής.

Ο Αἴμων, δι μόνος τοῦ μονάρχου υἱός, ὁραῖος καὶ ἀγάπος νέος, ἀγαπᾷ παραφρόως τὴν κόρην τοῦ Οἰδίποδος. Διὰ τὴν ἀγάπην αὐτὴν δὲν μᾶς λέγει πολλὰ δι Σοφοκλῆς, μᾶς ἀφήνει δύμως νὰ μαντεύσωμεν πολλά. Ο Αἴμων μὲ τὸ μάτι τῆς ἀγάπητος εἰχε διακρίνει τὴν θείαν φλόγα, ή δροῖα ἔκαιεν εἰς τὰ στήθη τῆς σιωπηλῆς καὶ περιπαθοῦς κόρης. Ήφαίστειον ἀγάπης εἰχε γίνει ή καρδία του. Ο πατὴρ Κρέων εἰχε δεχθῆ τὴν μνηστείαν. Τὴν ἀγάπην αὐτὴν καὶ τὴν μνηστείαν ή Ἀντιγόνη δὲν κατεδέχθη νὰ τὰ προβάλῃ εἰς τὸν Κρέοντα. Απηλπ-

σμένος τώρα δ' ἀγνὸς νέος ἀπὸ τὴν καταδίκην τῆς Ἀντιγόνης ἔχεται νὰ παρακαλέσῃ τὸν πατέρα. Δὲν τοῦ δυμιλεῖ διὰ τὴν ἴδικήν του ἀγάπην καὶ τὰ ἴδια του αἰσθήματα. Εἶναι νέος σεμνός. Τὴν κοινὴν γνώμην τῶν Θηβῶν τοῦ μεταδίει. Ὁλοι κλαίουν τὴν τύχην τῆς ἀμοιοῦς κόρης. Ὁ Αἴμων ἰκετεύει. Ὁ πατὴρ μένει ἀκαμπτος. Δὲν βλέπει παρὰ μόνον τὴν πολιτικήν του ἔξουσίαν, ἡ δποία περιεφρονήθη. Ἡ σκηνὴ μεταξὺ νίοῦ καὶ πατρὸς γίνεται βιαία: «Διεστραμμένη καρδιά, δούλη μιᾶς γυναικός. Δὲν θὰ τὴν πάρῃς ζωντανή!»

—«Θὰ ἀποθάνῃ λοιπόν», ἀπαντᾷ ὁ Αἴμων, ἐνῷ φεύγει, «ἄλλὰ δὲν θὰ ἀποθάνῃ μόνη!»

‘Ο δειλὸς τῶν γερόντων χορὸς συνεπαρμένος τώρα ἀπὸ τὸ δραμα τῆς ἀγάπης τῶν δύο νέων ψάλλει τὸ παθητικότατον ἄσμά του, ὕμνον πρὸς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ ἔρωτος.

* * *

‘Ιδοὺ τώρα προβάλλει ἀπὸ τὸ ἀνάκτορον ἡ γεμάτη ἀγάπην κόρη, ὅδηγουμένη πρὸς τὸν θάνατον, πρὸς τὸν ζωντανὸν ἐνταφιασμὸν εἰς ἓνα ὑπόγειον πέτρινον τάφον. Θῦμα στολισμένον διὰ τὴν θυσίαν. Ἡ τρυφερὰ τοῦ τάφου μνηστή! Μὲ τὴν κεφαλὴν στολισμένην ἀπὸ ναρκίσσους καὶ πενθήμους ἀσφορδέλους. Ὁ λευκὸς πέπλος, ὁ δποῖος ἀναδεύεται εἰς τοὺς ὕμιους τῆς, σκεπάζει τὸ ὠχρὸν πρόσωπόν της. Μὲ φωνὴν σιγοτρέμουσαν ἀποχαιρετᾷ τὴν ζωήν. ‘Ο, τι κλείει ἡ ψυχὴ τῆς εἰς τρυφερότητα, ἐκσπᾶ τώρα εἰς αὐτὸ τὸ κύκνειον ἄσμά της. Δὲν τρέμει, διότι κατέχεται ζωντανὴ εἰς τὸν τάφον. Κλαίει δύμως, διότι ἀφήνει τὴν πόλιν αὐτήν, τὸ φᾶς τοῦ ἥλιου, τοῦ ὕμεναίου τὴν χαράν. Συγκρίνει τὸν ἑαυτόν της μὲ τὴν Νιόβην, ἡ δποία ἀπελιθώθη, διὰ νὰ δύναται αἰώνις νὰ κλαίῃ μέσα εἰς τὴν σιωπήν. Πόσον μικροὶ ἐμπρόσ της οἱ γύρω ἄνθρωποι! Ὁ χορὸς τῶν δειλῶν γερόντων ἐπάνω κάτω τὴν κατηγορεῖ ὅτι ὠρθωσε τὸ ἀνάστημά της εἰς τὸν νόμον τοῦ ἰσχυροῦ. Ἡ Ἀντιγόνη, δπως γράφει ὁ Γάλλος Συρά, προχωρεῖ συρρομένη ἀπὸ τοὺς φρουρούς της καὶ χάνεται πρὸς τὸ βάθος τοῦ δρίζοντος. Ὁ σκοτεινὸς μάντις Τειρεσίας ἔξαπολνει τὴν πρώτην βροντήν. Θλιβερὰ μαντεύματα προφέρει. Οἱ θεοί, λέγει εἰς τὸν Κρέοντα, δὲν δέχονται τὰς θυσίας. Οἱ βωμοὶ ἐμιάνθησαν ἀπὸ τὰ σπαράγματα τοῦ νεκροῦ Πολυνείκους. Ὁ μάντις ἔξορκίζει τὸν μονάρχην νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν κόρην καὶ νὰ θάψῃ τὸν νεκρόν. Ὁ Κρέων, πείσμων καὶ τυφλὸς ἐκ τοῦ πάθους, ἀποκρούει

‘Ο οὐρανὸς δύμως τώρα γίνεται σκοτεινός. Βαρὸς καὶ ἀκίνητος ὁ ἀέρας εἶναι γεμάτος ἀπὸ τὴν δργὴν τῶν θεῶν. Οἱ κεραυνοὶ πλησιάζουν. Μόνον δ τυφλωμένος ἀπὸ τὸ πάθος μονάρχης δὲν βλέπει τὰς φοβερὰς ἀστροπὰς εἰς τὸ βάθος τοῦ δρίζοντος. Ὁ σκοτεινὸς μάντις Τειρεσίας ἔξαπολνει τὴν πρώτην βροντήν. Θλιβερὰ μαντεύματα προφέρει. Οἱ θεοί, λέγει εἰς τὸν Κρέοντα, δὲν δέχονται τὰς θυσίας. Οἱ βωμοὶ ἐμιάνθησαν ἀπὸ τὰ σπαράγματα τοῦ νεκροῦ Πολυνείκους. Ὁ μάντις ἔξορκίζει τὸν μονάρχην νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν κόρην καὶ νὰ θάψῃ τὸν νεκρόν. Ὁ Κρέων, πείσμων καὶ τυφλὸς ἐκ τοῦ πάθους, ἀποκρούει

βιαίως τὰς συμβουλάς. Μετ' ὀλίγον ὅμως τρομοκρατημένος μετανοεῖ, τρέχει ἐναγωνίως νὰ προλάβῃ τὸ κακόν. Ἡ ἀτμοσφαῖρα γεμίζει τώρα ἀπὸ ἀγωνιώδη ἐλπίδα. Ὡρai γίνονται αἱ στιγμαὶ. Οἱ δειλοὶ γέροντες γεμῖτοι ἀπὸ χαρούμενην ἐλπίδα περιμένουν καὶ τραγουδοῦν ἐπικαλούμενοι τὴν ἀρωγὴν τοῦ πολιούχου τῶν Θηβῶν Διονύσου.

* *

‘Ο ἀγγελιαφόρος, δ ὁποῖος καταφθάνει, διαλύει τὴν ἀτμοσφαῖραν τῆς ἐλπίδος. Σκορπίζει βαθὺν πόνον καὶ λύπην πνιγηράν. Φρικτὸν θέαμα είχεν ἵδει ὁ Κρέων. ‘Ο Αἴμων, πεσμένος εἰς τὸ νεκρὸν σῶμα τῆς μνηστῆς του, κρεμασμένης ἀπὸ τὸν λαμὸν εἰς τὸν πέτρινον τάφον τῆς μὲ τὴν λινήν της ζώνην, ἔθογήνει γοερῶς. ‘Ο πατὴρ ἡθέλησε νὰ σώσῃ τὸν υἱόν. ‘Αλλ’ ἐκεῖνος, ἔξαλλος, ἀφοῦ ἀπέτυχε νὰ σφάξῃ τὸν πατέρα μὲ τὸ ξίφος, ἔρριφθη δρμητικῶς ἐπάνω εἰς τὴν αίχμήν του καὶ ἀφῆκε τὴν τελευταίαν πνοήν του μέσα εἰς κύματα αἵματος, τὰ δοποῖα θερμὰ ἐπιπτον ἐπάνω εἰς τὸ νεκρόν, ἄλλὰ θερμὸν ἀκόμη σῶμα τῆς κόρης.

Τὴν διήγησιν τοῦ ἀγγελιαφόρου παρακολουθεῖ ἡ μήτηρ τοῦ Αἴμονος Εὐρυδίκη. Βουβὴ—πόσον ὑπέροχος εἰς τραγικότητα ἡ σιωπὴ αὐτὴ τῆς αἰωνίας μητέρας—εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἀπαγονίζεται.

‘Ο Κρέων ἡμιπαράφων ἐπιστρέφει εἰς τὰ ἀνάκτορα, διὰ νὰ μάθῃ καὶ τὸ νέον τοῦτο συντριπτικὸν πλῆγμα. Ἐμαθεν ἔτσι ὁ Ἰδιος ἔκεινο, τὸ δρόπον σαρκαστικῶς ἔλεγε πρὸς τὴν ὑπέροχον ἡδοίδα· «εὐ ̄σθι, δτι τὰ σκληρό̄ ἀγαν φρονήματα... πλιτειν εἰσίδοις ἀν». Καὶ ὁ χορὸς τῶν γερόντων, ἐγκαταλείπων τὴν δρκήστραν, προσφέρει σύντομον καὶ θλιψμένον ὄμονον πρὸς τὴν φρόνησιν, πρὸς τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην.

* *

Δύο εἶναι τὰ βασικὰ πρόσωπα τοῦ ἔργου: ‘Η Ἀντιγόνη καὶ ὁ Κρέων. Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἑνὸς κυριαρχεῖ ὁ τυφλὸς ἐγωισμὸς καὶ τὸ πολιτικὸν πάθος. Εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἀνθρωπίνου δικαίου, ἀνθιαρέτου πολλάκις καὶ ἀντιβαίνοντος πρὸς τὸ θεῖον δίκαιον. Ἀπέναντί του δρόμωνται μιὰ ψυχὴ δυνατή, θερμή, ἡ δροία ἥδυνήθη μόνη τῆς νὰ ἔξαρθῃ εἰς τὸ ὄψος τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης, ἡ ὁποία ἀντλεῖ τὰς δυνάμεις τῆς ἀπὸ τὰ ἀνεξάντλητα βάθη τῆς ψυχῆς καὶ τῆς πέραν τοῦ τάφου αἰωνίας ζωῆς, τῆς κατεύθυνομένης καὶ διεπομένης ἀπὸ τὸν ἀγράφους αἰωνίους νόμους τῆς θείας δικαιοσύνης. «Μέσα εἰς τὴν μοναχικὴν καὶ πληγωμένην καρδίαν μιᾶς κόρης, γράφει ὁ Ριχάρδος Βάναν καὶ εἶχεν εὑρεῖ καταφύγιον ὁ ἀνθρωπισμός». ‘Η Ἀντιγόνη ἔν μόνον ἐγνώριζε νὰ ἀγαπᾷ. Ἀγαπᾷ τὸν Πολυνείκην, τὸν δυστυχισμένον ἀδελφόν, διότι ἀκριβῶς βλέπει ὅτι ἡ ὑπεροτάτη αὐτὴ ἀγάπη θὰ τὸν λυ-

τρώσῃ ἀπὸ τὴν κατάραν. Ὁλη ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς της ἐκφράζεται ἀκοι-
βῶς μέσα εἰς τὴν ἀθάνατον φράσιν: «οὗτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφι-
λεῖν ἔφυν». Ὁ Κρέων ἀντιπροσωπεύει τὸν ὑλισμόν, τὸν ἀπεσκληρυ-
μένον ἐγνωσμόν, τὸ πολιτικὸν πάθος, τραγικὸν θῦμα τοῦ ὑλιστικοῦ
πνεύματος, τὸ διοῖον νομίζει ὅτι ἀρκεῖ ἡ δύναμις καὶ ἡ βία, διὰ νὰ
βασιλεύῃ ὑπὸ τὸν ἥλιον.

Τὸ πνεῦμα τῆς Ἀντιγόνης, τὸ πνεῦμα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀγάπης, τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἐθριάμβευσε μὲ τὸν μαρτυρικὸν καὶ ἡρωικὸν τῆς θάνατον. Ζωντανὴ ἡ Ἀντιγόνη μᾶς ἐφαίνετο δλιγώτερον ώραια καὶ δλιγώτερον δυνατή.

Μὲ τὸν θάνατόν της ἐλύτρωσε τὴν αἵματωμένην πόλιν τῶν Θηβῶν ἀπὸ τοὺς ἐσωτερικούς της ἔχθρούς, τὸν ἐγωισμόν, τὴν πολιτικήν βίαν καὶ τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐπανέφερε εἰς τὸν δρόμον τῶν θεῶν, εἰς τὴν λατρείαν τῶν νεκρῶν, εἰς τὴν ὄδὸν τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ (στίχοι 1+99)

α') στίχ. 1+10

ΑΝΤΙΓΟΝΗ: Ἰσμήνη μου (=Ω. Ισμήνης κάρα), πολυαγαπημένη ἀδελφούλα (=κοινὸν αὐτάδελφον), ἀρά γε γνωρίζεις, ποῖον κακὸν (ὑπάρχει) ἐκ τῶν ἔξι αἰτίας τοῦ Οἰδίποδος προερχομένων [=ἄροτρός δ', τι (ἔστι) τῶν ἀπ' Οἰδίπον κακῶν], τὸ δοποῖον δέν ἔκτελεῖ δ Ζεὺς εἰς βάρος ἡμῶν τῶν δύο (=νῷων), αἱ δόποιαι εὑρισκόμεθα ἀκόμη εἰς τὴν ζωὴν (=ἔτι ζώσαιν); Διότι δὲν ὑπάρχει (=ἔσθ') καμιά λύπη (=ἀλγεινόν) οὕτε συμφορὰ (=ἄτης ἄτερ) οὕτε ἐντροπὴ (=αἰσχρόν) οὕτε προσβολὴ (=ἄτιμον), τὴν δόποιαν ἔγώ δὲν ἔχω ἴδει (νὰ μὴ ὑπάρχῃ) [=οὐκ ὅπωπα οὐκ (δην)] μεταξὺ τῶν ἰδικῶν σου καὶ τῶν ἰδικῶν μου συμφορῶν. Καὶ τώρα τί (εἰναι) πάλιν αὐτὴ ἡ προκήρυξις, (τὴν δόποιαν) λέγουν διτὶ ἔκαμεν (=θεῖναι) πρὸ δλίγουν (=ἄρτιως) δ ὄρχων (=στρατηγὸν) εἰς ὅλον τὸν λαὸν τῆς πόλεως; Γνωρίζεις (=ἔχεις) καὶ ἔχεις ἀκούσει τίποτε; "Ἡ διαφεύγει τὴν προσοχήν σου (=λανθάνει σε) δητὶ τὰ ἐκ μέρους τῶν ἔχθρῶν (μας) προερχόμενα κακά ἐπιπίπτουν (=στείχοντα) κατὰ τῶν προσφιλῶν μας;

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ κοινὸς=δ ἀνήκων εἰς πολλούς δόμοι, δ ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἴματος καταγόμενος, δημαιμος (δηλοῦται συγγένεια), δ στενά συνδεδεμένος, ἀγαπητὸς. αὐτάδελφος=δ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων πατρὸς ή μητρὸς γεννηθεὶς ἀδελφὸς (ἀκριβεστέρα ἔκφρασις συγγενείας). τὸ κάρα ιων. τύπος=κεφαλή, καρδίας καὶ κρατός, καρδίατι καὶ κρατί. κρᾶτα καὶ κάρη) πρβλ. κάρηνον, κράνος, κρανίον, κρήνην. οἰσθα β' πρόσωπο. τοῦ οἰδα=γνωρίζω. Οἰδίποιον καὶ Οἰδίποδος γεν. πτ. (οἰδέω=πρήσκομαι+πονός). κατ' ἀλλούς ἐκ τοῦ οἴδα=γνωρίζω+πονός=ἀνθρωπος (Οἰδίπους=σοφός). δροῖον=δροιας λογῆς. νῷων (καὶ ἀττικῶς ἡμῖν) γεν. ή δοτ. πτῶσις (ἐνταῦθα δοτικὴ) δυϊκοῦ ἀρ. προσωπ. ἀντ. ἔγώ πρβλ. τὸ Λατ. nobis) ή δονομ. καὶ αἰτ. νώ. ζώσαιν (καὶ ἀττικῶς ζώσαις) δοτ. δυϊκοῦ ἀρ. μετ. ἐν. θηλ. γεν. τοῦ ζῶ. τελῶ=ἔκτελω, ἐπιρρίπτω. ἀλγεινόδε=λυπηρός, θλιβερός ή ἄτη=θεότης τοῦ κακοῦ, τεταραγμένη κατάστασις τῆς ψυχῆς ἐκ θεῶν προερχομένη, ἀμάρτημα, συμφορά. ἀτερ δημορ. πρόθ. =ἄνευ. αἰσχρόν=τὸ προκαλοῦν αἰσχύνην, ἐντροπήν. ἄτιμον=τὸ προκαλοῦν στρέψιν τιμῆς, ή προσβολή. κάμων (κρασίς)=καὶ ἐμῶν. ὅπωπα καὶ ἔ(ώ)ροσκα β' παρακ. ποιητικὸς τοῦ δρῶ=βλέπω (πρβλ. ὅπμα, δημάτιον, δημάτιν, μάτιν, μάτι). πάνδημος=ὅλος ὁ λαός τῆς πόλεως. θεῖναι ἀπαρ. ἀρ. β' τοῦ τιθημι, ἐτίθην, θήσω, θήηκα, τέθεικα. κήρωγμα τίθημι (κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ νόμον τίθημι)=προκηρύσσω, διατάσσω διὰ κηρύγματος. στρατηγός=δ ὄρχων. ἀρτίως ἐπίρρ.=πρὸ δλίγουν. ἔχω=γνωρίζω (ἐν Κρήτῃ: κατέχεις το;=τὸ γνωρίζεις; τί νέα ἔχεις;); λανθάνω=διαφεύγω τὴν προσοχήν τίνος (μέλλ. λήσω, ἀρ. β' ἔλαθον, παρακ. λέληθα). στείχω=βαδίζω, ἔρχομαι (κατὰ μετάπτωσιν στίχος, στοίχος, στοιχεῖον).

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ—ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ Ισμήνης κάρα (περίφρασις)=Ισμήνη· ἐτέθη ἡ λέξις κάρα, διότι ἡ κεφαλὴ ἀποτελεῖ τὸ ἔκφραστικώτερον γνώρισμα τοῦ ἀνθρώπου, δηλοῦται δὲ ἀγάπη τρυφερά. κοινὸν αὐτάδελφον τὰ ἐπιθ. ἐτέθησαν ἀσυνδέτως καὶ ἐκχύνουν στοργήν, τὸ δὲ αὐτάδελφον ἔδει νὰ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν γεν. Ισμήνης, δηλ.

ανταδέλφουν (σχῆμα ύπαλλαγῆς). δ, τι... τελεῖ ἡ σύνταξ. οὕτω: δ, τι (ἐστι) τῶν ἀπ' Οἰδίπον κακῶν, δποῖον Ζεὺς οὐχὶ τελεῖ τῷν ἔτι ζώσαιν; ή μικρὰ ἀνωμαλία τῆς συντάξ. προέρχεται ἐκ τοῦ δτι προετάχθη τὸ δνομα Ζεὺς χάριν ἐμφάσεως ή διοτι ἡ Ἀντιγόνη εύρισκετο ύπό τὸ κράτος ταραχῆς καὶ πόνου διὰ τὴν συμφορὰν τοῦ πατρικοῦ οἴκου, ἥτις ἔξακολουθεῖ· ή πρότ. εἰναι πλαγία ἔρωτημ. ἔξαρτωμ. ἐκ τοῦ οἰσθα. κακῶν γεν. διαιρ. δποῖον ἀντικ. τῷν δοτ. ἀντιχαριστική. ζώσαιν ἐπιθ. μετ. ἄτης ἄτερ δρῶμος ἔδει νὰ λεχθῇ ἄτης μέτα ή ἄτησδρον τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν συσσώρευσιν τῶν ἀρνήσεων, αἱ δποῖαι δηλοῦν τὸ πολλαπλοῦν τῶν συμφορῶν καὶ τὸ πάθος. δποῖον.. κακῶν ἀναφ. συμπερ. πρότ. ἀλγεινὸν—αἰσχρόν—ἄτιμον κατηγ. (ἀφηρημ. ἀντὶ συγκεκρ. ἄλγος—αἰσχρότης—άτιμία). τῶν σῶν κάμῶν γεν. κατηγορηματικὴ διαιρετική. (ὸν) ἐννοητέα κατηγορ. μετ. τι (κατηγ.) ἐστιν ἀν τὸ κήρυγμα τοῦτο, δ φασι θεῖναι (ἀντικ.). εἰδ. ἀπαρ. τῇ πελεὶ—κήρυγμα ἀντικ. τοῦ θεῖναι τὸν στρατηγὸν ὑποκ. τοῦ ἀπαρ. (σαρκασμός) ἔχεις κείσθηκουσας σχῆμα πρωθύστερον, διότι πρῶτον ἀκούομεν καὶ ἔπειτα κατέχομεν δείγμα καὶ τοῦτο τῆς ταραχῆς καὶ ἀγωνίας τῆς ἡρωίδος. κακὰ ὑποκ. τοῦ λανθάνει (ἀπτ. σύντ.). σε ἀντικ. στείχοντα (προσωποποιία) κατηγορ. μετ. ἐκ τοῦ λανθάνει ἔξαρτωμ. ἔχθρῶν γεν. κτητικὴ εἰς τὸ κακὰ (δηλοῦσα προέλευσιν). Οἱ στίχοι 9+10 παρέχουν ζωηρὰν ἥχητικὴν εἰκόνα ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ σ δηλοῦσαν τὸ ψυχικὸν πάθος τῆς ἡρωίδος.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ Ἐπὶ σκηνῆς, ἐνῷ εἰναι ἀκόμη νύξ, ἐμφανίζονται μελανευμονοῦσαι αἱ δύο ἀδελφαὶ Ἀντιγόνη καὶ Ἰσμήνη ἔξερχόμεναι ἐκ τῆς δεικίας θύρας τῶν ἀνακτάρων κατόπιν προσκλήσεως τῆς πρώτης (ἰδὲ στιχ. 18). Ἡ δνομαστὶ γενομένη προσφώνησις ἐπεβάλετο, ἵνα γνωρίσουν οἱ θεαταὶ τὸ πρόσωπον τῆς Ἰσμήνης. τῶν ἀπ' Οἰδίπον κακῶν. Τὰ ἀνοσιουργήματα αὐτά εἰναι 1 ἡ πατροκτονία τοῦ Οἰδίποδος. 2. ἡ αἴμομειξία (Οἰδίποδειον σύμπλεγμα) 3. ὁ τραγικὸς θάνατος τῆς Ἰσκάστης 4. ἡ αὐτοτύφλωσις καὶ ὁ θάνατος τοῦ Οἰδίποδος 5. ὁ πόλεμος τῶν ἐπτὰ ἑπτὰ Θήβας καὶ 6. ἡ ἀλληλοκτονία τῶν δύο ἀδελφῶν Πολυνείκους καὶ ἔτεοκλέους, ἡ δποία συνεπάγεται στρέπσιν ἅρρενος γόνου καὶ ἔρήμωσιν τοῦ Λαβδακείου οἴκου. Ταῦτα θεωροῦνται ἀλγεινά, αἰσχρά καὶ ἄτιμα “Οπως καὶ σήμερον, οὕτω καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπιστευον δτι «ἄμαρτιαι γονέων παιδεύοντο τέκνα». ἔτι ζώσαιν μετά δηλ. τὸν θάνατον τῶν γονέων καὶ ἀδελφῶν. Ἀτη θεότης τοῦ κακοῦ. Ἐθεωρεῖτο θυγάτηρ τοῦ Διός καὶ τῇ Ἔριδος καὶ ἔξεβληθη τοῦ Ὄλύμπου, καθ' ὅσουν καὶ δ γεννήτωρ ἐπλήγη ὑπὸ αὐτῆς. Ὁ ἐν ταύτῃς προερχόμενος δλεθρος διῆκεν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, δπως συνέβη καὶ εἰς τοὺς Λαβδακίδας. καὶ τῷν.. ἡ Ἀντιγόνη ἀγανακτεῖ διὰ τὸ νέον κήρυγμα, τὸ δποῖον ἀπαγορεύει τὴν ταφὴν τοῦ Πολυνείκους καὶ τὸ δποῖον προφανῶς αὐτονυκτὶ ἔξεδόθη (ἰδὲ στιχ. 21) καὶ οὕτω προστίθεται εἰς τὰς τόσας ἀλλας καὶ νέα βαρεῖα θλίψις. Πόθεν ὅμως ἔμαθε τοῦτο, ἀδηλον. κήρυγμα (κοινῶς ντελάλι) διὰ τούτου δηλοῦται δτι κατὰ τοὺς παλαιοτάτους χρόνους αἱ διαταγαὶ τῶν ἀρχόντων ἀνεκτονοῦντο διὰ κηρύκων, ώς καὶ τώρα εἰς τὰ χωρία. στρατηγὸν ἐννοεῖ τὸν Κρέοντα, τὸν δποῖον δνομάζει οὕτω εἴτε ἐκ μίσους, διότι ἡ ἡρωίς δὲν θέλει νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα εἰς τὸν Κρέοντα, εἴτε ἐξ εἰρωνείας, διότι ἔγινε στρατηγός, δτε ἀλληλοεμάχοντο οἱ δύο ἀδελφοί. ἡ σε λανθάνει διὰ τῆς ἐπανορθώσεως ἐλέγχεται ἡ ἀγνοία καὶ ἡ ἀμεριμνησία τῆς Ἰσμήνης. τὸν φίλους δηλ. τὸν Πολυνείκην καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. ἔχθρῶν κακὰ νοεῖται διὰ τὸν Κρέων λόγω τοῦ κηρύγματός του στρεφομένου κατὰ τοῦ νεκροῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν.

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ Ἡ Ἀντιγόνη ἡθογραφεῖται ως τρυφερὰ καὶ λίαν φιλόστορογος ἀδελφὴ (στιχ. 1) διότι 1) ἐκ φύσεως εἰναι τοιαύτη 2) ἐν τῷ προσωπῷ τῆς Ἰσμήνης ἀντικρύζει τὸν τελευταῖον ἐπιζῶντα σύντροφον

καὶ παρήγορον τῆς ζωῆς της ἔξ δλης τῆς οἰκογενείας καὶ 3) θέτουσα εἰς μείζονα μοῖραν τὸ πρός τὸν ἀδελφὸν καθῆκον καὶ ἐπιδιώκουσα νὰ προσοικειωθῇ αὐτὴν εἰς κοινάς υπὲρ τοῦ Πολυνείκους ἐνεργείας προ- τίθεται νὰ προβῇ εἰς σχετικὴν διαφώτισην ἐπὶ τῆς ἀπειλουμένης συνε- πείᾳ τοῦ κηρύγματος νέας συμφορᾶς. Ἐπίσης εἰναι ἐναίσθητος, βα- θέως πονεμένη ἐκ τῶν συμφορῶν, αἱ ὄποιαι ὅμως δὲν ἐλύγισαν τὴν ψυχὴν της καὶ τὴν δραστηριότητά της, κατέχεται ὑπὸ συγκινήσεως καὶ διατηρεῖ εὐστάθειαν ἀνδρικήν. Εἰς τὴν ψυχὴν τῶν θεατῶν διεγεί- ρεται ὁ οἰκτος πρὸς τὰς δύο δρφανάς.

ΝΟΗΜΑ. Ἡ Ἀντιγόνη μὲ περισσὴν στοργὴν προσφωνεῖ τὴν ἀδελφὴν Ισμήνην, μόνην ἀπομένουσαν μετὰ τοὺς ἄλλους συρρεάσ, τὸς δποίας ὁ Ζεὺς ἐπεσώθευσεν εἰς τὸν πατρικὸν οἴκον ἐνεκα τῶν ἀνοσούγημάτων τοῦ πατρὸς Οἰδίποδος, καὶ τὴν ἐρωτᾶ, ἐάν γνωρίζῃ τὸ νέον διάταγμα τοῦ Κρέοντος, τὸ δποίον προφανῶς δὲν είναι πρός τὸ καλὸν τῶν ἀγαπημένων τῶν.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ. Ἡ Ἀντιγόνη προσκαλεῖ τὴν Ἰαμήνην ἔξω τῶν ἀνακτόρων καὶ ἐφωτῆ αὐτήν, ἵνα γνωρίζῃ τι σχετικὸν πρὸς τὸ νέον κῆρυγμα τοῦ Κρέοντος τὸ ἀπειλοῦν πρόσθετον συμφοράν.

β') στ(χ. 11+38

ΙΣΜΗΝΗ Εἰς ἐμὲ τούλαχιστον (=μέν), Ἀντιγόνη, οὐδεμία εἰδῆσις (=μῦθος) οὔτε εὐχάρισ ος οὔτε δυσάρεστος περὶ τῶν προσφιλῶν μας ἔφθασεν (=ἴκετ'), ἀφ' ὅτου ἔχάσαμεν αἱ δύο μας τοὺς δύο ἀδελφούς μας, οἱ δόπιοι ἔφονεύθησαν (=θανόντων) εἰς μίαν ἡμέραν δι' ἀμοιβαλού φόνου (=διπλῆ χερί). ἀφ' ὅτου δύως (=ἐπειδή δέ) ἀπῆλθεν (=φρούρδος ἔστιν) ὁ στρατὸς τῶν Ἀργείων κατὰ τὴν παρελθοῦσαν νύκταν (=ἐν νυκτὶ τῇ νῦν), δὲν γνωρίζω τίποτε ἐπὶ πλέον (=ὑπερετερον) οὔτε δηλαδὴ ὅτι εἰμαι περισσότερον εύτυχῆς οὔτε ὅτι εἰμαι περισσότερον δυστυχῆς (=ἀτωμένη).

ΑΝΤΙΓ. Ἔγνωριζον (=ηδη) καλῶς (ὅτι σύ οὐδὲν ἐπὶ πλέον ἔγνωριζες), καὶ πρὸς τοῦτο (=ιοῦδη ἔγνωκα) σὲ προσεκάλεσα ξέω (=ξέπεμπον) ἀπὸ τὴν αὐλόθυραν (=αὐλείων πυλῶν), διὰ νὰ ἀκούης (=ἄς κλυσις) δηλαδὴ μόνη σου.

ΙΣΜ. Τί συμβαίνει λοιπόν; Διότι είναι φανερόν (=δηλοῖς) ὅτι βαθέως (σὲ) συνταράσσει (=καλχαίρουσα) κάποια εἰδῆσις (=ἔπος τι).

ΑΝΤΙΓ. Ό Κρέων λοιπόν (=γάρ) ^κ τῶν ὀδελφῶν μας (=τῶ κασιγγήτω) τὸν μὲν ἔνα (=τὸν μὲν) δὲν μᾶς (=τῶν) τὸν ἔχει ὅξιώσει τῆς τιμῆς τοῦ ἐνταφιασμοῦ [*προτίσας ἔχει τάφου*], ἐνῷ τὸν ἄλλον (=τὸν δὲ) τὸν ἔχει στερήσει τῆς τιμῆς (τοῦ ἐνταφιασμοῦ) [*ἀτιμάσας ἔχει τάφουν*]; Τὸν Ἐτεοκλέα μὲν μεταχειρισθεῖς (=χρησθεῖς) μὲ δικαίαν κρίσιν καὶ συμφώνας πρός τὸν νόμον, καθὼς λέγουν, διέταξε νὰ θάψουν (=ἔκρυψε) ύπό τὴν γῆν (=κατὰ χθονός), ώστε νὰ ἀπολαύῃ δλων τῶν τιμῶν (=ἐντιμοτ) μεταξὺ τῶν νεκρῶν τοῦ κάτω κόσμου (=ἐνερθεν). ἀντιθέτως (=δὲ) τὸν νεκρὸν (=νεκυν) τοῦ κατά τρόπον ὁξιολύπητον (=ἀδλίως) φονευθέντος Πολυνείκους λέγουν, διτὶ ἔχει διακηρυχθῇ δημοσίᾳ (=ἐπικεκηρυχθαι) εἰς τοὺς πολίτας νὰ μὴ θάψῃ (=τὸ μῆτράφω καλύψαι) μῆτρα νὰ θρηνήσῃ (=κακῶσαι) κανείς, ἀλλὰ (=δὲ) νὰ τὸν ἀφήσουν (=ἔστιν) ἀκλαυτον, ἀταφον, γλυκον εύρημα =θησαυρὸν εἰς τὰ ἀρπακτικά πιπάνα (=οἰλονοῖς), τὰ ὅποια προσβλέπουν μεταβουλιμίας (=εἰσօρωσι) εἰς εὐχαρίστησιν (προερχομένην, ἐκ τροφῆς (=βορεᾶς)). Τοιαῦτα λέγουν διτὶ δὲ καλὸς Κρέων ἔχει διακηρύξει (=κηρύξαντ) ἔχειν) διά σὲ καὶ δι' ἐμὲ-διότι συμπεριλαμβάνω καὶ τὸν ἑαυτόν μου-καὶ (λέγουν) διτὶ θά ἔλθῃ (=νεισθαι) ἐδῶ (=δεῦρο) διά νὰ κηρύξῃ δημοσίᾳ (=προκηρυξόντα) αὐτά, ώστε νὰ καταστοῦν φενέρα (=σαφῆ), εἰς τοὺς μὴ γνωρίζοντας (=τοῖσι μὴ εἰδόσιν), καὶ διτὶ θεωρεῖ (=ἄγειν) τὸ πρᾶγμα οὐχὶ ὡς ἀσήμαντον (=ῶς παρ' οὐδέν), ἀλλ' διτὶ ἐπικρέμαται θάνατος (=πεισθεῖσθαι φόνον) διά δημοσίου λιθοβολισμοῦ

(=δημόλευστον) ἐνώπιον τῆς πόλεως (κατ' ἑκείνου), δοτις τυχὸν ἥθελε πράξει κάτι ἐκ τούτων. Αὐτὴ (=οῦτως) εἶναι (=ἔχει) ἡ κατάστασις (=ταῦτα) διὰ σὲ καὶ ταχέως θὰ ἀποδείξῃς, ὅν (=εἴτ') ἔχης γεννηθῆ γενναῖα κατὰ τὸ ἥθος (=εὐγενῆς) ἢ (=εἴτ') (εἰσαι=εἶ) ἀγεννῆς (=κακή), ὅν καὶ κατάγεσαι= (πεφυκνῖα) ἔξ εὐγενῶν (γονέων) (=ἔσθλῶν).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ μὲν (ἄνευ τοῦ δὲ)=τούλαχιστον, μῆδος=λόγος, εἰδησις, φίλος=προσφιλής, ἥδης=εὐχάριστος (ἥδησις, ἥδιστος). ἄλγεινος=λυπηρός, δυσάρεστος (ἄλγινος, ἄλγειστος). ἵκετο ἀρό. β' τοῦ ἴκνεομαι =οῦμαι=έρχομαι, φθάνω. διτον (καὶ οὐτινος) γεν. ἀναφ. ἀντ. δοτις, ἡτις, δ.τι. δυοῖν ἀδελφοῖν θανόντων δυϊκός ἀριθμ. γεν. πτώσ.=δύο ἀδελφῶν θανόντων μετ. ἀρό. β' τοῦ θήσηκω. διπ[η] χειρί= δι' ἀμοιβαίου φόνου. ἐπει χρον. σύνδ.=ἀρ' δτου. φροῦδος (πρὸδ+δύο), -ος καὶ -η, -ον=δ μακράν τῆς δύο διόδι γενόμενος, δ προχωρήσας πολὺ εἰς τὴν δύο, ἄφαντος πρβλ. καὶ τὰ: φρούρδος (προορῶ) καὶ φρούριον (προοίμιον). ὑπέρτερον οὐδ. ἐπιθ. συγκρ. βαθμ. (θετ. ὑπέρ. ὑπέρτερος καὶ ὑπατος)=ἐπὶ πλέον, νεώτερον, πέραν τῆς γενῆς. ἀτωμένη μετ. τοῦ ἀτῶμαι (ἄτη) =δυστυχῶ. ἥδη ἀρχαίτερος τύπος καὶ ἥδειν ὑπερσ. μὲ σιημ. παρατ. τοῦ οἰδα=γνωρίζω. οὖνεκα (οὖν ἐνεκα), ἀναστροφή ἔδω ληπτέον ὡς πρόθεσις=πρὸδ τοῦτο, ἀλλαχοῦ ὡς σύνδ.=διότι. ἐκπέμπω= προσκαλῶ ἔξω, ὡς τελ. σύνδ.=ἴνα. κλύνω (κλυτός)=ἀκούω. καλχαίνουσα μετ. τοῦ καλχαίνω (κάλχη=πορφύρα, βαφή πορφυρᾶ, Κάλχας=ό ἔξετάζων)=ἔχω τὸ σκοτεινὸν χρώμα τῆς πορφύρας, κάμνω τι πορφυροῦν, σκοτεινόν, ἀγωνιῶ, εύρισκομαι εἰς ταραχήν.

τάφος=ταφή. νῶν (ἀττικῶς ἡμῖν) δυϊκός ἀριθ. δοτ. προσωπ. ἀντ. ἔγω. τὰ κασιγγήτω δυϊκός ἀριθ. αἰτιατ. ἀντὶ γενικῆς τοῖν κασιγγήτοιν τοῦ κασιγγητος (κάσις, ιος=κοιλία+γενέσθαι)=δ ἐκ τῆς αὐτῆς κοιλίας γενόμενος, ἀδελφός. προτίσιας ἔχει περιφραστ. παρακ. τοῦ προτίω=προτιμῶ, κατὰ προτίμησιν ἀξιῶ. ἀτιμάσιος ἔχει περιφραστ. παρακ. τοῦ ἀτιμάζω=στερω̄ χρησθεῖς μετ. παθ. ἀρό. α' (ἀντὶ τοῦ μέσου χρησάμενος τοῦ χρῶμαι=μεταχειρίζομαι. ἔνερθρεν ἐπίρρ.=κάτωθεν, οἱ κάτω (πρβλ. νέρτεροι=χθόνιοι). δ νέκυς, -ος (νεκο=φονεύω, ρίζα νεκ. καὶ Νέκυια ἡ ρίψωδία τῆς Ὀδυσσείας ἡ πραγματευομένη τὴν εἰς Ἀδου κατάβασιν τοῦ Ὀδυσσέως)=νεκρός, λειψανον. ἀστοῖοι (ἴων. τύπ.)=ἀστοῖς. ἐκκενηρῦχθαι ἀπαρ. παθ. παρακ. τοῦ ἐκκενηρύττω=δημοσίᾳ κηρύττω. κωκῆσαι ἀπαρ. ἀρό. τοῦ κωκώνω=θρηνω. ἔτιν ἀπαρ. τοῦ ἔτινω -ω̄ =ἀφήνω. οἰωνδε=ὅρνεον. θησαυρὸς=έρμαιον, (πλούσιον) εὔρημα. εἰσօρδοι δοτ. πληθ. μετ τοῦ εἰσօρδω=μετά πόθου προσβλέπω. βορὰ=τροφή. κάμοι (κρᾶσις)=καὶ ἐμοι. κάμε (κρᾶσις)=καὶ ἐμέ. νεῖσθαι συνηρημένος τύπος ἀπαρ. ἐν. τοῦ νέομαι (νέστος. παλιννόστησις)=έρχομαι (ἔδω: θάξ ξλθω). τοῖοι (ἄρθρον ίων. τύπ.) μὴ εἰδόσιν δοτ. πληθ. μετ. (εἰδώς, νία, ος) τοῦ οἰδα. προκηρύζοντα μετ. μέλλ. τοῦ προκηρύττω=δημοσίᾳ κηρύττω. ἄγο τὸ πρόγμα ὃς παρ' οὐδὲν=θεωρῶ τὸ πράγμα ὃς μηδαμινόν. δρῶ=πράττω. φόνος=θάνατος. πρόκειμαι=ἐπικρέμαμαι, ἀπειλοῦμαι. δημόλευστος (δ λᾶσ=λίθος, λεύω=λιθοβολῶ)=θάνατος διὰ δημοσίου λιθοβολισμοῦ. τάχα=ταχέως, εὐθὺς (κατὰ συγκοπήν ἐκ τοῦ ταχέα). εὐγενῆς=ἀπὸ καλὸν γένος, ἀριστοκράτις, γενναῖα τὸ ἥθος. κακὴ=ἀγεννῆς, ἔκφυλος, ταπεινὸν γένος ἔχουσα. πέφυκας παθ. σημ. παρακ. τοῦ φύω.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ—ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ἐμοὶ δοτ. προσωπ. ¹Αντιγόνη συγκρίνατε τὴν προσφώνησιν τῆς Ἰσμήνης ἐν σχέσει πρὸς τὴν τῆς Ἀντιγόνης ἐν στίχῳ 1. Η προσφώνησις ἀπαραίτητος διὰ τοὺς θεατάς. φίλων γεν. ἀντικειμ. ἥδης=ἄλγεινός κατηγ. ἔξ δτον.. ἀναφ. πρότ. δυοῖν ἀδελφοῖν ἀντικ. δύο ύποκ. θανόντοιν ἐπιθ. μετ. μιᾶς.. ἥμερα δοτ. χρονική (ὑπερβατὸν σχῆμα χάριν ἐμφάσεως). διπλῆ χειρὶ δοτ. δργανικῆι στίχοι 12+14 περιέχουν ἀντιθέσεις: ἥδης=ἄλγεινός, μιᾶς=διπλῆ καὶ κατωτερω : εὐτυχοῦσα—ἀτωμένη, ἔτι δὲ καὶ ἐπαλληλίαν: δυοῖν—δύο πρὸς ἐμφασιν. Παρατηρήσατε ἐπίσης τὴν ἔξαρσιν τοῦ ἀριθμοῦ δύο ἐν ἀρχῇ

καὶ ἐν τέλει τοῦ στίχου, τὴν γραφικότητα τοῦ διπλῆς χερὶ καὶ τὴν συστάρευσιν τῶν ἀρνήσεων δηλουσῶν παντελῆ ἄγνοιαν. ἐπει... ἔστιν χρον. πρότ. φροῦδος κατηγ. οὐδὲν σύστοιχον ἀντικ. τοῦ οἰδα. ὑπέρτερον κατηγ. εὐτυχοῦσα—ἀτωμένη κατηγ. μετ. ἐκ τοῦ οἰδα ἔξαρτώμ. ἐπεξηγοῦσαι τὸ ὑπέρτερον. ἥδη καλῶς εἰρωνεία. ὡς.. κιλίνοις τελ. πρότ. κατ' εὔκτικήν, διότι ἔξαρτᾶται ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου ἔξεπεμπον καὶ ἐπεξηγεῖ τὸ τοῦδ' οὕτεκα. μόνη κατηγ. διορ. καλχαίνονσα (μεταφορὰ) κατηγ. μετ. ἐκ τοῦ δηλοῦ ἔξαρτώμ. ἐπος σύστοιχον ἀντικ. γάρ (αἴτιολογεῖ τὸ καλχαίνονσα ἐπος)=εἰμια ταραχμένη, διότι λόγῳ τῆς παραλείψεως ὅμως ἔρμηνεύεται: λοιπόν. τάφου ἀντικ. τοῦ ἀτιμάσας ἔχει· αἱ περιφράσεις ἐνέχουν γραφικότητα καὶ περιέχουν διάρκειαν. νῦν δοτ. ἡθική. τῷ καιογνήτῳ (ληπτέον ὡς γεν. διαιρ.) τὸν μὲν—τὸν δὲ σχῆμα καθ' δόλον καὶ μέρος· ή σύντοξις: οὐ γάρ προσίσας (ἔχει) νῦν τῷ καιογνήτῳ Κέρεων τὸν μὲν (τάφῳ), τὸν δὲ ἀτιμάσας ἔχει τάφου. χοησθεῖς τροπ. μετ. δεχομένη ὡς ἀντικ. τὸ ἐννοούμενον ἀντῷ δῆλ. τῷ Ἐτεοκλέῃ. ὡς λέγουσιν ἀναφέρεται εἰς τὸ σὺν δίκῃ καὶ νόμῳ ἐμπροθ. διορ. τρόπου. Ἐτεοκλέα ἀντικ. τοῦ ἔχρυψε (γραφικώτερον τοῦ ἔθαψε) πρβλ. τὸ τοῦ ἐπιταφίου τοῦ Περικλέους: ἐπειδὰν κρύψωσι γῇ. κατὰ χθονὸς ἐμπρόθ. διορ. τοῦ ὑποκάτω τινός. ἐντιμον προληπτικὸν κατηγ. τὸν θανόντα (ἐπιθ. μετ.) Πολυνείκους νέκυν σχῆμα ὑπαλλαγῆς ἀντί: νέκυν θανόντος Πολυνείκους. νέκυν θανόντος πλεονασμὸς πρὸς ἔξαρσιν τῆς ὑμότητος τοῦ Κρέοντος· ή σύνταξις: φασὶν ρ. (οἱ ἀνθρώποι) ὑποκ. ἐκκενηροῦχθαι ἀντικ. (εἰδ. ἀπαρ.). τὸ μὴ καλύψαι μηδὲ κωκῆσαι (σχῆμα πρωθύστερον) ὑποκ. τοῦ ἐκκενηροῦχθαι. τινὰ ὑποκ. τοῦ καλύψαι καὶ κωκῆσαι. τοῖς ἀστοῖσι ἀντικ. τοῦ ἐκκενηροῦχθαι. τὸν νέκυν ἀντικ. τοῦ καλύψαι καὶ κωκῆσαι. Πολυνείκους γεν. κτητική. ἐᾶν ἐπίσης ὑποκ. τοῦ ἐκκενηροῦχθαι. οἰωνοῖς (δοτ. χαριστική)—(νέκυν) ἀντικ. ἀκλαντον, ἀταφον, θησαυρον (ἀσύνδετον σχῆμα) κατηγ. εἰσοδῶσι ἐπιθ. μετ. πρὸς χάριν τελικὸν αἴτιον. βορᾶς γεν. ἀντικειμ. τὸν ἄγαθὸν Κρέοντα (εἰρωνεία) ὑποκ. τοῦ ειδικοῦ περιφραστικοῦ ἀπαρεμφ. κηρύξαντ' ἔχειν (κενηρούχεναι) τοῦ ἔξαρτ. ἐκ τοῦ φασι. τοιαῦτα—οοικάμοι ἀντικ. τοῦ ἀπαρ. κάμει ἥρμοζε νὰ λεχθῇ κάμοι, ἀλλὰ λόγῳ τοῦ πάθους τῆς ἥρωΐδος ἐλέχθη ὡτα. νεῖσθαι—ἄγειν—προκεῖσθαι εἰδ. ἀπαρ. ἐκ τοῦ φασιν ἔξαρτῷ. ὡς ὑποκ. τῶν δύο πρώτων ἀπαρ. νοεῖται: τὸν Κρέοντα. προκηρύξοντα τε. μετ. ταῦτα—τοῖς εἰδόσιν (ἐπιθ. μετ.) ἀντικ. σαφῇ προληπτ. κατηγ. τὸ πρᾶγμα ἀντικ. τοῦ ἄγειν. οὐχ ὡς παρ' οὐδὲν κατηγ. φόνον ὑποκ. τοῦ προκεῖσθαι. δημόλευστον ἐπιθ. διορ. ἐν πόλει ἀποτελεῖ πλεονασμὸν δηλοῦντα αὐστηρότητα. (τούτῳ ή παντὶ) ἔνν. ὡς ἀντικ. δε... δρᾶς ἀναφ. ὑποθετ. πρότ. τι ἀντικ. τούτων γεν. διαιρ. ταῦτα ὑποκ. τοῦ ἔχει (ἀττ. σύντ.). οοι δοτ. ἡθική. εἴτε... εἴτε... πλαγία ἔρωτ. πρότ. ἔξαρτωμ. ἐκ τοῦ δείξεις. εὐγενῆς—κακὴ κατηγ. τοῦ ὑποκ. οὐ. ἐσθλῶν γεν. καταγωγῆς τὸ πλῆρες: ἐσθλῶν (πεφυκνῖα) κακὴ (εἰ) (δεξεῖα ἀντίθεσις).

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ἔξ διον ή ἀλληλοκτονία τῶν ἀδελφῶν ἔγινε τὴν προηγουμένην ήμέραν. Ἀργείων στρατὸν ἐπειδὴ δ' Ἐτεοκλῆς ἡρνήθη νὰ ἐκχωρήσῃ τὸν θρόνον εἰς τὸν Πολυνείκην, οὗτος ἐζήτησε τὴν βοήθειαν τοῦ Ἀδράστου, βασιλέως τοῦ Ἀργους καὶ πενθεροῦ του, δὲ δοποῖος καὶ ἔξωπλισε στρατὸν τεθέντα ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν ἐπί τα γενναίων στρατηγῶν: Ἐτεόκλου, Πολυνείκους, Τυδέως, Ἰππομέδοντος, Καπανέως, Ἀμφιαράου καὶ Παρθενοπάου (πόλεμος τῶν ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας). Διὰ μονομαχίας ἐφονεύθησαν καὶ οἱ δύο ἀδελφοί. ἐν νυντὶ τῇ νῦν εἶναι ἀκόμη νύξ· ή παράστασις τῶν τραγῳδιῶν ἥρχιζεν ἀπὸ πρωίας πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἥλιου, διότι, ὡς γνωστόν, ἐπαίζετο τετραλογία. αὐλεῖαι πύλαι διὰ τὸ πολυμερές ἐτέθη πληθυντικός εἶναι αἱ πρὸς τὴν δόδον κείμεναι, ἔξω τῆς ἔξωτερηκῆς πύλης τῆς αὐλῆς, δῆλ. εἰς τὸν πρὸ τῶν ἀνακτόρων δρόμον. Τὰ ἀνάκτορα μετά τῆς αὐλῆς περιεβάλλοντο διά περιβόλου, οὗ ἡ θύρα ἦτο ἡ αὐλεῖος, ή δὲ θύρα ἡ δόδηγοῦσα ἐκ τῆς

αύλης πρός τὰ ἀνάκτορα ἐλέγετο μέταυλος. Ἡ ἔξοδος τῶν δύο παρθένων ὁφελεῖται ὅχι εἰς φόβον μήπως ἀντιληφθῇ τι ὁ ἐντὸς τῶν ἀνάκτορων κατοικῶν Κρέων, ἀλλ' εἰς λόγους τεχνικούς, νὰ ἀκούσουν δηλαδὴ οἱ θεαταὶ παρ' αὐτῶν τὸ ὄλον ζῆτημα. τί δ' ἔστι; ἔκπληξις καὶ ἀδημονία κατέχει τὴν Ἰσμήνην. Διὰ τῶν στίχων 21+22 ἡ Ἀντιγόνη ἀποδοκιμάζει τὸ κήρυγμα, τὸν μὲν προτίσσας ἔχει λέγεται ὅτι δὲ Ἐτεοκλῆς, πρὶν ἡ μονομαχήσῃ μετά τοῦ ἀδελφοῦ του, ἔζητησε παρὰ τοῦ Κρέοντος, ἵνα μεριμνήσῃ περὶ τῆς ταφῆς του ἐν περιπτώσει θανάτου. ἀτιμάσσας ἔχει ὡς ἔχθρὸν τῆς πατρίδος μὴ τυχόντα ταφῆς. ὡς λέγοντοι ἡ Ἀντιγόνη δὲν συμμερίζεται τὴν ἀντιληψιν ταύτην. ἐντιμον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐπεκράτει ἡ ἀντιληψις, ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ νεκροῦ τοῦ μὴ τυχόντος τῶν νενομισμένων τιμῶν καὶ μενόντος ἀτάφου περιεπλανᾶτο δικηγορίας πρός θανάτου. Πλείσιον ίδε τὸ Γ. Παπανικολάου: οἱ Περικλέους ἐπιτάφιοι σελ. 7. ἀθλίως οἰκτρός καὶ ἀδοξος θάνατος. κακήσσας ὁ θρῆνος πρὸς τοὺς ἀποθανόντας ἥτο ἀναπόσπαστον μέρος τῆς τελετῆς τῆς ταφῆς, ἀπετέλει δὲ ἀνακούφισιν καὶ τιμήν ὁ Ομηρος λέγει «τὸ γάρ γέρας ἔστι θανάτων», δὲ Σοφοκλῆς ἐν Ἡλέκτρᾳ «κένευθεν οὔτε τοῦ τάφου ἀντιάσας οὔτε γάρ πατρὸς ἡμῶν». Οἱ στίχοι 29+30 χαρακτηρίζουν ὡς ἀνάλγητον καὶ ἀσεβῆ τὸν Κρέοντα, ἔτι δὲ ὑποδηλοῦν πάσας τὰς ἀποκρώσεις τῆς εἰδεχθοῦς τιμωρίας. Διὰ τούτων ἡ Ἀντιγόνη προσπαθεῖ νὰ συγκινήσῃ τὴν Ἰσμήνην καὶ ἐπιτύχῃ σύμπραξιν εἰς τὰ ὑπαύτης μελετώμενα, ἄλλως κινδυνεύει τὸ πτώμα νὰ καταστῇ βορά τῶν δρνέων. ἀγαθὸν πικρὰ εἰρωνεία, διότι δὲν εἶναι ἀγαθός, ἀλλὰ κακός δημοτικῶν κατὰ τοῦ θεοῦ δικαιούσι.σοι·κάμοι ἥτο βεβαίως τὸ κήρυγμα γενικόν, οὐχ ἦτον δύκας ἀφεώρα ίδιαιτέρως εἰς τὰς δύο ἀδελφάς ὡς τὰς πλησιεστέρας συγγενείς. κάμε ἡ ἐπανάληψις τῆς λέξεως δηλοῦ τὰς τολμηράς σκέψεις τῆς ἡρωΐδος, πρᾶγμα τὸ ὅπιον διεγείρει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν θεατῶν τὸν φόβον διὰ τὴν ἐπερχομένην σύγκρουσιν, ἐπιδιώκεται δὲ νὰ φιλοτιμηθῇ καὶ ἡ Ἰσμήνη ἔξι ἵσου μὲ τὴν Ἀντιγόνην (κοινῶς: ποὺ νὰ ξέρῃ τὶ ἔγω σκέπτομαι!! ἡ ὑπελόγισε χωρὶς τὸν ξενοδόχο). νεῖσθαι δὲ ποιητὴς προετοιμάζων τὴν πάροδον τοῦ χοροῦ δηλοῦ ὅτι θάλητη ὁ Κρέων διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ διὰ δευτέραν φορὰν τὸ κήρυγμα ἐνώπιον τῶν γερόντων. τὸ πρᾶγμα δηλ. τὸ τάφῳ καλύψαι. δημόλευστος δημόσιος λιθοβολισμός ἥτο συνήθης ποιην παρ' ἀρχαίοις καὶ μάλιστα δι' ἀδικήματα προδοσίας, ἱεροσυλίας, προσβολῆς κοινοῦ συμφέροντος κλπ. π.χ. ὁ δραστήριος καὶ ἀγαπητὸς Παλαμήδης ἐκ φθόνου τοῦ Ὁδυσσέως ἐλιθοβολήθη ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐν Τροίᾳ ἐπίσης δὲ βουλευτῆς Λυκίδης ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν Σαλαμῖνι διὰ τὰς προτάσεις του περὶ παραδόσεως τῆς Ἐλλάδος εἰς τὸν Μαρδόνιον καὶ ἡ ἐν τῷ εύαγγελίῳ ἀναφερομένη ἀμαρτωλή, ἡ ὅποια ἐσώθη διὰ τοῦ Ἰησοῦ. ἐσθλῶν κακὴ καὶ διὰ τούτων ἡ Ἀντιγόνη ἐπιδιώκει νὰ φιλοτιμήσῃ τὴν Ἰσμήνην καὶ ἐκβιάσῃ αὐτὴν πρὸς δρᾶσιν.

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ. Ἡ Ἰσμήνη ἡθογραφεῖται ὡς ἀσθενεστέρα κατὰ τὸ ἥθος ἀπὸ τὴν Ἀντιγόνην εἴτε ἐκ φύσεως εἴτε λόγῳ τῶν πολλαπλῶν ἀτυχημάτων εἶναι μὲν φιλάδελφος, ἀλλ' ἀδιάφορος, ψυχρὰ καὶ ἀπράγμων, διαθέτει θετικὸν νοῦν καὶ πάσχει σιωπηλῶς, ὑστερεῖ δύμως κατὰ πολὺ τῆς ἀδελφῆς της ὡς πρός τὴν θέρμην τῆς ἀγάπης, τὸ ἰδεῶδες μεγαλεῖον, τὴν δξύτητα τοῦ νοῦ καὶ τὴν τόλμην. Ἡ Ἀντιγόνη ἀποτελεῖ τόπον ὑπερήφανον, εὐαίσθητον, περιπαθῆ, ἡρωικόν, δμιλεῖ δὲ οὐτω, ἵνα διεγείρῃ τὴν φιλοτιμίαν καὶ ἐπιτύχῃ τὴν σύμπραξιν τῆς Ἰσμήνης εἰς τὰ μελετώμενα σχέδιά της. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ὑπόμνησις τῆς καταγωγῆς. Οἱ Κρέων διὰ τοῦ ἀνοσίου κηρύγματός του χαρακτη-

φίζεται ἀνάλγητος, ἀσεβής, ὡμὸς καὶ ἀντιχριστιανικός, εἶναι δὲ φορεὺς τῶν τότε κρατουσῶν ἥθικῶν ἀρχῶν. π.χ. φίλει τὸν φιλοῦντα καὶ μίσει τὸν μισοῦντα ὡς καὶ: γλυκὺν εἶναι φίλοις, ἔχθροῖς δὲ πικρὸν (ἔλεγεία Σόλωνος).

ΝΟΗΜΑ. Ἡ Ἰσμήνη ἀπαντᾷ εἰς τὴν Ἀντιγόνην λέγουσα ὅτι οὐδεμία εὐχάριστος ἡ δυσάρεστος εἴδησις περιήλθεν εἰς τὰς ἀκοάς της μετὰ τὴν ἀλληλοεξόντωσιν τῶν δύο ἀδελφῶν της, εἰμὴ μόνον ὅτι ἀνεχώρησεν ὁ στρατὸς τῶν Ἀργείων. Ἡ Ἀντιγόνη ἀνακοινώνει τὴν ἀπέχθη διαταγὴν τοῦ Κρέοντος, καθ' ἧν ἂ μὲν Ἐτεοκλῆς θὰ ταφῇ διὰ τῶν προσηκουσῶν τιμῶν, ὁ δὲ Πολυνείκης ὁφείλει νὰ μείνῃ ἄταφος, ἀθρητής, ἕρμαιον ὄργενων καὶ κυνῶν. Διὰ τὸν παραβάτην τῆς διαταγῆς, λέγει ὅτι ἔχει καθορισθῆ θάνατος διὰ δημοσίου λιθοβολισμοῦ. Καλεῖ δὲν τὴν Ἰσμήνην νὰ συνεργάσθῃ μαζί της εἰς τὴν ταφὴν τοῦ ἀδελφοῦ, ἵνα διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ δειχθῇ ἀξία τῆς καταγωγῆς της.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ. Ἡ Ἰσμήνη ἀπαντώσα ποὺς εἰς τὴν ἐρώτησιν τῆς Ἀντιγόνης δηλοῖ ὅτι οὐδὲν γνωρίζει σχετικὸν πρὸς τὸ κήρυγμα τοῦ Κρέοντος, δὲ ἡ Ἀντιγόνη ὑπὸ τὸ κράτος ὁργῆς ἀνακοινώνει εἰς αὐτὴν τὰ περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς ταφῆς τοῦ Πολυνείκους καὶ προβάλλει τὴν ἀξίωσιν, διὰς φυνγῇ γενναίᾳ κατὰ τὸ φρόνημα.

ΜΕΤΡΙΚΑ	11 στίχος	Ἀν τίγόν (ἀνάπαιστος).
	23	Ἐ τε ὁ κλέα (ἀνάπαιστος).
	33	τοι σι μὴ εἰ δόσιν (τὸ μὴ εἰ συνιζάνεται).

Ο ἀνάπαιστος ποὺς τίθεται συνήθως ἐπὶ τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ εἰς πάντας τοὺς πόδας πλήν τοῦ τελευταίου.

γ') στίχ. 39+68

ΙΣΜ. Ἄλλὰ (=δὲ) τί, ὡς τολμηρά (=ταλαῖφρον), θὰ ἡμποροῦσα ἐπὶ πλέον ἐγὼ νὰ προσθέσω (=προσθείμην ἀν πλέον), ἀν ἔτσι (ἔχουν) τὰ πράγματα [=εἰ ἐν τούτοις τάδ' (ἔχοι)], (εἴτε) λύουσα είτε δένουσα (=ἀπτυνοσα) (αὐτά);

ΑΝΤΙΓ. Σκέψου (=σκόπει), ἀν θὰ κοπιάσῃς μαζί μου καὶ θὰ συνεργασθῆς.

ΙΣΜ. Εἰς ποίαν τινὰ ἐπικίνδυνον πρᾶξιν (λέγεις νὰ σκεφθῶ, ἀν θὰ κοπιάσω μαζί σου καὶ θὰ συνεργασθῶ); Εἰς ποίαν (=ποῖ) τέλος πάντων (=ποτε) ἀπόφασιν θὰ βιφθῆς (=εἰ);

ΑΝΤΙΓ. (Σκέψου=σκόπει), ἀν θὰ σηκώσῃς διὰ νὰ θάψης (=κονφιεῖς) τὸν νεκρὸν μαζί μὲ αὐτὸν ἐδῶ τὸ χέρι μου (=ξὺν τῇδε χερί).

ΙΣΜ. Ἅλληθεια λοιπὸν (=ἡ γὰρ) ἔχεις κατὰ νοῦν νὰ θάψῃς αὐτὸν (=σφέ), πρᾶγμα τὸ διόποιον εἶναι ἀπηγορευμένον εἰς τοὺς πολίτας (=ἀπόρρητον τῇ πόλει);

ΑΝΤΙΓ. ("Ἐχω κατὰ νοῦν νὰ θάψω (=νοῶ θάπτειν) τὸν ἰδιόν μου τούλαχιστον (=γοῦν) καὶ τὸν ἰδιόν σου ἀδελφόν, ἢν σὺ δὲν θέλῃς διότι δὲν θὰ ἀποκαλυψθῶ (=ἀλώσομαι) βέβαια (=δὴ) ὅτι (τὸν) ἐπρόδωσα.

ΙΣΜ. Δυστυχισμένη (=ῳ σχετλία), (ἔχεις κατὰ νοῦν νὰ τὸν θάψῃς), ἐνῷ δὲ Κρέων ἔχει ἐκδώση ἀντίθετον διαταγῆν;

ΑΝΤΙΓ. Ἄλλ' αὐτὸς οὐδὲν δικαίωμα ἔχει (=οὐδὲν αὐτῷ μέτρα) νὰ μὲ ξυποδίζῃ (=εἴργειν) ἀπὸ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἰδιῶν μου καθηκότων (=τῶν ἐμῶν).

ΙΣΜ. Ἅλλοιμονον' ἀναλογίσου, ἀδελφή μου, πόσον μισητὸς (=δες ἀπεχθῆς) καὶ μὲ κακήν φήμην (=δυσκλεής) δι πατέρας μᾶς (=νῷν) ἔχάθη (=ἀπώλετο) κτυπήσας ἴσχυρὰ (=ἀράξας) τὰ δυό του μάτια δὲ ἴδιος (=αὐτὸς) μὲ τὸ ἴδιο (του) τὸ χέρι (=αὐτουργῷ χερί) ἔνεκα τῶν ὑπὸ τοῦ

Ιδίου ἀποκαλυφθέντων ἐγκλημάτων του (=πρὸς αὐτοφώρων ἀμπλακημάτων) ἔπι πλέον (=ἔπειτα) ή μήτηρ (του) καὶ σύζυγός (του), ή ἔχουσα τὸ διπλοῦν τοῦτο δόνομα, διὰ πλεκτῆς ἀγχόνης (=ἀστράναιοι) θέτει ἐπονεῖδιστον τέρμα εἰς τὴν ζωήν της· τρίτον δὲ οἱ δύο μας ἀδελφοὶ εἰς μίαν ήμέραν φονεύοντες δὲ εἰς τὸν ἄλλον (=αὐτοκτονοῦντες) οἱ ταλαίπωροι, προεκάλεσαν (=κατειργάσαντο) ὀμοιβαίον θάνατον (=κοιτὸν μόρον) μὲ χειρας ὑψωθείσας ἐναντίον ἀλλήλων (=ἐπαλλήλοιν χεροῖν). Τώρα δὲ πάλιν ήμεις αἱ δύο =νῷ, αἱ δόποιαι, ὅπως βλέπεις (=δή), μόναι ἔχομεν ἀπομείνει, σκέψου, ποιὸν οἰκτρότατον θάνατον θὰ ἔχωμεν, ἀν., παραβιάζουσαι τὸν νόμον (=νόμου βίᾳ), θὰ παραβῶμεν (=πιεξίμεν) τὴν ὥρισμένην ἀπόφασιν (=ψῆφον) ή (θὰ περιφρονήσωμεν) τὴν ἔξουσίαν (=κράτη) τοῦ ἄρχοντος. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχωμεν κατὰ νοῦν, ἀφ' ἐνὸς μὲν (=τοῦτο μὲν) δτὶ ἐγενήθημεν γυναῖκες μὲ προορισμὸν (=ῳς) νὰ μὴ πολεμοῦνται ἐναντίον ἀνδρῶν, ἀφ' ἐτέρου δὲ (=ἔπειτα δὲ) δτὶ (=οὐνεκα) κυβερνώμεθα ὑπὸ ἴσχυροτέρων, ὥστε καὶ εἰς ταῦτα νὰ ὑπακούωμεν καὶ εἰς ἄκομη (=κατὶ) ὁδυνηρότερα (=ἄλγιον) ἀπὸ αὐτὰ (=τῶνδε). Ἔγὼ τούλαχιστον (=μὲν) λοιπὸν παρακαλοῦσα (=αἰτοῦσα) τοὺς ὑποχθονίους νὰ (μὲν) συγχωρήσουν (=ξιγγυροιαν ἵσχειν), διότι (=ῳς) ἔξαναγκάζομαι (νὰ πράττω) αὐτά, θὰ ὑπακούσω εἰς ἔκείνους, οἱ δόποιοι ἔχουν ἀνέλθει (=τοῖς βεβῶν) εἰς τὰ (ὕψιστα) ἀξιώματα (=ἐν τέλει) διότι τὸ νὰ προσπαθῇ νὸν πράττῃ (κανεὶς) πρόγματα ὑπερβαίνοντα τὰς δυνάμεις του (=περισσά) είναι ὅλως διόλου ἀνόητον.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ ὁ ταλαιφώρων (τάλα ἐκ τοῦ ἐτλην= ὑπέμεινα+φερῆν) ἐπίθ.=δ πολλὰ ὑπομένων, ἄσθλιος, τολμηρός. ἀπτω (ἄφ—άφη)=προσδένω, συναρμολογῶ, ἀνάπτω. προσθέμην εὔκτ. μ. ἀσρ. β' (=προσεθέμην) τοῦ προστίθεμαι. ἔμπονω=θεϊκῶ. ἔντεργάδηση β' προσ. μέλλ. τοῦ ἔντεργάζομαι=συνεργάζομαι. σκόπει προστ. τοῦ τοῦ σκοπῶ=ἔξεταζω. **κινδύνευμα**=ἔπικίνδυνος πρᾶξις, ποι ἐρωτημ. ἐπίρρ.=ποῦ, πρὸς ποῖον μέρος, εἰ β' πρόσ. μέλλ. τοῦ είμι. κονφιεῖς μέλλ. τοῦ κονφίζω(κονφος)=σηκώνω τὸν νεκρὸν διὰ νὰ τὸν θάψω πρβλ. ἀγαιροῦμας τεκρὸν (ἀττικῶ). ή ἐπιρρ. βεβαιωτικῆς καὶ ἐρωτηματικῆς οημ.=ἀληθῶς; νῷ=σκέπτομαι. σφὲ (καὶ μιν καὶ νεν) αἴτιατ. πτωσις κοινῶν γένους καὶ ἀριθμοῦ ἐν χρήσει παρὰ ποιηταῖς τῆς προσωπικῆς ἀντιων. γ' προσ. ή καὶ ως αὐτοπαθοῦς λαμβανομένης=αὐτόν, αὐτήν, αὐτούς, αὐτάς. ἀπέρρητος (ἀπαγορεύω)=ἀπηγορευμένος. γοῦν (γε+ον) βεβαιωτ. μόρ.=τούλαχιστον. ήν υποθ. σύνδ.=ἔάν. προδοῦσα μετ. ἀσρ. β' (=προέδωνα) τοῦ προδίδωμι. ἀλώσομαι μέλλ. τοῦ ἀλίσκομαι=πιάνομαι, ἀποκαλύπτομαι (ἀδρ. β' ἔάλων) είναι παθητικὸν τοῦ αἰεδ. σχέζλιος (ἐκ τοῦ ἀδρ. β' σχεδεῖν τοῦ ἔχω)=δεινὰ τολμῶν, πάσχων, δυστυχής. ἀντειρηκότος μετ. παρακ. τοῦ ἀντιλέχω=ἀπαγορεύω, λέγω ἀντίθετα. τῶν ἔμῶν οὐδέτε. γένος εἰργω=ἔμποδίζω. μέτα (μετὰ) πρόθεσις κατ' ἀναστροφήν· ίσοῦται τῷ ἀπροσώπῳ μετεστὶ τινι=μετονούσια ἐστὶ τινι=μετέχει τις. φρογῶ=ἀναλογίζομαι. ὡς ποσοτ.=πόσον. νῷ=ἡμῖν δοτ. πληθ. δυϊκοῦ δριθμ. προσωπ. ὄντ. ἔγω. ἀπέχθης (ἀπέχθανομαι=είμαι μιστητὸς)=μιστητός. δυσκλεής=ἐπονειδιστος με κακὴν φήμην. ἀπώλετο μ. ἀσρ. β' τοῦ ἀπόλλυμα=χάνομαι, καταστρέφομαι. αὐτόφωρος (αὐτός+φώρ, φωρδ=κλεπτης λατ. fur)=δ ἀφ' ἐσυτοῦ ἀποκαλυφθεὶς (φωρδ=ἀναζητῶ καὶ ἀνακαλύπτω τὸν κλέπτην. φωρδλαι=ἀποκαλύπτομαι, ἐφωράθη ἀντιγράφων. συνελήφθη ἐπ' αὐτοφώρῳ in ipso facto). ἀμπλάκημα (ἀμπλακίσκω=ἀμαρτάνω)=ἀμάρτημα. ὅψεις=ὅφθαλμοι. ἀράξας μετ. ἀσρ. τοῦ δράσσω=πετῶ ἐκτός, ρίπτω ξέω, κτυπῶ δυνατά. ἔπειτα ἀριμητικῆς σημ. καὶ δῆλη χρον. γνήση=σύζυγος. πλεκταῖσιν ἀστράναιοι ίων. τύπ. δοτ. πληθ.=πλεκταῖς ἀστράναις ή ἀστράτη (ἀστράω=ἔξαρτω)=σχοινίον, ἀγχόνη. λωβῶμαι βίον (λώβη)=ἀφανίζω, θέτω ἐπονειδιστον τέρμα εἰς τὴν ζωήν μου. ἀδελφῶ ἀντοκτονοῦντε τὰ ταλαιπώρω δυϊκὸς ἀριθμ. δνομ. πτώσ. μόρος=θάνατος. κατεργάζομαι=ἐπιτελῶ, προκαλῶ. ἐπαλλήλουν χεροῖν δοτ. δυϊκοῦ ἀρ.=διὸ χειρῶν ὑψουμένων ἐναντίον ἀλλήλων. μόνα νῷ=ήμεις δνομ. δυϊκοῦ ἀριθμ. λελειμμένα δυϊκὸς

άρ. μετ. παθ. παρακ. τοῦ λείπομαι. δλούμεθα μέλλ. τοῦ σλλνμαι=καταστρέφομαι. ψῆφος=ἀπόφασις. τὰ κράτη=έξουσία. παρέξιμεν μέλλ. (παρέξειμε) τοῦ παρεξέρχομαι=παραβαίνω. γυναῖκ=γυναῖκε δυϊκός ἀρ. μαχούμενα δυϊκός ἀριθμ. μετ. μέλλ. τοῦ μάχομαι. οὕτενα σύνδ. εἰδ.=ὅτι. ἀρχόμενα συνήθης τύπος παρ' Ὁμήρω καὶ τραγικοῖς=ἀρχόμενα. κρισσόνων συγκρ. βαθμ. τοῦ ἐπίθ. ἀγαθός, καθεύσων, κράτιστος. νάτι (κράσις)=καὶ ἔτι. ἀλγίστα οὐδ. συγκρ. βαθμ. τοῦ ἐπίθ. ἀλγεινός, ἀλγίστας. νάτι (κράσις)=καὶ ἔτι. ἀλγίστα οὐδ. συγκρ. βαθμ. τοῦ ἐπίθ. ἀλγεινός, ἀλγίστας. αἴτω=παρακαλῶ. ἵσχω [σχυρότερον τοῦ ἔχω [ξύγγροιαν ἵσχω (περίφρασις)=ξυγγιγνώσκω=συγχωρῶ]. ὡς αἵτιολ.=διότι. βιάζομαι=έξαναγκάζομαι. τέλος=δξιώμα (οἱ ἐν τέλει ἢ τὰ τέλη=οἱ ἀρχοντες, οἱ ἔφοροι ἐν Σπάρτη). βεβῶσι (ἀττικῶς βεβηκόσι) ποιητικὴ χρῆσις δοτ. πληθ μετ. παρακ. τοῦ βαίνω (ἢ μετ. βεβαώς καὶ συνηρημ. βεβώς, ἄτος). πείσομαι μέλλ. τοῦ πείσθομαι=ύπακούω. περισσός=ύπερβολικός, ὑπὲρ τὴν δύναμιν.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ—ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ τι συναπτέον τῷ πλέον ὡς ἀντικ. τοῦ περοσθείμην ἄν ἀπόδοσις τῆς ὑποθέσεως εἰ τάδ' ἐν τούτοις (ἔχοι) ὑποθ. λόγος γ' εἶδους δηλῶν ἀπλῆν σκέψιν τοῦ λέγοντος. τάδε ὑποκ. τοῦ ἐννοούμενου (ἔχοι) καὶ δχι τοῦ ἔστι, ὃς ἡ γραφή τοῦ ἐγκεκριμένου βιβλίου, διότι ἀντωτέρω ἐν στίχῳ 37 λέγει: οὐντις ἔχει οοι ταῦτα (ἀττικὴ σύντ.). λύνοντα—ἀπτονονα τροπ. μετ. (μεταφορὰ ἐκ τῶν κόμβων τῶν σχοινίων). εἰ ξυμπονήσεις καὶ ξυνεργάσῃ πλάγιαι ἔρωτ. προτ. ἔξαρτώμ. ἐκ τοῦ σκόπει τά ρήμ. δημιουργοῦν πλεονασμὸν δηλοῦντα ἀποφασιστικότητα. ποιόν τι κινδύνευμα (αἴτ. τοῦ κατά τι) ἐννοεῖται λέγεις σκοπεῖν με εἰ ξυμπονήσω καὶ ξυνεργάσομαι; γνώμης γεν. διαιρ. εἰς τὸ ποῦ. εἰ κονφιεῖς πλαγ. ἐρ. πρότ. ἐκ τοῦ ἐννοούμ. (σκόπει) ἔξαρτ. ἐν τῇδε χερὶ ἐμπρόθ. διορ. δργάνου. οφεί ἀντικ. τοῦ θάπτειν τελ. ἀπαρ. ἀπόρρητον παράθεσις τοῦ θάπτειν κατ' ἄλλους αἴτιατ. ἀπόλυτος ἐννοουμένης τῆς ἐνδοτικῆς μετ. δν. πόλει δοτ. ἀντικ. ἐμόν—οὸν ἔμφασις. ἦν θέλης ὑπόθ.+ (ιοῶ θάπτειν) ἐννοητέα ἀπόδ. ὑποθ. λόγος δ' εἶδους δηλῶν τὸ προσδοκώμενον. προδοῦσα κατηγ. μετ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἀλώσομαι καὶ ὡς δηλώσεως σημ. ἀντειρηκότος γεν. ἀπόλυτος ἐνδοτ. μετ. ἀντῷ δοτ. προσωπ. εἰς τὸ μέτρα=μέτεστι (ἀπρόσωπον). ἐμῶν ἀντικ. τοῦ εἰργειν, δπερ ὑποκ. τοῦ μέτεστοι. ὥστε.. ἀπώλετο πλαγ. ἔρωτ. πρότ. ἐκ τοῦ φρόνησον ἔξαρτ. ιῶν δοτ. ήθική. ἀπεκθῆς—δυσοὐλεής κατηγ. (παρήχησις εἰκονίζουσα ζωηρῶς τὴν συμφοράν τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ίδιων). πρὸς αὐτοφ. ἀμπλ. ἀναγκαστ. αἴτ. ἀράξας τροπ. μετ. ὀψεις ἀντικ. αὐτὸς αὐτονογῷ σχῆμα ἐπαλληλίας. χερὶ δοτ. δργαν. διπλοῦν ἐπος παράθεσις τοῦ μήτηρ καὶ γυνή. στράναισιν δοτ. δργαν. αὐτοκτονοῦντε τροπ. μετ. ἐπαλλήλουν χεροῦν δοτ. δργαν. αὐτοκτονοῦντε—κοινὸν μόνον—ἐπαλλήλουν χεροῦν ἡ φρική συμφορά ἔξαιρεται ζωηρῶς διὰ τῶν πλεονασμῶν. λειτειμένα ἐπιθ. μετ. δωρ.. δλούμεθα πλαγ. ἐρ. πρότ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ σκόπει, δπερ ἀποτελεῖ ἀπόδ. τῆς ὑποθ. εἰ... παρέξιμεν ὑποθ. λόγ. α' εἶδους δηλῶν τὸ πραγματικόν. βίᾳ δοτ. τρόπου. νόμον γεν. ἀντικ. εἰς τὸ βίᾳ. ψῆφον ἡ κράτη ἀντὶ ψῆφον τυράννον σχῆμα διὰ δυοῖν. ἐννοεῖν ὑποκ. τοῦ χοή. δτε.. ἔφμεν.. οὐνεκ' ἀρχόμενα διά τῆς λέξεως ταύτης ὑποδηλοῦται ἡ μικροψυχία τῆς Ισμήνης. τῇδε δὲ ὑποκριτῆς δεικνύει τὴν χείρα. κονφιεῖς διὰ τὸν νεκρὸν ἀπετέλει ἀνακούφισιν ἡ ταφή του, τὸ δὲ ἀν-

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ λύνονα—ἀπτονονα παροιμιώδης ἔκφρασις ἐνεργείας κυριολεκτούμενή ἐπι ἀμηχανίας περὶ τοῦ πρακτέου. Ἀπὸ τοῦ στίχου 40 ἀρχίζει στιχουμθία, δηλ. τὰ πρόσωπα διαλέγονται δι' ἐνὸς μόνον στίχου συνεπεία ταραχῆς. κινδύνευμα διὰ τῆς λέξεως ταύτης ὑποδηλοῦται ἡ μικροψυχία τῆς Ισμήνης. τῇδε δὲ ὑποκριτῆς δεικνύει τὴν χείρα. κονφιεῖς διὰ τὸν νεκρὸν ἀπετέλει ἀνακούφισιν ἡ ταφή του, τὸ δὲ ἀν-

τίθετον προδοσίαν. Συγκρίνατε τὸ διάφορον ἥθος ἐκατέρας ἀδελφῆς ἐκ τῶν ρημ. κονφιεῖς ('Αντιγ.) καὶ θάπτειν ('Ισμ.). ἐμῶν δηλ. καθηκόντων ἡ προσφιλῶν προσώπων, ὡς δὲ Πολυνείκης. ἀπεχθῆς λόγῳ τοῦ λοιμοῦ καὶ τῶν λοιπῶν θεομηνῶν, αἱ δόποιαι ἐνέσκηψαν συνεπείᾳ τῶν ἀνοσιουργημάτων του (ἰδέ ἐν προλόγῳ Οἰδίποδος τυράννου). δυσκλεής ἐπονειδίστος λόγῳ τῆς πατροκτονίας καὶ αἰμομειξίας. ἀπώλετο ἐννοεῖ τὴν ἡθικὴν συντριβήν του μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ὡς πιστοῦται καὶ ἐκ τοῦ Οἰδίποδος ἐπὶ Κολωνῷ, διοτι ἐπέζησεν. αὐτόφωρα ἀμυτλακῆματα διότι ἡ ἀποκάλυψις ἔγινε κατόπιν προσωπικῶν ἐρευνῶν ἢ διότι ἀπεκαλύφθησαν αὐτά, ἐνῷ ήτο ἀκόμη σύζυγος τῆς μητρός του. διπλοῦν ἔπος διότι ἡ Ἰοκάστη ὑπῆρξε μήτηρ καὶ σύζυγός του. διπλοῦν ἔπος μήτηρ καὶ σύζυγος· δὲ στίχος ἀποπνέει πόνον καὶ πικρίαν. ἀρτάναιοι πρώτη ἡ Ἰοκάστη ἀπηγχονίσθη μετά τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἀληθείας εἰπούσα εἰς τὸν Οἰδίποδο «ἴθε νὰ μὴ μάθης ποτὲ ποιός εἰσαι». Ὁ δι' ἀγχόνης θάνατος κατά τὰς ἀντιλήψεις τῶν ἀνθρώπων τῆς Ὀμηρικῆς ἐποχῆς ἔθεωρετο ἀτιμος, ὡς δὲ σταυρικὸς παρὰ τοῖς Ρωμαίοις. λωβᾶται βίον διότι ἡ ζωὴ της ἀκουσίως περιέχει ἀσέβειαν, εἰναι ἀμαρτωλὴ καὶ περιποιεῖ αἰσχύνην. μόνα νῶ ἐφ' ὅσον μόναι ὑπελείφθησαν, μὴ ὑπαρχόντων ἐπικούρων, ἔχουν ιδιαίτερας ὑποχρέωσεις διὰ τὴν ζωὴν των. κάκιστα δηλ. δ διὰ λιθοβολισμοῦ θάνατος. τοὺς ὑπὸ χθονὸς θεούς τοῦ "Ἄδου, τὸν Πλούτωνα, τοὺς δικαστὰς Μίνωα, Αἰακόν, Ραδάμανθυν καὶ τὸν Πολυνείκην. βιάζομαι δηλ. νὰ μὴ συνεργήσῃ εἰς τὸν ἐνταφιασμόν.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ 1. «τὸ γάρ περισσὸν περάσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα».

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ. Ἡ Ἀντιγόνη, ἡ θαρραλέα καὶ ἀποφασιστικὴ ἡρωίς, ἡ ὑπερήφανος εἰς τὰς συμφοράς της, δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀνάμειξιν τριτῶν προσώπων εἰς τὰς οἰκογενειακὰς της ὑποθέσεις. Τρέφει αἰσθήματα φιλάδελφα καὶ φιλελεύθερα. Διαδῆλοι δέ τι καὶ ἄνευ τῆς Ἰσμήνης θὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθῆκόν της. Ἀντιθέτως ἡ Ἰσμήνη πραπαμένει γνησίως γυναικεία φύσις. Εἶναι διστακτική, δειλή καὶ φιλόψυχος· τρέμει καὶ ἀγωνιᾷ ἐκ τοῦ τολμηροῦ καὶ παράφρονος ἔγχειρήματος τῆς ἀδελφῆς τῆς φοβεῖται τὴν βίαν καὶ τὸν ἀρχοντα· ἔχει ἀδελφικὴν στοργὴν καὶ σέβεται τοὺς ἀγράφους νόμους. ἀλλὰ συναισθανομένη τὴν ἀδυναμίαν της ἀναγκάζεται νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν βίαν τοῦ τυράννου. "Οθεν λίαν φιλοστόργως καὶ περιπαθῶς συνιστᾶτε εἰς τὴν ἀδελφήν της σύνεσιν καὶ ζητεῖ συγγνώμην παρὰ τῶν χθονίων διὰ τὴν δειλίαν καὶ τὴν ἀδράνειάν της. Ἡ συνοπτικὴ ὑπὸ τῆς Ἰσμήνης προβολὴ τῶν παθῶν τοῦ πατρικοῦ οἴκου εἶναι καὶ ψυχολογημένη, ἵνα ἡ Ἀντιγόνη ἀποτραπῇ πράξεως δῆγούσης εἰς δόλοκληρωτικὸν τοῦ οἴκου ἀφανισμόν, καὶ τὴν δραματικὴν οἰκονομίαν ὑπερτετεῖ, ἵνα δηλ. οἱ θεαταὶ καταποπισθοῦν ἐπὶ τῶν πρὸ τῆς δραματικῆς ὑποθέσεως γεγονότων.

ΝΟΗΜΑ. Ἡ Ἰσμήνη κατάπληκτος ἀκούει τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἀντιγόνης νὰ θάψῃ τὸν ἀδελφόν της καὶ ἀναλογίζομένη τὸν ἐκ τῆς ἀποφάσεως ταύτης κίνδυνον προσπαθεῖ ν' ἀποτρέψῃ αὐτήν. Πρός τοῦτο 1) ὑπενθυμίζει εἰς αὐτήν τὰς συμφοράς των, τὸν ἥθικόν θάνατον τοῦ πατρός, τὸν ἀτιμωτικὸν θάνατον τῆς μητρός, τὴν ἀλληλοκτονίαν τῶν ἀδελφῶν καὶ 2) τῆς ὑπενθυμίζει διὰ ἐγενήθησαν γυναικεῖς μήδηναμεναι νὰ ἀντιτασσωνται εἰς τοὺς ἄνδρας, ἀλλ' ὁφελουσσαι νὰ ὑπομένουν καρτερικῶς τὴν τύχην των. 'Ἐν τέλει ή ίδια ἐκκαθαρίζουσα πλήρως τὴν θέσιν τῆς λέγει οὕτι θὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Κρέοντος, δικαιολόγουμένη διὰ οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ ἐναντίον τῆς βίας καὶ ξητούσα διὰ τοῦτο συγχώρησιν ἀπὸ τοὺς ἐν τῷ "Άδη.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ. Ἡ Ἰσμήνη ἀποκρούει τὴν ἀξιωσιν τῆς Ἀντιγόνης, ὅπως συνεργήσῃ εἰς τὴν ταφὴν τοῦ Πολυνείκους διὰ τοὺς ἔξης λόγους: 1) ἔχουν ἀποφανισθή πατρός, μητρός καὶ ἀδελφῶν 2) διὰ λιθοβολισμοῦ θάνατος αὐτῶν θὰ κλείσῃ ἀδόξως μίαν οἰκογενειακὴν τραγωδίαν 3) εἶναι γυναικεῖς ἀσθενοῦς καρακτῆρος καὶ 4) ἐπιβάλλεται οὐπακοή εἰς τοὺς ἀρχοντας. Πᾶσα ἄλλη ἀποψίς εἶναι μωρά.

ΜΕΤΡΙΚΑ ἐν στίχῳ 55 τὸ δύο συνιζάνεται.

δ') στίχ. 69+99

ΑΝΤΙΓ. Οὕτε δύναμαι νὰ (σὲ) προτρέψω (=κελεύσαιμι ἄν) (νὰ συμπράττῃς) οὕτε, ἔὰν θὰ ἡθελες (=εἰ θέλοις ἄν) τώρα πλέον (=ἔτι) νὰ συμπράττῃς, θὰ συνέπραττες μαζὶ μου (=δρόης ἄν ἐμοῦ μέτα) κατὰ τρόπον τούλαχιστον (=γε) εὐχάριστον. Φρόνει λοιπὸν (=ἄλλ' ἵσθι'), διτι σοῦ φαίνεται καλὸν (νὰ φρόνῃς) ἔκεινον διποσδήποτε (=δὲ) ἔγω θὰ (τὸν) θάψω· (θὰ εἰναι) ωραῖον δι' ἔμεν νὰ ἀποθάνω ἐκπληροῦσα τοῦτο (τὸ καθῆκον) προσφιλῆς μετά προσφιλοῦ· (=φίλον μέτα) θὰ εὐρίσκωμαι εἰς τὸν "Ἄδην (=κείσομαι) μαζὶ μὲ αὐτὸν (=μετ' αὐτοῦ) ἀποτολμήσασα εἴγκλημα συμφώνως πρὸς τὸ θεῖον δίκαιον (=δσια πανοργήσασα), διότι δ χρόνος, κατὰ τὸν διποίον πρέπει ἔγω νὰ είμαι ἀρεστὴ εἰς τοὺς ὑποχθονίους (=τοῖς κάτω), (εἰναι) μακρότερος (=πλείων) (τοῦ χρόνου, κατὰ τὸν διποίον πρέπει νὰ είμαι ἀρεστὴ) εἰς τοὺς ἐδῶ (ἀνθρώπους) (=τῶν ἐνθάδε). διότι ἔκει αἰωνῶς θὰ εὐρίσκωμαι εἰς σὲ δέ, ἀν φαίνεται καλὸν (νὰ περιφρονήσῃς, μπορεῖς νὰ ἔχῃς περιφρονήσει (=ἄτιμά σασα ἔχε)) τὰ ἔκ μέρους τῶν θεῶν καθιερωθέντα δίκαια (=ἔντιμα).

ΙΣΜ. Ἐγὼ μὲν δὲν θεωρῶ ἄτιμα (=ἄτιμα ποιοῦμα) (τὰ θεῖα δίκαια), είμαι ὅμως ἔκ φύσεως (=ἔφυν δὲ) ἀνίκανος (=ἀμήχανος) εἰς τὸ νὰ ἐνεργῶ (=τὸ δρᾶν) παρὰ τὴν θέλησιν (=βίᾳ) τῶν πολιτῶν.

ΑΝΤΙΓ. Σὺ μὲν δύνασαι νὰ προφασίζεσαι (=προσύχοιο ἄν) αὐτά· ἔγω δύμως τώρα (=δὴ) θὰ ὑπάγω διὰ νὰ κατασκεύασω τάφον συσσωρεύουσα χῶμα (=τάφον χώσουσα) διὰ τὸν λατρευτὸν ἀδελφόν (μου).

ΙΣΜ. Ἀλλοίμονόν (σου) δυστυχισμένη, πόσον (=ώς) ὑπερβολικά φοβοῦμαι διὰ σέ.

ΑΝΤΙΓ. Μή φοβήσαι δι' ἔμε· προσπάθησε νὰ ἔξασφαλίσῃς (=εξόρθων) τὴν ἴδικήν σου μοῖραν.

ΙΣΜ. Ἀλλὰ τούλαχιστον (=ἄλλ' οὖν γε) μὴ ἀνακοινώσῃς ἔκ τῶν προτέρων εἰς κανένα τὸ ἔργον τοῦτο, ἀλλὰ κράτησέ το τελέως μυστικόν (=κρυφῇ κεῦθε), συγχρόνως δὲ (=οὖν δὲ) κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον (=αὐτῶς) καὶ ἔγω (θὰ τὸ κρατήσω μυστικόν).

ΑΝΤΙΓ. Ἀλλοίμονον, λέγε (το) φανερά (=καταύδα). πολὺ μισητὸ τέρα θὰ (μοῦ) εἰσαι, ἔὰν σιωπᾶς, ἔὰν δὲν διακηρύξῃς αὐτὰ εἰς ὅλους.

ΙΣΜ. Ἐχεις θερμήν καρδίαν διὰ πράγματα ἐμπνέοντα φρίκην (=επὶ μυχοῖσι).

ΑΝΤΙΓ. Γνωρίζω δύμως (=ἄλλα) δτι είμαι ἀρεστὴ εἰς ἔκεινους, εἰς τοὺς διποίους κατ' ἔξοχήν ἐπιβάλλεται (=χρῆ). νὰ γίνω ἀρεστὴ (=ἀδεῖν).

ΙΣΜ. (Θὰ γίνης ἀρεστὴ=ἀρέσεις), ἀν βέβαια καὶ (τὸ) κατορθώσῃς (=δυνήσῃς) ἐπιθυμεῖς (=ἐρῆς) δύμως ἀκατόρθωτα πράγματα (=ἀμηχάνων).

ΑΝΤΙΓ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει (=οὐκοῦν), δταν πλέον δὲν θὰ ἔχω (ἐπαρκεῖς) δυνάμεις (=μὴ σθένω), θὰ παραιτηθῶ δριστικῶς (=πεπάνουσα) τοῦ ἔγχειρήματος.

ΙΣΜ. Δὲν ἀρμόζει δύμως κατ' ἀρχὴν (=ἀρχὴν) νὰ ἔπιδιώκῃ (κανεὶς) τὰ ἀδύνατα πράγματα.

ΑΝΤΙΓ. Ἄν θὰ ἐπαγαλαμβάνῃς αὐτοὺς τοὺς λόγους (=λέξεις) ὑπ' ἔμου μὲν θὰ μισήσαι (=ἔχθαρῃ), δικαίως δὲ (=δίκη δὲ) θὰ εἰσαι μετὰ θάνατον (=προσκείσῃς) ἔχθρα μὲ τὸν ἀποθάνοντα. "Αφοσε λοιπὸν (=ἄλλ' ἔσαι) ἔμε καὶ τὴν ἔξ ἔμοι (προερχομένην) ἀφροσύνην (=δυσβούλιαν) νὰ ὑποστῶμεν αὐτὸ τὸ φοβερόν διότι δὲν θὰ πάθω (=πείσομαι) τίποτε τόσον φοβερόν, ὥστε νὰ μη ἀποθάνω ἐντίμως.

ΙΣΜ. Πήγαινε λοιπὸν (=ἄλλα στειχε), ἀν σοῦ φαίνεται καλόν.

Τοῦτο δῆμως γνώριζε, δτι δηλαδὴ ἀπερίσκεπτος μὲν ἀπέρχεσαι, ἀλλ᾽ εἰλικρινῶς (=δρθᾶς) προσφιλῆς πρὸς τοὺς προσφιλεῖς μας.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ κελεύσαιμι εὔκτ. ἀρ. τοῦ κελεύω=συμβουλεύω, προτρέπω. δρόψης εὔκτ. ἐν. τοῦ δράω·ῶ=πράττω. ἔμοῦ μέτρα ἀναστροφή προθέσ=μετ¹ ἔμοῦ. ίσθι προστακτ. τοῦ οἴδα. κείσομαι μέλλ. τοῦ κείμαι. φίλον μέτρα ἀναστροφή προθέσ. δοια πανογγ=τολμῶ δίκαιον ἔγκλημα, ἐπιτελῶ ἔργον εὐσεβές. ἄτιμα ποιοῦμαι=θεωρῶ ἄτιμα, ἀτιμάζω. ἔφυν ἀρ. β' τοῦ φύω ἀμεταβάτου σημ.=έγεννηθην, ἐπλάσθην. ἀμήχανος=ἀνίκανος. προῦχοιο β' πρόσ. εὔκτ. τοῦ προέχομαι=θέτω τι ἐμπρός μου, προφασίζομαι (πρβλ. πρόσχημα). χάσσουσα μετ. μέλλ. τοῦ χάρωννυμι ἥ χάρω ὡ. δ τάλας, ἥ τάλαινα, τὸ τάλαν ἐπίθ.=δυστυχής. ὡς ἐπιφωνηματικὸν=πόσον. ὑπερόδεοικα=πολὺ φοβοῦμαι. 'μου ἀφαίρεσις=ἔμοι. προτάρθει προστ. ἐν. τοῦ προταρθέω ὡ=φοβοῦμαι ὑπέρ τινος. ἔξαρθνον προστ. ἐνεστ. ταῦ ἔξαρθρόν ὡ=ἀνορθώνω, φυλάττω τι ὅρθιον, ἔξασφαλίζω. πότμος ποιητικὴ λέξις (θέμα πετ. τοῦ πίπτω)=ή πίπτουσα εἰς ἔκαστον ἀνθρώπων μοῖρα. προμηνύσης ὑποτ. ἀρ. τοῦ προμηνύω=φανερώνω ἔκ τῶν προτέρων. κρυφῇ δοτικοφανὲς ἐπίρρ.=κρυφίως. κεῦθε προστ. ἐν. τοῦ ποιητικοῦ ρ κεύθω=κρύπτω, κυλύπτω ἐντελῶς. σὺν πρόθεσις. ἐπιρρήμ. σημ.=συγχρόνως (ἀρχικῶς αἱ προθέσεις ἥσαν ἐπιρρήματα). αὔτως δημηρικὸν ἐπίρρ.=ῶσαύτως, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον (ἐκ τοῦ αὐτῆς παραχθέν). καταύδα προστ. τοῦ καταύδα - ὡ=μαρτυρῶ, φωνάζω δυνατά. πολλὸν ἐπίρρ. ἵων. τύπου=πολύ. ἔχθιων συγκρ. βαθμ. τοῦ ἔχθρος (ὑπερθ. ἔχθιστος). ἔση μέλλ. τοῦ εἰμί. ψυχροῖσι ἵων. τύπ.=ψυχροῖς ἀδεῖν ἀπαρ. ἀρ. β' (=ἔαδον) τοῦ ποιητικοῦ ρήμ. ἀνάδνω=ἀρέσκω. (πρβλ. ἥνδανε θυμῷ Ἀγαμ. —πᾶσιν ἀδεῖν χαλεπόν). ἀμήχανος=ἀκατόρθωτος. ἔρων ὡ=ἐπιθυμῶ. οὐκοῦν συμπερ. σύνδ. =λοιπόν. σθένω=δύναμαι (σθένος, σθεναρός). πεπαύσομαι τετελ. μέλλ. ἀντὶ ἀπλοῦ μέλλ. ἀρχὴν ἐπιρρηματικὴ αἰτιατ.=κατ' ἀρχὴν, ἀρχικῶς (πρβλ. δίκην, μαραράν, πρᾶτον). θηράω·ῶ=κυνηγῶ. λεξεις οἱ μέλλ. διαρκείας σχηματίζονται ἔξι ἐνεστούκιον θέματος. ἔχθασηγ μ. μέλλ. μὲ παθ. σημ. τοῦ ἔχθασιμοι=μισοῦμαι. προσκείη μέλλ. τοῦ πρόσθειμαι. δίκη δοτικοφανὲς ἐπίρρ.=δικαίως. ἔσα προστ. ἐν τοῦ ἔσα·ῶ=ἀφήνω. δυσθούσιλα=ἀφροσύνη. παθεῖν ἀπαρ. ἀρ. β' τοῦ πάσχω. πείσομαι μέλλ. τοῦ πάσχω. στείχε προστ. τοῦ στείχω=πηγαίνω, βαδίζω (πρβλ. τὰ κατὰ μετάπτωσιν στίχος, στοίχος, στοιχεῖον). ίσθι προστ. τοῦ οἴδα. ἄνους=ἀπερίσκεπτος. ἔρχομαι=ἀπέρχομαι. δρθᾶς=ἀληθῶς, εἰλικρινῶς. φίλος=προσφίλης.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ—ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ἀν κελεύσαιμι—δρόψης ἀν δυνητικαὶ εὐκτικαὶ μὲν οημασίαν μέλλοντος διπλῆ ἀπόδοσις τῆς ὑποθ. εἰς θέλοις ὑπόθ. λόγος γ' εἶδους δηλῶν ἀπλῆν σκέψιν τοῦ λέγοντος δυναμένην νὰ γίνη ἐν τῷ παρόντι ἥ ἐν τῷ μέλλοντι τόσον αἱ ἀρνήσεις οὔτε·οὔτε, δσον καὶ ἥ ποικιλία τῶν ρημ. σράσσειν—δρόψης δηλοῦν ἔντονον ἀρνησιν ὡς ἀντικ. τοῦ κελεύσαιμι ἔννοεῖται τοῦ (πράσσειν) ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος ἀντικ. τοῦ θέλοις: πράσσειν. δποιά σοι δοκεῖ ἀντικ. τοῦ ίσθι. σοι δοτ. προσωπ. (εἰδέναι) ἔνν. ὡς ὑποκ. τοῦ δοκεῖ. κεῖνον δ' ἔγώ ὑπέρθεσις ἀντί: ἔγώ δ' ἔκεινον πρὸς ἔμφασιν τῆς ἀντιθέσεως. (ον) ίσθι—ἔγώ θάψω· παρατηρήσατε τὸ κεῖνον ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσσεως καὶ τὸ ἔγώ ἐν τέλει τοῦ στίχου ἐπίσης τὸ θάψω ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου καὶ τὸ θανεῖν ἐν τέλει αὐτοῦ. μοι δοτ. προσωπ. θανεῖν ὑποκ. τῆς ἀπροσώπου φράσεως καλόν (έστιν ἥ ἔσται), ποιούσῃ τροπ. μετ. τοῦτο ἀντικ. τῆς μετ. φίλη κατηγ. φίλη—φίλον ἥ ἐπαναφορά δηλωτικὴ τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ ἡθικοῦ κέρδους τῆς Ἀντιγ. παρατηρήσατε ἐν στίχ. 71+73 τὴν βραχυλογίαν καὶ τὰ ἀσύνδετα σχήματα δηλωτικὰ τῆς ἀποφασιστικότητος καὶ τῆς βιαιότητος τοῦ πάθους τῆς ἡρωΐδος. δοια πανογγήσασα δξύμωρον σχῆμα (ένωσις δύο ἔννοιῶν ἀντιφασκουσῶν) πρβλ. ἐλεύθεροι πολιορκημένοι, βίος ἀβίωτος, δῶρον ὄδωρον κλπ. τὸ δοια σύστοιχον ἀντικ. ἐπει... (έστι) αἰτιολ. πρότ. χρόνος ὑποκ. πλείων κατηγ. ὃν... ἀναφ.

πρότ. ἀρέσκειν ύποκ. τοῦ δεῖ. μὲν ύποκ. τοῦ ἀρέσκειν. τοῖς κάτω ἀντικ. τοῦ ἀρέσκειν καὶ α' δρος συγκρ. τῶν ἐνθάδε β' δρος συγκρ. ἀντί: ή τοῖς ἐνθάδε (σύγκρισις ἀντιθέσεως). σοι δοτ. προσωπ. ὡς ύποκ. τοῦ δοκεῖ νοεῖται τὸ (ἀτιμάζειν). τῶν θεῶν γεν. ύποκειμ. ἀτιμάσσω ἔχε περιφρασις δηλωτική δτι ήδη ἔχουν παραβιασθῆ ἐκ μέρους τῆς Ἰσμήνης τὰ πρός τούς νεκρούς καθήκοντα. ἔντιμα—ἀτιμάσσω α ἀντίθεσις. ἀτιμά ποιοῦμαι περίφρασις. βλα δοτ. δργανική. πολιτῶν γεν. ἀντικειμ. τὸ δρᾶν ἐναρθρον ἀπαρ. ἀναφορᾶς. ἀμήχανος κατηγ. περούχοιο ἄνη ἡ εὐκτ. ὡς μετριωτέρα ἔκφρασις ἀντὶ προστάκ. χώσουσα τελική μετ. ἀδελφῆ δοτ. χαριστική. ταλαιπων γεν. αἰτίας (ἐνν. σοῦ) δ στίχ. 82 ἔκφράζει τὸν ἐναγώνιον φόβον τῆς Ἰσμ. διὰ τὴν τύχην τῆς ἀγαπητῆς ἀδελφῆς. μοῦ ἀντικ. ἐξόρθου ἀποπειρατικὸς ἐνεσ. (πικρὰ εἰρωνεία) δ στίχος 83 ἀσυνδέτως πρὸς δήλωσιν ἰσχυροῦ πάθους. μηδενὶ—τοῦθειον ἀντικ. κενφῆ κεῦθε (πλεονασμός) καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸ περιμηνόντος σχῆμα ἐκ παραλλήλου, ἔτι δὲ καὶ ἀσύνδετον σχῆμα δηλωτικά τῆς δειλίας, τοῦ φόβου τῆς Ἰσμήνης καὶ τῆς ἐφελκύσεως τῆς προσοχῆς τῆς Ἀντιγόνης ἐπὶ τοῦ τρόπου τῶν ἐνεργειῶν τῆς, ἔχθιων κατηγ. σιγῶσα ύποθ. μετ. ὡς ἀπόδοσις τὸ ἔοι ύποθ. λόγος δ' εἰδους δηλῶν τὸ προσδοκώμειον. καταύδα-σιγῶσα ἀντίθεσις. σιγῶσα—έδν μὴ κηρύξῃς σχῆμα ἐκ παραλλήλου (ὅταν μία ἔννοια ἔκφράζεται θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς π.χ. ἡταν φέμματα, δὲν ἡταν ἀλήθεια). πᾶσι—τάδε ἀντικ. οἱ στίχοι 86+87 δηλωτικοὶ δργῆς καὶ ἀποστροφοῖς. Οἱ στίχοι 88+93 περιέχουν ἔντονον στιχομυθίαν, οἱ δὲ 78+87 ρυθμικότητα ἀπὸ ἀπόψεως ποσότητος στίχων ἑκατέρου τῶν διαλεγομένων προσώπων. Θερμή—ψυχροῖς (ἀντί: δεινοῖς) ἀντίθεσις. ἀρέσκουσα κατηγ. μετ. οἰς ἀντικ. τοῦ ἀδείν ύποκ. τοῦ χεή. ἀρέσκουσα—ἀδείν παρατηρήσατε τὴν ποικιλίαν τῶν ρημ. (ἀρέσκειν) ἐνν. ὡς ἀντικ. τοῦ δυνήση. ἀμηχάνων ἀντικ. τοῦ ἔρξ. ἀμηχανα ἀντικ. τοῦ θηρᾶν ύποκ. τοῦ πρέπει. εἰ λέξεις ύπόθ. +ἔχθαρη ἀπόδ. (α' εἶδους: πραγματικόν). ταῦτα σύστοιχ. ἀντικ. ἐξ ἐμοῦ ποιητ. αιτ. ἔχθρα κατηγ. τῷ θανόντι δοτ. ἀντικειμ. δίκη ἐπιρρ. διορ. τρόπου. ἔχθαρη—ἔχθρα ἐπαναφορὰ δηλωτικοὶ τοῦ πολλαπλοῦ τοῦ ἀμαρτήματος, μὲν—δυσθονήλαν (εἰρωνεία) σχῆμα ἐν διά δυοῖν. τὸ δεινὸν τοῦτο εἰρωνικὸς καὶ περιφρονητικὸς χαρακτηρισμός. οὐδὲν (πάθος) σύστοιχ. ἀντικ. τοσοῦτον κατηγ. ὥστε μὴ οὐ (=μὴ) θανεῖν ἀπαρεμφ. ουμπερ. πρότ. δοτον ἡ προηγουμένη πρότ. εἰναι ἀρνητική ἡ ἐρωτηματική ἰσοδυναμοῦσα πρὸς ἀρνητικήν, τὸ ἀκολουθοῦν ἀπαρέμφ. ἔκφρεται διὰ τοῦ μὴ οὐ. εἰ δοκεῖ ύπόθ. +στεῖχε ἀπόδ. (α' εἶδους: πραγματικόν). σοι δοτ. προσωπ. δτι... ἔχη εἰδ. πρότ. ἐπειγοῦσα τὸ τοῦτο. ἄνους—φίλη κατηγ. τοῖς φίλοις δοτ. ἀντικειμ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ οὐτ' ἀν καλεύσαιμι... οὔτε δεῖφης ἄν. Ἡ Ἀντιγόνη μὴ ικανοποιηθεῖσα ἐκ τοῦ λόγου τῆς Ἰσμήνης καὶ μὴ εύροισα κατανόσιν καὶ ἐνθουσιασμὸν εἰὰ τὴν τέλεσιν μιᾶς πράξεως τόσον εύγενοῦς καὶ θείας ἀντιμετωπίζει πλέον τὴν ἀδελφήν της μὲ ψυχρότητα καὶ ἀντιπάθειαν καὶ δὲν ἀποδέχεται εὑρε τὴν ἐκ τῶν ὑστέρων συνεργασίαν. Οὕτω ἔψυχεται ἔτι περισσότερον τὸ ὑψηλόφρον αὐτῆς φρόνημα. καλόν μοι.. ἡ Ἀντιγ. δραματίζεται ἔστιτην ἐπιτελοῦσαν τὸ εὔσεβές καθῆκον. φίλη ἡ Ἀντιγ. πρὸς τὸν Πολυν. φίλου τοῦ Πολυν. πρὸς τὴν Ἀντιγ. δαι πανοργήσασα ήδη τελεῖται ή δέσις τοῦ δράματος καὶ ἀρχίζει ἡ σύγκρουσις. διότι ἡ ταφὴ εἰναι εὔσεβές καθῆκον, κατὰ τὴν Ἀντιγόνην, καὶ ἀσέβεια, κατὰ τὸν Κρέοντα, πρὸς τὴν πολιτικὴν ἔξουσίαν. Εἰς τὴν φράσιν ταύτην διατυποῦται παραστατικῶς ἡ κεντρικὴ ίδεα τοῦ διού ἔργου, συγκρούεται δηλ. τὸ θεῖον δίκαιον πρὸς τὸ ἀθρώπινον τοιούτον. τοῖς κάτω δηλ. τὸν Πολυν. τῶν ἐνθάδε δηλ. τοῦ Κρέοντος. Τὰ ἐν τοῖς στίχ. 73+77 ύπὸ τῆς Ἀντιγ. διατυπούμενα καταδηλοῦν δτι κοινὴ ἡτο ἡ πίστις τῶν ἀρχαίων Ἑλλ. ἐπὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν αἰώνιαν ἐν τῷ Ἀδη ζωήν. τὰ τῶν θεῶν ἔντιμα ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν μετὰ τῶν ἐπικηδείων τιμῶν ἀποτελοῦν ἐπιταγὴν

τοῦ θείου δικαίου, εἰς δένον νὰ ὑπακούωμεν, καὶ ὅχι εἰς τὸ Κρεόντειον κήρυγμα. βίᾳ πολιτῶν νοεῖται ὁ Κρέων ὃς ἐκπρόσωπος τῆς βουλῆσεως τῆς πολιτείας. τάδε ὅτι ἐπλάσθη ἀμήχανος. ταλαίνης ἀναφέρεται εἰς τὴν ταλαντιζούμενήν Ἀντιγ., τὸν σὸν ἔξορθον πότμον ὃ ὑψηλόφρων κόρη δὲν θεωρεῖ οἰκτράν ἔστιτην, ἀλλὰ τὴν ἀδελφήν ὃς μὴ ἔκτελούσαν τὸ πρός τὸν ἀδελφὸν καθῆκον. ἐπὶ ψυχοῦσι εἶναι ὁ φρικώδης θάνατος τῆς Ἀντιγ., διὸ θύροστῇ κατὰ παράβασιν τοῦ κηρύγματος. εἰ ταῦτα λέξεις τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐν στίχ. 86-87, διότι ἔκεινα μὲν ὑποδηλοῦν τὴν ἀφοβίαν τῆς ἡρωΐδος, αὐτὰ δὲ ἀποσκοποῦν εἰς τὴν μη πρόσωρον ἀνακοίνωσιν ὑπὸ τῆς Ἰσμήνης καὶ ἐπομένων τὴν ματαίωσιν τῆς ἀποφάσεως της (Σεμιτέλος). Κατὰ τὸν Μιοτριώτην ἡ Ἰσμήνη δὲν εἰχει ἀνάγκην παραινέσεως, διότι ἡ ἕδια προτρέπει τὴν Ἀντιγ.. ὅπως μὴ φανερώσῃ τὴν ἀπόφασίν της. πείσομαι γάρ οὐ τοιούτον οὐδὲν τὸ φρικώδες τοῦ θανάτου, τὸ δοποῖον ἐπισείει ὡς φάσμα ἡ Ἰσμήνη, ἀντισταθμίζεται κατὰ τὴν Ἀντιγ. πρὸς τὸν ἔντυπον θάνατον. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Ἀντιγ. ἀπέρχεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου πρὸς τὰς Νηστας πύλας κρατοῦσα ἵσως εἰς χεῖρας πρόχουν, ἵνα ἔκτελέσῃ τὸ εὔσεβες καθῆκον πρὸς τὸν ἀδελφόν, οὐδὲ τὸ πτώμα εἰναι ἀπερριμένον εἰς τοὺς ἔκει ἀγρούς. ἀνοις φίλη καὶ διὰ τούτων δηλοῦται ἡ σύγκρουσις καὶ ἡ δέσις τοῦ δράματος. τοῖς φίλοις ἔννοεῖ τὸν Πολυν. Οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι ἀπευθύνονται πρὸς τὴν ἀπομακρυνθεῖσαν ἥδη Ἀντιγ., ἐνῷ ἡ Ἰσμήνη διὰ τῆς δεξιᾶς θύρας εἰσέρχεται εἰς τὰ ἄνάκτορα. Οὕτω ἡ σοκηνὴ παραμένει κενὴ διὰ νὰ παρέλθῃ ἐντὸς ὀλίγου ἐπὶ τὴν δρχήστραν ὁ χορὸς τῶν 15 εὐγενῶν Θηβαίων γερόντων. Τέλος τοῦ προλόγου. δηλ. ὡς θὰ ἐλέγομεν τῆς πρώτης πράξεως τῆς περιεχούσης τὴν λεγομένην πρότασιν (εἰσαγωγή).

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ 2. «θερμήν ἐπὶ ψυχροῖς καρδίαν ἔχεις».

3. «ἀμηχάνων ἐρῆς».

4. «ἀρχὴν δὲ θηρῶν οὐ πρέπει τάμηχανα».

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ. Ο δόλος λόγος τῆς Ἀντιγύραζει συναισθήματα ἀντιπαθείας, πικρίας καὶ μεγαλόφρονος περιφρονήσεως πρὸς τὴν μικρόψυχον ἀδελφήν. Ἡ ἀρνησις τῆς Ἰσμ. καθιστᾶ τὴν Ἀντιγ. πείσμονα, τραχεῖαν, βιαίαν, ἐμπαθήν. Ἐκπληροῦμσα εὐσεβὲς καθῆκον βαδίζει ἀπότοπος πρὸς τὸν θάνατον. Εἶναι φύσις ἴσχυρά, πλήρης ἐνθουσιασμοῦ καὶ παραφορᾶς. ἀκαμπτος εἰς τὰς ἀποφάσεις της, τύπος ἰδανικός, ύπερ τὴν γῆν. Ἀκτινοβολεῖ ψυχικὴν εὐγένειαν, εὐσέβειαν, αὐτοθυσίαν, δρᾶσιν. Ἀντιθέτως ἡ Ἰσμήνη εἰναι μὲν εὐλαβῆς καὶ φιλόστοργος καὶ συνετή, ἀλλ' ἀτολμος καὶ δειλή. Δὲν δύναται νὰ ἔξαρθῇ υπὲρ τὸ σύνημες μέτρον τῆς γυναικείας φύσεως. Μολονότι εὐγενῶς ἀναγνωρίζει τὴν εὐγενῆ τῆς ἀδελφῆς πρᾶξιν, ἀποδειλιᾶ. Αὐτὴ σκιάζεται, ἐκείνη φεγγοβόλει. Δύο χαρακτῆρες ἔκ διαμέτρου ἀντίθετοι. Περὶ τοῦ τελευταίου τούτου τομήματος τοῦ προλόγου δὲ παλαιός ἐκδότης τῆς Ἀντιγόνης Σεμιτέλος παραπτερεῖ: Δυνάμενος δὲ Σοφ. νὰ τελευτήσῃ τὸν πρόλογον ἐν στ. 81, ἐπίτηδες ἔξέτεινεν αὐτόν, ὅπως ἔτι βέλτιον ἥθοποιήσῃ τὴν τοῦ δράματος ἡρωΐδα, μεταχειριζόμενος εἰς τοῦτο ἐπίκουρον τὸ ἀντίθετον τῆς ἀδελφῆς ἥθος καὶ οἰον τὰ φωτεινὰ διὰ τῶν σκιερῶν ἐπιτείνων. Οὕτω δὲιμόνιος τραγικός δλοκηρώνει τὸ ἥθος ἀμφοτέρων¹ φιλόστοργος καὶ θεοσεβῆς εἰναι ἡ Ἰσμ., ἀλλὰ δειλή, ἀπράγμων, φύσει ἀνίκανος διὰ νὰ συγκρούεται πρὸς τοὺς κρατοῦντας. Ἡ Ἀντ. τὴν στοργὴν αὐτῆς μετουσιώνει εἰς πράξεις, ὑψηλόφρωνς καὶ ἀποφασιστική ἀντιμετωπίζουσα τὸν κίνδυνον μὲ πλήρης συναίσθησιν αὐτοῦ. Τύπος βουλητικός καὶ πλήρης πάθους, ἐμπνεούμενή ἀπὸ ψηλάς ἥθικάς ἀρχάς ἐν τῇ μεγαλοφροσύνῃ καὶ τῇ ὄρμῃ της πρὸς αὐτοθυσίαν φέρεται σκληρὰ πρὸς τὴν στοργικήν, ἀλλ' ἀπράγμονα ἀδελφήν.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Ο πρόδολος οὗτος, ἐξ ἐπόφεων τεχνικῆς καὶ δραματικῆς ἀριστος,—κατ' Ἀριστοτέλην πρόδολος (ἕστι) τὸ πρὸ χοροῦ παρόδου—προκαλεῖ ἀμέριστον τὸ ἔνδιαιφέρον τοῦ θεατοῦ, τὸν διεφώτισε διὰ τὰ ἔμφανιζό-

μενα ἐπὶ σκηνῆς πρόσωπα καὶ τὴν αἰτίαν τῆς συγκρούσεως τῶν κυριωτέρων, Κρέοντος καὶ Ἀντιγόνης. Ὁ θεατὴς εἰς τὸ τέλος τοῦ προιόντος ἀρχίζει νὰ κατέχεται ἀπὸ τὴν ἔναγώνιον προοδοσίαν.

ΝΟΗΜΑ. Ἡ Ἀντιγ. βλέπουσα τὴν φιλοψυχίαν τῆς ἀδελφῆς διὰ πικρῶν λόγων ἀποκρούει τὴν μετ' αὐτῆς συνεργασίαν - ἔτοι καὶ ἀν προσεφέρετο αὐτῇ— καὶ δηλῶντει ὅτι θά προτιμήσῃ νὰ ἀποθάνῃ εὐκλεῶς ὑπερασπίζουσα τὸ θεῖον δίκαιον, τὸ δόπιον περιφρονεῖ ὥστε ἀδελφή της. Ἡ Ἰσμ. διαμαρτυρομένη διὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο εὐλιξινῶν καὶ πάλιν ὄμοιογενὲς τὴν ἀδύνασμίαν τῆς νὰ συγκρούεται πρὸς τοὺς ἴσχυρούς καὶ ἀγωνιῶσα διὺ τὴν τύχην τῆς ἀδελφῆς τῆς συνιστᾶ νὰ κρατήσῃ τὸ ἐγχείρημά της μυστικόν. Τοιτο μετ' ἀγανακτήσεως ἀποκρούει ἡ Ἀντ., ἡτις δύσιτεκώς χωρίζεται τῆς ἀδελφῆς βαδίζουσα πρὸς τοὺς ἀγρούς, πρὸς τὸ καθήκον, ἐνῷ ἡ Ἰσμ. εἰσερχομένη εἰς τὸν γυναικωνίτιν τῶν ἀνακτόρων χαρακτηρίζει τὸ ἐγχείρημα τῆς ἀδελφῆς ἀπερίσκεπτον, ἀλλ' ἀπαύγασμα θερμῆς στοργῆς.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ. Ἡ Ἀντ. διὰ λόγων μεστῶν πικρίας καὶ ἀγανακτήσεως ἀποκρούει σύστασιν τῆς Ἰσμ. νὰ τηρήσῃ μυστικὸν τὸ ἐγχείρημά της καὶ ἀπέρχεται πρὸς τοὺς ἀγρούς, ἵνα θάψῃ τὸν νεκρὸν ἀδελφόν.

ΜΕΤΡΙΚΑ	δ ποὺς τοῦ 74ου στίχ.	δστα εἰναι τρίβραχυς,
	ἐν στίχῳ 95	ἀλλ' ἔξα συνιζάνεται.
	ἐν στίχῳ 97	ῳ στε μὴ ὄυ συνιζάνεται.

Π Α Ρ Ο Δ Ο Σ (στίχοι 100+161)

ΧΟΡΟΣ: Στροφὴ α') Ἀκτινοβόλει ἡλιε, φῶς (=φάος), τὸ δόπιον ἔφανεροβόθης (=φαίεν) εἰς τὰς ἐπταπύλους Θήβας, τὸ λασμπρότερον (=κάλλιστον) ἐν συγκρισει πρὸς τὰ προηγούμενα (=τῶν προτέρων), ἐπρόβαλες τέλος πάντων (=ποτέ), ὁ δόφαλομέ τῆς χρυσῆς ἡμέρας, ἐλθών (=μολονσα) ὑπεράνω (=ὑπέρ) τῶν ρειθρῶν τῆς Δίρκης, ἀφοῦ ἔξηνάγκασες νὰ φεύγῃ προτροπάδην (=κινησασ φυγάδα πρόδομον) μὲ ταχύτερον ὄρμα (=δεστέρω φαλινῷ) τὸν ἔχοντα λευκάς ἀσπίδας στρατὸν (=λεύκωσιν φωτα), δ ὁ δόπιος ἡλθε (=βάντα) πάνοπλος (=πανομία) ἔξ Ἀργούς.

Σύστημα α') Τοῦτον λοιπὸν (=δν) (τὸν στρατὸν) δ Πολυνείκης ὀδήγησεν ἐντὸν τῆς ἰδικῆς μας χώρας ἔξαφθεις (=ἀρθεῖς) ὑπὸ ἔρδων (=νεκέων ἔξ), αἱ δόποιαι προκαλοῦν ἀμφιβήτησεις (=ἀμφιλόγων) ἔκεινος δὲ ἐκβάλλων δεξιὲς κρωμούς (=δέξα κλάξων) ὡς ἀτέος (=αἰετὸς ὡς) ἐπέταξεν ὑπεράνω τῆς χώρας (μας) (=ὑπερέπτα εἰς γάν), σκεπασμένος (=στεγανὸς) μὲ χιονολεύκους πτέρυγας (=πτέρυγι λευκῆς χιόνος), μὲ πολλὰ ὅπλα καὶ μὲ περικεφαλοίας (=κορύθεσσιν), αἱ δόποιαι εἰχον λοφία ἀπὸ τρίχας ἵππων (=ἱπποκόμοις).

'Αντιστροφὴ α') Ἀφοῦ δὲ ἔλαβε θέσιν (=στάσ) ὑπεράνω τῶν οἰκιῶν (μας) μὲ αἰμοδιψεῖς (=φονώσαισιν) λόγχας (δηλ. χηλάς) περιτριγυρίσας ἔχων ἀνοικτὸν στόμα (=ἀμφιχανὼν) δόλυρα (=κύνων) τὸν ἐπτάπυλον περίβολον (=στόμα) (τῆς πόλεως), ἀπῆλθε (=ἔβα), προτοῦ τέλος πάντων χορτάσῃ (=πρὶν ποθ' πλησθῆναι τε) τὸ στόμα του (=γένυσιν) ἀπὸ τὰ ἰδικά μας (=ἀμετέρων) αἴματα καὶ (προτοῦ) περιλάβη (=έλειν) τὸ πῦρ (=Ἡφαιστον τῶν πευκίνων δαυλῶν (=πευκάνεθ') τοὺς στεφανούντας (τὸ τείχος) πύργους. (Ἀπῆλθε), διότι τοιαύτη (=τοῖος), παταγωνίδης μάχη (=παταγος Ἀρεος) συνήθη συντόνως (=έταθη) πέριξ τῶν τειχῶν ἵτης (πόλεως) (=δμφι νῶτα), ἡ δόπια δυσκόλως ἔκερδήθη (=δυσχείρωμα) ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου δράκοντος.

'Αντιστροφὴ α') (Δὲν ἐνίκησαν οἱ Ἀργεῖοι), διότι ὁ Ζεὺς ὑπερβολικὰ μισεῖ (=ὑπερεχθαίρει) τὰς μεγάλας καυχησιολογίας καὶ δταν εἰδεν αύτοὺς (=οφᾶς) νὰ ἐπιτίθενται (=προσνισσομένους) μὲ χελ-

μαρρώδη δρμήν (=δεύματι) ένεκα ύπερβολικῆς ύπερηφανείας (=έπερσο-
πλίαις) (δόφειλομένης) εἰς τὴν κλαγγήν (=καναχῆς) τῶν χρυσοποικίλτων
δρπλων (=χρυσοῦ), κατεκρήμνισε (=διπτεῖ) δι' ἔκσφενδονισθέντος κε-
ραυνοῦ (=παλτῷ συρῇ) (τὸν Καπανένα), καθ' ὅν χρόνον ἦτο ἔτοιμος
πλέον (=δρμῶντα ἥδη) διὰ νὰ κραυγάσῃ ίσχυρῶς τὴν νικητήριον κραυ-
γήν (=ἀλαλάξαι νίκην) ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν ἐπάλξεων (=ἐπ' ἀκρων
βαλβίδων).

Σ τροφὴ β') Ἀφοῦ δὲ ἐτραντάχθη (=τανταλωθεῖς) ἔπεσεν ἐπὶ
τῆς γῆς (=πέσει ἐπὶ γῇ), ἡ ὄποια ἀνταπέδωκε τὸ κτύπημα (=ἄντειύπα),
κρατῶν (ἀκόμη) τὸν δαυλὸν (=πνευμόρος) αὐτός, ὁ ὄποιος πρὸ δλίγου
(=τότε) μετὰ μανιώδους δρμῆς (=μανιομένᾳ ξὺν δρμᾷ) ἐφώρμα (=ἐπέπνει)
(κατὰ τῆς πόλεως) κατεχόμενος ὑπὸ βακχικοῦ ἐνθουσιασμοῦ (=βακ-
χεύων) μὲ τὴν δρμήν (=δρπταῖς) ὀλεθριωτάτων (=έχθιστων) ἀνέμων. Ἀλ-
λὰ δὲ (=δὲ) αὐτὰ μὲν (=τὰ μὲν) (τὰ σχέδια του) ἀπέβαινον κατ' ἄλλον
τρόπον (=εἰχεν ἄλλα), ἄλλα δὲ (κακά) ἔπεσθενεν (=ἐπενώμα) ἐναντίον
ἄλλων κτυπῶν ίσχυρῶς (=στυρελίζων) δέ μέγας Ἀρης ὃς γενναῖος καὶ
ισχυρὸς συμβοηθός μας (=δεξιόσειρος).

Σ ύστημα β') Ἐπτὰ δηλαδὴ ἀρχηγοὶ (=λοχαροί), ἀφοῦ ἔταχθη-
σαν ἐναντίον ἐπτὰ πυλῶν, ἵσοι πρὸς ἵσους, ἀφοι εἰς τὸν Δία τὸν
προκαλέσαντα τὴν τροπήν των εἰς φυγὴν (=τροπαῖον) προσφορὰς
(=τέλη) δλοχάλκων (δπλων) (=πάγχαλκα) ἐκτὸς τῶν (δύο) ἀθλίων (=τοῖν
στυγεροῦν). οἱ δόποιοι (=ῷ), ἀν καὶ εἶχον γεννηθῆ (=φύντε) ἀπὸ τὸν αὐ-
τὸν πατέρα καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα, ἔγειραντες (=στήσαντε) ἐναντίον
ἄλληλων (=καθ' αὐτοῖν) λόγχας, αἱ δόποιαι καὶ αἱ δύο ἐνίκησαν (=δι-
κηρατεῖς), ἔλαβον (=ἔχετον) ἀμφότεροι τὸ μερίδιον τοῦ κοινοῦ θανά-
του (των).

'Αντιστροφὴ β') Ἀλλ' ἔπειδὴ δμως (=ἄλλα γάρ) ἥλθεν ἡ (=ἄ)
πολυύμνητος Νίκη χαρεῖσα ἔξ ἵσου πρὸς τὴν πολυάρματον (πόλιν)
τῶν Θηβῶν, κατόπιν τῶν τελευταίων μὲν πλέον πολεμικῶν περιπε-
τειῶν (=ἐκ μὲν δὴ πολέμων τῶν νῦν) λησμονήσατε (=θέσθε λησμονήναν
(τὰς παρελθούσας συμφοράς), ἀς ἔπισκεφθῶμεν δὲ (=ἐπέλθωμεν) δλους
τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν με δλονυκτίους (=πανυγχίοις) χορούς καὶ (=δε)
εἴθε νὰ σύρῃ τοὺς χορούς μας (=ἄρχοι) δι σείων καὶ κινῶν τὸ ἔδαφος
(διὰ τῶν χοροπηδημάτων) (=έλειλίχθων) τῶν Θηβῶν Βάκχος.

'Αντιστροφὴ β') Ἀλλ' δμως (=ἄλλα γάρ) ἰδού (=δε) τῶρα
πλέον (=δὴ) δ βασιλεὺς τῆς χώρας, δηλ. δι Κρέων, δι υιός τοῦ Μενοι-
κέως, προσέρχεται (=χωρεῖ) ἔχων ἀναλάβει (=εἰληχώς) τὴν ἔξουσίαν
(=ἄρχην) νεωστὶ (=νέον), νέος ἐπὶ τῆς γῆς (=νεοχμός), μετὰ τὰ νεωστὶ
κατὰ τὴν θέλησιν τῶν θεῶν συμβάντα (=ἐπὶ συντυχίαις νεαραῖσι θεῶν),
ποίαν δρά γε (=δὴ) σκέψιν (=μῆτιν) ἀνακινῶν εἰς τὸν νοῦν του (=ἔρεσ-
σι), διότι συνεκάλεσε δημοσία (=προσθέτο) αὐτὴν διδῷ τὴν ἔτακτον
(=σύγκηλτον) συνέλευσιν (=λέσχην) ἡμῶν τῶν γερόντων κατόπιν προ-
σκλήσεως (=πέμψας) διὰ δημοσίου κηρύγματος (=κοινῷ κηρύγματι);

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ Στρ. α' ἀέλιος καὶ ἄλιος δωρικὸς
τύπος ἐκ τοῦ ιωνικοῦ ἥέλιος=ἥλιος. φανέν μετ. παθ. ἀσρ. β' τοῦ φαί-
νομαι. Θήβα (δωρ. τύπ.)=Θήβῃ. φάος ἀσυν.=φῶς. ἐφάνθης παθ. ἀσρ. α'
τοῦ φαίνομαι. χρυσέας=χρυσῆς. ἀμέρα (δωρ.)=ἡμέρα. βλέψαρον=δφθαλ-
μός. ρεέθρων=ρείθρων (δνομ.). Διρκαῖα ἐφίδρα. μολοῦσα μετ. ἀσρ. β' (=
ἔμολον) τοῦ βλάσκων=ἔρχομαι (πρβλ. μολὼν λαβέ, αύτό·μολος). διεύνα-
σπις=δ ἔχων λευκάς ἀσπίδας). Ἀργόθεν τοπικὸν ἐπίρρ.=ξ Ἀργους.
δ φάσ, φωτός γ' κλ.=ἀνήρ, στρατός. βάντα μετ. ἀσρ. β' τοῦ βαίνω, (βάσ,
βᾶσα, βάν). πανσαγία (πᾶν+σάγη=φορτίον ἀποσκευῶν, δπλισμός)=παν-
οπλία. πρόδρομος=δ φερόμενος πρόσω, προτρέχων καὶ μὴ στρέφων
δπίσω τὴν κεφαλήν. δξν=ταχύς.

Σ ύστ. α' γά (δωρ.)=γῆ. ἀρθεῖς μετ. παθ. ἀσρ. α' τοῦ αἴρομαι=
παρακινοῦμαι, ἔξαπτομαι. νεικέων ἀσυν. γεν. πληθ, δνομ. τὸ νεῖκος=ἡ

ἔρις, φιλονικία. ἀμφίλογος=δ προκαλῶν ἀμφισβητήσεις. κλάζω=παράγω δξύν ήχον, ἐκβάλλω κραγμούς (ή λέξις πεποιημένη πρβλ. κλαγγή). αἰετός ίων. τύπ.=ἀετός. γῆν:=γῆν. ως=ώς. ὑπερέπτα (δωρ.) και ἀττικῶς ὑπερέπτη ἀόρ. β' τοῦ ὑπερέπτομαι=πετῶ ὑπεράνω. στεγανὸς (στέγω)=ἐστεγασμένος, σκεπασμένος. ξὺν =σύν. θ'=τε. ἵπποκομος (ἵππος+κόμη) κόρσυ, -υθος=περικεφαλαία ἔχουσα λόφον ἐκ τριχῶν οὐρᾶς ή χαίτης ἵππου πρβλ. και ἵππουνος, ἵπποδάσεια, (ἐνώ τὸ ἵππονόμος=δ περιποιούμενος ἵππον).

'Αντιστρ. α') στὰς μετ. ἀόρ. β' (=εστην) τοῦ ἵσταμαι=στέκομαι, λαμβάνω θέσιν, κοινῶς: ζυγιάζομαι. ὑπέρ=ὑπεράνω μέλαθρον=στέγη, οίκια, ἀνάκτορον. φωνάσσω=φονάσσαις δοτ. πληθ. μετ. ἐν. τοῦ φωνάω (φόνος, φωνή)=διψώ φόνου, αἴματος. ἀμφιχανῶν μετ. ἀόρ. β' (=ἔχανον) τοῦ ἀμφιχάσκω (Λατ. hisco)=ἀνοίγω τὸ στόμα πέρις, περιτριγυρίζω μὲ ἀνοικτὸν στόμα (χάσμα, χάος, χαῦνος) στόμα=εἰσοδος, πύλη τῆς πόλεως, περιβολός. ἔβη=ἔβη (ἀόρ. β' τοῦ βαίνω)=ἀπῆλθε. ἀμετέρων (δωρ.)=ἡμετέρων. γέννων δοτ. πληθ. τοῦ: ή γέννων, νος=ή σιαγών, τὸ στόμα. πλησθῆναι ἀπαρ. παθ. ἀόρ. α' τοῦ πίμπλαμαι=είμαι γεμάτος, χορτασμένος. στεφάνωμα πίνθων=πύργοι, οἱ δόποιοι στεφανώνουν (τὸ τεῖχος). πενκάνενθ'=πευκάνεντα δονομ. δ πενκάνεις (δωρ.)=πενκήσις=πεύκινος. "Ηφαιστος=πῦρ. ἐλεῖν ἀπαρ. ἀόρ. β' (=ελλον) τοῦ αἰρῶ=κυριεύω, περιλαμβάνω, περιαρπάζω. τοῖος (ποιητ. τύπ. δεικτ. ἀντων.)=τοιούτος. ἐτάθη παθ. ἀόρ. κοῦ τείνω=τεντώνω, συνάπτω. πάταγος "Ἄρεος (μὲ ο λόγῳ μετρικῆς ἀνάγκης) παταγώδης μάχη. δυσχείρωμα=πρᾶγμα τὸ δόποιον δυσκόλως χειροῦται, νικᾶται, κερδίζεται.

'Αντισύσ. α') κόμπος=κομπορρημοσύνη, κομπασμός, ὑπερηφάνεια. ὑπερεχθάλρω=ὑπερβολικὰ μισῶ. σφᾶς αἰτ. πληθ. προσωπ. ἀντ. γ' προσ.=αὐτούς. εἰσιδῶν=εἰσιδῶν μετ ἀόρ. β' τοῦ εἰσοδῶ=βλέπω ἐντός, παρατηρῶ. ρεῦμα=δρῦμη. προσνίσσομαι (νέομαι)=χωρῶ πρόσωπο, προσέρχομαι, ἐπιτίθεμαι. χρυσός=χρυσοποικιλτα δόπλα. καναχὴ (κανάσσω=καταπίνω μετὰ θορύβου)=ἥχος δόξης, κλαγγή. ὑπεροπλία=ὑπερβολικὴ πεποιθήσις εἰς τὰ δόπλα, ἀλαζονεία, ἔπαρσις. παλτὸν πύρ=παλλόμενον πῦρ, ἐκσφενδονισθεὶς κεραυνός (παλτὸν)=ἀκόντιον ὡς παλλόμενον πρὸς ἔξακόντισιν). ριπτεῖ ἐνεσ. ἄλλος τούπος τοῦ ριπτεῖ=μετά σφοδρότητος ρίπτει, κατακρημνίζει ἄκραι βαλβίδες=τὰ χειλή, τὰ ἄκρα τῶν ἐπάλξεων. νίκη=νικτήριος κεραυνός. ἀλαζάω=κεραυγάζω ἰσχυρῶς.

Στρ. β') ἀντιτύπα (δωρ.)=ἀντιτύπη δονομ. δ ἀντίτυπος, η, ον, (ἀντί+τύπω=κτυπῶ)=δ ἀντικτυπῶν, ἀνταποδίδων τὸ κτύπημα, δ ἀναπαλλόμενος (τὸ ἐπίθ. ἀποδίδεται εἰς σκληρὰ σώματα). γῆ=γῆ. πέσε=ἔπεσε. τανταλοθεῖς μετ. παθ. ἀόρ. α' τοῦ τανταλόμαται—οῦμαται=διασείομαι, τραντάζομαι πρβλ. τὸ συγγενοῦς ρίζης τάλαντον=ζυγός ταλαντευόμενος. συνρρόσις=κρατῶν τὸ πῦρ, τὸν δαυλόν. μαινομένᾳ ξὺν δρμῷ (δωρ.)=σύν μαινομένῃ δρμῇ. βακχεύω=κατέχομαι ὑπὸ βακχικοῦ ἐθνουσιασμοῦ, λυσσῶ. ἐπέντει παρατ. τοῦ ἐπιπνέω=φυσῶ, φρυάττομαι, ἐφορμῶ. ριπή=ροή, ρεῦμα, φορά, ταχεῖα κίνησις (πρβλ. ἐν ἐπιπή δόθαλμοῦ=ὅσον χρειάζεται νὰ ἀνοιγοκλείσῃ κανεὶς τὰ μάτια του). ἔχθιστος=δλεθριώτατος (ὑπερθετ. τοῦ ἔχθρός). ἄλλα (δωρ.)=ἄλλη ἐπίρρ. τροπ.=ἄλλως, κατ' ἄλλον τρόπον. ἄλλοις ἀρσεν. γέν. ἐπενώμα παρατ. τοῦ ἐπινωμάτω=ῶ=ἐπισωρεύω, διασκορπίζω, προξενω. στυφελίζω (στυφελός, στυφλός=τραχύς)=κτυπῶ σκληρά, ἀπωθῶ. δεξιόσειρος=δ δεξιός ἵππος ὁ συνδεδεμένος μετὰ τῶν ἄλλων διὰ σειρῶν (σχοινίων), δρμητικός, ἰσχυρὸς παραστάτης, συμβοήθος.

Σύστ. β') λοχαγὸς=ἡγεμών, ἀρχηγὸς στρατιωτικοῦ τμῆματος. Ζηνί (ποιητικῶς) και Διὶ δοτ. τοῦ Ζεύς. τροπαῖος=δ χαρίζων τὴν τροπήν, δ δοτήρ τῆς νίκης (πρβλ. τρόπαιον). τέλη=φόροι, προσφορά, ἀφιερώματα. τοῖν στηγεροῖν γεν. δυϊκοῦ (στηγερὸς=μιστός, ἄθλιος). ἀ δονομ. δυϊκοῦ =οἱ=οἱ δόποιοι. φύντε δονομ. δυϊκοῦ=φύντες μετ. ἀόρ. β' τοῦ φύω. αντοῖν γεν. δυϊκοῦ=αὐτῶν. ἔσυτων. δικρατεῖς λόγχαι=ἔχουσαι διπλοῦν

κράτος, νικήτριαι, νικήσασαι καὶ αἱ δύο. οτήσαντ(ε) δυϊκδε=στήσαντες =ύψωσαντες. ἔχετον δυϊκός ἐνεστ.=ἔλαβον. μέρος=μερίδιον. ἄμφω δυϊκός.

'Α ντιστρ. β' ἀ νίκα (δωρ.)=ἡ νίκη. μεγαλώνυμος=ἡ ἔχουσα μέγα δόνομα, πολυύμνητος. ἀντιχαρεῖσα μετ. παθ. ἀρ. β' τοῦ ἀντιχαίρω. τῷ Θήβᾳ (δωρ.)=τῇ Θήβῃ. θέσθε προστ. μ. ἀρ. β' (=ἔθέμην) τοῦ τίθεμαι λησμοσύνην (δωρ.)=λησμοσύνην=ἐπιλάθεσθε=λησμονήσατε. παννύχιος=δλονύκτιος. ἐπερχομαι=ἐπισκέπτομαι. Θήβας (δωρ.) γεν. πτ.=Θήβης. ἐλεύχθων ἐπιθ.=δ ἐλεύχων τὴν γῆν, δ σείων τὴν γῆν (διὰ τῶν χορο-πηδημάτων) παρ' (Ομήρωφ ἐνοσίχθων). Βάκχιος=Βάκχος. ἔρχω=σύρω τὸν χορόν.

'Αντισύσ. β') δδε=ἰδιού, νά. νέον ἐπίρρ.=νεωστί. εἰληχῶς μετ. πα-ρακ. τοῦ λαγχάνω (μέλλ. ἡξίμαι, ἀρ. β' ἔλαχον, παρακ. εἰληχα)=λαμβάνω διὰ κλήρου, λαμβάνω (λαχνός). νεοχμός=νέος ἐπὶ τῆς γῆς, πρόσφατος (νέος+θέματι χυο συγγενοῦς πρὸς τὸ χθών, χαμαι). νεαραῖοι=νεαραῖοι. συντυχία=συμβάν. χωρῶ=προσέρχομαι. ἡ μῆτις, ιος (ποιητικὴ λέξις)=σκέψις. ἐρέσσω=κωπλατῶ, ἀνακυκλῶ, ἀνακινῶ κατὰ νοῦν. ὅτι=διότι. σύγκλητος λέσχη (ἐκ τοῦ λέγω=δομιλία, τόπος δομιλίας)=ἔκτα-κτος συνέλευσις πρὸς συζήτησιν. προύθετο μ. ἀρ. β' τοῦ προτίθεμαι=δημοσία συγκαλῶ συνεδρίσιν πρὸς τὸ συμφέρον μου. κοινὸν κήρυ-γμα=κοινὴ πρόσκλησις, δημοσία γνωστοποίησις.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ—ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ. Στρ. α') ἀκτίς ἀελίον συνεκδοχὴ (διότι λαμβάνεται τὸ ἐν ἀντὶ τῶν πολλῶν δμοίων) τὸ κάλ-λιστον... φάσις παράθεσις τοῦ ἀκτίς φανὲν ἐπιθ. μετ. φάσις ύποκ. τὸ κάλλιστον κατηγ. Θήβᾳ ἀντικ. ἐπισπεύδω ἐπιθ. διορ. τῶν προτέρων γεν. συγκριτικὴ ἡ σύνταξις: φάσις φανὲν τὸ κάλλιστον τῶν προτέρων ἐπιταπύλῳ Θήβᾳ. φανὲν φάσις ἐφάνθησις χάριν τοῦ μέτρου. ποτὲ δήλωσις τῆς ἐναγώνιου μα-κρᾶς προσδοκία. ἀμέρας βλέφαρον περίφρασις (ώραία προσωποποίη-σις τοῦ ἥλιου). Διοκαίων ρεέθρων περίφρασις. μολοῦνσα χρον. μετ. (ώς ύποκ. ἡ ἀκτίς). κινήσασα χρον. μετ. προσδιορίζουσα ἵην προηγουμένην μετ. χαλινῷ δοτ. ὄργαν. εἰς τὸ φυγάδα. φῶτα ἀντικ. (περιληπτικῆς ση-μασί). λεύκασπιν ἐπιθ. διορ. Ἀργόθεν ἐπιρρ. διορ. τῆς ἀπὸ τόπου κινή-σεως. βάντα ἐπιθ. μετ. πανσαγία δοτ. συνοδείας. φυγάδα προληπτικὸν κατηγ. (=ώστε γενέσθαι φυγάδα), πρόδρομον ἐπιρρ. διορ. τρόπου εἰς τὸ φυγάδα ἡ σύνταξις: μολοῦνσα ὑπὲρ Διοκαίων ρεέθρων κινήσασα δύστερω φαλινῷ τὸν λεύκασπιν φῶτα βάντα πανσαγία Ἀργόθεν φυγάδα πρόδρομον. Παρατηρήσατε ἐν τῇ πρώτῃ στροφῇ τὴν ποικιλίαν τῶν συνωνύμων: ἀκτίς ἀελίον—κάλλιστον φάσις—ἀμέρας βλέφαρον, τὰ δοποῖα ἀποτελοῦν δύον τοῦ ἐναγώνιως προσδοκαμένου φωτὸς τῆς ἐλευθερίας, τὰς πε-ριφάσεις καὶ ὀρματικὰς ποικιλίας, τὴν παρήχησιν, τὴν εἰρωνικὴν ἀντί-θεσιν: βάντα πανσαγία—κινήσασα φυγάδα πρόδρομον καὶ τέλος τὰς τρεῖς μεγαλοπρεπεῖς εἰκόνας 1) τῆς προσαγορεύσεως ύπο τῶν γερόντων τοῦ ἀνατέλλοντος ἥλιου, δ ὅποιος φωτίζει ἐλευθέρας πλέον τὰς Θήβας, καὶ τὰ συναισθήματα τῆς χαρᾶς αὐτῶν διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς πό-λεως ἀπὸ τῶν ἔχθρῶν 2) τῆς ἀλαζονείας, μεθ' ἣς ἐπέρχονται οἱ πάν-οπλοι Ἀργεῖοι καὶ 3) τῆς ταχύτητος καὶ τῆς καταισχύνης, μεθ' ἣς φεύγουν οἱ ἔδοι.

Σύστ. α') δν ἀντικ. τοῦ ἥγαγε (ἡ ἀναφ. ἀντ. ἐν ἀρχῇ περιόδου ἦ κώλου ἔρμηνεύεται δεικτικῶς μετά τίνος συνδέσμου: τοῦτον δέ, λοι-πόν). ἀρθεῖς αἴτιολ. μετ. νεικέων ἐξ ἀμφιλόγων (ἀναστροφῇ προθέσεως) ἀναγκ. αἴτιον. δέσσα σύστοιχον ἀντικ. κλάζων τροπ. μετ. αἰτεῖς ὁς (ἀνα-στροφῇ) παρομοίωσις τεῦ στρατοῦ πρὸς λευκὸν ἀετὸν δηλοῦσα ὕψος καὶ ἐπιβλητικότητα. στεγανὸς κατηγ. πτέρυγη δοτ. ὄργαν. χιόνος γεν. ὅλης ἀντὶ ἐπιθ. διορ. κατὰ δοτικήν: χιονώδει ἡ χιονολεύκωφ. πολλῶν μεθ' ὅπλων ἀναστροφῇ προθ.

‘Αντιστρ. α’) στὰς χρον. μετ. (ώραία εἰκών, καθ’ ἦν ἀκινητεῖ, πρὶν ἔπιτεθῆ, ὁ ἀετὸς ἡ τὸ ὅρνεον κοινῶς ζυγιάστηκε πρβλ. κάτι παρόμοιον μὲ τὸν σύροντα τὸν χορόν, δστις ζυγιάζεται ἢ νυχοπατεῖ). φονώσαις λόγχαις (προσωποποιία φοβερά) δοτ. συνοδείας εἰς τὸ ἀμφιχανῶν τροπ. μετ. δηλοῦσα τὴν μεγάλην μανίαν. **κύκλω** προσδιορίζει τὴν μετ. στόμα ἀντικ. τῆς μετ. τοῦ ἔβα νοεῖται δ Ἀργείων στρατὸς ἢ δ Πολυνείκης. πρίν .. πλησθῆγατ.. ἐλεῖν ἀπαρ. χρον. προτ. λόγω τῆς προηγηθείσης καταφατικῆς κυρίας προτ. **αἰμάτων** (δ πληθ. ἐπὶ τὸ ἐντονώτερον) ἀντικ. τοῦ πλησθῆγατ. γένουσιν (συνεκδοχή) δοτ. δργαν. ἀντὶ αιτιατ. **Ηφαιστον** (μετωνυμία) ὄποκ. τοῦ ἐλεῖν. πενκάνεται ἐπιθ. διορ. στεφάνωμα ἀντικ. πύργων γεν. ἀντικειμ. (παρομοίωσις τῶν πύργων μὲ στέφανον περιβάλλοντα τὴν πόλιν, καθ’ δσον οἱ πύργοι προεξίχον τοῦ τείχους). **τοῖος** αἰτιολογεῖ τὸ ἔβα ἐτάθη δηλωτικὸν τῆς ἐντάσεως τῆς μάχης καὶ τοῦ κόπου τῶν μαχομένων. **πάταγος** Ἀρεος περίφρασις. δυοχείρωμα παράθεσις. ἀντιτάλω δράκοντι ποιητικὸν αἰτιον (παρομοίωσις τῶν Θηβαίων μὲ δράκοντα).

‘Αντιστρ. στ. α’) γάρ αἰτιολογεῖ, διατὶ δ Ζεὺς δὲν ἔχάρισε τὴν νίκην εἰς τοὺς Ἀργείους. μεγάλης γλώσσης κόμποι περίφρασις δηλωτικὴ τῆς ἀλαζονείας (συγκεκριμ. ἀντὶ ἀφηρημ.). ὑπερεχθαίρει καὶ φιτεῖ κατὰ παράταξιν σύντ. σφασ ἀντικ. τῆς χρον. μετ. ἐσιδών. προσνισσομένους κατηγορ. μετ. ἔξαρτωμένη ἐκ τοῦ ἐσιδών. φεύματι—ὑπερεοπλίαις δοτ. τροπικαὶ εἰς τὸ προσνισσομένους* (τὸ ὑπερεοπλίαις κατ’ ἄλλους δοτ. αἰτίας) ἐπιτυχῆς ἡ παρομοίωσις τῆς δρμῆς τῶν πολεμίων πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ. **χενοῦν** γεν. ὑποκειμ. εἰς τὸ **καναχῆς**. δπερ γεν. τῆς αἰτίας εἰς τὸ ὑπερεοπλίαις. πολιῷ πνοὶ δοτ. δργαν. ὡς ἀντικ. τοῦ φιτεῖ (Ιστορ. ἐνεσ) νοεῖται (ἰὸν Καπανέα) παραληφθὲν ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον εἰς τοὺς θεατάς. δρμῶντα χρον. μετ. ἐπ’ ἄκρων βαλβίδων (μεταφορὰ ἐκ τοῦ σταδίου) ἐμπρόθ. διορ. τῆς ἐν τόπῳ στάσεως. ἀλαλάξαι ἀπαρ. σκοποῦ. **νίκην** σύστοιχ. ἀντικ.

Στροφ. β’) ἀντιτύπη (κατηγ.) γὰρ προσωποποιία εἰκονίζουσα τὴν λαχυράν πτῶσιν τοῦ Καπανέως=ἐπὶ γῇ ἀντιτυπεῖον=ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ δποὶ ἀντιεκτύπησε. τανταλωθεῖς χρον. μετ. πυρφόρος (κατηγ.) δις (ύπερθεσις) ἀντὶ δις πυρφόρος. δις... ἐπέπιει (μεταφορά, διότι ἐπήρχετο ὡς ἀνεμος θυελλώδης) ἀισφ. πρότ. **ξὺν μαινομένᾳ δρμῷ** ἐμπρόθ. διορ. τρόπου εἰς τὸ ἐπέπιει. βακχείων (μεταφορά) τροπ. μετ. φιπαῖς δοτ. τροπ. ἀνέμων γεν. ὑποκειμ. ἄλλᾳ ἐπίρρ. διορ. τρόπου. τὰ μὲν ὑποκ. τοῦ εἴχε (άττ. σύντ.). στυφελίζων τροπ. μετ. μέγας ἐπιθ. διορ. δεξιόσειρος (μεταφορά) κατηγορ.

Σύστημ. β’) γάρ ἐπειηγματικός. ταχθέντες χρον. μετ. **ἴσοι** κατηγ. **Ζητὶ τέλη** (μεταφορά) ἀντικ. τοῦ ἐλιπον. τροποίω—πάγχαλκα ἐπιθ. διορ. (ταῦτα λέγονται εἰρωνικῶς διὰ τοὺς ὑπερηφάνους Ἀργείους). πλὴν τοῦ στυγεοῖν ἐμπρόθ. διορ. ἐξαιρέσεως. ὡς.. ἔχετον ἀναφ. πρότ. φύντε ἐνδοτ. μετ. πατρός—μητρός γεν. καταγωγῆς. σιήσοντε χρον. μετ. ἄμφω ὄποκ. τοῦ ἔχετον μέρος=μετέχετον (Ιστορ. ἐνεσ.) θανάτου ἀντικ. αντοῖν λαμβάνεται ἀλληλοπαθῶς. **ἔχετον κοινοῦ θανάτου** πικρὰ εἰρωνεία.

‘Αντιστρ. β’) Ἀλλὰ γάρ... ἄλλα (ισθμεν), διότι... ζωηρά ἀντίθεσις ἐν σχέσει πρὸς τὰ προηγούμενα. **Νίκα** προσωποποίησις ζωηρὸ τῆς νίκης, ἦν φαντάζεται δ ποιητὴς δτι δεξιοῦνται περιχαρεῖς οἱ Θηβαῖοι. ἀντιχαρεῖσα τροπ. μετ. τῷ Θήβᾳ ἀντικ. ἐκ πολέμων ἐμπρόθ. διορ. ἀφετηρίσας χρόνου τῶν **νῦν** ἐπιθ. διορ. **θέασθε λησμοσύνων** (περίφρασις)=ἐπιλάθεοθε. ἐπέλθωμεν πορακελευσματικὴ ὑποτ. ἀντὶ προστακτ. **ναοὺς** ἀντικ. θεῶν γεν. κτητική. χοροῖς δοτ. τροπική.

ναοὺς ~~χοροῖς~~

~~παννυχίους~~ **πάντας** ἐτέθησαν χιαστή.

Θήβας γεν. ἀντικ. εἰς τὸ ἐλειχθων. **ἄρχει** εὐχετικὴ εὔκτική.

Αντισύστ. β') δδε κατηγ. Κρέων δ Μενοικέως ἐπεξήγησις τοῦ βασιλεύς. νέον ἐπιρρ. διορ. χρόνου. εἰληχῶς ἐπιθ. μετ. νεοχμὸς κατηγ. νεαράσιοι ἐπὶ συντυχίαις (ἀναστροφὴ προθ.) ἐμπρόθ. διορ. χρόνου. Θεῶν γεν. ὑποκειμ. ἐρέσσων (μεταφορά) τροπ. μετ. μῆτιν ἀντικ. τίνα κατηγ. ὅτι... προύθετο αἰτιολ. προτ. λέσχην ἀντικ. σύγκλητον κατηγ. γερόντων γεν. ὑποκ. πέμψας=μεταπεμψάμενος χρον. μετ. κηρύγματι δοτ. δργαν.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. Στρ. α') **Πάροδος** λέγεται τὸ ḡσμα, τὸ ὅποιον ᾔδει δ ἐκ 15 εὐγενῶν Θηβαίων γερόντων ἀποτελούμενος χορός, πολυτελῶς ἐνδεδυμένων καὶ ἐστεφανωμένων τὴν κεφαλήν, ὁρχουμένων δὲ μετὰ μιμικῶν κινήσεων, ἐνῷ τὸ πρῶτον παρέρχεται διὰ τῆς δεῖξις παρόδου ἐπὶ τὴν ὁρχήστραν, ὅπου καὶ παραμένει μέχρι τῆς ἔξόδου τοῦ δράματος. Ο χορὸς ὅποιος εἴναι διηρημένος εἰς δύο ἡμιχορία 7+1+7, δ ὁ δὲ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ μέσῳ εὑρίσκομενος καλεῖται **κορυφαῖος**. "Ἄς προστεθή καὶ δ ἀνητής ὁ ρυθμίζων τὸ βῆμα τοῦ παρερχομένου καὶ ἔερχομένου χοροῦ, ὡς καὶ τὴν μουσικὴν καὶ ὁρχηστικὴν ἐκτέλεσιν ἐν γένει τῶν χορικῶν.

Θήβη καὶ Θῆβαι ἡ γνωστὴ Βοιωτικὴ πόλις. Κατὰ τὴν μυθολογίαν ἡ Θήβη ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ καὶ σύζυγος τοῦ Ζῆθου.

ἐπτάπλυος καλεῖται οὕτω πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν ἐκατομπύλων Θηβῶν τῆς Αἰγύπτου. Τὰ τείχη τῶν Θηβῶν τὰ ἔχοντα ἐπτὰ πύλας ἐκτίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ζήθου καὶ Ἀμφίονος. Αἱ ἐπτὰ πύλαι ὠνμάσθησαν ἐκ τοῦ δόνυματος τῶν ἐπτὰ θυγατέρων τοῦ Ἀμφίονος, οὕτω: 1) Νησται, 2) Προιτίδαι, 3) Ἡλέκτραι, 4) Ὡγύγιαι ἢ Ὁγμαῖαι, 5) Βορρέαι, 6) Ομολωίδαι καὶ 7) Ἔβδομαι.

Διοχαῖα ρεῖθρα ἡ Δίρκη ἦτο πηγὴ καὶ μικρὸς ποταμὸς δυτικῶς τῶν Θηβῶν (σήμερον λέγεται Πλακιώτισσα). Ταύτην προτιμᾶς ὁ ποιητὴς ὡς μᾶλλον γνωστὴν ἔκ τῶν μύθων ἀντὶ τοῦ Ἰσμηνοῦ ποταμοῦ. **λεύκασπιν** αἱ ἀσπίδες τῶν Ἀργείων ἦσαν λευκαὶ καὶ στρογγύλαι, πρβλ. ἀργὸς=λευκός, τὸ δὲ ἐθνικὸν χρῶμα τῶν Ἀργείων ἦτο λευκόν. **δεκτέρω φαλινῷ** οἱ Ἀργεῖοι ἡττηθέντες ἐπέστρεφον ταχέως οἰκαδε, ἐπέστευδον δὲ τὴν φυγὴν ἄμα τῇ ἀνατολῇ τῆς ἡμέρας, διότι σφοδροτέρα ἦτο καὶ ἡ καταδίωξις.

Σύστ. α') δν δηλ. τὸν στρατὸν τῶν Ἀργείων. **νείνη** ἀμφίλογα ἡ μεταξὺ Ἐτεοκλέους καὶ Πολυνείκους περὶ τῆς βασιλείας φιλονικία. **Πολυνείκης νεινέων** εἰδος λογοπαιγνίου, διότι τὸ β' συνθετ. τῆς λέξεως Πολυνείκης είναι τὸ **νεῖνος**=φιλονικία. **κείνος** δ στρατὸς τῶν Ἀργείων. **ἰππόκομος** λέγεται ἡ περικεφαλία, διότι δ λόφος (φούντα) αὐτῆς ἐκομείτο ἐκ τριχῶν συνήθως μὲν οὐρᾶς, σπανίως δὲ χαλίτης τοῦ ἵππου· παρ' Ὁμήρῳ καλεῖται **ἴππουρις**=**ἴπποδάσεια**.

'Αντιστρ. α') **ἐπτάπλυον** στρόμα εἶναι διερίβολος τῆς πόλεως ἔχων ἐπτὰ στόματα, δηλ. πύλας. **πενκάεντα** τὸ ξύλον τῆς πεύκης εἴναι εὔφλεκτον ὡς ρητινῶδες. **ἄμφι νῶτα** πέριξ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. **στάταγος** Ἀρεος συνεπέιτα τῆς κρούσεως ἀρμάτων, δοράτων, ἀσπίδων, ἵππων. **δράκοντες** ἔκ φύσεως δράκων εἶναι ἔχθρος τοῦ ἀετοῦ· καλοῦνται δὲ οὕτω ὅχι μόνον λόγῳ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ ἀετοῦ πρὸς τὸν δράκοντα, ἀλλὰ καὶ διότι κατὰ τὸν μύθον ἐγεννήθησαν ἐκ τῶν δόδοντων δράκοντος, οὓς εἶχε σπείρει δο Κάδμος, ὁ οἰκιστὴς τῆς Καδμείας, μετά τὸν θύρον τοῦ θηρόν (πρβλ. καὶ τὰς δύομασίτας: **δρακοντογενεῖς**, **σπαρτοί**, **δράκοντος σπορά**).

Αντισύστ. α') **Ζεὺς** ὑπερεχθαίρει δ Ζεὺς ἐπιστεύετο τιμωρὸς τῶν ὑβριστῶν καὶ τῶν ἀλαζόνων, οἱ δοποὶ ἐπεζήτουν τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον, ἔστελλε δὲ κατ' αὐτῶν τὴν Νέμεσιν πρβλ. τὰ χριστιανικὰ ρητά: «ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται θεός, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν» καὶ «πᾶς ὁ ὑψῶν ἔαυτὸν ταπεινωθήσεται κλπ.». **παλτῷ συνὶ** δ ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐκσφενδονισθεὶς κεραυνός. **χευσοῦ** ὅχι χρυσᾶ, ἀλλὰ χρυ-

σοποίκιλτα. ἐπ' ἄκρων βαλβίδων^o βαλβίς λέγεται ἡ ἀφετηρία καὶ τὸ τέρμα (ἐνίστε) τοῦ ἴπποδρόμου, καθ' ὅσον οἱ ἀγωνιζόμενοι δίσυλον ἐπανήρχοντο εἰς τὰς βαλβίδας. Εἰς τὴν προκειμένην ὅμως περίπτωσιν νοοῦνται τὰ ἄκρα, δηλ. αἱ ἐπάλξεις τοῦ τείχους, ὅπου προφανῶς διὰ κλίμακος ἀνῆλθεν ὁ Καπανεύς. Ἡτο δὲ οὗτος εἰς ἐκ τῶν ἐπτὰ ἀρχῆων, διὰ μᾶλλον τολμηρὸς καὶ ὑπερόπτης, πατήρ τοῦ Ὀμηρικοῦ Σθενέλου, θεράποντος τοῦ Διομήδη. Οὐ Καπανεύς εἰλέχεν ἀναγράψει χρυσοῖς γράμμασιν ἐπὶ τῇ τρίτῃ ἀσπίδος του **ἀπήρων πόλιν**, ὑπεστήριξε δὲ διὰ καὶ παρὰ τὴν Θέλησιν τοῦ Διός θὰ ἀνέσκαπτεν αὐτήν, δι' ὃ καὶ ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νὰ ἀλαλάξῃ τὴν νικητήριον κραυγὴν εἰς τὰς Ἡλέκτρας πύλας ἐκεραυνοβολήθη ὥπ' αὐτοῦ.

Στροφ. β') τότε δὲ λίγας στιγμάς πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου του, **βακχεύων** διότι διὰ βακχικὸς ἐνθουσιασμὸς εἶναι ισχυρότερος παντὸς ἄλλου^o ἐπομένων ἔχουν μέγα πολεμικὸν μένος, τὰ μὲν τὰ σχέδια τοῦ Καπανέως, ἄλλα δχὶς ὅπως ἥλπιζεν διὰ τοῦ Καπανεύς. ἄλλα δηλ. κακά. ἐπ' ἄλλοις ἐννοεῖται ἄλλους Ἀργείους ἥρωας, **δεξιόσειρος** ἐκ τῶν τεσσαρῶν ἵππων τοῦ τεθρίππου ἄρματος οἱ μὲν δύο οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν εὑρισκόμενοι ἐκαλοῦντο **ζύγιοι**, οἱ δὲ ἄλλοι δύο οἱ ἐκατέρωθεν τῶν **ζυγίων** εὑρισκόμενοι καὶ ὄντες συνδεδεμένοι διὰ **σειρῶν** (σχοινίων) ἐκαλοῦντο **σειραῖς** (**ἄριστερδοσειρος** καὶ **δεξιόσειρος**). Οὐ δεξιόσειρος ὅμως ἴππος ἔπρεπε νὰ εἴναι ταχύτερος καὶ ισχυρότερος, διότι θὰ διέγραφε μεγαλυτέραν περιφέρειαν εἰς πᾶσαν στροφὴν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν **ἄριστερδοσειρον**, ὃ δοποῖος πάντοτε κάμπτει ἐγγύτερον τῆς νύσσης. Παρ' Ὁμήρω **δεξιόσειρος** καλεῖται **παρήρως** καὶ σήμερον εἰς τὰ ἀλώνια, διὰ των ἀλωνίζουν, καλεῖται **γεντέκη** (τουρκ. λέξ.).

Ἄρης ὁ θεός τοῦ πολέμου ἔγινε σύμμαχος τῶν Θηβαίων, ἀφ' ὅστου ἐξίλεωθή ὑπὸ τοῦ Κρέοντος διὰ τῆς θυσίας τοῦ υἱοῦ του Μεγαρέως.

Σύστ. β') ἐπτὰ λοχαγοὶ οἱ ἐπτὰ Ἀργεῖοι λοχαγοὶ ήσαν οἱ ἔξης: Τυδεύς, Καπανεύς, Ἀμφιάραος, Ἐτέοκλος, Ἀργεῖος, Παρθενόπαιος καὶ Πολυνείκης, οἱ δὲ ἐπτὰ Θηβαῖοι οἱ ἀκόλουθοι: Μελάνιππος, Πολυφόντης, Μεγαρέως, Ὑπέρβιος, Ἀκτωρ, Λασθένης καὶ Ἐτεοκλῆς, τὴν δὲ δονομασίαν τῶν ἐπτὰ πυλῶν ἰδὲ ἀνωτέρω. **Ζηνί τροπαίῳ** δὲ Ζεὺς ὡς δοτὴρ τῆς νίκης καλεῖται **τροπαῖος**, διότι ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τοὺς ἔχθρούς, ἀφίερουν δὲ εἰς αὐτὸν τρόπαιον ή **τροπαῖον**, δηλαδὴ τὸ σύμβολον τῆς νίκης, πρόχειρον θριαμβευτικὸν μνημεῖον, διπερ συνίστατο ἐξ ἀσπίδων, περικεφαλαιῶν καὶ ἄλλων ὅπλων τῶν ἡττημένων (**σκύλων**) εἰς ἀνάμνησιν τῆς νίκης. Ταῦτα ἀνηρτῶντο ἐπὶ κορμοῦ δένδρων ή τὰ ἐκρεμοῦσαν εἰς τούς ναούς. **τοῖν στυγεροῖν** Ἐτεοκλέους καὶ Πολυνείκους, ὡν τὰ ὅπλα δὲν ἀφιέρωσαν, διότι ἀλληλοεξοντώθησαν καὶ διὰ γῶν των ἔμεινεν ἀκριτος. Καλοῦνται δὲ οὕτω διὰ τὴν ἀνόσιον γέννησιν των καὶ τὸ οἰκτρὸν τέλος τῆς ζωῆς των. **δικρατεῖς λόγχαι** διότι ἀμφότεραι ἐνίκησαν ἀλληλοφονευθέντων τῶν ἀντιπάλων ἀδελφῶν. **κοινοῦ θανάτου μέρος** **ἔχετον** λέγεται εἰρωνικῶς, διότι ἀντὶ νὰ μετάσχουν τῆς κοινῆς βασιλείας μετέσχον τοῦ κοινοῦ θανάτου των.

Αντιστρ. β') **Νίκη** αὕτη ήτο διὰ θεὰ ἔχουσα πτερά, φέρουσα συνήθως στέφανον ἢ κλάδον νίκης καὶ ισταμένη παραπλεύρως τοῦ Διός ή τῆς Ἀθηνᾶς. Γνωστὴ είναι ἡ **δραΐα Νίκη τοῦ Παιανίου** ή εύρισκομένη νῦν ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Ὄλυμπίας ὡς καὶ αἱ ἀνάγλυφοι **Νίκαι**, αἱ δοποῖαι ἐκόσμουν τὸ θωράκιον τοῦ ναοῦ τῆς ἀπέτερου Νίκης ἐν τῇ Ἀκρόπολει καὶ ἦδη ἀπόκεινται ἐν τῷ μουσείῳ αὐτῆς. **πολυνάδματοι** καλοῦνται οὕτω αἱ θηβαῖαι, διότι ἐκεῖ κατεσκευάζοντο πολλὰ καὶ δραΐα ἄρματα πρβλ. τὰ Πινδάρεια ἐπίθετα: **φιλάρματος**, **ενάρματος**, **χρυσάρματος** κλπ., ἔτι δὲ λόγῳ τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους ἔτρεφοντο πολλοὶ καὶ καλοὶ ἵπποι (**πλάξιππος**). Λέγεται διὰ τοῦ Θήβη πρώτη συνεπήξατο ἀρματόεντα δίφρον». **Βάνκης** ἀντὶ **Βάνχος** θεὸς τοῦ οἴνου, ήτο υἱὸς τοῦ Διός καὶ τῆς Σεμέλης,

θυγατρός τοῦ Κάδμου ἐπειδὴ δὲ αἱ Θῆβαι ἡσαν ἡ γενέθλιος πόλις του, ιδιαιτέρως ἐλατρεύετο ἐν αὐταῖς καὶ παρίστατο εἰς πολλὰ ἔργα τέχνης ἡγούμενος τῶν χορῶν. ἐλελίχθων διότι διὰ τῶν χοροπηδημάτων τῶν χορῶν σείει τὸ ἔδαφος.

Αντισύστημα τούτῳ τοῦ β' νεαραὶ συντυχίαι ὁ πρόσφατος θάνατος τοῦ Ἐτεοκλέους καὶ Πολυυείκους συνεπείᾳ τοῦ ὅποιου ἀνήλιθεν εἰς τὸν θρόνον ὁ Κρέων. σύγιητος λέσχῃ ἡ κατάκλητος αὕτη συνεκαλεῖτο ἐκτάκτως διὰ σοβαρᾶς ζητήματα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς κυρίας, αἱ δοποῖαι συνεκαλοῦντο καθ' ἔκαστον μῆνα. Τοῦτο ὅμως ἀποτελεῖ ἀναχρονισμόν, διότι εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἥν τὸ δράμα ἀναφέρεται, δὲν ὑπάρχουν ἐκκλησίαι τοῦ δήμου τακτικαὶ καὶ ἔκτακτοι. Προφανῶς ὁ Κρέων ἔχει νὰ ἀνακοινώσῃ ὑπόστητης σπουδαιότητος ζητήματα.

ΑΙΓΑΙΟΦΘΕΡΓΑΜΑΤΑ 5. «Ζεὺς μεγάλης γλώσσης κόμπους ὑπερεχθαίρει».

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ. Η πάροδος χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἔντονον πατριωτικὸν καὶ θρησκευτικὸν συναίσθημα. Εἰς αὐτὴν πρόκριτοι γέροντες τῶν Θηβῶν, εὐπειθεῖς εἰς τὰ βασιλικὰ προστάγματα, ἐκφράζουν τὰ συναισθήματα τῆς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, τὰ δοποῖα διακατέχουν τὴν ψυχήν των ἐπὶ τῇ ἀνατολῇ τῆς πρώτης ἐλευθέρας ήμέρας τῆς φιλτάτης πατρίδος. Τοῦτο είναι ἀπολύτως φυσικὸν καὶ ψυχολογιμένον. Χαρά, συγκίνησις καὶ ἀγαλλιασίς ἐπὶ τῇ συντριβῇ τῶν ἀλαζόνων ἔχθρῶν, ὃ οίκτος διὰ τὴν ἀθλίαν τύχην τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ ἡ βαθεῖα πρὸς τοὺς θεούς εὐγνωμοσύνη, ὡς τιμωρούς τῶν ὑβριστῶν ἀντίπαλων, είναι τὰ κυριαρχῶντα συναισθήματα εἰς τὴν ψυχήν τῶν εὐγενῶν γερόντων. Τὴν λυπηράν ἀνάμνησιν τῶν δεινῶν τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἀδελφοκτονίας ὁ ποιητής τεχνικώτατα ἔθεσεν εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁσματος. Βαθέως ψυχολογιμένη ἡ προτροπή πρὸς δοξολόγησιν τῶν θεῶν, δοτήρων τῆς Νίκης, δὲν δεικνύει μόνον τὴν εὐσέβειαν τῶν Θηβαίων γερόντων, ἀλλὰ καὶ ἀποτελεῖ ζωηράν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ὁσέβειαν τῶν ὑβριστῶν ἔχθρων. Ἔξ ἀλλοῦ μὲ τὴν λυρικὴν περιγραφὴν τοῦ περὶ τὴν πόλιν ἀγῶνος κατατοπίζονται καλλίτερον οἱ θεαταὶ ἐπὶ τῶν πρὸ τοῦ δράματος συμβάντων. Ἡ ἐρώτησις ἐπίσης, μὲ τὴν δοποίαν λήγει τὸ χορικόν, ἐκφράζουσα φυσικὴν ἀπορίαν τῶν γερόντων, προετοιμάζει τὴν μετέπειτα δράσιν καὶ συνδέει στενῶν τὸ χορικὸν νοματικῶν μὲ τὸ ἐπερχόμενον α' ἐπεισόδιον. Οὕτως ἡ πάροδος ἔχει στενὸν νοματικὸν καὶ συναισθηματικὸν σύνδεσμον πρὸς τὴν δῆλην πρᾶξιν, είναι φυσικὴ ἀκολουθία τῶν γεγονότων, τὰ δοποῖα συνέβησαν πρότερον, καὶ φυσικῶς προετοιμάζει τὰ μετέπειτα.

Είναι ἡ πάροδος αὕτη ὁσμα ἀριστουργηματικόν. Μεγαλοπρεπεῖς καὶ συναρπαστικαὶ είναι αἱ εἰκόνες: α') τοῦ ἡλίου φωτίζοντος τὴν πόλιν ἔλευθέρων καὶ προκαλοῦντος ταχυτέραν τὴν φυγὴν τῶν ἔχθρῶν β'), τοῦ ἔχθρικοῦ ἀετοῦ πολιορκοῦντος τὴν πόλιν διὰ τῶν αἰμοδιψῶν χηλῶν του καὶ τοῦ σκληροῦ πρὸς τὸν ἀντίπαλον δράκοντα ἀγῶνος γ') τῆς ἔξαλλου ὄρμῆς καὶ τῆς κεραυνοβόλου τιμωρίας τοῦ ἀλαζονικωτέρου Καπανέως δ') τῆς ἐπαισχύντου τῶν ἔχθρῶν φυγῆς καὶ τῆς ἀθλίας τῶν δύο ἀδελφῶν τύχης καὶ ε') τοῦ ἔρχομοῦ τῆς μεγαλωνύμου Νίκης. Πολλοὶ καὶ ποικίλοι είναι οἱ φραστικοὶ τρόποι, δηλ. τὰ σχήματα τοῦ λόγου, τὰ δημιουργοῦντα τὰ ὕψος καὶ τὴν μεγαλοπρεπειαν τῶν λυρικῶν αὐτῶν εἰκόνων: παρομοιώσεις: (ἀετός - δράκων, ἐπέπνει ριπαῖς ἔχθιστων ἀνέμων - στεφάνωμα πύργων κλπ.), ἀντιθέσεις: βάντα πανσαγία - φυγάδα πρόδρομον, πέσε τανταλωθεῖς - δος ἐπέπνει βακχεύων κλπ.), μεταφοραὶ τολμηραὶ (ρεύματι - δεξιόσειρος "Αρης - βαλβίδες - βακχεύων - τέλη - ἔρεσσων), προσωποποιίαι: (φονώσαις λόγχαις - ἀντιτύπα ἐπὶ γχ - ἥλθε μεγαλώνυμος Νίκα - τῇ πολυαρμάτῳ ἀντιχαρείσας Θήβα), περιφράσεις: (ἀκτίς δελίου, χρυσέας ἀμέρας βλέφαρον, κόμπους γλώσσης, Διρκαΐα ρεῖθρα), μετωνυμίαι: ("Ηφαιστος ἀντὶ πύρη, πάταγος "Αρεος ἀντὶ μάχη), πλεονασμοί: (λευκῆς χιόνος - ἀμφιχανῶν

κύκλωφ), συνεκδοχαί: (φῶτα ἀντὶ φῶτας, γένυσιν ἀντὶ στόμα), παρηγήσεις (φανὲν—φάος—ἔφανθης, ἀντιτύπα—τανταλωθείς), ἐπίθετα γραφικά και πλαστικά: λεύκασπις—ἀντίτυπος—δεξιόσειρος—δικρατής—μεγαλώνυμος—πολυάρματος—παννύχιος) τὴν ἐνάργειαν καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν εἰκόνων ἐπιτείνει ἡ μουσικότης καὶ πλαστικότης τῆς δωρικῆς γλώσσης τοῦ ἄσματος, ὡς καὶ ἡ ποικιλία τοῦ ρυθμοῦ εἰς τὰς στροφὰς καὶ ἀντιστροφάς καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια τῶν ἀναπαίστων (— — —) εἰς τὰ συστήματα καὶ ἀντισυστήματα.

Γενικῶς τὸ συναισθηματικὸν περιεχόμενον τῆς παρόδου (χαρούμενον ἐπινίκιος παιάν) ἀποτελεῖ τραγικὴν ἀντίθεσιν καὶ πρὸς τὴν μέχρι τοῦδε ἐναγάνων τῶν θεατῶν προσδοκίαν καὶ πρὸς τὰ μετέπειτα θλιβερὰ συναισθήματα.

ΝΟΗΜΑ. Ὁ χορὸς χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει τῆς πόλεως χαιρετίζει περιπαθῶς τὸν μόλις ἀνατέλλοντα ἥλιον, ὅστις φωτίζει τὴν πρότην ἡμεραν τῆς Θηβαϊκῆς ἐλευθερίας καὶ τὸ προσέγγιστον τῆς ἀνατολῆς τοῦ ὅποιού προεκάλεσε ταχυτέραν τὴν φυγὴν τῶν ἔχθρων. Ἀναμιμνήσκεται κατόπιν τοῦ σκληροῦ περὶ τὴν πόλιν ἀγῶνος. Λυρικωτάτη εἶναι ἡ περιγραφή. Ὁ Πολυνείκης ὡδῆγησε τὸν ἔχθρικὸν ἀετὸν κατὰ τῆς πατούδος. Φοβερός ἦτο ὁ κίνδυνος. Ὁ ἄγων ἐν τούτοις ἐκερδήῃ χάρις εἰς τὴν ἀνδρείαν τῶν δρακοντογενῶν Θηβαίων, κυρίως δὲ χάρις εἰς τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν. Ὁ Ζεὺς ἐτιμώρησε σκληρὰ τοὺς ἔχθρους διὰ τὴν ὑβρίν των. Αὗτάς κατεκεραύνωσε τὸν ἀλαζονικήτερον καὶ ἀσεβῆ Καπανέα. "Ολοὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Θηβαίων ἔπεσαν νεκροὶ ὑπὸ τὰ δυνατὰ κτυπήματα τοῦ Ἀρεως. Ἐπλήρωσαν τὸν φόρον τῆς ὑβρίσεως των. Οἰκτρῷ ὑπῆρξεν ἡ τύχη τῶν δύο ἀδελφῶν, ὑψωσάντων κατ' ἀλλήλων «διηγατεῖς λόγχας». Πρὸ τῆς χαρᾶς ὅμως τοῦ ἐρχομοῦ τῆς μεγαλωνύμου Νίκης ὁ χορὸς προτρέπει, διποις ἡ πόλις προσέλθῃ εἰς τοὺς ναοὺς πρὸς δοξολόγησιν τῶν θεῶν καὶ πανηγυρισμὸν δι' ὀλονυκτίων χορῶν τῆς χαρᾶς τῆς νίκης.

'Ἐν τέλει δὲ βέλτων τὸν νέον βασιλέα Κρέοντα νὰ ἔξερχεται τῶν ἀνακτόρων διερωτάται ποῖος ὁ σκοπός τῆς ἐκτάκτου ὑπὸ ἐκείνου προσκλήσεως του.'

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ. Ὁ χορὸς ἐν τῇ παρόδῳ φαντάζεται τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον φωτίζοντα τὰς Θήβας ἐλευθέρους β') προτρέπει εἰς πανηγυρισμὸν τῆς νίκης καὶ εἰς δοξολόγησιν τῶν θεῶν, δοτήρων αὐτῆς, καὶ γ') ἀναγγέλλει τὴν ἐμφάνισιν τοῦ νέου βασιλέως Κρέοντος.

ΜΕΤΡΙΚΑ. Αἱ στροφαὶ καὶ ἀντιστροφαὶ ἔχουν μετρικῶς ταυτότητα, προσκολλῶνται δὲ εἰς ἑκάστην ἕξ αὐτῶν συστήματα καὶ ἀντισυστήματα ἀναπαιστικά.

ΠΡΩΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (στίχοι 162+331)

α') στίχ. 162+222 (Λόγος τοῦ Κρέοντος, διάγγελμα αὐτοῦ, ἀπάντησις του Χοροῦ).

ΚΡΕΩΝ: "Ανδρες (Θηβαῖοι) τὸ μὲν σκάφος τῆς πολιτείας (=τὰ πόλεος), ὡς γνωστὸν (=δῆ), οἱ θεοί, ἀφοῦ συνεκλόνησαν (=σείσανται) μὲ μεγάλην τρικυμίαν, ἀποκατέστησαν εἰς τὴν θέσιν του (=ῳδόθωσαν πάλιν). Ὅστε νὰ εἶναι ἀκλόνητον (=ἀσφαλῶς) σᾶς δὲ κατὰ προτίμησιν ἀπὸ δλους (=ἐπάντων δίχα) ἐγώ δι' ἀπεσταλμένων (=πομποῖσιν) προσεκάλεσσα (=ἐστειλα) νὰ ἔλθετε (=ἐκέσθαι), διότι καλῶς ἐγνώριζον (=εὖ εἰδὼς) ὅτι ἀφ' ἐνὸς μὲν (=τοῦτο μὲν) πάντοτε ἐσέβεσθε (=σεβοντας) τὴν βασιλείην ἔξουσίαν (=τὰ όρονταν κράτη) τοῦ Λαζου, καὶ ἀφ' ἔτέρου πάλιν (=τοῦτον τὸν διῆθις) διτι, διτε (=ηνίκα) οἱ δίποις προσεπάθει νὰ κυβερνᾷ δρθῶς (=ῳδόθων) τὴν πόλιν, καὶ ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν (=ἐπεὶ διώλετο), παρεμένετε ἀκόμη (=μένοντας ἔτι) μὲ σταθερά (=ἐμπέδοις) φρονήματα εἰς τὰ παιδιά ἐκείνων. Ἀφ' ὅτου (=δε) λοιπὸν ἐκείνοι ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀπὸ κοινὴν μοῖραν (θανάτου) (=πρὸς διπλῆς μοίρας) ἔχαθησαν (=ῳλοντο) κτυπήσαντες καὶ κτυπηθέντες δι' ἰδιοχείρου μιαρᾶς πράξεως (=αὐτόχειρι σὺν μιάσματι), ἐγώ, διποις ἦτο ἐπόμενον (=δῆ), κατέχω δλην

τὴν ἔξουσίαν καὶ τὸν θρόνον κατὰ τὸ δίκαιον τῆς πλησιεστέρας συγγενείας (=καὶ ἀγχιστεῖα γένους) πρὸς τοὺς φονευθέντας. (Εἶναι) δὲ ἀδύνατον (=ἀμήχανον) νὰ ἐκτιμήσῃ (κανεὶς) κατὰ βάθος (=έκμαθεῖν) καὶ τὰ συναισθήματα (=ψυχὴν) καὶ τὰς σκέψεις (=φρόνημα) καὶ τὰς πεποιθήσεις (=γνώμην) παντὸς ἄρχοντος, προτοῦ δοκιμασθῆ (=πρὶν ἀνέντριβής φανῆ) διὰ τῶν διοικητικῶν καὶ νομοθετικῶν του ἴκανοτήτων. Εἰς ἐμὲ δηλαδή, ὃν κανεὶς (=δοτις), κυβερνῶν (=εὐθύνων) διόλκηρον πολιτείαν, δὲν συλλαμβάνῃ (=μη ὑπτεται) τὰς ἀρίστας σκέψεις, ἀλλ᾽ ἔνεκα φόβου τινὸς (=ἐκ φόβου τον) ἔχει κλεισμένη τὴν γλώσσαν του (εἰς τὸ στόμα), θεωρεῖται (=δοκεῖ) ὅτι καὶ τώρα εἰναι ἀναξιώτατος καὶ προηγουμένως (ἔθεωρείτο τοιοῦτος). Καὶ ὃν κανεὶς (=δοτις) (κάποιον) φίλον θεωρῇ ως πολυτιμότερον ἀγαθὸν (=μετῖζον) ἀπὸ τὴν πατρίδα του (=ἄντι τῆς αὐτοῦ πάτρας), τούτον οὐδόλως ἐκτιμῷ. Διότι ἔγως ἀς εἰναι μάρτιος μου (=ἴστω) ὁ Ζεύς, ὁ δόπιος τὰ πάντα πάντοτε βλέπει, οὕτε θά μπορούσα νὰ σιωπήσω, ἐὰν θὰ ἔβλεπον γὰ ἐπέρχεται ἡ καταστροφὴ (=στέρχουσαν τὴν ἀιρηνή) ἐναντίον τῶν πολιτῶν ἀντὶ τῆς σωτηρίας, οὕτε θά μπορούσα νὰ κάμω φίλον μου (=οὐτ' ἂν θείμην ἐμαυτῷ φίλον) ποτὲ ἄνθρωπον ἔχθρὸν τῆς πατρίδος, διότι γνωρίζω τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ αὐτὴ ἐδῶ (ἢ πατρίς) εἰναι ἐκείνη, ἢ δόπια (μᾶς) σώζει καὶ, ἐφ' ὅσον ταξιδεύομεν μὲ αὐτὴν (=ταύτης ἐπι πλεοντες) εύτυχισμένην (=δερθῆς), ἀποκτῶμεν τοὺς φίλους. Διὰ τοιούτων ἔγω (προγραμματικῶν) ἀρχῶν προσπαθῶ νὰ καταστήσω μεγαλυτέραν καὶ ἐνδιδοτέραν (=αὐξῶ) τὴν ἡμετέραν πόλιν. Καὶ τώρα σύμφωνα μὲ τὰς ἀρχάς μου αὐτὰς (=ἀδελφὰ τῶνδε) ἔχω κάμει διακήρυξιν εἰς τοὺς πολίτας σχετικῶς μὲ τὰ παιδιά τοῦ Οἰδίποδος τὸν Ἐτεοκλέα μέν, ὁ δόπιος μαχόμενος ὑπὲρ τῆς ἰδικῆς μας πόλεως (=ὑπερεμαχῶν τῆσδε) ἔχει φονευθῆ, καθ' ὅλα ἀναδειχθεὶς ἀριστος ἐν τῇ μάχῃ (=πάντ' ἀδιοτίνας δόθει), καὶ νὰ θάψωμεν καὶ νὰ προσφέρωμεν πάσας τὰς νενομισμένας τιμάς (=ἔφαγηνσαι), δοσαι φθάνουν ὑπὸ τὴν γῆν (=ἔρχεται κάτω) εἰς τοὺς ἐπιφανεστάτους νεκρούς. Τὸν δὲ ἀδελφὸν (=ξύναυμον) τούτου ἐξ ἄλλου (=αὖ), ἔννοω τὸν Πολυνείκην, διότι οῖτος (=ός) ἡθέλησεν ἐπανελθῶν ἐκ τῆς ἔξορίας (=κατελθὼν φυγᾶς) νὰ κατακαύσῃ (=πρῆσαι) μὲν διὰ πυρὸς καθ' ὅλοκληρίαν (=καὶ ἀκρας) τὴν πατρικὴν γῆν καὶ τοὺς ναοὺς τῶν πολιούχων (=ἔγγενες) θεῶν, νὰ γευθῇ (=παίσασθαι) δὲ ἀδελφικοῦ (=κοινοῦ) αἴματος καὶ (=δὲ) τοὺς (πολίτας) νὰ ἀπαγάγῃ ως δούλους, περὶ τούτου λέγω ὅτι ἔχει διακηρυχθῆ (=έκκειηρχθαι) εἰς τὴν πόλιν μας (=πόλεις τῆσδε) μήτε νὰ θάπτῃ κανεὶς μετὰ τιμῶν (=κτερίζειν) μήτε νὰ θρηνήσῃ (=κωκῆσαι), ἀλλὰ νὰ (τὸν) ἀφήνουν ὅθαπτον, ὥστε νὰ ἴδουν (=ἰδεῖν) τὸ σῶμά του (=δέμας) καταξεισθὲν (=αινισθὲν) καὶ κατασπαραχθὲν (=ἔδεστὸν) καὶ ἀπὸ τὰ ὅρνεα καὶ ἀπὸ τοὺς σκύλλους. Τοιαύτη (εἶναι) ἡ ἀπόφασίς μου καὶ οὐδέποτε ἀπὸ ἐμὲ τούλαχιστον (=ἐκ γ' ἐμοῦ) θὰ προτιμηθοῦν (=προέξουσι τιμὴν) οἱ ἀδικοι καὶ ὅχι οἱ δίκαιοι (=ένδικων). Ἀλλ' ὅμως, ὅποιος διάκειται εύνοϊκῶς [=εὔνοις (έστι)] πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν, θὰ τιμηθῇ ἀπὸ ἐμὲ τούλαχιστον (=ἐκ γ' ἐμοῦ) μετὰ θάνατον, ἐξ ἵσου δπως καὶ δταν ἔζη (=δμοιώς καὶ ζῶν δε).

ΧΟ. Ὡ. Κρέον, υἱὲ τοῦ Μενοικέως, ταῦτα εἰναι ἀρεστὰ εἰς σὲ (καὶ) ως πρὸς τὸν ἔχθρὸν (=δύσοντι) καὶ ως πρὸς τὸν φίλον (=εῦμενη) αὐτῆς ἐδῶ τῆς πόλεως εἰναι δὲ βεβαίως δικαίωμά σου (=ἔνεστί σοι γε), ως νομίζω (=πον), νὰ ἔκδιδης οἰονδήποτε ιόμον (=χρήσθαι παντὶ νόμῳ) καὶ διὰ τοὺς ἀποθανόντας (=θανόντων πέρι) καὶ (δι' ὅλους ήμας), δοσι ζῶμεν.

ΚΡ. (Κυττάξετε=δρᾶτε) λοιπὸν (=ννη) πῶς νὰ εἰσθε (=ως ἀν ἡτε) φρουροὶ τῶν ὅσων ἔχουν διαταχθῆ (=εἰρημένων).

ΧΟ. Εἰς κάποιον νεώτερον ἀνάθεσε (=πρόσθες) νὰ ἀναλάβῃ τὸ βάρος τοῦτο (τῆς φρουρήσεως).

ΚΡ. Μάθετε διτι (=ἄλλα) ύπάρχουν (=εἰσι) τούλαχιστον (=γε) ἔτοιμοι φρουροὶ τοῦ νεκροῦ.

ΧΟ. Τί εἶναι λοιπὸν τοῦτο τὸ ἄλλο [=τὶ δῆτε² (ἔστι) τοῦτο (τὸ) ἄλλο], τὸ δόποιὸν ἐπὶ πλεόν καθελεῖς διατάξει (=δέ ἐπεντέλλοις ἔτι ἄν);

ΚΡ. (Διατάσσω ἐπὶ πλέον) τὸ νὰ μὴ συγχωρῆτε (=τὸ μὴ πιχωρεῖν) ἑκείνους, οἱ δόποιοι δὲν πειθαρχοῦν εἰς τὰς διαταγάς μου (=τάδε).

ΧΟ. Δὲν ύπάρχει (κανεὶς) τόσον ἀνόητος (=μᾶδρος), ώστε νὰ ἐπιθυμῇ νὰ ἀποθάνῃ.

ΚΡ. Καὶ πράγματι ἡ ἀμοιβή (του) βέβαια (θὰ εἰναι) αὐτή· τὸ κέρδος δύως πολλάς φοράς συνήθως καταστρέφει (=διώλεσεν) τοὺς ἀνθρώπους ἔνεκα τῶν ἐλπίδων (τοῦ κέρδους).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ. πόλεος τὸ σκατὰ μετάπτωσιν (ύπάρχουν καὶ οἱ τύποι: πόλιος—πόλης—πόλεος—πόλεως). ἀσφαλῶς=ἀκλονήτως. **σάλος**=σαλεῦον πέλαγος, θαλασσοταραχή, τρικυμία. **σείω**=συγκλονῶ. ὁρθωσαν ἀδρ. α' τοῦ ὁρθῶ· ὦ πάλιν=ἀνορθῶ, ἀποκαθιστῶ εἰς τὴν θέσιν του. **πομποῖοι**=πομποῖς πομπὸς=πέμπων, συνοδός, ἀπεσταλμένος. **δίχα** ἐπίρρ.=εἰς δύο μέρη, χωριστά, κατὰ προτίμησιν. **ἐκέσθαι** ἀπαρ. ἀδρ. β' τοῦ ἐκνέομαι=οῦμαι=ἔρχομαι, φθάνω. **τοῦτο μὲν—τοῦτο** ἀνθίσε=ἀφ' ἐνδὸς μὲν—ἀφ' ἐπέρου πάλιν. **σέβω**=σέβομαι. **εἰδὼς** μετ. τοῦ **οἴδα**=γνωρίζω. **τὰ κοάτη**=ἡ ἔξουσία. **ἡνίκα** χρον. σύνδ.=ὅταν. **ὁρθῶν** παρατ. τοῦ ὁρθῶ· ὦ=κυβερνῶ δρθῶς. **κάπει** (κρᾶσις)=καὶ ἐπεὶ χρον. σύνδ. διώλετο μ. ἀδρ. β' τοῦ διόλλυμαι=χάνομαι, ἀποθνήσκω. **ἔμπεδος** (ἐν+πέδον=ἔδαφος)=δέ ἐν τῷ ἐδάφει ἐστώς, ἀκίνητος, σταθερός. **ἄλοντο** μ. ἀδρ. β' τοῦ δόλλυμαι=χάνομαι. **παῖω**=κτυπῶ. **πληγέντες** μετ. παθ. ἀδρ. β' τοῦ δόλλυμαι=κτυπῶμαι. **δὲ** ἢ αὐτόχειρ, **οἱς**=δὲ ίδια χειρὶ πράττων τι. **μίασμα**=μιαρὰ πρᾶξις. **τὰ ἄγκιστει** (ἄγκι=κοντά)=ἡ ἔγγυτή τοῦ γένους, πλησιεστάτη συγγένεια. **δλωλότων** μετ. ἐνεργ. παρακ. μὲ παθ. σημασ. (=δλωλα) τοῦ δόλλυμι. **ἀμήχανος**=δέ μὴ ἔχων μέσα ἢ πόρους, ἀδύνατος. **ἐκμανθάνω**=μανθάνω ἀκριβῶς, ἐκτιμῶ κατὰ βάθος. **ψυχή**=συναίσθημα. **φρόνημα**=σκέψις. **γνώμη**=πεποίθησις. **ἐντοιχής**=δεδοκιμασμένος, ἔμπειρος. **εὐδύνω**=δόηγω εὐθέως, διευθύνω, κυβερνῶ. **ἄπτομαι**=ἔγγιζω, συλλαμβάνω (πρβλ. μὴ μοῦ ἀπτον), ἡπτόμην, ἄψομαι, ἥψάμην, ἥμμαι. **τον** γεν. ἀδρ. ἀντ.=τινος. **ἐγκλήσας** ἔχει περιφραστ. παρακ. δηλῶν διάρκειαν τοῦ ἐγκλήσω (ἀρχαϊκὸς τύπος). **αντοῦ**=έαντοῦ αὐτοπαθ. ἀντων. **ἡ πάτρα**=ἡ χώρα τῶν πατέρων, ἡ πατρίς. **ἴστω** προστ. τοῦ **οΐδα** (ἴστω—ἴστω—ἴστων ἢ ἴστωσαν). **ἡ ἄτη**=σύγχυσις φρενῶν, καταστροφή, συμφορά. **στείχω**=βαδίζω, ἐπέρχομαι. **ἀστός**=κάτοικος τοῦ ὅστεως, πολίτης. **δυσμενής** (μένος)=δέ ἔχων ἐχθρικὸν φρόνημα, ἐχθρός. **χθών**, **χθονός**=γῆ, πατρίδ. **θείμην** εὔκτ. μ. ἀδρ. β' (=ἔθέμην) τοῦ τίθεμαι. **ταντῆς** ἐπὶ ἀναστροφή προθέσ.=ἐπὶ ταύτης. **αὔξω** καὶ **αὔξάνω** ἐνεστ. =ποιῶ τι μέγια, μεγαλύνω. **ἀδελφός** (α' ἀθροιστ.+δελφὺς=μήτρα)=δέ ἀδελφός· ὃς ἐπίθ. (ὅπως ἔδω)=ἀδελφικός, συμφώνως πρός τι. **παίδων** πέρι ἀναστροφή προθ. =περὶ παίδων. **Οἰδίπον** γεν. πτ. δλωλε παθ. σημ. παρακ. τοῦ δόλλυμαι. **δόρει** δοτ. (ποιητ. τύπ.) δονμ. τὸ δόρυ. **ἔφαγησι** ἀπαρ. ἀδρ. τοῦ **ἔφαρνίζω**=τελῶ νεκρικάς τελετάς ἐπὶ τοῦ τάφου, ώστε νὰ καταστῇ ἀγνός. **ξύναιμος**=δέ ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἴματος, ἀδελφός. **ἔγγενης**=δέ ἐντὸς γεννηθείς, ἔγχωριος, πολιούχος. **κατέρχομαι**=ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα (κυριολεκτίται ἐπὶ φυγάδων). **προῆσαι** ἀπαρ. ἀδρ. τοῦ **πίμπονημι**=καίω (ἐπίμπρην, πρήσω, ἔπρησα). **ἄκρας** ίων. τύπ. γεν. πτώσ. **(κατ') ἄκρης**=ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, (κατ') ἄκρη σ' ἄκρη. **πάσσασθαι** ἀπαρ. μ. ἀδρ. α' τοῦ **πατέομαι**=γεύομαι (ἀδρ. ἐπασάμην, παρακ. πέπασμαι). **ἐκκενηρῶχθαι** ἀπαρ. παθ. παρακ. τοῦ **ἐκκενηρῶτω**=δημοσίᾳ κηρύττω. **κτερίζω**=προσφέρω **κτέρεα**=κτερίσματα, δηλ. ἀντικείμενα προσφιλῆ, εἰς τὸν νεκρόν. **κωκῆσαι** ἀπαρ. ἀδρ. τοῦ **κωκῶ**=θρηνῶ. **ἔαν** ἀπαρ. ἐν. τοῦ **ἔάω** -ῶ=ἀφήνω. **οἰωνὸς**=δρνεον. **τὸ δέμας** (ἔδω αἴτιατ. πτ.)=τὸ σῶμα (ἐκ τοῦ δέμω=κατασκευάζω). **ἔδεστὸν** ρηματικὸν ἐπίθ. παθ. σημ.

τοῦ ἔσθιω=τρώγω, κατασπαράσσω (μέλλ. ἔδομαι, ἀρ. β' ἔφαγον, παρακ. ἔδήδοκα). αἰκισθὲν οὐδ. μετ. παθ. ἀρ. α' (=ἡγίσθη) τοῦ αἰκίζομαι=κακοποιοῦμαι. φρόνημα=ἀπόφασις. κοῦποτε (κρᾶσις)=καὶ οὕποτε. προέξουσι μέλλ. τοῦ προέχω τιμὴν=ὑπερτερῶ κατὰ τὴν τιμὴν, ἔχω μελέζονα τιμὴν. ἔνδικος=δίκαιος, εὔνοος=εὔνοϊκός, φίλος. τιμήσεται=τιμηθήσεται. δύσανος=δυσμενῆς, ἔχθρος, χρήσθαι ἀπαρ. ἐν. τοῦ χρῶμαι γόμφῳ=ἔκδίδω νόμον. πον ἔγκλιτ. ἐπίρρο=κάπου, ὡς νομίζω. ἔνεστι τινι (ἀπροσώπως)=ἔχει τις τὸ δικαίωμα. χώρόσσοι (κρᾶσις)=καὶ δόποσοι. τῶν θανόντων πέρι ἀναστροφὴ προθ.=περὶ τῶν θανόντων. ὅτ; τροπικὸν ἐπίρρο. ἀντὶ τοῦ δύπως=πῶς νά (λατ. quomodo—quem ad modum). σκούρος=φρουρός, ννν ἔγκλιτ. μόριον ἀμέσου ἀκολουθίας=λοιπόν. ἦτε ὑπότ. τοῦ εἰμι. τῷ=τινι δοτ. ἀρ. ἀντ. τις. πρόθετος προστ. ἀρ. β' (=προέθηκα) τοῦ προτίθημι=ἀναβέτω. ἀλλὰ ἡρμηνεύθη: μάθε λοιπόν, διότι ἀποτελεῖ ἀπάντησιν εἰς τὴν παράκλησιν τοῦ χοροῦ. εἰσ(ι)=εἰσι (ἀναβιβάζεται ὁ τόνος ὡς κλιτόν). ἔτοιμος καὶ ἔτοιμος, η (ος). ον. ἐπίσκοπος=φρουρός δῆτα ἐκτεταμένος τύπος τοῦ δῆ=βεβαίως, ἀναμφιβολώς καὶ ἐπὶ ἔρωτήσεων ἀμέσου ἀκολουθίας, ὡς ἔδω=λοιπόν. ἐπεντέλλω=ἐπὶ πλέον παραγγέλλω, διατάσσω. πικωρεῖν κατ'= ἀφαίρεσιν=ἐπικωρεῖν. ἐπικωρῶ=συγχωρῶ. ἀπιστοῦν δοτ. πληθ. μετ. τοῦ ἀπιστῶ=ἀπειθῶ, ἀπειθαρχῶ. μαρῶς (ἀττικῶς)=μωρός, ἀνόητος, ἐράω·ῶ=ποθῶ. μισθὸς=ἀμοιβή, τιμωρία. διώλεσεν ἀρ. τοῦ διόλλυμι=καταστρέφω.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ—ΛΙΣΘΩΤΙΚΑ—ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ἄνδρες ή κλητική ἀνευ τοῦ ὡς, διότι ὀμιλεῖ ἀνώτερος πρὸς κατωτέρους. τὰ πόλεσ (δηλ. πράγματα)=τὴν πόλιν (περιφράσις) ὡς ἀντικ. τῆς χρον. μετ. σείσαντες καὶ τοῦ ὕδρωσαν, λόγω δὲ τῆς π τρομοιώσεως=σκάφος τῆς πολιτείας. ἀσφαλῶς τὸ ἐπίρρο. ἐτέθη προληπτικῶς ὡς πρὸς τὸ ὕδρωσαν=ὕδρωσαν, ὥστε εἶναι ἀσφαλῆ. σάλω (μεταφορά ἐκ τῆς θαλάσσης) δοτ. δργαν. συναπτέα τῷ σείσαντες. πολλῷ σάλω σείσαντες παρηχήσεις τοῦ λ καὶ σ δημιουργοῦσαι τὴν ἀκουστικὴν εἰκόνα τοῦ θαλασσού σάλου. ὑμᾶς (πρόληψις τοῦ ὑποκειμ.), διότι εἶναι ἀντικ. τοῦ ἔστειλα καὶ ὑποκ. τοῦ ἐκέσθαι ἀπαρ. σκοποῦ (ἔστειλα ἐκέσθαι=μετεπεμφάμην). πουποῖσιν δοτ. δργαν. δίχα πλεονασμός ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐκ πάντων. εἰδὼς αἴτιολ. μετ. αἴθοντας—μένοντας κατηγορ. μετ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ εἰδὼς τοῦτο μὲν—τοῦτο ἀνθισ (ἀντὶ τοῦτο δέ): ἐλέχθη οὕτω, διότι πρόκειται περὶ μεταγενεστέρου γεγονότος. ἡνίκα ὕδρου χρον. πρότ. (ἀποπειρατικὸς παρατ.). οἱπει διώ λετο χρον. πρότ. φρονήμασιν δοτ. τροπική. Ἡ ὑπαρξίας πλησίον ἀλλήλων δύο χρονικῶν προτ. (ἡνίκα ὕδρους—κάπει διώλετο) ἔδημοιούργησεν ἀνακολουθίαν, διότι κοινὴ τῶν δύο προτάσεων ἀπόδοσις εἶναι τό: μένοντας ἐμπέδοις φρονήμασιν ἀμφὶ τοὺς κείνους παῖδας. Κανονικῶς ἐπρεπε νὰ λεχθῇ: ἡνίκ' Οἰδίπους ὕδρου πόλιν, (εἰδὼς) μένοντας ἐμπέδοις φρονήμασιν ἀμφὶ τὸν παῖδα κείνουν (δηλ. τοῦ Λαΐου). κάπει διώλετο (δ Οἰδίπ.) μ. ἔπι. φρον. ἀμρὶ τοὺς παῖδας κείνουν (δηλ. τοῦ Οἰδίποδ.), δεε. . ὀλοντο χρον. πρότ. κατ' ἄλλους αἴτιολ. πρὸς μοίρας ποιητικὸν αἴτιον. διπλῆς—μιαν ἀντίθεσις παίσαντες—πληγέντες (ἀντίθεσις) τροπ. μετ. (ἐπειδὴ εἶναι σπάνιον τὸ ἐπαίσθην ἐτέθη τὸ ἐπλήγην), σὺν αὐτόχ. μιασμ. ἐμπρόθ. διορ. δργάνου (σὺν μιάσματι αὐτοχειρίας). κοάτη καὶ θόροντος σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν (ὅταν μία ἔννοια ἐκφράζεται διττῶς μετά τῶν παρατακτικῶν συνδ. τε—καὶ ή ἀπλῶς τοῦ καὶ) ἀντί: κοάτη θόροντας ή τυράννον. γένοντος γεν. ἀντικ. καὶ ἀγχοτεῖα ἀναγκαστ. αἴτιον. τῶν ὀλαβότων (ἐπιθ. μετ.) γεν. κτητική. ἐμμαθεῖν ὑποκ. τῆς ἀπροσ. φράσ. ἀμήχανόν (ἔστι). τινα ἔννοεῖται ὡς ὑποκ. τοῦ ἀπαρ. ψ φγ ἀντικ. ἀνδρὸς γενεν. ὑποκειμ. ποὺν ἄν... φανῆ χρον. πρότ. διὰ τοῦ ποιν·τόποτ., διότι ἔξαρτάται ἐκ στερητικῆς προτ. (ἀμήχανόν ἔστι). ἐντριβῆς κατηγ. (μεταφορά). ἀρχαῖς—νόμοισι, δοτ. δργανικαί. ἐμοὶ δοτ. προσωπ. γάρ διασφητικός ἀναφερόμενος εἰς παραλειφθεῖσαν ἔννοιαν. δοτις (=εὶ τις) μὴ ἀπετεται ἀναφ. ὑποθ. πρότ. βουλευμάτων ἀντικ. τοῦ ἀπετεται. ενθύνων ἐνδοτ. μετ. ἐκ φόρου ἀναγκ. αἴτιον. τον γεν. ἀντικειμ. εἶναι ἀντικ. τοῦ δοκεῖ (προσωπικόν). δοτις

ύποκ. τοῦ δοκεῖ καὶ εἶναι. κάκιστος κατηγ.: ή σύνταξ. βραχυλογική. δο-
μεῖ γὰρ ἐμοὶ νῦν τε καὶ (ἐδόκει) πάλαι εἶναι κάκιστος, δοτις... ἄπεται—
ἔγινλῆσας ἔχει σχῆμα ἐκ παραλλήλου, καθ' ὃ ἔννοιά τις ἐκφράζεται θε-
τικῶς καὶ ἀποθετικῶς. δοτις.. νομίζει ἀναφ. ὑποθ. πρότ. φίλον ἀντικ.
μειζον κατηγ. ή σύντ.: καὶ δοτις νομίζει φίλον μειζόν (τι) ἀντὶ τῆς αὐτοῦ
πάτρας=ἢ τὴν αὐτοῦ πάτραν β' ὅρος συγκρίσεως, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω
δηλ. εἶναι. γὰρ αἰτιολογία λανθανούσης προτάσεως. ἵστω Ζ. δ' πάνθ'
ὅρῶν ἀεὶ παρενθετική πρότ. δ' ὁρῶν ἐπιθ. μετ. οὐτ' ἀν σιωπήσαιμι οὐτ'
ἄν τείμην διπλῇ ἀπόδ. τῆς συνεπτυγμένης εἰς μετοχήν ὑποθέσεως
ὅρῶν (=εἰ δρόψη) ὑπόθ. λόγος γε εἴδους (ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος).
στείχουσαν (προσωποποίησις) κατηγ. μετ. ἔξαρτωμ. ἐκ τοῦ ὁρῶν. ἀστοῖς
δοτ. ἀντιχαριστική. ἀντὶ τῆς σωτηρίας β' ὅρος συγκρ. (ἄτην α' ὅρος
συγκρ. καὶ ἀντίθεσις). ἀνδρα-έμαντῷ ἀντικ. τοῦ θείμην. φίλον κα:ηγ. δυ-
σμενῆ ἐπιθ. διορ. χθονὸς γεν. ἀντικ. γιγνώσκων αἰτιολ. μετ. τοῦτο ἀντικ.
ὅτι... ἐστιν.. ποιούμεθα εἰδ. προτ. ἐπεξηγοῦμσαι τὸ τοῦτο. ἥδε ὑπόκ. ἡ
σωζόντος(ἐπιθ. μετ.) κατηγ. ταύτης ἔπι ἀναστροφὴ προθέσ.=ἐπὶ ταύτης.
πλέοντες ὑπόθ. μετ. (μεταφορά ἐκ τῶν πλοίων). ὁρῆς κατηγ. (μεταφορά
ἐκ τῆς ἀνατροπῆς τῶν πλοίων). νόμοισι δοτ. δργανική. τήνδε ἡ δεικτ.
ἀντων. ἐνέχει κτητικὴν σημ.=τὴν ἡμετέραν. αὐτῶν ὁ ἐνεσ. ἀντὶ τοῦ μέλλ.
δεικνύει τὴν ἀλαζονείαν τοῦ Κρέοντος. τῶνδε γεν. ἀντικ. τοῦ ἀδελφά.
ἀστοῖς ἀντικ. τοῦ κηρύξας ἔχω. παίδων πέρι ἀναστροφὴ προθ. ἀπ' Οἰ-
δίπον ἡ ἀπὸ πλεονάζει. Ἐτεοκλέα ἀντικ. τῶν τελ. ἀπαρ. κρύψαι καὶ ἔξα-
γνίσαι τῶν ἔξαρτωμενῶν ἐκ τοῦ κηρύξας ἔχω. δος (=ἐπεὶ οὗτος). . δὲντε
ἀναφ. αἰτιολ. πρότ. πόλεως ἀντικ. τῆς τροπ. μετ. ὑπερομαχῶν. ἀριστεύσας
χρον. μετ. πάντα σύστοιχον ἀντικ. (=πᾶσαν ἀριστεύειν ἀριστεύσας). δόρει
δοτ. δργαν. τάφω δοτ. τοπική. ἀ... ἔρχεται ἀναφ. πρότ. ἀ ὑπόκ. (ἀττ. σύντ.).
τοῦδε γεν. ἀντικ. τοῦ ἔνναιμον. Πολυνείκην λέγω παρενθετική πρότ. ἐπε-
ξηγοῦμσα τὸ ἔνναιμον. δος (=ἐπεὶ οὗτος)... ἥδελησεν ἀναφ. αἰτιολ. πρότ.
φυγὰς κατηγ. κατελθὼν χρον. μετ. πυρὶ δοτ. δργαν. περῆσαι ἀντικ. (τελ.
ἀπαρ.). γῆγ-θεοὺς ἀντικ. τοῦ ἀπαρ. πατρών=έγγενες ἐπιθ. διορ. κατ'
ἄκρας ἐμπρόθ. διορ. τοπικῆς ἐκτάσεως. αἴματος ἀντικ. τοῦ πάσσασθαι,
ὅπερ ἀντικ. (τελ. ἀπαρ.). δουλώσας χρον. μετ. ἄγειν ἀντικ. (τελ. ἀπαρ.)
τοὺς δὲ (πολίτας) ἀντικ. μετ. καὶ ἀπαρ.: ἡ σύνταξις κατωτέρω: λέγω ρ.
(ἔγω) ὑπόκ. ἐκκενηροῦχθαι ἀντικ. (εἰδ. ἀπαρ.). περιέζειν=κωνῦσαι—έāν ὑπο-
κείμενα τοῦ ἐκκενηροῦχθαι. τίνα ὑπόκ. τῶν ἀπαρ. τοῦτον ἀντικ. τῶν
ἀπαρ. πόλει ἀντικ. τοῦ ἐκκενηροῦχθαι. ἀθαπτον κατηγ. ἰδεῖν ἀπαρ. τοῦ
ἀποτελέσματος. δέμας ἀντικ. ἔδεστὸν κατηγ. αἰκισθέν κατηγ. μετ. ἔξ-
αρτωμ. ἐκ τοῦ ἰδεῖν. πόδες οἰωνῶν—πρόδες κυνῶν ποιητικά αἴτια. Τὸ ἀνω-
τέρω: λέγω ἐκκενηροῦχθαι ἐπανελήφθη λόγῳ τῶν παρεμπεσόντων πολ-
λῶν διανοημάτων μετὰ τὸ ἐν στίχῳ 192 κηρύξας ἔχω. ἐν στίχῳ 207 ἐνν.
τὸ ρ. ἐστι. φρόνημα ὑπόκ. τοιόνδε κατηγ. ἐν γ' ἐμοῦ ποιητικὸν αἴτιον.
τιμὴν αἰτ. τοῦ κακοὶ ὑπόκ. τῶν ἔνδικων γεν. συγκριτική
(σύγκρισις ἀντιθέσεως). δοτις εὑνόν (κατηγ.). ἐνν. (ἐστι) ἀναφ. ὑποθ.
πρότ. τῇ πόλει δοτ. ἀντικειμ. θανών·ζῶν χρον. μετ. (πρωθύστερον σχῆμα).
ἢν γ' ἐμοῦ ποιητ. αἴτιον. τιμήσεται παθ. σημ.=τιμηθήσεται. οἱ κακοὶ οὐ-
ποτε τιμὴν προέξουσι—δοτις εὕνους τιμήσεται σχῆμα ἐκ παραλλήλου.
ταῦτα ὑπόκ. τοῦ ἀρέσκει (ἀττ. σύντ.). οοι ἀντικ. δύσοντον εὐμενῆ αἴτιατ.
τοῦ κατά τι. πόλει δοτ. ἀντικειμ. νόμῳ ἀντικ. τοῦ χρησθαί, δέπερ ὑπόκ.
τοῦ ἀπροσ. ἐνεστι. οοι δοτ. προσωπ. τῶν θανάτων πέρι ἀναστροφὴ
προθ=καὶ περὶ τῶν θανάτων καὶ (περὶ πάντων ἡμῶν), δύσοσι ζῶμεν. δος
ἄν ἡτε πλαγία ἔρωτ. πρότ. ἔξαρτωμένη ἔκ τίνος ἐννοούμενου ρήμ.
ἐπιμελείας ὁρᾶτε ἡ σκοπεῖτε. σκοποὶ κατηγ. τῶν εἰρημένων (ἐπιθ. μετ.).
γεν. ἀντικειμ. (ἐμοὶ) ἐνν. ως ποιητ. αἰτ. τῷ ἀντικ. τοῦ πρόθετ. τοῦτο ἀν-
τικ. τοῦ βαστάζειν (μεταφορά) ἀπαρ. σκοποῦ. εἰσ'=εἰσι. τοῦ νεκροῦ γεν.
ἀντικ. εἰς τὸ ἐπίσκοποι. τἱ δῆτ'. . . ἔτι σύμπτυξις δύο προτάσ.: τἱ δῆτ'
ἐστὶ τοῦτο τὸ ἄλλο, δ' ἐπεντέλλοις ἀν ἔτι (μοι); τὸ μῆτ' πικχωρεῖν ἀντικ. τοῦ
ἐννοούμενου (ἐπεντέλλω). τοῖς ἀπιστοῦσιν (ἐπιθ.) ἀντικ. τοῦ πικχω-

φεῖν. τάδε ἀντὶ τοῖσδε σύστοιχ. ἀντικ. τοῦ ἀπιστοῦσιν. μᾶρος κατηγ. οὐτω (ποσοτικόν). δῆς (=ώστε) ἐρᾶ ἀναφ. συμπερ. πρότ. θανεῖν ἀντικ. (τελ. ἀπαρ.). ἔστι ἡ ἔσται. ἐννοούμενον ρ. μισθὸς ὑποκ. (εἰρωνεία). οὐτος κατηγ. ὑπ' ἐλπίδων ἀναγκαστ. αἴτιον. (κέρδους) ἔνν. ως γεν. ἀντικ. τοῦ ἐλπίδων. διώλεσεν γνωμικὸς ἀόριστος. ἄνδρας—ὑπ' ἐλπίδων (κέρδους) διπλή τραγικὴ εἰρωνεία (ἰδεὶ κατωτέρω ἐπ' αὐτῆς).

Πολὺ ψυχολογημένα διάλογα φέρει ο Κρέων, ώς καὶ διὰ χορός, ἀποδίδει τὴν νίκην εἰς τοὺς θεούς. Φυσικὸν ἐπίσης νὰ ἐπιζητήσῃ ἔγκωμαίζων τοὺς εὐγενεῖς γέροντας, ν' ἀποσπάσῃ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν, ἀφοῦ νέος βασιλεὺς εἶναι καὶ ἔχει ἀνάγκην στηρίγματος. Φυσικὸν ἐπίσης ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν γενικῶν προγραμματικῶν ἀρχῶν του νὰ καθορίσῃ τὴν στάσιν του ἀπέναντι ἔχθρῶν καὶ φίλων τῆς αἰματωμένης πατρίδος. Τὸ δὲ δόλον ὅφος τοῦ λόγου του ρητορικὸν, πομπώδες, δξιωματικόν, γνωμολογικόν, δεικνύει ὑπερβολικὸν ἔγωισμόν. Τοῦτο φαίνεται εἰς τὴν ἐκφρασιν: 1) ἀπὸ τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἀντων. ἔγώ: 164 ὑμᾶς ἔγώ, 173 ἔγώ κρατη, 177 ἐμοὶ γάρ, 184 ἔγώ γάρ, 191 ἔγώ νόμοισι, 202 ἐμὸι φρόνημα, 210 ἐμ' γ' ἐμοῦ. 2) ἀπὸ τὴν ἄφθονον χρῆσιν τῶν ἀποφθεγμάτων καὶ 3) ἀπὸ τὴν δληγη πομπώδη ἐκφρασιν.

Ο χορὸς ἐκ τῆς δληγῆς τοῦ λόγου του φαίνεται ἐμμέσως μὴ ἐπιδοκιμάζων τὸ κήρυγμα περὶ Πολυνείκους, διὰ τοῦτο καὶ ζητεῖν ἀποφύγη ἀνάληψιν οἰασδήποτε σχετικῆς εὐθύνης. Ο Κρέων ἐκφράζει τὸν φόβον, μήπως ἐκ κέρδους τινὲς ἄνδρες τολμήσουν παράβασιν τῆς διαταγῆς του. Ἐν τούτοις οἱ θεαταὶ γνωρίζουν δτι ὅχι ἀνδρας, ἀλλὰ μία γνναῖκα καὶ οὐχὶ ἐκ κέρδους. ἀλλ' ἀπὸ εὐσέβειαν, ἐπιχειρεῖ ἥδη τὴν παράβασιν τῆς διαταγῆς. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν λεγομένην τραγικὴν εἰρωνείαν. Είναι δηλαδὴ ἡ τραγικὴ εἰρωνεία τεχνικὸν μέσον διὰ τοῦ δποίου δ τραγικὸς ποιητὴς ἐμφανίζει τὰ δρῶντα πρόσωπα ἀπατώμενα ως πρὸς τὴν πραγματικότητα.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ 162+331 τὸ α' ἐπεισόδιον (β' πρᾶξις τῆς τραγῳδίας). Ο Ἀριστοτέλης δρίζει τὸ ἐπεισόδιον: «μέρος δλον τραγῳδίας τὸ μεταξὺ χροικῶν μελῶν» Τὸ α' ἐπεισόδιον χωρίζεται εἰς δύο σκηνάς: 1) 162+222 καὶ 2) 223+331.

Ο Κρέων ἐνδεδυμένος μεγαλοπρεπῶς καὶ κρατῶν σκῆπτρον, συνοδεύομένος δὲ ἀπὸ δορυφόρους ἔξερχεται τῆς μεσαίας πύλης τῶν ἀνακτόρων καὶ προχωρεῖ πρὸς τὸ προσκήνιον, ὅπου, ίσταμενος, προσφωνεῖ ἐπισήμως τὸν χορόν. ἄνδρες δηλ. Θηβαῖοι· σύντομος καὶ ζωηρά προσφώνησις ἐνέχουσα δεσποτισμὸν καὶ παραφοράν. Ή γιώμη τοῦ λαοῦ είχε μόνον συμβουλευτικὸν χαρακτῆρα. κείνων Λαῖσου καὶ Οἰδίποδος. κράτη καὶ θρόνοντος ἐτέθη πληθ. διὰ νὰ συμπεριλάβῃ πάσας τὰς βασιλικὰς ἔδουσίας· δείγμα τοῦ τυραννικοῦ χαρακτῆρός του. Τὸ σκῆπτρον ἥτο σύμβολον τῆς ἡρωικῆς βασιλείας. κατ' ἄγχιστεια κατὰ κληρονομικὸν δικαίωμα ἀπὲι τῇ βάσει Σολωνέου νόμου. ψυχὴν—φρόνημα—γνώμην διὰ τοῦ πρώτου δηλοῦται διὰ ψυχικὸς ἐν γένει κόσμος, διὰ τοῦ δευτέρου διανοητικός καὶ διὰ τοῦ τρίτου δημιούργημα.

ἀρχαὶ καὶ νόμοι αἱ διοικητικαὶ καὶ νομοθετικαὶ πράξεις ἡ ἀποφάσεις τῶν ἀρχόντων. ἐμοὶ ἥδη ὅρχεται ἡ ἀνάπτυξις τοῦ προγράμματος.

ἐντριβῆς δηλ. ώς ἀρχῶν ἡ μεταφορὰ εἶναι εἰλημμένη ἐκ τῆς Λυδίας λίθου, εἰς ἣν δι' ἐντριβῆς δοκιμάζεται ἡ γηνισότης τοῦ χρυσοῦ (πρβλ. τὸ τοῦ Βίαντος τοῦ Πρινέων: ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυον. καὶ πάλαι φαίνεται σταθερὸς εἰς τὰς ἀρχάς του ἢ μᾶλλον ισχυρογνώμων. φίλον ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς ὑπαινίσσεται τὸν Πολυνείκην, διὸ ποίος εἶναι μὲν συγγενής τοῦ Κρέοντος, ἀλλ' ἔχθρὸς τῆς πατρίδος. Οὕτω προπαρασκευάζεται τὸ ἥθος τοῦ Κρέοντος.

ἴστω Ζεύς... Τοῦτο εἶναι ὑψιστος δρκος. Ο Ζεὺς ἐπέβλεπε καὶ τὴν τήρησιν τῶν δρκῶν, διὸ δρκοις ἐκάλειτο. Ο Ζεύς, προσωποποίησις κατ' ἀρχὰς τοῦ ἀστερόεντος οὐρανοῦ, εἶναι καὶ πανόπτης.

ἥδε ἡ πόλις ἡ σώζουσα κ.λ.π. αἱ ωραῖαι περὶ πατρίδος σκέψεις τοῦ

Κρέοντος ἐλέχθησαν καὶ ὑπὸ τοῦ Περικλέους: «έγὼ γὰρ ἡγοῦμαι πόλιν πλείω ξύμπασαν ὁρθούμενην ὥφελεῖν τοὺς ἴδιάτας ἢ καθ' ἔκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλούμενην. Καλῶς μὲν γὰρ φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ' ἔαυτόν, διαφθειρούμενης της πατρίδος, οὐδὲν ἡσσον ἔυναπόλυται, πακοτυχῶν δὲ ἐν εύτυχούσῃ πολλῷ μᾶλλον διασψύεται». Θουκ. B. 60

αὐξῶ ἡ χρῆσις τοῦ ἐνεστῶτος, ὅτι δηλ. εὐθὺς ὡς ἀνήλθενεις τὸν θρόνον ἔθεσεν εἰς ἐνέργειαν τὴν πραγματοποίησην τῆς αὐξήσεως καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς πόλεως, δείγμα τοῦ κούφου ἔγωισμοῦ του.

ἔφαγνισας ἵνα ὁ νεκρός γίνη ἀγνός, ἐπρεπε πρῶτον μὲν νὰ ταφῇ, ἐπειτα δὲ νὰ προσφερθοῦν αὐτῷ χοαί, διὰ τὰς ὁποίας ἐπιστεύετο ὅτι ἐφθανον ὑπὸ τὴν γῆν μέχρι τῆς ψυχῆς τοῦ νεκροῦ (ἀ ἔρχεται τοῖς κάτω νεκροῖς). ἀρίστοις δηλ. τῷ Ἐτεοκλεῖ.

Θεοὺς τοὺς ἐγγενεῖς οἱ ἔγχωροι θεοί, οἱ πολιοῦχοι (ὡς καὶ σῆμερον ἐν ἕκαστῳ τόπῳ διατίθενται ἄγιοι). Τοῦτο ἐλέχθη μεθ' ὑπερβολῆς, διότι δὲν θὰ ἔκαιντο οἱ θεοί, ἀλλὰ τὰ ιερὰ αὐτῶν. **κοινοῦ αἴματος** δεικνύει τὸν ὄψιστον βαθμὸν τῆς πολεμικῆς μανίας.

τοιόνδε ἡδη τελειώνουν αἱ δηλώσεις τοῦ Κρέοντος. Ὁ χορὸς διαλέγεται πρὸς τὸν Κρ. διὰ τοῦ **κορυφαίου** του.

στ. 211-214. ἡ περὶ δικαιοδοσίας τοῦ ἄρχοντος ἀντίληψις εἰναι ἡ ἀφορῶσα εἰς τὸν ἀπόλυτον μονάρχην, τὸν ἐλέων θεοῦ βασιλέα, οἷος πράγματι ἥτο τὴν ἡρωικὴν ἐποχήν, εἰς ἣν τὸ δρᾶμα ἀναφέρεται. Πόσον ἀντίθετος ὅμως ἡ ἀντίληψις αὕτη πρὸς τὰς δημοκρατικὰς ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς τοῦ Σοφοκλέους!

οοι ἔμμεσως ἀποδοκιμάζει ὁ Χορός, διότι ἄλλοι ἄλλως κρίνουν, ὑπονοῶν τὴν Ἀντιγ. χωπόσοις ζῶμεν τυφλὴ ὑπακοὴ τοῦ Χοροῦ εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἀνακτος. **βαστάζειν** διὰ τὸν Χορὸν μία τοιαύτη ἐντολὴ ἀποτελεῖ φορτίον, τὸ δοπίον δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀναλάβῃ οὕτω ἔμμεσως ἀποδοκιμάζει τὸ κήρυγμα. **ἐπίσκοποις** δι Κρέων εἰλεῖ τάξει ἡδη φρουράν τοῦ νεκροῦ τοῦ Πολυν. **οὗτος** δηλ. δι θάνατος.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ 6. «ἄμιχανον παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν ψυχὴν **καὶ** φρόνημα **καὶ** γνώμην, πρὶν ἂν ἀρχαῖς τε **καὶ** νόμοισιν ἐντοιχῆς φανῆῃ». 7. «**αὐτὴν ἔστιν** ἡ σφέζουσα **καὶ** ταύτης ἐπὶ πλέοντες δρθῆς τοὺς φίλους ποιύμεθα». 8. «**καὶ** μεῖζον δοτις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω». 9. «οὔποτε ἐν γ' ἔμοιν τιμὴν προέξουσ' οἱ κακοὶ τῶν ἐνδίκων». 10. «οὐκ ἔστιν οὕτω μᾶρος, δις θανεῖν ἔρῃ». 11. «ἄλλ' ὑπ' ἐπλίδων ἀνδρας τὸ κέρδος πολλάκις διώλεσεν».

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ Τὸν Κρέοντα δι ποιητὴς ἡθογραφεῖ εὐσεβῆ μὲν καὶ λίαν φιλόπατριν, μὲν ἐπιδιώξεις εὐγενεῖς διὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδος, ἀλλὰ καὶ ἐμπαθῆ καὶ ἀκράτως ἔγωιστην καὶ εὑερέθιστον καὶ ἰσχυρογνώμονα καὶ καχύποπτον, διπερ ἄλλως τε χαροκτηρίζει πάντας τοὺς ἀσκοῦντας ἀπολυταρχικῶς τὴν ἔξουσίαν. Οἱ θεαταί, οἱ δόποιοι ἡδη γνωρίζουν τὴν ἀνωτερότητα τοῦ ἥκθους καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα τῆς Ἀντιγόνης, ἡτις ἔχει ἡδη ἀπέλθει διὰ τὴν ταφὴν τοῦ ἀδελφοῦ, διαβλέπουν τὴν τρομεράν τούς σύγκρουσιν καὶ διακατέχονται ἀπὸ ἀγωνιώδη προσδοκίαν διὰ τὴν τύχην τῆς εὐσεβοῦς κόρης. Ὁ χορὸς διὰ τῶν ἀπαντήσεων του ἡθογραφεῖται εὐσεβῆς, εὐπειθῆς, δειλὸς καὶ ἀτολμος, δουλόφων, μὴ ἔχων τὸ σθένος νὰ ἀντιταχθῇ εἰς τὸ κήρυγμα, διπερ κατὰ βάθος ἀποδοκιμάζει, διότι τοῦτο θεωρεῖται παράβασις πανελληνίου ἥκθικοῦ ὑδού καθιερωθέντος ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους.

ΝΟΗΜΑ Ο Κρέων ἔξελθών τῶν ἀνακτόφων καὶ ἐπισήμως προσφωνῶν τοὺς εὐγενεῖς γέροντας πρῶτον μὲν ἀποδίδει τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως εἰς τοὺς θεούς, ἔξηγει δὲ κατόπιν, ἵνα προσελκύσῃ καὶ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν, ὅτι ἡ ἀριστίνδην πρόσοπησις αὐτῶν ὄφελεται εἰς τὸ δι τοῦ γνωρίζει τὴν ἀφοσίωσιν των εἰς τὸ θρόνον. Ἐκθέτει ἐπειτα τὰς προγραμματικάς του ἀρχαῖς. Δηλοὶ ἐν πρώτοις ὅτι μόνον ἡ ἀσκησις τῆς ἔξουσίας δοκιμάζει τὴν ἴκανότητα τοῦ ἀρχοντος, δι δοπίος πρέπει νὰ ἔχῃ θάρρος καὶ νὰ ἐμπνέεται ὑπὸ ἀπεράντου πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης, ἡ πρόοδος καὶ εύτυχία τῆς ὁποίας ἔξασφαλίζει καὶ τὴν εύτυ-

χίαν τῶν πολιτῶν καὶ φίλους εἰς αὐτήν. Οἱ φίλοι τῆς πατρίδος θὰ εἶναι καὶ ἰδικοί του φίλοι, ἀμείλικτος δὲ θὰ εἶναι, λέγει, διὰ τοὺς ἔχθρούς της. Συνεπῆς πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐτῆς ἐπαναλαμβάνει τὴν διακήρυξιν του, καθ' ἥν ὁ μὲν ὑπερφασιστὴς τῆς πατρίδος Ἐτεοκλῆς θὰ ταφῇ μὲν πάσαν τιμήν, ὁ δὲ ἔχθρός τῆς πατρίδος Πιλύνεικης θὰ μείνῃ ἀταφος, βορὰ ὁρνέων καὶ κυνῶν. "Οἱ χορὸς ἀπαντῶν διὰ τοῦ κουρφαίου εἰς τὸ διαγγελμα τοῦ Κρέοντος ἀναγνωρίζει εἰς αὐτὸν ἀπόλυτον ἔξουσίαν νὰ λαμβάνῃ οἰνδήποτε μέτρον διὰ νεκρούς καὶ ζῶντας. "Οταν δὲ ὁ βασιλεὺς τοῦ ζητῇ νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐφαρμογήν τοῦ κηρύγματος, διότι παρὰ τὴν τοποθετησίν φρουρῶν τοῦ νεκροῦ φοβεῖται μήπως τὸ κέρδος παρασύρῃ τινάς, ὁ χορὸς δι' ὑπερφυγῶν ἀποφεύγει νὰ ἀτελάθῃ οἴανδητο ποτε εὐθύνην δεικνύων οὕτω τὴν ἔμμεσον ἀποδοκιμασίαν του.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ. 1. Ὁ Κρέων ἀνακοινώνει τάς γενικάς προγραμματικάς ἀρχὰς του καὶ τὴν στερράν απόφασιν του νὰ τιμωρηθῇ, μένων ἄταφος ὁ ἔχθρος τῆς πατρίδος Πιλύνεικης. 2. Ὁ χορὸς ἀποφεύγει ἀνάληψιν οἰασδήποτε εὐθύνης διὰ τὴν ἐφαρμογήν τοῦ κηρύγματος, παράβασιν τοῦ ὅποιου φοβεῖται δ Κρέων υπ' ἀνδρῶν ἐλπιζόντων κέρδη.

ΜΕΤΡΙΚΑ · στ. 162 πόλιεος | συνιζάντεται

στ. 194 Ἐτεοκλέα ἀνάπαιστος—|πόλεως|συνιζάντεται.

στ. 198 τοῦτο Πολύνεικην ἀνάπαιστος.

β') στίχ. 223-277 ('Αγγελία τῆς ταφῆς τοῦ Πολυνείκους).

ΦΥΛΑΞ: Βασιλεῦ, δὲν θὰ εἶπω βέβαια (=μὲν] ὅτι (=ὅπως) ἔνεκα ταχύτητος ἔχω φθάσαι (=ἴκανω) λαχανιασμένους (=δύσπονους), διότι ὕψωσα τοὺς πόδας μου, ὥστε νὰ εἶναι ἔλαφοι (=ἔξαρας πόδα κοῦφον) (ἥ: διότι ἔβαλα στὰ πόδια μου φτερά). ("Έχω φθάσει λαχανιασμένους), διότι αἱ (διάφοροι) σκέψεις (=φροντίδων) μὲν ἡνάγκασαν πολλάς φοράς νὰ σταματῶ (=ἔσχον ἐπιστάσεις πολλὰς) κάμνων πολλάς στροφάς (=κυκλῶν ἐμαυτὸν) εἰς τὰ διάφορα σημεῖα τῆς ὁδοῦ (=ὅδοῖς) μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐπιστρέψω (=εἰς ἀναστροφήν). διότι ή ψυχὴ (μου) μοῦ ἔλεγε [=ηὔδα] πολλὰ διμιούσα (=μυθονμένη): «δυστυχίσμενε, διατὶ προχωρεῖς ἐκεὶ ὅπου (=οἱ), ὅταν φθάσης (=μολὼν), θὰ τιμωρηθῆς; "Ἄθλει, πάλιν σταματᾶς; Καὶ ἂν θὰ μάρθῃ (=κεὶ εἰσεται) οἱ Κρέων αὐτὰ ποὺ γνωρίζεις (=τάδε) ἀπὸ ἄλλον ἀνθρωπον; Πῶς λοιπὸν σὺ δὲν θὰ τιμωρηθῆς (=οὐκ ἀλγοῦν);» Τοιαῦτα ἀνακινῶν εἰς τὸν νοῦν μου (=έλισσων) διέτρεχον τὴν ὁδὸν μετὰ δυσκολίας καὶ βραδέως (=σοχολῆ βραδέν) καὶ ἔτσι μικρὰ ἀπόστασις κατήντησε μεγάλη. Τέλος ὅμως ἐπεκράτησεν ἡ σκέψις (=ἐνίκησαν) νὰ ἔλθω (=μολεῦν) ἐδῶ πρὸς χάριν σου· καὶ μολοντὸν θὰ (σοῦ) εἶπω καθαρὰ ἔνα μηδενικό (=κεὶ τὸ μηδὲν ἔξερα), ἐν τούτοις ὅμως θὰ (τὸ) εἶπω· διότι ἔρχομαι πιασμένος (=δεδραγμένος) ἀπὸ τὴν ἐπίδα, δτὶ ζὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πάθω (τίποτε) ἄλλο παρά τὸ πεπρωμένον (=μόρσιμο).

ΚΡ. Τί συμβαίνει λοιπόν, ἐξ αἰτίας τοῦ ὅποιου (=ἀνθ' οὗ) ἔχεις αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἐναγώνιον λύπην!

ΦΥ. Κατὰ πρῶτον θέλω τὰ σοῦ ἀνακοινώσω τὰ ἀφορῶντα εἰς ἐμὲ (=τάμαντοῦ), οὕτε δηλαδὴ ἔκαμα τὴν πρᾶξιν οὕτε εἶδον, ποῖος ἥτο δράστης, καὶ ἐπομένως δὲν θὰ ἥτο δίκαιον νὰ μὲ εὑρῃ κανένε κακόν.

ΚΡ. Ὡραῖα βέβαια σκοπεύεις τὸν στόχον σου (=εἰ γε στοχάξῃ) καὶ δημιουργεῖς φράγμα δλόγυρά σου (=κάποιφάργυνσαι) πρὸς ἀποφυγὴν τῆς εὐθύνης τῆς πράξεως· εἶναι δὰ φανερὸν (=δηλοῖς δέ), ὅτι πρόκειται νὰ ἀνακοινώσῃς κάτι σοιβαρὸν (=νέον).

ΦΥ. (Ζητῶ νὰ προφυλαχθῶ), διότι βέβαια (=τοι) τὰ φοβερὰ (πράγματα) ἐμβάλλουν μεγάλην δειλίαν).

ΚΡ. "Ἐπὶ τέλους λοιπὸν δὲν θὰ διμιλήσῃς (καὶ) ἔπειτα νὰ γκρεμίσῃς νὰ φύγης (=ἀπαλλαχθεὶς ἀπει);

ΦΥ. Ίδου λοιπὸν σοῦ λέγω· τὸν νεκρὸν κάποιος πρὸ δλίγου (=ἀρ-

τίωσι), ἀφοῦ ἔθαψε καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος (=κάπι χρωτὶ) ἀφοῦ ἐπασπάλησε (=παλύνας) ξηρὰν (=διψιάν) κόνιν καὶ ἀφοῦ προσέφερε τὰς καθηερωμένας νεκρικάς τιμὸς (=κάφαγιστεύσας ἢ χρή), ἔχει ἔξαφανισθη (=βέβηκεν).

ΚΡ. Τί λέγεις; Ποῖος ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἦτο ἑκεῖνος, ὁ ὄποιος ἀπετόλμησεν αὐτά;

ΦΥ. Δὲν γνωρίζω διότι ἑκεῖ οὕτε ὑπῆρχε κτύπημα (=πλῆγμα) ἀξινῆς τινὸς (=γενῆδος τον) οὕτε χῶμα βγαλμένο (=έκβολὴ) με δικέλλι, ἢ δὲ γῆ ἥτο σκληρὰ (=στύφλος) καὶ χέρσος, ἀσκαπτος (=ἀρεώξ) καὶ δὲν εἶχε χαραχθῆ ἀπὸ τροχοὺς ἀμάξης (=ἐπημαξευμένη τροχοῖσιν), ὁ δὲ δράστης (=οὐργάτης) ἥτο ἐντελῶς (=τις) ἄγνωστος (=ἀσημος); κατ' ἀλλην ἐρμηνείαν: δὲν εἰχεν ἀφῆσει κανέν τίχνος μόλις (=δπως) δὲ μᾶς ἔδειξεν ὁ πρῶτος σκοπός τῆς ἡμέρας (τὸ πρᾶγμα), εἰς δλους παρουσιάζετο (=παρῆν) πρᾶγμα δυσερήνευτον καὶ δισόρεστον (=θαῦμα δυσχερέες) διότι ἑκεῖνος μὲν (ό νεκρός) εἶχε καταστῆ ἀφανῆς (=ῆφαντιστο) — ὅχι βέβαια (=μὲν) θαμμένος σὲ τάφο (=τυμβήρης), ἀλλὰ (=δὲ) λεπτὴ κόνις ἥτο χυμένη ἐπάνω του (=ἐπῆν), ως ἐάν ἥθελε ν' ἀποφύγῃ (ό δράστης) [=φεύγοντος ως] τὸ ἔγκλημα τῆς ἀσεβείας (=ἄγος). Ἐξ ἀλλου (=δὲ) δὲν ἔφαίνοντο ἵχνη (=οὐημεῖα) οὕτε ἀγρίου θηρίου (=θηρδος) οὕτε κανενὸς σκύλους ἀλθόντος οὕτε κατασπαράξαντος (τὸ πτῶμα). Ἀντηλλάσσοντο δὲ ζωηρῶς ὑβριστικοὶ λόγοι (=ἔρερθον λόγοι κακοὶ) μεταξύ μας, διότι ὁ (εἰς) φύλαξ, κατηγόρει τὸν (ἄλλον) φύλακα, καὶ ἐν τέλει (=τελευτῶσα) θά ἔφθαναμεν εἰς ξυλοκόπημα (=ἔγιγνετο ἂν πληγὴ) καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἑκεῖ (=παρῆν) ἑκεῖνος, ὁ ὄποιος θά (τὸ) ἡμπόδιζεν (=ό κωλύσων) διότι εἰς ἔκαστος (έξ ήμαδων), οἰσοδήποτε καὶ ἄν ἥτο (=τις), ἥτο δὲ δράστης (=ήγ οὐξειγασμένος) (κατὰ τὴν γνῶμην τῶν ἄλλων). καὶ οὐδεὶς ἔφανερώνετο ώς ἀληθινὸς δράστης (=κοινέδεις ἐναργῆς), ἀλλ ἡρ νείτο ἔκαστος δτι γνωρίζει (=ἔφενγε μὴ εἰδέται). Ἡμεθα δὲ ἔτοιμοι καὶ ἀναμμένα σίδερα (=μύδερος) νὰ σηκώνωμεν μὲ τὰ (δύο) χέρια (μας) καὶ μέσα ἀπὸ φωτιὰ ἡὰ περνοῦμε καὶ νὰ ἐπικαλούμεθα με ὄρκους τοὺς θεούς, δτι δηλ. οὕτε ἐπρόξαμεν (τὸ ἔργον) οὕτε δτι εἶχομεν γνῶσιν (=ξυνειδέαι) δτι κάποιος (=τιῷ) διενοήθη (=βούλευσαντι) τὸ πρᾶγμα ή (τὸ) εἶχεν ἔκτελέσει (=εἰλογασμένω). Ἐν τέλει λοιπόν, ἐπειδή (=δτε) οὐδὲν κέρδος εἶχομεν (=οὐδὲν πλεον ἦν), μολονότι ἔκάμνομεν ἔρεύνας (=ἔρευνῶσιν (ήμιν)), ἀρχίζει νὰ διμιλῇ (=λέγει) ἔνσας κάποιος, δ ὄποιος (μᾶς) παρεκίνησεν δλους νὰ σκύψωμεν (=νεῦσαι) ὅπὸ φόβον πρὸς τὸ ἔδαφος (=ἐς πέδον) τὸ κεφάλι (=κάρα) διότι δὲν ἥδυνόμεθα οὕτε νὰ προβάλλωμεν ἀντίρρησιν (=ἀντιφανεῖν) οὕτε (έγνωρίζομεν), κατὰ ποιὸν τρόπον ἐνεργοῦντες (=δπως δρῶντες) ἥθελομεν σωθῆ (=καλῶς περάξαιμεν) ἥτο δά (=δὲ) δ λόγοι δτι ἔπρεπε νὰ ἀναφέρωμεν (=ώς ἀνοιστεον εἶη) εἰς σὲ τὴν πρᾶξιν αὐτὴν καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ (τὴν) ἀποκρύψωμεν. Καὶ αὐτὴ ἡ πρότασις ἐπεκράτει, καὶ ἐμὲ τὸν δυστυχῆ (=δυσδαιμονα) κατεδίκασεν (=καθαίρετ) δ κλῆρος (=πάλος) νὰ ὀνταλάβω τὸ εύτυχες τοῦτο φορτίον παρουσιάζομαι δὲ χωρὶς νὰ τὸ θέλω (=άκων) (ἐνώπιον ὑμῶν), οἱ πόιοι δὲν μὲ θέλετε [= (ήμιν) οὐχ ἐκοῦσιν], (τὸ) γνωρίζω καλῶς (=οἰδ ὅτι) διότι κανεὶς δὲν ἀγαπᾷ ἀγγελιοφόρον δυσαρέστων εἰδήσεων.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ δπως εἰδ. σύνδ.=δτι (ἐις ιστε εἰναι ἐν χρήσει, δπως εἰσαγάγη τὴν διήγησιν γεγονότος, μετὰ λεκτ κά, δοξαστικά ἢ διανοητικῆς ὀντιλήψεως σημαντικά ρήμ. Λατ. quod). τὸ τάχος=ταχύτης. τάχος ὑπο ὀναστροφῇ προθ. δύσπιονες=πιευστιῶν. ὀντμαίνων, λαχανισμένος. ἴκανων κατ' ἐνεστ. καὶ παρατ. μόνον ποιητικὸς ἔκτεταμενος τύπος τοῦ ἱκών (ἴκνεόμα) μὲ σημ. παρακ.=ἔχω ἔλθει. κονφος=έλασφρός. ἔξαρσας μετ. δρ. (=ἔξηρα) τοῦ ἔξαρσω=σηκώνω. φροντις=σκέψις βασανιστική. ἐπίστροφη (ἐκ τοῦ ἐφίστημι ἐνεργ. σημ.) =σταμάτημα, ἔμφραξις, σταθμὸς (ἀντίθ.: κίνησις). κυκλέω ω=κινῶ δλόγυρα ἢ ἐν κύκλῳ διάφορον τὸ κυκλόω=περικυκλώνω. ἀναστροφή=

Ἒπιστροφή. ηδόνα παρατ. τοῦ αὐδάω-ῶ=λέγω. μνθέομαι=οῦμαι=δύμιλῶ. δέ τάλας, ή τάλαινα, τὸ τάλαν=ταλαίπωρος, δυστυχής, οἱ ἐπίρρ. ἀναφ. τοπ.=δύου. μολὼν μετ. ἀδρ. β' (=ἔμοιλον) τοῦ βλώσκω=ἔρχομαι. δίκην δίδωμι (=τινι)=τιμωροῦμαι (ύπο τινος); τὸ ἐνεργ. δίκην λαμβάνω παρὰ τινος=τιμωρῶ τινα. τιλμών (ἐκ τοῦ τιλάω=ὔποφέρω)=ἄθλιος. κεῖ (=κρᾶσις)=καὶ εἰ. εἰσεται μέλλ. τοῦ οίδα=γνωρίζω (μέλλ. εἰσομαι καὶ εἰδήσω). ἀλγυνῆ β' ἐν. μέσ. μέλλ. παθ. σημ. (ἀλγυνοῦμαι) τοῦ ἀλγύνω=θλίβω τινά. ἔλισσω=ἀνελίσσω κατὰ νοῦν, κυκλοφέρων εἰς τὸν νοῦν μου. ἥντυτον παρατ. τοῦ ἀνύτω=διατρέχω δρόμον, διανύω. σχολῆ ἐπίρρ.=μὲ δυσκολίαν, βραδέως. (σχολὴ=ἀργύρα, ἀνάπαισις, σπουδαία μελέτη καὶ δ τόπος, διο που ἔγινοντο μαθήματα). χοῦτον (κρᾶσις)=καὶ οὕτως. δεῦρο ἐπίρρ.=ἔδω, ἔμπρός, μέχρι τοῦδε. ἐνίκησεν (ἀπροσώπως)=ὑπερίσχυσεν, ἐπεκράτησεν. μολεῖν ἀπαρ. ἀδρ. β' τοῦ βλώσκω. κεῖ (=κρᾶσις)=καὶ εἰ. ἔξερῶ μέλλ. τοῦ ἔξαγορεύω=σαφῶς, καθαρὰ λέγω. φράσω μέλλ. τοῦ φράζω=λέγω. δεδραγμένος μετ. μέσ. παρακ. τοῦ δράττομαι (πρβλ. δραχμή, δράξ)=πιάνομαι. μόρσιμος ἐπίθ. παρὰ ποιηταῖς (μόρσος=μοίρα)=τὸ ύπό τῆς μοίρας ὠρισμένον, γραφτό. τάμαντοῦ (κρᾶσις)=τὰ ἔμαυτοῦ. ἔδρασα ἀδρ. τοῦ δράω-ῶ=πράττω. δ δρῶν μετ. ἐν τοῦ δρῶ. πέσοιμι εύκτ. ἀδρ. β' τοῦ πιπτῶ.

στοχάζομαι (*στόχος*)=σκοπεύω. **ἀποφράγγυμα** ή **ἀποφράγγυμα** καὶ **ἀποφράτομα**=διὰ φραγμοῦ προφυλάσσω τὸν ἑαυτὸν μου ἐναντίον τινός, ἀμύνομαι. **σημανῶν** μετ. μέλλ. τοῦ **σημαίνω**=φανερώνω, ἀνακοινῶ. **τοι** ἔγκλιτ. μόριον=πράγματι, ἀληθῶς. **δύνος**=δισταγμός, δειλία. **οὐκον**=λοιπὸν δὲν (*οὐκοῦν*=λοιπόν). **ἀπει** β' πρόσ. μέλλ. τοῦ **ἀπέρχομαι**. **ἀρτίως** ἐπίρρ.=πρὸ δλίγου. **βέβηνε** (παρακ. τοῦ **βαίνω**)=ἐγινεν ἄφαντος. **καπί** (κρᾶσις)=καὶ ἐπί. **χρώς**, **χρωτός**, **χρωτί** καὶ **χροῖ** καὶ **χρῷ**, **χρῶτα** καὶ **χρόα**=δέρμα, σῶμα (πρβλ. ἐν **χρῷ** **κεκαρμένος**=σύριζα κουρεμένος, συγχρωτισμός). **διψήνος**, -**ος**, **ον**=διψασμένος, ἔπρός, στεγνός. **παλύνω** (ποιητ. ρ.)=πασπαλίζω. **κάθαιτεστένας** (κρᾶσις)=**ἔφαιτεστένας** μετ. ἀρ. τοῦ **ἔφαιτεστένω** (θ. ἄγγιος)=τελώ τὰς ἵεράς τρισπόνδους χοάς, ἔκτελώ τὰ ἄγια, τὰ ἱερά καὶ νόμιμα. **φῆς** δριστ. (**φῆς** ὑπότ.) τοῦ **φωνής**.

τον γεν. ἀρ. ἀντ.=τινος. ή γενής, ηδος καὶ γένις, -ιδος=ή σιαγών, ἀκμή, ἀξίη. πλῆγμα=κτύπημα. δίκελλα ή συμινή=σκαπάνη μὲ δύο δόδοντας πρὸς σκαφήν, τσάπα (Λατ. *bidens*), (μάκελλα=ή ἔχουσα ἔνα δόδόντα). ἔκβολη=χῶμα βγαλμένο. στύφλος (ἐκ τοῦ στυφελὸς=σκληρός, στυφελίζω)=σκληρός, ξηρός, ή ἀρρώξ. ὄγος (ἀ στερ+ρώξ=σχισμή ἐκ τοῦ ὥγρυνυμι) =ἄσχιστος, ἀκαλλιέργητος. ἐπημαξενέμην μετ. παρακ. τοῦ ἐπαμαξενού (ἰων. τύπ. ψυλούμενος ἀντί τοῦ ὅτα. ἐφαμαξενώ)=χαράσσω μὲ τοὺς τροχούς ἀμάξης. ἀσημος=δό μὴ ἀφήσας σημείον, ἀγνωστος. οὐδύγατης (κρᾶσις)=δ ἐργάτης, δ δράστης. δύνας χρον. σημ=δως=μόλις. ἡμίν (χάριν τοῦ μέτρου μὲ δεξιῶν, ἐπειδὴ τὸ εἰναι βραχὺ)=ἡμῖν. ἡμεοσκόπος=φρουρός, σκοπός τῆς ἡμέρας. δ, ή δυσχερής, ἐς (δυσ+χειρ)=δυσκόλως ἀνὰ ξειρας λαμβανόμενος. παρήν παρατ. τοῦ πάρειμι=εἰμαι παρών, παρουσιάζομαι. θῆφάνιστο μέσ. ὑπερο. τοῦ ἀφανίζομαι. τυμβήσης, ες ἐπίθ. (τύμβος+ἀραισκῶ=συναρμόζω)=δ ἐντὸς τάφου ὕν, τυμβόχωστος, θαμμένος μέσα εἰς τύμβον. ἄγος=μίασμα, ἔγκλημα δισεβείας. φεύγοντος ὁς ἀναστροφή. ἐπῆν παρατ. τοῦ ἐπειμι=εἴμαι ἐπάνω. δ θῆρ, θηρός=ἄγριον θηρίον. τον=τινος. σπάω-ῶ=σπαράσσω. δοθέω-ῶ=παράγω ωδόθον=θύρυσον προερχόμενον ἐκ τῶν κυμάτων ή τῆς κωπηλασίας. κάν (κρᾶσις)=καὶ ὅν. τελευτῶν, -ῶσα, -ῶν ή μετ. κείται ἐπιρρηματικῶς=ἔν τέλει. οὐδειργασμένος (κρᾶσις)=δ ἔξειργ. =δ δράστης. ἔνταγης (ἐν+ἔργῳ)=δρατός, ὀφθαλμοφανής, ἐμφανής, ἀληθής, πραγματικός. ἡμεν παρατ. τοῦ εἰμί. μέδορος=σίδηρος πυρακτωμένος. ἀρρω=ψύφων. χεροῖν δυτικός, διέρπω=περνῶ διὰ μέσου τινός. δρωκανοτάδ=δροκίζομαι. τῷ δοτ. τῆς ἀρ. ἀντ.=τινι. ἔννειδέναι ἀπαρ. τοῦ ἔννοιαδ τινι τι=γνωρίζω μαζὶ μὲ κάπιον δι τι αὐτὸς ἔκαμε κάτι. βούλενώ τὸ πρᾶγμα

=σκέπτομαι τὸ πρᾶγμα. ἔρευνῶσιν δοτ. πληθ. μετ. ἐν. τὸ πέδον=τὸ ἔδαφος (πρβλ. δάπεδον, πούς, πεζός). τὸ κάρα=ή κεφαλή. νεῦσαι ἀπαρ. σορ. τοῦ νεύω=κάμνω νόημα, κλίνω πρὸς τὰ ἐμπρός, σκύβω. ἀντιφωνῶ=ἀντιλέγω. καλῶς πράττω=εύτυχῶ, σφέζομαι. ὡς εἰδ. =ὅτι. ἀνοιστέον ρηματ. ἐπίθ. τοῦ ἀναφέρω (μέλλ. ἀνοίσω). κρυπτέον ρημ. ἐπίθ. τοῦ κρύπτω. δυαδίμων=κακοδιάμων, δυστυχῆς. δι πάλος (πάλλω)=δι ἐκ τῆς σειομένης περικεφαλαίας ἐκπηδῶν κλῆρος. καθαιρῶ=καταδικάζω. οἰδ' ὅτι (κατὰ παράλειψιν τοῦ ρ. τῆς εἰδ. προτ. δι' ὅ καὶ κατήντησεν ἐπίρρο). =προφανῶς (πρβλ. τὸ νεοελληνικόν: δηλονότι ἐκ τοῦ δῆλον ὅτι). στέγω=ἄγαπω. ἔπος=λόγος, εἴδησις.

ΣΥΝΤΑΚΓΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ—ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ. διπος... ἵκάνω εἰδ. πρότ. ως ἀντικ. τοῦ ἔρω. ὑπὸ τάχους ἀναγκ. αἴτιον. δύσπνονς κατηγ. ἔξαρσας αἴτιολ. μετ. πόδας ἀντικ. (συνεκδοχὴ)=πόδας. κοῦφον προληπτ. κατηγ. (=ώστε γενέσθαι κοῦφον). φροντίδων γεν. ὑποκειμ. τοῦ ἐπιστάσεις ἀντικ. τοῦ ἔσχον (=αἱ φροντίδες πολλάκις ἐφίστασάν με). ὄδοις δοτ. τοπική (έτεθη πληθ. πρὸς δήλωσιν ὅτι εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς ὁδοῦ ἐσταμάτα). κυκλῶν τροπ. μετ. εἰς ἀναστροφὴν τελικὸν αἴτιον. μοι πολλὰ (σύστοιχ.). ἀντικ. τοῦ ηδαί· δύναται ὅμως τὸ πολλὰ νά ληφθῇ καὶ ἐπιρρηματικῶς. μυθουμένη (τροπ. μετ.) ηδοῖς ἀποτελεῖ πλεονασμὸν συνήθῃ εἰς τὴν ἔκφρασιν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ. τί χωρεῖς... εὐθέαι ἐρωτ. πρότ. οἱ (ἐπίρρο). διορ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως) διώσεις δίκην ἀναφ. πρότ. μολὼν χρονικούποθετική μετ. εἰ εἰσεται (ύποδθ.)—πάντας οὐκί ἀλγυνῆ (ἀπόδ.) α' εἰδους (πραγματικόν). τοιαῦθ' σύστοιχ. ἀντικ. τοῦ ἐλίσσονων χρον. μετ. (όδὸν ή πορείαν) ως ἀντικ. τοῦ ἥνυτον. σχολῆ βραδὺς (κατηγ.) ἀποτελεῖ πλεονασμόν. βραγέα· μαράρ (κατηγ.) σχῆμα δέξυμωρον. μολεῖν ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπως λαμβανομένου ἐνίκησην (μεταφορά ἐκ τῆς ἐκκλ. τοῦ δήμου). σοι ἀντικ. (δοτ. χαριστική) ἐτέθη εἰς τὴν ὀρχήν τοῦ στίχου πρὸς ἐμφασιν καὶ ἐνέχει κολακείαν. τὸ μηδὲν τὸ ἀρθρον κεῖται πλεοναστικῶς κεὶ τὸ μηδὲν ἔξερῶ (ἐνδοτ. πρότ.)—φράσω σχ. δέξυμωρον, διότι ἀγνοεῖ τὸν δράστην, ἐνῷ γνωρίζει τὴν ταφήν.

τῆς ἐλπίδος ἀντικ. τοῦ δεδραγμένος (=έλπιζων) μεταφορά καὶ τροπ. μετ. τὸ (πλεοναστικῶς) μὴ παθεῖν ἀν ἄλλο (σύστ. ἀντικ.)=ὅτι οὐδὲν ἄν ἄλλο πάθοιμι ἀντικ. ἐκ τοῦ ἐλπίδος ἔξαρτώμενον. ἀνθ' (=ἀντὶ) οὐν ὄντας. αἴτιον. φράσαι (τελ. ἀπάρ.) ἀντικ. τοῦ θέλω. σοι—τάμαυτοῦ ἀντικ. τοῦ φράσαι. γάρ διασαφητικός.

ὅστις ἦν διδῶν πλαγία ἐρωτ. πρότ. ἐκ τοῦ εἰδον ἔξαρτωμ. οὐτε-οὐτε - οὐδὲ συσσώρευσις ἀρνήσεων πρὸς δήλωσιν τῆς ἀπολύτου ἀγνοίας καὶ τοῦ ἀνευθύνου. στοχάζη—κάποιαφάργυνσαι μεταφοραὶ στρατιωτικαὶ· ή μὲν α' ἐπὶ σκοπεύσεως, ή δὲ β' ἐπὶ ἀνορύξεως τάφρων πρὸς ἀσφάλειαν τῶν στρατοπέδων. τὸ πρᾶγμα ἀντικ. ὡς σημανῶν κατηγορηματικὴ μετ. (όχι τελική), διότι πολλάκις τὰ ρήμ. εἰδέναι δηλοῦν—ἐπίστασθαι συντάσσονται μετά τοιαύτης μετ. συνοδευομένης ἀπὸ τὸ ως, τὸ διποίον συνεκφερόμενον ἀρχικῶς εἶχεν δόμοιων ματικήν σημασίαν (δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ αὐτὸν ἐν στίχῳ 20). τι ἀντικ. νέον κατηγ. τὰ δεινὰ ὑποκ. τοῦ προστίθησι (διτ. σύντ.). γάρ αιτιολογεῖ τὰ ἀνωτέρω. οὐκονυν ἔρεις—ἀπαλλαχθεὶς ἀπει (περίφρασις) ή ἐρωτημ. πρότ. μετά τῆς ἀρνήσεως ἀποτελεῖ ἔντονον κατάφασιν καὶ ισοῦται μὲν προστακτ. κοινῶς: πές καὶ γκρεμοσάκισου· ή μετ. ἀπαλλαχθεὶς κατηγ. σοι ἀντικ. θάψας—παλύνας—κάφαγιστεύσας κατηγορηματ. μετοχαῖ (όχι χρονικαὶ) λόγῳ τοῦ βέβηκε=φέχετο (πρβλ. φέχετο ἀπιών). ή μηνεύθησαν πρὸς εὔκολιάν χρονικῶς (εἰς τὸν νεοελληνικὸν λόγον ή σύνταξις γίνεται κατὰ παράταξιν: ἔθαψε... καὶ ἔφυγε) αἱ μετ. παλύνας—κάφαγιστεύσας ἐπιξηγοῦν τὸ θάψας. διψίαν προσωποίησις. δι τολμήσας (ἐπιθ. μετ.) ὑποκ. τάδε σύστοιχ. ἀντικ. τῆς μετ. τις κατηγ. ἀνδρῶν γεν. διαιρ. (τραγικὴ ειρωνεία, διότι δι δράστης ἥτο διχεὶς ἀνήρ, ἀλλὰ γυνή). Παρατηρήσατε τὰς δύο ἐπαλλήλους ἐρωτήσεις τοῦ Κρ. ἐκφραζούσας τὴν κατάπληξιν αὐτοῦ.

γενῆδος γεν. ὑποκειμ. εἰς τὸ πλῆγμα. δικέλλης γεν. ὑποκειμ. εἰς τὸ ἔκβολή. οὐκ—οὕτε—οὐ—οὐδὲ συσσώρευσις ὀρνήσεων καὶ σχ. ἐκ παραλήλου παρουσίαζουσαι τὸ πράγμα ὡς μυστηριῶδες. αὐνόλος—χέρος—ἀρρώξ—ἐσημαξενένη κατηγ. τροχοῖσιν δοτ. δργαν. ἀσημος κατηγ. τις ἐπιτείνει τὴν σημασ. τοῦ ἀσημος. δπως (=ῶς)... δείνυνοι (Ιστορ. ἐν.) χρον. πρότ. ἡμίν—πάσοι δοτ. προσωπ. θαῦμα ὑποκ. δυσχερές ἐπιθ. διορ. τυμβήρης (κατηγ.) μὲν οἰκ (δηλ. ἡγάνιστο) τοῦτο ἀποτελεῖ ὑπερβολήν. φεύγοντος ὡς (ἀναστροφή) γεν. ἀπόλυτος. (τοῦ δράσαυτος) ἐννοεῖται ὡς ὑποκ. ἄγος ἀντικ. κόνις ὑποκ. τοῦ ἐπῆν δηλ. αὐτῷ. σημεῖα ὑποκ. τοῦ ἔξεφαλιτο (ἄττ. σύντ.). θρόδ—κυνῶν γεν. διαιρ. ἐλθόντος—σπάσαντος ἐπιθ. μετ. ἐρρόθουν γραφική μεταφορά ἐκ τοῦ ἥχου τῶν ὑδάτων ποταμοῦ ἢ θαλάσσης πρός δήλωσιν τῆς ἀγροκίας τῶν φυλάκων. ἐλέγχων αἴτιολ. μετ. (δνομαστ. ἀπόλυτος) ἀνακόλουθον σχῆμα ἀντί γεν. ὅπολύτου: ἐλέγχοντος. καὶ ἐγίγνετο ἂν ἀπόδ. τῆς ἐννοουμένης ὑποθέσεως: εἰ μὴ ἐλεγέ τις ἐκ τοῦ 269 στίχου (β' εἶδους δηλῶν τὸ ἀπραγματοποίητον). πληγὴ ἐν. δντο πληθ. τελευτῶσα κατηγ. μετ. συναπτέα τῷ ἐγίγνετο. οἱ κωλύσων ἐπιθετική μετ. εἰς ἔκστος ὑποκ. τοῦ ἥν. τις ἐπιθ. διορ. οὖν ειργασμένος (ἐπιθ. μετ.) κατηγ. ἐναργής κατηγ. (ἔκστος) ἐνν. ὡς ὑποκ. τοῦ ἔφευγε μὴ (ἀποτελεῖ πλεονασμόν), διότι συνάπτεται πρὸς ἀπαρ. ἔξαρτώμενον ἐκ τοῦ φεύγω ἔχοντος ἀριθητικήν σημ. διὸ μένει ἀνερμήνευτον. χεροῖν δοτ. δργαν. καὶ αἰτεῖν καὶ διέρπειν καὶ δρκωμοτεῖν (τελ. ἀπαρ.) πολυσύνδετον σχῆμα. τὸ δράσαι—ξυνειδέναι εἰδ. ἀπαρ. ὡς ἐπεξήγησις τοῦ δρκωμοτεῖν. μήτε—μήτε—μήτε συσσώρευσις ὀρνήσεων δηλωτικῶν τελείας ἀγνοίας. τῷ ἀντικ. τοῦ ξυνειδέναι. βουλεύονται—εἰργασμένω κατηγ. μετ. τὸ περάγμα ὀντικ. τῶν μετ. τέλος ἐπιρρ. σημ. δτε... ἥν σίτιολ. πρότ. οὐδὲν ὑποκ. πλέον κατηγ. ἐρευνῶσιν ἐνδοτ. μετ. (ἥμιν) ἐνν. δοτ. προσωπ. εἰς τὸ ἥν καὶ ὑποκ. τῆς μετ. εἰς πάντας ζωηρά ἀντίθεσις. δς... προούτρεψιν ἀναφ. πρότ. πάντας ἀντικ. τοῦ ρήμ. καὶ ὑποκ. τοῦ ἀπαρ. νεῦσαι (τελ. ἀπαρ.), φόβῳ δοτ. ἀναγκ. αἴτιου. τὸ ἔχω+ἀπαρ.=δύναμαι. ἀντιφωνεῖν τελ. ὀπαρ. ὅπως... καλῶς πράξαιμεν πλαγία ἐρωτ. πρότ. ἔξαρτωμένη ἐκ τοῦ κατὰ σχῆμα ζεύγματος ἐννοουμένου ρήμ. (ἐγγιγνώσκομεν). δρῶντες ὑποθ. μετ. ὡς ἀνοιστέον εἰη οὐχὶ κρυπτέον εἰδ. προτάσεις ἔξαρτώμεναι ἐκ τοῦ ἥν ὃ μὲν δοτ. καὶ σχῆμα ἐκ παραλήλου (ῶς δέοις διαφέρειν κονχὶ κρύπτειν). σον· τοῦθεον ἀντικ. ταῦτα ὑποκ. τοῦ ἐνίκα (ἄττ. σύντ.). πάλος ὑποκ. καὶ ἀντικ. δυοδαίμονα παράθεσις. λαβεῖν ἀπαρ. τοῦ ἀποτελέσματος. τάγαθδν ἀντικ. (εἰρωνεία). καθαιρεῖ—λαβεῖν ἀγαθὸν σχ. δεύμωρον. ἀκον. κατηγ. (ἥμιν) ἐνν. ὡς δοτ. τοπική (πληθ. ἀντὶ ἐνικοῦ) οὐχ ἔκοντιν (=ἄκοντιν) σχῆμα λιτότητος καὶ ποικιλία ἐν τῇ ἀναφορῇ. οὐδὲ οὗτοι (ἰδὲ γραμματικά) οὐδὲις ὑποκ. ἄγγελον ἀντικ. ἐπῶν γεν. ἀντικ. τοῦ ἄγγελον. κακῶν ἐπιθ. διορ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. Ὁ φύλαξ ἐρχόμενος ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰσέρχεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου. Οἱ φύλακες ἥσαν δοῦλοι ἀργυρώνητοι ὑπὸ τῆς πόλεως (π. χ. τοῦτοι Θράκες).

παλύνας διψίαν οὐρίν τὸ νάριψη τις ἐν ἀνάγκῃ τρὶς κόνιν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ ἀνεπλήρωνε τὴν ταφήν. καθαγιστεύοντος ἡ χεὶς ἐννοεῖ τάς καθιερώμένας τρισπόνδους νεκρικάς χοάς συνισταμένας εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ ἔκχυσιν γάλακτος, οἷνου καὶ μελικράτου τρεῖς φοράς. Καὶ σήμερον εἰς μερικά μέρη συνηθίζεται, μόλις ἐναποτελῇ ὁ νεκρὸς εἰς τὸν τάφον, νάριψην κρασί.

τὸ μόρσιμον: Ἡ μοιρολατρεία ἦτο κοινὴ εἰς τοὺς ἀρχαίους ἀνατολικούς λαούς καὶ σήμερον εἰναι χαρακτηριστική τῆς λαϊκῆς πίστεως: «ἡταν τὸ γραφτό», «ἡταν τῆς μοίρας του». Ὁ Σωκράτης δὲν ἐπιστευειν εἰς τὴν μοίραν (Πλάτ. Γοργίας 512 ε). τὰ δεινὰ ἡ διὰ θανάτου τιμωρία.

δ πρῶτος ἡμεροσκόπος οἱ φύλακες φαίνεται ὅτι δινέλαβον τὴν φρούρησιν τοῦ νεκροῦ κατὰ διαστήματα (νούμερα) ἐπομένως πρῶτος ἡμε-

ροσκόπος είναι δι φρουρός κατά τὸ λίαν πρωινὸν διάστημα. Ἐκ τούτου εἰκάζουμεν διτὶ ἡ Ἀντιγόνη ἡ πρὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ φρουροῦ ἔθαψε τὸν νεκρὸν ἡ μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν μὴ γενομένῃ ἀντιληπτὴ λόγῳ τοῦ σκότους, φαίνεται δὲ διτὶ ἔφερε μαζὶ τῆς τὴν κόνιν.

ἄγος φεύγοντος ὡς: ἀσέβεια ἔθεωρεῖτο τὸ νὰ συναντήσῃ τις νεκρὸν ἄταφον καὶ νὰ μὴ βίψῃ τούλαχιστον δλίγον χῶμα ἐπ' αὐτοῦ. Διὰ τῆς φράσεως αὐτῆς τοῦ φύλακος, ἐκφραζούσης τὴν λαϊκὴν πίστιν ἐπὶ τὴν ἱερότητα τῆς ταφῆς, καταδικάζεται ἐμμέσως ἡ διαταγὴ τοῦ Κρέοντος ὡς ἀνοσίᾳ.

μύδρους αἴρειν—πῦρ διέρπειν: Τοῦτο ἐλέγετο θεοδικία ἡ θεοκρισία (Judicium dei). Αὗται δὲ αἱ θεοκρισίαι ἡκμασαν ιδιαιτέρως κατὰ τὸν Μεσαίωνα (πρβλ. τὴν μεσαιωνικὴν μονομαχίαν, τὰς δεισιδαιμονίας τῶν Ἰνδῶν). Ποικίλοι τρόποι ἐφημορδόντο πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀγνότητος καὶ ἀθώστητος, ὡφείλοντο δὲ εἰς τὴν ἀντιληψιν διτὶ τὸ θεῖον δὲν θὰ ἀφήνει νὰ καῇ ἡ νὰ ἀποθάνῃ ὁ ἀθῷος. Καὶ σήμερον ὑπάρχουν εἰς τὴν λαϊκὴν ἐκφρασιν φράσεις, κατάλοιπα παλαιῶν θεοδικιῶν π. χ. «πιάνω σίδερο ἀναμμένο», «μπαίνω στὴ φωτιά». Διὰ τοὺς Ἀθηναίους τοῦ Σοφοκλέους τοιαῦται θεοκρισίαι ὑφίσταντο μόνον ὡς ἀνάμνησις ἐκ παλαιοτέρων χρόνων. **τοῦργον** τὴν ταφὴν τοῦ Πολυν.

πάλος καθαιρεῖ. οὐδεὶς τῶν φυλάκων ἀνελάμβανε αὐτοβούλως νὰ κομίσῃ τοιαύτην εἰδῆσιν ἐκ φόβου πρὸς τὸν Κρέοντα. Οἱ κλῆροι ἐτίθεντο ἐντὸς ἀγγείου ἡ **κυνῆς**, δηλ. δερματίνου καλύμματος τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπάλλοντο, μέχρις διου ἐξεπήδα εἰς κλῆρος, ὁ δοποὶς ἀνήκειν εἰς τὸν λαχόντα. Τὸ ρῆμα **καθαιρεῖ** διτὸ ἐν χρήσει εἰς τὰ δικαστήρια, ἡ δὲ καταδικαστικὴ ψῆφος ἐκαλεῖτο **καθαιρεῦσα**, ἐν ὀντιθέσει πρὸς τὴν **σφήνουσαν** δηλ. τὴν ἀθρωτικήν. **τάγαθὸν** ἡ ἀνακοίνωσις τῆς ταφῆς.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ 12. «τὰ δεινὰ γάρ προστίθησ' ὅκνον πολὺν»
13. «στέρεγει γάρ οὐδεὶς ἄγγελον κακῶν ἐπῶν».

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ. Οἱ φύλακες, ἀνθρωποι τοῦ λαοῦ ἡ δοῦλος, ἐμφανιζόμενοι πρὸ τοῦ Κρέοντος διακατέχεται ἀπὸ ἀγωνιαν καὶ φόβον, κατάπληκτος δὲ είναι καὶ διὰ τὸν τρόπον, καθ' δν ἔγινεν ἡ ταφὴ τοῦ νεκροῦ, τὸν δοποὶν παρουσιάζει ὡς ἀληθινὸν θαῦμα. Σκοπός του νὰ ἀπαλλάξῃ ἑαυτὸν τῆς εὐθύνης. Ἀπεραντολογεῖ, μὲ κωμικὴν εἰλικρίνειαν, περιγράφει τὰς κατὰ τὴν δύὸν ἀμφιταλαντεύσεις του, μεγαλοποιεῖ τὰ πράγματα, κολακεύει, περιγράφει παραστατικῶς τὴν ταφήν, τὴν δοποὶν παρουσιάζει ὡς ἔργον μυστηριώδες, δίδει ζωηράν καὶ κωμικὴν εἰκόνα τῆς μεταξὺ τῶν συντρόφων του ἔριδος. Εἰς τοὺς θεατὰς μὲ τὴν δλην διήγησίν του προκαλεῖ τὴν ἰλαρότητα, ἐνῷ ὁ Κρέων κατάπληκτος παρακολουθεῖ τὴν ἀφήγησιν. Πλείονα περὶ αὐτοῦ ἰδὲ κατωτέρω ἐν τέλει τοῦ β' μέρους τοῦ α' ἐπεισοδίου.

ΝΟΗΜΑ. Εἰς τῶν φρουρῶν τοῦ ἀτάφου νεκροῦ τοῦ Πολυν., ἀσθμαίνων ἐκ τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀγωνίας, μετὰ πολλὴν κωμικὴν φλυαρίαν, ήτις ἐκνευρίζει τὸν Κρ., ἀνακοινώνει ἐπὶ τέλοις τὴν εἰδῆσιν τῆς ταφῆς τοῦ νεκροῦ. Ταύτην περιγράφει παραστατικῶς καὶ τὴν παρουσιάζει ὡς ἔργον μυστηριώδες, προσπαθῶν δὲν ἰδιαιτέρως νὰ ἀποδεῖξῃ τὴν ἰδικήν του ἔλλειψιν οἰασδήποτε ἐν προκειμένῳ εὐθύνης.

ΠΕΡΙΔΗΨΙΣ. Εἰς τῶν φυλάκων, ἀποσείων πᾶσαν ιδικήν του εὐθύνην, ἀναγγέλλει διτὶ μυστηριώδῶς ἐτάφη δι νεκρός Πολυνείκης.

ΜΕΤΡΙΚΑ στίχ. 261 ἐλέγχων φύλακα· λίσις μαρκᾶς συλλαβῆς εἰς δίο στίχ. 263. μὴ εἰ | δέναι | συνιζάνεται. **Ιβραχείας.**

γ') στίχ. 278+331

(Οἱ κατὰ τὸν Κρέοντα δράσται. Ἀπειλαὶ κατὰ τῶν φυλάκων).

ΧΟ. Βασιλεῦ, ἀληθῶς (=τοι) πρὸ πολλῆς ὥρας (=πάλαι) διαλογισμός μου (=ἡ ξύννοια) στοχάζεται (=βουλεύει), μήπως αὐτὸ τὸ ἔργον καὶ ἐκ μέρους κάπως τῶν θεών ἐπράχθη [=καὶ θεήτατόν τι (ἐστι)].

ΚΡ. Σιώπα, προτοῦ διὰ τῶν λόγων σου (=λέγων) κάμης καὶ ἐμὲ νὰ γεμίσω ἀπὸ ὄργην, μήπως ἀποδειχθῆς (=φευρεθῆσθαι) ἀπερίσκεπτος (=ἄντος), μολονότι εἰσαι γέρων (=καὶ γέρων ἀμά) διότι λέγεις πράγματα μὴ ἀνεκτά, ἵσχυριζόμενος δτὶ οἱ Θεοὶ (=δαιμόνοι) φροντίζουν (=ἰσχειν πρόνοιαν) περὶ αὐτοῦ ἑδῶ τοῦ νεκροῦ. Ποιὸν ἐκ τῶν δύο, ἐπειδὴ ἐξαιρετικῶς ἐτίμων ὡς εὐεργέτην, ἔθαπτον αὐτόν, διότι οὗτος (=δοτις) ἦλθε διὰ νὰ καύσῃ (=πνωσώσων) τοὺς περιστύλους (=ἀμφικίονας) ναούς (των) καὶ τὰ ἀφιερώματα καὶ (διὰ νὰ ύποδουλώσῃ) τὴν χώραν ἑκείνων καὶ διὰ νὰ καταλύσῃ (=διασκεδάνη) τοὺς νόμους: "Ἡ (μῆπως) διακρίνης δτὶ οἱ Θεοὶ τιμοῦν τοὺς κακούς; Δὲν εἰναι δυνατὸν (αὐτό), ἀλλὰ (τὰ κηρύγματα μου) αὐτὰ καὶ ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔγινα βασιλεὺς (=πάλαι) μερικοὶ πολῖται (=πόλεως ἄνδρες) μετὰ δυσκολίας (=μολύς) ἀνεχόμενοι (=φέροντες) ἐμουρμούριζον εἰς βάρος μου (=ἔργοδουν ἐμοὶ) σείοντες κρυφίως τὴν κεφαλήν (των), καὶ δὲν ἔκυπτον (=εἰχον) τὸν αὐχένα (των) (=λόφον) ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν μου (=ζυγῷ), ὅπως ἐπιβάλλει τὸ δίκαιον (=δικαιῶσι), ὕστε (=ώς) νὰ δεικνύουν τὸν ὁφειλόμενον σεβασμὸν εἰς ἐμὲ. "Εχω ἀπόλυτον πεποιθησιν (=ἔξεπισταμαι καλᾶς), δτὶ αὐτοὶ ἔχουν παρασυρθῇ (=παρηγμένους) ὑπὸ τούτων διὰ χρημάτων, ὕστε νὰ διαπράξουν (τὸ ἔγκλημα) τοῦτο. Διότι οὐδὲν (ἄλλο) θέσπισμα (=νόμισμα) ἀνέφανη (=εἴβλαστε) μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων (τόσον) κακὸν [==(οὕτω) κακόν], ὅπως (εἰναι) τὰ χρήματα (=ἀργυρος) τοῦτο (τὸ θέσπισμα) καὶ πόλεις ἐκπορθεῖ, τοῦτο (καὶ) ἀνθρώπους ζεσπιτώνει (=ἔξανιστησιν δόμων), τοῦτο τελείως καθοδηγεῖ (=ἐκδιδάσκει) καὶ διαστρέφει τὸν συνετὸν νοῦν (=χρηστάς φρένας) τῶν ἀνθρώπων, ὕστε νὰ κατευθύνωνται (=ἴστασθαι) πρὸ τὰς αἰσχρὰς πράξεις συνήθως δὲ ὑποδεικνύει (=ἔδειξε δὲ) εἰς τούς ἀνθρώπους νὰ ἀσχολοῦνται (=ἔχειν) εἰς ἔργα πονηρὰ καὶ νὰ γνωρίζουν πᾶσαν ἀσεβῆ πρᾶξιν. "Οσοι οἵμως λαμβάνοντες μισθὸν (=μισθαροῦντες) συνήθως ἐκτελοῦν (=ῆγνσαν) αὐτά, μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου τέλος πάντων συνήθως κατορθώνουν (=ἔξέπραξαν), ὕστε νὰ τιμωρηθοῦν (=ώς δοῦναι δίκην). "Αλλ' ἐὰν βεβαίως δὲ Ζεὺς τυγχάνῃ ἀκόμη σεβασμοῦ (=ἰσχει σέβας) ἐκ μέρους μου, γνώριζε τοῦτο καλῶς, καὶ (=δὲ) σοῦ (τὸ) λέγω μεθ' ὄρκου, ἀν δὲν μοῦ παρουσιάστε ἐνώπιόν μου (=εἰ μὴ ἐκφανεῖτε ἐς ὅρθιαλμονς ἐμούς), ἀφοῦ ἀνακαλύψετε (=εὑδόντες) τὸν αὐτούργον (=αὐτόχειρα) αὐτῆς ἑδῶ τῆς ταφῆς, δὲν θὰ εἰναι ἀρκετὴ διὰ σᾶς μόνη ἡ τιμωρία τοῦ θανάτου (=μοῦνος "Αἰδης), προτοῦ ζωντανοὶ κρεμασθῆτε (=ζῶντες κρεμαστοί) καὶ ἀποκαλύψετε (=δηλώσητε) τὸν δράστην τῆς ἀσεβοῦς ταύτης πράξεως (=τήνδε νῦδοι) ἵνα, μαθόντες, πόθεν πρέπει νὰ λαμβάνετε (=ἔνθεν οἰστέον) τὸ κέρδος, εἰς τὸ ἔξῆς (=τὸ λοιπόν) ἐξακολουθήτε κερδοσκοπῶντες (=ἀδολάζητε) καὶ (προτοῦ) κατανοήστε δτὶ δὲν πρέπει νὰ ἀγαπᾶτε τὸ κέρδος (=τὸ κερδαίνειν) διὰ παντὸς ἐν γένει (μέσου). Διότι ἐξ αἰτίας τῶν αἰσχρῶν κερδῶν (=λημμάτων) δύνασαι νὰ ἰδης (=ἴδοις ἄν) δτὶ οἱ περισσότεροι ἔχουν δυστυχήσει (=ἀτωμένους) καὶ δὲν ἔχουν σωθῆ.

ΦΥ. Θά ἐπιτρέψῃς (=δώσεις) νὰ εἶπω κάτι ἡ νὰ φύγω (=ἴω) ἀναπολόγητος (=οὕτως), ἀφοῦ κάμω μεταβολὴν (=στραφεῖς);

ΚΡ. Δὲν ἀντιλαμβάνεσαι δτὶ (=ώς) ἀκόμη καὶ τώρα οἱ λόγοι σου (μὲ) δυσαρεστοῦν (=ἀνισθῶς λέγεις).

ΦΥ. Εἰς τὰ ὀτα σου ἡ εἰς τὴν ψυχήν (σου) αἰσθάνεσαι λύπην (=δάκνη);

KP. Καὶ πῶς (=τί δαι) κανονίζεις, ποῦ ἔχει τὴν ἔδραν της [=ὅπου
(ἔστιν)] ἡ λύπη μου;

ΦΥ. Ὁ δράστης σὲ λυπεῖ εἰς τὴν ψυχήν, ἐνῷ (=δὲ) ἐγώ εἰς τὰ ὅτα.

KP. Ἀλλοίμονον πῶς εἶναι φανερόν (=ώς δῆλον εἰ) ὅτι ἔχεις γεννηθῆ φλύαρος (=ἐκπεφυκὸς λάλημα)!

ΦΥ. ("Ισως εἴμαι φλύαρος), ἀλλ' οὐδέποτε (=οὐκονν ποτὲ) ἔχω διαπράξει [=ποίησας (εἰμι)] τούτο τούλάχιστον τὸ ἔγκλημα.

KP. ("Ἐχεις διαπράξει τὸ ἔγκλημα) καὶ μάλιστα (=καὶ ταῦτα) ἔχεις πωλήσει [=προδοίς (εἰ)] τούλάχιστον τὴν ζώνην (σου) διὰ χρήματα.

ΦΥ. Ἀλλοίμονον! Ἀλήθεια (εἶναι) φοβερὸν [=ἡ (ἔστι) δεινὸν] καὶ νὰ σχηματίζῃ ἐσφαλμένας ἀντιλήψεις (=καὶ φευδῇ δοκεῖν) ἐκεῖνος τούλάχιστον, ὁ οποῖος λαμβάνει ἀποφάσεις (=ῳδοκεῖ γε).

KP. Κάμνε τώρα λογοπαίγνιον μὲν τὴν λέξιν δόξαν ἄν δημως δὲν μοῦ φανερώσετε τούς δράστας τῆς ταφῆς (=τοὺς δρῶντας ταῦτα), θὰ διακηρύξετε (=ἔξερεῖθ') ὅτι τὰ κέρδη, τὰ ὄποια ἔχουν σκοτεινά ἐλατήρια (=δειλὰ κέρδη), δημιουργοῦν συμφοράς (=πημονάς).

ΦΥ. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς μὲν ἄλλου εἴθε νὰ εὑρεθῇ ὁ (δράστης): εἴτε δημως βέβαια συλληφθῇ (εἴτε) καὶ δὲν (συλληφθῇ), διότι τοῦτο ἡ τύχη θὰ (τὸ) ρυθμίσῃ, κατ' οὐδένα τρόπον (=οὐκ ἔσθ' ὅπως), θὰ μὲ τίδης (=ὅψει) σὺ νὰ ἔλθω ἐδῶ. Διότι καὶ τώρα σωθεῖς παρ' ἐλπίδα καὶ παρὰ τὴν πεποίθησίν μου (=ἐντὸς ἐλπίδος γνώμης τ' ἐμῆς) διφείλω εἰς τούς θεούς μεγάλην εύγνωμοσύνην.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ τοι (ἔγκλιτ. μόριον χρησιμεύον εἰς ἔκφρασιν πεποιθήσεως ἢ πίστεως τοῦ λέγοντος εἰς ἐκεῖνο τὸ ὄποιον λέγει)=ἀληθῶς. **Θεῆλατος** (θεὸς+ἔλαύνω)=δύποδος τοῦ θεοῦ πεμφθείς, θεόσταλτος. **ζύννοια** (=ζύνν+τοῦς)=λογική, διαλογισμός. **βουλεύω**=εἴμαι βουλευτής, συμβουλεύω, σκέπτομαι, στοχάζομαι. **παῦσαι** προστ. μ. ἀρ. α' τοῦ **παύνομαι**=παύω. **μεστῶσαι** ἀπαρ. ἀρ. α' τοῦ **μεστῶ** ὡ=γεμίζω. **φευρεθῆς** (ἀφαίρεσις)=ἔφευρεθῆς=συλληφθείς, πιασθείς. **ἄνους**=ἄμυαλος. **ἀνεκτά** ρημ. ἐπίθ. τοῦ **ἀνέχω**=προνοῶ, φροντίζω. **ἀμφικίων**=δύχων περιξ κίονας, περιστυλος, περίπτερος. **πυρώσων** μετ. μέλλ. τοῦ **πυρόδω**=διά πυρός καίω. **διασκεδῶν** μετ. μέλλ. τοῦ **διασκεδάννυμι**=διασκορπίζω, καταλύω (ἐσκεδάννυν, σκεδῶ, ἐσκέδασσα, σκεδάσσας ἔχω). **ροθῶ**=δομιλῶ σιγά, ψιθυρίζω, μουρμουρίω. **κενφῆ** δοτικοφανές ἐπίρρ. λόφος=αὐχήν, τράχηλος. **ώς** συμπερ. σύνδ.=ώστε. **παθηγένεος** μετ. παρακ. τοῦ **παθάγομαι**=παρασύρομαι. **εἰργάσθαι** ἀπαρ. παθ. παρακ. **οἶον** κείται ἐπίρρ. =ὅπως. **ἔβλαστε** ἀρ. β' τοῦ **βλαστάνω**. **νόμισμα**=δόνομίζεται, καθιερωμένον, θέσπισμα, εὔρημα. **πορθέω** ὡ=καταστρέφω. **ἔξανίστημι**=ἐκδίωκω. **ἐκδιδάσκω**=τελείως καθιδηγῶ. **παραλλάσσω**=διαστρέφω. **ἴσταμαι**=**(μεθίσταμαι)**=στέκομαι, κατευθύνομαι. **βροτὸς**=θνητός, ἄνθρωπος. **εἰδέναι** ἀπαρ. τοῦ **οἴδα**, **μισθαρνέω** ὡ (μισθὸν+ἀρνυμαι=σηκώνω)=λαμβάνω μισθόν, δωροδοκοῦμαι (πρβλ. **μίσθαρνα** ὅργανα). **ηννοσαν** ἀρ. τοῦ **ἀννω** ἡ **ἀνντω**=φέρω εἰς πέρας, ἐκτελῶ. **ἐκπράττω**=κατορθώνω. **ώς** συμπ. ούνδ.=ώστε. **δίκην** **δίδωμαι**=τιμωροῦμαι. **ἴσχω** σέβασ (παθ. τοῦ **σέβομαι** ἡ σέβω). **ἐπίστασο**(ο) προστ. τοῦ **ἐπίσταμαι**=γνωρίζω. **δροιος**=δόληκών εἰς δρόκον, δό εἰς δόν δροκίζεται τις. **αὐτόχειρ** τοῦ **τάφον**=αὐτούργος τῆς ταφῆς, **ἐκφανεῖτε**(ε) μέλλ. τοῦ **ἐκφαίνω**=φανερώνω, παρουσιάζω. **ῦμιν** τὸ **ι** βραχὺ διά τὸ μέτρον. **μοῦνος** ἴων. **τύπ**=μόνος. **ῦβρις**=θραύστης, ἀσέβεια. **οἰστέον** ρημ. ἐπίθ. ἐκ τοῦ **οἰσω** μέλλ. τοῦ **φέρω**=δεῖ φέρειν. **μάθηθ'**=μάθητε. **κερδαίνω**=κερδίζω. **τὰ λήματα** (ἐκ τοῦ λαμβάνω)=τὰ λαμβανόμενα, τὰ κέρδη. **ἀτωμένον** μετ. ἐν. τοῦ **ἀτάσματος** ὡ=δυστυχία, συμφορά). **ἴδοις** εὐκτ. ἀρ. β' τοῦ δρῶ. **σεσωμένον** καὶ **σεσωμένους** μετ. παρακ. τοῦ **σφέζομαι**. **δίστημαι**+ἀπαρ.=ἔπιτρέπω. **ἴω** υποτ. τοῦ **ἔρχομαι**. **οἰσθα** β' πρόσ. τοῦ **οἴδα**=γνωρίζω. **τοῖσιν**=(τοῖς) ὡσιν δοτ. πληθ. τοῦ: **τὸ οῖς**=αὐτί. **'πι** (ἀφαίρεσις)=ἐπί. **δάκνη** β' πρόσωπων.

μέσο. ἐν. τοῦ δάκνω=δαγκάνω, λυπῶ. δαῖ σχετλιαστικὸν μόριον δηλοῦν ἔκπληξιν καὶ δυσαρέσκειαν (ἐκ τοῦ δή, ὅπως τὸ ναι ἐκ τοῦ νῆ) καὶ τιθέμενον μετ' ἔρωτημ. λέξεις=πῶς. δυνθμίζω=κανονίζω, ἔρευνῶ. ἀνιάω ὡ=λυπῶ. ὡς ἐπιφωνηματικὸν=πόσον. λάλημα=φλυαρία. ἐκπεφυκός οὐδ. μετ. παρακ. τοῦ ἐκφύω μὲ παθ. σημ. καὶ ταῦτα (ἐπιρρηματικῶς)=καὶ μάλιστα. ἡ βεβαιωτικὸν=ἀληθῶς κομψεύω=δομιλῶ περὶ τίνος κομψῶς, εὔφυοιογῶ, σοφίζομαι. δόξα (ἴκε τοῦ δοκῶ)=γνώμη, κρίσις. φανεῖτε μέλλ. τοῦ φαινόω=φανερώνω. ἔξερεῖθ=ἔξερεῖτε μέλλ. τοῦ ἔξαγορεύω=δηλῶ σαφῶς. δειλὰ κέρδη=τὰ ἔχοντα ὕποπτα καὶ σκοτεινά ἐλατήρια. πημονὴ (ἔτερος τύπος τοῦ πῆμα=πάθημα, πήμα=δλέθριος)=συμφορά· ενδεθείη εὐκτ. παθ. ἀρ. α' τοῦ ενδίσκω. τοι ἔγκλ. μόρ.=βεβαίως, ἀληθῶς. ληφθῆ ὑποτ. παθ. ἀρ. α' τοῦ λαμβάνω. κρινεῖ μέλλ. τοῦ κρίνω· οὐκ ἔοθ' ὅπως=κατ' οὐδένα τρόπον. ὅψει μέλλ. τοῦ δρῶ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ—ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ. ἄναξ... πάλαι ἡ σύντ. ἄναξ ἐμοὶ (δοτ. προσωπ.) τοι ἡ ἔννυνοια βουλεύει πάλαι, μὴ τί (ἔστι) πλαγ. ἔρωτ. πρότ. τούργον τόδε (ὑποκ.) καὶ θεήλατον (κατηγ.). παῦσαι... μὴ φευρεθῆς ἔνδοιαστ. πρότ. δίνους γέρων κατηγ. ἀντί: ἄνους καί περ ὧν γέρων. πρὸιν... μεστῶσαι ἀπαρεμφατική χρον. πρότ. δργῆς=κάμε ἀντικ. τοῦ ἀπαρ. ὡς πληρώσεως σημαντικοῦ. λέγων τροπ. μετ. (ἰδεὶ καὶ κατωτέρω: λέγεις, λέγων, ἀ δηλοῦν τοῦ Κρέοντος τὴν ἀγανάκτησιν). δαίμονας ὑποκ. τοῦ ἴσχειν εἰδ. ἀπαρ. λέγων τροπ. μετ. τοῦ νεκροῦ πέρι ἀναστροφὴ προθέσ. πότερον ἔκρυπτον ἡ εἰσοδῆς διπλῆ ἔρωτησ. ὑπεροτιμῶντες αἵτιολ. μετ. ὡς εὐεργέτην κατηγ. δύστις... ἥλθεν ἀναφ. αἵτιολ. πρότ. πυρώσων—διασκεδῶν τελικαὶ μετ. ναοὺς—κάνανθήματα ἀντικ. τῆς α' μετ. νόμους ἀντικ. τῆς β' μετ. ἐνταῦθα πρέπει νὰ νοηθῇ κατὰ σχῆμα ζεύγματος ἡ μετ. διαφθερῶν, ἡς ἀγυτ. ἡ γῆν. ἔκεινων γεν. κτητ. κακοὺς ἀντικ. τῆς κατηγ. μετ. τιμῶντας. θεὸνς ἀντικ. τοῦ ρήμ. καὶ ὑποκ. τῆς μετ. ταῦτα ἀντικ. συναπτέον τῷ μόλις φέροντες τροπ. μετ. ἔρροθουν μεταφορά. ἐμοὶ δοτ. ἀντιχαριστική. κάρα ἀντικ. τοῦ σείσοντες τροπ. μετ. ὑπὸ ξυγῷ ἐμπρόθ. διορ. τοῦ ὑποκάτω τινός (μεταφορὰ ἐκ τῶν ἱππωνίως στέργειεν ἀπαρ. συμπερ. πρότ. ἐμὲ ἀντικ. ἐκ τῶνδε ποιητ. αἵτιον ἔξεπίσταμαι καλῶς πλεονασμός. τούτους ὑποκ. τοῦ παρογμένους κατηγ. μετ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἔξεπίσταμαι. μισθοῖσιν δοτ. δργαν. εἰσογάσθαι ἀπαρ. ἀποτελέσματος· τάδε σύστοιχον ἀντικ.: (εἰναι δυνατὸν δόμως τὸ εἰσογάσθαι νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀντικ. τοῦ ἔξεπίσταμαι, τούτους ὑποκ. τοῦ ἀπαρ. παρογμένους αἵτιολ. μετ.). ἀνθρωποῖσιν δοτ. τοπική· πρὸ τοῦ κακὸν νοητέον τὸ σύντω. γόμισμα ὑποκ. κακὸν κατηγ. τοῦτο—τόδε—τόδε παρατηρήσατε τὴν ποικιλίαν τῆς ἀντων. πρὸς αἰσθήτοποιίσιν τῆς δυνάμεως τοῦ χρήματος. τοῦτο ἀποδίδεται εἰς τὸ νόμισμα, ἀντὶ σύντος εἰς τὸ ἀργυρός. πόλεις—ἄνδρες ἀντικ. (ἀντίθεσις). δόμων β' ἀντικ. ἐκδιδάσκει καὶ παραλλάσσει σύνταξ. κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν: ἐκδιδάσκει παραλλάσσον χορητάς φρένας ἀντικ., βροτῶν γεν. κτητ. ἴστασθαι (ἀπαρ. ἀκολουθίας) πρὸς αἰσχρὰ πράγματα. χορητὰς πρὸς αἰσχρὰ σχ. δξύμωρον ἔξαίρον τὴν δύναμιν τοῦ χρήματος. ἔχειν—εἰδέναι τελ. ἀπαρ. ἔξαρτώμ. ἐκ τοῦ ἔδειξεν γνωμικοῦ ἀρ. μισθαροῦντες τροπ. μετ. ἡννυσαν—ἔξεπραξαν γνωμικοὶ ἀόριστοι. χρόνων δοτ. δργαν. ἡ χρονική. ὡς δοῦνας δικήν ἀπαρεμφατική συμπερ. πρότ. εἴπερ ἴσχειν (ὑπόθ.). σέβας ἀντικ. +εν ἐπίστασος (ἀπόδ.) ὑπόθ. λόγος α' εἶδους δηλῶν τὸ πραγματικόν. δρόμος ἐπιρρηματικὸν κατηγοροι· (τοῦτο) ἀντικ. τοῦ λέγω. εἰ μὴ ἐκφανεῖτε (ὑπόθ.)+οὐκ ἀρκέσει (ἀπόδ.) ὑπόθ. λόγος α' εἶδους δηλῶν τὸ πραγματικόν. δρόμος ἐπιρρηματικόν κατηγοροι· (τοῦτο) τὸν δρόσαντας τὴν ταφήν· (προφανῆς ἡ ἀνωμαλία τῆς συντάξεως λόγω συμφυμού δύο ἐκφράσεων 1) οὐχ' ὑμῖν "Αἰδης μοῦνος ἀρκέσει, ἀλλὰ ἡνῶντες κρεμαστοὶ δηλώσετε καὶ 2) οὐκ ἐσ "Ἄδου πρότερον ἵτε, πρὸιν ἀν κρεμασθέντες δηλώσητε), ἵνα τὸ λοιπὸν (ἐπιρρ. σημ.) ἀρπάξῃτε

τελ. πρότ. καὶ διξύμωρον ἐν σχέσει πρὸς τὸν θάνατον. **εἰδότες** (χρον. μετ.) ἔνθεν οἰστέον τὸ κέρδος πλαγ. ἔρωτ. πρότ. ἔξαρτωμ. ἐκ τοῦ εἰδότες (= ὅτεν δεῖ τὸ κέρδος φέρεσθαι). καὶ (πρὸν ἐνν.) μᾶθητε χρον. πρότ. (κακῶς λαμβάνεται ὑπό τινων ὡς τελική). ὅτι... δεῖ (εἰδ. πρότ. ὡς ἀντικ. τοῦ μᾶθητε). **φιλεῖν** ὑποκ. τοῦ δεῖ. (νῦμας) ὑποκ. τοῦ ἀπαρ. τὸ κερδαλνεῖν (ἀντικ.). ἔναρθρον ἀπαρ. ίσοδυναμοῦν πρὸς ἀφηρημένον οὔσ. (= τὸ κέρδος). ἐκ τῶν λημμάτων ἀναγκαστ. αἴτιον. ἴδοις ἂν δυνητική εὔκτ. τοὺς πλείονας ἀντικ. τοῦ ὅμη. καὶ ὑποκ. τῶν κατηγορ. μετ. ἀτωμένους ἢ σεσωμένους (β' ὥρος συγκρίσεως ἀντιθέσεως). **τι** σύστοιχ. ἀντικ. τοῦ εἰπεῖν ἀντικ. (τελ. ἀπαρ. τοῦ δώσεις στραφεῖς χρον. μετ. ἵνα ὑποτάκτ. ἀπορηματική. ὡς... λέγεις εἰδ. πρότ. ὡς ἀντικ. τοῦ οἴδα. ἐν ὠσὶν—ἢ ἐπὶ τῇ ψυχῇ ἐμπρόθ. διορ. ἀναφορᾶς. συθυμίζεις μεταφορὰ ἐκ τοῦ ρυθμοῦ τοῦ στιχου. τὴν ἐμὴν λύπην, δπον (ἐστιν) δηλ. ἡ ἐμὴ λύπη πρόληψις τοῦ ὑποκειμένου (ὅταν τὸ ὑποκ. τῆς δευτερευούσης προτ. προληπτικῶς τίθεται ὡς ἀντικ. τῆς κυρίας). δ δρῶν (ἐπιθ. μετ.) ὑποκ. σὲ (ἀντικ.) τὰς φρένας—τὰ ὡταὶ αἴτια. τοῦ κατά τα καὶ σχῆμα καθ' ὅλον (οὐ) καὶ μέρος (φρένας—ωταὶ). **λάλημα** κατηγ. ἐκπεφυκός κατηγορ. μετ. ἢ σύνταξ. δηλοῦν εἰ ἐκπεφυκός λάλημα· κανονικῶς ἔπειρε νά λεχθῆ: ὡς δῆλος εἰ ἐκπεφυκός λάλημα· συνέταξεν ὅμως πρὸς τὸ γένος τοῦ κατηγορ. (λάλημα) τὴν μετ. ἐκπεφυκός τοῦτο λέγεται σχῆμα ἔλξεως. **ποιήσας** (κατηγ. μετ.) ἔννοεῖται (εἰμί). ἐπ' ἀργύρῳ ἐμπρόθ. διορ. ὅρου ἢ συνθήκης. προδούς (κατηγ. μετ.) ἔννοεῖται (εἰ). δεινὸν (ἐστι) ἀπρόσ. φράσις δεχομένη ὡς ὑποκ. τὸ δοκεῖν (προσωπικὸν ρ.). ψευδὴ ὑποκειμένον (καὶ ὅχι ἀντικ.) τοῦ δοκεῖν. (τούτῳ) ἐνν. δοτ. προσωπ. ϕ δοτ. προσωπ. **δοκεῖ** ἀπρόσωπον ρ.). Τὸ λογοπαίγνιον εὑρίσκεται εἰς τὴν διπλῆν σημασίαν τοῦ ρ. **δοκεῖ**, διότι ἐνταῦθα τὸ μὲν δοκεῖν=σχηματίζειν ὑποκειμενικὴν γνώμην, τὸ δὲ δοκεῖ=ἀποφασίζειν. Προσθέσατε εἰς τὸ λογοπαίγνιον καὶ τὴν παρήχησιν τοῦ δηλωτικὴν τῆς σοφιστείας τοῦ φύλακος, τῆς ψυχικῆς ταραχῆς καὶ ἀπελπισίας αὐτοῦ. εἰ μὴ φανεῖτε (ὑπόθ.)+ἔξερειτε (ἀπόδ.) ὑποθ. λόγος α' εἰδους δηλῶν τὸ πραγματικόν. **μοι**—τοὺς δρῶντας (ἐπιθ. μετ.) ἀντικ. τοῦ φανεῖτε. ταῦτα ἀντικ. τῆς μετ. ὅτι... ἐργάζεται εἰδ. πρότ. ὡς ἀντικ. τοῦ ἔξερειτε. κέρδη ὑποκ. (ἄττ. σύντ.). **πηγονός** ἀντικ. (δ δράσας) ἐνν. ὡς ὑποκ. τοῦ εὐρεθείτη. ἐάν τε δὲ ληφθῆ καὶ μῆ= (κανονικῶς) ἐάν τε δὲ ληφθῆ, ἐάν τε μῆ (ληφθῆ) ὑπόθ.+ούν^τ ἐσθ' δπως δψει (ἀπόδ.) ὑποθ. λόγος δ' εἰδους δηλῶν τὸ προσδοκώμενον (ἡ σύνταξις τῆς ὑποθέσεως είναι συμπλεκτική ἀντι διαζευκτικῆς). ἐλθόντα κατηγ. μετ. ἔξαρτωμ. ἐκ τοῦ δψει. σωθεῖς αἴτιολ. μετ. **τοῖς** θεοῖς-χάριν ἀντικ. τοῦ δψείλω.

Ο Κρέων ἐκπληκτος κατ' ἀρχὰς γίνεται πλήρης δργῆς μὲ τὴν παρατήρησιν τοῦ χοροῦ «μή τι καὶ θεόλατον» είναι τὸ ἔργον, εἰς τὸ δποίον ἔκεινος διαβλέπει πολιτικὴν ἀντιδρασιν κατ' αὐτοῦ, ὑπὸ τῆς δποίας ἔηγοράσθησαν οἱ φύλακες. Ο λόγος του είναι πλήρης ἀπειλῶν, μὲ ἀρκετήν, ὡς καὶ πρότερον, πομπώδη ρητορείαν. **παῦσαι** ίδε τὸ αὐταρχικὸν τοῦ Κρέοντος. **κάμε** ἀντιθεσις πρὸς τὸ ἐμοὶ τοῦ χοροῦ.

στ. 281. ἄνους καὶ γέρων ἀντίθεσις, διότι τὸ γῆρας συνοδεύει ἡ φρόνησις (οὐ προσήκει τοῖς γέρονσι μωραίνειν).

στ. 282 λέγων—λέγεις—λέγων ἡ ἐπανάληψις τῆς λέξεως δεικνύει τὴν ἀγανάκτησιν, ἦν δὲ λόγος τοῦ χοροῦ ἐπροκάλεσεν εἰς τὸν Κρ. Τὸ αὐτὸ ἐκφράζεται καὶ μὲ τὰς ἐπερχομένας ἔρωτήσεις (στ. 284—88).

στ. 291. οὐδ' ὑπὸ ζυγῷ λόφον δικαίως είχον ἡ ἐκφρασις—μεταφορική ἀπὸ τῶν ζωηρῶν ἵππων—εἰκονίζει τὸ ἀπολυταρχικὸν τοῦ Κρέοντος· ἐλέχθη μεθ' ὑπερβολῆς; διότι είναι ἐλεύθεροι πολῖται.

στίχ. 294. ἐκ τῶνδε—μισθοῖσι διπλῆ τραγικὴ εἰρωνεία.

στ. 296-8. τοῦτο—τόδε ἡ ἐπανάληψις τῆς λέξεως καὶ τὸ ἀσύν-

δετον τῶν προτάσεων τονίζει περισσότερον τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ δεικνύει καὶ τὴν ταραχὴν τοῦ μονάρχου.

στ. 299. **χειροτὰς φρένας—πρὸς αἰσχρὰ λαχυρὰ ἀντίθεσις.**

στ. 300.—301. **πανουργίας—παντὸς ἔργου ἀποτελεῖ λογοπαίγνιον.**

στ. 303. (*ἔξεπραξαν*) καὶ 310 (*οἰστέον*) ἔνέχει πικράν εἰρωνείαν, διότι οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ τὴν τιμωρίαν του.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. στ. 279. **μή τι καὶ θεήλατον:** ὁ χορὸς παρασυρθεὶς ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ φύλακος—χωρὶς βεβαίως καὶ νὰ τὸ ἐπιδιώκησκοπίμως—έκφραζει διὰ τῆς φράσεως ταύτης τὴν ἀποδοκιμασίαν του διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Κρ. **πάλαι** ἀφ' ὅτου ἔμαθε παρὰ τοῦ φύλακος τὰ περὶ ταφῆς:

στ. 285. **ἀμφικίλοντας ναούς:** οἱ ναοὶ ήσαν **πρόστυλοι** (ἔχοντες κίονας μόνον εἰς τὴν ἐμπροσθίαν στενήν πλευράν), **ἀμφιπρόστυλοι** (καὶ εἰς τὰς δύο στενὰς πλευράς) καὶ **περίστυλοι** (ἔχοντες κίονας εἰς πάσας τὰς πλευράς). **γῆ ἐκείνων** ἡ χώρα ἀνήκει εἰς τοὺς ἐγχωρίους θεούς, οἱ δοποῖοι προστατεύουν αὐτὴν. **μόλις φέροντες** ἡ λύπη προήρχετο διὰ τὴν ἀνδρὸν τοῦ Κρ. εἰς τὸν θρόνον, νοοῦνται δὲ οἱ ἀντιδραστικοί.

'Ἐν στ. 284-88 δ Κρ. κάνει τὸ ἔξῆς δίλημμα διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὸ ἐσφαλμένον τῆς γνώμης τοῦ χοροῦ.

"Αν οἱ θεοὶ ἔθαψαν τὸν Πολ., ἐπραξαν τοῦτο ἢ διότι ἔθεωρησαν αὐτὸν εὐεργέτην ἢ διότι τιμοῦν τοὺς κακούς.

'Ἄλλ' οἱ θεοὶ οὕτε εὐεργέτην δύνανται νὰ θεωρήσουν αὐτόν, διότε ἥλθε νὰ καύσῃ τοὺς ναούς των καὶ νὰ δουλώσῃ τὴν πατρίδα, οὕτε ποτὲ οἱ θεοὶ τιμοῦν τοὺς κακούς. "Αρα ἡ ταφὴ τοῦ Πολ. δὲν εἶναι ἔργον θεϊκόν.

στ. 297. **πόλεις πορθεῖ:** διότι διὰ χρηματισμοῦ δημιουργοῦνται οἱ προδόται τῆς πατρίδος. **ἄγδρας ἔξανιστης δόμων:** μὲ τὰς ἐπαναστάσεις ἢ τὰς ψευδῶς σκηνοθετημένας δίκας, διὰ τῶν ὅποιων ἔχαναν οἱ ἀνθρωποι τὴν περιουσίαν των.

στ. 309. **ζῶντες κρεμαστοί:** ἡ τιμωρία αὕτη ἐπετρέπετο κατὰ τὸ ἀρχαῖον δίκαιον ἐπὶ δούλων, ἵνα διὰ τῆς βασάνου δύολογήσουν τὴν ἀλήθειαν. Κατὰ ποικίλους δὲ τρόπους ἐγίνετο ἡ βάσανος: μὲ κρέμασμα, μὲ μαστίγωσιν, μὲ στρέβλωσιν μελῶν τοῦ σώματος, μὲ ἔγχυσιν εἰς τὴν ρίνα δέξους. Τὸ νόημα: πρὸ τοῦ θανάτου θὰ βασανισθοῦν.

στ. 326. 'Ο Κρ. λέγων τὰς τελευταίας λέξεις ἀποχωρεῖ ὠργισμένος μετὰ τῶν δορυφόρων καὶ εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὥστε οἱ τελευταίοι λίαν ἀναιδεῖς λόγοι τοῦ φύλακος (327—331) δὲν ἀκούονται παρ' αὐτῷ. 'Ο φύλαξ ἔξι ἄλλου ἀποχωρεῖ διὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ πάλιν παρόδου πρὸς τοὺς ἀγρούς, οὕτω δὲ τελειώνει τὸ α' ἐπεισόδιον.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ 14. «μὴ *φευρεθῆς ἄνους τε καὶ γέρων».

15. «οὐδὲν οἷον ἀργυρος κακὸν νόμισμα ἔβλαστε».

16. ἐκ γὰρ αἰσχρῶν λημμάτων τοὺς πλείονας ἀτωμένους ἴδοις ἀν ἦ σεσωμένους».

17. «τὰ δειλὰ κέρδη πημονὰς ἐργάζεται».

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ. Εἰς τὸ β' μέρος τοῦ α' ἐπεισοδίου ὁ δαιμόνιος ποιητῆς ἡθογραφεῖ ἀριστοτεχνικῶς τὸν φύλακα, ἀνθρωπὸν τοῦ λαοῦ ἢ δοῦλον, διὰ τῶν δλῶν δὲ τρόπων καὶ κινήσεών του καὶ λόγων του τὸν ἔμφανίζει εἰς ἄκρον φιλόψυχον, ἐνδιαφερόμενον μόνον διὰ τὴν σωτηρίαν του, πονηρόν, κοῦφον, ἀξεστόν, αὐθάδη, δουλοπρεπῆ, μοιρολάτρην, φλύαρον, ἀλλὰ καὶ κωμικὸν καὶ εὐχάριστον. Δι' ἐνὸς τύπου, ὃς ὁ φύλαξ, ὁ ποιητῆς προτίθεται νὰ ἔξαρῃ ἔτι περισσότερον τὴν

ιδανικήν μορφήν τῆς Ἀντιγόνης. Ἡ δλη διήγησις αύτοῦ, αἱ κωμικαὶ του κινήσεις, αἱ γνωμολογίαι του, ή ἀπέραντος φλυαρία του, προκαλοῦν τὴν ίλαρότητα πρὸς στιγμὴν εἰς τοὺς θεατάς, τόσον ἀναγκαῖαν προκεμένου νὰ παρακόλουθήσουν μετ' ὀλίγον γεγονότα τραγικά. Συμπληροῦται ἔξι ἄλλου τὸ ἥθος τοῦ Κρ. ἐν τῷ μέρει τούτῳ: τὸ σατραπικὸν δηλαδή, τὸ παράφορον, τὸ σκαιόν καὶ τὸ εὔερέθιστον καὶ φιλύποπτον τοῦ χαρακτῆρός του.

Ἡ πρᾶξις τοῦ δράματος ἐπροχώρησεν ἐν τῷ αἱ ἐπεισοδίῳ κατὰ τοῦτο: δικρός ἐτάφη. Οἱ θεαταὶ γνωρίζουν ύπὸ τίνος. Ἄρα γε θὰ εὐρεθῇ ὁ δράστης; Πόσον τρομερά θὰ εἰναι ἡ τύχη του μετὰ τὴν ἔξαλλον τοῦ Κρ. δργήν! Ἐν τέλει τοῦ ἐπεισοδίου ἡ ἐναγώνιος τῶν θεατῶν προσδοκία ἔχει τεραστίως αὐξηθῆ.

ΝΟΗΜΑ: Ὁ χορὸς παρασυρθεὶς ἔκ τοῦ, ὡς ὑπὸ τοῦ φύλακος ἔξετεθη, μυστηριώδους τρόπους τῆς ταφῆς τοῦ νεκροῦ ἔκφραζει τὴν γνώμην, μήπως τὸ ἔργον εἰναι ἔκ θεοῦ. Τοῦτο δῆμος ἔξοργιζει δεινῶς τὸν Κρ., δοτις κατὰ σκαιόν τρόπον δεινούντις ὅτι ἡ ταφὴ ἐνὸς ἀσεβοῦς καὶ ἔχθροῦ τῆς πατρίδος, οἷος ὁ Πολ., δὲν δύναται νὰ εἰναι ἔργον τῶν θεῶν. Ἀποδίδει δὲ ταῦτην εἰς τοὺς φύλακας, οἵτινες ἐδωροδοκήθησαν ὑπὸ πολιτικῶν ἔχθρῶν του. Ἐν τέλει δὲ παρὰ τὰς ἐν προκεμένην διαμαρτυρίας τοῦ φύλακος ἀποχωρεῖ εἰσερχόμενος εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἀπειλῶν φοβερὰς κατὰ τῶν φυλάκων τιμωρίας, ἐν τούς δὲν ἀνακαλύψουν καὶ προσκομίσουν ἐνώπιον του τοὺς δράστας. Ὁ φύλακς ἐν τέλει ἀποχωρεῖ πρὸς τοὺς ἀγροὺς δηλῶν ὅτι, μετὰ τὴν ἀνέλπιστον σωτηρίαν του, δὲν πρόκειται πλέον νὰ τὸν ἐπανίδῃ ὁ Κρέων.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ. Ὁ Κρ. πλήρης δογῆς ἀποδίδει τὴν ταφὴν τοῦ νεκροῦ εἰς πολιτικὴν κατὰ τοῦ προσώπου του ἀντίδοσαν δωροδοκήσασιν τοὺς φύλακας, καθ' ὃν ἀπειλεῖ βαρείας κυρώσεις, ἐάν δὲν προσκομίσουν ἐνώπιον του τοὺς δράστας.

ΜΕΤΡΙΚΑ: ἐν στίχ. 284. πότερον | τρίβραχυς.
ἐν στίχ. 287. πόλεως συνιζάνεται.
ἐν στίχ. 308. "Αιδης συνιζάνεται.

ΠΡΩΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (στίχοι 332+375)

ΧΟ. Σ τροφὴ α') Πολλὰ (εἰναι) τὰ θαυμαστὰ (=δεινὰ) καὶ δῆμος τίποτε δὲν ὑπάρχει (=κούδεν πλεῖ) θαυμαστότερον ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον αὐτὸς (=τοῦτο) καὶ τὴν ἀφρίζουσαν θάλασσαν διασχίζει (=χωρεῖ πέραν πολιοῦ πόντου) μὲ τρικυμιάδη νότιον ἄνεμον (=χειμερίᾳ νότῳ) διερχόμενος (=περδῶν) κάτω ἀπὸ κύματα (=δέπτη οἰδημασιν), τὰ δόποια κατακλύζουσον (τὸ πλοῖόν του) (=περιβρυχίοισιν), καὶ τὴν μεγαλειοτάτην (=δημεραταν) μεταξὺ τῶν θεῶν, δῆλ. τὴν αἰώνιαν (=ἄφθιτον) Γῆν, τὴν ἀκαταπόνητον (=ἀκαμάταν), καταπονεῖ πρὸς δόφελός του (=ἀποτρύνεται), ἀροτριῶν (=πολεύων) (αὐτὴν) μὲ ἵππους καὶ ἡμιόνους (=ἐπιπείρω γένεται) διὰ τῆς περιστροφῆς τῶν ἀρότρων (=ἰλλομένων ἀρότρων) ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος.

'Αντιστροφὴ α') Καὶ τὸ γένος τῶν ἐλαφρόμυαλων πουλιῶν (=φῦλον κονφονόων δρνίθων) καὶ τὰ γένη (=ἔθνη) τῶν ἀγρίων θηρίων καὶ τὸ θαλάσσιον γένος (=εἰναίλιαν φύσιν) τοῦ πόντου μὲ δίκτυα νηματόπλεκτα (=οστείραιος δικτυωκλωστοις), ἀφοῦ (τὰ) συλλάβῃ (=ἀμφιβαλών), μεταφέρει (εἰς τὴν οἰκίαν του) (=ἄγει), αὐτὸς δὲ δόποιος εἰναι πολυμήχανος (=περιφραδῆς) ἀνθρώποις! Δαμάζει δὲ διὰ διαφόρων τεχνασμάτων (=μηχαναῖς) τὰ ἀγροδίαιτα δρεσσίβια θηρία (=ἀγρανίλον δρεσσιβάτα θηρόδες) καὶ τὸν ἔχοντα δασύτεριχον αὐχένα (=λασιαύχενα) ἵππον δαμάζει πρὸς δόφελός του (=δχμάζεται) διὰ περιτραχήλου· ζυ-

γοῦ (=ἀμφιλόφω ζυγῷ) καὶ τὸν δρεινὸν ἀκαταπόνητον (=ἀκμῆτα ταῦρον).

Σ τροφὴ β') Καὶ ἔναρθρον λόγον (=φθέγμα) καὶ ταχεῖαν ώς δάνεμος σκέψιν (=ἀνεμόν φρόνημα) καὶ διαθέσεις (=δργᾶς) πρὸς ρύθμισιν κοινωνικῆς διαβίωσεως (=ἀστυνόμους) ἔδιδαξεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον (=ἔδιδάξατο) καὶ (ἐπενόησε) νὰ ἀποφεύγῃ (=φεύγειν) τὰς ἐν ὑπαίθρῳ προσβολὰς (=ὑπαίθρια βέλη) τῶν παγετώνων (=πάγων), οἱ δόποιοι καθιστοῦν δύσκολον τὴν διανυκτέρευσιν (=δυσανάλων), καὶ τὰς προσβολὰς τῶν ραγδαίων βροχῶν [=δύσομβρα (βέλη)], αὐτὸς δὲ δόποιος εἶναι ἵκανὸς νὰ ἐπινοῇ τεχνάσματα διὰ πάντα (=παντοπόδος) ἀπροετοίμαστος (=ἄπορος) πρὸς οὐδὲν (κακὸν) βαδίζει ἐξ ἐκείνων, τὰ δόποια πρόκειται εἰς τὸ μέλλον νὰ τοῦ συμβοῦν [=τὸ μέλλον (ξυμβήσεσθαι)]. τὴν ἀποφυγὴν μόνον τοῦ θανάτου (=Ἄιδα φεῦξαι) δὲν θὰ ἐπιτύχῃ (=ἐπάξεται). Ἐχει δύμως ἐπινοήσει (=ξυμπέφρασται δὲ) διαφόρους τρόπους ἀποφυγῆς (=φυγᾶς) νόσων, αἱ δόποια δυσκόλως θεραπεύονται (=ἀμηχάνων).

Αντιστροφὴ β') Διαθέτων (δάνειθρωπος) (=ἔχων) τὸ περὶ τὰς τέχνας ἐφευρετικὸν πνεῦμά του (=τὸ μηχανόν τέχνας) παρὰ προσδοκίαν (=ἔπειδε ἐλπίδα) εἰς βαθμὸν κάπως σοφὸν (=οοφόν τι) σύρεται (=ἔσπει) ἄλλοτε μὲν πρὸς τὸ κακόν, ἄλλοτε δὲ πρὸς τὸ ἀγαθόν ἐὰν τιμῆ (=γεραιόρων) τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους (=νόμους χθονὸς) καὶ τὴν διάδοκον πρὸς θεούς καθιερωμένην δικαιοσύνην (=θεῶν τ' ἔνορον δίκαια), ἀπολαύει μεγάλης τιμῆς ἐν τῇ πόλει του [=δύπιτολίς (ἔστι)] ἐάν (δύμως) κανεὶς ἀναστρέφεται μέσα εἰς τὴν ἀνηθυκότητα (=ὅτως τὸ μὴ καλὸν ἔννεστι) λόγῳ τῆς ἀλογίστου τόλμης του (=τόλμας χάριν), εἶναι ἀπόβλητος τῆς πόλιτείας [=ἀπολίς (ἔστι)] ἐάν κανεὶς πράττῃ αὐτὰ (=ὅς τάδ' ἔρθετι), εἴθε μήτε σύνοικός μου νὰ γίνη (=παρέστιος μοι γένοιτο) μήτε νὰ ἔχῃ τὰς αὐτάς πολιτικάς πεποιθήσεις (μὲν ἔμε) [=φρονῶν ἵσσον (ἔμοι)].

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. Σ τροφὴ α') τὰ δεινὰ=τὰ προκαλοῦντα δέος, φύσιον μετ' ἐκπλήξεως, ἦτοι θαυμασμόν. πέλω καὶ πέλομαι (ἀμφίπολος—περιπολος)=κινοῦμαι, είμαι. πολιὸς δῆμορ. ἐπιθ. τῆς θαλάσσης (πολιὴ ἄλς)=ύπόλευκος δ. Δ. Σάρρος, μεταφραστής τῆς Ἀντιγόνης, τὸ ἀπέδωκε: λευκοκυματοῦσα. χειμέριος νότος=τρικυμισμένη νοτιά. περῶν μετ. ἐνεστ. τοῦ δ. περάω-ῶ=περγῶ. περιβρύχιον οἰδμα=φούσκωμα, κῦμα πανταχόθεν περιβάλλον (βρύχιος=βαθύς). τὰν ὑπερετάταν=τὴν υπερτάτην, μεγαλειοτάτην. γῆν ἀκαμάταν=γῆν μὴ κάμνουσαν, ἦτοι ἀκούραστον. ἄφθιτος (α+φθίνω)=δὲ μὴ ὑποκείμενος εἰς φθοράν, ἀφθαρτος, αἰώνιος. ἀποτρόνυμαι=πρὸς τὸ συμφέρον μου καταπονῶ τινα. πολεύω=ἀναστρέφω, ἀροτριῶ. ἴλλομαι (ἴλιγγος)=στρέφομαι βουστροφηδόν. ἵππειον γένος=ἵπποι καὶ ἡμίονοι.

Συντροφὴ α': πολλὰ... πέλει: κανονικῶς ἐπρεπε ἡ σύνταξις νὰ εἶναι ύποτακτική: πολλῶν δεινῶν ὄντων οὐδὲν πέλει δεινότερον ἀνθρώπουν. πέλει τὰ δεινὰ (ἄττ. σύντ.). πολλὰ (κατηγ.). καὶ οὐδὲν πέλει δεινότερον ἀνθρώπουν (β' δρ. συγκρ.). χωρεῖ τοῦτο (ἦτοι δάνειθρωπος) καὶ πέραν πολιον πόντου περῶν (τροπ. μετ.) ὑπὸ οἰδμασι περιβρυχίοισι, ἀποτρέπεται τε Γᾶν, τὰν ὑπερετάταν Θεῶν, ἄφθιτον, ἀκαμάταν, πολεύων (τροπ. μετ.) ἵππειώ γένει (δοτ. δργ.). ἴλλομένων ἀστράφων ἔτος ἐσ τοῖς.

Αντιστροφὴ α') κονφόνους=δὲ ἐλαφιόδυμαλος. δύνις=πτηνόν. ἀμφιβάλλω=θέτω γύρω-γύρω. ἔθνη=εἰδη. ἄγριος=δὲ ἐν ἄγροις ζῶν. θήροθηρόδες=θηρίον. εἰνάλιος (ποιητ. τυπ.)=ἐνάλιος (ἐν+ἄλς)=θαλάσσιος. φύσις=γένος. σπεῖρα δικτυόνηλωστος=δίκτυο νηματόκλωστον. περιφραδῆς (περιφράσσομαι)=λίαν συνετός, εύφυής, πολυμήχανος. μηχανὴ=τέχνασμα, ἐπινόημα. ἄγρανδος=δὲ ἐγροῖς αὐλίζομενος, ἀγροδίαιτος. δρεσσοβάτας (δρωρ. τύπ.) γεν. ἐν. τοῦ ἐπιθ. δρεσσοβάτας-βάτης=δρεσσίβιος. δὲ λασιάσχην-ενος=(λάσιος+ανχήν)=δὲ ἔχων πυκνήν χαίτην. δχμάζομαι (θέμ. ἔχ. τοῦ δρ. ἔχω)=δαμάζω πρὸς ὠφέλειάν μου. ζυγὸς ἀμφίλοφος=ζυγὸς περὶ τὸν

τράχηλον. **οὐρειος** (Ιων. τύπ. ἀντὶ ὄρειος)=βουνήσιος. **ἀκμῆς - ητος** (ἀ+ κάμω)=ἀκούραστος.

Συντακτ. σειρά: ἄγει τε περιφραδής ἀνήρ (τὸ ὑποκ. ὡς παράθεσις ὑπὸ τύπον ἐπιφωνήσεως) φῦλον (περιληπτικῶς) κονφονόων δρνίθων καὶ ἔθνη ἀγρίων θηρῶν φύσιν τε εἰναλίαν πόντον ἀμφιβαλῶν (χρον. μετ.) σπείραις δικτυοκλώστοις (δοτ. δργ.). **Κρατεῖ** δὲ (δό περιφραδής ἀνήρ) ἀγράνιον θῆρας δρεσσιθάτα (ἀντικ.) μηχαναῖς (δοτ. δργ.) δχμάζεται τε (δό περιφραδής ἀνήρ). λασιάνχενά τε ἵππος οὐρειόν τε ἀκμῆτα ταῦρον (ἀντικ.) ἀμφιλόφῳ ζυγῷ (δοτ. δργ.).

Στροφ. β') φθέγμα -τος=ἔναρθρος λόγος, γλῶσσα. ἀνεμόεν (ἀνεμέτις) φρόνημα=πτερωταὶ ίδεαι (διὰ τὴν ταχύτητα καὶ εὐκίνησιν, ποὺ διακρίνει τὸν κόσμον τῶν ίδεῶν). **δρεγή**=όρμη τῆς ψυχῆς πρός τι. **ἀστυνόμος δρεγή** (δρεγασμὸς)=όρμη πρὸς τακτοποίησιν τοῦ ἀστεως, τρόπος διακυβερνήσεως τῆς πόλεως. **δύσομβρα βέλη**: ἀντὶ: δυσαύλων δύμβρων βέλη. **ἔδιδαξαν** (ἀδρ. α' μέσ. ἀλληλοπ.):=ἔδιδαξεν δὲ εἰς τὸν ἄλλον. βέλη ὑπαίθρια δυσαύλων πάγων=κτυπήματα τῶν παγετώνων καθιστώντων δύσκολον τὴν ἐν ὑπαίθρῳ παραμονήν. **παντοπόρος** (πᾶς+περῶ)=δό τὰ πάντα ἔξευρίσκων, τετραπέρατος, πολυμήχανος. **ἀποδος**=ἀμήχανος, ἀσπλος. "Αἰδα γεν. ἐν.=Άδου. φεῦξις=ἀποφυγή. ἐπάξεται μέλλει. μέσος. τοῦ ἐπάγομαι=κατορθῶ πρὸς ὠφέλειαν μου. **ἀμήχανος νόσος**=δυσθεράπευτος ἀσθένεια. φυγὰς αἰτ. πληθ. τοῦ δν. ή φυγή. **ξυμπέφρασται** παρακ. μέσος. τοῦ ρ. **συμφράζομαι**=ἐπινοῶ διὰ ποικίλων συνδυασμῶν καὶ κοινῆς συνεργασίας.

Συντ. σειρά: **Ἐδιδάξατο** (δό ἀνήρ), **παντοπόρος**, (παράθεσις ὑπὸ τύπον ἐπιφων. πρὸς ἔκφρασιν τῆς καταπλήξεως) καὶ φθέγμα καὶ ἀνεμόεν φρόνημα καὶ ἀστυνόμους δρεγὰς καὶ (ἔδιδαξαν) φεύγειν βέλη ὑπαίθρια καὶ δύσομβρα δυσαύλων πάγων (γεν. ὑποκ.). **Ἐρχεται** (δό ἀνθρωπος) ἐπ' οὐδὲν τὸ μέλλον **ἀποδος** (κατηγ.) οὐκ ἐπάξεται μόνον φεῦξιν "Αἰδα (γεν. ἀντικ. εἰς τὸ φεῦξιν). **ξυμπέφρασται** δὲ (ἄνθρωπος) φυγὰς ἀμηχάνων νόσων (γεν. ἀντικ. εἰς τὸ φυγάς).

'Αντιστρ. β') τὸ μηχανόεν=τὸ ἐπινοητικόν. **τέχνας** (γεν. ἐν. τοῦ δν. ή τέχνη)=τῆς τέχνης. ὑπὲρ ἐλπίδα=περισσότερον παρ'. δ', τι ἥλπιζε. ποτὲ μὲν... ἄλλοτε δὲ=ἄλλοτε μὲν... ἄλλοτε δέ. γεραίρω (τὸ γέρας)=τιμῶ. νόμοι χθόνος=οἱ νόμοι τῆς γῆς, οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι. θεῶν δίκαια=θεῶν δίκη=θεία δικαιοσύνη. **ὑψίπολις**=δό ύψηλὴν ἐν τῇ πόλει θέσιν κατέχων. **ἀπολίς**=δό μὴ ἔχων πόλιν, ὁ κακὸς πολίτης. **τόλμας χάριν** ὀναστροφὴ προθ.=χάριν τόλμης=πρὸς ἰκανοποίησιν τῆς αὐθαδείας (του). **παρέστιος**=δό καθήμενος παρὰ τὴν αὐτὴν ἐστίαν, σύνοικος. δ φρονῶν **ἴσον** (ἐμοί)=δό ἔχων τὰς αὐτὰς πολιτικὰς ίδεας (μὲν ἔμε). **ἔρδω**=πράττω.

Συντ. σειρά: **ἔχων** (ἐνδοτ. μετ. α') (δό ἀνθρωπος) τὸ μηχανόεν (ἀντικ.) **τέχνας** (γεν. ἀντικ. εἰς τό: μηχανόεν). **σοφὸν** (κατηγ.) τι (ἐπιτείνει τὸ σοφά). ὑπὲρ ἐλπίδα, **ἔρπει** (δό ἀνθρωπος) ποτὲ μὲν (ἐπι) κακόν, ἄλλοτ' ἐπ' ἐσθόλων. γεραίρων (ὑποθ. μετ.) νόμους χθονὸς (γεν. κτητ.) **ἐνορχον** τε δίκαια θεῶν (γεν. κτητ.) (δό ἀνθρωπός ἐστιν) **ὑψίπολις** (κατηγ.) **ἀπολίς** (ἐστιν ἔκεινος), διτρ. **ξύνεστι** (ὑποθ. ἀναφ. πρότ.) τὸ μή καλὸν (ὑποκ.) χάριν τόλμας (ἀναγκ. αἰτ.). δις **ἔρδει** τάδε, γένοιτο μοι μήτε παρέστιος μήτε φρονῶν (κατηγ.) **ἴσον** (ἐπιθ. διορ. συστ. ἀντικ.=ἴσα φρονήματα) (ἐμοί).

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ. Τὸ α' στάσιμον ἀποτελεῖ ὕμνον πρὸς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, τὸ ὅποιον ἐπετέλεσε μεγάλας πτήσεις καὶ καταπληκτικὰς κατακτήσεις. Τεραστία εἰναι τοῦ ἀνθρώπου ἡ δύναμις· ὑπέταξε τὴν ἀψυχον καὶ τὴν ζωϊκὴν φύσιν, συνεκρότησε κοινωνίαν, πολιτείαν, θαυμαστὸν σύστημα ύψηλῶν ίδεῶν. Παρὰ ταῦτα δὲν συμβαδίζει πάντοτε εἰς τὰς πράξεις του μὲ τὴν ἀρετὴν. Πολλάκις ἀποξενοῦται τοῦ ήμικοῦ νόμου. "Ἐν βασικὸν συναίσθημα ἀποπνέει τὸ ἔσμα τοῦτο: τὸν θαυμασμόν. Δὲν λείπει καὶ ποιά τις μελαγχολία ἔξι-

ἀφορμῆς τῆς διαπιστώσεως, ὅτι δὲ ἄνθρωπος ἵσταται ἀνίσχυρος πρὸ τοῦ θανάτου. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ περιορίζεται ἐκ τῆς διαπιστώσεως, ὅτι παλαίει ἀποτελεσματικῶς κατὰ «*ἄμηχάνων νόσωι*». Μελαγχολικάς βεβαίως σκέψεις δύναται νὰ γεννήσῃ ἡ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀσματος διαπίστωσις, ὅτι δὲ πνευματικὴ καὶ ύλικὴ πρόοδος τοῦ ἀνθρώπου δὲν συμβαδίζει καὶ πρὸς τὴν ἡθικήν του τελειοποίησιν, πρὸς τὴν ἀποτελεσματικήν κατάκτησιν τῆς ἀρετῆς. Γενικῶς ὅμως αἱ μελαγχολικαὶ αἴσται σκέψεις συμπνίγονται μέσα εἰς τὰς γραφικωτάτας εἰκόνας, τὰς ἔκφραζόσας τὸν θαυμασμὸν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ίσχυν. Οὕτω ἐν τῷ συνόλῳ τὸ αἱ στάσιμον δημιουργεῖ εὔάρεστον ψυχικὴν κατάστασιν εἰς τοὺς θεατὰς ἀναγκαίαν προκειμένου οὗτοι μετ' δλίγον νὰ παρακολουθήσουν τραγικὰ γεγονότα. Ἀποτελεῖ δὲ τοῦτο τὸν ἀντίοδα τοῦ β' στασίμου, ὅπου δὲ ἀνθρωπος παρίσταται ώς πλάσμα δυστυχές καὶ ἀνίσχυρον πρὸ τῆς δργῆς τῶν θεῶν. Νοηματικά καὶ συναισθηματικά, δηλαδὴ ψυχολογικά, τὸ αἱ στάσιμον συνδέεται μὲ τὸ αἱ ἐπεισόδιον. Ή κατάπληξις δηλ. ποὺ ἔγεννηθη εἰς τὴν ψυχὴν τῶν γερόντων ἐκ τῆς παρατόλμου καὶ θαυμαστῆς πράξεως τῆς ταφῆς τοῦ νεκροῦ, τὴν ὁποίαν δὲ φύλαξ περιγράψε, ἀπετέλεσε τὴν ψυχικὴν παρόρμησιν, διὰ νὰ φάλῃ δ χορὸς τὸ παράτολμον καὶ τὸ ἐπινοητικὸν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Ἄπο αἰσθητικῆς πλευρᾶς τὸ ἀσμα τοῦτο χαρακτηρίζεται κυρίως διὰ τὴν *ζωηρότητα* καὶ *γραφικότητα* τῶν εἰκόνων, τὰς ὁποίας διποτῆς δημιουργεῖ κυρίως μὲ τὴν χρῆσιν ρημάτων κατὰ χρόνον *ίστορικὸν ἐνεστῶτα*, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν παρελθούσας πράξεις, ἔκτυλισσομένας εἰς τὸ παρόν, μὲ τὴν ἄφθονον χρῆσιν τῶν *χαρακτηριστικῶν καὶ γραφικῶν ἐπιθέτων* μὲ τὰς *περιφράσεις* καὶ ἀντιθέσεις «*πολλὰ τὰ δεινὰ κοῦνδον δεινότερον*» ὡς ἐπανάληψις τῆς ἔννοίας τοῦ δέοντος ἔκφράζει ὅλην τὴν κατάπληξιν τοῦ χοροῦ. Τὸ αὐτὸς ἔκφράζεται καὶ μὲ τὰς κατωτέρω ἐπιφωνήσεις: *περιφραδῆς ἀνὴρ* (στ. 348) καὶ *παντοπόρος* (στ. 359).

στ. 334—337: ‘Η εἰκὼν χαρακτηριστικὴ τῆς πάλης τοῦ ἀνθρώπου πρὸς κυριαρχίαν τῆς τρομερᾶς δυνάμεως τῆς θαλάσσης.

στ. 338—9: *Γάν νπερτάταρ, ἄφθιτον ἀκαμάταν ἀποτρέπεται*: Ισχυρὸς ἀντίθεσις ἔκφράζουσα τὸ μέγεθος τοῦ ἀγώνος, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως.

στ. 343—52: Παρατήρησε τὰς περιφράσεις: *φύλον ὁργίθων, εἰναλίαν φύσιν πόντουν* καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὴν γραφικότητα τῶν ἐπιθέτων δημιουργούντων ζωηράν τὴν εἰκόνα τῆς πάλης διὰ τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τοῦ ζωικοῦ βασιλείου.

στ. 354—59: παρατήρησε τὸ πολυσύνδετον (*καὶ· καὶ· καὶ· καὶ· καὶ*) μὲ τὸ διποτὸν ἔκφράζεται τὸ πολύπλοκον, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγεθος τῶν κατακήσεων. *παντοπόρος—ἄπορος ἐπ' οὐδὲν ἔρχεται*: σχῆμα ἐκ παρασλήλου πρὸς ἔμφασιν τῆς ἔννοίας. ‘*Αἰδα φεῦξιν οὐκ ἐπάξεται*: παρατήρησε ὅτι τὸ β. ἐτέθη κατὰ χρόνον μέλλοντα, διὰ νὰ δηλωθῇ, ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον δὲ ἀνθρωπος θά ἀποτύχῃ εἰς τὸν ἀγώνα του κατὰ τοῦ θανάτου.

φυγὰς νόσων ἀμηχάνων: δξύμωρον.

νψίπολις—ἄπολις: ἀντίθεσις.

οὕτω *ξύνεστι τὸ μὴ καλόν*: τὸ ρ. *ξύνεστι δημιουργεῖ* ίσχυρὰν πρωποποιίαν τοῦ κακοῦ ἀναστρεφομένου μὲ τὸν ἀνθρωπὸν.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. —*χωρεῖ κατ'* ἀρχὰς διὰ μονοξύλων καὶ σχεδιῶν. *χειμερίων νότῳ* τὰς μεγαλυτέρας ἐν τῇ ἐλλήν. Θαλάσση τρικυμίας προκαλεῖ δὲ νότος ἄνεμος. *Γάν νπερτάταν* ἡ γῆ ἐκ τῶν πρώτων ἐθεοποιήθη, ὃς καὶ δὲ οὐρανὸς, προκαλέσασα τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν εὐφορίαν της. ‘*Ἐθεωρεῖτο* ἡ μεγάλη μήτηρ τοῦ Διὸς καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, δονομασθεῖσα Γαῖα, Ρέα, Κυβέλη, Γῆ μήτηρ, Δημήτηρ. Ἡτο αὐτῇ τέκνον τοῦ Χάους. *ἄρρων*: τὸ ἄρροτρον εἶναι ἥδη γνωστὸν εἰς τὸν Ὄμηρον.

στ. 351—2. ἔππον· ταῦθον τὰ ζῷα ταῦτα ἔθεωρεῖτο, δτὶ πρῶτοι τὰ ἔδάμασαν οἱ Ἀθηναῖοι. φθέγμα ὁ ἔναρθρος λόγος, βασικὴ προϋπόθεσις διὰ τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τὸ πῶς ἔδημιουργήθη ἡ γλῶσσα ἥριζον ἥδη οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι. Ἀλλοι ὑπεστήριζον δτὶ ἡ γλῶσσα ἐγένετο θέσει, ἄλλοι δὲ φύσει. Ο Σοφοκλῆς φάίνεται ἐνταῦθα δεχόμενος, δτὶ ἡ γλῶσσα εἶναι δημιούργημα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅχι τῆς φύσεως. Τοῦτο ὑπεστήριζον οἱ Ἐλεᾶται φιλόσοφοι καὶ ὁ Πυθαγόρας. Ἡ ἐπιστήμη σήμερον δέχεται δτὶ ἡ γλῶσσα εἶναι ἀποτέλεσμα μακροχρονίου ἔξελιξεως ἐκ κοινωνικῆς ἀνάγκης, ὑπαρχούσης δμῶς τῷ ἀνθρώπῳ ἐμφύτου σχετικῆς προδιαθέσεως. ἀνεμόνεν φρόνημα ὁ κόσμος τῶν ἰδεῶν ταχειῶν καὶ εὐκινήτων, ὃς ὁ ἄνεμος. ἀστυνόμους δργάς ἐδιδάξατο ὁ Ἀριστοτέλης παρετήρησεν δτὶ ὁ ἀνθρώπως εἶναι φύσει «πολιτικόν» δηλαδὴ κοινωνικὸν ζῷον, «ὅ δὲ μὴ ἡ θηρίον ἡ θεός». Εἶχε λοιπὸν ὁ ἀνθρωπὸς τὴν φυσικὴν προδιαθέσιν διὰ τὴν συγκρότησιν κοινωνίας καὶ πολιτείας, αἱ δποῖαι δμῶς διὰ τῆς ἀλληλεπιδράσεως ἐν μακρῷ χρόνῳ διεμορφώθησαν. Ἡ διαμόρφωσις τῆς ἐννόμους τάξεως, δηλ. τῆς πολιτείας, ἀποτελεῖ βασικὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ, τοῦ ὑλικοῦ, τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ ἡθικοῦ. ὑπαλήθρια καὶ δύσομβρα βέλη δυσαύλων πάγων. Ἔκακουχεῖτο δ ἀνθρωπὸς, ἐν ὑπάλθρῳ ζών, ὅπὸ τῶν παγετώνων καὶ τῶν βροχῶν. Ο Σοφοκλῆς εἰκονίζει ἐνταῦθα τὸν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν στέγην καὶ τὴν ἐνδυμασίαν. *Αἰδα μόνον... οὐκ ἐπάξεται—ἀμηχάνων νόσων φυγάς ξυμπέφρασται.* Μέσα εἰς τὰς φράσεις αύτὰς ἔκλεισεν διάγας τραγικὸς δλον τὸν τραγικὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀγῶνα κατὰ τοῦ θανάτου. Ἡ διάιτα, ἡ γυμναστική, ἡ ιατρική εἶναι αἱ μηχαναὶ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τῶν νόσων, δχι δμῶς καὶ κατὰ τοῦ ὑπερτάτου νόμου, τοῦ θανάτου. νόμους χθονὸς—ἔνορκον θεῶν δίκαιαν τὸ πρῶτον εἶναι τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον, τὸ δεύτερον εἶναι τὸ θεῖον δίκαιον. Τὸν ἀνθρωπὸν θέλει δ χορὸς νά τηρῇ καὶ τὸ ἀνθρώπινον καὶ τὸ θεῖον δίκαιον. Τίθα γίνη δμῶς δταν ταῦτα συγκρούωνται, δπως ἐν τῇ προκειμένῃ τραγῳδίᾳ; *Οταν ξύνεστι τὸ μὴ καλὸν δ χορὸς ἐννοεῖ τὸν δράστην τῆς ταφῆς τοῦ Πολυνείκους.*

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ: 18. πολλὰ τὰ δεινὰ κοῦδεν ἀνθρώπου δεινότερον πέλειν. 19. ἀπορος ἐπ' οὐδὲν ἐρχεται τὸ μέλλον. *Αἰδα μόνον φεῦξιν οὐκ ἐπάξεται.*

ΝΟΗΜΑ. Ο χορὸς ἐν τῷ α' στασίμῳ ἔκπληκτος ἀπὸ τὴν θαυμαστὴν καὶ παράτολμον πρᾶξιν τῆς ταφῆς τοῦ Πολυνείκους ὑμνεῖ τὸ παράτολμον, τὸ ὑψηπετὲς καὶ ἐπινοητικὸν τοῦ ἀνθρώπου. Παντοδύναμος εἶναι δ ἀνθρωπὸς. Υπέταξε τὴν ἀγψίαν θάλασσαν, ἐκυριαρχησε τῆς γῆς, τὴν δποίαν κατακουράζει διὰ τῆς καλλιεργείας, ώστε νὰ τῆς ἀποσπᾷ τὴν γονιμότητα. Ἐδάμασεν δλον τὸν ζωῶν κόσμον, τὰ πτηνά, τοὺς ἱχθῦς, τὰ ζῷα τῶν δρέων. Ἀνέπτυξε καὶ διεμόρφωσε τὸν θαυμαστὸν ἔναρθρον λόγον, ἐδημιούργησε τὸν ὑπέροχον κόσμον τῶν ἰδεῶν μὲ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἐδημιούργησε κοινωνίας καὶ πολιτείας, οἰκήματα καὶ ἐνδύματα κατὰ τῶν ἔχθρικῶν διαθέσεων τῆς φύσεως. Καταπολεμεῖ τὰς νόσους. Εἰς ἐν μόνον στέκει καὶ θὰ στέκῃ ἀνίσχυρος: ἐμπρὸς εἰς τὸν θάνατον. Παρ' ὅλην δμῶς αὐτὴν τὴν ὑλικὴν καὶ τὴν διανοητικὴν τοῦ ἀνάπτυξιν δὲν κατώρθωσε νά κατατήσῃ καὶ τὴν ἀρετὴν. Ο ἡθικός του βίος πυλαίει μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ καὶ τὸ κακὸν πολλάκις τὸν παρασύρει. Δὲν ἀκολουθεῖ πάντοτε δ ἀνθρώπως τὸ δίκαιον τὸ ἀνθρωπίνον καὶ τὸ θεῖον, ποὺ τοῦ ἔξασφαλίζει περίοπτον ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν. Μὲ τὸν κακὸν ἀνθρωπὸν ὁ χορὸς ἀπεύχεται οἰανδήποτε σχέσιν καὶ ἐν τῷ ίδιωτικῷ καὶ ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ. Ο χορὸς ὑμνεῖ τὴν ὑλικὴν καὶ διανοητικὴν πρόοδον τοῦ ἀνθρώπου, δ όποια δμῶς δὲν συμβαδίζει καὶ μὲ τὴν ἡθικὴν πρόσθδον αὐτοῦ.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (στίχ. 376-581)

α') στίχ. 376-440 ('Ο φύλαξ ὁδηγεῖ θριαμβευτικῶς τὴν Ἀντιγόνην πρὸ τοῦ Κρέοντος καὶ ἔξιστορεῖ τὸν τρόπον τῆς συλλήψεώς της).

ΧΟ. Ἄμφιταλαντεύομαι (=ἀμφινοῶ) (προσβλέπων) εἰς αὐτὸν ἔδω (=ἔσ τόδε), τὸ δόποιον εἶναι ἀκατανόητον θαῦμα (=δαιμόνιον τέρας) (ἢ: καταπληκτικὸν θαῦμα (εἶναι) αὐτὸν ἔδω, εἰς τὸ δόποιον διστάζω νὰ πιλεύσω) πῶς, ἐνῷ (τὴν) γνωρίζω (=εἰδός), νὰ προβάλω ἀντίρρησιν καὶ νὰ εἴπω ὅτι δὲν εἶναι (=ἀντιλογήσω οὐκ εἶναι) αὐτὴν ἔδω κόρη Ἀντιγόνη; Ωδὺ δυστυχισμένη καὶ (κόρη) δυστυχισμένου πατρός, τοῦ Οἰδίποδος, τέλερά γε συμβαίνει [=τὶ ποτέ (ἔστιν)]; Δὲν σὲ δῆγοῦν βέβαια (οὐκ ἄγονοι σέ γε), ἐπειδὴ, ὅπως φαίνεται (=δῆ), λίσως (=πον) ἀπειθαρχεῖς (=ἀπιστοῦσαν) εἰς τὰ βασιλικὰ προστάγματα (=τοῖς βασιλεοῖσι νόμοισι) καὶ ἐπειδὴ (σὲ) συνέλαβον (=καθελόντες) νὰ διαπράττῃς ἀσύνετα πράγματα (=ἐν ἀφροσύνῃ);

ΦΥ. Ἰδού (=ῆδε) εἶναι ἔκεινη, ἡ δόποια ἔχει διαπράξει τὸ ἔγκλημα: αὐτὴν ἔδω συνελάβομεν (=εἷλομεν) νὰ θάπτῃ (τὸν νεκρόν) ἀλλὰ ποῦ (εἶναι) δὲ Κρέων;

ΧΟ. Ἰδού (=ῆδε) ἐπικαίρως (=εἰς δέον) ἔξέρχεται πάλιν (=περὶ ἄψορρος) ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα.

ΚΡ. Μὰ τί συμβαίνει; Μὲ ποῖον περιστατικὸν (=ποίᾳ τύχῃ) συνέπεσεν ἡ παρουσία μου (=προύβην ἔνυμετρος);

ΦΥ. Βασιλεῦ, διὰ τοὺς ἀνθρώπους τίποτε δὲν ὑπάρχει, τὸ δόποιον μποροῦν νὰ ἀρνηθοῦν μεθ' ὅρκου ὅτι δὲν θὰ γίνη =ἀπώμοτον: διότι (ἢ δευτέρᾳ) σκέψις (=ἢ πίνοια) διαφεύδει τὴν (πρώτην) γνώμην π.χ. (=ἔπει) ἔγω διεκρήτιτον (=ἔξηγοντον) ὅτι μὲν δυσκολίαν τέλος πάντων, (=σχολῆ ποθ') θὰ ἐπιστρέψω (=ἥξειν ἀν) ἔδω (=δεῦρο) ἔνεκα τῶν ἰδικῶν σου ἀπειλῶν, ἔξι αἵτίας τῶν δόποιών τότε ἐδοκίμασα μεγάλην λύπην (=ἔχειμάσθην): οὐχ ἥττον δύμως (=ἄλλα). ἐπειδὴ (=γὰρ) η χαρὰ ἡ ἀνέλπιστος [=ἐκτὸς (ἐλπίδων)] καὶ παρὰ προσδοκίαν (=παρὸς ἐλπίδας) οὐδὲν ὁμοιάζει (=εοικε) κατὰ τὸ μέγεθος (=μῆκος) πρὸς ἄλλην εὐχαρίστησιν, ἔχω ἔλθει (=ῆκω), μολονότι εἰχον δρκισθῆ (=καὶ περὶ ὃν ἀπώμοτος δι' ὅρκων) (ὅτι δὲν θὰ ἐπιστρέψω), δῆγων αὐτὴν ἔδω τὴν κόρην, ἡ δόποια συνελήφθη (=καθηγέθη) περιποιουμένη τάφον. Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν (=ἐνθάδε) δὲν ἔγινε κλήρωσις (=κλῆρος οὐκ ἐπάλλετο), ἀλλὰ τὸ εύρημα (=θούρματον) τοῦτο εἶναι ἰδιόκον μου καὶ ὅχι ἄλλου (τινός). Καὶ τώρα, βασιλεῦ, ἀφοῦ παραλάβῃς διδοῖς (=αὐτὸς) αὐτὴν, κατὰ τὴν θέλησίν σου (=ώς θέλεις), καὶ ἀνάκρινε καὶ ἔξέταξε: ἔγω δύμως δικαιοῦμαι (=δίκαιος εἰμι) νὰ ἀπαλλαγῶ (=ἀπηλάχθω ἐλεύθερος) τῶν τιμωριῶν (=κακῶν), αἱ δόποιαι εἶναι σχετικαὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν (=τῶνδες).

ΚΡ. Μεταφέρεις δὲ αὐτὴν κατὰ ποῖον τρόπον (=τῷ τρόπῳ) (καὶ ποῦ (=πόθεν), ἀφοῦ (τὴν) συνέλαβες;

ΦΥ. Αὐτὴν ἔθαπτε τὸν ἀνθρώπων ὅλα (πλέον) γνωρίζεις.

ΚΡ. Ἐπρά γε ἔχεις σαφῆ συνείδησιν τῶν λεγομένων σου (=ἢ καὶ ξυνιεῖς) καὶ εἶναι ἀκριβῆ (=λέγεις ὁρθῶς), δσα λέγεις;

ΦΥ. ("Ἐχω σαφῆ συνείδησιν τῶν λεγομένων), διότι βέβαια εἶδον αὐτὴν νὰ θάπτῃ τὸν νεκρόν, (τὴν ταφὴν) τοῦ δόποιου σὺ ἀπηγόρευσες [=δν σὺ ἀπεῖπας (θάπτειν)]. ἄρα γε ὁμιλῶ καθαρὰ καὶ ξάστερα (=ἔνδηλα καὶ σαφῆ);

ΚΡ. Καὶ κατὰ ποῖον τρόπον ἔγινεν ἀντιληπτὴ (=δρᾶται) καὶ συνέλθη ἐπ' αὐτοφώρῳ (=καπίληπτος ἡρέθη);

ΦΥ. Κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἔξετυλιχθῇ ἡ ὑπόθεσις· μόλις δηλαδὴ ἐπανήλθομεν (=ὅπως γὰρ ἤκουεν) ἔχοντες ἀκούσει τάς φοβεράς ἔκει-

νας ἀπειλάς (=ἐπηπειλημένοι τὰ δεῖν' ἔκειν') ἀπὸ σέ, ἀφοῦ ἐσαρώσαμεν (=σήραντες) ὅλην τὴν κόνιν, ἡ δοία ἐκάλυπτε τὸν νεκρὸν (=νέκυν), καὶ ἀφοῦ ἀπεγυμώσαμεν, δπως πρέπει (=εὖ), τὸ σαπισμένο (=μυδῶν) σῶμα, ἑκαθῆμεθα εἰς τὰ πλευρὰ τῆς κορυφῆς τῶν βράχων (=ἄκρων ἐκ πάγων) προφυλαγμένοι ἀπὸ τὸν ἄνεμον (=ἀνέμημοι), ἔχοντες ἀποφύγει τὴν ἔξ αὐτοῦ δυσοσμίαν, μήπως προσβάλῃ (τὴ μύτη μας) (=μή βάλῃ), ἐνῷ ἐσκούνταγεν (=κινῶν) ὁ (ἔνας) ἄνδρας τὸν (ἄλλον) ἄνδρα διὰ νῦ μένη ἄγρυπνος (=ἔγερτι) μὲν ὑβριστικάς ἀπειλάς (=ἐπιρρόθοις κακοῖσιν), (προσέχοντες) μήπως κανεὶς παραμελήσῃ (=εἴ τις ἀκηδήσοι) τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐπιπόνου αὐτοῦ ἔργου (=πόνου τοῦδε). Αὐτὰ διήρκουν (=ῆν) τόσον (μόνον) χρόνον, ἔως ὅτου (=ἔστ') ὁ λαμπρὸς κύκλος τοῦ ἥλιου ἤλθει καὶ ἐστάθη εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ (=ἐν αἰθέρι μέσῳ) καὶ ὁ καύσων ἥρχιζε νὰ καίῃ (=καῦμ' ἔθαλπε·) καὶ τότε αἰφνιδίως (μία) ἀνεμοζάλη (=τυφώς), ἀφοῦ ἐσήκωσεν (=ἀείρας) ἐκ τῆς γῆς ἀνεμοστρόβιλον (=σκηντόν), θεόπεμπτον κακὸν (=οὐάδιον ἄχος), ἔγέμισε (=πίμπλησι) τὴν πεδιάδα ἀποκόπτουσα (=αικίζων) ὅλον τὸ φύλλωμα (=φόβην) τοῦ πεδινοῦ δάσους (=πεδιάδος ὕλης), συγχρόνως δὲ (=ἐν δὲ) ὁ ἀπέραντος οὐρανὸς (=μέγας αἰθήρ) ἐκαλύψθη (=ἐμεστρώθη) (ἀπὸ τὸν ἀνεμοστρόβιλον), ἀφοῦ δὲ ἐκλείσαμεν τὰ μάτια μας (=μύσαντες), πειριμέναμε νὰ περάσῃ τὸ θεῖον κακὸν (=εἴχομεν θείαν τόσον). Καὶ ἀφοῦ αὐτὸ τὸ κακὸν ἔπαισε (=ἀπαλλαγέντες τοῦδε) μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου, ἡ κόρη διακρίνεται (=ὅρᾶται) καὶ ἐκβάλλει μετὰ θρήνου (=κάνανακωνέται) ὅξειαν κραυγὴν (=δέννων φθόγγον) πικραμένου πτηνοῦ (=πικρᾶς σριθος), καθὼς (θρηνεῖ), ὅταν ἵη (=βλέψῃ) τὴν κλίνην τῆς φωλεᾶς του (=λέχος εὐνῆς) χωρὶς νεοσούς (=οὐδφανὸν νεοσοῦν), ὃστε νὰ μείνῃ ἀδειανὴ (=νενῆς) ἔτσι ἀκριβῶς (=δεῖ) καὶ αὐτή, καθὼς βλέπει τὸν νεκρὸν ἀπογυμνωμένον (=ψιλὸν) (ἐκ τοῦ χώματος), γοερῶς ἐστέναξεν (=γόοισιν ἔξφυμωξεν) καὶ (=δεῖ) ἐξέσπασεν εἰς φοβεράς κατάρας (=ἐν+ἡράτο ἀράς κακάς) κατ' ἔκείνων, οἱ δοῖοι εἰχον κάμει τὴν πρᾶξιν (αὐτήν). Καὶ ἀμέσως διὰ τῶν χειρῶν (της) μεταφέρει ξηράν (=διψίαν) κόνιν καὶ ραντίζει δλόγυρο (=στέφει) τὸν νεκρὸν μὲν τριπλᾶς σπονδάς (=τριστόνδοιοι χοαῖοι) ἀπὸ σφυρήλατο χάλκινο κανάτι (=ἔξ εὐνχοτήτους χαλκέας πρόχον), ἀφοῦ τὸ ἐσκήκωσεν ὑψηλὰ (=ἄρδην). Καὶ ἡμεῖς, ὅταν (τὴν) εἰδομεν, ριπτόμεθα ἐπάνω της (=ἴμεσθα) καὶ (=δεῖ) ἀμέσως συλλαμβάνομεν δλοι μαζί (=σὺν θηραμέθα) αὐτὴν (=νιν) χωρὶς καθόλου νὰ ἔχῃ ταραχῆ (=οὐδὲν ἐκπεπληγμένην), καὶ (τὴν) ἀνεκρίνομεν (=ἡλέγχομεν) καὶ διὰ τὰς προηγουμένας (=τὰς πρόσθεν) καὶ διὰ τὰς τωρινὰς (=τὰς νῦν) πράξεις της· καὶ τίποτε δὲν ἡροεῖτο (=ἄπαρον καθίστατο), πρᾶγμα τὸ ὅποιον δι' ἐμὲ τούλαχιστον (ἥτο) συγχρόνως καὶ εὐχάριστον καὶ δύσηντρὸν (=ἄμ' ἡδεως καλγεινῶς ἄμα). Διότι τὸ νὰ ἔχῃ μὲν κανεὶς δὲ διδοῖς ἀποφύγει τὰς δυστυχίας (εἶναι) παρὰ πολὺ εὐχάριστον πρᾶγμα, τὸ νὰ δηγῇ δύμως τὰ ἀγαπητὰ πρόσωπα εἰς τὴν δυστυχίαν (εἶναι) δύσηντρόν ἐν τούτοις δύμως (=ἄλλα) εἶναι ἴδιον τοῦ χαρακτῆρός μου (=έμοι πέφυκεν) νὰ θεωρήσω (=λαβεῖν) δλα αὐτὰ ὡς κατώτερα (=ησσο) ἀπὸ τὴν ἰδικήν μοι σωτηρίαν.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ δαιμόνιος = δ ὑπερβαίνων τὰς ἀνθρωπίνους δυνάμεις, ὑπερφυσικός, ἀπίστευτος, **τέρας**=πᾶν ὅ,τι ἐκφεύγει τῆς κανονικῆς τάξεως τῶν πραγμάτων, θαῦμα ἀπίστευτον. **ἀμφινοῶ**=καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη προσβλέπω, ἀμφιταλαντεύομαι. ἐσ δ **δαιμόνιον** τόδε βραχυλογία=τόδε (ὑποκ.). (ἐστὶ) **δαιμόνιον τέρας** (κατηγ.) εἰς δ ἀμφινοῶ· κατ' ἄλλους τὸ **δαιμόνιον τέρας** παράθεσις εἰς τὸ τόδε. **εἰδὼς** (μτχ. ἔναντ.). ἐνν. **οὐσιαν** (μτχ. κατηγ.) πῶ.. **ἀντιλογήσω** ἀπορημ ὑπότ. **παῖδα** δνομ. ἡ **παῖς**=ἡ κόρη. **Οἰδίπόδα** γεν. ἐν. τοῦ δνομ. δ **Οἰδίπόδα** (δωρικῶς)=δ Οἰδίπους. τί ποτε· ἐνν. (ἐστι) ἀπιστοῦσαν—καθελόντες μτχ. αἰτιολ. **νόμοις** ἀντικ. **καθελόντες** μτχ. ἀορ. β' τοῦ **καθαιρῶ**=καταλαμβάνω ἐπ' αὐτοφώρῳ.

384 συντ. σειρά: ἔκεινη ἡ (ἐ)ξειργασμένη (ἐπιθ. μετ.) τοῦργον (ἀντικ.) ἔστιν ἥδε (κατηγ.). Θάπτουσαν μτχ. κατηγ. ἄψωρος (ἄψ ἐπίρρ.=πάλιν+φέω) =δό πρός τά δύσιω ἐρχόμενος (ἐπιρρημ. κατηγ.) ἐσ δέον ἐπιρρ. σημ.= ἐπικαίρως. ξύμμετρος =συμμετρικός, ισόχρονος. προύβην =προέβην. ποία .. τύχη; συντ. σειρά: προύβην ξύμμετρος (κατηγ.) ποίᾳ τύχη; (δοτ. ἀντικ.), ἀπώμοτον (ἀπόδυνυμι)=ἔκεινο δύπερ δι' ὅρκου ἀποφαίνεται τις δτι εἰναι ἀδύνατον νά γίνη. ἡ ἐπίνοια=ἡ ἐπερχομένη γνώμη, ἡ δευτερα σκέψις. ἐπεῑ ἐπεδηγηματικός σύνδεσμος, συνήθως ἐν ἀρχῇ διηγήσεως σχολῆ ἐπιρρ. διορ. τρόπου.

390. ἄν: ὁ δυνητ. αὐτὸς σύνδ. κατ' ἄλλους μὲν ἀνήκει εἰς τὸ ἔξηχον, κατ' ἄλλους δὲ εἰς τὸ ἥξειν κατὰ τὸ ὄμηρ. κεν ἡ ἄν, τὸ συντάσσου δὲ μετὰ μέλλοντος, δύπερ ἀνάττικον. ἔξανχῶ=καυχῶμαι, διακηρύττω δημοσίᾳ. ταῖς σαῖς ἀπειλαῖς ἀναγκαστ. αἴτιον. αἰς ποιητ. αἴτιον.

392-393 συντ. σειρά: ἀλλὰ γάρ (=ἐπειδή), δταν αἰτιολογῇ τά ἐπόμενα δηλ. τὸ ἥκω. ἡ χαρὰ ἡ ἑκτός (έλπιδος) καὶ ἡ παρ' ἐλπίδας ἔσικεν οὐδὲν ἄλλη ἥδονῆ (ἀντικ.) μῆκος (αἰτ. τοῦ κατά τι). ἔσικεν παρακ. μὲ σημ. ἐν. τοῦ εἶκω. δι' ὅρκων ἀπώμοτος (ἐνεργ. σημ. κατηγ.) πλεονασμὸς πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἔννοιας. καίπερ ἀν ἐνδοτ. μετ. καθηρέθῃ ἀρ. α' παθ. τοῦ καθαιροῦμαι=κατελήφθη. τάφον (σύστοιχ. ἀντικ.) κοσμοῦσα (κατηγ. μετ.) =θάπτουσα. ἐμὸν κατηγ. θοῦρμαίον=τὸ ἔρματον ὅνομ. οὐσιαστ. ἐκ τοῦ ἐπιτ. ἔρματος (=δ τοῦ ἔρμοῦ)=καλὸν εὔρημα ὀφειλόμενον εἰς τὴν εὕνοιαν τοῦ ἔρμοῦ.

401. δίκαιος εἰμι (προσωπ. ἀντι ἀπροσώπου)=δίκαιον ἔστι. ἐλεύθερος (κατηγ.) ἀπηλλάχθαι (πλεονασμὸς) ἀπαρεμφ. παρακ. παθ. τοῦ ἀπαλλάσσομαι. κακῶν ἀντικ.

401. τῷ τρόπῳ; =τίνι τρόπῳ; λαβὼν χρον. μετ. ἡ ἐπίρρ. ἐρωτ.= πράγματι, ἀρά γε; ξυνιεῖς β' προσ. δριστ. ἔνεστ. τοῦ συνίημι (έξ οθ: σύνεσις—συνετός)=έννοω καλῶς.

404. ἴδων αἰτιολ. μετ. τὸν νεκρὸν ἀντικ. τῆς κατηγ. μετχ. θάπτουσαν, καθ' ἔλξιν περιελήφθη εἰς τὴν ἀναφ. πρότασιν. ἀπείπας ἀρ. τοῦ ἀπαγορεύω. καπίληπτος (κατηγ.)=καὶ ἐπίληπτος (ἐπιλαμβάνομαι)=ό ἐπὶ τῷ ἔργῳ καταληφθείς. δπως χρον. σύνδ.=δταν, μόλις (βλ. καὶ στ. 253). ἐπηπειλημένοι μτχ. παρακ. τοῦ ἐπαπειλοῦμαι.

408. συντ. σειρά: ἐπηπειλημένοι (μτχ. τροπ.) πρός σοῦ (ποιητ. αἴτ.) ἔκεινα τὰ δεινά (σύστ. ἀντικ.=τὰς δεινὰς ἀπειλάς). σύραντες μτχ. χρονικὴ ἀρ. τοῦ ρ. σαΐδω=σαρώνω (σάρωθρον). δ νέκυς=δ νεκρός. μυδῶν μετ. ἔνεστ. γεν. οὐδετ. τοῦ ρ. μυδῶν=είμαι ύγρός, στάζω ἐκ σήψεως, σήπομαι. εδ=δπως πρέπει. καθήμεθα παρατ. ἄκρων ἐν πάγων ἀντι: ἀκροῖς ἐν πάγοις=έπι πάγων ἄκρων (κατηγ. διορ.)=εἰς τὰ πλευρὰ τῶν κορυφῶν τῶν βράχων (πάγος) ἐκ τοῦ πήγυνυμι=βράχος πρβλ. "Ἄρειος πάγος. ὑπήνεμοι (κατηγ.)=προφυλαγμένοι ἐκ τοῦ ἀνέμου (τὸ ἀντίθετον: προσοήνεμος).

412. συντ. σειρά: πεφευγότες (μτχ. τροπ.) δσμὴν (ἀντικ.) κατὰ πρόληψιν. ἀπ' αὐτοῦ, μὴ βάλῃ ἐνδοιαστ. πρότ. (ένν. ἡμᾶς ἡ δομὴ) κείται κατὰ πλεονασμόν. ἐγερτὶ ἐπίρρ. ἐκ τοῦ ἐγείρω=ἀγρύπνως. ἐπίρροθος= ὑβριστικός. ἐπιρροθοῖς κακοῖσιν δοτ. δργ. εἰ τις ἀκηδῆσοι (εὔκτ. μέλλ. τοῦ ἀκηδέων=παραμελῶ) πλαγ. ἐρωτ. πρότ. πόνον ἀντικ. ἔστε (χρον. σύνδ.) κατεστή=μχρις δτου ἐγκατεστάθη. αἰθήρ=ούρανός. καῦμα=καύσων. δ τυφώς, -ῶ (τύφω=καπνίζω, ἔκατμίζω)=μανιώδης ἀνεμος, θυελλα (πρβλ. τὸ μεταγενέστερον=τυφών). δ σκηπτός (σκήπτω=στηρίζω, σκηπτρον)=ἀνεμοστρόβιλος, κεραυνός. ἀείρας μετ. χρονικὴ τοῦ ποιητ. ρ. ἀείρω (ἰων. τύπος ἀττ. αἴρω)=σηκώνω. οὐράνιον ἄχος (ἄχνυμι) παράθεσις εἰς τὸ σκηπτόν=ούρανία μῆνις, θεομηνία. αἰκίζω (αἰκία)=κακοποιῶ

κατακόπτω. ή φόβη=τὸ φύλλωμα, κόμη. ὑλη=τὰ δένδρα. αἰκίζων (μετ. χρον. δηλοῦσα συγχρονισμὸν) πᾶσαν φόβην ὑλης (γεν. κτητ. εἰς τὸ φόβην) πεδιάδος (ἐπιθ. διορ. εἰς τὸ ὑλης). ἐν (ἐπιρρ. σημ.) δὲ=προσέτι δέ, συγχρόνως δέ. μύσαντες χρον. μτχ. δόρ. τοῦ βρ. μύσω (καὶ καμμύσω)=κλείω τοὺς δφθαλμούς (μύώψ). εἴχομεν=ὑπεμένομεν.

422. τοῦδε (ὑποκ.) ἀπαλλαγέντος : γεν. ἀπόλυτος χρονικὴ=ἀφοῦ αὐτὸ (τὸ κακὸν) ἔπαισε. κάνακωνει (κρᾶσις) καὶ ἀνακωκύει=καὶ ἐκβάλλει θρηνώδη κραυγήν. λέχος εὐνῆς=ἡ κλίνη τῆς φωλεᾶς=ἡ φωλεά.

423—425 συντ. σειρά : δρᾶται (ιστορ. ἐν. ή παῖς καὶ ἀνακωκύει δξὺν φθόγγον πικρᾶς δρυνθος, ὡς ὅταν (δρυνις) βλέψῃ λέχος εὐνῆς (προληπτ. κατηγ.) δρφανὸν (κατηγ.) νεοσσῶν (γεν. ἀντικ.) χαῦτη (κρᾶσις)=καὶ αὔτη. ψιλὸν (ἐνν.: τῆς κόνεως) : κατηγ. ὡς δρᾶ χρον. πρότ. ἐξφωμαξεν ἀδρ. τοῦ ἐξοιμώζω=στενάζω. ἐκ.. ἥρατο (τμῆσις προθ.) τοῦ ἐξαρώμαι ἀράς (σύστ. ἀντικ.) κακάς=ἔξεστόμιζε φοβεράς κατάρας. χεροῖν δοτ. δργαν. εὐκρότητος (εὖ+κροτώ) =δ κτυπμένος καλῶς, διὰ τῆς σφύρας, κομψός. πρόσχον γεν. ἐν. τοῦ δνόμ. ἥπρόχονς (προ+χέω)=ἡ ὅδρια, τὸ κανάτι. χαλκέας=χαλκῆς. ἄδρην ἐπιρρ. ἐκ τοῦ αἰρω=σηκωτά, ἀπὸ ψηλά. χῆμεες (κρᾶσις)=καὶ ἡμεῖς χοαῖσι δοτ. δργαν. ἵέμεοθα ἐπικός σχηματισμὸς α' πρόσ. ἐνεστ. τοῦ ἵεμαι=ριπτόμεθα ἐναντίον της. νιν αἰτ. προσ. ἀντ. γ' πρόσ. κοινοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ. σύν.. θηρώμεθα (τμῆσις προθ.) =συλλαμβάνομεν. ἐκπεπληγμένην κατηγ. μετ. λόγῳ τοῦ θηρώμεθα παθ. παρακ. τοῦ ἐκπελήττομαι. ἀπαρνος καθίσταμαι τινος=ἀρνοῦμαι τι. ἀπαρνος κατηγ. οὐδενὸς γεν. ἀντικ. τοῦ ἀπαρνος. ἥδεως=ἀλγεινῶς=πρὸς χαράν—πρὸς λύπην.

437. τὸ πεφενγέναι (ὑποκ. τοῦ ἐννοούμενου : ἔστι). αὐτὸν (=μὲ αὐτὸν) ὑποκ. τοῦ πεφενγέναι. ἀλλὰ πάντα... σωτηρίας : συντ. σειρά. ἀλλὰ πέφυκε ἐμοὶ (δοτ. προσ.) λαβεῖν (ὑποκ. τοῦ πέφυκε) πάντα ταῦτα (ἀντικ. τοῦ λαβεῖν) ἥσσων καὶ ἥσσονα αἰτ. πληθ. οὐδ. τοῦ ἐπιθ. μικρὸς (κατηγ.) τῆς ἐμῆς σωτηρίας (β' ὅρ. συγκρ.)

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ. 376—383: συναίσθημα δδυνηρᾶς καταλήξεως καταλαμβάνει τὸν χορόν. ὅτι γυνὴ ἦτο δ δράστης καὶ δῆ καὶ συγγενής τοῦ Κρ. Ἐν ταύτῳ ἐκφράζει καὶ βαθεῖαν συμπάθειαν διὰ τὴν δυστυχῆ κόρην: ὡ δυστηρος καὶ δυστήρου πατρός. Τὸ ἀσύνδετον τοῦ λόγου εἰς τὴν δρχήν καὶ αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐρωτήσεις τοῦ χοροῦ ἐκφράζουν ὅλην τὴν ταραχὴν καὶ τὴν δδυνηράν κατάπληξιν του.

384—385. ἀγρία χαρὰ πλημμυρίζει τοῦ φύλακος τὴν ψυχήν. ἥδε... τήνδε ἐν ἀρχῇ τῶν στίχων. Αἱ προτάσεις ἀσύνδετοι ἐκφράζουν τὴν ἐκ τῆς χαρᾶς ταραχὴν του' ἰδε καὶ 396—397.

387. Δύο ἐρωτήσεις ἐν τῷ αὐτῷ στίχῳ δεικνύουσαι ταραχὴν καὶ ἀνυπομονησίαν.

391. ἐχειμάσθην : μεταφορικῶς ἐκ τῆς τρικυμίας, ἵνα αἰσθητοποιήσῃ τὸν μεγάλον τρόμον του.

392. ἐκτὸς καὶ παρ' ἐλπίδας χαρά : τὸ ζεῦγμα καὶ δ πλεονασμὸς τὴν μεγάλην χαράν.

397. ἐμὸν—οὐκ ἄλλου : σχ. ἐκ παραλλήλου πρὸς ἔμφασιν τῆς ἐννοίας.

399—400. καὶ κρίνε—κατέξελεγχε—ἐλεύθερος ἀπηλλάχθαι: πλήρης ἀναλγησία διὰ τὴν τύχην τῆς Ἀντ. καὶ ἀπόλυτος φιλαυτία τοῦ φύλακος.

401. τῷ τρόπῳ πόθεν λαβεῖν; δύο ἐρ. ἐν μιᾷ προτ. ἀσυνδέτως πρὸς δῆλωσιν τῆς ἐμπαθοῦς χαρᾶς τοῦ Κρ.

402. πάγιος ἐπίστασαι : ἡ βραχύτης τῆς ἀπαντήσεως δεικνύει τὴν θρασύτητα καὶ τὸ ἀλιξονικὸν τοῦ φύλακος, δστις ἔχει ὄφος θριαμβευτοῦ.

403. Ἡ ἐρώτησις ἔκφράζει τὸ πόσον μέγα καὶ ἀπίστευτον φαίνεται τὸ γεγονός εἰς τὸν Κρ.

405. Ἡ ἐρώτησις μὲν κάποιον πικρὸν τόνον, διότι ἡ ἀξιοπιστία τοῦ ἔτεθη ἐν ἀμφιβόλῳ.

408. τὰ δεῖν' ἔκειν': παρήχησις, διτι δηλ. ἀντηχοῦν ἀκόμη εἰς τὸ διτα του ἔκειναι αἱ ἀπειλαί.

409—412. Ἡ περιγραφὴ δεικνύει τὴν ἀναισθησίαν τῶν φυλάκων πρὸ τοῦ μακαρίου θεάματος τοῦ σεσηπότος νεκροῦ.

415—21. Ἡ δλη περιγραφὴ διακρίνεται διὰ τὸ ὑπερβολικόν διότι λέξεων ἀρχαϊκῶν ζητεῖ νὰ προκαλέσῃ κατάπληξιν (*τυφών—ἀείρας—σκηνπτόν—ἄχος—φόβην—θείαν νόσον*), ἔτι δὲ δημιουργεῖται ὥραία ἀντίθεσις ἐνῷ ἡ φύσις μαίνεται, ἡ Ἀντιγ. ἀπτότος προχωρεῖ εἰς τὸ καθῆκόν της.

423—428. Ἡ παρομοίωσις ἔκφράζει δλην τὴν μητρικὴν καὶ οὐχί ἀπλῶς τὴν ἀδειφικὴν τῆς Ἀντιγ. στοργὴν πρὸς τὸν νεκρόν. ἔξφωμαξεν—ἔξηρατο: ἡ πρόθεσις (ἔξ) ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τῶν ρήμάτων καὶ ἔκφράζει οὕτω ἐντονώτερον τὸ μέγεθος τοῦ πόνου τῆς Ἀντιγ. χοαι τρισπονδοι ποικιλία, διότι χοαι καὶ σπονδαι εἰναι τὸ αὐτό. ἴεμεοθα—θηραμεθα: τὰ ρήματα ἔκφράζουν δλην τὴν χυδαιότητα τῶν φυλάκων, τόσον ἀντίθετον πρὸς τὴν τρυφερότερα τῆς ἡρωΐδος.

433—435. Διὰ τῶν φράσεων τούτων ὁ φύλαξ ἔκφράζει δλον τὸ μεγαλεῖον τῆς ἡρωΐδος, ἀταράχου ἐν τῇ ἔκτελέσει τοῦ καθήκοντος.

436. ἡδέως—καλλιεινᾶς: δξύμωρον, ἔκφράζον τὴν ἐν αὐτῷ σύγκρουσιν ἀντιθέτων συναισθημάτων.

439—440. Μετ' ἀναισθήτου εἰλικρινείας ἔκφράζει τὸ ἐγωιστικόν καὶ φιλόψυχον τοῦ χαρακτῆρός του.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. Ἀπὸ τοῦ στ. 376—581 εἰναι τὸ β' ἐπεισόδιον. Δὲν είχε προφθάσει δ Χορὸς νὰ τελειώσῃ τὴν φράσιν τῆς ἀποδοκιμασίας του διὰ τὸν δράστην τῆς ταφῆς καὶ ίδου βλέπει παρερχομένους διάτης ἀριστερᾶς παρόδου τὴν Ἀντιγ. δηγουμένην ὑπὸ τοῦ φύλακος. Οἱ ἀνάπαιστοι 376—383 ρύθμιζουν τὸ βῆμά της. Καθ' δλην τὴν διάρκειαν τῆς διηγήσεως τοῦ φύλακος ἡ Ἀντιγ. κρατεῖ σκυθρωπήν τὴν κεφαλῆν πρὸς τὸ ἔδαφος ἔξ ἀγανακτήσεως πρὸς τὸν μὴ σεβόμενον τὸ δίκαιον τῶν νεκρῶν. **δαίμονες** θεότητες μεταξὺ θεῶν καὶ ἀνθρώπων. **θοῦρματον** τὸ ἔρματον καὶ ἔρματον κατ' ἀρχάς ήτο σωρὸς λίθων ἀνὰ τὴν ὑπαιθρὸν ἐπέχων θέσιν βωμοῦ τοῦ Ἐρμοῦ. ἔτι δὲ είχε καὶ πρακτικὴν σημ. καθοδηγήσεως τῶν δοιοπορούντων, ἵσως δὲ καὶ καθαρισμοῦ τῶν δόῶν, διότι ὑπεχρεούντο οἱ ἀνθρωποι διερχόμενοι πρὸ αὐτῶν νὰ αὐξήσουν τὸν σωρὸν κατὰ ἔνα λίθον. Ἐπίσης λέγεται διτι, δταν πολλοὶ δμοῦ εὔρισκον καποιο εύρημα, ἔφωναζον: **κοινὸς Ἐρμῆς**, διεκδικοῦντες τὸ ἀναλογοῦν ἕκάστῳ ἐκ τοῦ εύρήματος.

415—416. Ὁ ποιητὴς μᾶς μεταφέρει ήδη εἰς ὅραν μεταμεσημβρινήν, διότι τοῦτο ἀπαιτεῖ διὰ δραματικὴ ἔξέλιξις, ἐνῷ εἰς τὴν πραγματικότητα διαφρεύσας ἀπὸ τῆς α' ἐμφανίσεως τοῦ φύλακος χρόνος ήτο ἔλαχιστος.

421. **μύσαντες...** λόγω τοῦ κονιορτοῦ δικαιολογεῖται οὕτω διατὶ δὲν ἀντελήθησαν ἀμέσως τὴν Ἀντιγ.

431. **τρίσπονδοι χοαι** βλ. στ. 247 αὗται προσεφέροντο ἡ ἀνακατωμέναι ἐντός πρόχου ἡ καὶ χωριστὰ μὲ ἐστραμμένον τὸ πρόσωπον πρὸς Δυσμάς, δηλ. εἰς τὸν Ἀδην. Ἡ Ἀντιγ. προέβη εἰς τὴν ταφὴν διὰ δευτέραν φορὰν ἡ διὰ τὴν ἀπογύμνωσιν τοῦ νεκροῦ ἡ διὰ λόγους ποιητικῆς οἰκονομίας, ἵνα ἐπ' αὐτοφώρῳ συλληφθῆ καὶ δις ἐμφανίσθῃ δ φύλαξ, **φίλους** λόγω τῆς βασιλικῆς καταγωγῆς τῆς Ἀντιγ.

ΑΙΓΑΙΟΦΘΕΓΜΑΤΑ: 20. «βροτοῖσιν οὐδὲν ἔστ' ἀπώμοτον».

21. «ψεύδει γὰρ ἡ ἐπίνοια τὴν γνώμην» καὶ ἄλλως
«αἱ δεύτεραι πινακίδες σοφῶτεραι» Εὔριπιδης.

22. «ἡ γὰρ ἑκτὸς καὶ παρ' ἐλπίδας χαρὰ ἔσικεν
ἄλλῃ μῆκος οὐδὲν ἥδονή».

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ. Συμπληροῦται θαυμασίως ύπό τοῦ ποιητοῦ ἡ ἥθογράφησις τοῦ φύλακος. Τὸν εἰδομεν πρότερον δειλὸν καὶ τρέμοντα, πονηρὸν καὶ φιλόψυχον, φλύαρον καὶ ἀναιδῆ. Οἱ τρόποι του καὶ τώρα παραμένουν οἱ αὐτοί, ἀλλ᾽ εἰς βαθὺδόν εἰντονώτερος: βαναυσότερος καὶ χυδαιότερος παρουσιάζεται, τελείως ἀνάλγυητος, ἀπολύτως φιλόψυχος. Δι᾽ αὐτὸν ἐν καὶ μόνον ύπάρχει, τὸ ἔγώ του, ἡ σωτηρία του.

Διὰ τοὺς ἄλλους γνωρίζειν νὰ ἔκδηλώνη κάποιαν συμπάθειαν μόνον, ἐφ' ὅσον δὲν ζημιούται ὁ ἴδιος. «Ἔχει τώρα τὸ ὄφος τοῦ θριαμβευτοῦ, θρασέως ἐπαιρόμενος διὰ τὸ κατόρθωμά του. Ὁμιλεῖ μὲ τόνον ἀξιωματικόν, χωρὶς βεβαίως καὶ τώρα ν' ἀποφεύγῃ τὸ γνώμολογικόν καὶ τὸ φλύαρον. Ὁμιλεῖ πρὸς τὸν Κρ.—ἐνώπιον τοῦ ὄποιου πρότερον ἔτρεμεν—ώς ἵσος πρὸς ἵσον, ὃν μὴ ἀνώτερος, μολονότι ἔχει ἀκόμη ἀνησυχίαν, μέχρις ὅτου ἀκούσῃ παρὰ τοῦ τυράννου, δτι εἰναι «βαρεῖνς αἰτίας ἐλεύθερος». Μὲ κατατίνη ἥδονήν περιγράφει τὴν σύλληψιν τῆς 'Αντ., τὴν ὄποιαν μολαταῦτα ἀποκαλεῖ φίλην (στ. 438). Εἰναι δὲ τούπος τοῦ φιλόψυχου, πού θυσιάζει τὰ πάντα εἰς τὸ ἔγώ του.

Διὰ τῆς τόσον θαυμασίας διαγραφῆς τοῦ ἥθους τοῦ φύλακος ὁ ποιητὴς φωτίζει ἐντονώτερον τὸ ἥθος τῆς ἡρωΐδος. Ἀτρόμητη ἐκείνη μέσα εἰς τὸν ἀνεμοστρόβιλον ἐκτελεῖ τὸ καθῆκον τῆς «οὐδὲν ἐμπεπληγμένη». Αὐτὴ θυσιάζει ἡρέμα τὸν ἔσυτόν της διὰ τοὺς ἄλλους, ἐνῷ τῶν θεατῶν τώρα ἡ ἐναγώνιος προσδοκία γίνεται δύσνηρά καὶ κορυφοῦται. Γνωρίζουν τὸν χαρακτῆρα τῆς ἡρωΐδος. Δὲν θὰ κύψῃ τὴν κεφαλὴν πρὸ τοῦ τυράννου. Συναίσθημα ἀποστροφῆς δοκιμάζουν ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ φύλακος. Αὕτα ίδιαιτέρας μνείας ἡ δεξιοτεχνία τοῦ ποιητοῦ εἰς τὴν ἥθογραφίαν τῶν προσώπων εἰς κατιούσαν κλίμακαν ἀπὸ τοῦ ὄψους τῆς ἡθικῆς καὶ τῆς αὐτοθυσίας τῆς 'Αντιγ. κατερχόμεθα εἰς τὴν δειλήν ἀρετὴν τῆς 'Ισμήνης, εἰς τὴν ύποκριτικὴν ἀρετὴν τοῦ Κρέοντος, εἰς τὴν κολακευτικὴν δουλοφροσύνην τοῦ χοροῦ καὶ τέλος εἰς τὸν ἀτομικὸν ἔγωισμὸν τοῦ φύλακος.

ΝΟΗΜΑ. Μὲ δύνηράν κατάπληξιν ὁ χορὸς βλέπει τὸν φύλακα ὁδηγοῦντα τὴν 'Αντ., ἐνῷ δὲ Κρ. «ἔς δέον» ἔξερχεται καὶ πάλιν τῶν ἀνακτόφων.

Μὲ-θριαμβευτικὸν ὄφος ὁ φύλακος χωρὶς περιστροφὰς ἀναγγέλλει εἰς τὸν Κρ., τὴν εὐχάριστον εἰδησιν: «Ἴδού ἡ δράστις τῆς ταφῆς, τῆς διαταγῆς ἡ παραβάτις! Συνελήφθη ἐπ' αὐτοφύῳ θάπτουσα τὸν νεκρὸν. Ἀνέλπιστον τὸ εὑρῆμα καὶ ἀνέλπιστος ἡ χαρὰ του. Ἰδικόν του είναι τὸ εὑρῆμα καὶ δίκαιον διὰ τούτο νὰ ἔχῃ ἀπαλλαγὴ πάσης τιμωρίας. Μὲ ἐμπαθῆ χαρὰν δὲ Κρέων ζητεῖ λεπτομερείας τοῦ τρόπου καὶ τοῦ τόπου τῆς συλλήψεως. Καὶ δὲ φύλακος μὲ ἥδονήν μὴ ἀποκρυπτομενῆν διηγεῖται ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον τῆς φρουρήσεως. Ἐκαθάρισαν τὸν νεκρὸν ἀπὸ τὸ ζῶμα, ποὺ πρότερον εἶχε ωφελῆ μυστηριωδῶς ἐπ', αὐτοῦ, καὶ ἀγουστον ἐκ τοῦ μακρόθεν παρηκολούθουν. Τὴν μεσημβρίαν ἔξεσπασεν οὐράνιον ἄχος, ἀγρία ἀνεμοθύελλα καὶ μόλις αὖτη παρῆλθεν, ἡ 'Αντιγόνη ἐφωράθη θάπτουσα πάλιν τὸν νεκρὸν καὶ προσφέρουσα τρισπόνδυνος χορός. Συνελήφθη. Ἀτάραχος ὡμολόγησε τὰ πάντα. Λυπηρὸν βέβαια τοῦτο, 'Αλλ', ἐμπρὸς εἰς τὴν ίδικήν του σωτηρίαν «γαῖα πυρὶ μιχθήτω»!

ΠΕΡΙΔΗΨΕΙΣ. 1. *Η ὑπὸ τοῦ φύλακος προσαγωγὴ τῆς 'Αντιγ. ἐνώπιον τοῦ Κρέοντος καὶ 2. 'Αφήγησις αὐτοῦ περὶ τοῦ τρόπου τῆς συλλήψεως τῆς.

ΜΕΤΡΙΚΑ : ἐν στίχ. 418 οὐράνιον | ἄχος | τρίβραχυς.
 ἐν στίχ. 419 πίμπλησι πε δι | τρίβραχυς.
 ἐν στίχ. 420 ὅλης | πέδια | τρίβραχυς.

β') στίχ. 441+525 ('Ομολογία Ἀντιγ. καὶ σύγκρουσις αὐτῆς πρὸς τὸν Κρ.).

ΚΡ. Σὲ λοιπὸν (ἐρωτῶ), σέ, ἡ ὁποία κλίνεις (=νεύνουσα) τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἔδαφος, διμολογεῖς ἢ ἐπιμόνως ἀρνεῖσαι (=καταργῇ) (λέγουσα) ὅτι δὲν ἔχεις πράξει αὐτά;

ΑΝΤΙΓ. Καὶ ὁμολογῶ ὅτι ἔπραξα (αὐτὰ) καὶ δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι δὲν (τὰ ἔπραξα).

ΚΡ. (στρεφόμενος πρὸς τὸν φύλακα) Σὺ μὲν μπορεῖς νὰ πηγαίνῃς (=κομίζοις ἀν σεαντόν), ὅπου (=οὗ) θέλεις, ἀπηλλαγμένος ἐντελῶς (=ἐλεύθερον ἔξω) τῆς βαρείας κατηγορίας (=αἰτίας) σὺ δὲ εἰπέ μου, ὅχι ἐν ἑκτάσει, ἀλλ' ἐν συντομίᾳ ἔγνώριζες (=ῆδησθα) ὅτι εἶχε διακηρυχθῆ νὰ μὴ πράττῃ (κανεὶς) τὰ δσα ἔπραξες (=τάδε);

ΑΝΤΙΓ. (Τὸ) ἔγνώριζον καὶ πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ (τὸ γνωρίζω) [=τὶ δ' οὐκ ἔμελλον (εἰδέναι)]; Διότι ἤσαν πασίγνωστα.

ΚΡ. Καὶ δύως (=δῆτα) εἰχεις τὴν τόλμην νὰ παραβαίνῃς αὐτοὺς τοὺς νόμους;

ΑΝΤΙΓ. (Μάλιστα), διότι δὲν ἦτο ποσῶς (=οὐκ ἦν τι) ὁ Ζεὺς ἐκείνος, δὲν ὁποῖος ἔξεδωσε δι' ἐμέ αὐτὴν τὴν ἀπαγορευτικὴν διαταγὴν (=οὐκ ηγούντας ἐμοὶ τάδε), οὔτε ἡ Δίκη ἡ συγκατοικοῦσα μετὰ τῶν θεῶν τοῦ κάτω κόσμου, οἱ ὁποῖοι ὥρισαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων αὐτοὺς τοὺς νόμους, καὶ δὲν ἐφανταζόμην (=φῶμην) ὅτι ἔχουν τόσον μεγάλην ἴσχυν (=οὐθένειν τοσσούντον) τὰ ἰδιά σους κηρύγματα, ὡστε νὰ δύνησαι, ἐνῷ εἰσαι θητός, νὰ παραβῆς (=ὑπερδραμεῖν) τοὺς ἀγράπτους καὶ ἀσαλεύτους νόμους τῶν θεῶν. Διότι αὐτοὶ (=ταῦτα) δὲν ἔχουν ἴσχυν (=οὐκ ζῆ) ποσῶς (=τι) σήμερον βέβαια (=νῦν γε) καὶ χθές, ἀλλ' αἰώνιως (=ἀεὶ ποτε), καὶ κανεὶς δὲν γνωρίζει ἀπὸ πότε ἐφανερώθησαν (=έξ δτον 'φάνη). Διὰ τὴν παράβασιν αὐτῶν (=τούτων) ἔγώ δὲν εἰχον σκοπὸν (=οὐκ ἔμελλον) οὐδενός ἀνθρώπου φοβηθεῖσα (=δείσσασα) τὴν διάθεσιν (=φρόνημα), νὰ δινοβληθῇ εἰς τὴν ἀρμόζουσαν τιμωρίαν (=τὴν δίκην δώσειν) ἐνώπιον τῶν θεῶν διότι καλλιόπειας ἔγνωριζον (=ἔξῆδη) ὅτι θὰ ἀποθάνω—πᾶν δὲν δὲν εἰχεις ἐκδώσει τὴν προκήρυξίν σου ἀν λοιπὸν (=δὲ) θὰ ἀποθάνω πρὸ τοῦ πεπρωμένου χρόνου, ἔγώ ἐν ἀντιθέσει πρὸς σὲ (=ἀντε) θεωρῶ (τοῦτο) κέρδος; Διότι ὅποιος ζῇ, διποτες ἔγώ, ἐν μέσῳ πολλῶν δυστυχιῶν, πῶς αὐτός, ἀν ἀποθάνῃ (=κατθανὼν), δὲν ἀποκτᾷ κέρδος; Συμφώνως πρὸς αὐτά (=οὕτως) εἰς ἐμὲ τούλαχιστον οὐδεμίαν θλῖψιν προκαλεῖ [=εμοιγε παρ' οὐδὲν ἄλγος (εστὶ)] τὸ νὰ λάβω αὐτὸν τὸν θάνατον (=μόρον) ἀντιθέτως δύως (=ἄλλα), ἀν ἡθελον ὀνειχθῇ (=εἰ ἡνοχόμην) νὰ μείνῃ ἀτάφος νεκρός (=ἄθαπτον νέκυν) μετά τὸν θάνατόν του (=θανόντα) ὅ ἐκ τῆς ἰδικῆς μου μητρός (γεννηθεὶς ἀδελφός μου), δι' αὐτὸν (=κείνοις) θὰ ἐλυπούμην (=ἄν + ἀν ἥλγουν); διὰ τοῦτο δύως (=τοισδε δὲ) δὲν αἰσθάνομαι λύπην (=οὐκ ἀλγύνομαι). Εἰς σὲ δέ, ἀν φαίνωμαι τώρα ὅτι κατὰ τούχην διαπράττω μωρά πράγματα, ίσως (=σχεδόν τι) θεωροῦμαι μωρά (=μωρίαν ὄφλισκάνω) ἀπὸ μωρόν.

ΧΟ. Ὁ χαρακτὴρ τῆς κόρης (=τὸ γέννημα τῆς παιδὸς) ἀποκαλύπτεται ὅτι εἴναι σκληρὸς [=ώμοδν (ὸν)] (ώς προελθών) ἐκ σκληροῦ πατρός, δὲν γνωρίζει δὲ νὰ υποχωρῇ (=εἰκειν) πρὸ τῶν ἀτυχημάτων.

ΚΡ. (πρὸς τὸν χορὸν) Γνώριζε δύως βέβαια (=τοι) ὅτι τὰ λίαν ἄκαμπτα φρονήματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ταπεινοῦνται (=πίπτειν μάλιστα), καὶ δύνασαι νὰ ίδης (=εἰσίδοις ἄν) τὸν ἴσχυρότατον (=εγκρατέστατον)

σίδηρον, ἀφοῦ πυρακτωθῆ [=δπτὸν (ὅντα) ἐκ πυρός], ὥστε νὰ γίνῃ πολὺ σκληρός (=περισκελῆ), νὰ θραυσθῇ καὶ νὰ διαρραγῇ εἰς παρὰ πολλὰ τεμάχια (=πλείστα)· γνωρίζω ἀκόμη, διότι οἱ ἵπποι οἱ ὄποιοι εἶναι ἄγριοι, μὲν μικρὸν χαλινὸν ἔσωφρονίσθησαν (=καταρυνθέντας)· (αὐτὸς πάθη καὶ αὐτή), διότι δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον (=οὐκ ἐκπέλει) νὰ μεγαλοφοροῦ ἔκεινος, δ ὄποιος εἶναι δοῦλος τῶν ἀλλών (=τῶν πέλας). Αὕτη βέβαια (=δε) ἐγνώριζε μὲν καλῶς νὰ αὐθαδιάζῃ (=ὑβρίζειν) τότε, διότε δηλαδὴ παρέβαινε τοὺς ὑπάρχοντας νόμους, μετὰ τὴν πρᾶξιν της δὲ (=ἐπεὶ δέδοκεν), τοῦτο τὸ πρᾶγμα (=ῆδε) ἀποτελεῖ δευτέραν παρεκτροπὴν [=ὑβρίς δευτέρα (ἔστιν)], νὰ καυχᾶται δηλαδὴ δι' αὐτὰ καὶ, ἀν καὶ τὰ ἔπραξε (=δεδοκνίαν), νὰ ἐμπαίζῃ. Ἀλήθεια (=ἡ) τώρα ἐγὼ μὲν δὲν (εἰμαι) ἀνδρας, αὐτὴ δὲ (θὰ εἶναι) ἀνδρας, ἀν αὐτὴ ἡ βασιλικὴ μὲν ἔξουσία (=ταῦτα κράτη) θὰ ἔχῃ ταπεινωθῆ (=κελεσται) ὑπ' αὐτῆς ἔδω (=ῆδε) ἀτιμωρητὶ (=ἀνατι). 'Αλλ' εἴτε τυγχάνει (=κυρεῖ) (κόρη) τῆς ἀδελφῆς (μου) εἴτε πλησιεστέρα συγγενῆς (=δμαιμονεστέρα) ἐκ τοῦ ὅλου ήμῶν οἰκογενειακοῦ κύκλου τοῦ διατελοῦντος ὑπὸ τὴν ποοστασίαν τοῦ ἔρκειου Διός (=τοῦ παντὸς ἡμίν Ζηνὸς ἔργειον), καὶ αὐτὴ καὶ ἡ ἀδελφὴ (της) δὲν θὰ ἀποφύγουν (=οὐκ ἀλέξετον) τὸν κάκιστον θάνατον· διότι βεβαίως (=οὖν) καὶ ἔκεινην ἐξ ἵσου κατηγορῶ δι' αὐτὴν τὴν ταφήν, διότι δηλαδὴ ἐπρομελέτησε καὶ ἔξετέλεσε (ταύτην) (=βουλεῦσαν). Καὶ αὐτὴν (=νιν) καλέσατε, διότι εἴδον αὐτὴν πρὸ δλίγου (=ἄρτιως) ἐντὸς (τῶν ἀνακτόρων) νὰ ἔχῃ πολὺ ταραχθῆ (=λυσσώσαν) καὶ νὰ μὴ εἶναι κυρία τοῦ λογικοῦ της (=οὐκ ἐπήβολον φρενῶν). Συνηθίζει (=φιλεῖ) δὲ ἡ ψυχὴ ἔκεινων, οἱ δόποιοι οὐδὲν καλὸν μηχανεύονται ἐν τῷ κρυπτῷ (=τῶν μηδὲν ὁρθῶς ἐν σκότῳ τεχνωμένων), νὰ ἔχῃ συλληφθῆ (=ἥρησθαι) ἐκ τῶν προτέρων ὡς λαθραῖος κακοποιός (=κλοπέν). Ἄλλ, ὅμως μισῶ βέβαια καὶ σταν, ἀφοῦ συλληφθῇ κανεὶς (=ἀλούς τις) διαπράττων τὸ κακὸν (=ἐν κακοῖσι), ἔπειτα θέλη νὰ παριστάνῃ ὡς καλὴν (=καλλύνειν) τὴν κακήν του αὐτὴν πρᾶξιν (=τοῦτο). ΑΝΤΙΓ. Θέλεις κανένα μεγαλύτερον (κακὸν να μοῦ κάμης) ἀπό τὸ νὰ μὲ συλλάβῃς καὶ νὰ μὲ φονεύσῃς (=ἡ κατακτεῖναι μ' ἔλων); ΚΡ. Ἔγὼ τούλαχιστον (=μὲν) ὅχι ἐφ' ὅσον ἔχω τὴν σύλληψίν σου (=τοῦτο), ὅλα ἀνέξαιρέτως (τὰ) ἔχω.

ΑΝΤΙΓ. Διατί λοιπὸν βραδύνεις (νὰ μὲ φονεύσῃς); Διότι εἰς ἐμὲ ἐκ τῶν λόγων σου οὐδὲν εἶναι ἀρεστὸν καὶ εἴθε νὰ μὴ γίνῃ ποτὲ ἀρεστὸν· κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ εἰς οὲ οἱ λόγοι μου καὶ ἡ συμπεριφορά μου (=τάμα) δὲν ὑπῆρξαν ἀρεστά (=ἀφανδάνοντα ἔφη). Καὶ ἀλήθεια ἐκ ποίας ἄλλης πράξεως (=πόθεν) θὰ μποροῦσα νὰ ἀποκτήσω (=κατέσχον ἄν) φήμην τούλαχιστον (=γε) ἐνδοξοτέραν παρὰ ἀν ἔθαπτον (=ἡ τιθεῖσα ἐν τάφῳ) τὸν ἀδελφόν (μου); 'Η πρᾶξίς μου αὐτὴ (=τοῦτο) θὰ ὠμολογείτο (=λέγοιτ ἄν) ύφ' ὅλων τούτων ὅτι εἶναι ἀρεστὴ (=ἀνδάνειν), ἐάν ὁ φόβος δὲν ἔδενε τὴν γλώσσαν (των). 'Αλλά διύρωνος καὶ πολλὰ ἄλλα πλεονεκτήματα ἔχει καὶ ἐπὶ πλέον ἔχει τὴν ἔξουσίαν (=κάξεοιν αὐτῆς) νὰ πράττῃ καὶ νὰ λέγη, ὅσα θέλει.

ΚΡ. Σὺ μόνη ἀπὸ αὐτοὺς ἔδω τούς Θηβαίους φρονεῖς (=δεξ) τοῦτο; ΑΝΤΙΓ. Καὶ αὐτοὶ (τὸ) πιστεύουν, ἀλλὰ πρὸς χάριν σου συμμαζεύουν τὴν γλώσσάν των.

ΚΡ. Σὺ δὲν ἐντρέπεσαι, διότι (=εἰ) διαφωνεῖς (=φρονεῖς χωρὶς) πρὸς αὐτοὺς ἔδω;

ΑΝΤΙΓ. (Δὲν ἐντρέπομαι), διότι δὲν εἶναι καμμία ἐντροπὴ νὰ τιμῆσῃς τοὺς ἀδελφούς του.

ΚΡ. Δὲν (ῆτο) λοιπὸν [=οὐκουν (ῆν)] ἀδελφὸς καὶ δ ὡς ἀντίπαλος (τοῦ Πολυνείκους) φονεύθεις;

ΑΝΤΙΓ. Ἀδελφός, (γεννηθεὶς) ἀπό τὴν ίδιαν (μητέρα) καὶ ἀπό τὸν ίδιον πατέρα.

ΚΡ. Πῶς λοιπὸν ἀποδίδεις τιμὴν (=τιμᾶς χάριν) (εἰς τὸν Πολυνείκην), δ ὄποια μαρτυρεῖ ἀσέβειαν πρὸς ἔκεινον (τὸν Ἐτεοκλέα);

ΑΝΤΙΓ. Αὐτὰ δὲν πρόκειται νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ὁ φονευθεὶς νεκρός.
 ΚΡ. Ἀσφαλῶς (=τοι) (θὰ τὰ ἐπιβεβαιώσῃ), ἔὰν τιμῆς αὐτὸν (=σφε)
 ἔξ ἴσου μὲ τὸν ἀσεβῆ.

ΑΝΤΙΓ. ('Εξ ἴσου τὸν τιμῶ), διότι ποσῶς (=τι) δὲν ἐφονεύθη ὡς
 δοῦλος, ἀλλ' ὡς ἀδελφός (του).

ΚΡ. Βέβαια (=γε) (ὡς ἀδελφός του), ἔνῳ προσεπάθει νὰ καταστρέ-
 ψῃ τὴν χώραν μας (=τὴνδε γῆν) ἐκεῖνος δύμως (ἐχάθη) ἀμυνθεῖς ὑπὲρ
 αὐτῆς (=ἀντιστὰς ὑπερ).

ΑΝΤΙΓ. 'Ο Ἄδης δύμως τούλαχιστον ἔχει τὴν ἀξίωσιν (=ποθεῖ)
 νὰ ἐφαρμόζωνται οἱ νόμοι ἔξ ἴσου (δι' δλους).

ΚΡ. 'Αλλ' δύμως ὁ καλός δὲν εὑρίσκεται εἰς τὴν αὐτὴν μοῖραν
 [=οὐκ ἴσος (ἐστι)] μὲ τὸν κακόν, ὡστε νὰ τύχῃ τῆς αὐτῆς τιμῆς (=λαχεῖν).

ΑΝΤΙΓ. Ποιος γνωρίζει, ἀν εἰς τὸν "Ἄδην (=κάτωθεν) αὐταὶ αἱ δια-
 κρίσεις (θεωροῦνται) ὡς εὔσεβεῖς [=εὐαγή (ἐστι)]....

ΚΡ. Οὐδέποτε βέβαια δ ἔχθρος, οὕτε καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του,
 (εἶναι) ἀγαπητός.

ΑΝΤΙΓ. Δὲν ἔγεννήθην βέβαια διὰ νὰ συμμερίζωμαι τὴν ἔχθραν
 (=συνέχθειν), ἀλλ' (ἔγεννήθην) διὰ νὰ μετέχω τῆς ἀγάπης (=συμφιλεῖν).

ΚΡ. Ἀφοῦ λοιπὸν (=νυν) μεταβῆς εἰς τὸν "Άδην, ἀν πρέπη νὰ
 ἀγαπᾶς, ἀγάπα ἐκείνους· ἐφ' ὅσον δύμως ἔγώ ζῶ, δὲν θὰ κυριαρχήσῃ
 (μία) γυναίκα.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ: στ. 441—470. οὲ ἔνν. λέγω ἢ καλῶ.
 τὸ πέδον=ἔδαφος, γῆ. καταργῆ β' πρόσ. ἔνεστ. τοῦ β. καταργοῦμαι. Τὸ
 ἄρνητ. μὴ πλεονάζει, δπως πάντοτε συμβαίνει εἰς τὰ β. τὰ δηλοῦντα
 κώλυσιν ἢ ἀπαγορευσιν. φῆς ἔνν. δεδρακέναι ἀπαρ παρακ. τοῦ δράω-ω.
 κομίζοις ἀν εύκτ. δυνητική ἀντὶ προστακτικῆς ἔκφρασις εὐγενείας
 (πρβ. τὸ νεοελλ.: μπορεῖτε νὰ πηγαίνετε=πηγαίνετε). οἱ ἀναφ. τοπ.
 ἔπιρρ.=ὅπου. ἔξω κατά πλεονασμόν. αἰτίας γεν. ἀφιερετική εἰς τὸ
 ἐλεύθερον κατηγ. ἥδησθα β πρόσ. ἔνν. ὑπερσυντ. τοῦ οἰδα. κηρυχθέντα
 μτχ. κατηγ. ἐκ τοῦ ἥδησθα. μῆκος ἡ αἰτ. ἀντὶ ἔπιρρ. ἥδη ἀρχαϊκὸν ἀντὶ
 ἥδειν α' προσ. ἔνν. ὑπερσυντ. τοῦ οἰδα. τι δ' οὐκ ἔμελλος; ἔνν. εἰδέναι
 =πῶς γάρ οὐ;—διατί ὅχι; οθένω (σθένος, ἀσθένεια)=ἔχω δύναμιν. ὡς
 μην παρατ. τοῦ οἰομαι=νομίζω. ὑπερδραμεῖν ἀπαρεμφ. ἀορ. β' τοῦ
 ὑπερθέω μεταφορικῶς ἀπὸ τῶν σπαδιοιδρόμων.

453—455 συντ. σειρά: οὐδὲ ὕδαταν σθένειν τὰ σὰ κηρύγματα (ύποκ.)
 τοσοῦντον, ὡστε δύνασθαι (ἔνν. σὲ ύποκ. τοῦ δύνασθαι) δύτα (μετοχ. ἔν-
 δοτ.) θνητὸν (κατηγ.) ὑπερδραμεῖν ἄγραπτα κασφαλῆ νόμιμα θεῶν. ζῆ
 ταῦτα ἀττ. σύντ. ἔξ ὅτον φάνη πλαχ. ἔρωτ. πρότ. δείσασα μετ. αἰτιολ.
 χρόν. ἀορ. τοῦ ἀχρήστου δείδω (δέδοικα)=φοβηθεῖσα.

458. τούτων (τῶν νομίμων) γεν. τῆς αἰτίας εἰς τὸ τὴν δίκην. ἐξήδη=
 ἐξήδειν (τοῦ ἔξ+οἰδα). θανούμενη (μετ. κατηγ.) μέλλ. τοῦ β. θνήσκω. τι
 δ' οὐ; ἔνν. ἐξήδη θανούμενη; δοτις γάρ... ζῆ πρότ. ἀναφ. ύποθ.=εὶ τις
 γάρ ζῆ.

464. συντ. σειρά: πῶς ὅδε οὐ φέρει κέρδος (ἀντικ.) κατθαρόν; (μτχ.
 ύποθ.) συγκεκομμ. τύπος ἀορ. β' ἐν χρήσει παρὰ ποιηταῖς.

465. συντ. σειρά: οὔτως (ἔνν. ἔστι) ἔμοιγε (δότ. προσ.) παρ' οὐδὲν
 ἄλγος (κατηγ.) τυχεῖν (ύποκ. τοῦ ἀπροσ. ἔστι) τοῦδε τοῦ μόρον (ἀντικ.
 τοῦ τυχεῖν). ἡνοχόμην συγκεκομμ. τύπος ἀντὶ ἡνεσοχόμην ἀορ. β' τοῦ ἀνέ-
 χουμαι; εὶ ἡνοχόμην (ύποθ.)+ἡλγον ἀν (ἀπόδ.) β' εἰδός ύποθ. λόγου δη-
 λοῦν τὸ ἀπραγματοποίητον. νέκυν κατηγ. κείνους ἀντὶ κείνω (τῷ ἀνέχε-
 σθαι ἀθαπτον) δοτ. τῆς αἰτ. τοῖσθε δοτ. αἰτίας. εὶ δοκῶ προσ. σύντ.
 ἀντὶ ἀπροσ. δφλισκάνω (ον- ὄφλησω—δφλον—δφληκα.=καταδικάζομαι)
 μωρίαν=θεωροῦμαι μωρά. δρῶσα μτχ. κατηγ. εὶ δοκῶ (ύποθ.)+δφλισκάνω
 (ἀπόδ.) α' εἰδ. ύποθ. λόγ. δηλοῦν τὸ πραγματικὸν μώρω ποιητ. αἰτ.

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ—ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. 441—470. Ή Ἀντιγ.
κρατεῖ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἔδαφος, οὐχὶ ἐκ φόβου ἢ ἐντροπῆς, ἀλλ᾽
ἀπαξιοῦσα νὰ προσβλέπῃ ἀσεβεῖς καὶ χυδαίους. Τί εἰπεν ὁ φύλαξ, τῆς
εἰναι ἀδιάφορον, διὰ τοῦτο οὐδὲ λέξιν ἀπέτεινεν αὐτῇ πρὸς αὐτόν.
Ἄδιαφορεῖ ἐπίσης διὰ τὸ τί θά εἴπῃ ἢ τί θά πράξῃ δὲ Κρ. "Οταν ἑκεῖ-
νος ζητῇ νὰ τὴν ἐλέγενη, ἡ πλήρης ἀγάπης διὰ τοὺς ἄλλους ψυχῆς τῆς,
ἢ τόσον δοκιμασθεῖσα ἀπὸ τὰς συμφοράς, γίνεται πικρὰ καὶ δριμεῖα.
Μὲ τὸν ὑπερήφανον συνειδησιν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ὑψηλοτέρου κα-
θήκοντος ἐκτοξεύει δριμεῖας κατηγορίας κατὰ τοῦ τυράννου. Ὑπερα-
σπίζουσα τὸν ἡθικὸν νόμον, τὸν ὅποιον ἐκεῖνος καταπατεῖ, γίνεται
ἄκαμπτος καὶ σκληρὰ περιφρονοῦσα καὶ εἰρωνευομένη τὸν τύραννον.
Τὸν ἀποκαλεῖ μωρόν! Μεγαλοπρεπής ἡθικὴ ἀκαμψία, περιφρονοῦσα
τὴν ζωὴν καὶ δρώσα πρὸς τὸν θάνατον. Οἱ θαυμασμὸς τοῦ θεατοῦ
πρὸς τὴν ἡρωΐδα εἰναι ἀπέραντος, ἀλλὰ φοβερὰ εἰναι καὶ ἡ ἀγωνία
διὰ τὴν τύχην τῆς.

σὲ... σέ : ἀναδίπλωσις δηλοῦσα ἔντονον πάθος. **Φῆς ἢ καταργῆ σχ.**
ἐκ παραλλήλου πρὸς πλήρη τῆς ἔννοιας διασάφησιν, ἐκφράζον δύμως
καὶ τὸ πάθος τοῦ διμιοῦντος.

Καὶ φημὶ κοῦκι ἀπαρνοῦμαι διπλῆ βεβαίωσις πλήρης πάθους χαρα-
κτηριστικὴ τοῦ ἀτρομήτου ἥθους τῆς ἡρωΐδος.

446. μὴ μῆνος, ἀλλὰ συντόμως σχ. ἐκ παραλλήλου δηλωτικὸν τοῦ
σατραπικοῦ χαρακτῆρός του.

448. δ ὅλος στίχος ὡς ἀπάντησις ἀποτελεῖ διὰ τὸν Κρ. ἀληθινὸν
καταπέλτην (ἰδὲ τρεῖς προτάσεις ἐν ἐνὶ στίχῳ). **οὐ γάρ τι... οὐδὲ** ἢ **ξύν-**
οικος... **οὐδὲνειν...** **οὐ γάρ τι νῦν...** **κονδεῖς οὐκ ἔμελλον** χείμαρρος
ἀρνησεων συντριπτικῶν διὰ τὸν Κρ.

456. κάκθες ὑπονοεῖ τὸ Κρεόντειον κήρυγμα.

462—465. Οἱ λόγοι τῆς ἡρωΐδος κλείοντες μὲ τὴν ἔντονον ἐρώτησιν
ἀποπνέουν ἔντονον βαρυθυμίαν διὰ τὴν πλήρη συμφορῶν ζωὴν της.

470. μετά πικρᾶς εἰρωνείας.

**445. Μὲ τὴν φράσιν αὐτὴν τοῦ Κρ. δ φύλαξ ἀπέρχεται τῆς σκη-
νῆς, ἵνα ἔλθῃ μετ' ὀλίγον μεταμφιεννύμενος ὡς Ἰσμήνη.**

450—460. Οἱ λόγοι οὗτοι τῆς Ἀντιγ., ὑψηλοὶ καὶ εὐγενεῖς, ἀντιθέ-
τουν τὸ θεῖον καὶ φυσικὸν δίκαιον πρὸς τὸ ἀνθρώπινον καὶ θετόν. Ἐν
αὐτῇ ἀκριβῶς τῇ ἀντιθέσει κεῖται καὶ ἡ οὐσία τῆς παρούσης τραγῳδίας.

447. τάδε τὴν ταφὴν τοῦ Πολυνεύκους.

451. Δίκη θυγάτηρο τοῦ Διός καὶ τῆς Θέμιδος, παρακάθηται τῷ Διᾶ
ἐποπτεύουσα τὴν ἐν τῷ κόσμῳ δίκαιοσύνην. Μετὰ τῶν χθονίων θεῶν
ἐποπτεύει καὶ τοὺς νεκρούς καὶ τιμωρεῖ τοὺς μὴ σεβομένους αὐτούς
μὲ ἐκτελεστικὰ ὅργανα τὰς Ἐρινῦς.

459. ἐν θεοῖσι τὴν δίκην ἐν τῷ "Αδη ὑπῆρχε δικαστήριον ψυχῶν
ὑπὸ τοὺς Πλούτωνα, Μίνωα, Ραδάμανθυν καὶ Αἰακόν.

463. ἐν πολλοῖσι κακοῖς δηλ. αἱ φρικταὶ ἀποκαλύψεις τοῦ πατρός,
ἢ αὐτοκτονία τῆς μητρός, ἡ φιλονικία, ὁ πόλεμος καὶ ἡ ἀλληλοκτονία
τῶν ἀδελφῶν, τὸ ἄταφον τοῦ ἀδελφοῦ, ἡ πρὸς τὴν Ἰσμ. ψυχρότης.

ΝΟΗΜΑ. 441—470. Ή Ἀντιγ. ἀνακρινομένη ὑπὸ τοῦ Κρ. καὶ ἀπαξιοῦσα
νὰ προσβλέψῃ αὐτὸν διμολογεῖ μὲ παρρησίαν τὴν πρᾶξιν τῆς, ἐκφράζει τὴν
ὑπερηφανεύσαν τῆς δι' αὐτῆς καὶ δομέως κατηγορεῖ τὸν Κρ. ὡς παραβάτην τοῦ
θείου δικαίου, τὸ διποιὸν ἐκείνη ὑπερήσπισεν. Ἄδιαφοροῦσα τελείως διὰ τὴν
τυχὸν θανάτωσιν τῆς θεωρεῖ ταύτην κέρδος, ἐφ' οσον θά την ἀπαλλάξῃ δυσ-
τυχοῦς βίου. Χλευάζουσα ἐν τέλει τὸν Κρ. ἀποκαλεῖ αὐτὸν μωρόν, δημιουρ-
γοῦσα οὖτο μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐκείνου χάσμα ἀγεφύρωτον.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ. Ή Ἀντιγ. ἀνακρινομένη διμολογεῖ εὐθαρσῶς τὴν πρᾶξίν της ὡς συμφωνοῦσαν πρὸς τοὺς ἀγράφους θείους νόμους.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. 471—525. 471--2. Σ υ ν τ. σ ε ι ρ ἄ δηλοι (=δῆλον ἔστι) τὸ γέννημα (ὑποκ.) τῆς παιδὸς (ἔνν. δν κατηγ. μτχ.) ὡμὸν (κατηγ.) ἐξ ὡμοῦ πατρός, οὐκ ἐπίσταται δὲ (τὸ γέννημα) εἰκεῖν κακοῖς. ἴσθι προστ. τοῦ οἴδα συντάσσο. μὲν ἀπαρέμ. (πίπτειν) ἀντὶ μτχ. κατηγ. (πίπτοντα). διπτὸς (ἐκ τοῦ διπτάω=ψήνω)=ψημένος. ἐκ πυρὸς πολητ. αἰτ. εἰς τὸ διπτόν. περιοκελῆς (περι+οκέλω=σκληρύνω)=σκληρὸς (προληπτ. κατηγ.=ώστε εἶναι περιοκελῆ). θραυσθέντα=δαγέντα μετ. κατηγ. ἐκ τοῦ εἰσίδοις ἡ β' εἰναι μετ. παθ. ἀρ. β' τοῦ β. δήγνυμι. πλεῖστα σύστ. ἀντικ. (=πλεῖστα θραύσματα καὶ ὁγματα) ἥκαι ἐπιρρηματικῶς. χαλινῷ δοτ. ὀργαν. θυμούμενος ἐπιθ. μετ. καταργθέντας μετ. κατηγ. ἐκ τοῦ οἴδα χρόνου παθ. ἀρ. α' τοῦ β. καταργόνομαι ἥ καταργόνομαι=τοποθετοῦμαι εἰς τάξιν, ἀσκοῦμαι, παρασκευάζομαι. ἐκπλέει=ἔξεστι (ἀπροσώπως). φρονεῖν μέγα ὑποκ. μέγα φρονῶ=μεγαλοφρονῶ, ὑπερφανεύομαι. οἱ πέλας=οἱ ἄλλοι. ἐξηπίστατο παρατ. τοῦ ἐξεπίσταμαι. ὑβρίζω=ὑπερβαίνων τὸ προσῆκον δριόν, αὐθαδιάζω. ὑπερβαίνοντα μετχ. χρον. ἐπεξηγοῦσα τὸ τότε.

482—483. Σ υ ν τ. σ ε ι ρ ἄ : ἐπει δὲ (αὔτη ἡ Ἀντ.) δέδρακε (ταῦτα) ἔνν. ἥδε (ἀντὶ τόδε) καθ' ἔλξιν πρὸς τὸ ὑβρις (ἔνν. ἔστι). δευτέρᾳ (κατηγ.), ἐπανυχεῖν καὶ γελᾶν (ἐπεξήγ. τοῦ ἥδε=τόδε) τούτοις (δοτ. αἰτ.) δεδρακῦντα (ἥ μετ. δύναται νὰ εἰναι καὶ ἐνδοτ. καὶ αἰτιολ.). ἀνήρ κατηγ. τοῦ ἔγα καὶ αὐτῇ. ἀνατὶ (ἀνατος=ὅ ἄνευ ἀτης) ἐπίρρ.=ἀτιμωρητὶ (α στερ.+ἄσω=βλάπτω), ταῦτα, κράτη (ὑποκ.)=ἡ ἐμὴ βασιλικὴ ἔξουσία. τῆδε ποιητ. αἰτιον ἥ δοτ. ἡθική. δμαίμων=συγγενής, πᾶς Ζεὺς ἐρκείος (τοῦ οίκου) μετωνυμικῶς ἀντὶ=πάντες οἱ συγγενεῖς. κυρέω=τυγχάνω. χῇ=καὶ ἥ. οὐκ ἀλύξετον δυϊκ. ἀριθ. μέλλ. τοῦ ποιητ. β. ἀλύσκω=ἀποφεύγω. ἵσον ἐπίρρ.=ἔξι ἴσου.

486—490. Σ υ ν τ. σ ε ι ρ ἄ . ἀλλ' εἴτε (αὔτη ἡ Ἀντ.) κυρεῖ (ἔνν. θυγάτηρ) ἀδελφῆς (γεν. κατηγ.) εἴτε (κυρεῖ) δμαιμονεστέρα (κατηγ.) τοῦ παντὸς ἡμῖν Ζηνὸς ἐρκείον (γεν. διαιρ.), οὐκ ἀλύξετον αὐτῇ τε χῇ ἔνταιμος (ὑποκ.) μόρου κακίστον (ἀντικ.) καὶ γάρ οὖν ἐπαιτιῶμαι κείνην ἵσον βου λεῦσαι τοῦδε τάφον (γεν. αἰτ.): (κατ' ἄλλους τὸ βουλεῦσαι εἰναι αἰτ. τοῦ κατά τι, κατ' ἄλλους ἐπεξήγησις). νιν αἰτ. προσ. ἀντ.=αὐτήν. ἐπήβολος (ἐπι+βάλλω) φρενῶν=κυρία τοῦ λογικοῦ (τὸ α' κατηγ., τὸ β' γεν. ἀντικ.). λυσσῶσαν μετ. κατηγ. ἐκ τοῦ εἰδον. φιλῶ+ἀπαρέμφ.=συνηθίζω. κλοπεύς=δ κρυφίως δρῶν. δ σκότος καὶ τὸ σκότος=τὸ σκοτάδι. τεχνῶμαι =μηχανεύομαι. ἥρησθαι ἀπαρεμφ. παθ. παρακ. τοῦ αἰρῶ.

493—494. Σ υ ν τ. σ ε ι ρ ἄ . δ θυμὸς δὲ τῶν τεχνωμένων ἐν σκότῳ μηδὲν ὀρθῶς φιλεῖ ἥρησθαι πρόσθεν κλοπεύς (κατηγ.). χῶταν (κράσις)=καὶ ὅταν. ἀλούς μετ. χρον. ἀρ. β' (έλλων) τοῦ ἀλίσκομαι. καλλύνω=παριστάνω τι ὠραῖον. χῶταν τις... θέλη=τοῦτον δστις... θέλει (προτ. ἀναφ. χρον.). ἔλων (μετ. ἀρ. τοῦ αἰρῶ)=λαβῶν (χρον. μετ. προσδιορίζουσα τὸ κατακτεῖναι).

498. μὲν=μήν=τούλαχιστον. τοῦτο ἔχων δηλ. τὸ ἐλεῖν καὶ κατακτεῖναι. ὁ... (αἰτιολ. σύνδ.) οὐδὲν=ῶς οὐδεῖς τῶν σῶν λόγων (ἔνν. ἔστιν) ἐμοὶ ἀρεστός. ἀρεσθείη εύκτ. παθ. ἀρ. α' τοῦ ἀρέσκω.

501. τάμ'=τὰ ἔμα=οἱ ἔμαι λόγοι καὶ αἱ ἔμαι πράξεις. ἀφανδάνω (ἀπὸ+ἀνδάνω=ἀρέσκω)=ἀπαρέσκω. ἀφανδάνοντα ἥ μετ. κατηγ. ἐκ τοῦ ἔφυ. κλέος: μέση λέξις (Ὦς ἥ λ. τύχη). ἐν τάφῳ τίθημι=θάπτω. ἥ τιθεῖσα β' δρος συγκρ. μετ. ὑποθετ.=εἰ ἐτίθην (ἀπόδοσις: κατέσχον ἄν) ὑποθ. λόγος β' εἰδους δηλῶν τὸ ἀπραγματοποίητον.

504. τούτοις=τῷ χορῷ, ὡς ἐκπροσώπω πάντων τῶν Θηβαίων (ἀντικ. εἰς τὸ ἀνδάνειν=εύχαριστεῖν) καὶ ποιητικὸν αἰτιον εἰς τὸ λέγοιτ' ἄν.

504—505. Ὁ ύποθ. λόγος εἰ ἐγκλήσοι+λέγοιτ' ἄν γ' εἰδ. (ἀπλῆ σκέ-

ψις λέγε). πολλὰ τ' ἄλλα αἰτ. ἀναφ. κᾶξεστιν=καὶ ἔξεστιν. ὑπίλλω (ἐπὶ κυ-
νῶν)=μαζεύω τὴν οὐράνην ὑπὸ τὰ σκέλη.

509. οοὶ δοτ. χαριστική ἡ αἰτίας. ἐπαιδῆ β' προσ. ἐν τοῦ φ. ἐπαι-
δοῦμαι=ἔντρεπομαι. φρονῶ χωρίς=σκέπτομαι χωριστά, διαφορετικά.
εἰ φρονεῖς: αἰτιολογεῖ τὸ ἐπαιδῆ.

511. Ὁ γάρ αἰτιολ. τὸ ἐνν.: οὐκ ἐπαιδοῦμαι.

512. χῶ=καὶ δ. καταντίον ἐνν. τοῦ Πολυνείκους.

514. πεδὸς δῆτα τιμᾶς χάριν (=ἀποδίδεις τιμήν, τὸ χάριν σύστ. ἀν-
τικ.) (τῷ Πολυνείκει), δυσεβῆ (κατηγ.) ἐκείνῳ (=τῷ Ἐτεοκλεῖ δοτ. ἀντικ.),
σφὲ ἀντ. προσ.=αὐτόν. δοῦλος—ἀδελφὸς κατηγορ.

518. ὑπερ (=ὑπέρ) (τησδε γῆς) ἀντιστος (ώλετο), ἄλλ... ἵσος=ἄλλ' ὁ
χρηστὸς οὐκ (ἐστιν) ἵσος (κατηγ.) τῷ κακῷ (δοτ. ἀντικ.), λαχεῖν (τῆς αὐτῆς
τιμῆς) τὸ λαχεῖν ἀπαρ. ἀρ. β' τοῦ λαγχάνω. μάτωθεν=κάτω, ἐν Ἀδου.
συνέχθω ἀντὶ συνεχθαίρω=μισῶ μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους, συμμερίζομαι
τὴν ἔχθραν. εἰ... τάδε πλαγ. ἐρ. πρότ. εναγῆς=δ ἔχων εὖ ἄγους, ἀπηλ-
λαγμένος ἄγους, εὔσεβής. φίλος κατηγ. νυν=λοιπόν.

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ—ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. στ. 471—525. Ἡ με-
γαλοπρεπής ἡθική ἀκαμψία τῆς Ἀν. ἡ δόηγήσασα αὐτὴν εἰς τὸ νὰ ει-
ρωνευθῇ καὶ νὰ χαρακτηρίσῃ τὸν Κρ. μωρὸν διεγείρει ἔτι μᾶλλον τὴν
θύελλαν τοῦ πάθους τοῦ ισχυρογνώμονος καὶ τυραννικοῦ βασιλέως,
τρωθέντος βαρύτατα εἰς τὸν ἀκρατὸν ἔγωισμόν του. Ἐκσπᾶ οὕτος εἰς
δεινὰς ἀπειλὰς καὶ εἰς προσωπικὰς ὕβρεις πρὸς τὴν βασιλόπαιδα ἀνε-
ψιάν, ἦν ἀποκαλεῖν δούλην. Μὲ πλήρη περιφρόνησιν πρὸς τὴν συγγέ-
νειαν—καταντῷ εἰς τὴν ὕβριν παραβλέπων τὸν Ἐρκείον Δία—γίνεται
ἔξαλλος καὶ κατὰ τῆς Ἰσμήνης, ἦν θεωρεῖ ἔξισου συνένοχον. Τῆς Ἀν.
τὰ ἐπιχειρήματα δὲν θέλει νὰ προσέξῃ. Ἐν τούτοις αὐτά ἀποτελοῦν
φωτεινὰς αἰχμὰς τρυπώσας τὴν ψυχὴν τοῦ τυράννου. Ἡ Ἀν. εἶναι
ἔχθρα καὶ πρέπει νὰ ἀποθάνῃ.

Ο Κρ. δὲν βλέπει εἰ μὴ μόνον τὴν ἔξουσίαν του τὴν παραβια-
σθεῖσαν καὶ τὸν τρωθέντα ἔγωισμόν του. Ἀπέναντι του ἡ Ἀν. μὲ τὴν
βαθέως ἀνθρωπιστικὴν ψυχήν. Αὕτη ἔγεννήθη ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ θυσιά-
ζεται διὰ τοὺς ἄλλους, ὅχι νὰ μισῇ. «Οὐτοὶ συνέχθειν, ἄλλα συμφίλειν
ἔφων». Ο στίχος οὗτος ύψοι τὴν Ἀν. εἰς χριστιανὴν μάρτυρα καὶ φω-
τίζει καὶ χαρακτηρίζει ὅλην τὴν δρᾶσιν της. Εἶναι δ τύπος τοῦ ἀν-
θρωπιστοῦ, η πλήρης ἀγάπης καρδία. Ἀπέραντος πλέον εἶναι τῶν θεα-
τῶν διαθέσιμός πρὸς αὐτήν.

στ. 471- 472. Ο Χορὸς ἐπεμβαίνει—δειλὸς διαλλακτής πάντοτε—
διὰ νὰ ἔξηγήσῃ τὴν δριμύτητα τῶν λόγων τῆς ἡρωΐδος δῶς δόφειλομέ-
νην εἰς κληρονομικότητα καὶ οὕτω νὰ μαλάξῃ τὴν ψυχὴν τοῦ Κρ.

473. ἄλλ' ἵσθι. Ο Κρ. ἔξαλλος ἀποτελεῖται πλέον πρὸς τὸν Χορὸν
θεωρῶν μείσωσιν τῆς Μεγαλειότητός του ν' ἀπαντήσῃ πρὸς τὴν Ἀντ.

474+8. Δύο παρομοίωσεις τῆς Ἀν. πρὸς τὸν σκληρότατον σίδη-
ρον, θραυσμένον, καὶ πρὸς τοὺς θυμοειδεῖς ἵππους τοὺς δαμαζομένους
«μικρῷ χαλιγῷ». Ἐν τούτοις ταῦτα ἀποτελοῦν τραγικὴν εἰδωνείαν, διότι
αὐτὸς θὰ μετανοήσῃ διὰ τὴν ισχυρογνωμοσύνην του.

479. δοτις δοῦλος... δεινὴ ὕβρις διὰ τὴν ἀνεψιάν βασιλόπαιδα, δει-
κνύουσσα τὸ μέγεθος τῆς παραφορᾶς του. ὑβρίζειν—ὑβρις—δέδρακε—δε-
δρακοῦσσαν· ἡ ἐπανάληψις πρὸς ἔμφασιν τῶν ἐννοιῶν.

484. ἀνήρ ἀνήρ πρὸς τονισμὸν τῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρικοῦ φύλου.

585. κείσεσαι γραφική μεταφορά.

492. λινοσῶσσαν οὐδ' ἐπήβολον σχ. ἐκ παραλλήλου πρὸς ἔμφασιν τῆς
ἐννοίας. Οἱ θεαταὶ γνωρίζουν ὅτι ἡ τοιαύτη κατάστασις τῆς Ἰσ. ὥφε-
λετο εἰς τὴν ἀγωνίαν διὰ τὴν τύχην τῆς Ἀν.

515. *κατθανάτην νέκυσ πλεονασμός.*

523. **Αριστος, ήθικός καὶ χριστιανικός ὁ στίχος οὗτος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χειμῶνος τῶν παθῶν ὃς ἔχειν πνοὴ ἀποπνέει τὸ ἄρωμα τῆς ἀγάπης.*

524+525. Οἱ λόγοι μετὰ πικρᾶς εἰρωνείας καὶ περιφρονήσεως.

στ. 471+472. Θίγεται ἐνταῦθα ἡ θεωρία τῆς κληρονομικότητος.

487. *Ζηνδς Ἐρκείουν δὲ Ζεὺς ἥτο καὶ τοῦ οἴκου προστάτης, διὰ τοῦτο καὶ ἔρυον βώμὸν ἐν τῇ αὐλῇ. Ἐλέγετο καὶ «ἔφεστιος» καὶ «ξύναιμος», «γενέθλιος», «φράτερος». πρβλ. τὸ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκάστου εἰκονοστάσιον.*

488. *ξύναιμος* ἡ παραφορὰ καὶ ἡ δργὴ τοῦ Κρ. ἔξικνεῖται μέχρι τοῦ σημείου νὰ καταδικάζῃ εἰς θάνατον τὴν ἀθφάν *Ισμ.*

491. *Καὶ νὺν καλεῖτε δύο δορυφόροι ἀπέρχονται, ἵνα φέρουν τὴν Ισμήνην.*

484 καὶ 525. Αἱ φράσεις αὗται ὑπενθυμίζουν τὴν κατωτάτην θεσιν τῆς γυναικός κατὰ τοὺς ἡρωικούς χρόνους. Προσβολὴ νὰ ὀνομάζεται τις *«γυνή».*

490. *βουλεῦσας* δὲ Κρ. θεωρεῖ τὴν *Ισμ.* ὡς ἡθικὸν αὐτουργόν, δὲ νόμος καὶ τότε ἐτιμώρει καὶ τοὺς ἡθικούς αὐτουργούς.

498. *τοῦτο* δηλ. τὴν *Ἀντιγόνην.*

505+507. εἰρωνικός χαρακτηρισμὸς τῶν τυραννικῶν πολιτευμάτων, τὰ δόποια τόσον ἀπηγχάνοντο οἱ δημοκρατικοὶ Ἀθηναῖοι ἵδε καὶ 509 *σοὶ ὑπίλλονει στόμα* ὅπως οἱ κύνες θέτουν τὴν οὐρὰν ὑπὸ τὰ σκέλη ἐκ φόβου, οὕτω καὶ οἱ Θηβαῖοι μαζεύουν τὴν γλῶσσάν των. Ἀπὸ τοῦ 508+525 ἔχομεν ἔντονον στιχομυθίαν τῆς μὲν *Ἀντιγ.* Ισταμένης ἐπὶ ἀνθρωπιστικῆς γραμμῆς, τοῦ δὲ Κρ. ἐπὶ πολιτικῆς.

508. *Καδμείων.* Πρῶτος, ἴδρυτης καὶ βασιλεύς, δὲ Κάδμος.

517. *Οὐ γάρ τι δοῦλος* τὴν ἀπόστασιν καὶ τὰς διακρίσεις κατήργησεν ὁ χριστιανισμός: οὐκ ἔνι *«Ἐλλην ἢ Ιουδαῖος, Σκύθης ἢ Βάρβαρος, ἀδρενὴς ἢ θῆλυ, δοῦλος ἢ ἐλεύθερος.*

522. Οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον ὅτι τὰ ψυχικὰ πάθη ἔξηκολούθουν εἰς τὸν *Ἄδην.* *Ο Αἴας π.χ. ἀπαξιοὶ νὰ συνομιλήσῃ μὲ τὸν Όδυσσεα κατελθόντα εἰς τὸν *Άδην* (Οδ. λ. 583).*

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ: 23. *«εσθι τὰ σκληρὰ ἄγαν φρονήματα πίπτειν μάλιστα»* πρβλ. τὸ τοῦ Εὔαγγελίου : *«ὅ ύψῳν ἐκατὸν ταπεινωθήσεται».*

24. *«οὐ γὰρ ἐκπέλει φρονεῖν μέγ’ δστις δοῦλός ἐστι τῶν πέλας».*

25. *«φιλεῖ δ’ ὁ θυμὸς πρόσθεν ἥρησθαι μιλοπεὺς τῶν μηδὲν δρθῶς ἐν σκότῳ τεχνωμένων».*

26. *«ἄλλ’ ἡ τυραννίς πολλὰ τ’ ἄλλ’ εὐδαιμονεῖ καξεστιν αὐτῇ δρᾶν λέγειν θ’ ἢ βούλεται».*

27. *«Οὕτοι συνέχθειν ἄλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν».*

ΝΟΗΜΑ στ. 471—525. Οἱ δριμεῖς χαρακτηρισμοὶ τῆς *Ἀντ.* διὰ τὸν Κρ. προκαλοῦν τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Χ., ὅστις προσπαθεῖ νὰ μειωσῃ τὴν ἐκ τούτων ἐντύπωσιν ἀποδίδων τὴν σκληρότητα τῆς ἡρωΐδος εἰς πατρικὴν κληρονομικότητα.

Ο Κρ. ὅμως ἔξαλλος πλέον, τρωθεὶς εἰς τὸν ἀκρατον ἐγωισμόν του, ἀπειλεῖ σκληρὰ μέτρα κατὰ τῆς *Ἀγτ.*, τὰ δόποια θά ψαύσουν τὴν σκληρότητά της. θεωρεῖ δεινήν *ὑβριν* τὴν παράβασιν τῆς διαταγῆς του, ἔτι δὲ δεινοτέραν τὴν σκωπικότητα καὶ τὴν εἰς βάρος του εἰρωνείαν. *Ἀποκαλεῖ τὴν *Ἀντιγ.* δούλην καὶ δηλοῖ ὅτι δὲν θὰ σεβασθῇ τὴν συγγένειαν καὶ τὸν *Ἐρκείον Δία.* Ιδών τὴν *Ισμ.* ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων ἀγωνιῶσαν ἔξηγει τὸ πρᾶγμα ὃς ὁ φειλόμενον εἰς*

τὸ δι τοι καὶ ἐκείνη εἶναι ἡθικὸς αὐτουργὸς καὶ ζητεῖ νὰ προσαχθῇ ἐνώπιόν του. Ἀμφότεραι θὰ θανατωθοῦν. Οὐδεμίαν προσοχὴν δίδει εἰς τὰ δρῶα ἐπιχειρήματα τῆς Ἀν., ητις προβάλλει τὴν πρᾶξιν αὐτῆς ὡς δρειλομένην εἰς τὸν σεβασμὸν τοῦ θείου δικαίου καὶ εἰς τὴν ἀπέραντον ἀγάπην της, διακηρύττουσα, δι τὴν πρᾶξιν της ταύτην ἐπιδοκιμάζουν πάντες οἱ Θηβαῖοι, ἀλλ ἀδυνατοῦν νὰ ὄμιλήσουν λόγῳ τῆς τυραννικότητος τῆς πολιτείας του.

ΠΕΙΡΙΔΗΨΕΙΣ. 1. Ὁμολογία τοῦ χοροῦ δι τοι ἡ Ἀντιγ. εἶναι ἐκ κληρονομικότητος ἴσχυρογνώμων. 2. Ἀπειλαὶ τοῦ Κρέοντ, κατὰ τῆς Ἀντιγ. καὶ τῆς συνενόχου Ἰσμήνης, ἦν ζητεῖ νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιόν του. 3. Ζωηρὰ στιχομυθία Ἀντιγ. καὶ Κρ., καθ δὲ οὐ τύραννος καταδικάζει αὐτὴν εἰς θάνατον.

ΜΕΤΡΙΚΑ : στ. 455 νόμιμα | τρίβραχυς.

στ. 458 ἔγῳ οὐκ | συνιζάνεται.

στ. 519 δ γ' "Αι | συνιζάνεται.

γ' στίχ. 526+581. (Ἡ Ἰσμήνη συμμερίζεται τὴν εὐθύνην τῆς Ἀντιγ., ἡ διοία δμως τὴν ἀποκρούει. Καταδίκη ἀμφοτέρων ὑπὸ τοῦ Κρ. εἰς θάνατον)

ΧΟ. Ἀλλ ἵδού (=καὶ μὴν ἥδε) πρὸ τῶν πυλῶν (ἐμφανίζεται) ἡ Ἰσμήνη χύνουσα (=εἰβομένη) κάτω δάκρυα ἀδελφικῆς ἀγάπης, θλῖψις δὲ ὠσὰν νεφέλη (=νεφέλη δὲ) ὑπεράνω τῶν φυσιῶν τῆς (=δρογάνων ὑπερ) ἀσχημίζει (=αἰσχύνει) τὸ αἰματόχρουν πρόσωπόν (τῆς) (=εὐθος) καταβρέχουσα τὰς ὠραίας παρειάς.

ΚΡ. Καὶ σύ, ἡ διοία συγκάτοικος μὲν ἔμε (=κατ' οἴκους) ὡς ἔχιδνα, ἀφοῦ ἔχεις ἐνεδρεύσει (=νψειμένη), (μοῦ) ἔπινες τὸ αἷμα χωρὶς νὰ τὸ ἔννοιω καὶ δὲν εἰχον ἀντιληφθῆ (=ἔμανθανον) δι τερεφον δύο συμφοράς (=ἄτα) καὶ ἐπαναστάτιδας κατὰ τοῦ θρόνου μου, ἐμπρές λοιπὸν (=φρέρε δὴ) εἰπὲ μου, θὰ διμοιλογήσῃς καὶ σὺ δι τι ἔλαβες μέρος εἰς αὐτὴν τὴν ταφὴν ἢ μεθ δρκου θὰ δρηγθῆ (=ξουμῆ) δι τι δὲν γνωρίζεις;

ΙΣΜ. Ἔχω διαπράξει τὸ ἔργον, ἀν βέβαια καὶ αὐτὴ ἔδω συμφωνῆ (=δμορροθεῖ), καὶ συμμετέχω τῆς κατηγορίας καὶ ἀναλαμβάνω τὴν ἀνάλογον εὐθύνην τῆς πρᾶξεως (=φέρω).

ΑΝΤΙΓ. Ἀλλ ἡ δικαιοσύνη δὲν θὰ σοῦ ἐπιτρέψῃ τοῦτο τούλαχιστον, διότι οὔτε συγκατετέθης (=ἡθελησας) οὔτε ἔγῳ σὲ ἐπῆρα ὡς συμμέτοχον.

ΙΣΜ. (Ναί, δὲν συμμετέσχον), ἀλλ ἐν τῷ μέσῳ τῶν συμφορῶν σου δὲν ἐντρέπομαι νὰ καταστήσω τὸν ἔαυτόν μου συμμέτοχον (=ξύμπλουν) τοῦ πατήματός (σου).

ΑΝΤΙΓ. Ποίων (ἀνθρώπων) (εἰναι) ἡ πρᾶξις γνωρίζουν, καλῶς [=ξυνίστορες (εἰσοι)] δὲ "Ἄδος καὶ οἱ νεκροὶ [=οἱ κάτω]" ἔγῳ δμως αὐτὴν, ἡ διοία (μὲν) ἀγαπᾶ διὰ λόγων (μόνον), δὲν τὴν θεωρῶ φίλην.

ΙΣΜ. Ἀδελφή μου (=κασιγνήη), μὴ ἀποστερήσῃς τῆς τιμῆς νὰ ἀποθάνω (=τὸ μὴ οὐ θανεῖν) μαζί σου καὶ νὰ ἔξιλεώσω τὸν ἀποθανόντα.

ΑΝΤΙΓ. Σὺ νὰ μὴ ἀποθάνῃς ἀπὸ κοινοῦ μὲν ἔμε, μήτε νὰ θεωρῆς ίδικά σου (=ποιοῦ σεαντῆς) (ἔργα) εἰς τὰ διοία δὲν ἔβαλες χέρι (=δομὴ θύγεις). θὰ εἰναι ἀρκετὸν νὰ ἀποθάνω ἔγῳ.

ΙΣΜ. Καὶ ποία ζωὴ (θὰ εἰναι) εἰς ἔμε προσφιλής, ἐὰν στερηθῶ (=λελειμμένη) σοῦ;

ΑΝΤΙΓ. Ἐρώτα τὸν Κρέοντα διότι σὺ ἐνδιαφέρεσαι [=κηδεμῶν (εἰ)] δι αὐτόν.

ΙΣΜ. Διατί μὲ λυπεῖς μὲ αὐτὰ τὰ λόγια σου χωρὶς καθόλου νὰ ωφελήσαι;

ΑΝΤΙΓ. (Σὲ λυπῶ) δρωσδήποτε δμως (=δῆτα μὲν) αἰσθανομένη θλῖψιν (=ἀλγοῦσσα), διότι (=εἰ) σὲ περιγελῶ (=γελῶ γέλωτ' ἐν σοι).

ΙΣΜ. ('Εάν ἄλλοτε δὲν σὲ ὠφέλησα), εἰς τὸ λοιπὸν τώρα τούλαχιστον (=τὶ δῆτ' ἄλλὰ νῦν) θὰ μποροῦσα νὰ σοῦ φανῶ πλέον χρήσιμος (=ἄν ὡφελοῦμι ἔγω);

ΑΝΤΙΓ. Σῶσε τὸν ἔσωτόν σου δὲν σοῦ ἀρνοῦμαι τὴν χάριν (=οὐ φθονῶ) ν' ἀποφύγης (τὸν θάνατον).

ΙΣΜ. 'Ἄλλοιμονον (ἔγώ) ή δυστυχής! νὰ στερηθῶ λοιπὸν τῆς τιμῆς νὰ μετάσχω τοῦ θανάτου σου (=κάμπλακω τοῦ σοῦ μόρου);

ΑΝΤΙΓ. (Μάλιστα), διότι σὺ μὲν ἐπροτίμησες (=εἶλον) νὰ ζῆς, ἔγώ δὲ νὰ ἀποθάνω.

ΙΣΜ. 'Άλλ' ὅχι βέβαια χωρὶς νὰ (σοῦ) εἴπω τοὺς λόγους μου.

ΑΝΤΙΓ. Εἰς αὐτοὺς μὲν (=τοῖς μὲν) σὺ (ἐφαίνεσο) διτι καλῶς (ἐσκέπτεσο) [=ἐδόκεις κακῶς (φρονεῖν)], εἰς ἑκείνους δὲ ἔγώ ἐφαινόμην διτι ἐσκεπτόμην (καλῶς).

ΙΣΜ. Καὶ δύμας ἡ παρεκτροπή μας (=νῷν) εἶναι ὅμοια.

ΑΝΤΙΓ. 'Έχει θάρρος· σὺ μὲν δικαιοῦσαι νὰ ζῆς, ή ἴδική μου δύμας ψυχῆ πρὸ πολλοῦ ἔχει ἀποθάνει, ὥστε νὰ ἐξυπηρετῶ τοὺς ἀποθανόντας.

ΚΡ. 'Απὸ τὰς δύο αὐτὰς κόρας (=τῷ παῖδε τῷδε) λέγω διτι ἡ μὲν μία πρὸ δλίγου ἔχει ἀποδειχθῆ (=πεφάνθας) ἀνόητος, ή δὲ ἄλλη ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς γεννήσεώς της.

ΙΣΜ. (Ναί, εἰμεθα ἀνόητοι), διότι, βασιλεῦ (=ῶνας), καὶ ὁ ἔμφυτος νοῦς δὲν (=οὐδὲ δεῖς ἀν βλάστη νοῦς) παραμένει κάποτε εἰς τοὺς δυστυχοῦντας (=τοῖς κακῶς πράσσοντας), ἀλλὰ φεύγει ἀπὸ τὴν θέσιν του (=ἔξιστας).

ΚΡ. Σοῦ (ἐσάλευσε) λοιπὸν (ό νοῦς) [=οἱ γοῦν (ἔξεστη)], ἀφ' διτου ἐπροτίμησες (=δεῖς εἶλον) νὰ κακοπραγῆς μὲ τοὺς κακούς.

ΙΣΜ. (Μάλιστα) διότι πῶς θὰ ἥτο δυνατὸν εἰς ἐμὲ νὰ ζῶ μόνη [=τὶ μόνη μοι βιώσιμόν (ἔσται)] ἄνευ αὐτῆς ἐδῶ (=ἀτερ τῆσδε);

ΚΡ. 'Άλλ' δύμας νὰ μὴ λέγης «αὐτῇ ἐδῶ (=ἥδε)» διότι δὲν ὑπάρχει πλέον.

ΙΣΜ. Θὰ θανατώσῃς λοιπὸν (=ἄλλα) τὴν νύμφην (=νυμφεῖα), τὴν δοποίαν θὰ λάβῃ ὡς σύζυγον τὸ ἴδικόν σου τέκνον;

ΚΡ. (Μάλιστα), διότι καὶ ἄλλων (ἀνθρώπων) οἱ ἀγροὶ (=γύαι) εἰναι δυνατὸν νὰ δργωθοῦν (=ἀρώσιμοι εἰοιν). (ὑπάρχουν κι' ἄλλες γυνάκες γιὰ παντρειά).

ΙΣΜ. (Ναί, ἄλλ' ὁ γάμος μὲ ἄλλην) δὲν (θὰ εἶναι τόσον ταιριασμένος), δηπως βέβαια θὰ ἥτο ταιριασμένος μεταξὺ ἑκείνου καὶ αὐτῆς (=ῶς γ' ἐκείνῳ τῇδε τ' ἦν ἡρμοσμένα).

ΚΡ. Κάκας γυναῖκας διὰ τὰ παιδιά μου ἔγώ ἀποστρέφομαι (=στυγῶ).

ΙΣΜ. 'Αγαπητότατε Αἴμον, πόσον σὲ ἔξευτελίζει ὁ πατήρ σου! ΚΡ. Πολὺ βέβαια (μὲ) λυπεῖς καὶ σὺ καὶ ὁ περὶ τοῦ γάμου λόγος σου.

ΧΟ. 'Αλήθεια λοιπὸν (=ἡ γὰρ) θὰ στερήσῃς τὸ παιδὶ ποὺ γέννησες (=τὸν σαντοῦ γόνον) ἀπὸ αὐτῆν;

ΚΡ. 'Ο Θάνατος (=Αιδης) εἶναι προωρισμένος (=ἔφν) νὰ διαλύσῃ αὐτοὺς τοὺς γάμους.

ΧΟ. Εἶναι ἀποφασισμένον [=δεδογμένα (ἔστι)], δηπως φαίνεται, αὐτὴ ἐδῶ νὰ θανατωθῇ.

ΚΡ. (Εἶναι ἀποφασισμένον) βέβαια καὶ ἀπὸ σὲ καὶ ἀπὸ ἐμέ· μὴ χρονοτριβεῖτε πλέον [=μὴ τριβᾶς ἔτι (ποιεῖσθε)], ἀλλ' αὐτὰς (=νιν) δόηγήσατε μέσα, ἀκόλουθοι (=δημοσεῖς) ἀπὸ τώρα δὲ καὶ εἰς τὸ ξενῆς αὐταὶ ἐδῶ ἐπιβάλλεται (=χερή) νὰ εἶναι γυναῖκες καὶ νὰ μὴ εἶναι χει-

ραφετημέναι (=ἀνειμένας) διότι καὶ οἱ τολμηροὶ (=χοὶ θρασεῖς) ἐπιδιώκουν βέβαια νὰ τραποῦν εἰς φυγὴν (=φεύγοντι τοι), δταν βλέπουν (=εἰσορῶσι) δτι ὁ θάνατος (=τὸν Ἀιδην) πλέον πλησιάζει τὴν ζωὴν των (=πέλας ἥδη τοῦ βίου).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. καὶ μὴν δῆλ. ἔρχεται ἡ ἐστίν· φιλάδελφα δάκρυα (σχ. ὑπαλλαγῆς) ἀντὶ δάκρυα φιλαδέλφου. εἴβομαι καὶ εἴβω =λείβω=σταζω (ἢ μετ. τροπ.). δρόσων ὑπερ ἀναστρ. προθέσ. αἰματόεις. εσσα, εν=αἰματόχρους, κόκκινος, τὸ ρέθος (όμηρ. λέξις)=μέλος τοῦ σώματος, ἔδω=πρόσωπον. αἰσχύνω=καθιστά τι αἰσχρόν, ἥτοι ἀσχημον. τέγγω=βρέχω. (ἄτεγκτος Λατ. tingο=ὑγραίνων). εὐνῶ-ῶπος (εὐ+ῶψ=ῶπδος) ἐπίθ. μονοκατάλ.=ώραιος. ὑφειμένη μετ. τροπικὴ χρόν. μ. παρακ. τοῦ ὑφειμαι=κρυφώω εἰσδύω, ὑφέρπω. λήθω (ποιητ.)=λανθάνω. ἢ μετ. τροπ. τρέψω μετ. κατηγ. ἐκ τοῦ ἐμάνθανον. ἄτα δυϊκ. ἀριθ. αἰτ. πτ. τοῦ δνόμ. ἡ ἄτη. φέρε μετά προστακτ. (εἰπὲ) παρακελευσματικόν=ἐμπρός, ἔλα. ξομῆ (ἀφαίρεσις)=ἔξομῆ β' ἐν. προσ. μέλλ. τοῦ ρ. ἐξόμνυμι (ῶμνυν—δμοῦμαι—ώμοσα—δμώμοκα)=ἀρνοῦμαι μὲ δρκον. δμορροθῶ (δμόδς+ροθέω)=συγχρόνως κωπηλατῶ, συμφωνῶ.

537. Σ υ ν τ. σ ει ρ ἀ καὶ ξυμμετείσχω τῆς αἰτίας (ἀντικ.) καὶ φέρω (ἐνν. : μέρος) τῆς αἰτίας (γεν. διαιρ.). ἔσσεις μέλλ. τοῦ ἔάω ὡ=ἀφήνω. τοῦτο—σε ἀντικ. τοῦ ἔσσεις 539. οὗτ' ἔγω ἔκοινωσάμην (μ. ἀρ. α' τοῦ κοινόμαι· οῦμαι)=οὔτ' ἔγω ἔκοινωσάμην (σοὶ τοῦ ἔργου)=σε κατέστησα κοινωνὸν τοῦ ἔργου. 540. ξύμπλουν μεταφορά ἐκ τῆς ναυτιλίας (κατηγ.). τοῦ πάθους (γεν. ἀντικ.) ποιουμένη (μετ. κατηγ.). 542. Πλήρης ὁ στίχος ὀν (ἐνν. ἔστι) τὸ ἔργον, ξυνίστορές (ἐνν. εἰσι=ξυνίσσομαι) Ἄδης καὶ οἱ κάτω (θεοί) ἡ πρότ. πλαχ. ἔρωτ. ἔξαρτωμ. ἐκ τοῦ ξυνίστορες (ξὺν+ἴστωρ=δγνώστης). λόγοις δοτ. δργ. φιλοῦσσαν μετ ἐπιθετ. φίλην κατηγ. ἀγνίζω=ἔξιλεώνων. 544. τὸ ἀτιμάσης συντάσσεται μετά διπλῆς αἰτ. 1) με καὶ 2) τὸ μὴ οὐ θανεῖν καὶ ἀγρίσαι (ἀτιμάζω=ἀρνοῦμαι τὴν τιμήν). 545. μὴ θάρης σὺν κοινᾷ (ἐπιρρηματικῶς)=κοινῇ=ἀπὸ κοινοῦ μοι. ὃ ἀντὶ οὐ ἀντικ. τοῦ ἐθίγεις ἀρ. β' τοῦ θιγγάνω=ἔγγιζω. ἀρκέσω θηγήσκονσα=ἀρκέσει ἐμὲ θηγόκειν. 548. καὶ τίς βίος (ὑποκ.) φίλος (κατηγ.) (ἐνν. ἔστι) μοι λελειμένη (μετ. ὑποθετ. χρόν. παρακ. τοῦ λείπομαι) οοῦ (ἀντικ. τῆς μετ.). τοῦδε γεν. ἀντικ. τοῦ κηδεμῶν (εἰλ.) ἀνιῶ τινὰ τι=λυπῶ κάποιον μὲ κάτι. ἡ συντ. βραχυλογικῶς: τί ταῦτα λέγοντας ἀνιᾶς με. ταῦτα—με ἀντικ. ὀφελούμενη μετ. τροπ. ἡ ἐνδοτ. οὐδὲν σύστ. ἀντ. 551. εἰ γέλωτα (σύστ. ἀντικ.) γελῶ ἐν οοὶ αἰτιολ. πρότ. εἰσαγομένη ὑποθ., διότι ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀλγοῦσσα (τροπ. μετ.) δηλοῦντος ψυχικὸν πάθος. 552. Πλήρης ὁ στίχος (εἰ μὴ πεδίτερος ὀφελησά σε), ἀλλὰ τοῦ τί δῆτ' ἀν ὀφελοῦμι εἴτι ο' ἔγω; κάμπλακόν ὑποτακτ. ἀπορημ. χρόν. ἀρ. β' τοῦ ρ. ἀμπλακίσκω=ἀποτυγχάιω, χάνω. τοῦ σοῦ μόρου (ἀντικ.)=καὶ νά ἀποτύχω τοῦ θανάτου σου, καὶ νά μὴ μετάσχω καὶ ἔγω. δπως σύ, τοῦ θανάτου; ὁ γάρ αἰτιολογεῖ παραλειφθεῖσαν πρότ. ὅθ'=ὅτε. εἴλουν μ. ἀρ. β' τοῦ αἰροῦματ=προτιμῶ. 555. ἔγω δὲ κατθανεῖν (ἐπικ. συγκεκ. τύπ. ἀπαρ. ἀρ. β') (ἐνν. εἰλόμην). 556. ἐνν. τὸ εἰλόμην ζῆν οὐκ ἐπ' ἀρρήτοις (σχ. λιτότητος)=οὐχὶ οὐκ εἰποῦσα=σαφῶς εἰποῦσα (ὅτι δηλ. ποιχωρῶ εἰς τὴν βίαν τοῦ τυράννου). 557. Πλήρης ὁ στίχος: καλῶς μὲν σὺν (ἐδόκεις φρονεῖν) τοῖς (=τῷ Κρέοντι), ἔγω δὲ ἐδόκουν φρονεῖν καλῶς τοῖς (δηλ. Πολυνείκει καὶ τοῖς κάτω θεοῖς). τὸ ὅρθρον τοῖς (δοτ. προσ.) ἔχει ἀντωνυμιακὴν σημ. 558. καὶ μὴν ἡ ἐξαμαρτία ἵση (κατηγ.) ἔστιν νῦν=κατὰ βάσιν ὅμως, ἔφ' δσον καὶ ἔγω συνεψώνουν μαζὶ σου δτι ἔπρεπε νὰ ταφῇ ὁ νεκρός, είμαι ἔξισου συνένοχος μετά σοῦ (τὸ νῦν γεν. δυϊκοῦ προσωπ. ἀντων. α' προσ.). 560. ὄστε... ὀφελεῖν ἡ πρότ. αὕτη σημαίνει τὸν δρόν, τὴν συμφωνίαν=ἔφ' φτε ὀφελεῖν. τοῖς θανοῦσιν ἀγτὶ τοὺς θανόντας ἀντικ., διότι τὸ ὀφελεῖν ἔχει τὴν σημ. τοῦ βοηθεῖν. τὸ παῖδε τώδε=αἱ κόραι αῦται (αἰτιατ. δυϊκοῦ ἀντὶ γεν.). πεφάνθαι ἀπαρεμ. παρακ. (πέφασμα) τοῦ φαίνομαι. δς ἀν βλάστη (ἀναφ. πρότ.) ύποτακτ. ἀρ. β' τοῦ βλαστάνω (ἀρ. ἔβλα

στον). τοῖς κακῶς πράσσουσι=τοῖς δυστυχοῦσι κατὰ τὴν Ἰσμ., τοῖς κακούγοῦσι κατὰ τὸ Κρέοντα.

503—504. Συντ. σειρὰ οὐ γάρ ποτε, ὡς ἄναξ, μένει νοῦς τοῖς κακῶς πράσσουσι, οὐδὲ ὃς ἀν (νοῦς) βλάση, ἀλλ' ἔξισταται (=χάνεται). 555. σοὶ γοῦν (ἐνν. ἔξιστη νοῦς). 556. τί γάρ (ἐνν. ἔστι) βιώσιμον (=βιωτὸν =ἄξιον ζωῆς) μοι μόνη ἀτερ τῆσδε (ἔπειτα. τοῦ μόνη); ἀτερ (πρόθ.)=ἄνευ. οὐτενεῖς μέλλει. τοῦ οὐτενούς τὰ νυμφεῖα=τὸ νυμφικὸν δωμάτιον, διγάμος οὐ μετωνυμικῶς=ή νύμφη. ἀράσιμοι ἀντὶ ἀροτοί (ώς ἀνταέρω βιώσιμον ἀντὶ βιωτὸν)=δι δυνάμενος νά δργωθῇ (ρημ. ἐπιθ. ἐκ τοῦ ἀρόσῳ· ἔγραφη μὲ ω ἀντὶ μὲ ο χάριν τοῦ μέτρου). δι γάρ αἰτιολογεῖ παραλειφθεῖσαν πρότασιν). δι γύνης=ἀγρός, ἔδω κόρη. 570. Πλήρης ὁ στίχος οὐκ (ἔσται οὔτως ἡρμοσμένα τὰ τοῦ γάμου) ὡς γ' ἔκεινων τῆσδε τ' ἦν (ἡρμοσμένα) (=τῷ Αἴμονι καὶ τῇ Ἀντιγόνῃ). νέεσι (δοτ. προσωπι.) πληθ. τοῦ ὄν. ὁ νίεὺς γ' κλ. οντγάδ=μισθ. λέχος ἔδω=γάμος. 576. δεδογμένα (ἐνν. ἔστι) περφρασις=δέδοκται=έχει ἀποφασισθῆ. κατθανεῖν ὑποκ. εῆγδε υποκ. τοῦ ἀπαρ. 577. καὶ οοὶ γε κάμοι ποιητ. αἴτια (ἐνν. δεδογμένα ἔστι τήνδε κατθανεῖν). μὴ τριβᾶς ἔτι (ἐνν. ποεῖσθε)=μὴ χρονοτριβεῖτε πλέον. νιν προσ. ἀντ.=αὐτάς. διδώς, διδωδε=δεδαμασμένος ἐν πολέμῳ, δοριάλωτος, σκλάβος, ἀκόλουθος. ἐκ τοῦνδε=εἰς τὸ ἔδης. γυναικας—ἀναιμένας (ικατηγ.) μετ. παρακ. τοῦ ἀνίεμαι=ζω ἐλευθέρωας. τοι βεβαιωτ.=βεβαίως. χοι=καὶ οἱ. τοῦ βίου γεν. ἀντικ. εἰς τὸ πέλας.

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ. Ἡ ιέα, πρὸ τοῦ τυράννου τώρα, συνάντησις τῶν δύο ἀδελφῶν συμπληρώνει τὴν τοῦ προλόγου. Ὁ θεῖος ποιητὴς θά συμπληρώσῃ οὕτω τὴν ἡθογράφησιν τῆς Ἰσμ. καὶ θά φωτίσῃ οὕτω βαθύτερον τὸν χαρακτῆρα τῆς Ἀντ. καὶ τοῦ Κρ. Εἰς τὸν πρόλογον ή Ἰσμ., ἀπόντος τοῦ τυράννου, εἶναι δειλή καὶ φιλόψυχος. Ἐδῶ, ἐνώπιον τοῦ τυράννου μαίνομένου, εύρισκει τὴν ψυχικὴν δύναμιν νά δηλώσῃ ὀφόβως συνενοχήν, ν' ἀδιαφορήσῃ διὰ τὸν θάνατον! Ἡ μεταβολὴ αὕτη εἶναι βαθέως ψυχολογημένη. Ἡ Ἰσ. τώρα ἀγωνιδσα διὰ τὴν μοίραν τῆς ἀδελφῆς, βλέπουσα τὴν ἐρημίαν τοῦ οἴκου καὶ τὴν μόνωσιν της, ἀντιμετωπίζουσα τὸν καταρράκτην τῶν ὑδρεών τοῦ τυράννου λαμβάνει τὸ θάρρος τοῦ ἀπηλπισμένου, καὶ γυνὴ αὐτή, ἀσθενής κατὰ βάσιν διὰ νά δρᾶ, εύρισκει τὴν δύναμιν, διὰ νά πάσχῃ.

Μὲ περιπαθῆ τρυφερότητα ἐπιζητεῖ τὴν ἀγάπην τῆς ἀδελφῆς. "Αλλ." ή "Αντ.", ἀκαμπτος πρὸς δι, τι δὲν εἶναι γενναῖον καὶ ύψηλόν, ως αὐτή. παραμένει πικρὰ καὶ σκληρά, τραυματίζουσα τὴν τρυφεράν ψυχὴν τῆς Ἰσμ. μὲ τὴν δηκτικότα τῶν ἀπαντήσεων της. Ἐν τούτοις εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τῆς υποφέρει ή Ἀντ. διὰ τὴν τύχην τῆς ἀδελφῆς: «ἄλγονα μὲν δῆτ», εἰ γέλωτ· ἐν σοὶ γελῶ! (551). Καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὰς τελευταίας της ἀπαντήσεις πρὸς τὴν Ἰσμ. μαλάσσεται ἀπὸ τὴν περιπαθῆ ἔκεινης τρυφερότητα καὶ συντριβήν.

"Αλλ." ή Ἰσμ. κατὰ βάθος παραμένει ή δειλή, περιπαθῶς τρυφερά γυναικέα ψυχή, ή ἀγωνιδσα πρὸ τοῦ θανάτου τῆς ἀδελφῆς καὶ ἐπιζητοῦσα μὲ κάθε τρόπον νά ἐφελκύσῃ τὴν ἐπιείκειαν τοῦ τυράννου. Χαρακτηρίζει τὴν πρᾶξιν τῆς Ἀντ. ως τρέλλαν προελθοῦσαν ἀπὸ τὰς δυστυχίας τοῦ οἴκου των, ἵκετεύει τὸν τύραννον. τοῦ υπενθυμίζει τὸν γάμον, τὸν ἔρωτα τοῦ υἱοῦ του πρὸς τὴν Ἀντ., διὰ τὸν δοποῖον οὐδὲ νύξιν κατεδέχθη νά κάμη ή ἡρωίς. Παρὰ ταῦτα δύμως, αἱ ἱκεσίαι της, αἱ ἀγωνιώδεις ἐπικλήσεις της, θρυμματίζονται ἀνωφελῶς ἐπάνω εἰς τὴν παγεράν ψυχὴν τοῦ τυράννου, δύστις ως μόνην ἀπάντησιν εύρισκε ν' ἀπευθύνῃ πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἀδελφήν της βαρύτατα προσβλητικούς λόγους (στ. 569).

Γενικῶς τὸ γ' τοῦτο τμῆμα τοῦ β' ἐπεισοδίου προκαλεῖ ισχυράν συγκίνησιν εἰς τὸν θεατήν, ἔξιλεώνει εἰς τὴν ψυχήν του τὴν περιπαθῆ γλυκυτάτην γυναικείαν μορφὴν τῆς Ἰσμ., ἐντείνει τὸν θαυμασμὸν πρὸς τὴν ἡρωίδα καὶ τὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὸν Κρ. Ο Κρ. ἐπίσης χαρ-

κτηρίζεται ως **σατραπικός** καὶ **παράφροδος**, ἔγωιστης καὶ **κοῦφος**.

526—530. Λαμπρὰ παρομοίωσις¹ κατήφεια ἐπικάθηται εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ἰσ., καὶ τὸ ἀσχημίζει. Ἐρυθρὸν ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν, δπως ἡ νεφέλη ἀσχημίζει τὸν οὐρανὸν καὶ καθιστᾷ σκυθρωπὴν τὴν ἡμέραν. Τὸ νέφος τῆς κατηφείας καὶ τῆς ἀγωνίας ἐκλύεται εἰς δάκρυα, ως ἡ νεφέλη εἰς βροχήν πρβλ. τὸ Ὁμ.: **ἄχεος νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα.** 531—533: ὡς ἔχιδνα, **ὑφειμένη—λήθουσα, ἐξέπινες** διπλῇ παρομοίωσις πρὸς ἔχιδναν καὶ πρὸς βδέλλαν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν παροργὴν τῆς Ἀντ. δύο ἄτα **κάπλαναστάσεις** τὰ ἀφηρημένα ἀντὶ τῶν συγκεκριμένων, διὰ νὰ τονισθοῦν περισσότερον αἱ ἐνέργειαι. Ἐκφράζουν γενικῶς οἱ στίχοι τὸ ἔντονον μῆσος καὶ τὴν ἔξαλλον παραφορὰν τοῦ Κρ. **διορροθεῖ···** **ζύμπλουν** μεταφοραὶ γραφικαὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης. (Αἱ θαλάσσαι εἰκόνες πάντοτε ἔγοητευον τοῦς Ἀθηναίους). **λόγοις** ἐν ἀρχῇ χάριν ἐμφάσεως, **μήτοι... μή...** τὸ **μὴ παρήχησις.** 546. **μὴ θάγης...** **μηδὲ ἡ ἐπανάληψις** τῆς ἀρνήσεως ἐκφράζει τὸ ἀνένδοτον τῆς Ἀντ. 549. **Ο στίχος πλήρης δριμείας εἰρωνείας.** 552. **ἀλγοῦσας γέλωτα γελῶ·** δξύμωρον ἐκφράζον τὴν κατὰ βάθος στοργικὴν ψυχὴν τῆς Ἀντ.

μὲν
557. σὺ ~~τοῖς~~ σχ. χιαστόν.
τοῖς ἐγώ.
δὲ

559—560. Οἱ λόγοι τῆς Ἀντ. ἀποπνέουν δλον τὸν βαρὺν πόνον αὐτῆς, διότι ἀπὸ καιροῦ ἔχει διακόψει ἔνεκα τῶν συμφορῶν τὴν σχέσιν τῆς μὲ τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς. Μαλακὴ ἡδη ἡ καρδιά της, ἡ πλήρης διὰ τοὺς ἄλλους ἀγάπης, ὥθει τὴν ἀδελφὴν πρὸς τὴν ζωὴν. 561—562. **τὸ παιδε··· τὴν μὲν··· τὴν δέ···** σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος (βλ. στ. 20—21).

566. **μόνη τῆθε ἄτεος**: ἐπιτεινεται ἡ ἔννοια τῆς μονώσεως. 567. **ἥδε λεπτὴ παρατήρησις**, διότι τὸ **οἶδε λέγεται ἐπὶ ζώντων, ἐνῷ τὸ ἔκεινοι** ἐπὶ ἀποθανόντων. 569. **Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῆς ἀροτριώσεως τῶν ἀγρῶν.** Φράσις βαρύτατα προσβλητική, χαρακτηρίζουσα ἐπαρκῶς τὸ θήμος τοῦ τυράννου. 570. **Ἡ Ἰσ. ἀσυνειδήτως μιλεῖ μόνον περὶ τοῦ θανάτου τῆς ἀδελφῆς, πεπεισμένη περὶ τῆς ίδιας ἀθωότητος.** 575. **Αἰδης...** τραγικὴ εἰρωνεία, διότι ἡ διάλυσις τῶν γάμων θά γίνῃ καὶ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Αἴμονος.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. 526. **Ἡ Ἰσμ.** **ἔξέρχεται τῶν ἀνακτόρων συνοδείᾳ δορυφόρων τοῦ Κρ.** (στ. 491). Οἱ ἀναπαιστικοὶ στίχοι τοῦ χοροῦ ρυθμίζουν τὸ βῆμά της. 533. **ἄτα κάπλαναστάσεις**: οἱ τύραννοι πάντοτε ὑποπτεύουν ἀντρασίας. 549. **Ἐφ'** δσον ἡ Ἰσμ. δὲν ἡ θέλησε νὰ μετάσχῃ τῆς ταφῆς, διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Κρ., λέγει τὴν Ἀντ., ἐνδιεφέρετο (=κηδεμών). **Ἡ Ἀντ.** διὰ τῆς στάσεώς της ἔδειξε τὴν ἀθωότητα τῆς Ἰσμ. καὶ ἔσωσεν αὐτήν. 569. Διὰ τὸν Κρ. δὲ γάμος Ἀντ.—Αἴμ. δὲν ἦτο ἔνωσις εὐγενῶν ἀγαπωμένων ψυχῶν, ἀλλὰ μέσον γεννήσεως τέκνων καὶ σαρκικῆς ἱκανοποίησεως. 568—575. **Ο ποιητὴς διὰ τῶν λόγων τούτων παρασκευάζει τὸ Γ' ἐπεισόδιο,** ἥτοι τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Αἴμονος ἥτο δὲ οὗτος δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Κρ., δὲ πρωτότοκος, δὲ Μεγαρεύς, ἐθυσιάσθη πρὸς σωτηρίαν τῆς πόλεως τῇ εἰσηγήσει τοῦ Τειρεσίου. 577. **καὶ σοὶ γε κάμοι.** **Ο Χορὸς** εἰχεν ἀναγνωρίσει τὸ δικαίωμα εἰς τὸν Κρ. νὰ θανατώσῃ τὸν παραβάτην τῆς διαταγῆς, ἄρα καὶ τὴν Ἀντ. 578. **κομίζετε εἰσω, δμῶες..** οἱ δορυφόροι παραλαμβάνουν τὰς ἀδελφὰς καὶ τὰς συνοδεύουν ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων, δπου θά τὰς φρουροῦν. **γυναικας** ἐνῷ κατὰ τοὺς Ὁμηρικούς χρόνους αἱ γυναῖκες εἰχον ἐλευθερίαν. κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ποιητοῦ αἱ Ἀτθίδες ήσαν περιωρισμέναι πως· (τέλος της γ' πράξεως τῆς τραγῳδίας).

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ : 28. «Νοῦς τοῖς κακῶς πράσσουσιν ἔξισταται».

29. «Φεύγοντι γάρ τοι χοὶ θρασεῖς, σταν πέλας
τὸν Ἀδην εἰσορῶσι τοῦ βίου».

ΝΟΗΜΑ. Η Ἰσμ. ὁδηγούμενη ὑπὸ τῶν δορυφόρων τοῦ Κρ. ἔξαλλος ἀπὸ τὴν ἄγωνίαν διὰ τὴν τύχην τῆς ἀδελφῆς μὲ τὸ ὑπέρδος τοῦ ἀπηλπιζένου ὅμολογει ὅτι συμμετέσχε τῆς ταφῆς καὶ ἔγειται νὰ συμμερισθῇ τῆς ἀδελφῆς τὴν τύχην. 'Ἄλλ' ή 'Ἀντιγ. δομεῖα καὶ πικρὰ τὴν διαφεύδει καὶ ἀποδεικνύουσα οὕτω τὴν ἀθρότητα αὐτῆς τὴν σφίζει ἀπὸ τὸν θάνατον. 'Ο Κρ. τέλος, ἀνάλγητος ἐμπρὸς εἰς τὴν περιπαθὴ σκηνὴν τῶν δύο ἀδελφῶν, ἀναίσθητος εἰς τὰς ἴκεσίας τῆς Ἰσμ. προσταθούσης διὰ τῆς ὑπενθυμίσεως τοῦ γάμου τῆς Ἀντιγ. καὶ τοῦ Αἴμονος νὰ σώσῃ τὴν ἀδελφήν, συμπεριφέρεται προσβλητικώτατα ἐν τῇ ἐξάλλῳ ὅργῃ τοῦ πρὸς τὴν Ἰσμ. καὶ ἐκδίδων τὴν τελεσιδίκον περὶ θανάτου ἀπόφασίν του διατάσσει τοὺς δορυφόρους του νὰ φρουροῦν τὰς ἀδελφὰς ἐντὸς τοῦ γυναικωνίτου.

ΜΕΤΡΙΚΑ ἐν στίχ. 535 τὸ μὴ εἰ | δέναι συνιζάνεται.

ἐν στίχ. 544 τὸ μὴ οὐ συνιζάνεται.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (στίχ. 582+625)

(Μοῖρα τῶν ἀνθρώπων ἡ δυστυχία. Αἰτία αὐτῆς «ἡ πολύνπλαγκτος ἐλπίς». 'Η αἰωνία μακαριότης προνόμιον τῶν θεῶν)

ΧΟ. Σ τροφὴ α') Εὔτυχεῖς (εἰναι) ἔκεινοι, οἱ ὄποιοι δὲν ἔδοκιμασαν εἰς τὴν ζωὴν τῶν συμφορῶν' (ἥ: εἰς τοὺς ὄποιούς ἡ ζωὴ ὑπῆρξεν ἄγευστος συμφορῶν) διότι εἰς δοῦσον δὲ οἰκος ἥθελε ταραχθῆ ἐκ θεϊκῆς δργῆς, οὐδεμὲνός συμφορά (=οὐδὲν ἄτας) παύει νὰ μεταδιδεται ἀνεπαισθήτως (=ἄλλειπει ἔπον) ἐπὶ πολλὰς γενεάς. 'Ομοιον (εἰναι τὸ πρᾶγμα) ὅπως (=ώστε) τὸ κῦμα (=ολδυμα), δταν ἔνεκα τῶν διὰ τοῦ πόνου πνεόντων μανιωδῶν Θρακικῶν ἀνέμων (=ὅταν ποντίας δυσπνοίς Θρήσσοις πνοαῖς) διατρέχη καὶ ἀνακινήσῃ (=ἐπιδράμη) τὰ ὑπὸ τὴν θάλασσαν σκοτεῖνα στρώματα (=ὑφαλον ἔρεβος), ἀναταράσσει (=κυλίνδει) ἀπὸ τὸν πυθμένα (=βυσσόθεν) τὴν μαύρην καὶ ἀνεμόδαρτην ἀμφουδίᾳ (=κελαινάν καὶ δυσάνεμον δῖνα) καὶ (=δὲ) αἱ ἀντικτυπώμεναι (=ἀντιτελήγεις) ἀκταὶ στενάζουσαι ἀντηχοῦν (βογγοῦν) (=στόνω βρέμονται).

'Αντιστροφὴ α') Βλέπω (=δρῶμαι) δτι αἱ συμφοραὶ τοῦ οἰκου τῶν Λαβδακιδῶν (=τὰ πήματα Λαβδακιδῶν οἰκων) ἐπιπίπτουν κληρονομικῶν (=πίπτοντα ἀρχαῖα) ἐπάνω εἰς τὰς συμφοράς τῶν ἔξαφανισθεισῶν γενεῶν (=ἐπὶ πήμασι φθιτῶν) καὶ δὲν ἀπολυτρώνει ἡ (μία) γενεὰ τὴν (ἄλλην) γενεάν, ἀλλὰ κάποιος ἐκ τῶν θεῶν (τάς) κατακρημνίζει (=ἔρειπει) καὶ δὲν παρέχει ἀπολύτρωσιν διότι τώρα π.χ. εἰς τὸν οἰκον τοῦ Οἰδίποδος (=ἐν Οἰδίπον δόμοις) ὑπεράνω τῆς τελευταίας ρίζης (=ἐσχάτας ὑπὲρ φίλσος) είχεν ἀπλωθῆ φῶς (=ἐτέταρτο φάσος). Αἰφνιδίως δημως (=αὐ) κατακόπτει αὐτὴν (=κατ' + ἀμά νιν) ἡ φονικὴ μάχαιρα τῶν χθονίων θεῶν (=φονία κοπῆς θεῶν τῶν νερτέρων), δηλαδὴ ἡ ἀνονσία (=λόγον τ' ἄνοια) καὶ ἡ διατάραξις τῶν φρενῶν (=ἔριν φρενῶν).

Σ τροφὴ β') Ω Ζεῦ, ποία τῶν ἀνθρώπων ἀλαζονεῖα θὰ ἥδυντο νὰ καταβάλῃ τὴν ἰδικήν σου (=τεάν) δύναμιν, τὴν ὄποιαν (=τὰν) οὐδέποτε δ τὰ πάντα δαμάζων (=πανταγρεὺς) ὅπνος κυριεύει οὕτε δ χρόνος (=μῆνες), δ ὄποιος τρέχει (=θέοντες) ἀκούραστα (=ἀκάματοι); 'Άλλ' ὡς κυρίαρχος (=δυνάστας) ἀγήραστος ἀπὸ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου (=ἀγήρως χρόνω) ἔχεις ὡς ἔδραν τὴν ἀπαστράπτουσαν λαμπρότητα τοῦ Όλυμπου. Καὶ κατὰ τὸ ἔγγυς μέλλον (=τὸ τ' ἔπειτα) καὶ κατὰ τὸ ἀπώτερον μέλλον (=τὸ μέλλον), (ὅπως) καὶ κατὰ τὸ παρελθόν (=καὶ τὸ περίν), θὰ ἔχῃ ισχύν (=ἐπαρκέσει) (τοῦτο) ὡς νόμος ἡ δὲ ζωὴ τῶν ἀνθρώ-

πων (=δέ θνατῶν βίοις) ούδόλως προχωρεῖ (=οὐδὲν ἔρπει) ἐπὶ πολὺν τούλαχιστον χρόνον (=πάμπολύ γε) ἄνευ συμφορῶν (=ἐκτὸς ἀτας).

Ἄν τι στρόβιλον (=πολύπλαγκτος) ἔλπις εἰς πολλούς μὲν ἐκ τῶν ἀνθρώπων (εἶναι) ὡφέλεια (=δύνασις), εἰς πολλούς δὲ (εἶναι) ἀπάτη ἀνοήτων ἐπιθυμιῶν ὑπεισέρχεται δὲ ἀνεπαισθήτως (=ἔρπει) (εἰς τὸν ἀνθρώπον) χωρὶς καθόλου νὰ (τὸ) γνωρίζῃ (=οὐδὲν εἰδότι), ἔως δτοῦ (=πρὶν) ζεματίσῃ (=προσανίσῃ) κανεὶς τὸν πόδα του διὰ θερμοῦ πυρός. Διότι μετά σοφίας ἔχει διατυπωθῆ (=πέφανται) ὑπό τινος (=ἔν τον) τὸ περίφημον γνωμικόν, ὅτι δηλαδὴ κάποτε τὸ κακὸν φαίνεται ὅτι εἶναι (=ἔμμεν) ἀγαθὸν εἰς ἔκεινον, τοῦ δοπούου (=τῷδε δτῷ) τὸν νῦν δὲ θεός δόηγει πρὸς τύφλωσιν (=ἄτας). Ἐπ' ἐλάχιστον δὲ χρόνον διάγει ἔκτος τῆς δυστυχίας.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. στρόβιλον=δ καλὸν δαίμονα ἔχων, δ προστατεύμενος ἀπὸ καλὸν θεόν, εὔτυχής. ἄγεντος (α στρόβιλον) ἔνεργη διαθή=δ μὴ δοκιμάσας, ὅταν εἶναι παθ. διαθ.=δ μὴ δοκιμάσεις. αἰών (αἰεὶ)=διάρκεια, ζωή. ἄτας (δωρ. τυπ.) γεν. ἐν. τοῦ δονού. ἡ ἄτη=ἡ συμφορά. ἔρπω ἀμτρ.=σύρομαι, προχωρῶ σιγά, ἀνεπαισθήτως. ὥστε παραβολικῆς σημ.=ὅπως ἀκριβῶς. δύσπονος πνοὴ=ἄνεμος κακῶν πνέων, ἄγριος. Θρήσσα=Θράσσα, ἐκ Θράκης. πνοή=ἄνεμος, τὸ ἔρεβος (ἔρεβεννός) καὶ ἔρεβνδς=τὸ σκότος. ὕψαλον ἔρεβος=τὰ σκοτεινά στρώματα τῆς θαλάσσης. ἐπιδράμη ὑποτ. ἔνεργ. ἀπορ. β' τοῦ ἐπιτρέχων ἡ ἐπιθέω=τρέχω κατὰ τινος, ἐπιτίθεμαι. κυλίνδω=κυλίων, ἀναταράσσω. βυσσόθεν ἐπίρρ. (ἐκ τοῦ ἀρχ. τυπ. ο βυσσόδες=δ βυθός)=ἀπὸ τὸν πυθμένα. κελαινὰ θις (δύμηρ. λέξ.)=μαύρη, σκοτεινὴ ἀμμουδιά (ὁ θις καὶ ἡ θις-θινός=σωρός). δυσάνεμος ἐπίθ.=ἄνεμόδαρτος. στόνος=στεναγμός. βρέμω=βροντῶ (ψυιθρεμέτης) λέξις πεποιημένη. ἀντιπλήξ, ἥρος (ἀντι+πλήξτομαι)=δ κατεναντίον πληττόμενος, δ σφοδρῶς πληττόμενος.

α' στρόβιλον. σειρά. εὐδαίμονές (εἰσιν) οἰς δοτ. ἡθικὴ (έγένετο) αἰών ἄγεντος (κατηγ.) κακῶν (γεν. ἀντικ.) οἰς δοτ. προσωπ. (ἀντι: ὁν) γὰρ ἦν σεισθῆ δόμος θεόθεν (δ ἐπίρρ. οἴδος διορ. ἐπέχει θέσιν ποιητ. αἰτ.=ὑπὸ θεῶν), οὐδὲν (ὑποκ.) ἄτας (γεν. διαιρ.) ἐλλείπει ἔρπον (κατηγ. μτχ.) ἐπὶ πλῆθος γενεᾶς. (τοῦτο) ὑπὸ δύοιόν κατηγ. (ἐστι) ὥστε οἰδμα (ὑποκ.) ὅταν ἐπιδράμη ἔρεβος ὕψαλον (ἀντικ.) ποντίαις δυσπνόοις Θρήσσαισιν πνοαῖς (δοτ. ἀναγκ. αἰτ.) κυλίνδει κελαινὰν καὶ δυσάνεμον θῖνα βυσσόθεν, βρέμονται δε στρόβιλον (δοτ. συνοδ.) ἄται ἀντιπλήξ.

Ἄν τι στρόβιλον (=Ομηρ. ζῆλον) ἀντὶ δοσ. πῆμα=πάθημα. φθιτῶν=φθιμένων (φθίνω) τὸ ἐπίθ. μόνον κατὰ πληθ.=τῶν ἔφθαρμένων=τῶν ἔξηφανισμένων (γενεῶν). Λαβδακιδῶν=Λαβδακιδῶν. ἔρεπτω=κρημνίζω, καταστρέφω (ἔρεπτον). λύσις=λύτρωσις, τέρμα. ἐτέτατο ὑπερο. τοῦ τείνομαι=εἰχεν ἀπλωθῆ. φάσος=φῶς. νιν ἀντ.=αὐτήν. φοίνιος=φοινικός. νέροτεροι=οἱ κάτω θεοί, οἱ νεκροί. Λατ. inferi. ἀμῷη γένεσι. τοῦ ρ. ἀμώμῳ (ἀμητός)=θερίζω. κατ' ἀμῷη (τμῆσις προθ.=καταμῷ). φοίνιος=φοινικός.

α' ἀν τι στρόβιλον. σειρά. δρῶμαι τὰ πήματα (ἀντικ.) οἴκων Λαβδακιδῶν ἀρχαῖα (κατηγ.) πίπτοντα Ικατηγ. μετ.) ἐπὶ πήμασι φθιτῶν. Τινὲς δύμως συντάσσουν ως ἔξης; (δρῶμαι τὰ ἀρχαῖα πήματα Λαβδακιδῶν πίπτοντα ἐπὶ πήμασι οἴκων φθιτῶν) οὐδὲ ἀπαλλάσσει γένος ὑποκ. γενεάν ἀντικ. ἀλλ' ἔρεται τις θεῶν (τὰς γενεᾶς) οὐδὲ ἔχει (τὰ πήματα: ὑποκ. ἀτ. σύντ.). λύσιν (κατ' ἀλλούς ὑποκ. τὸ γένος). Νῦν γὰρ ἐτέτατο φάσος ὑπὲρ ἔσχάτας ὁῖςας ἐν δύοις Οἰδίπον. Καταμῷ αὖ φοίνια κοπὶς θεῶν τῶν νεροτέρων νιν (ἀντικ.), ἄνοια τε λόγου (ἐνν. τῆς Ἀντιγόνης) καὶ Ἐρεινῆς φορτῶν (ἐνν. κατ' ἀλλούς μὲν: Κρέοντος, κατ' ἀλλούς δέ: Ἀντιγόνης) (ἄνοια λόγου... ἐπεκτήγησας εἰς τὸ κοπίς).

στρόβιλον. β' τεάν (δωρ.) δύνασιν=σὴν δύναμιν. τεός ἡ-δν (τύπ. ἐπικ. καὶ ίων. πρβ. λατιν. tuus -a -um)=σὸς·ἡ-όν. τὰν δωρ. τ. ἀντωνυμιακῆς

άναφ. σημ. τὴν = ἦν = τὴν ὁποίαν. πανταγρεύς = ὁ ἀγρεύων ἢ δαμάζων τὰ πάντα. ἀκάματος = ἀκούραστος. διδυνάστας (δωρ.) = διδυνάστης, δικυρί-
αρχος. ἀγήρως = ἐπίθ. ἄττ. β. κλ.: δι, ἡ ἀγήρως, τὸ ἀγήρων = ἀγέραστος.
μαρμαρόσσα αἴγλα: πλεονασμὸς τὸ α' = ἀκτινοβόλος λαμπρότης (μαρ-
μαρίω = λάμπω, μαρμαργῆ). τὸ ἔπειτα = τὸ ἀμεσον μέλλον ὡς συνέχεια
τοῦ παρόντος, ἵτοι τὸ παρόν. τὸ μέλλον = τὸ ἀπώτερον μέλλον, τὸ μέλ-
λον. τὸ πρὸιν = τὸ παρελθόν. διπάμπολυς, πόλλη, πολὺν = λίαν μέγας.

στρ. β'. συντ. σειρά: τις ὑπερβασία ἀνδρῶν κατάσχοι (ἐνν.: ἄν),
Ζεῦ, τεὰν δύνασιν, τὰν οὐδ' ὑπνος δι πανταγρεύς ποτε αἰρεῖ οὐτε μῆνες
(αἰροῦσι) θέντες (ἐπιθ. μετ.) ἀκάματοι (κατηγ.) κατέχεις δὲ (σὺ) δυνάστας
(κατηγ.) ἀγήρως (ἐπιθ. διορ.) χρόνω (διοτ. αἰτίας) αἴγλαν μαρμαρόσσαν 'Ο-
λύμπου. Νόμος (κατηγ.) ἐπαρκέσει τὸ τ' ἔπειτα καὶ τὸ μέλλον (αἰτ. ποσό-
τητος χρόνου) (ἐνν.: ὡς ἐπήρκεσε) καὶ τὸ πρὸιν (αἰτ. ποσότητος χρόνου);
ὡς ὑποκ. τοῦ ἐπαρκέσει νοεῖται τὸ τοῦτο δῆλο. ἡ κυριαρχία τοῦ Διός.
δι βίοτος θνατῶν οὐδὲν ἔρπει πάμπολυ ἔκτες ἄτας

'Αντιστρ. β'. ἀ πολύπλαγκτος (πολὺ + πλάξω)* κατ' ἄλλους μὲν τὸ
ἐπίτ. ἔχει ἐνεργ. σημασίαν = ἡ πολὺ πλανῶσσα (έλπις), κατ' ἄλλους δὲ
παθητικήν = ἡ πολυπλάνητος, ἀστήρικτος, ὀβεβαία. ἡ ὄνασις (δνίνημη) =
ώφελεια. ἀπάτα κουφονόων ἐρώτων = ἀπάτη, ἦν δημιουργοῦν ἀνότοι
ἐπιθυμίαι. προσανηγ. ύποτακτ. ἀσρ. τοῦ δ. προσανώ (πρόδ + αὔω = ἀνά-
πτω) = προσκαίω, ζεματίζω. ἔκ τον = ἔκ τινος = ὑπό τινος, πέφανται γ'
πρόσ. ἐν. παθ. παρακ. τοῦ δ. φαίνομαι = φανερώνομαι, λέγομαι. ἔμμεν
(τύπ. ἐπικόδ. ἀπαρεμφ. ἐνεστ. τοῦ δ. εἰμι) = εἰναι. πράσσω ἔκτος ἄτας =
ἐνεργῷ ἔξω συμφορᾶς = εὐευχῶ (ἀμεταβ. σημ.).

'Αντιστρ. β'. συντ. σειρά: ἡ πολύπλαγκτος γάρ δὴ ἐλπίς (ὑ-
ποκ.) πολλοῖς μὲν ἀνδρῶν ὄνασις (κατηγ.) ἔστι, πολλοῖς δὲ (ἀνδρῶν ἔστιν)
ἀπάτα (κατηγ.) κουφονόων ἐρώτων (γεν. ὑποκ.) ἔρπει δὲ (ἡ πολύπλαγκτος)
ἔλπις τῷ ἀνθρώπῳ εἰδότι οὐδὲν (σύστ. ἀντικ.) ποιεῖ ἐνν. ἀν προσανηγ
τις πόδα (ἀντικ.) θερμῷ πυρὶ (διοτ. δργ.) πέφανται γάρ ἐπος κλεινὸν (ὑποκ.)
σοφίᾳ (διοτ. τροπ.) ἔκ τον (ποιητ. αἰτ.) τὸ δοκεῖν ποτε ἔμμεν (ὑποκ. τοῦ
δοκεῖν) τὸ κακὸν (ὑποκ. ποῦ ἔμμεν) ἐσθλὸν (κατηγ.) τῶδε (διοτ. προσ.) ὅτῳ
(διοτ. ἀντιχ.) ἄγει θεός φρένας πρὸς ἄταν' οἱ 621+622 στ. ἐπεξηγοῦν τὸ
ἐπος κλεινόν.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ. Βαθεῖαν ψυχολογικὴν ἀλήθειαν ἔχει
τὸ β' στάσιμον. 'Ο Χορὸς μὲ τὴν ἔκ τῆς ἡλικίας του μεγάλην πεῖραν
τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἀκούσας πρὸ διλίγου τὴν τελεσίδικον τοῦ
Κρ. ἀπόφασιν, δι' ἡς συμπληροῦται ἡ ἐρήμωσις τοῦ οἴκου των Λαβδα-
κιδῶν, προβαίνει εἰς φιλοσοφικὴν θεώρησιν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. 'Η
εύτυχία καὶ μακαριότης εἶναι μόνον τοῦ θείου προνόμιον. 'Ελάχιστοι
εἶναι οἱ εὐδαίμονες ἀνθρώποι, οἱ ἐκλεκτοὶ τῶν θεῶν. Τὸ μέγα πλῆθος
εἶναι δυστυχές· «Ολίγιστον χρόνον πράσσει ἔκτος ἄτας». 'Η φράσις αὐτή,
μὲ τὴν διοίαν κλείει τὸ β' στάσιμον, τὸ συνδέει στενῶς πρός τὰ
ἐπερχόμενα γεγονότα. «Ἐκτὸς ἄτας» εύρισκεται τώρα δοκεῖν. Μετ'
διλίγον ὅμως θὰ εύρεθῇ καὶ οὗτος «ἐκτὸς ἄτας». Τοιουτοτρόπως τὸ β'
στάσιμον ἔχει στενὸν νοηματικὸν καὶ συναισθηματικὸν δεσμὸν καὶ
πρὸς τὰ πρὸ καὶ πρὸς τὰ κατόπιν γεγονότα.

Μεγάλην βαρυθυμίαν ἀποπνέει τὸ ἀσμα τοῦτο καὶ δημιουργεῖ εἰς
τὰς ψυχάς τῶν θεατῶν θλιβεράς σκέψεις ποίος ἔκ τῶν θεατῶν δὲν
θὰ ἔχῃ δοκιμάσει τὴν δυστυχίαν;—καὶ βαθέως μελαγχολικὰ συνα-
σθήματα. 'Η εύτυχία εἶναι διὰ τούς θνητούς φευγαλέων ὄντειρον.

Τὸ β' στάσιμον εἶναι ὁ ἀντίποιος τοῦ α' στασίμου. 'Εκεῖ ὑμνήθη
ἡ παντοδυναμία τοῦ ἀνθρώπου, ἔδω ἡ παντοδυναμία τῶν θεῶν, εἰς
τῶν διοίων τὰς χεῖρας ἀθυρμα εἶναι ὁ ἀνθρωπός.

'Αριστοτεχνημα εἶναι τὸ ἀσμα τοῦτο. 'Εχει θαυμαστῶς συμμε-
τρικὴν ἔξωτερικὴν μορφήν, 2 στροφαί, 2 ἀντιστροφαί. Εἰς τὴν α' στρ.

ή γενική ίδεα, εἰς τὴν ἀντιστρ. τὸ ἐπιβεβαιοῦν ταύτην παράδειγμα τοῦ Λαβδακείου οἴκου. Εἰς τὴν β' στρ. ἐμφαντικῶς, ἀνευ φραστικῆς συνδέσεως πρὸς τὰ προηγούμενα, ἀντιτίθεται ἡ παντοδυναμία τοῦ Διός. Εἰς τὴν β' ἀντιστρ. ἡ αίτιολογία τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας μὲ τὸ γενικόν συμπέρασμα, τὸ ἐκφραζόμενον εἰς τὸν τελευταῖον στίχον. Μὲ τὴν λέξιν «εὐδαιμονες» ὅρχιζει τὸ ὄσμα καὶ κλείει μὲ τὴν λέξιν «ἄτη». «Ολοὶ οἱ φραστικοὶ τρόποι καὶ τὰ ποιητικὰ σχήματα, ὅλη ἡ πλαστικής καὶ γραφικότητα τῆς γλώσσης ἐπεστρατεύθησαν ἀπὸ τὸν ποιητήν, διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν παράστασιν τῶν νοημάτων. Εἰς τὴν α' στρ. ἡ ὁργὴ τῶν θεῶν, ἡ ἐπιφέρουσα τὰ φοβερά πλήγματα ἐκφράζεται διὰ δύο συγκλονιστικῶν εἰκόνων, τοῦ σεισμοῦ καὶ τῆς ἀγριας θυελλῆς εἰς τὸ πέλαγος. Ἡ πνοὴ τοῦ ἀνέμου, ἡ ὅποια ἐκ βάθους ἀναταράσσει τὸν πόντον, παραβάλλεται πρὸς τὸ θεῖον πνεῦμα, ποὺ σείει ἐκ θεμελίων τὸν οἰκον. Τὸ κῦμα πρὸς τὴν ἄτην, ἡ πληττομένη ἀγριώς ἀκτὴ πρὸς τὴν χειμαζομένην ὑπὸ τῆς ἄτης γενεάν, ὁ πυθμῆν τῆς θαλάσσης πρὸς τὸν πυθμένα τοῦ γένους.

σ. τ. 585. οὐδὲν ἄτας... ἔρπον προσωποποίησις τῆς ἄτης ὑπούλως προσοβαλλούσης ἐκάστην γενεάν. 588. ὑφαλον ἔρεβος τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου: ὑφαλον στρώματα ἐπαυξάνει τὸ μυστηριώδες καὶ σκοτεινόν. 5-2. στρόφω—βρέμουσιν ἀντιπλῆγες πεποιημέναν λέξεις ἀποδίδουσαι τὸν ἀνάλογον ἐκ τοῦ πράγματος ήχον καὶ δημιουργοῦσαι προσωποποίαν (παρατήρησε ἐπίσης τὸ πλήθος καὶ τὴν γραφικότητα τῶν ἐπιθέτων). 595. πήματα ἐπὶ πήμασι πίπτοντα παρήχησις (π) καὶ ἀναδίπλωσις τῆς λέξ. πήμα. Διὰ τούτων ἐκφράζεται τὸ συνεχές καὶ ἐπάλληλον τῶν συμφορῶν. πίπτοντα—οὐδ' ἀπαλλάσσει—ἀλλὰ ἔρεπτε—οὐδ' ἔχει λύσιν. Σχῆμα καὶ παραλλήλου. 600. ἐτέταρτο φάνης αἰσθητοποίησις τοῦ ἀφηρημένου «Ἐλπίς». 601. φονία κοπίς νερρέων θεῶν καταμᾶ. Συγκλονιστικὴ εἰκών, θερισμοῦ καὶ σφαγῆς (πρβ. τὸν νεοελληνικὸν χάρον μὲ τὸ δρέπανον): οἱ θεοὶ μὲ τὴν φονικὴν κοπίδα κατακόπτουν τὴν τελευταίαν ρίζαν τοῦ γηραιοῦ δένδρου τῶν Λαβδακιδῶν. 606—607. προσωποποίαν τοῦ ὄπουν καὶ τῶν μηνῶν. οὐδὲν ὥπνος... οὔτε μῆνες, ἀγήρως δέ... ἐπανάληψις τῆς ἀρνήσεως—σχῆμα ἐκ παραλλήλου. Τονίζεται οὕτω τὸ ἀκατάβλητον τοῦ Διός. 610—614. Κατέχεις μαρμαρόσσαν αἰγλαν—ὅστιντῶν βίοις ἔρπει. Ἡ τρομακτικὴ ἀντίθεσις τῆς ζωῆς τῶν θεῶν καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Ἡ μία ἐντὸς τῆς μαρμαρόσσης αἰγλης, ἡ ἄλλη ἔρπει ἐντὸς τῶν συμφορῶν. 615—619. Γραφικωτάτη ἡ εἰκὼν τῆς ἐλπίδος συρούσης τὸν ἀνθρώπον διὰ τῶν κονφορῶν ἔρωτῶν. τούς δοπίους γεννᾶτε εἰς τὴν ἄτην. Παρατηρήσατε εἰς δόλον τὸ χορικὸν τὴν γραφικότητα καὶ τὸ πλήθος τῶν ἐπιθέτων, ὃς καὶ τὴν θέσιν τῶν ρημάτων κατ' ἐνεστῶτα, δστις παρουσιάζει τὰ πράγματα ἐκτυλισσόμενα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ήμων.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. Οἱ δορυφόροι τοῦ Κρ. ὡδήγησαν τὰς δύο ἀδελφὰς εἰς τὸν γυναικωνῖτιν τῶν ἀνακτόρων. Ὁ Χορὸς μετὰ τὴν ἀποχώρησιν αὐτὴν ψάλλει τὸ β' στάσιμον. Κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ δὲ Κρ. σύννους παραμένει εἰς τὴν σκηνήν, ἀμίλητος, ἀκούων τὰς θλιβεράς τῶν γερόντων διαπιστώσεις διὰ τὴν ἀνθρωπίνην εύτυχίαν.

Τὴν ἔννοιαν περὶ τοῦ περιωρισμένου καὶ παροδικοῦ τῆς ἀνθρωπίνης εύτυχίας ἐτόνισαν εἰς δόλας τὰς ἐποχάς δόλοι σχεδόν οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς καὶ ποιηταί: «Ο Πίνδαρος εἰς τὸν ὅγδοον Πυθιονίκην γράφει: Ἐπάμεροι! (=ἐφήμεροι!). Τί δέ τις; τί δ' οὐτις; σκιᾶς ὄναρ ἀνθρωπος». Ο Σοφοκλῆς εἰς τὸν Οἰδ. Τύραν. 1186—1187: «Ἴω γενεαὶ βροτῶν, ὡς ὑμᾶς ἵσα καὶ τὸ μηδὲν ζῶσας ἐναριθμῶν. Πρβλ. καὶ τὸ λόγιον: τέρας ἔστιν, εἰ τις ηύτυχησε διὰ βίου. 588 Θρήσκαιοι πνοαῖς. Η Θάρκη ἔθεωρεῖτο πατρίς τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. 594. Λαβδακιδᾶν διότι πατήρ τοῦ Λαΐου ἦτο δὲ Λάβδακος, τρίτος ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς πόλεως (Κάδμος—Ποιλύδωρος—Λάϊος—Οἰδίπους). 597. οὐδ' ἔχει λύσιν. Η λύσις

ήδύνατο νά έπέλθη δι' ἔξιλεώσεως τοῦ θείου ὡς ἔκαμεν ὁ Ὁρέστης τῇ βοηθείᾳ τῆς Ἀθηνᾶς, ἀπαλλάξας τῆς συμφορᾶς τὸν οἶκον τῶν Τανταλιδῶν. 600. **φάσος.** Τοῦτο ἥτο ἡ Ἀντιγόνη κυρίως, ἡτις διὰ τοῦ γάμου της μὲ τὸν Αἴμονα θά συνέχιζε τὴν γενεάν. 602. **Θεῶν κοπίς** εἰς τοὺς θεούς ἀποδίδονται ὅργανα φονικά: κοπίδες, ξίφη, μάχαιραι. 603. **Ἐρινύες** θεότητες ἐκδικητικαὶ καλούμεναι καὶ Εὔμενίδες, Σεμναῖ, Ἀραί. Ἐτιμώρουν τὴν πρὸς θεούς καὶ γονεῖς ἀσέβειαν καὶ ἐπιορκίαν. Παριστάνονται ὡς εἰδεχθεῖς γραῖαι, ὀφίδοιμοι, μὲ αἰματηρούς ὄφθαλμούς, δέεις δόδηντας κρατοῦσαι δᾶδας καὶ ὄφεις εἰς τάς χεῖρας. Τριῶν παραδίδονται τὰ δόνματα: Τεισιφόνη—Μέγαιρα—Ἀληκτώ. Πολλάκις ταράσσουν τὸν νοῦν δόηγοῦσαι τὸν ἀνθρώπον εἰς τὸ ἀμάρτημα. 615. **πολύπλαγκτος ἐλπίς.** Ὁ Ζεὺς ἐνέκλεισεν ἐντὸς πίθου πάντα τὰ ἀγαθά, ἀλλ’ ἡ πρώτη γυνή, ἡ Πανδώρα, ἤνοιξεν ἐκ περιεργείας τὸν πίθον καὶ πάγτα ἀπέτησαν πλὴν τῆς ἐλπίδος, οὕσης τελευταίας εἰς τὸν πυθμένα. Οὕτω καὶ δταν τὸ πάντα ἐγκαταλείψουν τὸν ἀνθρώπον, ἀπομένει ἡ ἐλπίς, τὸ **κοινότατον**, κατὰ τὸν σοφὸν Θαλῆν, εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τὸ γλυκύτερον δὲ κατά τὸν σοφὸν Βίαντα. 619. **πρίν...** **προσαύσῃ.** Καὶ ὁ Αἰσχύλος εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα γράφει ὅτι ὁ Ζεὺς ἔθεσεν ὡς νόμον τὸ «παθεῖν μαθεῖν», τὸ νὰ μανθάνῃ ὁ ἀνθρωπὸς ἀφοῦ πάθη. 621—623. Καὶ ὁ ρήτωρ Λυκοῦργος (κατὰ Λεωκράτους) διεύπωσε δώρατα τὴν αὐτὴν γνώμην: «ὅταν γὰρ δογὴ δαιμονῶν βλάπτῃ τινά, τοῦτ' αὐτὸν πρῶτον ἔξαφαιρεῖται φρενῶν, τὸν νοῦν τὸν ἐσθλόν, εἰς δὲ τὴν χείρων τρέπει γνώμην, ἵν' εἰδῆ μηδὲν ὅν τὸν ἀμάρτανε». Καὶ ὁ Χριστιανισμός: «Μωραίνεις Κύριος λαόν, διν βούλεται ἀπολέσαι».

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ. 30. **Ἐνδαίμονες οἴσι πακῶν ἄγενστος αἰώνων.** 31. «Ο δ' οὐδὲν ἔρπει θνατῶν βίοτος πάμπολύ γ' ἐκτὸς ἄτας». 32. «ἄ γάρ δὴ πολύπλαγκτος ἐλπὶς πολλοῖς μὲν δνασις ἀνδρῶν, πολλοῖς δ' ἀπάτα κουφονῶν ἐρώτων. 33. «Τὸ πακὸν δοκεῖν ποτ' ἐσθλὸν τῷδ' ἔμμεν δτῷ φρένας θεὸς ἄγει περός ἄταν».

ΝΟΗΜΑ. Ὁ Χορὸς ἀκούσας τὴν θανατικὴν καταδίκην καὶ βλέπων ὅτι συνεπειδι ταύτης ἐκλείπει καὶ ἡ τελευταία οἵζα τοῦ γηραιοῦ οἴκου τῶν Λαβδακιδῶν προβαίνει εἰς βαρέως μελαγχολικάς καὶ ἀπαισιοδόξους διαπιστώσεις διὰ τὸν ἀνθρωπίνον βίον. Κλήρος καὶ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου είναι ἡ δυστυχία. Τὴν μακαριότητα καὶ ἀπόλυτον εὐτυχίαν ἐκφάτησεν ὁ Ζεὺς ζηλοτύπως δι' εαυτὸν. Τὸ θείον μόνον είναι αἰώνιως μακάριον, διότι είναι παντοδύναμον. Ὁ ἀνθρωπὸς ὅμως, μικρὸς καὶ ἀδύνατος, ἐλαχιστὸν χρόνον τῆς ζωῆς του διάγει ἔξω τῆς δυστυχίας. Εἰς ἄλλους ἡ δυστυχία είναι κληρονομική, διότι κάποια παλαιά γενεὰ αὐτῶν ἐπέσυρε κατ' αὐτῆς τὴν δογὴν τοῦ θείου, ἡ δύοια ὡς σεισμὸς συγκλονίζει καὶ κατερειπώνει τὸ δλον γένος καὶ ὡς ἀγρία θαλασσία θύελλα δέρνει αὐτὸν μέχρι τῆς τελευταίας του οἵζες, ἔαν δὲν ληφθῆ πρόσωνα νά ἔξιλεωθῇ ἐγκαίρως ἡ μῆνις τῶν θεῶν. Ζωτανόν περὶ τούτου παραδειγμα ἡ μοῖρα τοῦ οἴκου τῶν Λαβδακιδῶν, τοῦ δποίου καὶ ἡ τελευταία οἵζα κατακόπτεται ὑπὸ «**Θεῶν τῶν νερτέρων**». Βασικὴ ὅμως αἰτία τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας είναι ἡ **πολύπλαγκτος ἐλπίς**, ἡτις παρωθεῖ τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν Ικανοποίησιν ἀνόιτων ἐπιθυμιῶν, ἔξ ίης ἐπέρχεται ἡ καταστροφὴ του, διότι τυφλωμένος ὁ ἀνθρωπὸς τότε δὲν βλέπει ὅτι βαδίζει πρὸς τὸ κακόν, ἀλλὰ νομίζει τούτο καλόν, μέχρις οὐ ἡ ἐπερχομενη συμφορὰ τοῦ ἀποδειξη τὴν πλάνην. «Οτωδήποτε μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου είναι νὰ ζῇ ἐλάχιστον χρόνον ἐκτὸς ἄτας».

ΤΡΙΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (στίχ. 626+780)

α') στίχ. 626+630 («Ο Αἴμων παρουσιάζεται πρὸ τοῦ πατρός, δ ὁ δποῖος προσπαθεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν καταδίκην τῆς Ἀντιγόνης»).

ΧΟ. Ἀλλ' ἴδού δ Αἴμων, τὸ νεώτατον γέννημα μεταξὺ τῶν υἱῶν σου, ἀρά γε ἔχει ἔλθει, διότι λυπεῖται (=ἀγνύμενος) διὰ τὴν θανατικὴν ἀπόφασιν (=μόρον) τῆς μελλονύμφου παρθένου (=τάλιδος) Ἀντιγόνης,

ώπερβολικά θλιβόμενος (=ύπεραλγῶν) δια τὴν ματαίωσιν (=ἀπάτας) τῶν γάμων του;

ΚΡ. Ταχέως θὰ (τὸ) μάθωμεν ἀκριβέστερον (=ὑπέρτερον) καὶ ἀπὸ μάντεις. Παιδὶ μου, μήπως ἀρά γε ἔχεις ἔλθει (=ἄρα μὴ πάρει) ἐξωργισμένος (=λυσσαίνων) κατά τοῦ πατρός σου, διότι ἔχεις μάθει (=κλύων) τὴν τελεσδικον (=τελείαν) περὶ τῆς μελλονύμφου ἀπόφασίν μου; "Η ήμεῖς, καθ' οἰονδήποτε τρόπον καὶ ἀν ἐνεργοῦμεν (=πανταχῇ δρῶντες), σοῦ εἰμεθα βέβαια ἀγαπητοί;

ΑΙΜΩΝ. Πατέρα μου, εἴμαι ίδιος σου, καὶ σὺ δρθῶς μὲν καθοδηγεῖς (=ἀπορθοῖς μοι) ἔχων δρθάς γνώμας, τὰς δοπίας ἔγω τούλαχιστον θὰ ἀκολουθήσω (=ἔφεψομαι); διότι ὑπ' ἐμοῦ οὐδεὶς γάμος θὰ κριθῇ ἀξιος, ώστε νὰ θεωρήται σπουδαιότερος (=μείζων φέρεοθαι) ἀπὸ τὰς καλάς σου συμβουλὰς (=οον καλῶς ἡγονμένον).

ΚΡ. ("Ορθός διμιεῖς", παιδὶ μου, διότι ἔτσι πρέπει νὰ σκέπτεται (κανεῖς) (=διὰ στρέγων ἔχειν), νὰ ἀκολουθῇ δηλαδὴ (=ὅπισθεν ἔσταγαι) καθ' δλα (=\πάντα) τὴν γνώμην τοῦ πατρός του. Διότι πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν (=τούτον οὐνεκα) εὔχονται οἱ ἄνθρωποι, ἀφοῦ ἀποκτήσουν εὐπειθή τέκνα (=φύσαντες κατηκόντες γονάς), νὰ (τὰ) ἔχουν εἰς τὰ σπίτια των, ἵνα (=ῶς) καὶ τὸν ἔχθρὸν ἀποκρούουν ἀνταποδίδοντα κακὸν ἀντί κακοῦ (=ἀνταμύνωνται κακοῖς) καὶ τὸν φίλον (ἵνα) τιμοῦν, δπως (τιμᾶ) καὶ δ πατέρη των ἀν δμωας κανεῖς (=δοτις) γεννᾶν παιδιά ἀνωφελῆ, τι ἀλλο ἥθελεις εἶπει παρὰ μόνον (=πλήν) δτι αὐτὸς ἐδημιούργησε (=τόνδε) φῦσαι) βάσανα διὰ τὸν ἔαυτόν του καὶ μεγάλην (ἀφορμήν) γέλωτος διὰ τοὺς ἔχθρους του; Ποτὲ λοιπὸν (=νύν), παιδὶ μου, μὴ ἀπομακρύνης (=εἰκάλης) αὐτὰς τὰς (δρθάς) σκέψεις ἔνεκα ἡδονῆς χάριν (μιᾶς) γυναικός λαμβάνων ὑπ', δψιν (=εἰδὼς) δτι τοῦτο, δηλαδὴ (μία) κακή σύζυγος (=έννευρος γυνῆ) εἰς τὸ σπίτι, ἀποβαίνει (=γίγνεται) ἀντικείμενον παγερᾶς περιπτύξεως (=ψυχρὸν παραγκάλιομα) διότι ποία μεγαλύτερα πληγὴ δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀπὸ (ἔνα) κακὸν οἰκιακὸν φίλον (=φίλος); Αφοῦ λοιπὸν (=ἀλλὰ) (τὴν) συχαθῆς, ἀφησε (=μέθεσ) αὐτὴν ἐδω τὴν κόρην ὡς (=ῶσει τε) ἔχθρον (σου) νὰ ὑπανδρεύεθη μὲν κάποιον εἰς τὸν "Ἄδην. Διότι, ἀφοῦ ἔγω τὴν συνέλαβον ἐπ' αὐτόφωρά (=εἷλον ἐμφαγῶς) μόνην ἔξ δλων τῶν πολιτῶν νὰ ἀπειθαρχήσῃ (=ἀπιστήσασαν), δὲν πρόκειται νὰ παρουσιάσω (=ον καταστήσω) ἐνώπιον τῶν πολιτῶν τὸν ἔαυτόν μου ὡς φεύστην τούλαχιστον, ἀλλὰ θὰ (τὴν) θανατώσω.

"Εναντι αὐτῆς τῆς ἀποφάσεώς μου, ἃς ἐπικαλεῖται πρὸς βοήθειαν (=ἔφυμνειται) τὸν ἔφορον τῆς συγγενείας (=ένναιμον) Διά. Διότι, ἔὰν βέβαια τοὺς ἐκ φύσεως συγγενεῖς ἀναθρέψω, ώστε νὰ εἰναι ἀπειθαρχήτοι (=ἀκοσμα), εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν (=κάρτα) (θὰ καταστήσω ἀπειθαρχήτους) τοὺς μὴ συγγενεῖς μου. Διότι, ἔὰν κανεῖς (=δοτις) εἰς τὸν κύκλον τῶν συγγενῶν του εἰναι χρηστὸς ἄνθρωπος, θὰ ἀποδειχθῇ δτι εἰναι ἀμερόληπτος καὶ ἀπέναντι τῶν πολιτῶν. Εάν δὲ κανεῖς, ὑπερβάς τὰ ὅρια ἔξ ἀλαζονείας, ή τοὺς νόμους παραβιάζῃ ή ἐννοη νὰ ἐπιβάλῃ τὴν θέλησιν του (=τούπιτάσσειν) εἰς τοὺς ἀρχοντας, αὐτὸς δὲν εἰναι δυνατὸν νὰ τῷχη ἐπάνου ὑπ' ἐμοῦ. "Οποιον δμωας ή πόλις καταστήσῃ ἀρχοντα, εἰς αὐτὸν πρέπει νὰ ὑπακούωμεν καὶ ὡς πρὸς τὰ μικρὰ καὶ ὡς πρὸς τὰ δίκαια καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀντίθετα (τούτων). Καὶ ἔγω θὰ εἰχον τὴν πεποιθησιν (=θαρσοῖν ἄν) δτι αὐτὸς δ ἄνθρωπος θὰ εἰχε τὴν θέλησιν (=θέλειν ἄν) καλῶς μὲν νὰ κυβερνᾶ καὶ τελείως νὰ ὑποτάσσεται (εἰς ἀλλους) (=εῖν ἀρχεσθαι) καὶ δτι ἐν τῷ κινδύνῳ τῆς μάχης (=δορσὸς τ' ἐν χειμῶνι) θὰ παρέμενε (=μένειν ἄν) πιστὸς καὶ γενναῖος παραστάτης, ἀν ἔχῃ ταχθῆ πλησίον (ἄλλου) (=προστεταγμένον). Δὲν ὑπάρχει δὲ μεγαλύτερον κακὸν ἀπὸ τὴν ἀναρχίαν· αὐτὴ πόλεις ἔξολοθρεύει, αὐτὴ ἀναστατώνουσα καταστρέφει σπίτια, αὐτὴ (τὰς τάξεις) τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων διασπώσα προκαλεῖ τὴν φυγὴν αὐτῶν· τοὺς περισσοτέρους δμωας (=τὰ πολλὰ δὲ σώματα) ἔξ ἐκείνων,

οί δοιοι παραμένουν ἀκλόνητοι (=δρθονμένων), σώζει ή πειθαρχία.
Αφοῦ έτσι έχουν τὰ πράγματα (=ούτως), πρέπει νὰ ύποστηρίζῃ (κανεῖς) (=ἀμυντέα ἔστι) τὰ νομοθετούμενα (=τοῖς κομιουμένοις) καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ (=κοῦτοι οὐδαμῶς) ἐπιτρέπεται νὰ νικᾶται (=ῆσοητέα) ἀπὸ (μίαν) γυναῖκα· διότι εἰναι ἐντιμότερον (=κρείσσον), ἀν βέβαια παρίσταται ἀνάγκη (=εἴπερ δεῖ), νὰ ἐκθρονισθῶμεν ἀπὸ (ἔνα) ἄνδρα καὶ (οὕτω) δὲν θά ἔχαρακτηριζόμεθα κατώτεροι ἀπὸ τὰς γυναῖκας.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. **νέατος** η-ον (ποιητικὸς ὑπερθ. τοῦ ἐπιθ. **νέος**, ὡς καὶ μέσατος τοῦ μέσους)=ἔσχατος, τελευταῖος. **γέννημα**=τὸ τελευταῖον τέκνον (παράθεσ.) παίδων γεν. συγκρ. ἡ τάλις-ιδος (ἄταλος) ή λ. θεωρεῖται αἰολικὴ=παρθένος, ή μηνστή. ἀπάτας αἰτ. πτ. πληθ. **εἰσόμεσθα** ποιητ. μέλλ. τοῦ οίδα. 629—632 ουντ. σειρ.: ἀρα ἥκει ἀχρύμενος (μετ. αἰτιολ.) μόδον (=ἄχος μόδου) σύστ. ἀντικ. καὶ αἰτ. αἰτίας, τῆς μελλογάμου τάλιδος Ἀντιγόνης. ὑπεραλγῶν (μετ. αἰτιολ.) ἀπάτας (ἀντικ. αἰτ. αἰτίας) λεχέων (γεν. ἀντικ. εἰς τὸ ἀπάτας). **μάντεων** γεν. συγκρ. ὑπέρετερον ἐπιρρ. σημ. τελείων ψῆφος=τελεσιδίκος ἀπόφασις. 633—635 συντ. σειρά ἀ' ὥπα, ἀρα μὴ πάρει λυσσαίων (μετ. τροπ.) πατρὶ κλύνων (μετ. αἰτιολ.) τελείων ψῆφον τῆς μελλοντιμφρον (γεν ἀντικ.); 634. **ἥμεταις**=έγώ. φίλοι (κατηγ.) ἐνν. ἐσμέν. 635. **ἔχων** ή μετ. ὑπὸ μὲν τοῦ Κρ. λαμβάνεται αἰτιολογική, δ' Άλ. δύως ἀποδίδει ὑποθ. σημασίαν. Τὸ αὐτὸ καὶ ή ἐν στ. 639: **ἥγονμένουν**. γνώμας ἀντικ. τοῦ ἔχων καὶ ἀπορθοῖς. 637. **ἀπορθοῖς** τὸ δ'. τοῦτο κατά μὲν τὸν Άιμ. εὔκτικη, ὑπὸ τοῦ Κρ. δριστικὴ (=ἀπορθῶ=κάμνων τι τὸ δρθόν, δόηγω τινα). αἰτ. ἀντικ. τοῦ ἐφέψυμαι μέλλ. τοῦ ἐφέψυμαι ἔμοι ποιητ. αἰτ. τοῦ ἀξιώσεται μ. μέλλ. παθ. σημ. μείζων κατηγ. φέρεσθαι ἀπαρ. τοῦ σκοποῦ. σοῦ... β' ὄρος συγκρ. γὰρ αἰτιολογεῖ παραλειφθεῖσαν πρότ. **ἔχειν** ὑποκ. τοῦ **χοή**. πάντα αἰτ. τοῦ κατά τι. 641. **ἔσταναι** ἀπαρ. παρακ. (εστηκα) τοῦ ἵσταμαι ἐπεξηγεῖ τὸ οὐτω χρή. τούτον οὐνεκα τελ. αἰτιον. ή γονή=τὰ τέκνα. ὡς... ἀνταμύνωνται... τεμῶσι τελ. προτ. κακοῖς δοτ. δργαν. **ἀνταμύνομαι**=ὑπερασπίζω ἐμαυτὸν ἐναντίον ἄλλου. φιτύων ποιητ. τύπ. (κατ' ἀνομοίωσιν ἐκ τοῦ φιτύω)=φυτεύω γεννῶ. ἀντρόλητα ένεργ. σημ. δοτις. τόνδε ὑποκ. τοῦ φῦσαι. αντῷ δοτ. ήθική. γέλων (ποιητικῶς)=γέλωτα. μὴ... **ἐκεβάλης** ἀπαγορευτικὴ ὑποτακτ. τάσθε φρένας (ἀντικ.)=αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς σκέψεως. **ὄφ'** **ἥδονῆς** (ἀναγκ. αἰτ.) οὐνεκα γυναικὸς (τελ. σῖτιον). εἰδῶς (μετ. αἰτιολ.).

650—651. συντ. σειρά ἀ' δτι γίγνεται τοῦτο (ὑποκ.) ψυχρὸν παραγκάλισμα (κατηγ.) γυνὴ κακὴ ὑπένευνος ἐν δόμοις (ἐπεξ. τοῦ τοῦτο). παραγκάλισμα=ἀγκάλιασμα. **ξύνενυνος**=δ σύντροφος τῆς εύνης=κλίνης, σύζυγος. **ἔλκος**=πληγή, λύπη. φίλος=οἰκεῖος. 651. τι' ὑποκ. γένοιτ' ἀν δυνητ. εὔκτ. ἔλκος κατηγ. ή φίλος κακὸς β' ὄρος συγκρ. πτύσας μετ. ὑποθ. ώσείτε δύμηρ.=ώς... μέθες προστ. ἀρο β' (=μεθῆμα) τοῦ μεθίημι=ἀφήνω. ἐν (ἐνν. οἵων) "Αἰδον. τινε ἀντικ. τοῦ νυμφεύειν. πόλεως ἐκ πάσης γεν. διαιρ. μόνην κατηγ. ἀπιστήσουσαν μετ. κατηγ. ἐκ τοῦ εἶλον ἀρο. β' τοῦ αἰρῶ. ἐμαντὸν ἀντικ. φευδῆ κατηγ. κτενῶ μέλλ. τοῦ κτείνω. ἐφρυμνείτω προστ. ἐν. τοῦ δ'. **ἔφρυμνῶ**=ἐπιβοῶμαι, ἐπικαλοῦμαι. τὰ φύσει ἔγγενη=οἱ φυσικοὶ συγγενεῖς (γρῆσις οὐδ. ἀντὶ ἀρο.). **ἄκοσμος**=ἄνευ τάξεως, ἀπρεπῆς, ἀπειθαρχος. **κάρτα** ἐπίρρ. =λίαν (ἔξ ής καὶ αἱ λέξεις: κάρτος, κράτος, κράτιστα).

659—660. συντ. σειρά ἐι γάρ δὴ θρέψω τὰ φύσει ἔγγενη (ἐνν. ὄντα) **ἄκοσμα** (προλ. κατηγ.), κάρτα (ἐνν. ποιήσω ἀκόσμους) τοὺς ἔξω γένους (ἐνν. ὄντας). "Ο ὑποθ. λόγος α' εἰδ. δηλῶν τὸ πραγματικόν. 661. δοτις ἔστι' ἀνήρ χρηστός... 663. δοτις ή νόμους βιάζεται ή τοει ἀναφ. ὑποθ. προτ. **δίκαιος** κατηγ. ὀν δοτηγ. μετ. τοῦπιτάσσειν=τὸ ἐπιτάσσειν (ἀντικ.) =τὸ διατάσσειν. τοῖς κρατύνοντοι (ἀντικ.) δοτ. πληθ. μετ. τοῦ κρατύνω=ἐνισχύω, κυβερνῶ. 665. οὐκ ἔστι τυχεῖν=οὐχ' ολόν τ' ἔστι τυχεῖν (τὸ τυχεῖν ὑποκ τοῦ ἀπροσ. ἔστι). τοῦτον ὑποκ. τοῦ ἀπαρ. ἐπαίνουν ἀντικ. ἐξ

ἔμοι ποιτ. αἰτ. δὸν στήσεις ἀναφ. ὑποθ. πρότ. δρθότερον ἐπρεπε νὰ τεθῇ: δὸν ἀν στήσῃ. τοῦδε ἀντικ. τοῦ κλίνειν ὑποκ. τοῦ χοή. ομικρὰ—δίκαια—τάναγτία αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς.

668—671. συντ. σειράς καὶ ἕγω θαρσοίην ἄν τοῦτον τὸν ἄνδρα (ὑποκ.) θέλειν μὲν ἄν ἄρχειν καλῶς, θέλειν δὲ ἄν ἄρχεσθαι εὖ μένειν τε ἄν ἐν χειμῶνι δορὸς προστεταγμένον (ὑποθ. μετ.) παραστάτην (κατηγ.) δίκαιον καγαθόν. χειμῶν δορὸς=ό κίνδυνος τῆς μάχης. δίκαιος=πιστός. ἄγαθός=γενναῖος. 674. σύμμαχον δόρυ=συμμαχικός στρατός. συνεκδοχικῶς (ἡ γεν. ἀντικ.) καταρρήγνυσι τροπᾶς (βραχυλογία)=διαρρηγνύει (τάξ τάξις), ὥστε τρέπεσθαι εἰς φυγὴν. ἀναρχίας β' δρος συγκρ. οἴκους ἀντικ. ἀναστάτους κατηγ. τῶν δρθονμένων γεν. διαιρ. (ἐπιθ. μετ.). ἀμυντέα—ἥσσητέα ρημ. ἐπιθ. τοῦ ἀμύνων καὶ ἥσσωμα. ἀμυντέα ἐστι=ἀμυντέον ἐστι=δεῖ ἀμύνειν. τοῖς κοσμουμένοις (γέν. οὐδ.)=τοῖς νόμοις. (ἀντικ.) ἥσσητέα=ἥσσητέον. ἥττωματι τίνος=γίνομαι κατώτερος ἀπὸ κάποιον. γυναικῶς γεν. συγκρ.

679—680. συντ. σειράς κρείττον γάρ (ἐστι) ἐκπεσεῖν (ὑποκ.) πρὸς ἄνδρός (ποιητ. αἰτ.), εἴπερ δεῖ (ἐνν. ἐκπεσεῖν ἡμᾶς) κούκη ἄν καλούμεθα ἥσσοντες (κατηγ.) γυναικῶν (β' δρος συγκρ.).

ΨΥΧΟΔΟΓΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ—ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. 626—630. Ὁ Χορὸς διὰ τῶν λόγων του αὐτῶν διεικύνει δτὶ διαβλέπει ἄλγος βαρύ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ νεαροῦ μνηστήρος, περὶ τοῦ δποίου ἐν ἀρχῇ ἀπατᾶται ὁ Κρ. μὴ ἔννοιῶν τὴν πραγματικὴν ἔννοιαν τῶν μτχ. ἔχων—ἥγουμένον καὶ τοῦ ἀπορθοῖς. Διὰ τοῦτο καὶ ἔνθουσιάζεται ὁ Κρ. ἀπὸ τούς πρώτους λόγους τοῦ Αἴμ. καὶ μὲ στόμφον ῥητορικὸν καὶ ἀξιωματικὸν τόνον, προσπαθεῖ νά δικαιολογήσῃ τὴν ἀπόφασίν του. Ρητορεύει διὰ τὴν ἀξίαν τῆς πειθαρχίας καὶ καταλήγει, φιλόποπτος πάντοτε καὶ πλήρης δργῆς, δτὶ δὲν είναι δυνατὸν νὰ νικηθῇ ἀπὸ μίαν γυναικα! ὑπέρετεον διὰ τούτου δηλοῦται ἡ δυσμένεια τοῦ Κρ. πρὸς τὸ μαντικὸν γένος, σοι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Ἀντ. καὶ Ἰσμ. ἡμεῖς δ πληθ. δηλοῖ τὴν μεγαλειότητα. 635. πάτερ σὸς πόσον τρυφερός είναι! 653. ἔλκος—πτύσσας μεταφοραι) αἱ λέξεις φανερώνουν δλον τὸ πάθος καὶ τὴν βδελυγμίαν τοῦ Κρ. διὰ τὴν Ἀντ. τὸ πτύσσας ἀποτελεῖ τραγ. εἰρωνειαν, διότι, ώς θά ίδωμεν ἐν στίχῳ 1232, ἀλίμ. πτύει τὸν Κρ. 654 ἐν "Ἄδου νυμφεύειν τινι (σχ. δεξύμωρον) φράσις πλήρης σαρκασμοῦ διεικύνουσα τὴν βαναστότητα τοῦ Κρ. Ἡ ἡρωὶς οὐδὲ λέξιν εἶπε ποτὲ περὶ γάμου. 665. οὐκ ἔστιν ἐπαίνον τυχεῖν σχῆμα λιτότητος· ἔκφρασις λίαν εἰρωνική. 672. αὔτη· ἥδε· ἥδε πρὸς ἔξαρσιν τῶν δεινῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀναρχίας. 673—675. Παρατήρησε τὸ ἀσύνδετον τῶν προτάσεων, δείγμα ρητορικοῦ πάθους 626. Ὁ Αἴμων παρέρχεται διὰ τῆς δεικίας παρόδου. Οἱ ἀναπαιστικοὶ στίχοι του χοροῦ ρυθμίζουν τὸ βήμα του νέατον γένημα. Ὁ πρεσβύτερος υἱός του Μεγαρεὺς ἡ Μενούκευς είχε θυσιασθῆ πρὸς ἔξιλέωσιν τοῦ θεοῦ Ἀρεως κατὰ συμβούλην τοῦ μάντεως Τειρεσίου. 643—644. τὸ ἀμύνειν τοῖς φίλοις καὶ ἀποδιδναι τὸ κακὸν τοῖς ἔχθροῖς—είναι γενικὴ ἀντίληψις τῆς ἀρχαΐτητος, καταργηθεῖσα διὰ τῆς χριστιαν. διδασκαλίας· πρβλ. φίλει τὸν φιλούντα καὶ μίσει τὸν μισοῦντα γλυκύν είναι φίλοις, ἔχθροῖσι δὲ πικρόν. Ὁφθαλμὸν ἀντὶ δφθαλμοῦ καὶ δδόντα ἀντὶ δδόντος. Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ τὸ κήρυγμα τοῦ Σωκράτους ἐν Κρίτων: μὴ ἀνταδικεῖν. 658. πρὸς ταῦτα ἐφνυμείτω Διά ξύναιμον. Διὰ β' ἥδη φορὰν δ Κρ. προφέρων οὕτω τοῦ Διός τὸ ὄνομα (βλ. στ. 487) φθάνει εἰς τὴν ὕβριν, ἡ δποία δμως πάντοτε κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἀντίληψην γεννᾷ τὴν Νέμεσιν. 666. δὸν πόλις στήσεις: δ ποιητῆς ῥνταθα κάμεν ἀναχρονισμόν, διότι δ Κρ. δὲν ἦτο αἱρετός, ἀλλὰ κληρονομικός ὄρχων. 667. κλίνειν... καὶ δίκαια καὶ τάναγτία: Καὶ δόλων είχεν εἶπε τὸ «ἀρχῶν ἀκούειν καὶ δίκαια κακίδαι», ἀλλ' ὁ Αἰσχύλος τοῦτο θεωρεῖ ίδιον τῶν δούλων. Διὰ τοῦ τάναγτία δηλοῦται τὸ δεσποτικὸν τοῦ Κρ. 661—662. Διατυποῦται ἡ γνώμη, δτὶ δ χρηστὸς εἰς τὴν ίδιωτι-

κήν ζωήν, είναι χρηστός καὶ εἰς τὴν δημοσίαν. Τοῦτο βεβαίως είναι τὸ ἰδεῶδες διὰ τὸν ἄνθρωπον. 672—676. Ἀξιόλογοι γνώμαι περὶ τῆς ἀξίας τῆς πειθαρχίας, μάλιστα εἰς τὴν στρατιωτικὴν ζωήν. 680. Μεγάλη ἐντροπή νά είναι τις κατώτερος γυναικός.

ΑΙΓΑΙΟΦΘΕΓΜΑΤΑ 34. τί γὰρ γένοιτο² ἀνὴρ ἔλλος μεῖζον ἢ φίλος κακός; 35. ἐν τοῖσιν οἰκείοισιν δύτις ἔστι³ ἀνὴρ χρηστός, φανεῖται κανὸν πόλει δίκαιος ὁν. 36. ἀναρχίας δὲ μεῖζον οὐκ ἔστι κακόν.

ΝΟΗΜΑ. Ὁ Αἴμ. παρέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου καὶ ίσταται πρὸ τοῦ πατρός, ἐνῷ ὁ χορὸς ἀνήσυχος διερωτάται ποίᾳ είναι ἡ ψυχικὴ τοῦ νέου κατάστασις. Εἰς ἐρώτησιν τοῦ Κρ. δηλοὶ ὅτι ὑπεράνω παντὸς ἀλλοῦ θέτει τὰς δοκίμias καὶ δικαίas πατρικὰς γνώμας Τοῦτο ἐνθουσιάζει τὸν πατέρα Κρ., δύτις συνιστᾶ εἰς αὐτὸν ὑπακοὴν καὶ ἀποτροφοφήν πρὸς τὴν Ἄντ., ἥτις συνωμότητος κατὰ τῆς ἔξουσίας του. Ἐν συνεχείᾳ πειρᾶται νὰ πείσῃ τὸν Αἴμ. περὶ τοῦ δικαίου τῆς ἀποφάσεως του κηρύττων τὴν ἀνάγκην ἀπολύτου πειθαρχίας ἀποτελούσης τὴν μόνην σωτηρίαν διὰ στρατούς καὶ λιούς Ἀπαλλαγὴ τῆς Ἄντ. ἀπὸ τὴν τιμωρίαν θὰ ἀπέβαινε μοιραία διὰ τὴν πειθαρχίαν τῶν πολιτῶν καὶ ἀκρως ἔξευτελιστικὴ διὰ τὸν θρόνον.

β') στίχ. 681—723 (δ Αἴμων ἀνακοινώνει εἰς τὸν πατέρα τὴν ὑπὲρ τῆς Ἄντ. γνώμην τῶν πολιτῶν καὶ συνιστᾶ εὐλαβῶς ὑποχώρησιν).

ΧΟ. Εἰς ἡμᾶς βέβαια (=μέν), ἀν δὲν ἔχωμεν στερηθῆ (τοῦ νοῦ) [=κεκλέμεθα (τας φρενας)] ὑπὸ τοῦ γήρατος (=χρόνῳ), φαίνεται ὅτι συνετῶς ὀμιλεῖς, δι' ὅσα ὀμιλεῖς.

ΑΙΜ. Πατέρα, οἱ θεοὶ ἐμβάλλουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους γοῦν, τὸ πολυτιμότατον ἔξ δλων τῶν πραγμάτων, ὅσα ὑπάρχουν. Ἐγὼ δὲ οὔτε θά μποροῦσα οὕτε εὔχομαι νὰ γνωρίζω νὰ λέγω ὅτι (=δπωῳ) σὺ δὲν λέγεις δρθῶς τὰ δσα εἰπεις⁴ είναι δυνατὸν δμως νὰ ὑπάρκῃ (=γένοιτο μέντοι ἀν) καὶ (εἰς τὸν νοῦν) ἄλλου τινὸς (μία) δρθὴ σκέψις (=καλῶς ἔχον). Ὁπωσδήποτε δμως (=δ' ον) είναι φυσικὸν (=πέφυνα) νὰ ἔξετάζω ἔκ τῶν προτέρων (=προσκοπεῖν) πρὸς τὸ συμφέρον σου (=οον) δλα, δσα λέγει τις ἡ πράττει τις ἡ δύναται νὰ κατηγορῇ διότι τὸ βλέμμα σου (είναι) φοβερὸν εἰς (πάντα) κοινὸν πολίτην διὰ τοὺς τοιούτους λόγους (του), ὕστε σὺ νὸ μὲν εὐχαριστῆσαι ἀκούων αὐτούς (=οἰς μὴ τέρψη κλύων)⁵ εἰς ἔμε δὲ είναι δυνατὸν (=εσθ) ἔνεκα τῆς ἀσημότητος τῆς θέσεώς μου (=ϋπὸ σκότου) νὰ ἀκούω αὐτά, πόσον δηλαδὴ (=οτα) ἡ πόλις θρηνεῖ ἔξ αιτίας τῆς κόρης αὐτῆς (λέγουσα) ὅτι (=ως), (ἐνῷ είναι) ἐλάχιστα ἀξία τιμωρίας [= (ονσα) ἀναξιωτάτη] ἔξ δλων τῶν γυναικῶν, κινδυνεύει νὰ ἀποθάνῃ (=φθίνει) κατὰ τρόπον ἀθλιώτατον (=κάκιοτα) ἔνεκα ἐνδιοξοτάτης πρᾶξεως, διότι δηλ. αὕτη (=ητις) τὸν ἀδελφόν της, δὲ πόλιος ἔφονεύθη (=εν φοναις πεπτῶτα), δὲν ἄφησεν ἀθαπτον, ὕστε νὰ κατασπαραχθῇ, μήτε ὑπὸ τῶν σαρκοφάγων σκύλων μήτε ὑπὸ τινος τῶν δρνέων δὲν (είναι) ἀξία αὐτὴ λαμπρᾶς τιμῆς, ὕστε νὰ (τὴν) λάβῃ; Τοιαύτη σκοτεινὴ (=έρεμην) φήμη (=φάτις) διαδίδεται (ἀνὰ τὴν πόλιν) (=ἐπέρχεται) κατὰ τρόπον σιωπηλὸν (=οίγα). Εἰς ἔμε δέ, πατέρα, ἔαν σὺ εύτυχης, οὐδὲν πρᾶγμα πολυτιμότερον ὑπάρχει διότι ποία μεγαλυτέρα εὐχαριστησις (=ἄγαλμα) διὰ τὰ τέκνα (ὑπάρχει) ἀπὸ τὴν δόξαν (=ευκλείας) εὐτυχοῦντος (=δάλλοντος) πατρὸς ἡ ποία (εὐχαριστησις μεγαλυτέρα ὑπάρχει) διὰ τὸν πατέρα ἔκ μέρους τῶν τέκνων του; Νὰ μὴ ἔχῃς λοιπὸν (=νῦν) εἰς τὴν ψυχήν σου ἔνα μόνον τρόπον σκέψεως, διότι δηλαδὴ αὐτὸ είναι δρθόν, ὅπως σὺ λέγεις, καὶ οὐδὲν ἄλλο διότι ὅποιος νομίζει ὅτι ἡ μόνον αὐτὸς σκέπτεται δρθῶς (=φρονεῖν) ἡ διότι ἔχει εὐφράδειαν, τὴν δοίαν ἄλλος δὲν (ἔχει), ἡ αἰσθηματα (=ψυχήν), οἱ τοιούτου εἰδους ἄνθρωποι (=οντοι) ἀν ἐρευνθοῦν κατὰ βάθος (=διαπνυχθέντες), συνήθως ἀποκαλύπτονται (=ἀφθησαν) ώς κούφιοι (=κενοι). Ἀλλὰ τὸ νὰ μανθάνῃ δ ἄνθρωπος πολ-

λά, καὶ ἀν ἀκόμη κάποιος εἰναι σοφός, καὶ τὸ νὰ μὴ παρατεντώνῃ (=τείνειν ἄγαν) (τὸ σχοινί), δὲν (εἰναι) καθόλου ἄσχημον. Βλέπεις πλησίον τῷ ἔων χειμερινῷ ρείθρων, δῆσα ἐκ τῶν δένδρων ὑποχωροῦν (=ὑπείκει), πῶς (=ώς) διασώζουν τοὺς κλώνους των, δῆσα δέ ἀνθίστανται, (πῶς) ἔξαφανίζονται σύρριζα (=αὐτόπερεμνα). Καθ' ὅμοιον δὲ τρόπον δποιος, ἐάν τεντώσῃ τὸ σχοινίον τοῦ πλοίου (=πόδα ναός), ώστε (αὐτὸ) νὰ εἰναι κύριον (αὐτοῦ) (=έγκρατή), οὐδόλως χαλαρώνει (αὐτὸ) (=ὑπείκει), ἀφοῦ ἀνατρέψῃ (τὸ πλοῖον) (=κάτω στρέψας), κατὰ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον ναυσιπλοεῖ (=ταυτίλλεται) μὲν ἀνεστραμένα τὰ σανιδώματα (=ὑπτίοις σέλμασιν). Υποχώρει λοιπὸν καὶ δίδε τόπον εἰς τὴν ὄργην σου (=δίδον μετάστασιν θυμῷ). Διότι, ἐάν δύναται νὰ προστεθῇ (=πρόσεσσι) καὶ ἐκ μέρους ἐμοῦ τοῦ νεωτέρου κάποια (δρθῆ) γιγώμῃ, ἐγὼ τούλαχιστον λέγω ὅτι κατὰ πολὺ ὑπερέχει (=προεβιεύειν) τὸ νὰ εἰναι ἐκ φύσεως δ ἀνθρωπος καθ' ὅλα πανεπιστήμων (=πλεων ἐπιστήμης). ἐν ἐναντία δημος περιπτώσει (=εἰ δ' οὖν), διότι τοῦτο συνήθως (=φιλεῖ) δὲν ἀποκλίνει πρὸς αὐτὸ τὸ μέρος (=ταύτη), καλόν (εἰναι) τὸ νὰ μανθάνῃ (κανεὶς) καὶ ἐκ τῶν δρθῶν διμιούντων.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. 681 ἡμῖν δοτ. προσ. κεκλεμμεθα παρακ. τοῦ κλέπτομαι τῷ χρόνῳ (ποιητ. αἴτ.)=χάνω τὴν δρθήν σκέψιν. ὃν πέρι (ἀναστρ. προθ.)=περὶ ὃν. φύουσιν ἐνεργ.=φυτεύουν, προικίζουν. ὑπέροχαν παράθεσ. εἰς τὸ φρένας. δπως εἰδ. σύνδ.=ὅτι. 685—686 συντ. σειρά ἐγὼ δὲ οὔτ' ἀν δυναίμην (λέγειν) μῆτ. ἐπισταίμην λέγειν, δπως σὺ μῆτ λέγεις τάδε δρθῶς εἰς τὴν β' εὔκτ. ἐτέθη τὸ μῆτ, διότι ἐκφράζεται ἀπευχήν. 687. γένοιτο μέντοι ἄν (τι) ὑποκ. καλῶς ἔχον καὶ ἐιέρω=καὶ εἰς ἄλλον τινὰ δύναται νὰ ὑπάρξῃ κάποια δρθή σκέψις. προσκοπεῖν σοῦ τὸ ἀπαρέμφ. δηλοῦ καὶ χρόνον καὶ σκοπὸν=διὰ νὰ ἔξετάζω πρὶν ἀπὸ σὲ καὶ ὑπὲρ σοῦ. σὸν ὅμμα δεινὸν κατηγ. (ἐνν. ἐστι)=τὸ μάτι σου προκαλεῖ φόβον (ἀνδρὶ δοτ. προσωπ.). λόγοις τοιούτοις δοτ. αἰτίας=λέγοντι τοιαῦτα=ἐάν λέγη (δημότης) τοιαῦτα. οἰς μῆ.. κλώνων ἀναφ. συμπερ. πρότ. τὸ τέρψη ύποτ. μ. ἀσρ. α' β' πρόσωπ. ὑπὸ σκότου ἀναγκ. αἴτ. δ σκότος=κατωτέρα κοινων. θέσις. τὴν παῖδα ταῦτην.. ἐπεξήγησις τοῦ τάδε. οἰλα δδύρεται (πλαγ. ἔρωτ. πρότ.)=οἴους δδυρμοὺς δδύρεται=πόσον θρηνεῖ (ἐπεξήγ. τοῦ τάδε). παῖδα ἀναγκ. αἴτ οἰλα σύστ. ἀντικ. 694-695 συντ. σειρά ὡς φθίνει (αἴτιολ. πρότ.) κάνιστα (αὐτῇ ἡ παῖς) ἀναξιωτάτη (κατηγ.) πασῶν γυναικῶν ἀπ' εὐκλεεστάτων ἔργων (ἀναγκ. αἴτ.). ἡτις... εἴσασε ἀναφ. αἴτιολ. πρότ. ἡ φροντ. (ἐκ τοῦ φένω=φονεύω)=σκοτωμός, σφαγήν. πεπτῶτα μετ. παρακ. ποιητ. τύπ. τοῦ πίπτω (δημρ. πεπτεώς καὶ πεπτηώς). ἄθαπτον κατηγ. ὀμηστής=δ ὠμά δδων=τρώγων. εἴσασε ἀόρ. τοῦ ἔω. δλέσθαι ἀπαρ. μ. ἀσρ. β' (ἀλόμην) τοῦ δλλυμα. ὑπὸ κνυῶν—οἰωνῶν ποιητ. αἴτ. ἥδε ύποκ. ἀξία κατηγ. τιμῆς γεν. τῆς ἀξίας καὶ δχι ἀντικ. τοῦ λαχεῖν, διότι τὸ λαγχάνω συντάσσ. μετ' αἴτιατ. λαχεῖν ἀπαρ. τοῦ ἀποτελέσματος. χρουσή τιμή=λαμπρά τιμή (πρβ. τὸ νεοελλ. χρυσός ἀνθρωπος, χρυσέ μοι). ἐρεμνὸς (συγκεκ. τύπ. τοῦ ἐρεβεννός, πρβλ. ἐρεβος)=σκοτεινός. φάτις (φημι)=φήμη. οἰγα ἐπίρρ.=σιγά, σιωπηλά. σοῦ πράσσοντος εἰντυχῶς=σοῦ εύτυχοντος ἡ μετ. ύποθετ. (δλόκληρον β' δρ. συγκρ.). ἄγαλμα (ἄγαλλομαι)=τὸ ἐφ' ὁ ἀγάλλεται τις, καμάρι. 703—704 συντ. σειρά τί γάρ (ἐνν. ἐστι) τέκνοις μετζον ἄγαλμα εὐκλείας (β' δρ. συγκρ.) πατρὸς (γεν. ύποκ.) θάλλοντος ἡ τί (μετζον ἄγαλμα) πατρὶ (β' δρος συγκρ.) πρὸς παίδων (=εὐκλείας παίδων θαλλόντων); νῦν=νῦν=λοιπόν, δι' αὐτὸ (περισπάται χάριν τοῦ μέτρου) πρέπει δὲ νὰ τεθῇ τόνος, διότι τελειώνει δ πούς). μῆ ἐν ἥθος φόρει ἐν σαντρῷ=μῆ ἰσχυρογυμνώμονει (τὸ φορῷ θαμιστ. τοῦ φέρω). 706 συντ. σειρά ἔχειν τοῦτο δρθῶς. ὡς φῆς σὺ (=δ σὺ φῆς) κούδεν ἄλλο (τὸ ἀπαρ. ἔχειν ἔξαρ. ἐκ τοῦ ἥθος φόρει. 707. δοτις... δοκεῖ=οἵτινες δοκοῦσι=εὶ τινες δοκοῦσι (ἀναφ. ύποθ. πρότ.) λόγω τῆς περιληπτ. σημ. τοῦ δοτις ἐτέθη κατωτέρω τὸ οὔτοι. 709. ὡφθησαν ἀόρ. παθ. τοῦ δρῷ (γνωμικός ἀόρ.). διαπτυχθέντες

ύποθετ. μετ. τοῦ δ. διαιτήσουμαι=διανοίγομαι (μεταφορά ἐκ τῶν καρπῶν), προσεκτικῶς ἔρευνῶμαι. κενοὶ κατηγ. 710—711 συντ. σειρά ἀλλ' οὐδὲν αἰσχόδν (ἔστι) τὸ μανθάνειν (ύποκ. τοῦ ἔστι) σολλὰ ἄνδρα (ύποκ. τοῦ μανθάνειν), καὶ ἡ τις οσφός (κατηγ.), (ώς) καὶ οὐκ αἰσχόδν (ἔστι) τὸ μὴ τείνειν ἄγαν' (παρατηρήσατε ὅτι τὸ εῖ, ὅπως καὶ παρ' Ομήρω, συντάσσεται κατ' ἔξαίρεσιν μὲν ὑποτ. τείνω ἄγαν (μεταφ. ἐκ τοῦ τόξου)=τεντώνω ὑπερβολικά. χειμάρροις (χεῖμα=χειμῶν+ρέω) δοτ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. ὁ χειμάρροις=ὁ ρέων τοῦ χειμῶνα. ϕεῖθρα χειμάρροις=χείμαρροι. ὁ κλῶνηλωνός (κλάω)=κλάωνος. ἐνσφόδουμαι=ενσφόδουμαι μέσον περιποιητικὸν δ. ἀντιτείνω=ἀνθίσταμαι. αὐτόπρεμνα=σύρριζα (πρέμνον=τὸ κάτω μέρος τοῦ κορμοῦ). αὐτῶς ἐπίρρ. (ἐκ τοῦ αὐτός)=δόμοιώς. ναὸς=νηδὸς=νεῶς=πλοιόου. ποὺς ναὸς=ἡ σκοτα τοῦ πλοίου. ὑπτια σὲλματα=ἀνεστραμμένα σανιδώματα, ναυτίλλομαι=ταξιδεύω. εἶνε προστ. τοῦ εἴκω=ύποχωρῶ. 712—717 συντ. σειρά. δρᾶς δσα (ύποκ.) δένδρων (γεν. διαρ.) ὑπείκει (ἄττ. σύντ.) παρὰ δεῖθροισι χειμάρροις ὡς ἔκσφεζεται (πλαγ. ἐρωτ. πρότ.) κλῶνας (ἀντικ.), (δρᾶς δε) ὡς ἀπόλλνται τὰ ἀντιτείνοντα (ύποκ. ἄττ. σύντ.) αὐτόπρεμνα (κατηγ.) αὐτῶς δε δστις (=εἰ τις) τείνας (μετ. χρον.) πόδα (μεταφορά) ναὸς (γεν. κτητ.) ἐγκρατῆ (προλ. κατηγ.) ὑπείκει μηδὲν (ἐνν. τῷ ἀνέμῳ), στρέψως (χρον. μετ.) (ἐνν. τὴν ναῦν) κάτω ναυτίλλεται τὸ λοιπὸν ὑπτίοις σελμασιν (δοτ. τροπική). Θυμῷ ἀντικ. τοῦ εἰκὲς ἡ συναπτέον πρὸς τὸ δίδουν κοὶ μετάστασιν δίδον=καὶ δίδε μεταβολὴν (θυμῷ=εἰς τὴν ψυχικὴν σου κατάστασιν). εἰ τις γνώμη πρόσεστι=εἰ τις γνώμη δύναται προστεθῆναι. πρεσβεύνω=είμαι πρεσβύτερος, ὑπερβάλλω, ὑπερέχω. 722-723 συντ. σειρά. φημὶ ἔγωγε πρεσβεύειν πολὺ φῆναι (ύποκ. τοῦ πρεσβεύειν) τὸν ἄνδρα (ύποκ. τοῦ φῆναι) πάντα (αἰτ. ἀναφορᾶς) πλέον κατηγ. ἐπιστήμης (γεν. ἀντικ.), πλέως-α·ων τρικατάλ. ἐπίθ. ἄττ. β. κλίσ.=πλήρης. 723. εἰ δ' οὖν (βραχυλογικῶς)=εἰ δὲ μή ἔστι ἀνήρ ἐπιστήμης πλέως. φιλεῖ γάρ.. δέπειν. πρότασις παρενθετική. ταύτη (δοτικοφανές ἐπίρρ.)=οὕτω. λέγοντες εὖ=οἱ δρθῶς δμιλοῦντες μανθάνειν ύποκ. τοῦ καλόν (ἔστι). (τινά) ύποκ. τοῦ ἀπαρ. τῶν λεγόντων (ἐπιθ. μετ.) ὡς ἀντικ. τοῦ ἀπαρ., ὅπερ ἰσοῦται πρὸς τὸ ἀκούων, διὸ καὶ συνετάχθη πρὸς γεν.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ—ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. Τὸν Αἴμ. τεχνικῶτατα ὁ ποιητής εἰσάγει μεταφέροντα πρὸς τὸν σκληρὸν πατέρα δχι ἰδικάς του γνώμας, ἀλλὰ τὴν κοινὴν γνώμην τῆς πόλεως. Ἐν τούτοις κάτωθεν τῶν λόγων του διαφαίνεται ἡ σκληρῶς δοκιμαζούμενη νεανικὴ ψυχή, ἡ σφοδρώς ἀγαπῶσα τὴν Ἀντιγ. καὶ τῆς δροίσας μὲ τεραστίαν προσπάθειαν ἀποφεύγει νά εἶπη τὸ δόνομα. Καταλήγει εἰς περιπαθῆ ἱκεσίαν πρὸς τὸν πατέρα: «ἄλλ' εἰκὲς θυμῷ καὶ μετάστασιν δίδον». Ἡ δλη του δμιλία σεμνή, ἀλλὰ καὶ πειστική, θερμή, γεννᾶ ἐλπίδας εἰς τὰς ψυχάς τῶν θεατῶν μήπως ἀποσθήθῃ ἡ τραγικὴ τῆς ἡρωΐδος μοῖρα. Είναι εύσεβης καὶ φιλόστοργος, λεπτός καὶ εὐγενής καὶ συνετός. 681 μὲν ὑπαίνισσεται δτι εἰς ἄλλους ίσως νά μή ἐσχημοτίσθη καλὴ ἐντύπωσις, πάτερ ἡ κλητικὴ δηλοὶ τρυφεράν στοργήν. 686 οὐτ' ἀν δυναίμην μήτ' ἐπισταίμην φράσις πλήρης λεπτότητος καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν πατέρα. 693 τὴν παῖδε ταύτην μὲ μεγάλην προσπάθειαν ὀποφεύγει τὸ δόνομα. Ἡ ἀντιν. δμως ταύτην δεικνύει δτι ἡ εἰκὼν τῆς Ἀντ. κυριαρχεῖ τῆς ψυχῆς του, ὡς νά δη παρόντα. «Ο ἰδιόκος του πόνος ἐκχύνεται καὶ διὰ μέσου τῶν ὑπερθετικῶν: ἀναξιωτάτη, κάνιστα—εἰκλεεστάτων. κορυφοῦται δὲ διὰ τῆς ἐντόνου ἐρωτήσεως ἐν στίχῳ 699. 700. ζωηρὰ εἰκών τῆς κρυφίως—ἐν μέσῳ τοῦ τρόμου τοῦ τυράννου—μεταδιδομένης γνώμης. 705-720. τὰ προβατλόμενα ἐπιχειρήματα καὶ αἱ ἰδέαι είναι παρόμοια μὲ τὰς ὑπὸ τοῦ Κρ. διατυπωθείσας ἐν στ. 473-480 διὰ τὴν Ἀντ. Τώρα διατυποῦνται ὑπὸ τοῦ υίου διὰ τὸν πατέρα. Τοῦτο βεβαίως ἔτι μᾶλλον ἔξοργίζει τὸν Κρ. 712. παρήχησις τοῦ ε διουσα ἀκουστικὴν εἰκόνα τῆς βοῆς τοῦ χειμάρρου. 714. παρήχησις τοῦ τ ἀποδίδει ἀκουστικὴν εἰκόνα τῆς ἀντιστάσεως. 712-717. ἐπιτυχεῖς καὶ παραστατικαὶ αἱ δύο παρομοιώσεις. 721 γνώμη γάρ... πρόσεστι: φράσις

χαρακτηριστική τῆς μετριοφροσύνης τοῦ νέου. 722. εἰδὲ ὅτι ἀποσιώπησις. 724. φέπειν μεταφορά ἐκ τοῦ ζυγοῦ.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ. 37. «*Θεοὶ φύνουσιν ἀνθρώποις φρένας πάντων ὅσα ἔστι χρημάτων ὑπέρτατον*». 38. «*Οστις γὰρ αὐτὸς ἡ φρονεῖν μόνος δοκεῖ ἡ γλῶσσαν, ἢν οὐκ ἄλλος, ἢ ψυχὴν ἔχειν, οὗτοι διαπτυχθέντες ὥφθησαν κενοί»». 39 «*'Ἄλλ' ἄνδρα, κεὶ τις ἢ σοφός, τὸ μανθάνειν πολλὰ αἰσχρὸν οὐδὲν καὶ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν*».*

ΝΟΗΜΑ. 'Ο μὲν Χορὸς ἐπεμβαίνων ἐπιδοκιμάζει τὰς γνώμας τοῦ Κρ., ὁ δὲ Αἴμων ἀπαντῶν εἰς τὸν πατέρα μὲ σεμνότητα, λεπτότητα καὶ σεβασμὸν τονίζει τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς ὁρῆς σκέψεως, θείου δόρον διὰ τὸν ἀνθρώπον. 'Η ὄρθη σκέψις, λέγει, δὲν εἶναι μονοπώλιον ἐνὸς μόνον ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο πρέπει κανεὶς νὰ λαμβάνῃ ὅπ' ὄψιν καὶ τὰς γνώμας τῶν ἄλλων. Εἰς τὴν προκομιένην δὲ περίπτωσιν ἡ γνώμη τῆς πόλεως, τὴν ὅποιαν ἔκεινος ἀκούει, ὁ δὲ πατέρος δὲν δύναται νὰ ἀκούσῃ ἐνεκα τοῦ φρόνου τῶν πολιτῶν, εἶναι ὅτι ἡ πρᾶξις τῆς Ἀντ. εἶναι εὐκλεεστάτη καὶ ἡ καταδίκη τῆς ἀδικος. 'Ἐν τέλει ίκετεύει τὸν πατέρα καὶ διὰ τὸ ίδιον του καλὸν νὰ μεταβάλῃ γνώμην καὶ νὰ μὴ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ἀπόφασίν του.

γ') στίχ. 724+780. (Μετά δεινὴν ἔριν πρὸς τὸν Κρ. ὁ Αἴμων βαρυαλ-γῆς φεύγει, ἢ δὲ Ἀντιγ. ἔγκλείεται εἰς ὑπόγειον πετρώδη τάφον).

ΧΟ. Βασιλεῦ, λογικὸν (εἶναι) καὶ σύ, ὃν λέγη κάτι δρθόν, νὰ (τὸ) ἀκούσης, καὶ σὺ πάλιν (λογικὸν εἶναι νὰ ἀκούσῃς) αὐτόν διότι καὶ ἀπὸ τοὺς δύο ἔχουν λεχθῆ δρθαὶ σκέψεις.

ΚΡ. Καὶ θὰ διδαχθῶμεν λοιπὸν (ἥμεῖς) οἱ τόσον μεγάλης ἡλικίας νὰ σκεπτώμεθα δρθῶς ἀπὸ ἄνθρωπον τόσον νέον κατὰ τὴν ἡλικίαν;

ΑΙΜ. (Δένθα διδαχθῆς) τίποτε, τὸ ὅποιον νὰ μὴ εἶναι δίκαιον· ἀν δὲ ἐγώ (εἶμαι) νέος, δὲν πρέπει νὰ ἔξετάζῃς περισσότερον τὴν ἡλικίαν (μου) (=χεόνον) καὶ ὅχι τὰ ἔργα.

ΚΡ. Εἶναι λοιπὸν (καλὸν) ἔργον νὰ σέβεται κανεὶς τοὺς διαπράττοντας ἀδικήματα (=ἀκοσμοῦντας);

ΑΙΜ. ('Εγώ ὅχι μόνον δὲν σέβομαι), ἀλλ' οὕτε καὶ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συστήσω νὰ σέβεται κανεὶς τοὺς κακούς.

ΚΡ. Αὐτὴ ἔδω λοιπὸν δὲν ἔχει συλληφθῆ ἐπ' αὐτοφώρῳ (=ἐπεί-ληπται) διτὶ περιέπεσεν εἰς τοιαύτην παρεκτροπήν;

ΑΙΜ. Δὲν παραδέχεται (τοῦτο) δλος ἐν γένει ὁ λαὸς τῆς πόλεως αὐτῶν τῶν Θηβῶν.

ΚΡ. Οἱ πολῖται λοιπὸν θὰ ὑπαγορεύσουν (=ἔρεται) εἰς ἔμε ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἐγώ πρέπει νὰ διατάσσω;

ΑΙΜ. Βλέπεις διτὶ (=ῶς) ἔχεις εἰπει αὐτὸ σὰν νὰ εἶσαι πολὺ παιδί.

ΚΡ. 'Ἐπ' ὀνόματι λοιπὸν ἀλλου ἢ ἐπ' ὀνόματι ἐμοῦ (=ἄλλω γὰρ ἢ 'μοι) πρέπει ἔγω νὰ διοικῶ αὐτὴν τὴν χώραν;

ΑΙΜ. ('Ἐπ' ὀνόματι σοῦ καὶ τοῦ λαοῦ πρέπει νὰ διοικῆς), διότι δὲν δύναται νὰ δονομασθῇ πόλις ἐκείνη, ἢ δόποια εἶναι κτῆμα ἐνὸς ἀνθρώπου.

ΚΡ. 'Ἡ πόλις δὲν θεωρεῖται κατὰ γενικὴν γνώμην (=νομίζεται) διτὶ εἶναι κτῆμα τοῦ διοικοῦντος;

ΑΙΜ. 'Ωραῖα δύνασαι νὰ ἄρχης σὺ μόνος (μιᾶς) ἐρήμου βέβαια χώρας.

ΚΡ. Αὐτὸς ἔδω, καθὼς φαίνεται, εἶναι σύμμαχος τῆς γυναικός.

ΑΙΜ. (Εἶμαι σύμμαχος τῆς γυναικός), ἔαν βέβαια (εἶσαι) σὺ γυναίκα διότι πράγματι προνοῶ ὑπὲρ σοῦ.

ΚΡ. 'Ω παγκάκιστε (προνοεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ) ἐρχόμενος εἰς ἀντιδι-κίαν πρὸς τὸν πατέρα σου;

ΑΙΜ. (Μάλιστα), διότι βλέπω ότι σύ λαμβάνεις ἀποφάσεις μή συμφωνούσας πρός τὸ δίκαιον.

ΚΡ. Σφάλλομαι λοιπόν μὲ τὸ νὰ σέβωμαι τὸ ὄξισμά μου;

ΑΙΜ. (Σφάλλεσαι). διότι δὲν σέβεσαι τὸ (ἀξίωμά σου) μὲ τὸ νὰ καταπατῆς βέβαια τάς πρός τοὺς θεούς διειλομένας τιμάς.

ΚΡ. Ὡδηγεῖ μιαρέ χαρακτήρα καὶ κατώτερε ἀπὸ μίαν γυναικά.

ΑΙΜ. ("Ισως εἶμαι κατώτερος γυναικός), ἀλλὰ δὲν μπορεῖς νὰ μὲ εὕρης (=οὖτοι ἀν̄ ἔλοις ἐμὲ) κατώτερον (=ἡσσω) ἀπὸ τάς αἰσχράς τούλαχιστον πράξεις (=αἰσχρῶν γε).

ΚΡ. "Ολα σου τούλαχιστον τὰ λόγια αὐτὰ ἀποτελοῦν ὑπεράσπισιν ἔκεινης.

ΑΙΜ. (Ἀποτελοῦν) βέβαια ὑπεράσπισιν καὶ σοῦ καὶ ἐμοῦ καὶ τῶν χθονίων θεῶν.

ΚΡ. Κατ' οὐδένα τρόπον (=οὐκ ἔσθ' ὁς) θὰ νυμφευθῆς αὐτὴν πλέον καμμιά φορά (=ταύτην γαμεῖς ἔτι ποτέ) ζωντανήν.

ΑΙΜ. Αὐτὴ βέβαια (=οὖν) θὰ ἀποθάνῃ καὶ διὰ τοῦ θανάτου της θὰ γίνη αἰτία νὰ καταστραφῇ καὶ κάποιος ἄλλος.

ΚΡ. Ἀλήθεια (=η) καὶ μὲ ἀπειλάς ἀκόμη ἐπέρχεσαι ἐναντίον μου μὲ τόσον μεγάλην θρασύτητα;

ΑΙΜ. Καὶ τί εἴδους ἀπειλὴ μπορεῖ νὰ θέωρηθῇ τὸ νὰ ἀπαντᾷ (κανεῖς) πρός σκέψεις μωράς;

ΚΡ. Μὲ τιμωρίαν θὰ (μὲ) συνετίσης (=κλάων φρενώσεις), ἐνῷ σύ δίδιος εἰσαι ἀσύνετος (=κενὸς φρενῶν).

ΑΙΜ. "Αν δὲν ἥσο πατέρας μου, θὰ ἔλεγον ὅτι σύ δὲν σκέπτεσαι δρθῶς.

ΚΡ. Ἐνῷ εἰσαι δοῦλος μιᾶς γυναικός, μὴ μὲ κολακεύῃς (προσαγορεύων δῶς πατέρα).

ΑΙΜ. Θέλεις νὰ λέγης κάτι καί, ἐνῷ λέγεις, νὰ μὴ ἀκούῃς τίποτε;

ΚΡ. Ἀλήθεια; Μάθε το λοιπόν (=ἄλλ' ἵσθι διτι), μά καὶ αὐτὸν ἐδῶ τὸν *Ολυμπὸν, ἀτιμωρητὶ (=οὐ καίρων) δὲν θὰ μὲ περιπατήῃς (=δεννάσεις, ἐμὲ) μετὰ τοὺς ψόγους σου. Ἀπομακρύνατε τὴν μισητὴν (γυναικά) διὰ νὰ ἀποθάνῃ (=ὡς θνήσκη) ἀμέσως μπροστὰ στὰ μάτια του (=κατ' ὅμματα) (καὶ πλησίον παρόντος τοῦ μνηστήρος).

ΑΙΜ. Πλησίον ἔμοι τούλαχιστον αὐτὴ βέβαια δὲν θὰ ἀποθάνῃ (=οὐ δῆτ' οὐδὲ δῆτ' δλεῖται), αὐτὸ ποτὲ νὰ μὴ (τὸ) φαντασθῆς, καὶ οὐδέποτε θὰ δίδω τὸ πρόσωπόν μου (=κράτα), διὰ τῶν δοφθαλμῶν σου βλέπων, ἵνα ἐπιδεικνύῃς τὴν μανίαν σου (=ἀς μαίνῃ) ἀναστρεφόμενος (=ξυνὼν) μὲ ἔκεινους ἐκ τῶν οἰκείων σου, οἱ δόποιοι θέλουν (νὰ τὴν ἀντικρύζουν).

ΧΟ. Βασιλεῦ, δ ἄνθρωπος ἔχει ἀπέλθει μὲ ταχύτητα ὑπὸ τὸ κράτος δργῆς· ψυχὴ δὲ τόσον νέα, ἐὰν περιπέσῃ εἰς λύπην (=ἀλγήσας), εἰναι ἐπικίνδυνον πρᾶγμα.

ΚΡ. "Ας κάνῃ, (ὅ, τι θέλει), ἀπερχόμενος (=ἰών) (καὶ) ἀς μεγαλοφρονῇ περισσότερον ἀπὸ δ, τι ἀρμόζει εἰς ἄνδρα· ὅπωσδήποτε ὅμως (=δ' οὖν) αὐτὰς, ἐδῶ τὰς κόρας (=τὰς κόρας τωδ') δὲν πρόκειται νὰ ἀπαλλάξῃ ἀπό τὸν θάνατον.

ΧΟ. Καὶ τὰς δύο λοιπὸν αὐτὰς ἀκόμη καὶ νὰ (τὰς) θανατώσῃς διανοεῖσαι;

ΚΡ. "Οχι βέβαια ἔκεινην, ἡ δόποια δὲν ἔβαλε χέρι· διότι ἀληθῶς (=οὖν) καλὰ (μοῦ τὸ) ὑπενθύμισες.

ΧΟ. Μὲ ποῖον δὲ τρόπον θανάτου ἀληθῶς (=καὶ) σκέπτεσαι νὰ θανατώσῃς αὐτήν (=σφε);

ΚΡ. Ἀφοῦ ὁδηγήσω (αὐτὴν) ἔκει. διπού ὁ δρόμος εἶναι (=εἴνθις ἄνη στίβος) ἀπάτητος ἀπό ἀνθρώπους, θὰ (τὴν) θάψω (=κρύψω) ζωντανῆντος βραχῶδους ὑπογείου λάκκου (=κατώργυνχος) παραθέσας (=προθέξῃς) τόσην τροφὴν (=φωρῆς), δοση (εἶναι) ὅρκετὴ πρὸς κάθαροιν μόνον [=ῶς ἄγος μόνον (εἶναι)], γνα δηλ. ἀποφύγη ὀλόκληρος ἡ πόλις τὸ μίσσαμα. Καὶ ἔκει ἐπικαλούμενη τὸν "Ἄδην, τὸν δόποιον μόνον ὅπο τοὺς θεούς σέβεται, πιθανῶς (=πον) θὰ ἐπιτύχῃ νὰ μὴ ἀποθάνῃ ἡ τούλαχιστον θὰ μάθῃ, ἀλλὰ τότε (θὰ εἶναι ἀργά), διτε εἶναι μάταιος κόπος νὰ σέβεται τοὺς εἰς τὸν "Ἄδην εὔρισκομένους νεκρούς.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. καίδιον κατηγ. (καίδος, κείσω)=τὸ ἐν τῷ προσθκοντι τόπῳ ἢ γρόνω γινόμενον, ὅρθόν. εἰσηγται παθ. παρακ. τοῦ λέγω. διπλῆ δοτικοφανές ἐπίρρ. 724 25 συγ. οειρσ. ἄναξ εἰ λέγει (οὗτος ὁ Αἴτιος) τι καίδιον, εἰκός (ἐστι) μαθεῖν (ὑποκ.) σὲ (ὑποκ. τοῦ μαθεῖν)· (εἰκός) τ' αὖ (ἐστι) (μαθεῖν) σὲ τοῦδε (ἀντικ. τοῦ μαθεῖν). τηλικόσδε —κηδε—κόνδε δεικτ. ἀντ.=τόσος τὴν ἡλικίαν (μικρός ἢ μεγάλος, ἐδώ βέβαια μεγάλος). διδαξδμεθα=διδαχθήσομεθα, τὴν φύσιν αἰτ. τοῦ κατά τι. μηδὲν (σύστ. ἀντικ.) τὸ μὴ δίκαιον (ἐνν. διδαχθήσῃ). ἢ τἄργα β' δρος συγκρ. ἀντιθέσεως. σκοπεῖν ύποκ. τοῦ χρή. ἔργον κατηγ. 731 οὐδέ: ἐπιδοτικός οὐ μόιον δὲν τὸ θεωρω ὅρθον, ἀλλ' οὔτε θά... ἐπειληπται παθητ. παρακ. τοῦ ἐπιλαμβάνομαι=συλλαμβάνομαι. τοιἀδε νόσω ποιητ. αἰτ. δμόπτοιος (δμούσ+πτόλις) ἐπίθ. ποιητ. ἀντὶ δμόπολις=δε εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν ἀνήκων. λεώς (ἄττ. β' κλ.)=λαός. 734 ἀμε=δ ἐμὲ πλαγ. ἔρωτ. πρότ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἔρετ. τόδε πρόληψις τοῦ ύποκ. ὡς εἰρηκας εἰδ. πρ. ὡς (όμοιωματ.) ἀλλω ἢ μοι δοτ. χαριστ. γάρ αἰτιολογεὶ παραλειφθεῖσαν πρότ. ἄρχειν ύποκ. τοῦ χρή. μὲ ύποκ. τοῦ ἀπαρ. χθονὸς ἀντικ. πόλις κατηγ. ἡτις ἀνδρός (γεν. κατηγ. κτητική)... ἐσθ³ ἐνὸς ἀναφ. ύποθ. πρότ. κρατούντος γεν. κτητ. ἔργμης κατηγ. (ἐνν. τῆς πόλεως). δ ἦ ἔργημος καὶ ἔργημη ον. εἴπερ γυνὴ σὺν τυγχάνεις. σοῦ ἀντικ. προκήδομαι (κηδεμών) τινος=προνού ύπερ τινος. 741 συντ. οειρά. ὡς παγκάκιστε, (προκήδη μοι) λίων (μετ. τροπ. ἢ ἐνδοτ.) διὰ δίκης (=γιγνομενος ἀντιδικος) τῷ πατρὶ; πρβλ. τὰς ἀρχαίας περιφράσεις διὰ φιλίας, δι' ἔχθρας διὰ πολέμου ἵέναι τινὶ δίκαιας σύστ. ἀντικ. ἔξαμαρτάνοντα μετ. κατηγ. σέβρων μετ. τροπ. πατῶν (μεταφορά) μετ. τροπ. γυναικὸς γεν. συγκρ. ὕστερον συγκρ. ἀνευ θετικοῦ (ύπερθετ. ὕστατον)=κατώτερε. 747. συντ. οειρα. οὐ τοι ἢ ἔλοις (εὔκτ. ἀρρ. β' τοῦ αἰρῶ) (οὐ) με (ἀντικ.) ἥσσω (κατηγ.) τῶν αἰσχρῶν (β' δρ. συγκρ.) γε.

749. συντ. οειρά (ό γοῦν λόγος μου ἔστι) καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἔμοῦ καὶ ὑπὲρ θεῶν τῶν νερτέρων. οὐκ ἔστιν ὡς=οὐκ ἔστιν δπως. γαμεῖς μέλλ. θανεῖται μέλλ. τοῦ θνήσκω. δλεῖ μέλλ. τοῦ δλλυμι. θαροῦσα μετ. χρον. δλεῖ τινα=θά καταστρέψῃ κάποιον (έννοει ἔσυτόν, ἀλλ' ὁ Κρ. νομίζει τοῦτο ἀπειλὴν πρὸς αὐτόν). 752. ἢ (ἐπ' ρρ. βεβαιωτ.) ἐπειξέρχοη ὡδε θρασὺς (κατηγ.) καὶ (ἐπιδοτ.) ἐπαπειλῶν (τροπ. μετ.) (ἐνν.: ἔμοι); κλάων (τροπ. μ.) ἀρχαϊκώτερος τύπος τοῦ κλαίων. φρενόω-ῶ=νουθετῶ τινα, συνετίζω. ὅν ἐ δοτ. μ. κενὸς κατηγ. φρενῶν γεν. ἀντικ. δούλευμα=δοῦλος (τὸ πράγμα ἀντι προσώπου). εἰ μὴ ἥσθα+είπον ἢν ύποθ. λόγος β' ἔλδους δηλῶν τὸ ἀπραγματοποίητον. ὅν μετ. ἐ δοτ. κωτίλλω (μόνον κατ' ἔνεστ.)=φλυσαρῶ, κολασκεύω. καὶ λέγων μετ. ἐνδοτ. ἄληθες; =ἀλ. θεια; (ἐπιρρηματικῶς). δεννάξω (έκ τοῦ δένος)=λοιδορῶ.

758—759. συντ. οειρά. ἀλλ' ἵσθ' ὅτι (παρενθ. πρότ.) τόνδ' "Ολυμπον οὐ χαίρων (μετ. τροπ.) δεννάσεις ἐμὲ ἐπὶ ψόγοιοι (ἐμπρόθ. διορ. χρόνου). ὡς... θνήσκη τελ. πρότ. υμφίω δοτ. ἀντικ. τοῦ πλησία κατηγ. τοῦτο μὴ δόξης (=φαντασθῆς) παρενθ. πρότ. δλεῖται μέλλ. τοῦ δλλυμα. τοῦμδον=τὸ ἔμδυν. προσσψει μέλλ. β' προσ. τοῦ προσσψῶ. κρατᾶ αἰτ. ἐν. τοῦ κάρη ἢ κάρα ἢ παρα Γραμματικοῖς κρᾶς=κρατῶς—τ—α=κεφαλή.

762—765. συντ. οειρά. οὐ δῆτα οὔτε ἥδε (ὑποκ.) δλεῖται πλησία (κατηγ.) ἔμοιγε—τοῦτο μὴ δόξης ποτὲ—σύ τε προσσψει οὐδαμὰ τὸ ἔμδυ

κρᾶτα δρῶν ἐν δρθαλμοῖς (όργαν.) ὡς μαίνη (τελ. πρότ.) ύποτ. ἐν. τοῦ μαίνομαι. **ξυνῶν** (μετ. τροπ. τοῦ σύνειμι) τοῖς θέλονσι (ἀντικ.), τῶν φίλων (γεν. διαιρ.). **ἀνήρ=ό** ἀνήρ. **ταχὺς** κατηγ. ἀλγήσας μετ. ύποθ. βαρὺς κατηγ. 768. συντ. σειρά: **ἰδὼν δράτω**, (*ἴδων*) φρονεῖτω μεῖζον ἢ **κατ' (β' δρ. συγκρ.). **τὰ κόρα—αἴτῳ δυϊκός** αἰτ. πτ. μόδου αντικ. καὶ λόγῳ ἐπιδοτικῆς σημ.=ἀκόμη καὶ, δητως. 771. **οὐ (νοῶ κατακτεῖναι)** τὴν μὴ θιγοῦσαν (μετ. ἐπιθ. ἀρ. β' τοῦ θιγγάνω). **ποίω μόρω=ποίω** τρόπῳ (δοτ. τροπ.) **σφε=αὐτήν.** **στίβος ἔρημος** (κατηγ.) βροτῶν (γεν. ἀφαιρετική)=δρόμος ἔρημος ἀνθρώπων. **ξῶσαν** τροπ. μετ. **κατώρυξ-νυχος** (κατά+όγνοσσο=κοίλωμα, σηῆλαιον περὶ τὴν γῆν, ύπόγειος λάκκος). **προθεῖς** (μετ. χρον.) ἀρ. β' τοῦ **προτίθημι**. **τοσοῦντον φορθῆς** (=τροφῆς ζώων) γεν. διιρ. **ῳδ=**σον (ἐνν. εἶναι ἢ ἐστι) μόνον ἄγος (κατηγ.)=καθαροῖς, ἔξαγνισμός, ἀλλὰ καὶ Ἑγκλημα. **τὸ μὴ θανεῖν** ἀντικ. καὶ' αἰτ. σπανίως ἀντὶ κατὰ γεν. τοῦ **τεύξεται** μέλλ. τοῦ **τυγχάνω. τηλικαῦτα** (ἐπίρρ.)=τότε, δῆλ. κατόπιν ἔօρτης κατὰ τὴν κοινὴν ἔκφρασιν. **τὰν=τὰ ἐν. σέβειν** ύποκ. τοῦ **ἔστι. πόνος** κατηγ.**

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ. Δεινή σύγκρουσις ἐπέρχεται μεταξύ πατρός καὶ υἱοῦ. Τρομακτικὴ εἰναι τοῦ πατρός ἡ ἀκαμψία, ἡ ὅποια προκαλεῖ καὶ τοῦ νέου τὴν ἔκρηξιν. 'Η ἐλπίς, ἡ ὅποια ἔγεννήθη εἰς τὰς ψυχάς τῶν θεατῶν κατὰ τὴν προηγουμένην σκηνήν, ἐσβέοθη πλέον διατοκιῶς. Τὰ γεγονότα βαδίζουν τὸν τραγικὸν δρόμον των. 'Άλγος βερύ κατέχει τώρα τῶν θεατῶν τὰς ψυχάς, μετὰ μάλιστα τὴν ἀγγελιαν τῆς ὀπιστεύως σκληρᾶς τιμωρίας τῆς 'Αντιγ. 724—25. Σύστασις πρὸς ἀμοιβαίαν ύποχώρησιν. 'Ο Χορός πάντοτε δουλόφρων καὶ διαλλοκτικός, **οἱ τηλικούδε... τηλικοῦδε** ἀντίθεσις πλήρης πάθους. 730, 32, 34, 36, 37. Συνεχεῖς τοῦ Κρ. ἔρωτήσεις ἐμφαίνουσαι τὸ πάθος. 734 **ἡμῖν** ὁ πληθ. ἐνέχει μεγαλοπρέπειαν. 735 περιέχει πικράν διάντησιν τοῦ Αἴμ. εἰς τὸ ἐν στίχ. 727. **τοιἀδε νόσῳ** ἐμπαθής εἰρωνεία. 739 λεπτή εἰρωνεία τοῦ Αἴμ. 751 **τινα ἀντί με** (εύφημισμὸς) 759 καὶ **σοῦ κάμοῦ καὶ θεῶν** πολυσύνδετον πρὸς ἔμφασιν. 754. 'Η ἔκφρασις πλήρης πάθους καὶ εἰρωνείας. **ἄληθες;** μὲν ἀληθή σαρκασμόν. 760 **μῆσος** ἀφηρ. ἀντὶ συγκεκρ. 761 **κατ' ἡ αὐτή ἔννοια ἐπαναλαμβανομένη (=παλιλλογία), ἔκφράζουσα τὸ ἔντονον πάθος, 792-3 οὐδῆτα... οὐδ' ἥδε ἔντονος ἀρνησις. 768 ἀσύνδετον δεικύθον τὰ πάθος. 778 **τεύξεται** τὸ μὴ **θανεῖν** μετὰ σορκασμοῦ.**

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ. Τὸν Αἴμ. δ ποιητής ἡθογραφεῖ νέον σεμνόν, πλήρη στοργῆς καὶ εὐλαβείας πρὸς τὸν πατέρα. Τεχνικώτατα τὸν πάρουσιάζει προσπαθοῦντα νὰ μεταπείσῃ τὸν Κρ. διὰ τῶν ἀντιλήψεων τῆς κοινῆς γνώμης καὶ δχι τῶν ἴδικῶν του. Οὐδέποτε ἀνοφέρει δὲ Αἴμ. τὸ δοματί τῆς μηνοτῆς, διὰ τὴν ὅποιαν ἐν τούτοις—τὸ αἰσθανόμεθα—φλέγεται ἀπὸ δγάπην. 'Οταν τέλος εὑρίσκεται πρὸ τῆς ἀκαμψίας τοῦ βασιλέως πατρός, τότε, ύπερασπίζων τὸ δίκαιον καὶ τὸ δρθόν, γίνεται πικρὸς καὶ δριμύς. 'Ἐν τούτοις καὶ εἰς τὰς στιγμὰς τῆς δεινῆς συγκρούσεως, δρόπτε χείμαρρος πατρικῶν ὅμερων τὸν κατακλύζει, δὲν όπερβαίνει πολὺ τὰ δριστικά εὐλαβείας. Αἱ ὑπ' αὐτοῦ διατυπούμεναι ἀντιλήψεις περὶ πολιτείας καὶ ἕρχοντος, εἰναι αἱ δημοκρατικαὶ ἀντιλήψεις τοῦ 'Αθηναίου τῆς ἐποχῆς τοῦ ποιητοῦ. 'Απόλυτος εἰναι τῶν θεατῶν ἡ συμπάθεια διὰ τὸν σεμνόν καὶ δημοκρατικὸν νέον, δστις ἔγκαταλείπει τὴν σκηνὴν βαρύς καὶ πλήρης ἀλγους. Τί ἀράγε θὰ πράξῃ; 'Η ἀγωνία τοῦ θεατοῦ κορυφούμεται, διπλῆ τώρα, καὶ διὰ τὴν 'Αντ. καὶ διὰ τὸν υπὸ τοῦ ἔρωτος φλεγόμενον νεαρὸν μηνοτῆρα. 'Ἐν τῷ β' ἐπεισοδίῳ ἡ αὐταρκίατος καὶ ἡ σατραπικὴ ἀκαμψία τοῦ τυράννου συνεκρούσθη μὲ τὴν ἀνωτέρων ἥθικην ἀκαμψίαν τῆς 'Αντ. 'Ἐν γ' ἐπεισοδίῳ δὲ ἀνάλγητος καὶ σατραπικὸς πατήρ συγκρούεται πρὸς τὸν εὐαίσθητον καὶ δημοκρατικὸν υἱόν, ύπερασπίζοντα τὸ δρθόν καὶ τὸ δίκαιον.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. 732. **νόσωφ** ώς νόσος ψυχῆς ἔχαρακτηρίζετο ή ἀδικίσις ὑπὸ τῶν ἀρχαίων. 758 **μὰ τόνδ'** "Ολυμπον. 'Ο "Ολυμπος ώς κατοικία τῶν 'Ολυμπίων θεῶν. Μέγας δρκος. 'Ο Κρέων δεικνύει τὸν οὐρανόν. 760. **ἄγετε τὸ μῆσος** ή διαταγὴ δίδεται πρὸς τοὺς δορυφόρους, οἵτινες εἰσέρχονται πλέον εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἵνα δδηγήσουν πρὸς τὸν θάνατον τὴν Ἀντ. (προπαρασκευὴ τοῦ ἐπομένου ἐπεισοδίου). 765. 'Ο Αἴμ. ἀπέρχεται πιθανῶς διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου πρὸς τὴν πόλιν, ἵνα ἐπιστρέψῃ ἀργότερον ως ἄγγελος. 770. δ Χορός ἐπαναφέρει τὸ ζήτημα τῆς καταδίκης, ἵνα ἀπαλλάξῃ τούλαχιστον τὴν Ισμ. 773—776. 'Ο τάφος τῆς Ἀντ. ήτο παρόμοιος τῶν θολωτῶν ὑπογείων Μυκηναϊκῶν τάφων (Θησαυρὸς Μυκηνῶν, Βοιωτικοῦ Ὄρχομενοῦ, Ἀχαριῶν κ. ἐ.). Ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ θά προσέφερε ἐλάχιστον τροφῆς, ἵνα μὴ θεωρηθῇ ὅτι ἀποθηνῆσκε ἐκ πείνης, διὰ τοῦτον ὑπὸ τῶν θεῶν καὶ ἀπετέλει μίασμα δι' ὀλόκληρον τὴν πόλιν. 777—780. Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Κρ. εἶναι ἀσεβεῖς. Δεικνύουν διτὶ ἔφθασεν εἰς τὴν ὕβριν, ἀσεβῶν πρὸς τοὺς θεούς (διὰ τρίτην φοράν: βλ. 638 καὶ 487). 'Αλλ' ή ὕβρις δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ προκαλέσῃ τὴν *Νέμεσιν*.

ΑΠΟΦΘΕΩΓΜΑΤΑ 40 «πέλις γὰρ οὐκ ἔστιν, ητις ἀνδρός ἔστιν ἐνός».

ΜΕΤΡΙΚΑ. ἐν στίχ. 742. δ παγκάκιστε δια | τρίβραχυς.

ἐν στίχ. 746. δ μία | δάκτυλος.

ἐν στίχ. 760. ἄγετε | τρίβραχυς.

777 καὶ 780. "Αιδην—"Αιδου | συνιζάνονται.

ΤΡΙΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (στίχ. 781—800)

(Ἐπινίκιος ὅμνος πρὸς τὸν "Ἐρωτα").

ΧΟ. Σ τ ρ ο φ ἡ. "Ἐρωτα, ἀνίκητε εἰς τὴν μάχην, "Ἐρωτα, δ ὄποιος καθιστᾶς κτήματά σου ἐκείνους εἰς τοὺς ὄποιους ἥθελες ἐμπέσει (=ὅς ἐν κτήμασι πίπτεις) (ἢ: σκλαβώνεις. δσους κτυπᾷ), δ ὄποιος διανυκτερεύεις (=ἐννυχεύεις) εἰς τὰς τρυφερὰς παρειάς τῶν νεανίδων, περιφέρεσαι (=φοιτᾷς) δὲ ἀνὰ τὴν θάλασσαν (=ὑπερπόντιος) καὶ εἰς τοὺς ἀγροδιότους κατοικίας (=ἐν ἀγρονόμοις αὐλαῖς); καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ σὲ ἀποφύγῃ (=καὶ οὐδὲν φύξιμος σε) οὔτε ἀπὸ τοὺς ἀθανάτους (θεούς) οὔτε ἀπὸ τοὺς ἔφημέρους βέβαιοις ἀνθρώπους· δὲ κατεχόμενος ὑπὸ σοῦ (=δ δ' ἔχω) ἔχει γίνει τρελλὸς (=μέμηνεν).

'Αντιστροφή. Σὺ ἀκόμη καὶ τῶν δικιών τὸν νοῦν παραπλανᾶς (=παρασπᾶς), ὃστε νὰ γίνωνται ἄδικοι (=ἀδίκους), πρὸς καταστροφὴν τῶν (=ἐπὶ λώβᾳ). οὐ καὶ αὐτὴν ἐδῶ τὴν φιλονικίαν (=νεκτος) τῶν συγγενῶν (=ξύναιμον) ἀνδρῶν ἔχεις ἔξεγείρει. 'Υπερισχύει δὲ ὀλοφάνερα (=ἐναγῆς) δὲ γλυκὺς πόθος (=ἱμερος) (δ προερχόμενος) ἐκ τῶν ὁφθαλμῶν τῆς ὑποσχομένης καλῶν γάμου (=εὐλέκτρου) νύμφης, δ ὄποιος εἶναι συμπρέδος τῶν μεγάλων θήκων νόμων τῆς διακυβερνήσεως τοῦ κόσμου· διότι ή θεὰ Ἀφροδίτη παίζει μέσα (στὰ μάτια τῆς νύμφης) (=εμπαίζει) κατὰ τρόπον ἀκαταγώνιστον (=αμάχος).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ ἀνίκατε μάχαν παρομοίωσις τοῦ ἔρωτος πρὸς πολεμιστὴν. **μάχαν**=μάχην (αἰτ τοῦ κατά τι). **ἐν κτήμασι πίπτεις** ὑπάρχει δράσις διόρθωσις γενομένη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Χαριτωνίδη: δς εἰν ἡμασι πίπτεις, (ἡμα=τὸ βέλος)=δ ὄποιος μὲ βέλη κτυπᾷς, **ἐν κτήμασι** (προληπτ. κατηγ.) πίπτεις=δς κτήματα ποιεῖς, οἷς δὲν ἐμπέσῃς=δ ὄποιος κακνεῖς κτήματά σου ἐκείνους, τοὺς ὄποιους ἥθελες κτυπῆσαι ἢ: κέντησαι (ἐκείνους) ἐν οἷς ἀν ἐμπέογς. 'Η διόρθωσις τοῦ κ. Χαριτωνίδη φαίνεται κολλιτέρσ. **νεάνιδος** (συνεκδοχικῶς) ἀντὶ **νεανίδων**. **ἐννυχεύω** (ἐν+νυξ)=διανυκτερεύω (μεταφορά). **ὑπερπόντιος** (κατηγ.)

=ἐν τῷ πόντῳ, ἀνὰ τὴν θάλασσαν, ἀγρόνομοι (παθητικὸν) αὐλαὶ=αύλαι ἐν ἄγροῖς νεμομένοις, ἄγροτικαι οἰκίαι. φύξιμος ἐπίθ. ἐκ τοῦ φεύγω ἐνεργ. σημασ. οὐδεῖς (ἐστι) φύξιμός σε=οὐδεῖς δύναται φυγεῖν σε. ἀμέριος=ήμεριος=έφήμερος (οἱ γεν. διαιρ.). δὲ ἔχων (ἔνν. οὐ) ἐπίθ. μετ. δῆλ. δὲ ἑρωτότληκτος), μέμηνεν παρακ. τοῦ ρ̄ μαίνομαι ἀντὶ ἐνεστῶτος =γίνεται τρελλός, καὶ ἐπιδοτικῆς οημ. ἀδίκους κατηγ. προληπτ. εἰς τὸ φρένας παρασπῶ=παρασύρω. ἐπὶ λάβᾳ ἐμπρ. διορ. τοῦ σκοποῦ (τελικὸν αἵτιον), ἔχεις ταράξας περιφρ. παρακ. τοῦ ταράττω=έγειρω, προκαλω. ξύναιμον νεῖκος ἀνδρῶν=νεῖκος (σύστ. ἀντικ.). ξύναιμον ἀνδρῶν (σχῆμα ὑπαλλαγῆς). ἔναγης ἐπιρρ. κατηγ.=έναργωδς. ἴμερος=γλυκὺς πόθος (ὑποκ.) βλεφάρων (συνεκδ.)=όφθαλμῶν γεν. ὑποκ. εὐλέκτρου νύμφας =νύμφης ἔχουσης εὐ λέκτρου =νύμφης ὥραίας (γεν. κτητ.) πάρεδρος τῶν μεγάλων... Θεομῶν παράθεσις τοῦ ἔρωτος καὶ ἴμερος. Θεομοὶ (έκ τοῦ θέμ. θε—τοῦ τίθεμαι=οἱ ήθικοὶ ἀρχαὶ. ἐν ἀρχαῖς=έν τῷ ἀρλεν=εἰς τὸ κυβερνᾶν. ἄμαχος κατηγ. ἐμπαίζει=παίζει (ἐν βλεφάροις).

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ—ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. Τὸ χορικὸν τοῦτο ἀποτελεῖ ἐπινίκιον παιᾶν πρὸς τὸν "Ἐρωτα. 'Ο ψυχολογικὸς σύνδεσμος αὐτοῦ πρὸς τὸ Γ' ἐπεισόδιον καὶ πρὸς τὴν λύσιν τοῦ δράματος εἶναι στενός. 'Ο Χορός βαθέως κατενόησε τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων τοῦ Αἴμ. "Ησαν λόγοι ἐνὸς σεμνοῦ, ἀλλὰ φλογισμένου ὑπὸ τοῦ "Ἐρωτος νέου. Μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Αἴμ. διειδήθη ἀγριὰ πάλη τοῦ καθήκοντος τῆς ὑπακοῆς πρὸς τὸν πατέρα καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν Ἀντ. Κατὰ τὴν οὐγκρουσιν ταύτην δὲ "Ἐρως ἔξηλθε νικητής. 'Ιδού διατὶ ὑμεῖται ἡ παντούδυναμία του. 'Εκεῖνος εἶναι ἡ αἰτία τῆς "Εριδος πατρὸς καὶ ιεροῦ, ἐκεῖνος δημως δυνατὸν νὰ δύνηγῃση εἰς πράξεις τρεπλὰς ἀκόμη, «δὲ δὲ ἔχων μέμηνεν! Τὸ Γ' στάσιμον εἶναι ἀσμα βραχύ, ἀλλὰ περιεκτικόν. Εἰς τὴν στροφὴν δη ποιητής ψάλει γενικῶς τοῦ ἔρωτος τὴν δύναμιν, εἰς τὴν ἀντιστροφὴν γίνεται ἡ ἀπειβεβαίωσις διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ Αἴμονος. Τὸ Χορικὸν ὄρχιζει μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ "Ἐρωτος ως ἀγτήτου καὶ μὲ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν κλείει ἀνίκατε—ἄμαχος».

"Ἐρως—"Ἐρωτος : ἐν ὄρχῃ τῶν στίχων ἡ ἐπιφάνησις, ἐκφράζουσα ἀπέραντον θαυμασμόν. δς-δς : ἡ ἀναφορά καὶ τὸ ἀσύνδετον ἔξαίρουν μὲ πάθος τὴν δύναμιν καὶ γοργότητα τῆς ἐνεργείας τοῦ "Ἐρωτος. ἐν κτήμασι ἀν εἶναι ἀληθές τὸ χωρίον οὕτω, ἡ πρόληψις δῆλοι τὴν ταχύτητα, μεθ' ἣς ἐνεργεῖ. πίπτεις—ἐννυχεύεις —φοιτᾶς : οἱ ἐνεστῶτες καὶ τὸ ἀσύνδετον τὴν γοργὴν δραστηριότητα. ἐν μαλακαῖς... ἐννυχεύεις: γραφικωτάτη εἰκών, καθ' ἣν ως ἔδρα τοῦ ἔρωτος θεωροῦμεν αἱ παρειαί, οἱ ὅποιαι δηλοῦν τὸ ἀβροδίαιτον αὐτοῦ. μέμηνεν καὶ δὲ παρακ. δῆλοι τὴν ταχύτητα ἐνεργείας. 'Ἐν τῇ στροφῇ οἱ ἔννοιαι συνδέονται κατὰ ζεύγη: ἐρως—ἐρωτος, δς-δς, πίπτεις—ἐννυχεύεις, ὑπερόπνυτος—ἐν ἀγρονόμοις, ἀθανάτων—ἀμερίων, Σύ—ού: ἀνάλογον πρὸς τὸ "Ἐρως—"Ἐρωτος. δικαίων—ἀδίκους : ἀντίθεσις. Πάρεδρος μεγάλων ἐν ἀρχαῖς θεομῶν μεγαλοπρεπῆς εἰκών τῆς συνεδριάσεως τῶν αἰωνίων μεγάλων ήθικῶν ὄρχων ποὺ κυβερνῶν τὸ Σύμπαν, μεταξὺ τῶν ὅποιων παρακάθηται δὲ "Ἐρως. "Ἐρωτος : κατὰ τὴν μυθολογίαν οὐδός τῆς "Αφροδίτης καὶ τοῦ Διός ἢ "Ἐρμοῦ ἢ "Ἀρεως. 'Ακολουθεῖ τὴν μητέρα του, δρπως καὶ δὲ "Ιμερος καὶ δὲ Πόθος (=προσωποποιήσεις τῶν διαφόρων εἰς ἔντασιν σταδίων τοῦ ἔρωτικού συναισθήματος). Παρίσταται ως τοξότης φέρων ἄπειρα βέλη ἐντὸς τῆς φαρέτρας καὶ πάντοτε δὲ μαχῆτης.

'Ο Ησίοδος τὸν θεωρεῖ δεσπότην τοῦ σύμπαντος. 'Ως θεὸς ὑμνεῖται εἰς τὴν τραγῳδίαν δὲ "Ἐρωτος καὶ δχι ως ἀνθρώπων πάθος, ως θεὸς ἐκπροσωπῶν μίαν ἐκ τῶν μεγίστων ήθικῶν καὶ κοσμογονικῶν δυνάμεων τοῦ σύμπαντος (ὥραιος ὑμνος τοῦ "Ἐρωτος εἰς τὸν Ἰππόλυτον τοῦ Εύριπιδου). βλεφάρων ἴμερος—ἐμπαίζει (βλεφάροις). 'Αφροδίτα: εἰς τοὺς ὄφθαλμούς κυριώς ἐκδηλώνεται δὲ "Ἐρωτος (πρβλ. τὸ νεοελλ. «ἀπὸ τὰ μάτια πίπνεται»). 'Η 'Αφροδίτη δὲν μάχεται πρὸς τὰ θύματά της, ἀλλὰ παίζει μετ' αὐτῶν οὖσα βεβαία περὶ τῆς νίκης καὶ μὴ ἔχουσα ἀνάγκην διεξαγωγῆς μάχης. 'Ο ποιητὴς 'Αθ. Χριστόπουλος κατ' ἀρχαῖον πρότυπον γράφει: ?Ω ἔρωτ' ἀνθηρότατε | γλυκὲ καὶ ίλσωρώτατε

| τού κόσμου κυβερνήτη. | 'Εσύ θεούς κι' αιθέρια | ούράνια κι' άέρια | κρατεῖς καὶ βασιλεύεις. |

'Ενῷ ψάλλεται τὸ γ' στάσιμον, δὲ Κρέων παραμένει εἰς τὴν σκηνὴν σύννους.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ. 41. «Ἐρως ἀνίκατε μάχαν».

42. «Ο ἔχων τὸν Ἐρωτα μέμηνεν».

43. «Ἀμαχος γὰρ ἐμπαίζει θεός Ἀφροδίτα».

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (στίχ. 801+943)

α') στίχ. 801+805. ('Ο Χορὸς κλαίει τὴν μοῖραν τῆς Ἀντιγ.).

ΧΟ. Τώρα δὲ πλέον καὶ ἑγὼ δὲ διος βλέπων αὐτὰ ἐδῶ φέρομαι ἔξω τῆς καθιερωμένης τάξεως τῶν πραγμάτων καὶ δὲν δύναμαι πλέον νὰ συγκρατῶ (=ἰσχεῖν) τὰς πηγὰς τῶν δακρύων μου, διότι (=δθ') βλέπω αὐτὴν ἐδῶ τὴν Ἀντιγόνην νὰ διανύῃ (τὴν δόνι) εἰς τὸν κοιτῶνα, δὲ ποιοῖς τοὺς πάντας κομίζει (=θάλαμον παγκοίταν).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ. 'Η Ἀντιγ. ἔξερχεται τοῦ γυναικωγίτου ὁδηγού-μένη ὑπὸ τῶν δορυφόρων. Ταύτην βλέπων ὁ Χορὸς βασιλεύουσαν πρὸς τὸν θάνατον ἐκσπᾶ εἰς δάκρυα, γινόμενος οὕτω παροβάτης τῶν νομίμων, διότι παρόντος μᾶλιστα τοῦ βασιλέως ἐκδηλοῖ συμπάθειαν διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ καταδικασθεῖσαν. Αὐτὴ εἶναι ή ἔννοια τοῦ «ἔγώ καντὸς ἔξω φέρομαι θεομῶν. δρῶν αἰτιολ. μετ. οὐκέτι δύναμαι ἰσχεῖν πηγὰς δακρύων ἐπεξήγει τὸ ἔξω φέρομαι (μεταφ. ἐκ σταδίου) θεομῶν παγκοίτας =οἱ τοὺς πάντας κοιμίζων. δθ' =διότι. ἀνύτουσαν (κατηγ. μετ.) παγκοίταν θάλαμον (ἀπρόθ. αἰτ. κινήσεως) ή φράσις πικρῶς εἰρωνική διὰ τὴν Ἀντ., ἡ οἵας ἀποτυχοῦσσα τοῦ μετά τοῦ Αἴμ. γάμου ἄγεται εἰς τὸν νυμφικὸν θάλαμον τοῦ Ἀδού. ἔγώ καντὸς τὸ καὶ προϋποθέτει καὶ ἔτερον «ἔξω φερόμενον τῶν θεομῶν», τὸν Αἴμανα δηλ.

β'). Α' ΚΟΜΜΟΣ (στίχ. 806+882)

ΑΝΤΙΓ. Στροφὴ η α') Μέ βλέπετε, δὲ πολίται τῆς πατρικῆς μου χώρας, διτι βασιλῶ (=στείχουσαν) τὴν τελευταίαν ὁδὸν καὶ (=δὲ) διτι διὰ τελευταίαν φοράν ἀντικρύζω (=λεῖνσουσαν) τό φῶς τοῦ ἡλίου καὶ οὐδέποτε πλέον ἀλλ' ἐμέ δὲ Ἀδης, δὲ τοὺς πάντας κοιμίζων, ζωντανὴν ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀκτὴν τοῦ Ἀχέροντος, χωρὶς νὰ γίνω μέτοχος γαμήλιων ἀσμάτων (=οὐδ', ὑμενάίων ἔγκλησον) οὕτε ἀκόμη μὲ ύμνησε καπποίο ἐπιθαλάμιον ἄσμα, ἀλλὰ τὸν Ἀχερόντα.

ΧΟ. Μὲ δόξαν (=κλεινὴ) λοιπὸν καὶ ἐπαίνους (=ἐπαινον ἔχουσα) ἀπέρχεσαι εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν κρύπτην τῶν νεκρῶν, χωρὶς οὕτε ἀπὸ φθιτρικάς ἀσθενείας νὰ προσβληθῆς οὕτε καὶ νὰ λάβῃς δὲς ἀμοιβὴν τὸν διὰ τοῦ ξίφους θάνατον, ἀλλ' ἐξ ίδιας βουλήσεως μόνη μέχρι τοῦδε ἐκ τῶν ἀνθρώπων ζωντανὴ θὰ καταβῇς εἰς τὸν Ἀδην.

ΑΝΤΙΓ. 'Αν τι στροφὴ η α') "Ἐχω ἥδη ἀκούσει διτι ἀπέθανε κατὰ τρόπον οἰκτρότατον (=λινγροτάταν) ή ἐκ Φρυγίας ξένη, ή θυγάτηρ τοῦ Ταντάλου, πλησίον τῆς κορυφῆς τοῦ δρους Σιπύλου, τὴν δποίαν (=τὰς) ως κισσός στερεά περιπλεχθεὶς (=ἀτενῆς) ἀπελιθωσεν (=δάμασεν) ή βραχώδης προεξοχὴ (=πετραία βλάστα) καὶ ἀπὸ αὐτὴν (=νη), ποὺ λυώνει (στὰ δάκρυα) (=τακούμενα), δπως λέγουν οἱ ἀνθρωποι, αἱ βροχαὶ καὶ ἡ χιῶν καθόλου δὲν λείπουν, βρέχει (=τέγγει) δὲ τὸν λαιμόν της (=δειράδας) (μὲ δάκρυα) κάτω ἀπὸ τὰ μάτια της (=νπ' δρφῦσι), ποὺ πάντοτε κλαίουν (=παγκλαύτοις) πρὸς αὐτὴν δὲ (=ζ) ἐμὲ καὶ διμοιότατον τρόπον δὲ θεός (=δαίμων) ἀποκομίζει.

ΧΟ. 'Αλλ' (ἡ Νιόβη) βέβαια (=τοι) (ήτο) θεά καὶ ἐκ τῶν θεῶν γεννηθεῖσα, ἡμεῖς δύμως (εἰμεθα) θνητοί καὶ ἐκ θνητῶν καταγόμενοι. Καὶ δύμως τὸ νὰ διαδοθῇ ἡ φήμη (περὶ σοῦ) (=τακούσαι), δταν ἀποθάνης

(=φθιμένα), δότι ἔτυχες τῆς αὐτῆς μοίρας (=λαχεῖν ἔγκληρα) πρὸς τοὺς ισοθέους, (εἰναι) ἔνδοξον (=μέγα) (σὺ δὲ πρέπει, δπως κοὶ ἐκείνη, νὰ ὑπομείνῃς [**Ι=τλῆγαι]** ζωντανή καὶ μετά θάνατον.

ΑΝΤΙΓ. Σ τ ρ ο φ ή β') 'Αλλοίμονον! ἐμπαίζομαι· δι' ὀνομα τῶν πατρών θεῶν, διατὶ μὲ ὄβριζεις, ἐνῷ δὲν ἔχω ἀποθάνει (ἀκόμη) (=οἰχομέναν), ἀλλ' εἴμαι ζωντανή (=ἐπίφαντον); ^Ω πόλις, ὡς πλούσιοι ἀνδρες τῆς πόλεως· δχ· (=ἰώ)! πηγαὶ τῆς Δίρης κοὶ ἄλσος τῶν Θηβῶν, αἱ δοιαὶ ἔχουσιν καλὰ ἄρματα, δπως καὶ ἀν ἔχουσιν τὰ πράγματα (=ἔμπας), ἐπικαλοῦμαι ἑκτὸς τῶν ἄλλων καὶ (=ἐπικτῶμαι) ὑμᾶς (=ῦμες) ὡς μάρτυρας, ὑπὸ ποίας συνθήκας (=οὐλα), μὴ θρινουμένη δηλαδὴ ὑπὸ τῶν φίλων, μὲ ποίους (ἀνοσίους) νόμους, πηγαίνω εἰς τὴν φυλακὴν (=ἔργμα) πρωτακούστου (=ποραινίου) τάφου, ἡ δποία ἔχει σκεπασθῆ μὲ κχωμα ωσάν τυμβος (=τυμβόχωστον), ὀλλοίμονον! (έγω) ἡ δυστυχής, οὔτε κατοικῶ [**Ι=μέτοικός (εἰμι)**] μεταξὺ τῶν θνητῶν οὔτε μεταξὺ τῶν νεκρῶν, οὔτε μεταξὺ τῶν ζωντανῶν οὔτε μεταξὺ τῶν ἀποθανόντων.

ΧΟ. Μὲ τὸ νὰ προχωρήσῃς εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον τῆς θρασούτητος προοέκρουσες, παιδὶ μου, εἰς τὸν ύψηλὸν θρόνον τῆς Δικαιοούνης· πληρώνεις δὲ κάποια πολὺ μεγάλη πατρικὴ ἀμαρτία.

ΑΝΤΙΓ. 'Αν τις τροφὴ β' 'Υπέμνησες δύνηροτάτας εἰς ἐμὲ σκέψεις; δηλαδὴ τὴν πολυθύρητον (οἰκτράδα) μοίραν (=τριπόλιστον ολτον) τοῦ πατρὸς μου καὶ δῆλης ἐν γένει τῆς ἡμετέρας τύχης, (ἡ δποία ἐπέπεσεν) εἰς τοὺς ἐνδόξους Λαβδακίδας. 'Αλλοίμονον! συμφοραὶ (=ἄται) προελθοῦσαι ἀπὸ τοὺς γάσμους τῆς μητρός μας (=ματρῷα λέντρων) καὶ πλαγιάσματα (=κοιμήματα) τῆς δυστυχοῦς μητρός μὲ τὸν πατέρα μου, ὁ δποῖος ἀπὸ αὐτῆν τὴν ίδαιν ἐγεννήθη (=αντογέννητα). ἀπὸ ποίους (γονεῖς) ἔγω τέλος τῶν πάντων ἡ δυστυχή ἐγενήθην! Πρὸς τούτους λοιποὺς (=οὖς) ίδοιού ἔγω πηγαίνω νὰ κατοικήσω μαζὶ τους ὑπὸ τὸ βάρος τῆς κατάρας τῶν (=ἀραῖος), ἄγαμος. 'Αλλοίμονον! ἀδελφέ μου (=καστρίγνητε), ὁ δποῖος ἔτυχες δυστυχοῦς γάμου (=κυρήσας δυσπέτρων γάμων), διὰ τοῦ θανάτου σου, ἐνῷ ἀκόμη εἴμαι ζωντανή (=εἴτε οὐσαν), μὲ ἐφόνευσες.

ΧΟ. Τὸ νὰ φέρεται μὲν (κανεὶς) εύσεβῶς (πρὸς τοὺς νεκρούς) εἰναι κάποιο τεκμήριον εύσεβῶν φρονήματων· ἡ ἔξουσία δμως (έκεινου), τοῦ δποίου (=ῳ) ἀποτελεῖ ἀντικείμενον φροντίδος (=μέλει) (αὐτῇ) ἡ ἔξουσία (=κράτος), κατ' οὐδένα τρόπον εἰναι δυνατόν νὰ παραβαίνεται (=παραβατὸν πέλει). Σὲ δμως κατέστρεψεν ἡ αὐθαίρετος σπουδὴ σου.

ΑΝΤΙΓ. **Ἐπωδός:** "Ακλαυτη, χωρὶς φίλους, ἀνύπανδρη, ὁδηγοῦμοι ἡ δυστυχισμένη δι' αὐτῆς ἔδω τῆς ὅδοῦ, ἡ δποία εἰναι (καθ' δλο) ἐτοιμασμένη (=ἐτοίμαν). Δὲν εἰναι πλέον ἐπιτετραμμένον εἰς ἐμὲ [=οὐκέτι μοι θέμεις (ἐστι)] τὴν δυστυχισμένην νὰ ἀντικρύζω αὐτὸ ἔδω τὸ ιερό μάτι τοῦ ἥλιου (=λαμπάδος), καὶ διὰ τὴν μοίραν μου κανένα ἀπὸ τὰ προσφίλη πρόσωπα δὲν ἀναστενάζει, ώστε μένει αὐτῇ ἄκλαυτη.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. **νέατα δδὸς** (**νέατος** ὑπερθ. τοῦ **νέος**) =τελευταῖος δρόμος. **στείχουσαν** κατηγ. μετ. **νέατον** ἐπιρρ. κατηγ. =δια τελευταίαν φοράν. **λεύσσω=**βλέπω (**λευκός**) ἡ μετ. κατηγ. **ἀκτάν=**δχθιν (αἰτ. τῆς εἰς τόπον κι ησεως). **ὑμέναιος=**ἄσμα γαμήλιον, γάμους (ἡ γεν. ἀντικ.) **ἔγκληρον** (κατηγ.) ἔνν. **οὐσαν=**τὴν κάτιοχον κλήρου, μέτοχον. **ἐπιτυμφίδιος ὕμνος=**ύμνος ἀδόμενος ἐπὶ τῷ νυμφείῳ, ἦτοι τῷ νυμφείῳ θα λαμψ., ἐπιθαλάσσιον (ύποκ.). **Ἀχέροντι** ἀντικ. τοῦ **νυμφεύσω** (οχ. δέρμω ρον). **τὸ κεῦθδος νεκύων=**ἡ κρύπτη τῶν νεκρῶν (κεύθω=κρύπτω). **ἡ φθινάς -άδος** (**φθίνω**) ἐπιθ.=ἡ φθορτική. **φθινάσιν νόσοις** ποιητ. αἰτ. εἰς τὸ πληγεῖσα, ξιφέων γεν. ύποκειμ. **τὰ ἐπίχειρα=**μισθός πληρωνόμενος ἐπὶ τῆς χειρός (ἀντικ.) τοῦ **λαχοῦσα** (**ἐπίχειρα** ξιφέων)=τυχοῦσα τοῦ διὰ εἰ-

φους θανάτου. **αὐτόνομος**=μὲν ίδιους νόμους, οἰκεία βουλήσει. **ζῶσα** (κατηγ.) **μόρνη θυντῶν** (προσδιορ. τοῦ ζῶσα). **λυγρός**=δυστυχής, θλιβερός.

821—826. συντ. σειρά. **ήμονος δὴ διέσθαι τὰν Φρυγίαν ξέναν** Ταντάλου λυγροτάτων (κατηγ.) πρὸς ἄκρω Σιπύλῳ, τὰν (=ήν) δάμασεν πετραία βλάστα (ύποκ.) ὡς κισσός ἀτενῆς (α ἐπιτατικόν+τείνω=ό λιχυρῷς προσκολλώμενος). **βλάστα**=ἡ βλάστη. **πειραία**=ἡ ἐκ τοῦ βράχου (ό βράχος βλαστήσας πετρίνην βλάστησιν περιέβαλε καὶ ἀπελιθώσε τὴν Νιόβην, ὡς ὁ κισσός ὁ σφικτά περιβάλλων καὶ ἔξαφανίζων τὸν κορμὸν δένδρου).

827—831. συντ. σειρά. **καὶ οὐδαμὰ λείπει νῦν** (=αὐτὴν) προσωπ. ἀντων. (ἀντικ.) **τηκομένην** (ἐπιθ. μετ.) **χιῶν** ὅμβροι τε (ύποκ.), ὡς φάτις ἀνδρῶν (γεν. ύποκ.) ὑπ' ὄφροις δὲ παγκλασσοῖς (=αἱ κλαιούσας) τέγγει δειραδάς. **δειράς ἀδος**=ράχῃ δρους, λαιμός (καὶ ἐπὶ δρέων καὶ ἐπὶ άιντρ.). **κατεναγάξω**=κοιμίζω ἀντί θανατώνω. **ξ=η** (=Νιόβη). **δροιοτάταν** ἐπιρρημ. κατηγ. **φθιμένη** (δοτ. μετ. μέσ. ἀρ. τοῦ ῥ. φθίνων καὶ φθίω, ἀρ. ἔφθιμην)=θανούσῃ=δταν ἀποθάνη.

834—835. συντ. σειρά. **καίτοι (ἔστι) μέγα** (κατηγ.) (σοὶ) φθιμένα (χρον. μετ.) τὸ ἀκόνοια (ύποκ.) **λαχεῖν** (ἀντικ.) ἔγκληρα (ἀντ. τοῦ λαχεῖν). **τοῖς ισοθέοις** (δοτ. ἀντικ.). Τοὺς στ. 836—837 ἀλλοὶ τῶν φίλολόγων ἔξοβελίζουν ἀμφοτέρους, τινὲς δέχονται μόνον τὸν 837, ὅπότε βεβοίως δένθα τεθῇ στίξις εἰς τὸ λαχεῖν. **οὲ** ύποκ. τοῦ **τλῆναι** ἀπορ. ἀρ. β' (=ττῆλην) τοῦ **τλάω**=ύπομένω [ύποκ. τοῦ πρέπον (ἔστι)]. 840. **οὐκ οἰχομέναν**=ἄλλ' ἐπιτφαντον (ένν. οὖσαν);=οὐθ θανούσαν ἔτι, ἀλλὰ δρωμένην; (αἱ μετ. ἐνδοτ.) **πολυκτήμων**=δ πλούσιος, μετὰ τοῦ πλούσιου ὅμως κοὶ ἡ εὐγένεια). **ὑμμε=**ύμᾶς (ιύπ. Αἰολ.) ἀντικ. τοῦ **ἐπικητῶμαι**, **ἐμπτας** ἐπίρρ. (έν+πᾶς)=μελαταντίτα, παρ' δτι εἶναι μάταιον. 847. **οἴα (ἐρχομαι)**=ύπο ποίος συνθήκας πλαγ. ἔρωτ. πρότ. φίλων γεν. ποιητ. αἰτ. φίλων ἄκλαντος ἐπεξ τοῦ **οἴα** οἴοις νόμοις ἐνν. **ἀνοοῖσις**. **ἔργον** (εἴργηνμ—εἴργω)=εἰρκτή, φυλακή. **ποταίνων** (ποτὶ πρόθ.=πρὸς+παῖνος=λόγος)=ό νεωσι τοῦ λεχθείς, νέος, πρωτάκουστος. **θράσσον** γεν. διαιρ. **βάθρον** **Δίκας**=βάσις, θρόνος τῆς Δικαιούνης. 856 **ἄδηλος**=ἄγών, δυστυχίς. **πολύν τινα** (κατηγ.) τὸ β' ἐπιτείνει τὴν ἔνγοιαν τοῦ α'=πολὺ φοβερόν. 859. **ἄλγεινοτάτας μερίμνας** (ἀντικ.) πτ. αἰτ. πληθ. **οἰτος** (ἐκ τοῦ οἰσω μέλλ. τοῦ φέρω) =ό δρόμος, ή μοῖρα. **τριπόλιτος** (τρις+πολίζω ή πολέω=στρέφω, ἀροτριώ)=έξακουστός. **πατρὸς τριπόλιτον οἰτον...** ἐπειχγ. τοῦ **μερίμνας**. **πρόπτας**=δόλκηρος. **πότμος** (ἐκ τοῦ πίπτω)=μοῖρα. **κλεινοῖς Λαβδ.** δοτ., διότι παρασύρεται ἐκ τοῦ πότμου, δπου ή ἔννοια τοῦ πίπτειν. Κανονικῶς θά ἦτο γενική. **ματρῶαι λέκτρων ἀει** ἀντί: ματρώων λέκτρων ἀται (σχῆμα ὑπαλλαγῆς). 864—865 **κοιμήματα δυσμόδουν μητρός** (γεν. ύποκ.) **πατρὶ ἐμῷ αὐτογέννητα** (=αὐτογενήτω). Πάλιν ὑπαλλαγή, δηλ. τὸ ἐπιθ. **αὐτογέννητα** ἀντὶ να συμφωνῆ πρὸς τὸ οὔσ. **πατρί**, εἰς δ κατ' εύσιαν ἀναφέρεται, συμφωνεῖ πρὸς τὸ **κοιμήματα**.

866. **οἵων** ἐνν. **γονέων** (ἐπιφωνηματικῶς). **ἄ=η**. **ἄρ.—ἄγ.—μετ.** κατηγ. **ἄδε ἔγω=**ήδε ἔγω=έγω αὐτή. **μέτοικος** κατηγ. 870 **κυρήσσας**=τυχῶν μετ. ἀρ. τοῦ κυρῶν γάμων ἀντικ. οὖσαν μτχ. ἐνδοτ. **κατήναρες** ἀρ. β' ο καὶ μόνος συνθήτης τοῦ ῥ. **κατεναίρων** καὶ **κατεναίρομενα** ή **κατεναίξω**. 872. συντ. σειρά: (τὸ) **σέβειν** (τοὺς νεκρούς ἔστι) εὐσέβεια της (κατηγ.) **αὐτόγνωστος**=ή ἀποφασίζουσα μόνη. **δργη=**έσωτερική δρμή. **πότμοι** ἀντικ. τοῦ **στενάζει**. **ἀδάκρυτον** κατηγ. προληπτικόν.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ (ψυχολογικό—αἰσθητικά—ήθοποιαν βλ. ἐν τέλει τοῦ β' μέρους τοῦ Κομμοῦ). 812 **'Αχέρων** ποτομὸς ἐν Ἡπείρῳ, δς ἔθεωρείτο τοῦ Ἀδου, δπως καὶ δ Κωκυτὸς καὶ δ Πυριφλεγέθων καὶ ή Στύδ. "Ο 'Αχέρων ταυτίζεται μὲ τὸν 'Αδην (816). 824. **Φρυγία ξένα**. 'Η Νιόβη, κόρη τοῦ βασιλέως τῶν Φρυγῶν Ταντάλου, σύζυγος τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν 'Αμφίονος, τῆς δποίας τὰ 14 τέκνα (7 ἀρρενα καὶ 7 θήλεα), ἔνεκ τῆς υβρεῶς της ἐτόξευσεν δ 'Απόλλων καὶ ή "Αρτεμις. 'Απελιθώθη αὐτῇ ἐν Σιπύλῳ αἰωνίως θρηνοῦσα. 835. **Θεογενῆς**. 'Η

Νιόβη ήτο θυγάτηρ μιᾶς τῶν Πλειάδων καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Διὸς Ταντάλου. 839 γελῶμα. Ἡ Ἀντ. λέγει τοῦτο εἴτε διότι τὸ προηγ. *τλῆναι* τοῦ Χοροῦ εξέλοιφε δχι ὡς *ὑπομένειν*, ἀλλὰ ὡς *παθεῖν* εἴτε διότι θεωρεῖ εἰρωνικήν τὴν ύπο τοῦ Χοροῦ παρομοίωσίν της πρὸς τὴν Νιόβην.

844 *Διρκαῖαι κρῆναι*. Ἡ Δίρκη ἀπετελεῖτο ἐκ πολλῶν πηγῶν. 854 *Δίκη* (βλ. ἐν στίχ. 451), ὁ Χορὸς θεωρεῖ τὴν Ἀντ. ὡς διαπράξασαν ἀδικίαν, μετριάζει διμως τὴν εὐθύνην της, διότι τὴν θεωρεῖ θῆμα πατρικῆς κληρονομίας δυστυχίας. 859—866. Ἡ Ἀντ. ἐνθυμεῖται τὴν δυστυχίαν τοῦ οἰκου τῆς τὴν προελθούσαν ἐκ τῶν ἀνοσίων γάμων πατρός· μητρός.

869. *δυσπότιμων γάμων* ἐννοεῖ τὸν γάμον τοῦ Πολυνείκους μετὰ τῆς θυγατρός τοῦ Ἀδράστου Ἀργείας, χάρις εἰς τὸν δόπον συνήχθησαν οἱ ἑπτά ἐπὶ Θήβας καὶ ἐκ τούτου ἐπῆλθον τὰ δεινά. 812-875. Τὸ νόημα: Μή παραπονήσαι διὰ τοὺς γάμους τοῦ ἀδελφοῦ σου, μόνη σου ἐπεζήτησες τὸν θάνατον.

ΝΟΗΜΑ: Ἡ Ἀντ.-βαδίζουσα τὸν δρόμον τοῦ θανάτου θρηνεῖ πρῶτον ὅτι ἄγαμος καὶ ζωντανὴ κατέρχεται εἰς τὸν Ἀδην. Ὁ Χορὸς προσπαθῶν νὰ τὴν παραγορὴν τῆς λέγει ὅτι ἔνδοξος ἀποθνήσκει, διότι οἰκείᾳ βουλήσει καὶ ζωντανὴ κατέρχεται εἰς τὸν Ἀδην. Ἐνθυμεῖται εἴτα ἡ ἥρωις τὴν παρομοίαν τύχην τῆς Νιόβης, ἀλλ᾽ ὁ Χορὸς τῆς παρατηρεῖ ὅτι ἐκείνη ἡτο θεογεννής καὶ πρέπει δι' αὐτὸν ἡ Ἀντ. νὰ θεωρῷ τιμήν, ὅτι ὑφίσταται παρομοίαν τύχην. Νομίζουσα διμως ἡ Ἀντ. ὅτι χλευάζεται ὑπὸ τοῦ Χοροῦ ἐπικαλεῖται ὡς μάρτυρας τῆς τραγικῆς μοίρας τῆς τὴν πόλιν, τοὺς πολίτας, τὴν Δίρκην καὶ τὸ ἄλσος τῶν Θηβῶν. Ὁ Χορὸς τότε παρατηρεῖ ὅτι ἡ τραγική τῆς μοίρα ὀφείλεται εἰς τὸ μέγα θράσος, ποὺ ἐπέδειξε καὶ εἰς τὰς πατρικὰς ἀμαρτίας. Τὸ τελευταῖον τούτο ὑπενθύμιζε εἰς τὴν ἥρωιδα τὸν μιαρὸν γάμον τῶν γονέων τῆς καὶ τὸν ἀτυχῆ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Πολυνείκους, οἵτινες ὑπῆρχαν καὶ οἱ δημιουργοὶ τῆς συμφορᾶς τῆς. Ὁ Χορὸς τῆς ὀναγνωρίζει τὴν πρᾶξιν τῆς ὡς εἰσεβῆ, ἀλλὰ καὶ τῆς καταλογίζει εὐθύνην, διότι παρέβη τοὺς νόμους τῆς πόλεως. Ἐν τέλει ἡ ἥρωις ἐπαναλαμβάνει τὸν θρῆνον τῆς, ὅτι ἀκλαυτος, ἄφιλος καὶ ἀνυμέναιος τὸν ἀποθνήσκει.

γ' στίχ. 883-890 (Διαταγὴ Κρέοντος ἀμέσου ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως).

ΚΡ. Γνωρίζετε ἀρά γε δι (=*ῳδός*), ἀν θά ἡτο ὁ φέλιμον (=*εἰς χρείην*) νὰ λέγῃ (κατείς) πρὸ τοῦ θανάτου μοιρολόγια καὶ θρήνους, οὐδεὶς θα ἔπουε (τοῦτο); Πάρτε (ιην). (=*οὐκ ἔξετε*) σοσον ιδ δυνατόν γρηγορώτερα. Καὶ ἀφοῦ (την) ἀγκαλιάσετε (=*περιπτύξαντες*) μὲ τὸν θολωτὸν τάφον, διποὺ ἕγω ἔχω διατάξει, ἀφήσατέ (ιην) μόνην (καὶ) ἔρημον εἴτε θέλει (=*χοη̄*) νὰ ἀποθάνῃ εἴτε (θέλει), νὰ κατοικῇ ἐντὸς τάφου (=*τυμβεύειν*) ζώσα εἰς (μίαν) τοιούτου ἔλδους κατοικίαν διότι ημεῖς, δοον ἀφορᾶ εἰς τὰς εὐτὴν ἔδω τὴν κόρην (=*τούπι τήνδες τὴν κόρην*), εἰμεθα καθαροὶ εἰς τὰς χειρας (=*ἄγρατ*), διπωσήρητος διμως (=*δ' οὖν*) θά στερηθῇ τοῦ δικαιώματος νὰ κατοικῇ (μεταξὺ ήμων τῶν ζώντων) εἰς τὸν ἐπάνω κόσμον.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ. Ιστε προστ. τοῦ οἴδα. *ἀοιδᾶς-γόνους* ἀντικ. τοῦ λέγειν. *πανόσαιτ'* ἀν ἀπόδ. τη: ὑποθ εἰς χρείη (=ἔξειη) (γ' εἶσους ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος): συντ. οιερά: *ἴστ* ἀρ διδεῖς πανόσαιτ' ἀν (λέγων) πρὸ τοῦ θανεῖν, εἰς χρείη λέγειν *ἀοιδᾶς καὶ θρήνους*; οὐκ ἔξετε μέλλ. τοῦ ἄγω (μετ' ἐρωτήσεως, ίσοπάτη πρὸς προστακτ.) =*ἄγαγετε. κατησφῆς* (κατὰ + ἐρέφω=σκεπάζω)=έστεγοσμένος ἐκ τῶν ἀνών, θιλωτίος. τύμβῳ δοτ. δργαν. *περιπτύξαντες* σαρκαστικὴ ἔκφρασις, διότι θεωρεῖ τὴν τρήφην ἀγκαλιάσμα τοῦ νεκροῦ ἀπὸ τὸν τάφον. *χοη̄* ἐν. τοῦ χράω =*χρῆσω*, ἐπὶ ζητι. θέλω. *ζῶσα* (κατηγ.) *τυμβεύειν* σχ. δύξυμωρον *ἄγνοι* κατηγ. *τούπι*=τὸ ἐπί... αιτ. τοῦ κατὰ τι. Ὁ Κρέων ἀπευθύνεται, ὑστηρός πρὸς τοὺς δούρυφόρους δίδων ἐντολὴν νὰ ἐγκλεισθῇ ἀμέσως ἡ Ἀντ. εἰς τὸν ὑπόγειον θολωτὸν τάφον, δησού εἴτε θέλει ἀς ζῆ—ζωντανὴ νεκρά—εἴτε ἀς ἀποθάνῃ. Οι στ. 889-90 προκαλούν ἀμφισβητήσεις ὡς πρὸς τὸ νόημα των: Δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς τριμερδες

σαρκασμός τοῦ Κρέοντος: Ἐγώ χέρι φονικό δέν ἔβαλα ἐπάνω της. Πιθανώτερον δμως εἰναι, δτι—τώρα τὴν ύστατην στιγμήν—χωρὶς ἀκόμη καὶ ὁ Ἰδιος νὰ ἔχῃ συνείδησιν τοῦ πράγματος, ἀρχίζει ἐν τῷ ἐσωτάτῳ τῆς ψυχῆς του ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως καὶ ἐπιζητεῖ οὕτω δλως αὐθορμήτως καὶ σοφιστικῶς νὰ δικαιολογηθῇ.

Β' ΚΟΜΜΟΣ στίχ. 891+943 (Θρῆνος τῆς Ἀντιγ.)

ΑΝΤΙΓ. Ὡ τάφε, ὡ νυμφικὲ θάλαμε, ὡ βαθυσκαφῆς κατοικία, ὡ ὄποια πάντοτε φρουρεῖς, δπου πορευομένη πηγαίνω πρὸς τοὺς ἰδικούς μου, ἀπὸ τούς ὄποιους ἔχοντας ἀποθάνει μέγιστον ἀριθμὸν μεταξὺ τῶν ιεκρῶν ἔχει δεχθῆ ἡ Περσεφόνη ἐκ τούτων δὲ τελευτοῖς ἔγω καὶ μὲ ὑπερβολικὰ δὲ οἰκτρότατον θάνατον (=μακρῷ δὴ κάκιστα) κατέρχομαι (εἰς τὸν Ἀδην), προτοῦ νὰ συμπληρωθῇ (=ἔξηκεν) ὁ εἰμαρμένος χρόνος τῆς ζωῆς μου (=μοῖράν μοι βίου). Ἀφοῦ ἔλθω δμως (εἰς τὸν Ἀδην), διατηρω μεγάλην ἐλπίδα (=κάρτην) ἐν ἐλπίσιν τρέφω) ὅτι θὰ ἔλθω προσφιλῆς μὲν εἰς τὸν ποτέρα μου, προσφιλῆς δὲ εἰς σέ, μητέρα μου, καὶ προσφιλῆς εἰς σέ, ἀγαπητέ μου ἀδελφέ (=κασιγνητὸν κάρα), διότι ἔγω μὲ τὰ ἴδια μου τὰ χέρια (=αὐτόχειο) νεκροὺς σᾶς ξλουσσα καὶ (σᾶς) ἑστόλισα καὶ (σᾶς) προσέφερα τος ἐπὶ τοῦ τάφου σπονδάς. Τώρα δέ, Πολυείκη μου, θάπτουσα τὸ σῶμά σου λαμπάνω τοιαύτην ἀμοιβῆν (=τοιάδ' ἀσυννοίν). Καὶ δμως ἔγω κατὰ τὴν γνώμην τῶν ὄρθως φρονούντων (=φρονοῦσιν) καλὰ ἔκαμα ποὺ σοῦ ἀπέδωσσα νεκρικάς τιμάς (=εὐ ἔτιμησά σε)]. Διότι οὐδέποτε θὰ ἀνελάμβανον τὴν ἑκτέλεσιν τοῦ ἐπιπόνου αὐτοῦ ἔργου (=οὐ γάρ ποτε τόδι' ἀν ἥρόμην πόνον) παρὰ τὴν θέλησιν τῶν πολιτῶν οὔτε ἔαν τὰ τέκνα, τῶν δόποιων θειλον ὑπάρξει (=ἔφνυν) μητέρα, (ἐσιπόντο ἀταφα), εἴτε ἔαν ὁ σύζυγός μου ἀπὸ θανάτων ἐοιήπειο ἀταφος (=ἔτηκετο). Πρὸς χάριν ποίας λοιπὸν ἡθικῆς ἀρχῆς λέγω αὐτά; "Ἄν μὲν ἥθελεν ἀποθάνει (=κατθανόντος) (δ πρῶτος σύζυγός μου), θὰ είχον λόβει ἄλλον σύζυγον (=πόσις ἀν μὴ ἄλλος ἦν), καὶ παιδὶ ἀπὸ ἄλλον ἄνδρα (=φωτᾶς) (θὰ ἀπέκτων), ἀν θὰ ἔχανα (=ἥματλακον), σύτο ποὺ εἶχα (=τοῦδε), ἀφοῦ δμως ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ ἔχουν κρυψῆ (=κεκενθότοιν) εἰς τὸν Ἀδην, οὐδεὶς (=οὐκ ἔστιν δστις) ὀδελφός εἰναι δυναίδων νὰ γεννηθῇ ποτε. Ἐπὶ τῇ βάσει λοιπὸν τοιαύτης ἀρχῆς (=τοιῷδε μέντοι νόμῳ), ἐπειδὴ ἔγω σὲ ἐπροτίμησα ἀπὸ τοὺς ἄλλους (=ἐκπροτιμήσασα), ἐφάνη εἰς τὸν Κρέοντα, δτι ὑποπίπτω εἰς αὐτὸ τὸ ἔγκλημα καὶ δτι ἀποτολμῶ φοβερὸν τόλμημα, δγαπητέ μου ἀδελφέ. Καὶ τώρα μὲ δόηγει (διὸ τῶν θορυφώσων), ἀφοῦ διὸ τῆς βίας ἔτοι μὲ ξλιαβε (=διὰ χερῶν οὐτω λαβών), άιύπαντρη, χωρὶς νὰ ἀκούσω τραγούδια νυμφικά, χωρὶς νὰ μετάσχω οὔτε γάμου τινός οὔτε ἀνατροφῆς τέκνων, ἀλλὰ ἔτοι ἔγκαταλειμένη ἀπὸ προσφιλῆ πρόσωπα κατέρχομαι ἡ δυστυχῆς ζωντανή εἰς κοίλον τάφου (=εἰς θανόντων κατασκαράς), διότι ποιὸν θεϊκὸν δίκαιον παρέβην; Τις ἡ ἀνάγκη νὰ προσβλέπω ἀκόμη ἔγω ἡ δυστυχῆς εἰς τοὺς θεούς; Ποιὸν νὰ ἐπικαλέσμαι ἀπὸ τοὺς βοηθούς μου; ("Ἐχω αὐτὴν τὴν γνώμην), ἀφοῦ ὄπωδήποτε βέβαια (=γε δὴ) πράτισσα εύσεβη πρᾶξιν (=εὐσεβοῦσσα) ἀπέκτησα τὴν κατηγορίαν καὶ τιμωρίαν ἐπὶ ὀσεβείᾳ. "Ἄλλ' ἀν μὲν ἀληθῶς (=οὖν) αὐτὰ εἰναι ἀρεστὸ εἰς τοὺς θεούς, ἀφοῦ ὄποιστοι μετωπίσων τὴν τιμωρίαν (=παθόντες), θὰ διαχθῶμεν (=ξυγνοῖμεν ἀν) δτι ἔχομεν διαπράξει σφάλμα. "Αν δμως οὐτοὶ ἔδω διαπράττουν ἀδικίαν, εἴθε νὰ μὴ πάθουν περισσότερα κακά παρὰ μόνον δσα ἀκριβῶς (=ἢ καὶ) διαπράττουν ἔναντίον μου (=δρῶσιν ἔμε) παραβαίνοντες τὸ δίκαιον (=ἔκδικος).

ΧΟ. Ἀκόμη αἱ ἴδιαι τρικυμιώδεις ἔξαφεις τῆς ψυχῆς (=αὐταὶ ἡς παὶ τῶν αὐτῶν ἀνέμων ψυχῆς) κατέχουν αὐτὴν δτα τουλάχιστον.

ΚΡ. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς θὰ τιμωρηθοῦν (=κλαύμαθ' ὑπάρξει) δι' αὐτὰ (=τούτων) οἱ ἀπάγοντες (=τοῖσιν ἄγουσιν) λόγῳ τῆς βραδύτητος.

ΑΝΤΙΓ. Ἀλλοίμονον! ὁ λόγος αὐτὸς (=τοῦπος τοῦτο) (έκφρασθεὶς) ἔχει φθάσει (=ἀφίκεται) πλησιέστατα πρὸς τὸν θάνατον.

ΧΟ. Οὐδόλως (σὲ) συμβουλεύω (παρηγορῶν) νὰ ἐλπίζῃς δὴ αἱ (περὶ θανάτου) ἀπειλαὶ τοῦ (=τάδε) δὲν θὰ ἐπικυρωθοῦν κατ' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν τρόπον (=ταύτη).

ΑΝΤΙΓ. Ὡ οἰκισμὸς τῆς Θηβαϊκῆς γῆς καὶ θεοὶ προγονικοί, ἀπάγομαι ἡδη καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον ἄλλη ἀναβολὴ (=κονκέτη μέλλω). Κυττάξατε, (σεῖς) οἱ εὐγενεῖς τῶν Θηβῶν, (ἔμε) τὴν μόνην ὑπολειπομένην ἐκ τῶν βασιλοπάτινων, ποῖα παθήματα (καὶ) ὑπὸ ποίων ἀνθρώπων ὑφίσταμαι, ἐπειδὴ ἐτίμησα τὴν εὐσέβειαν.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.—**Κομμὸς (κόπτομαι)** θρηνῶδες ἀσμα μετὰ κοπετοῦ ἀδόμενον ἀμοιβαίων ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν καὶ τοῦ χοροῦ. **νυμφεῖον (δῶμα)**=νυμφικὸς θάλασμος, ἀείφρουνδος οἰκησις=κατοικία ἀεὶ φρουροῦσσος, παντοτεινός φρουρός. **Φεροσέφασσα** ἢ Περσεφόνη, Περσεφόνεια, Φερέφασσα. Ἡ γνωστὴ θυγάτηρ τῆς Δῆμητρος καὶ τοῦ Διός, δι' ἀρπαγῆς γενομένη σύζυγος τοῦ Πλούτιονος, μεθ' οὐ ἐπὶ 6 μῆνας κατ' ἔτος ἔζη ἐν τῷ Ἀδη καὶ τοὺς ἄλλους ἔξ μετὰ τῆς μητρὸς ἐπὶ τῆς γῆς. **πρὸς τὸν ἔμαυτῆς ἐπεξήγησος** τοῦ οἰ. ὅν γεν. διαιρ. ἀριθμὸν ἀντικ. τοῦ δέδεκται παρακ. τοῦ δέχομαι. **λοισθία** (κατηγ.)=τελευταῖα (πνέει τὰ λοισθία). Βλ. καὶ ἐν στ. 941. **μόνη τῶν βασιλειδῶν**. Ἡ Ἀντ. δὲν ἐνθυμεῖτο ἢ δὲν ὑπολογίζει τὴν ἀπομένουσαν ἐν ζωῇ ἀδελφὴν Ἰσμ. μακρῷ ἐπιτείνει τὴν ξννοιαν τοῦ κάκιστα, διότι αὐτὴ ἀποθήκει νέα, ὅγαμος, ἀθώα, ζωντανὴ κατέρχεται εἰς τὸν Ἀδην. μοι δοτ. ἡθικὴ. **κάροτα**=λίαν. **φίλη·προσφιλής·φίλη** κατηγ. 899 **κασίγνητον κάρα** μὲν περιπαθῆ στοργὴν ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἐτεοκλέα. **περιστέλλω**=ἐνδύω τὸν νεκρόν, κηδεύω, θάπτω. **τοιάδε ἄργυροις**=τοιάσιην ἀμοιβὴν λαμβάνω. 904. **τοῖς φρονοῦσιν** δοτ. τῆς κρίσεως. εν̄ καὶ ἄλλους μὲν ἀιήκει εἰς τὸ ἐτίμησα, καὶ ἄλλους εἰς τὸ φρονοῦσι. 905-907. συντ. σειρὰ πλήρης. οὐ γάρ ποτε οὔτε εἰ (ἐτήκετο κατθανόντα) τέκνα, ὃν ἔφυν μήτερ, οὔτε εἰ ἐτήκετό μοι κατθανόντα πόσις, ἥρδμην ἀν τόνδε πόνον βίᾳ πολιτῶν (ό ύποθετ. λόγος μὲν δ πλήν ὑπόθ. β' εἴδ. δηλῶν τὸ ἀπραγματοποίητον. **ἥρδμην** παρατ. τοῦ αἴρομαι. 909 **κατθανόντος** μετ. ύποθ. δ φάσ. φωτός=ἄνηρ. **ἥμπλακον** ἀδρ. β' τοῦ ἥμπλακίσκω=ἀποτυγχάνων, χάνων. **κεκενθότοιν** (γεν. ἀπόλυτος χρονική) χρόν. παροκειμ. διοίκου ἀρ. τοῦ κεκενθῶ (ἀμετάβ.). βλάστοι εύκτ. ἀρ. β' τοῦ βλαστάνων. **ταῦτα** σύστ. ἀντικ. μέρος ἀντικ. τοῦ **λαχοῦσαν**. 918 **παιδεῖος** καὶ **παιδεῖος**=παιδικός. **πρὸς φίλων** ποιητ. αἰτ. **παρεξελθοῦσα** οἰτιολ. μετ. 921. διὰ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης ἀπαντᾷ ἢ Ἀντ. εἰς τὴν ἐν στ. 853 γνώμην τοῦ Χοροῦ. 923 **τίνα αὐδᾶν** (αὐδάν · ὡ=ἐπικαλοῦμοι) **ξυμμάχων** (ένν. χοή). **εὐνεοβούσα** τροπ. μετ. **ξυγγνοῖμεν** ἀν εύκτ. δυν. ἀρ. β' τοῦ **ξυγγιγγώσκω**=ούνοιδα=καταλαβαῖνων. **ἥμαρτηκότες** κατηγ. μετ. **παθόντες** ἀντὶ παθῶσα χρον. μετ. ἡ καὶ δρῶσε β' δρος συγκρ. **ἐκδίκωσ**=ἔξω τοῦ δικαίου, ἀδίκως. καὶ (όμοιωματ.)=ἀκριβῶς. 929. **ανταῖ**=αἱ αὐταῖ. 930. **τούτων** γεν. αἰτίας. **ὑπέρ ἀναστροφῆ** προθέσ. ἢ Ἀντιγ. ἀπάγεται ὑπὸ τῶν δορυφόρων. **θανάτου** γεν. ἀντικ. 934. **ἀφίκεται** παρακ. τοῦ **ἀφίκονται**=πανάρχαιοι. Οἱ Ἀρῆς καὶ ἡ Ἀφροδίτη, γονεῖς τῆς Ἀρμονίας, συζύγου τοῦ Κάδμου, μέλλω ἐνν. **ἀχθήσεσθαι**. λεύσσετε προστ. ἐν. 940. **κοιρανίδας** (παράθεσις) οἱ εὐγενεῖς Θηβαῖοι καὶ ἀνακτες καλούμενοι ὡς μειεχόντες τῆς διοικήσεως. **βασιλεῖδῶν** γεν. πληθ. τοῦ **βασιλείδης**=βασιλόπαις. 942. **οἰα** (συστ. ἀντικ.)... **πάσχω** πλαγ. ἐρωτ. πρότ. πρὸς οἶων (ποιητ. αἰτ.) ἀδίκων καὶ σκληρῶν ἀνδρῶν. **οεβίσσασα** αἰτιολ. μετ. 904-914 ἢ 920: Τὸ χωρίον τοῦτο θεωρεῖται νόθον, δηλ. προσετέθη παλαιότατα ὑπὸ ἔνης χειρός κοι θεωρεῖτο δηλ. τὸ περιεχόμενόν του ἐλήφθη ἐκ τίνος διηγήσεως τοῦ Ἡροδότου (3, 119), καθ' ἡν ἡ σύζυγος τοῦ Ἰνταφέρνους ἐπροτίμησε γὰ σώη τὸν ἀδελφόν της ἀντὶ τοῦ συζύγου καὶ τῶν τέκνων της καὶ τοῦτο, διότι οἱ γο-

νεῖς της εἶχον ἀποθάνει. Τὸ χωρίον φαίνεται πράγματι νόθον, διότι ἡ Ἀντ. ἐν αὐτῷ εἰκονίζεται τελείως ἀντίθετος πρὸς τὴν μέχρι τοῦδε ἐμφανισθεῖσαν ἐν τῷ δράματι.

ΗΘΟΠΟΙΙΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΚΟΜΜΟΥ

Ο κομμὸς ἀποτελεῖ τὸ κύκνειον ὁσμα τῆς ἡρωΐδος. Ἐν αὐτῷ ὁ θεῖος ποιητής παρέστησε τὴν Ἀντ. ν' ἀποχαιρετᾷ τὴν ζωὴν μὲν ὅλον τὸν βαθὺν ἀνθρώπινον πόνον, νὰ ἔκχυνῃ ἀπὸ τὴν ψυχήν της ὅλην τὴν τρυφερότητα, ὅλην τὴν συγκίνησιν διὰ τὸν ἀδικον, τὸν ἀνήκουστον, τὸν τόσον πρόωρον θάνατον της. Προηγουμένως τὴν εἶχεν ἀπορροφῆσει τοῦ καθήκοντος ἡ φωνὴ ἥτο τότε ἡ ὥρα τῆς δράσεως. Ἡθικὴ ἀκαμψία, περιφρόνησις πρὸς τὴν ζωὴν, ὄρμη πρὸς τὸν θάνατον τὴν διέκρινον. Τώρα δῆμος ποὺ βαδίζει πρὸς τὸν θάνατον, τώρα ἀνακόπτει συνεχῶς τὸ βῆμα, ἀναλογιζούμενη τὴν θυσίαν! Τώρα εἶναι ἡ τρυφερὰ κόρη, ἡ ἀναλογιζούμενη διτὶ χάνει τὴν νεότητα (πόσον εἰς τοῦτο ἔνθυμίζει τὸν Ἀθανάσιον Διάκον!), τὴν χαρὰν τοῦ γάμου, τὴν ἡδονὴν τῆς μητρότητος, τὴν ἀπόλαυσιν τῆς φύσεως, τὴν χαρὰν τοῦ ἡλίου, τὴν πατρίδα, τὴν ζωὴν! Συγκλονιστικός εἶναι ὁ θρηνός της, ἀκριβῶς διότι εἶναι βαθύτατας ἀνθρώπινος. Θρηνεῖ γοερδι, ἀλλὰ καὶ δὲν κατέρχεται ἀπὸ τὸ μέγα ηθικόν της ώφος. Δὲν μετανοεῖ, δὲν ζητεῖ τὴν ἐπιέκειαν τοῦ τυράννου. Δὲν ἀναφέρει οὕτε τώρα οὕτε λέξιν διὰ τὸν προσφιλῆ μνηστῆρα, μόνον τὸ ἄγαμον καὶ τὸ ἀνυμέναιον θρηνεῖ. Οὕτε μίαν λέξιν διὰ τὴν ἀδελφήν! Ισμῆνην, ἡ ὄποια εἶναι ὡς νὰ μὴ ζῆ δι' αὐτήν. Εἰς μίαν στιγμὴν ὁ βαθύτατος πόνος καὶ ἡ ἀπόγνωσις τὴν παρασύρουν εἰς ψυχικήν δειλίαν διὰ τοὺς θεούς (922—926), ἀλλ' ἀμέσως ἐπανευρίσκει ἑαυτὴν καὶ εἰς τοὺς θεούς ἀναθέτει τὴν τιμωρίαν τῶν ἀδέκων δικαστῶν της (927—928). Πόσον μικρὸς φαίνεται ἐμπρός της ὁ χορὸς τῶν Θηβαίων, ὁ ὀποῖος, πάντοτε δειλός καὶ συμπονετικός, προσπαθεῖ νὰ τὴν παρηγορήσῃ!

Οταν πλέον βλέπῃ τὸ τέλος ἔγγυς, τότε ἡ ἡρωὶς, ἔρημος, παρὰ πάντων ἔγκαταλειμμένη, στρέφει τὸ βλέμμα καὶ ἐπικαλεῖται μάρτυρας τὴν πατρικήν γῆν, τοὺς προγενεῖς θεούς. Μὲ τὸν ἀποχαιρετισμὸν τῆς πατρίδος καὶ τῶν πατρών θεῶν ἡ εύσεβης κόρη βαδίζει ζωντανὴ πρὸς τὸν τάφον.

ΝΟΗΜΑ. Εἰς μίαν ὑστάτην ἔκχυσιν τοῦ πόνου της ἡ Ἀντ. θρηνεῖ ἑαυτήν, διὰ τελευταία κατέρχεται εἰς τὸν Ἀδην εἰς τὴν σειράν τῶν μελῶν τοῦ ἀφανισθέντος οἴκου της. Ἐλπίζει δῆμος διτὶ θά ψυχάσῃ προσφιλῆς μεταξὺ αὐτῶν, τοὺς ὄποιους ἔκήδευσε μὲ πᾶσαν φροντίδα, τὸν πατέρα, τὴν μητέρα, τοὺς ἀδελφούς. Ἐν τέλει δὲ καταφωμένη τοὺς ἀδίκως θανατώσαντας αὐτῶν ἀποχαιρετίζει τὴν πατρίδα καὶ τοὺς προγονούκους θεούς καὶ ἐπικαλεῖται τὴν μαρτυρίαν τῶν εὐγενῶν Θηβαίων, διότι τόσον σκληρῶς καὶ ἀδίκως πάσχει. ἐπειδὴ έσεβάσθη τὴν εὐσέβειαν.

ΜΕΤΡΙΚΑ: στίχ. 916, καὶ νῦν | ἀγει | μὲ διᾶ | τριβραχυς.

στίχ. 917. ἄλε | κτροῦ ἀνῦ | τριβραχυς.

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ στίχ. 944—987

(Τὴν μοῖραν πρέπει κανεὶς νὰ ὑπομένῃ. Παρομοίαν τύχην πρὸς τὴν Ἀντιγ. ἔσχον ἡ Δανάη, ὁ Λυκούργος, ἡ Κλεοπάτρο).

ΧΟ. Στροφὴ α') ("Ἐχε ὑπομονὴν, διότι) καὶ ἡ Δανάη ὑπέστη τὴν αὐτὴν τύχην (=ἔτλα Δανάας δέμασ) νὰ ἀνταλλάξῃ τὸ οὐράνιον φῶς (μὲ τὸ σκότος) μέσα εἰς χαλκόδετον φυλακήν. Θαπτομένη δὲ εἰς τυμβοειδῆ θάλαμον ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ειμαρμένης (=κατεξεύχθη). Καὶ δῆμος καὶ ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν (ἥτο) εὐγενής, κόρη μου, κόρη μου,

κοι ἔφύλασσεν εἰς τὴν κοιλίαν της (=ταμιεύσοκε) τὸν ὑπὸ μορφὴν χρυσῆς βροχῆς χυθέντα σπόρον τοῦ Διός. Ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς μοίρας (εἶναι ἔξοχως φοβερά· αὐτὴν (=νιν) δηλαδὴ οὕτε πλοῦτος οὕτε πολεμικὴ δύναμις (=Ἄρης) οὕτε πύργος οὕτε θαλασσοδαρμένα (=ἀλίκυποι) μαῦρα πλοῖα εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφύγουν.

Αντιστροφὴ α') Έδαμάσθη ἐπὶ πλέον (=δὲ) δὸς δέξθυμος υἱὸς τοῦ Δρύαντος, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἡδωνῶν λόγῳ τῶν χλευαστικῶν ἐκδηλώσεων τῆς ὄργης του (=κερτομίοις δργαῖς), ἐγκάθειρκτος (=κατάφραγκτος) ὑπὸ τοῦ Διονύσου ἐντὸς πετρώδους δεσμωτηρίου τοιούτορπως βαθμηδὸν ἔξαφανίζεται (=ἀποστάξει) ἡ φοβερὰ καὶ φλογερὰ ἔξαψις τῆς μανίας· ἔκεινος κατενόσην δὲτούτο τὸ κράτος τῆς μανίας ἡρεθίζετὸν θεόν μὲν πειρακτικούς λόγους. Διότι ἀλλοτε μὲν ἔξηνάγκαζε τὰς θεολήπτους (=ἐνθέους) γυναικας νὰ παύουν (τὴν λατρείαν) (=παύεσθε) καὶ νὰ οιήνουν τὸ βακχικόν πῦρ, ἀλλοτε δὲ (=τε) ἡρέθιζε τὰς ἀγαπώσας τὸν αὐλόν Μούσας.

Στροφὴ β') Πλησίον δὲ τῶν σκοτεινῶν κυμάτων τῆς διπλῆς θαλάσσης (εὔρισκονται) αἱ ἀκταὶ τοῦ Βοσπόρου καὶ (=ἰδε) ὁ φίλοδεξιος τῶν Θρακῶν Σαλμυδησσός, δῆπον (=ἴνα) ὁ πλησίον τῆς πόλεως κατοικῶν "Αρῆς εἰδε τὸ ὄποτρόπαιον (=ἀρατὸν) ἔλκος, ὥστε νὰ φέρῃ τύφλωσιν (=τυφλωθὲν ἀλαόν), ἐπὶ τῶν ζητούντων ἐκδίκησιν (=ἀλαστόροισιν) κορῶν τῶν ὄφθαλμοιν (=κύκλοις δομάτων) τῶν δύο υἱῶν τοῦ Φινέως (=δισούσοις Φινεΐδαις) ὑπὸ τῆς θηριώδους συζύγου (=εξ ἀγρίας δάμαρτος), οἱ ὄποιοι (όφθαλμοι) ἕκτυπηθησαν ἀγρίως (=ἀραχθέντων) διὰ τῶν χειρῶν, αἱ ὄποιαι ἔβάφησαν εἰς τὸ αἷμα (=αἷματηραῖς), καὶ διὰ τῶν ἄκρων (=ἄκμαῖσι) τῶν κερκίδων.

Αντιστροφὴ β') Ἐνῷ δὲ ὑπερβολικὰ ἔβασαν· ισοντο (=καταηκόμενοι) οἱ δυστυχεῖς (=μέλεοι), ἐθρήνουν τὴν οἰκτρὰν συμφορὰν, διότι ἐγεννηθήσαν ἀπὸ μητέρα, ἡ οποία ἐνυμφεύθη διὰ νὰ φέρῃ κακὸν· ἔκεινη δύμας (=ᾶ) ὡς πρός τὴν καταγωγὴν μὲν μετεῖχε τοῦ γένους (=ἄντασε) τῶν παναρχαίων Ἐρεχθείδων, ἀντεράφη δὲ εἰς μεγάλα σπηλαῖα ἐν τῷ μέσω τῶν πατρικῶν θυελλῶν, ἐπάνω εἰς ἀπόκρημνον δρός (=ὑπὲρ πάγου ὁρθόποδος), ἡ κόρη τοῦ Βορέου, ἡ Ισοταχής πρός τοὺς Ἱππους (=ἄμιτπος), ἡ θυγάτηρ τῶν θεῶν· ἀλλά κοι κατ' ἔκεινης, κόρη μου, ἐστράφησαν (=ἔσχον) αἱ πολυχρόνιοι Μοῖραι.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. Στροφὴ α' ἔτλα δωρ. τύπ. =ἔτλη (τὸ ρ. ἔτλω ἄχρηστον, ἀόρ. β' ἔτλην, παρακ. τέτληκα)=ύπομένων. Πρὸ τοῦ ἔτλα νοητέον τὸ τέθλαθι. δέμας Δανάδας=Δανάη (περίφρασις). ἀλλάσσω=ἀνταλλάσσω. ἀνλαὶ χαλκόδετοι=θάλασμοις μὲν ἐσωτερικὴν εἰς τοὺς τοίχους ἐπένδυσιν χαλκῶν πλακῶν (πρβλ. τὸν ναὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς). κερδοτομαι=θάπιομαι. τυμβήρης (τύμβος+ἀραρίσκω)=δὲ ἐλδεὶ τύμβου κατεκευασμένος. κατεξένθη (καταξεύγνυμαι)=τιθεμοι ὑπὸ τὸν ζυγόν, δαμάζομαι (μεταφορά). γενεὰ δοτ. τοῦ κατά τι. ταμιεύσοκε (μεταφορά) θαμιστικὸς τύπ. τοῦ ταμιεύω χρυσορύτος μὲν ἔισα ρ. χάριν τοῦ μέτρου=δρυεὶς ἐν εἰδεῖς χρυσῆς βροχῆς. ἀ μοιριδία δύναμις (=ἡ δύναμις τῆς μοίρας) δεινὰ παρήχοις. νιν προσ. ἀντ.=αὐτὴν (ἀντικ.). δηλ. τὴν δύναμιν τῆς μοίρας. Άρης=πόλεμος (μετωνυμία). ἀλίκυπος=δὲ ὑπὸ τῆς θαλάσσης κτυπῶμειος. νᾶες=νῆες.

Αντιστρ. α' κερτομίοις δργαῖς δοτ. ἀναγκ. αἰτίου. κερτόμιος καὶ κέρτομος (κειρόω+στόμα)=προσβλητικός (έμπροθ. διορ. δργαν). ἐν Διονύσου ποιητ. αἰτ. κατάφραγκτος ἀντὶ κατάφρακτος (κατὰ+φράγνυμι)=δεμένος ἀπὸ δλας τὸς πλευρᾶς, ἔγκλειστος. ἀποστάξω (ἀμετάβ.)=μαροίνομαι. παύεσθε θυμιστ. παρακ. τοῦ παύω. εὐσιν=βακχικόν. ψαύων μετ. κατηγέτοι τοῦ ἐπέγνω.

Στροφὴ β'. Κυάνεα πελάγεα=σκοτεινὸν πέλαγος, τὸ βρέχον τὰς Κυανέας πέτρας, ἦτοι τὰς Συμπληγάδας. ἵδε ούνδ. ουμπλ.=ἡδὲ

(όμηρ.)=καί. ήνα τοπικής σημ. ἀρατὸς (ἀράθμαται)=επικατάρατος. ἐξ ἀγρίας δάμαρτος (θηλ.) ποιητ. αἴτιον. ἀλαδὸς (α στερ+λάω=βλέπω)=ιυφλός (κατηγ. προληπτ.). δ. ἡ ἀλάστορος. τὸ—οὐ=ό ζητῶν ἑκδίκησιν (ἀλάστωρος=ορος=ή ἑκδίκησιν ἐπιφέρουσα θεότης). κύκλοι δύματων=κύροι τῶν δύματαλμῶν, δύθαλμοι (δοτ. τοπική). ἀράσσω=κτυπῶ δυνατά. ἀκμὴ=ή ὁδεῖα γωνία. κερκίς=ή σαΐτα.

970—976 συντ. σειρά: ήνα "Ἄρης ἄγχιπολις εἰδεν ἀρατὸν ἔλκος ἀλαστόροις κύκλοις δύματων δισσοῖσι Φινεῖδαις (ἀντὶ γεν. κιητ. δισσῶν Φινεῖδῶν, σχῆμα κοθ' ὅλον καὶ μέρος πρὸς τὸ κύκλοις δύματων) τυφλωθὲν (ἀντὶ τυφλωθέντων, συνέτασε δηλ. πρὸς τὸ ἔλκος) ἀλαδὸν ἀντὶ ἀλαδῶν, συνέτασε καὶ τοῦτο πρὸς τὸ ἔλκος) ἐξ ἀγρίας δάμαρτος (παρήκησις τοῦ ρ καὶ ἐπανάληψις) ἀράσθεντων (τῶν ὄμμάτων) ὑπὸ χείρεσσιν αἰματηραῖς (προληπτ. κατηγ.) καὶ ἀκμαῖσι κερκίδων (ἔμπρόθ. διερ. τοῦ δργάνου).

'Αντιστρ. β' κατὰ+τακόμενοι (τμῆσις). μέλεος=τριχρηστος, ἀθλιος. ἡ μελέα πάθα (=πάθη)=μέλεον πάθημα=ἀθλιον πάθος. κλαῖον=ἔκλαιον. μαρδὸς (γεν. κτητ.) ἀνύμφευτον γονᾶν ἀντὶ μητρὸς δυσονύμφου γονᾶν (ὑπαλλαγή). ἀντασε ὀδρ. τοῦ ἀντάσσω=ζαντικρύζω, μετέχω. ἄ=ή. οπέρωμα αἰτ. τοῦ κατά τι. Ἐρεχθειδᾶν=Ἐρεχθειδῶν (πρβλ. βασιλειδᾶ) ἀντικ. τηλέπορος=διακράν πορευόμενος ἢ φθάνων, ἐκτεταμένος. τράφη=ἐτράφη. ἄμπτπος (ἄμα+ππος)=δι τρέχων συγχρόνως, δηλ. Ισοταχῶς πρὸς τοὺς Ἱππους (κατηγ.). πάγος=βράχος, πήγνυμι). δρθόπτον=ό ἔχων ὁρθίους πόδας, ἀπόκρημνος. κάπ'=αι ἐπί. ἐσχον=ἐστράφησαν. πακραῖον=αἰωνόβιος.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ

Τὸ Δ' στάσιμον ψάλλεται παρόντος ἐπὶ σκηνῆς τοῦ Κρ. Καὶ' ἄλλους μὲν ἡ 'Αντ. ἔχει ἥδη ἀπαχθῆ ύπὸ τῶν δορυφόρων, καὶ' ἄλλους δύως—δ καὶ πιθανώτερον—βραδέως ἀπαγομένη ἀκούει τὴν α' στρεφήν καὶ ἀντιστροφήν.

"Ο Χορὸς βαθέως συγκεκινημένος ἀπὸ τὴν τραγικὴν μοῖραν τῆς 'Αντ. μετὰ τὴν τελευταίαν μάλιστα πρὸς αὐτὸν ἐπικλησιν αὐτῆς (στ. 940) προσπαθεῖ διὰ τριῶν παρομοίων πρὸς τὸ ίδικόν της παθημάτων ἐπιφανῶν ἡρωικῶν προσώπων νὰ τὴν παρηγορήσῃ (Δανάη—Λυκούργος—Κλεοπάτρα). 'Η Δανάη καὶ ἡ Κλεοπάτρα ἀδίκως πάσχουσιν, δηπεις καὶ ἡ 'Αντ. 'Αλλ' ὁ Λυκούργος δικαίως ἔπαθεν. 'Ητο δένθυμος, πείσμων, ἐλοιδόρησε τὸν θεόν, ἡμπόδιζε τὰς ἐνθέους γυναικας ἀπὸ τοῦ καθήκοντός των. Τὸ παράδειγμα τοῦτο ὁμοιάζει μὲ τὸν Κρέοντα. Καὶ οἱ θεαταὶ δὲν ἡμπορεῖ παρὰ ἐντελῶς αὐθορμήτως νὰ κάμουν τὸν παραλληλισμόν. Καὶ ὁ Κρ. ἡσέβησε πρὸς τοὺς θεούς, οὐράνιους καὶ χθονίους, ἡμπόδισε τὴν 'Αντ. ἀπὸ τοῦ εύσεβοῦς της καθήκοντος καὶ τὴν ἔθανάτωσεν. Εἰναι δύωπαθῆς καὶ δι πείσμων. Δὲν θὰ ἐκτείνῃ ἐπ' ύπο τὸ σκληρὸν χέρι ἡ μοῖρα; Τὸ χορικὸν εἰναι παθητικώτατον, πλήρες στοργῆς διὰ τὴν 'Αντ. (δ παῖ, παῖ), ἀποπνέει βαρείαν μελαγχολίαν καὶ ἐκφράζει σκέψεις καὶ ίδεας ἀποσιοδόξους διὰ τὸν ἀνθρωπὸν. Κυριαρχὸς εἰς τὴν ζωὴν ἡ Μοῖρα. (Μεγαλοπρεπής ἡ εἰκὼν ίδιαιτέρως ἐν στ. 951—955). Τὸ Δ' στάσιμον ύπενθυμίζει τὸ Β'.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. Δανάη κόρη τοῦ 'Ακρισίου, βασιλέως τοῦ "Αργους. Οὕτος λαβὼν χρημάτων, διὰ ἐφονεύετο ύπὸ τοῦ ίδιου εἰς τὴν θυγατρός του, ἐνέκλεισε τὴν 'Δανάην ἐν χολκοδέτοις αὐλοῖς. 'Αλλ' ὁ Ζεὺς ύπὸ μορφῆς χρυσῆς βροχῆς συνών αὐτῇ ἐγέννησε τὸν Περσέα, δόστις μεταβάτης μετὰ τοῦ πάππου εἰς Λάρισαν, ἐνῷ ἔρριπτε τὸν δίσκον εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἐφόνευσεν αὐτὸν. 'Η Δανάη ἥλευθερώθη ύπὸ τοῦ Διός. 951—954. 'Η δύναμις τῆς μοῖρας ἀκαταμάχητος. Δέν ὠφελεῖ ἐνώπιον αὐτῆς οὕτε πλευτος, οὕτε πόλεμος, οὕτε φρούριον, οὕτε ταχύπλοα τροιαῖα. 955. παῖς Δρύαντος ἥτο ὁ Λυκούργος, βασιλεὺς τῶν Ἡδωνῶν, λαοῦ Θρακικοῦ. Περιεφρόνει τὸν Διόνυσον καὶ κατεδίωκε αὐτὸν καὶ τὰς

άκολούθους του, τάς *Μαινάδας* ή *Βάκχας*, αι όποιαι έκρατουν δάχδας καὶ ἔφωναζον τὸ βακχικὸν εὐνῶ·εὐνῶ (=εὐνῶ πῦρ). Οἱ Διόνυσος ὄχμως τὸν ἔκλεισεν ἐν σπηλαίῳ τοῦ δρους Παγγαῖου καὶ τὸν ἐτύφλωσε. 965.—*φίλανδοι Μοῦσαι*, κόραι τοῦ Διός καὶ τῆς Μνημοσύνης. Κέντρον λατρείας αὐτῶν τὸ Πιέριον (*Πιερίδες*) καὶ ἀργότερον ὁ Ἐλικών (*Ἐλικωνιάδες*). Ταύτας ἦγεν ὁ Ἀπόλλων (*Μουσηγέτης*), ἀργότερον ἡ κολούθησαν καὶ τὸν Διόνυσον παίζουσαι αὐλόν. ἡ *Βορεάς* κόρη τοῦ θεοῦ τῶν ἀνέμων *Βορέων* καὶ τῆς *Ωρειθύαις*, κόρης τοῦ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν *Ἐρεχθέω*. Ἐλέγει τὸ Κλεοπάτρα. Αὕτη ἐκ τοῦ μετὰ τοῦ Φινέως, βασιλέως τῆς Σαλμυδησοῦ, πόλεως τῆς Θράκης, γάμου της ἐγένηντος δύο τέκνα, τὸν Πλήξιππον καὶ τὸν Πανδίονα. Ταύτην ὁ Φινέας ἔκλεισεν εἰς ὑπόγειον φυλακὴν συζευχθεὶς τὴν *Ειδοθέαν*, θυγατέρα τοῦ Κάδμου. Ἡ μητριαὶ ἐτύφλωσε τὰ δύο παιδιά καὶ τὰ ἐνέκλεισεν εἰς σπήλαιον. Οἱ θεοὶ διὰ τοῦτο ἐτύφλωσαν τὸν Φινέαν ἡ Κλεοπ. ἡ λευθερώθη ὅποι τοῦ ἀδελφοῦ της Καλάϊδος. *Κυνάρι* ἦσαν αἱ *Συμπληγάδες* πέτραι, αἵτινες, ἀφ' ὅτου ὁ Ἰάσων καὶ οἱ Ἀργοναύται διῆλθον δι' αὐτῶν μὲ τὴν Ἀργώ, ἔπαιναν νά ἀνοιγοκλείουν. *Ἄξενος Σαλμυδησσός* γενικῶς ἡ παραλία τοῦ Βοσπόρου κατωκεῖτο ὑπὸ ἀγρίων καὶ βαρβάρων, ἔως οὗ ἔκτισαν οἱ "Ἐλληνες ἀποικίας. Ἀπὸ τότε ὁ πρὶν *ἄξενος πόντος* ἔγινεν *Ἐγκένιος*. *Ἐρεχθεῖν* υἱός τοῦ Ἡφαίστου καὶ τῆς Γῆς. ἐν ἀντροῖς δηλ. ἐπὶ τῆς Σαρπιδόνος ἄκρας ἀπέναντι τῆς Σαμοθράκης.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ 44. «ἄλλος» μοιριεῖται τις δύνασις δεινά».

ΠΕΜΠΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (988+1114)

α' στίχ. 988+1032. ("Ο μάντις Τειρεσίας διαπιστώσας δι' οἰωνοσκοπίας καὶ πυρομαντείας τὴν δργὴν τῶν θεῶν συνιστᾶ εἰς τὸν Κρ. ὑποχώρησιν).

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ: "Αρχοντες τῶν Θηβῶν, ἔχομεν ἔλθει (διανύσαντες) κοινὴν δόδον δύο, βλέποντες (διὰ τῶν δόφιαλμῶν) τοῦ ἐνός· διότι διὰ τοὺς τυφλοὺς αὕτη ὡς ὁ δόδος ὑπάρχει (=κέλευθος πέλει), δηλαδὴ ἡ δι' ὁδηγοῦ (=ἐκ προηγητοῦ).

ΚΡ. Τί νέον λοιπὸν ὑπάρχει, γηραιεῖ Τειρεσία;

ΤΕΙΡ. Ἐγώ θά (σοῦ) εἴπω νὰ μάθης καὶ σὺ νὰ πεισθῆς εἰς τὸν μάντιν.

ΚΡ. 'Αλλ' ὄχμως δὲν ἀπεμακρυνόμην καὶ πρότερον βέβαια ἀπὸ τὴν συμβουλήν σου.

ΤΕΙΡ. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς (=τοιγάρ) ἐκυβέρνας (=ἐναυκλήσεις) αὐτὴν τὴν πόλιν ἐπιτυχῶς (=δι' εὐθείας).

ΚΡ. Δύναμαι νὰ (τὸ) βεβαιώσω (=ἔχω μαρτυρεῖν), διότι ἔχω ὠφεληθῆ.

ΤΕΙΡ. Σκέψου τώρα διὰ ἀντιθέτως (=αὖ) ἔχεις φθάσει εἰς τὸ κρισιμώτατον σημεῖον τῆς τύχης.

ΚΡ. Τί συμβαίνει λοιπόν; Διότι μὲ καταλαμβάνει φρίκη ἀπὸ τὰ λεγόμενά σου.

ΤΕΙΡ. Θά μάθης, ἀκούων σημεῖα τῆς τέχνης μου. Καθήμενος (=ἴζων) δηλαδὴ εἰς τὴν παλαίαν ἔδραν τοῦ οἰωνοσκοπείου, δπου ἥτο δι' ἐμὲ τὸπος κατασψήγης (=λιμὴν) πιντός πινοῦν, ἀκούων δυσκατάληπτον (=ἀγγωτα) φωνὴν πιτηνῶν, τὰ ὅποια ἔξεβαλλον κρωγμούς (=κλάζοντας) μὲ ἀγρίαν καὶ ἀνερμήνευτον (=βεβαϊδρωμένω) μανίσαν· καὶ ἀντελήφθην (=ἴγνων) διὰ ἐσπάραττον (=σπῶντας) τὸ ἐν τὸ ἄλλο διὰ τῶν φονικῶν δύνχων· καθ' ὅσον ὁ κρότος (=ξοῖζθος) τῶν πτερύγων ἥτο πολὺ σαφής. 'Αμέσως δέ, ἐπειδὴ ἐφοβήθην, ἔδοκιμάσα τὰς διὰ πυρὸς θυσίας ἐπάνω εἰς βωμούς, οἱ ὅποιοι ὅλογυρα ἔφλεγον· ἀπὸ τὰ θύματα ὄχμως τὸ πῦρ (=Ἡφαίστος) δὲν ἀνέδιδε λάμψιν, ἀλλ' ἡ λιπαρὰ ούσια (=κηκίς) ἡ ἀναβλύζουσα ἐκ τῶν διαλυμένων μηρίων (=μηδῶσα μηρίων) ἔλειωνε

(καὶ ἐπιπτεν) ἔπανω εἰς τὴν στάχτην (=ἐτήκετο ἐπὶ σποδῷ) καὶ ἑκάπινιζε (=κάττυφε) καὶ ἐπέτα μόρια (ἔκ τοῦ λίπους) (=κάνεπτινε) καὶ αἱ χολαὶ διεσπερόντο εἰς τὸν ἀέρα (=μετάρσιοι) καὶ τὰ ὅστα τῶν μηρῶν ἀπεγυμνοῦτο (=ἐξέκειντο), ἀφοῦ κατέρρευσε τὸ περιβάλλον (αὐτὰ) στρῶμα λίπους (=καταρρούεις καλυπτῆς πιμελῆς). Τοιαῦτα ἐμάνθανον παρ' αὐτοῦ ἔδω τοῦ παιδός, διτὶ δηλαδὴ αἱ μαντεῖαι ἀπετύγχανον (=φθίνοντα) ἔνεκα τῶν ἀσαφῶν θυσιῶν· διότι εἰς ἐμέ αὐτὸς (εἰναι) ὀδηγός, ἔγω δὲ εἰς ἄλλους (εἴμαι ὁ δηγός). Καὶ αὐτὴν τὴν νόσον ὑφίσταται ἡ πόλις ἔξ αἰτίας τῆς ἰδικῆς σου ἴσχυρογνωμοσύνης· διότι ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ βωμοὶ καὶ αἱ ἑσχάραι μᾶς (εἰναι) πλήρεις ἀπὸ σπαραγμένα μέλη ὑπὸ τῶν ὀρνέων καὶ τῶν κυνῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ Οἰδίποδος, ὁ δόποιος ἔχει φονευθῆ κατὰ τρόπον οἰκτρὸν (=πεπτῶτος δυσμόρον). Καὶ διὰ τοῦτο (=πᾶτα) οἱ θεοὶ δὲν δέχονται πλέον ἐκ μέρους μας τὰς διὰ θυσιῶν γινομένας παρακλήσεις (=θυστάδας λιτᾶς) οὕτε τὴν φλόγα τῶν μηρῶν οὕτε τὰ πτηνά ἐκβάλλουσι (=ἀπορροφιβεῖ) σαφεῖς φωνάς, διότι δηλαδὴ ἔχουν φάγει (=βεβρῶτες) λιπαρόν αἷμα φονεύθεντος ἀνθρώπου. Αὐτὰ λοιπόν, παιδὶ μου, σκέψου· διότι κοινὸν (γνωρισμα) εἶναι εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὸ νά ύποπτουν εἰς σφάλματα· διτὰς δυμάς ἥθελεν ὑποπέσει εἰς σφάλμα, ἐκείνος ὁ ἀνθρωπὸς δὲν εἶναι πλέον οὕτε ἀπερίσκεπτος οὕτε ἀθλιος, ὁ δόποιος μετὰ τὴν πτῶσιν εἰς τὸ σφάλμα προσπαθεῖ νὰ τὸ θεραπεύσῃ (=ἀκῆται) καὶ δὲν μένει ἀμετάπειστος. Ἡ ἴσχυρογνωμοσύνη βέβαια καταλογίζεται εἰς βάρος του ως σκαιότης. Ὑποχώρει λοιπὸν εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ ἀποθανόντος καὶ μὴ κτύπα νεκρού· τίνος εἴδους ἔνδειξις ἀνδρείας (=τις ἀληή) (εἰναι) νὰ φονεύσῃς δηλαδὴ διὰ δευτέρων φορῶν τὸν φονευθέντα; Ἀφοῦ σκεφθῆς πρός τὸ συμφέρον σου, (σοῦ) διδώ όρθις συμβουλάς· τὸ νά διδάσκεται δὲ (κανεὶς παρ' ἀνθρώπου), δόποιος όρθις συμβουλεύει, (εἰναι) λίαν εὐχάριστον πρᾶγμα, ἔάν ύποτεθῇ διτὶ ἐπωφελῶς συμβουλεύει, (δ συμβουλεύων).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ δδὸν σύστ. ἀντικ. δόν' βλέποντε δυΐκος ἀρ. ἐξ ἐνὸς ἐμπρ. διορ. τοῦ δργ. αὔτη ύποκ. ἡ κέλευθος (κατηγ.) λέξι. δμηρ.=δδὸς (ἔκ τοῦ κελεύω+έλευθω). ἐκ προηγητοῦ (δ προηγητῆς) ἐμπρ. διορ. τοῦ δργ. ἐπειδή. εἰς τὸ αὔτη κέλευθος. πιθοῦ προστ. αρ. β' μέσ. τοῦ δρ. πειθομα. πάρος χρον. ἐπίρρ.=πρότερον. ναυηληρῶ πόλιν (ἀντικ.) μεταρράπ=κυβερνων τὸ σκάπος τῆς πόλεως. ἔχω+παρεμφ. (*μαρτυρεῖν*)=δύναμαι νά... πεπονθῶς (πάσχω) μετ. αἰτιολ. ὀνήσιμος (δνίνημι)=ώφελω. βεβών=βεβηκός (βινίω) μετ. κατηγ. βαίνω ἐπὶ ξυροῦ (δ ξυρός=τὸ ξυράφι) τύχης φράσις παροιμιακή κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τὸ ξυράφι, ἐπάνω εἰς τὴν κόψιν τοῦ δοπίου οὐδὲν ἵσταται. Ἡ φρ. σώζεται καὶ σήμερον· «τὰ πράγματα ἔφθασαν ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς». γνώσις μέλλ. τοῦ γιγνώσκων. θᾶνος (τύπ. ιών). ἰδὲ θάσσος=κάθημα=θῶκος=έδρα. κάθισμα, θρόνος. δρινθοσκόπος ἐπίθ.=δέ ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῶν πτηνῶν προλέγων τὸ μέλλον. ίζω=κάθημαι. ίντα τοπ. σημ. λιμήν μεταφορ.=καταφύγιον δ ἀγνῶς, ὠτος=ὅ μὴ γνωρίζομενος, ἀγνωστος. δ ὁρνις=πτηνόν. κλάζοντας ἀντὶ κλαζόντων=έκβαλλόντων κραυγάς. οἰστρος=δλογόμυιγα, μανία. βεβαρβαρωμένος φθόγγος=φωνὴ βαρβαρική, ἀκατάληπτη. βάρβαροι=οἱ λεγοντες βάρ-βάρ, ἦτοι ἀκατάληπτα, γενικάς οἱ μὴ διμιούντες Ἐλληνικά. σπᾶ=ένοσχίζω (ἡ μετ. κατηγ.) φονὴ χηλὴ=φονικό νύχι (ἡ δοτ. δργαν.). ροῦβδος=ῆχος, κρότος πτερῶν. ούκ ἄσημος (λιτότης)=δῆλος. γεύομαι=δοκιμάζω, ἔξετάζω. βωμοῖσι παμφλέκτοισι δοτ. τοπική. *Ἡφαιστος* (μετωνυμία)=ἡ φωτιά. σποδδες=τέφρα. μυδάω=διαλύομαι, ύγραινομαι. κηκίς, ίδος=λυωμένο πάχος. τύφω (θύψω=έψυχω)=καπνίζω. πιμελή=στρῶμα πάχους. στ. 1008-11 συντ. σειρά' ἀλλ' ἐτήκετο ἐπὶ σποδ κηκίς μυδᾶσα (ὑπαλλαγή ἀντί: μυδώντων) μηρίων καὶ ἔτυφε καὶ ἀνέπτυε καὶ χολις διεσπείροντο μετάρσιοι (ἐπιρρ. κατηγ.) καὶ μηροὶ ἐξέκειντο κατασούεις (ὑπαλλαγή ἀντί: καταρρούεις) πιμελῆς καλυπτῆς. τοῦδε πάρα ἀναστροφή=

παρά τοῦδε ὁ 1013 εἶναι ἐπεξῆγ. τοῦ **τοιαῦτα** : φθίνοντα (κατηγ. μετ.) **ἀσήμων** (προλ. κατηγ.) **ὅργιον** (γεν. αἰτίας) μαντεύματα (ὑπάλλαχη) ἀντὶ φθινόντων ὄργιών μαντεύματα. **ἄσημος**=ό μὴ διόων σημεῖα. **ὅργιον**=μυστική τε-ετή, οφάγιον, ταῦτα σύστ. ἀντικ. ἐκ τῆς σῆς φρενός (=ἰσχυρογνωμοσύνης) ἀναγκ. αἴτ. **νοεῖ** μεταφορά, στ. 1016-18' σιντ. σειρά. **βωμοί** γάρ ἔσχάραι τε παντελεῖς πλήρεις (εἰσι) ἡμῖν (δοτ. ἀντικ.) **βορᾶς** ὑπὸ οἰωνῶν καὶ κυνῶν (ποιητ. αἴτ. εἰς τὸ βορᾶς) τοῦ πεπτῶτος (=πεπτωχότος) δυνομόδου (κατηγ.) γόνου **Οἰδίπον** (γεν. κτητ.) **κάτ-**=καὶ εἰτα=ιούτου ἔνεκα. **θυντάς**, -άδος λιτή=ή διὰ θυσιῶν δέησις. **εὐσήμους** κατηγ. **βεβράτες**=βεβράκότες μετ. οἰτιολ. τοῦ βεβρώσκων (βρῶσις=βρῶμα)=τρῶγα. **εὔσημος**=εύδιά·ριτος. **ἀπορροιβδέω**=έκπεμπω. **ἀνδροφθόδυος**=ό ύπὸ ἀνδρῶν ἐφθαρμένος. **ἀμάρτηγη** ύποτ. ἀσρ. β'. **ἀνολβός** (όλβος)=ό δυσιτυχῆς τὸν νοῦν, ἀθλιος. **ἀκῆται** ύποτ. ἔνεστ. τοῦ β. **ἀκέομαι** -οῦμαι=θεραπεύω (ἀποτειρ. ἐν.). **σκαιότητα** διφλισκάνω=χαρακτηρίζομαι σκοιός. **εἰλέτη** προστ. τοῦ **εἴλω**=ύποχωρ. **κέντε** προστ. τοῦ **κεντῶ**. **ἐπικτείνω**=έκανοφοιεύω. 1031 **εὖ** φρονήσας μετ. χρον. ἡ αἰτιολ. **σοὶ** δοτ. χαριστ. **εὖ** λέγοντος (ἐπιθ. μετ.) ἀντικ. τοῦ **μανθάνειν**. **εὶ** λέγοι ἐτέθη εὔκτ., διότι ύπόθεοιν κάμψει. **κέρδος** κατηγ.

ΘΕΟΓΡΑΦΙΚΑ καὶ ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ίδε ἐν τέλει τοῦ Ε' ἐπεισοδίου.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. Εἰς τὸ Ε' ἐπεισόδιον διὰ τῆς δεξιᾶς πορόδου ἐμφανίζεται ὁ Τειρεοίας ὁδηγούμενος ύπὸ παιδός. Εἶναι ὁ περίφημος μαντίς, οὗδος τῆς νῦμφης Χαρικλοῦς, φίλης τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς. Οὗτος κατὰ τὴν παράδοσιν ἐπιτειχής ἔτι, ἐπειδὴ εἶδε τὴν Παλλάδα γυμνήν, λουομένην εἰς τὴν κρήνην Ἰπποκρηῆνην, ἐτυφλώθη. Οἱ θεοὶ δόμως εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ ἔχαρισαν τὴν μαντικήν Ικανότητα καὶ μακροβιότητα. "Εζησεν ἐπὶ ἐννέα γενεάς, διετήρησε δὲ τὴν μαντικήν του καὶ εἰς τὸν Ἀδην. Τὸ δρνιθοσκοπεῖον αὐτοῦ ἐδεικνύετο ύπὸ τῶν Θηβαίων ἐπὶ πολλοὺς αἰδῶνας. **Ἀνακτες** καὶ διὰ τὸν Κρ. κοὶ διὰ τοὺς εὐγενεῖς Θηβαίους τοῦ Χοροῦ. 995 **ἔχω πεπονθάς...** κατὰ συμβουλὴν τοῦ Τειρ. ὁ Κρ. ἔθυσίσας εἰς τὸν Ἀρην τὸν πρεούτερον υἱὸν του Μεγερέα ἢ Μενοικέα, καὶ οὕτω ἐξεμενίσας τὸν ὠργισμένον θεόν, διότι ὁ Κάδμος εἶχε φονεύσει τὸν ιερόν του δράκοντα, τὸν κατέστησε «δεξιότερον» βοηθὸν εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν Θηβαίων κατὰ τῶν Ἐπτά. 998-1004. **Οἰωνοσκοπία** ἢ **δρνιθοσκοπία**: εἰδος μαντικῆς, καθ' ἥν οἱ μάντεις ἐκ τῆς πτήσεως, τοῦ λαλήματος καὶ τῶν κινήσεων τῶν πτηνῶν συνεπέραινον περὶ τῶν μελλόντων (πρβ. τὴν πίστιν νεοελλ. διὰ τὸ καλὸν ἢ κακὸν τοῦ λαλήματος ὠρισμένων πτηνῶν π.χ. τὸ κακοπούλι). Οἱ δρνιθοσκόποις ἐνδεδυμένος λευκὸν ἱμάτιον καὶ ἐστεφανωμένος ἐκόθητο εἰς τὸν θῶκον καταγράφων εἰς πίνακας τὰς παρατηρήσεις του. 1005. **Πυροματεία**: Ἐκ τοῦ πώας ἥναπτε τὸ πῦρ, τοῦ εἰδους τῆς φλογός, ἐκ του ἣν ἥ χολὴ ἔλειωνε οιγὰ ἢ διεσπέρτεο κλπ. συνεπέραινον περὶ τῆς βουλῆσεως τῶν θεῶν, ἐκ δὲ **θυμάτων** "Ἡφαιστος οὐκ ἔλαπε". τὰ θύματα δέν ἐκάστοτο. 1016 **ἔσχάραι** τόποι θυσιῶν πρεστιμην τοῦ βωμού καὶ ἐπειτα οἱ βωμοί.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ 45. «ἀνθρώποιοι τοῖς πάοις κοινὸν ἔστι τοῦξαμαρτάνειν ἐπεὶ δ' ἀμάρτηγη, κεῖνος οὐκέτ' ἔστ' ἀνήρ ἄβουλος, δοτις ἔς κακὸν πεσῶν ἀκῆται μηδ' ἀκίνητος πέλει». 45. «Ἄνθαδία τοι σκαιότητα διφλισκάνει». 47. «Τις ἀλκὴ τὸν θανόντα ἐπικτανεῖν»; 48. «Τὸ μανθάνειν ἥδιστον εὖ λέγοντος».

ΝΟΗΜΑ. Οἱ τυφλὸς μάντις Τειρεσίας, δοτις εἰς τὸ παρελθόν εἶχε δώσει καλάς εἰς τὸν Κρ. συμβουλάς, ἐμφανίζεται καὶ τώρα πρὸ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐφιστᾶ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τὸν κινδύνων, τοὺς δοπίους καὶ αὐτὸς καὶ ἥ πόλις διατρέχει. Οἱ θεοὶ, λέγει, εἶναι ὠργισμένοι. Δὲν δέχονται τὰς θυσίας. Οἱ βωμοί καὶ τὰ ιερὰ ἐμοιλύνθησαν ἀπὸ τὰ σπαραγμένα μέλη τοῦ ἀτάφου νιοῦ τοῦ Οἰδίποδος. Σαφῇ εἶναι τὰ δείγματα τῆς ὁργῆς τῶν θεῶν, ὡς τὰ ἐδειξεν εἰς τὸν μάντιν ἥ

οἰωνοσκοπία καὶ ἡ πυρομαντεία. Ἀμεσος παρίσταται ἀνάγκη νὰ ὑποχωρήσῃ ὁ Κρέων, ν' ἀκολουθήσῃ τὴν δόδον τῆς φρονήσεως. «Ἐλκε τῷ θανόντι μηδὲ δλωλότα κέντει». Ἰδού ἡ συμβουλὴ τοῦ μάντεως.

ΜΕΤΡΙΚΑ: ἐν στίχ. 991. Τελ | ρεσιστάνταστος.

β' στ. 1033+1090 ('Ο μάντις μετὰ δεινῆν πρὸς τὸν Κρ. λογομαχίαν, προφητεύσας δεινό κατ' αὐτοῦ, ἀπέρχεται).

ΚΡ. Γέροντα, δλοι βάλλετε διά τῶν βελῶν σας ἐναντίον ἐμοῦ (=ἀνδρὸς τοῦδε), δπως (=ἄστε) οι τοξόται ἐναντίον τοῦ σιόχου (=σκοποῦ) καὶ δέν ἔμεναν ἀνεπιούλευτοις ἀπό τὴν μαντικήν σας τεχίην ὑπὸ (=ὑπάται) τοῦ συλλόγου (=γένερος) τῶν ὅποιων (=τῶν) ἔχω πωληθῆ ὡς ἐμπόρευμα (=ἔξημπολημα) καὶ φορτωθῆ (ώς φορτίῳ) (=καμπεφόρτισμα) πρὸ πολλοῦ (=πάλαι). Κερδίζετε, ἔμπορευεσθε τὸ ἀπὸ τῶν Σάρδεων (προεχόμενον) ἥλεκτρον). ἀν θέλετε, καὶ τὸν Ἰνδικὸν χρυσὸν ὀπωδήποτε δμως (=δὲ) δέν θα ἐνταφιάσετε ἐκεῖνον οὕτε καὶ ἀν θέλουν οἱ ἀετοὶ τοῦ Διός ἀρπάζοντες αὐτὸν (=νιν) ὡς βοράν νά (τὸν) μεταφέρουν μέχρι τῶν θρόνων τοῦ Διός οὕτε καὶ ὑπάρχει φόβος ἐν τοισύτῃ περιπτώσει μῆπως ἐνώ, φοβηθεὶς τὸ μίασμα τοῦτο, ἐπιτρέψω νά θάπτουν ἐκεῖνον (=οὐδὲ) ὡς (φόβος ἔστι) μὴ ἔγω τρέσας μίασμα τοῦτο παρῆσθω θάπτειν ἐκεῖνον) διότι γνωρίζω καλέσ οἵτι οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἔχει τὴν δύναμιν (=σθένειν) νά μολύνῃ τοὺς θεούς. 'Υφισταντοι δὲ ἐπονειδίστους πτώσεις (=πίπτοντοι δ' αἰσχρὰ πτώματα), γέοντα Τειρεσία, καὶ οἱ πολὺ ἐπιτήδειοι (=χοὶ πολλὰ δεινοὶ) ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ὅταν χάριν τοῦ κέρδους κάμνουν οἰσχρὰς προτάσεις μὲ εὔστροφίαν (=καλᾶς).

ΤΕΙΡ. Φεῦ, ἄρα γε γνωρίζει κανεὶς ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ἄρα γε ἀναλογίζεται;

ΚΡ. Ποῖον πρᾶγμα; Ποῖον εἶναι τὸ πάγκοινον αὐτό, τὸ δποῖον λέγεις;

ΤΕΙΡ. Πόσον ἄριστον ἔξ (δλων) τῶν πραγμάτων (εἶναι) ή σωφροσύνη.

ΚΡ. 'Οσον ἀκριβῆς, νομίζω, ή ἀφροσύνη (=μὴ φρονεῖν) (εἶναι) μεγίστη ζημία.

ΤΕΙΡ. Σύ λοιπὸν (=μέντοι) ἐγεννήθης γεμάτος ἀπὸ αὐτῆν τὴν νόσον.

ΚΡ. Δέν θέλω νά ἀνταποδώσω τὸς κακολογίας (=ἀντειπεῖν κακῶς) πρὸς (ένα) μάντιν.

ΤΕΙΡ. Καὶ δμως (μὲ) κακολογεῖς λέγων οἵτι ἔγω δίδω ψευδεῖς προφητείας.

ΚΡ. (Ναι), διότι δλον τὸ γένος τῶν μάντεων ἀγαπᾶ τὰ χρήματα.

ΤΕΙΡ. Ἐνῷ (=δὲ) τὸ καταγόμενον ἐκ τυράννων γένος ἀγαπᾶ τὰ αἰσχρὰ κέρδη.

ΚΡ. Γνωρίζεις ἄρα γε οἵτι, δσα λέγεις, (τὸ) λέγεις πρὸς ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι εἶναι ἡγεμόνες σου;

ΤΕΙΡ. (Τὸ) γνωρίζω· διότι ἔξ αἰτίας ἐμοῦ ἔχεις σώσει αὐτὴν τὴν πόλιν.

ΚΡ. Σύ (εἰσαι) σοφὸς μάντις, ἀλλ' ὁ ὅποῖος ἀγαπᾶς τὴν ἀδικίαν.

ΤΕΙΡ. Θὰ μὲ ἀναγκάσῃς (=ἀρσεῖς) νά φανερώσω τὰ ἐν τῇ ψυχῇ μου ἀπόρρητα.

ΚΡ. Λέγε τα, ἀρκεῖ μόνον νά μη λέγης πρὸς κερδοσκοπίαν.

ΤΕΙΡ. "Ετοι λοιπὸν τώρα πλέον καὶ θεωροῦμαι (οἵτι λέγω πρὸς κερδοσκοπίαν) κατὰ τὴν γνώμην σου;

ΚΡ. Γνωρίζε οἵτι δὲν θὰ ἔμπορευθῆς τὰς σκέψεις μου.

ΤΕΙΡ. Γνώριζε λοιπόν πολύ καλῶς (σύ) τούλαχιστον δτι δὲν θὰ διανύοης (=μὴ τεῖδων) πολλάς ἀκόμη τροχιάς τοῦ ήλιου ἀμιλαρέμένας μεταξύ των (κατὰ τὴν ταχτήτα) (=ἀμιλλητῆρας) (ἄλλως: δὲν θὰ παρέλθουν πολλαὶ ἡμέραι) ἐντός τῶν ὄποιῶν (σύ) ὁ ίδιος θὰ ἔχῃς δώσει εἰς ἀντάλλαγμα (=ἀντιδοὺς ἔσῃ ἀμοιβὴν) τῶν νεκρῶν ἔνα νεκρὸν ἀπὸ τὰ ἴδικά σου σπλάγχνα, διότι (=ἀντ' ἄν) ἔχεις μὲν ρίψει (=ἔχεις βαλῶν) εἰς τὸ κάτω κόσμον (=κάτω) (ἔνα) ἐκ τῶν ζώντων (=τῶν ἄνω), (μίαν) ζωὴν (=ψυχὴν) δηλαδὴ ἔβαλες νὰ κατοικήσῃ μέσα εἰς τάφον ἄνευ τῶν ὄφειλομένων εἰς αὐτὴν τιμῶν (=ἀτίμως), ἔξι ἄλλου δὲ (=δ' ἄν) κρατεῖς ἔδω ἐπὶ τῆς γῆς (=ἐνθάδε) (ἔνα) νεκρὸν (=νέκυν) ἐστερημένον (=ἀμοιρον) τῶν θεῶν τοῦ κάτω κόσμου (=τῶν κάτωθεν), δηλαδὴ χωρὶς νεκρικὰ δῶρα (=ἀκτέριστον), χωρὶς ἐπικηδείους τιμάς (=ἀνόσιον). Ἐπί (πάντων) δὲ τούτων οὔτε σύ οὔτε οἱ θεοὶ τοῦ ἐπάνω κόσμου ἔχουν δικαιώματα, ἀλλὰ ὅποι σοῦ ἔσαν αγακάζονται (νὰ βλέπουν) αὐτά ἔδω (ἄλλως: αὐτά εἶναι αὐθαίρετοι ἔνεργειαι σου). Λιὰ ταῦτα οἱ Ἑρινύες τοῦ Ἀδου καὶ τῶν θεῶν (τοῦ ἄνω κόσμου) αἱ ἔξολοι θερητριαι (=λωβηθῆρες), αἱ μετά τὴν πρᾶξιν ἐκδικούμεναι (=δυτεροφθόροι), σὲ παραφυλάττουν (=λοχδαῖν), οὔτε νὰ περιπλακῆς εἰς τὸς ἰδίας μὲν αὐτάς ἔδω τὰς συμφοράς. Καὶ παρατήρησε, ὃν λέγω αὐτά, διότι ἔχω ἔξαγορασθῇ διὰ χρημάτων διότι ἡ παρέλευσις (=τριψῆ) συντόμου (=οὐ μακροῦ) χρονικοῦ διαστήματος θὰ φέρῃ εἰς τὴν ἀκοήν σου (=φανεῖ) μέσα εἰς τὸν οἰκον σου θρήνους ἀνδρῶν (καὶ) γυναικῶν. Περιπίπτουν δὲ εἰς ἐμφυλίους ἕριδας (=ἔχθραι συνταράσσονται) ὅλαι αἱ πόλεις, δοσῶν εἰς τοὺς κατεσπαραγμένους νεκροὺς ἀπέδωσαν τὰς ἐπικηδείους τιμὰς (=καθῆγνων) ἢ κύνες ἢ ἄγρια θηρία ἢ πτερωτῶν τι δρνεον, τὰ ὄποια ἔφερον (=φέρων) ἀνόσιον ὅσμην εἰς τὴν ἀκρόπολιν τὴν ἔχουσαν ναούς καὶ βωμούς (=ἔστιονχον). Τοιαῦτα σταθερὰ βέλη (=βέβαια τοξεύματα) πλήκτοντα τὴν καρδίαν σου (=καρδίας) ὑπὸ τὸ κράτος τῆς δρυγῆς μου (=θυμῷ) ἔχαπέλυσα κατὰ σοῦ (=ἀφήκα σου) ώσδαν τοξότης, διότι (μὲν) ἐλύπησες, τῶν ὄποιῶν τὴν καυστικότητα σὺ δὲν θὰ διαφύγης. Παιδί μου, σὺ τώρα ὅδηγε με στὸ σπίτι, διὰ νὰ ἔκχυσῃ (=ἀφῆ) οὔτος τὴν δρυγήν του κατὰ νεωτέρων καὶ (διὰ νὰ) μάθη νὰ ἔχῃ (=τρέφειν) τὴν γλώσσάν του ἡμερτέραν καὶ τὰς ἰδέας του (=τὸν νῦν τῶν φρενῶν) καλυτέρας ἀπὸ ἑκείνας, τὰς ὄποις τώρα ἔχει.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. πρέσβυτος=πρεσβύτης, γέρων, ὕστε =ώς, καθώς. σκοπός=στόχος (ἢ γεν. ἀντικ.). ἀνδρός τοῦδε=έμοιο (ἀντικ. τοῦ τοξεύετε).

1034—35 συντ. σειρά: κοῦδε εἶμι (ἔγω) ἀπρακτος (κατηγ.) μαντικῆς (γεν. ἀντικ. εἰς τὸ ἀπρακτος) ὑμῖν (ποιητ αἰτ.) ὑπαὶ (ἐπικόδιοι ιύποι) γένους τῶν (=ἄν) =ύπὸ τοῦ γένους τῶν ὄποιῶν ἔξημπολημα παρακ. τοῦ ἔξεμπολαμαι -ῶμαι=πωλοῦμαι (ἐμπολῆ=έμπορευμα) καὶ ἔμπεφροτισμαι παρακ. τοῦ ἔμπορτιζουμαι=φορτώνωμαι (ἐπὶ ἔμπορευμάτων). κεφαλίνετε προστ. ἔμπολᾶτε προστ. τὸ ἔμπολά -ῶ=έμπορευμα. πρός=ἄπο, ἐκ, ἥκεκτον βλ. πραγματικό. βοσάν κατηγ. νιν ἀντικ.

1042—43 συντ. σειρά: οὐδὲ ὡς (φόβος ἔστι) μὴ ἔγω παρήσω (μέλλ.). τοῦ παρίημι=ἐπιτρέπω. δὲν θὰ δηλοῖ ἔντονον ἄρνησιν) θάπτειν κεῖνον τρέσας μίασμα τοῦτο τρέω=φοβοῦμαι. πίπτουσι αἰσχρὰ πτώματα (οὔστ, ἀντικ.)=ὑφίστανται ἐπονειδίσουσ πτώσεις. χοὶ (καὶ οἱ) πολλὰ (ἐπιρρηματικῶς) δεινοὶ=καὶ οἱ ἐπιτηδίστατοι, τοῦ κερδούς χάριν τελ. αἴτιον. φράζομαι=σκέπτομαι. 1049 (βραχυλογία) πλήρης ἡ φράσις: ποιῶν ἔστι τοῦτο τὸ πάγκοινον (κατηγ.), δὲ λέγεις; εὐθυνλία—μὴ φρονεῖν (ὑποκ. τοῦ ἔστι)=φρόνησις, ἀφροσύνη. κράτιστον—βλάβη κατηγ. θεσπίζω (θεσπίς)=μαντεύω. τὸ ἐκ τυχάνων=τὸ τυραννικὸν (γένος). ταγδός (τάσσω)=ἡγεμών.

1057. συντ. σειρά: ἀδ' οἰσθα λέγων (κατηγ. μετ.) ημᾶς α' ἀντικ.) ταγοὺς (κατηγ.) ὄντας (ἐπιθ. μετ.) ἢ ἂν λέγης (ἀναφορ. πρότ. ως β' ἀντικ.); ὅρσεις μέλλ. τοῦ δρυνμι=έξεγείρω, ἀναγκάζω. διὰ φρε-

νῶν=έν φρεσίν. ἐπὶ κέρδεσιν τελ. αἴτιον τὸ σὸν μέρος (αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς)=κατά τὴν γνώμην σου. ὡς... ἐμπολήσων μέλλ. τοῦ ἐμπολῶ· ή μετ. κατηγ. γε=τούλαχιστον. ἵσθι=κάτισθι' (προστ. τοῦ οίδα)' τελῶν μτχ. κατηγ. χρόνου μέλλ. τοῦ β. τελῶ. τρόχος ἥλιον=τροχιά, διαδρομή ἥλιου, ἡμέρα. ἀμιλλητήρ=δ ἀμιλλώμενος. ἀντιδούς ἕση (περίφρασις)=ἀντιδώσεις. ἀμοιβὴν (κατηγ.)=εις ἀντάλλαγμα. ἀνθ' ὁν (ούδε)=ἀντὶ τούτου, δτι, διότι. ἔχεις βαλὼν περίφρασις. κατώκισας ἀόρ. τοῦ κατοικίζω.

1068-71. συντ. σειρ. ἀνθ' ὁν (=ἐπει) ἔχεις βαλὼν κάτω (ἴνα) τῶν (δυτῶν) ἄνω (γεν. διαιρ.) κατώκισας τε ἐν τάφῳ ἀτίμως ψυχὴν (ἐπεξηγεῖ τὸ προηγ.), ἔχεις δὲ ἐνθάδε αὐτὸν (τινα) ἀμοιβὴν (κατηγ.) τῶν κάτωθεν θεῶν (γεν. κτητ.) ἀντέριστον, ἀνόσιον τέκνυν (ἐπειγ.). μέτεοτιν ἀπρόσ. μέτεοτι τινὲς τινος=μετουσία ἀστί τιγι' οἱ ἄνω θεοί ὑπόκ. τοῦ βιάζονται. 1074 τούτων γεν. τῆς αἰτ., ή τοῦ τιμῆματος (=ἀντὶ τούτων). ἡ λαβητήρ=ἡ λαβῆν ἐπιφέρουσα, ή ἐξολοθρεύτρια, ή ὑστεροφθόρος=ἡ υστερον (μετὰ τὴν κακήν πρᾶξιν) τιμωροῦσα· λοχάω· ω (λόχος=ένεδρα, καρτέρι)=ένεδρεύω. ληφθῆναι ἀπαρ. ἀποτελέσματος. καὶ ταῦτα συναπτέον τῷ εἰ λέγω πλαγίας ἔρ. πρότ. ἀθρησον προστ. (ἀθρέω· ω)=παρατήρησε, σκέψου. καταγγυροῦμαι=ἔξαγοράζωμαι.

1078-79. συντ. σειρ. φανεῖ γάρ (γ' προσ. ἐνεργ. μέλλ. τοῦ φαίνω) τριβῇ (ὑπόκ.) οὐδ μακροῦ χρόνου σοὶς δόμοις (δοτ. τοπ.) κακήματα (ἄντικ.) ἀνδρῶν γυναικῶν (γεν. ὑπόκ.) ἔχθραι κατηγ. προσδιορίζον τροπικῶς τὸ συνταράσσοντας. δσων γεν. κτητ. εἰς τὸ σπασάγματα. καθήγνυσαν ἀόρ. τοῦ καθαγνίζω=καθιερῶ, ἐκπληρῶ δσιον καθήκον, θάπτω. πινήδες·ἡ·ὸν (ἐπιθ.) ἐκ τοῦ πετρουμαὶ οἰνωδες=πετούμενο μοναχικό πουλί. ἐστιοῦχος πόλις=ἀκρόπολις ἐν ἣν ναοὶ καὶ βωμοὶ ὑπάρχουν. ὡστε τοξότης=ώς τοξότης. σοῦ ἀντικ. τοῦ ἀφῆκα ἀόρ. β' τοῦ ἀφίημι. τοξεύματα καρδίας (τὸ β' γεν. ἀντικ. εἰς τὸ α')=βέλη πλήττοντα τὴν καρδίαν. θυμῷ=έν όργῃ. τῶν (ἀναφ. σημ.) σὺ θάλπος=τῶν όποιών σὺ τῇ φωτιά. οὐχ ὑπενδραμῆ (μέλλ. τοῦ ὑπενθέω)=δέν θά διαφύγεις. ἀφῇ ὑπόπτακτ. ἀόρ. β' τοῦ ἀφίημι. γνῶ ὑπότ. ἀόρ. β' τοῦ γιγνώσκων τῶν φρενῶν ἀμείνων (=ἀμείνονα) κατηγ. τὰς Ιδέας του καλλιτέρας ή νῦν φέρεις (ένν. γλῶσσαν καὶ νοῦν) β' δρ. συγκρ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. 1036. ὑπὰν γένους τῶν... πάλαι: 'Ο Κρ. ἐνταῦθα ἐννοεῖ τὸ δτι ἐπεισθή ὑπὸ τοῦ Τειρεσίου καὶ ἔθυσίασε τὸν πρεσβύτερον υἱὸν του Μεγαρέα ή Μενοικέα. 1037-8. **"Ηλεκτρον ἀπὸ Σάρδεων—Ινδικὸς Χρυσός:** Τὸ ἥλεκτρον ἦτο κράμα φυσικὸν ἢ τεχνητὸν 3/4 χρυσοῦ καὶ ¼ ἀργύρου. Αἱ Σάρδεις, ὡς καὶ αἱ Ἰνδίαι, εἰχον πλοῦτον χρυσοῦ. 'Επι τὸν δρους Τμώλου καὶ Σιπύλου ὑπάρχον χρυσωρυχεῖα, δὲ ἀπὸ Τμώλου πηγάζων ποταμὸς Πακτώλος είχε ψήγματα χρυσοῦ. 1040-41. Οἱ δετοὶ ήσαν πτηνὰ λερά τοῦ Διός. (Τὸ πτηνὸν τοῦτο πετὰ πολὺ ύψηλά). 'Η γλώσσα τοῦ Κρ. καὶ ἐνταῦθα εἶναι ύβριστική, ἀσεβῆς πρὸς τὸν Δία, μολονότι ἐν στ. 1044 προσπαθεῖ νὰ περιορίσῃ τὴν κακὴν ἐντύπωσιν. 1055. **Τὸ μαντικὸν... γένος.** Οἱ μάντεις ἐθεωροῦντο φιλόργυροι καὶ διὰ τοῦτο ἐνόμιζον, δτι ἐδωροδοκοῦντο θέτοντες τὴν μαντικὴν τῶν τέχνην εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ισχυροῦ. 1075. **"Ἐρινύες—Ἐνύμενίδες—Βλάβαι—Μανίαι:**—**Ἄραι—Σεμυναὶ Θεαὶ** ήσαν αἱ: Τεισιφόνη—Μεγαιρα—Ἀληκτώ τιμωροῦσαι τοὺς ἐπιόρκους, φονεῖς καὶ δεεβεῖς πρὸς γονεῖς. 1080 **ἔχθραι...** πόλεις: ἔνα ζωντανὸν ποράδειγμα ἔχομεν ἀπὸ τὴν Ισιορίαν τῶν Ἀθηνῶν, τὸ Κυλνώειον ἄγος, τόσην ἀναστάτωσιν δημιουργῆσον ἐν Ἀθῆναις. 1083 **'Ἐστιοῦχος πόλις.** Η ἀκρόπολις=πρῶτος πυρήν εξ οὐδετέρων ἔξειλιχθη· ήτο τὸ θρησκευτικὸν καὶ λατρευτικὸν κέντρον. (Βλ. Ἀκρόπολιν Ἀθηνῶν). 1090. 'Ο μάντεις μὲ τὸν ποῖδα ἀποχωροῦν ἐκ τῆς δεειλας παρόδου.

ΑΠΟΦΘΕΩΓΜΑΤΑ 49. «κράτιστον κτημάτων εὐθουλία».

ΝΟΗΜΑ: 'Ο Κρέων ἐν τῇ ἔξαλλῳ ὁργῇ του καὶ τῷ τυφλῷ του πείσματι θεωρήσας ὃν δι μάντις Τειρεσίας δωροδοκηθείς ἔγινεν ὄργανον τῶν ἐχθρῶν του ὑβρίζει τοῦτον σκαιότατα, ἀσεβεῖ δὲ πάλιν καὶ πόδς τὸν Δία δηλῶν δτι

εἰς οὐδεμίαν θὰ προβῆ ὑποχωρησιν. Ο μάντις διὰ τοῦτο ἐν ὁργῇ ἀποχωρῶν ἀποκαλύπτει εἰς τὸν ὑβριστὴν βασιλέα ὅτι δειναὶ συμφοραὶ μετ' ὀλίγον θὰ συνταράξουν τὸν οἰκόν του ἐξ αἰτίας τῆς ἀφροσύνης καὶ τῆς ὑβριστικῆς του γλώσσης.

ΜΕΤΡΙΚΑ. ἐν στίχ. 1045 Τει | ρεσιᾱ ἀνάπαιστος.

ἐν στίχ. 1060 τά | κίνη | τα διά | φρενῶν | ἀνάπαιστος,
ἐν στίχ. 1075 "Αἰδου συνιζάντεαι.

ἐν στίχ. 1083 ἀνδού | ον τρίβραχυς.

ἐν στίχ. 1087 ὦ παῖ σύ δάκτυλος.

γ' στίχ. 1091+1114, ('Ο Κρ. μεταμεληθεὶς σπεύδει αὐτοπροσώπως, ἵνα ἐπιβλέψῃ τὴν ἔκτελεσιν τῆς ἀνακλήσεως τῶν ἀσεβῶν διαταγῶν του).

ΧΟ. 'Ο ἄνθρωπος, βασιλεῦ, ἔχει ἀπέλθει φοβερᾶς μαντείας εἰπών· γνωρίζουμεν δὲ καλῶς δι, ἀφ' ἧς ἐποχῆς (=ἐξ ὅτου) ἔγώ φέρω (=ἀμφιβάλλομαι) αὐτὰ τὰ μαλλιά (=τήνδε τρίχα) πού ἔγιναν διπρά (=λευκήν) ἀπό μαῦρα πού ἡσαν (=ἐκ μελαίνης) (ἄλλως: ἀπό τῆς ἐποχῆς τῆς νεότητός μου· ἡ ἐρμηνεία: ἀπό τότε πού διπρισσαν τὰ μαλλιά μου, εἶναι ἐσφοιλμένη), οὐδέποτε μέχρι τοῦτο αὐτός εἴπεν εἰς τὴν πόλιν φεύδην.

ΚΡ. Καὶ (ἔγώ) ὁ ἔδιος (τὸ) γνωρίζω καὶ ταράσσομαι εἰς τὸν νοῦν· διότι καὶ τὸ νὰ ὑποχωρήσω (=εἰκασθεῖν) εἶναι φοβερὸν καὶ, ὃν ἀντισταθώ, ὑπόρχει κίνησος (=ἐν δεινῷ πάροι) νὰ πλήξω τὴν ψυχήν μου μὲ συμφοράν (=ἄτη).

ΧΟ. 'Απαιτεῖται δρθιοφροσύνη, Κρέον, υἱὲ τοῦ Μενοικέως.

ΚΡ. Τί πρέπει λοιπὸν νὰ πράττω; Λέγε· καὶ ἔγώ θὰ ὑπακούσω.

ΧΟ. Πήγαινε καὶ ἄφησε τὴν μὲν κόρην ἐλευθέραν (=ἐλθὼν κόρην μὲν ἄνες) ἀπό τὴν ὑπογείον στέγην, τὸν δὲ προκείμενον (νεκρόν) θάψε.

ΚΡ. 'Αλήθεια (=καὶ) ἐπιδοκιμάζεις αὐτὰ καὶ σοῦ φαίνεται καλὸν νὰ ὑποχωρήσω;

ΧΟ. "Οσον εἶναι δυνατόν βέβαια, βασιλεῦ, ταχύτερον· διότι αἱ ταχύποδες θείητες τῶν Ἐρινύών (=ποδώκεις βλάβαι) συντόμως καταφθάνουν τοὺς ἔχοντας κακάς σκέψεις.

ΚΡ. 'Αλλοίμονον· μετὰ δυσκολίας μὲν (μεταβάλλω ἀπόφασιν), ἀλλ' ὅμως μεταβάλλω ἀπόφασιν εἰς τὸ νὰ ἐνεργῶ, πρὸς τὴν ἀνάγκην δὲ (τῶν πραγμάτων) δὲν πρέπει νὰ ἀναλογίζαντας κανεὶς μάταιον ἀγῶνα.

ΧΟ. Πήγαινε καὶ κόμνε λοιπὸν (=ἐλθὼν δρᾶ νυν) αὐτὰ καὶ νὰ μὴ ἀναθέτῃς εἰς ἄλλους.

ΚΡ. Θά πάω (=στείχομι ἀν) ἔτσι, ὅπως εἰμαι· ἐλάτε, ἐλάτε ἀκόλουθοι (=δοπάνοντες) καὶ οἱ παρόντες καὶ οἱ ἀπόντες, ἀφοῦ λόβετε ἀξίνας εἰς τὰς χεῖρας, ἐκκινήσατε ταχέως πρὸς τὸν περίποτον τόπον. 'Εγώ δέ, ἐπειδὴ ἡ γνώμη μου ἐλαβεν αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν, διόπειραν περιέπλεξα τὰ πράγματα, οὕτω καὶ ἔγώ ὁ ἔδιος διὰ τῆς παρουσίας μου θὰ ἐπιφέρω τὴν λύσιν (αὐτῶν). διότι φοβοῦμαι μήπως εἶναι ἀριστὸν πρᾶγμα τὸ νὰ διάγῃ κανεὶς τὴν ζωὴν του διαφυλάττων τοὺς παλαιόθεν ὑφιστομένους νόμους.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. ἀνήρ (κρᾶσις)=ό ἀνήρ. δεινὰ σύστ. ἀντικ. λακεῖν ἀπαρ. διορ. β' τοῦ ρ. λάσκω=λέγω Λατ. Iōquor.

1092-94. σ υ ν τ. σ ει ρ. ἐπιστάμεθα δέ, ἐξ ὅτου (χρόνου) ἔγώ ἀμφιβάλλομαι τήνδε τρίχα ἐκ μελαίνης λευκήν (κατηγ.), μή πω λακεῖν (ἀντικ. τοῦ ἐπιστάμεθα) ποτε αὐτὸν (ὑποκ. τοῦ λακεῖν) ψεῦδος ἐς πόλιν. εἰκασθεῖν=εἰκειν (ἀπαρέμφ. κατὰ παρασχηματισμόν, διορ. β' τοῦ εἰκω)=ὑποχωρεῖν.

1096—97. σ υ ν τ. σ ειρ. δεινὸν (κατηγ.) γὰρ (έστι) τό τε εἰκαθεῖν (ύποκ.), πάρα (=πάρεστι) τε ἐν δεινῷ πατάξαι (ύποκ.). Θυμὸν (δύντικ. τοῦ πατάξαι), ἀντιστάντα (μετ. ύποθ.) (έμει ύποκ. μετ.) ἄτη=δοτ. ὄργαν. εὐ-βουλίας ἀντικ. τοῦ δεῖ. ἄνες (προστ. ἀρ. β' τοῦ ἀνίημι)=ἄφησε ἐλευ-θέραν. παρεικαθεῖν (ἀπαρ. ἀρ. β' τοῦ παρεικω=ύποχωρῆσαι.

1104. σ υ ν τ. σ ειρ. συντέμνοντο γὰρ ποδώκεις (ποὺς+ῶκνς=τοχὺς) βλάψαι θεᾶν (=Ἐριγύεις) (ἐνν. τὴν δόδον) α' ἀντικ. τοὺς κακόφρονας (β' ἀν-τικ.), ἔξισταμαι καρδίας=μεταβάλλω ἀπόφοιν.

1105—6 σ υ ν τ. σ ειρ. μόλις μὲν (ἐνν. ἔξισταμαι καρδίας), ἔξισταμαι δὲ καρδίας τὸ δρᾶν (ἀπαρ. ἀναφορᾶς), οὐχὶ δὲ δυσμαχητέον ρημ. ἐπίθ. τοῦ δυσμαχῶ (=οὐ δὲ δεῖ δυσμαχεῖν) ἀνάγκη. δρᾶ προστ. β' προσ. ἐνεστ. τοῦ δρῶ. ἐπί—τρέπε=ἐπίτρεπε (τμῆμα). στείχοιμι ἀν ἡ δυνητ. εὐκτ. λοισθεῖται πρός μέλλοντα, ἵτε προστ. τοῦ εἵμι (ἐπιρρημ. σημ.) δπάνω (δπάζω—ἔπομαι)=ό δκόλουθος, ὁ ύπηρέτης χεροῖν δοτ. ὄργ. ἐπόψιος τό-πος=τόπος κατεφανής. δόξα ἐπεστράφη=ἡ γνωμη μετεβλήθη. τῆδε ἐπιρρ. τοπ. προσδιορ. ἔδησα ἀρ. του δέω ὡ=δένω. 1112. ὡς ἐγὼ ἔδησα οὕτω καὶ ἐγὼ παρὸν ἐκλύσομαι. μῆ.. ἢ ἐνδοιαστ. πρότ. νόμους ἀντικ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. ἀξίνας. Ἡ ἀξίνη ἡτο εἰδος πελέκεως διά νά κόπτουν ξύλο, ἀλλά καὶ διά νά σκάπτουν τό καὶ σήμερον λεγόμενον ξινάρι. 1112. αὐτὸς τ' ἔδησα καὶ παρὸν ἐκλύσομαι. Ὁ Κρ. καὶ τὴν Ἀντιγόνην είχε σιμποῖται, ἀλλά καὶ τὸν Πολυνείκην ἐπίσης, διότι κρατῶν αὐτὸν ἀτα-φον ἐδέσμευε τὴν ψυχὴν του, ώστε νά μη δύναται νά μεταβαίνῃ εἰς τὸν Ἄδην.

ΑΙΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ: 50. ἀνάγκη οὐχὶ δυσμαχητέον. Τὸ αὐτὸν νόημα ει-χεν ἑκφράσει ὁ Σιμωνίδης: ἀνάγκα δ' οὐδὲ θεοὶ μάχονται. 51. αὐτὸς τ' ἔδησα καὶ παρὸν ἐκλύσομαι. πρβ. τό: δ τρώσας καὶ ίάσεται. 52. Ἀρι-στον τοὺς καθεστῶτας νόμους σφίζοντα τὸν βίον τελεῖν.

ΝΟΗΜΑ. Ὁ Κρέων συνταραχθεὶς ἐκ τῶν δεινῶν τοῦ μάντεως θεσπισμά-των τῇ συμβούλῃ καὶ τοῦ Χρονίου, στις ἔνθαρδυνθεὶς τὸν προτρέπει πλέον νά ἐλευθερώσῃ τὴν κόρην καὶ θάψῃ τὸν Πολυνείκην, μετανοεῖ καὶ ἐν σπουδῇ μὲ τοὺς δορυφόρους του σπεύδει, ἵνα αὐτοπροσώπως ἐπιστατήῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀνακλήσεως τῶν ἀσεβῶν διαταγῶν του, ἀνομολογῶν δι τοι «ἄριστὸν ἐστι τοὺς καθεστῶτας νόμους σφίζοντα τὸν βίον τελεῖν».

ΜΕΤΡΙΚΑ. ἐν στίχ. 1108 Ι' ὅπα | τρίβραχυς.

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ—ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΤΟΥ Ε' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΥ

Τὸ νέον πρόσωπον τὸ εἰσαγόμενον ἐν τῷ Ε' ἐπεισοδίῳ είναι διάντις *Τειρεσίας** δριστοτεχνικῶς τὸν ήθογραφεῖ ὁ ποιητής:

Παρερχόμενος διά τῆς δεινᾶς πορόδου φέρει τὴν ιερατικήν του στολὴν καὶ τὸ σκῆπτρον. Χειραγωγεῖται ύποδ παιδός.

Είναι δὲ ἐπί πολλάς γενεᾶς διερμηνεύων τάς βουλήσεις τῶν θεῶν. Είναι τὸ ἀντίθετον τοῦ Κρέοντος αὐτὸς μὲν τυφλὸς κατὰ τοὺς σω-ματικούς δόθαλμούς, δέξιατος δύμως κατὰ τοὺς δόθαλμούς τῆς ψυ-χῆς καὶ τοὺς πνεύματος, ἐνῷ δὲ τοῦ τυράννου ἔχει μὲν σωματικούς δόθαλ-μούς, στερεῖται δύμας δόθαλμόν του ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν, τοὺς δόποιους ἔρχεται νά διανοίξῃ δ τυφλὸς μάντις! Πεποιθώς ἐπί τὴν μαν-τικήν του τέχνην, μὲ πλήρη συνείδησιν τοῦ ψηφηλοῦ του ἀξιώματος, ζισταται πρὸ τοῦ τυράννου ἥρεμος κατ' ἀρχὰς καὶ σοβαρός, ἐπιβάλ-λων τὸν σεβασμόν. Ο τόνος τῶν λόγων του ἔχει βεβαίως κάτι τὸ ἀξιωματικόν, ἀλλά συγχρόνως ἀποπνέει πράστητα καὶ πατρικήν φι-λοστοργίαν. Δίδει συμβουλάς πατρικάς, διότι γνωρίζει ποιαν ἀβύσσον τοῦ ἔχει ἀνοίξει ἐμπρός του δ Κρέων. Εὔρεθεις δύμως πρὸ τῆς πείσμονος ἀφροσύνης, τῆς αὐθάδους γλώσσης καὶ τοῦ καταιγισμοῦ τῶν ὅρεων τοῦ τυράννου, ἀμυνόμενος πλέον δχι ἐαυτοῦ, ἀλλά τοῦ ψηφηλοῦ του

άξιωματος, άνοιγει τό στόμα του, ίνα «τὰ ἐν φρεσὶν ἀκίνητα κινήσῃ» και διαχύσῃ τὴν παγεράν φρικίασιν μὲ τὰς τρομεράς κατὰ τοῦ τυράννου προφητείας του. Ἀπέρχεται κατόπιν μὲ ἥρεμον μεγαλοπρέπειαν.

‘Ο Κρέων κατ’ ἄρχας μὲν φέρεται μὲ σεβασμὸν πρὸς τὸν μάντιν. Ἐπειτα καὶ πάλιν ἀναφλέγεται. Αἰωνίως καχύποπτος βλέπει καὶ τώρα δωροδοκίαν! Ὅγειρει, ἀπειλεῖ, βλασφημεῖ κατὰ τοῦ μάντεως, καὶ ἀτῶν θεῶν, κατὰ τοῦ Διός. Πρὸ τῶν δεινῶν δύμας θεοπισμάτων κυριολεκτικῶς συντρίβεται. Αὐτός, ὁ ὑβριστής ἀνθρώπων καὶ θεῶν, ἄβουλος καὶ τρέμων ζητεῖ τοῦ τόσον ἀλλοτε χλευασθέντος χοροῦ τὴν βοήθειαν. Ἡ μεταστροφὴ πλήρης. Ἡ πτῶσις τεραστία. Καὶ δύμας τοῦτο εἶναι ἡ ἀρχὴ μόνον τῆς πτώσεως που.

Περιπέτεια: ἀπὸ τοῦ στ. 1095 «ἔγνωκα καῦτὸς καὶ ταράσσομαι φρέσκας» ἄρχιζει ἡ λεγομένη περιπέτεια, ήτις κατὰ τὸν ‘Αριστοτέλη εἴναι «ἡ εἰς τὸ ἔναντιον τῶν περιττομένων μεταβολή». Ὁ Κρέων πλέον μεταβάλλεται «εἰς τὸ ἔναντιον». Καὶ ἡ μεταβολὴ αὕτη γεννᾷ ἔναγώνιον χαράν δι’ εὔτυχη λύσιν τῆς τραγῳδίας. Διὸ καὶ τὸ εὕθυμον ἀσμα τοῦ χοροῦ κατωτερῷ—992 ἐγὼ διδάξω—σὺν πιθοῦ: ἀξιωματικὸς τόνος, ὡς καὶ κατωτέρῳ: φρόνει βεβώσ, γνώση κάλνων. 994. ἔναντικήρεις—1000 λιμὴν μεταφοραὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης. 1007—10. Παρατήρησε τὸ πολυσύνδετον. 1023—35. Παρατήρησε τὸ πατρικὸν καὶ συμβουλευτικὸν ὕφος τοῦ μάντεως ἐν τῇ ἑκφράσει καὶ τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἐννοιῶν: φρόνησις—ἀμάρτημα. 1033—4. παρομοίωσις. 1036. μεταφορά ἀπὸ τῶν ἐμπορευμάτων. 1037. **μερδαντεῖτε, ἐμπολάτε τὸ ἀσύνδετον καὶ πρωθύπερον τὴν ψυχήν** παραφοράν. 1040—43 οὐχι... οὐδέ... οὐδὲ... οὐδὲς ὡς ἐπανάληψις τῆς ἀρνήσεως πρὸς ἔμφασιν. 1052. τῆς νόσου ταύτης μεταφορὰ πλήρης εἰρωνείας. 1055—56. παρατήρησε τὸ γνωμολογικόν. 1077 **κατηγοργωμένος** πικρὰ εἰρωνεία, 1081. **κύνες... καθῆμνισαν:** πικρὰ εἰρωνεία. Τὸ καθῆκον τῶν ἀνθρώπων «περὶ ταφῆς τῶν νεκρῶν» τὸ ἔξεπλήρωσαν οἱ κύνες θάψαντες τὸν νεκρὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ των! 1103—4. εἰκὼν φοβερὰ τῶν Ἐρινύων. 1107—110. Παρατήρησε τὸ ἀσύνδετον δεικνύον τὴν ταραχήν.

ΠΕΜΠΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (ὑπόρχημαζαστίχ. 1115+1154).

(Βάκχε, ἐλθεῖ καὶ σῶσον τὴν νοσούσαν πόλιν).

ΧΟ. Στροφὴ α’. Σύ, δ ὅποιος ἔχεις πολλὰ δνόματα, χάρμα τῆς Καδμείας νύμφης καὶ τέκνον τοῦ βαρέως βροντῶντος Διός, δ ὅποιος προστατεύεις τὴν ἔνδοξον Ἰταλίαν, βασιλεύεις δὲ εἰς τὰς κοινὸς εἰς δλους πεδιάδος τῆς Ἐλευσίνος Δῆμητρος, Βάκχε, δ ὅποιος κατοικεῖς (=ναιετῶν) εἰς τὰς Θήβας, τὴν μητρόπολιν τῶν Βακχῶν, πλησίον τῶν ύγρῶν ρευμάτων τοῦ Ἰσμηνοῦ καὶ πλησίον τοῦ τόπου, ὅπου ἐσπάρησαν οἱ δόδοντες τοῦ ἀγρίου δράκοντος.

‘Αν τι στροφὴ α’) Σὲ δὲ ὑπεράνω τοῦ ἔχοντος δύο κορυφὰς βράχου ἔχει ἔδει ὃ ἀπαστράπτιων καπνός, δ ἀναμεμειγμένος μετὰ φλογῶν (=στέροις λιγγύσ), δόπου αἱ Κωρύκιαι Βακχίδες νύμφαι παρατάσσονται εἰς χορὸν (=στείχουσι), καὶ ἡ πηγὴ τῆς Κασταλίας· καὶ οἱ ουνοδεύουν ἐν πομπῇ (=πέμπει) οἱ κισσόφυτοι λόφοι τοῦ ὄρους τῆς Νύσης καὶ ἡ χλοερὰ πολυστάφυλος ἀκτῆ, ἐνῷ θεόπνευστοι ὑμνοὶ βοοῦν εὗοῖ, εύάν (=ἀμβρότων ἐπέστρων εὐαξόντων), δσάκις ἐπισκέπτεσαι τὰς (εὐρείας) δόδους τῶν Θηβῶν.

Στροφὴ β.) Ταύτην δὲ (=τὰν) ἔξ δλων τῶν πόλεων τιμῆς εἰς ὑπέρτατον μετὰ τῆς κεραυνοπλήκτου μητρός σου· καὶ τώρα, ἐπειδὴ δλόκληρος ἡ πόλις κατέχεται ὑπὸ οκληροῦ μολύσματος, ἔλα (=μολεῖν) μὲ καθαρτήριον ἐρχομόν (=καθαροσίω ποδὶ) ἐπάνω ἀπὸ τίς πλαγιές τοῦ Παρνασσοῦ ἡ ἀπὸ τὸν πολυθόρυβον πορθμόν.

‘Αν τι στροφὴ β’). Ὡ κορυφαῖς τοῦ χοροῦ τῶν πυριπνών ἀστρων καὶ ἐπόπτα τῶν νυκτερινῶν ἀλαλαγμῶν, παιδί· βλαστάρι τοῦ

Διός, έμπρός παρουσιάσου, βασιλεῦ, μαζὶ μὲ τὰς ἀκολούθους σου Θυιάδας. αἱ δόποιαι πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ καθ' ὅλην τὴν νύκτα τιμοῦν διὰ χορῶν σὲ τὸν δεσπότην Ἰακών.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. ἄγαλμα=έκεινο ἐπὶ τῷ δόποιῷ τις ἀγάλλεται, καμάρι, χάρμα, γένος (κατηγ. δπως καὶ τὸ ἄγαλμα)=γόνος, τέκνον. κλυτὸς (κλύνω=ἀκούω)=έσκουστός. βαρυβρεμέτα γεν. πτ. βαρυβρεμέτας (βαρὺς+βρέμω=βροντῶ)=ό βρέως βροντῶν. ἀμφέπω=ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι, προστατεύω. μέδω=σκέπτομαι, ἀρχω. πάγκοινοι κόλποι=πεδιάδες εἰς ἃς πάντες συρρέουσι. **Βακχᾶν** (γεν. πληθ.)=Βακχῶν, Βακχίδων. **ναιετάω·ῶ**=κατοικῶ.

1122—1125 συντ. σειρά ὁ **Βάκχες** (σὺ) ὁ **ναιετῶν** (ἐπιθετ. μετ.) Θήβας (ἀντικ.) μητρόπολιν **Βακχῶν**, παρ' ὑγροῖς φείδοις **Ισμηνοῦ** ἐπὶ σπορᾷ (έμπρόθ. διορ. τόπου) τε ὁγρίον δράκοντος (προσδιορ. εἰς τὸ Θήβαν).

Εἰς τοὺς 1115—1143 στ. τὸ κύριον ρῆμα είναι: **μολεῖν** (=ἔλθει) **Διλόφος πέτρα**=δρος δύο κορυφάς ἔχον. **στέρωψ** (στερ. ἐξ οὐδὸς πέτρας) καὶ ὄψις=λαμπρός. **ὅπωπε** παρακ. τοῦ δρόμ. ἡ λιγνὸς-νόσος=ό καπνος ὁ μετὰ φλοιοῦν μεμειγμένος. **στείλω**=βαθίζω·εδῶ=στήνω χορῶν. **νῆμα** (νάω=ρέω)=πηγή. **κισσήρης** (κισσός+ἄραβίσκω)=κισσόφυτος. **ὄχθη**=λόφος, πλαγιά. **πέμπω**=συνοδεύω. **ἄμβροτος**=ἄβροτος, θεῖος, θεόπνευστος. **ενάξω**=λέγω εὑρεῖ—ενάντι=ύμνων (ἢ γεν. ἀπόλυτος χρον.). **ἐπισκοπῶ**=έποπτεύω, ἐπισκέπτομαι. **ἀγνιάτα**=δόδος, πλατεῖα. **εναζόντων**—**ἐπισκοποῦντα** μετ. χρον. τὰν (ἀναφ. σημ.)=τηγ=ήν (Θήβα). **πέντερτάταν** ἐπίρρ. κατηγ. **κεραυνία** μῆτηρ=κεραυνόπληκτη μῆτηρ. **ῳς** αἰτιολ.=έπειδη. **μολεῖν** ἀπορέμ. ἀντί προστακ.=ἔλθει (ἀρ. β' τοῦ ἀχρ. βιλώσκω). **καθάρισιος ποὺς**=καθαρήτηριν πόδι, λυτρωτικὸν πόδι, λυτρωτής (πρβλ. τὸ νεοελληνικόν: καλὸς ποδαρικός). **στονόεις πορθμός**=πολύβοος πορθμός (Εὔριπου), ἡχῶν λόγῳ τῶν κυμάτων, τὰ δόποις στενάζουν.

1140—45. συντ. σειρ. καὶ νῦν μολεῖν ὑπὲρ κλιτῶν **Παρνασσίαν** ἢ ὑπὲρ στονόντα πορθμὸν καθαρίσιφ ποδί, ὡς ἔχεται (πρότ. αἰτιολ.) πάνδαμος πόλις ἐπὶ βιαίας νόσου. **πύρποντος**=πυρίπονος=πόνεων πῦρος. **ἀστρῶν** γεν. ἀντικ. **χορηγὸς**=ό δ্যγων τὸν χορῶν, δοκούματος τοῦ χοροῦ. **νυχίων φθεγμάτων** (γεν. ἀντικ.)=νυκτερινῶν ἀλαλαγμῶν. **πάννυχος**=δλονύκτιος (ἐπίρρ. κατηγ.) **ἐπίσκοπος**=έποπτης. **γένεθλον**=τέκνον. **προφάνηθι** προστ. ἀρ. β'. παθ. τοῦ **προφανίνομαι**=έμφανίζομαι ἐμπρός. **περιπόλοι**=άκολουθοι. **ταμίαν**=δεσπότην (ἀντικ.) τοῦ **χορεύω** (μεταβ. σημ.).

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ—ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ. Τὸ ε' στάσιμον (**ὑπόρχημα**) ἐκφράζει τὴν χαρούσσον τοῦ χοροῦ ἐλπίδα, ἡτις ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνάκλησιν τῶν διασεβῶν διαταγμάτων. Τί φυσικώτερον πορὰ νὰ ύμνηθῇ τώρα δ Πολιούχος τῶν Θηβῶν—ἀλλὰ καὶ δ Θεός προστάτης καὶ δημιουργὸς τῆς τραγικῆς ποιήσεως—καὶ νὰ γίνῃ πρὸς αὐτὸν ἐπίκλησις, ἵνα βοηθήσῃ τὴν νοσούσαν πόλιν; Τὸν ἴδιον θεόν ἐπεκαλέσθη ὁ Χορός καὶ ἐν τῇ παράδοτ (στ. 153—4). Τὸ ἀσμα τούτο παρεμβαλλόμενον μεταξὺ τῶν τραγικῶν προηγήθεντων γεγονότων καὶ τῶν ἔτι τραγικωτέρων σκηνῶν, ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν, διτέτον σκοπὸν ὑπηρετεῖ:

Χαλαρώνει τὴν ψυχικὴν τῶν θεατῶν ἔντασιν, ἵνα δυνηθῶσιν οὕτοι νὰ δεχθοῦν τὴν εἰς τῆς καταστροφῆς τραγικωτέραν ἐντύπωσιν; ἀλλὰ προσέτι διὰ τῆς ἀντιθέσεως, ἣν δημιουργεῖ, κάμνει τὸν θεατὴν μετὰ τὴν ὑπερβολικὴν αἰσιοδοσίαν νὰ αἰσθανθῇ συγκλονιστικωτέραν τὴν ἐπερχομένην τραγικὴν λύσιν. “Ολὴ ἡ θερμὴ καὶ βαθεῖα εὐλάβεια τοῦ Χοροῦ πρὸς τὸν Διόνυσον ἔξεφράσθησαν διὰ τῶν πολλῶν ἐπικλήσεων. **Πολυνόνυμε,** ἄγαλμα, γένος **βακχεῦ,** σά, σέ, **χοραγέ,** **ἐπίσκοπε,** παῖ, **γένεθλον,** ὄναξ. **Ἴταλίαν...** ἐν κόλποις: Δεικνύεται οὕτω τὸ μέγεθος τοῦ κράτους τοῦ Διονύσου. **στέρωψ** λιγνὸς **Κασταλίας** τε νῆμα ὅπωπε ὄχθαι ἀκτά τε πέμπει—χοραγέ πυρπολών **ἀστρῶν**: μεγαλοπρεπεῖς εἰκόνες. ‘Ο

προιητής προσωποποιεῖ τὴν φύσιν καὶ τὴν θέτει ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τοῦ θεοῦ συμμετέχουσαν εἰς τὰς ἐορτάς του.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. Τὸ Ε' στάσιμον εἶναι ὑπόδοχημα, ὁσμα δηλ εὐθυμον φαλλόμενον ύπὸ τοῦ Χοροῦ, δοτις τὸ συνοδεύει μὲν ζωηρὸν δρηγ-σιν. Εἶναι ἀληθῶς **διθυραμβικόν**, ἀποτελοῦν ὅμνον πρὸς τὸν Βάκχον.

Πολυνόνυμε. Ο Διόνυσος ἐλέγετο: Βάκχος, Βάκχιος, Ιακχος, Εὐ-ιος, Βρόμιος, Λυαῖος κ.α.

Καδμεία νύμφη. Η Σεμέλη, μήτηρ τοῦ Διονύσου, κόρη τοῦ Ιδρυτοῦ τῶν Θηβῶν Κάδμου, ἡς ἡράσθη ὁ Ζεὺς καὶ ἡ ὅποια ἐπλήγη ύπὸ τοῦ κε-ραυνοῦ του (=κενρανία μῆτηρ στ. 1138).

Κλυτάν Ιταλία: ή Μεγάλη Ἐλλάς, ἐν ᾧ ἐλατρεύετο ὁ Διόνυσος.

Ἐλευσινιά Δημός ή Δημήτηρ, λατρευομένη ἐν Ἐλευσίνι μετά τῆς θυγατρός Περσεφόνης καὶ τοῦ παιδός Ιάκχου, δοτις ἐισαυτίζετο πρὸς τὸν Διόνυσον.

Βάκχαι, Βακχίδες, Μαινάδες, Θυίαι: γυναῖκες μαινόμεναι, ἀκό-λουθοι του Διονύσου.

Μητρόπολιν Θήβαν Βακχῶν διότι ἐκεῖ ἐγεννήθη ὁ Διόνυσος.

Ισημηνός ποταμός ἔγγυς τῶν Θηβῶν. ἐπὶ απορῷ δράμοντος παρὰ τὰς Θήβας ύπῆρχε πηγὴ τοῦ Ἀρεως, ήτις ἐφύλασσε δράκων, τὸν ὅποιον ἐφό-νευσεν ὁ Ιδρυτὴς τῶν Θηβῶν Κάδμος καὶ τοῦ ὅποιου τοὺς ὀδόντας κατὰ συμβούλην τῆς Ἀθηνᾶς ἔσπειρεν ὁ Κάδμος. Ἐκ τῶν ὀδόντων ἐγεννήθησαν πελώριοι ἄνδρες, οἱ **Σπαρτοί**, οἵτινες ἀλληλεοινοτάθμησαν, πλὴν πέντε, ἔξι δὲν ἐπίστευον οἱ Θηβαῖοι διτὶ καταγονται. **Διλοφος πέτρα** ὁ Παρνασ-σός, τὸ δρος διου ἐλατρεύετο ὁ Ἀπόλλων καὶ αἱ Μοῦσαι, ὁ Διόνυ-σος καὶ αἱ Βακχίδες. Ἐχει δύο υψηλοτέρας κορυφάς, τὴν **Δυνάρωειαν** (σημερ. Λύκερι) —ἀπὸ αὐτὴν σήμερα διὸ τὸ βουνὸν ὀνομάσθη **Δυάκονρα** —2459 μ. καὶ τὴν **Υάμπειαν** (σημερα: Γεροντόβραχο).

Κάθε δύο ἔτη αἱ γυναῖκες τῆς Φωκίδος, τῆς Βοιωτίας καὶ τῆς Ἀτ-τικῆς ἔτελουν ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ κατὰ τὴν νύκτα μὲν δῆδας ἐορτας πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου, εἰς δὲς ἐπίστευον διτὶ παρίστατο καὶ ὁ θεὸς μὲν τὰς Βακχίδας. **Κωρώναια νύμφαι** κατοικοῦσαι τὸ **Κωρώνιον ἄντρον** (σημερα: **Σαραντάνι** ή **Μανέν τρύπα**) εἰς τοὺς νοτίους πρόποδας τοῦ Παρνασσού. Εἰς αὐτὸν ὁ Οδυσσεύς Ἀνδροῦτος τὸ 1824 ἐλέχε κρύψει τὴν οἰκογένειάν του. **Κασταλίας νάμα.** Η Κασταλία, διάσημος πηγὴ τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν. **Νυσσαῖα σῆη** ύπὸ τὸ δνομα τοῦτο φέρονται πολλοὶ δρη εἰς ἀπίστευον διτὶ ἀνετράφη ὁ Διόνυσος. Ἐδῶ πρόκειται περὶ τῆς ἐν Εύβοια Νύσους, ὅπου ἐλέγετο διτὶ ἡ ἄμπελος κάθε ἡμέρα τὸ πρωὶ μὲν ἀνθεῖ (*αινάριθη*), τὸ μεσημέρι ἔκανε τὴν ἀγουρίδα (*όμφαξ*) καὶ τὸ βράδυ τὸ ὥριμο σταφύλι. Ο κιοσός, σπῶς καὶ ἡ ἄμπελος, ἡσαν λεπτὰ τοῦ Διονύσου φυτά.

1133—45. Ο ποιητής φαντάζεται τὸν Διόνυσον ἐρχόμενον ἀπὸ τὰς πρὸς τιμὴν τοῦ ἑορτάς τῆς Νύσους εἰς τὰς ἑορτάς τῶν Θηβῶν διοικαιων ὑπεράνω τοῦ Παρνασσοῦ ἢ τοῦ Εὔπειρου. **Χορηγὲ πίστων** ἀστρων αἱ τὸν Διόνυσον ἐν ταῖς νυκτεριναῖς ἑορταῖς λατρεύουσαι γυναῖκες ἐπί-στευον διτὶ οἱ ἀστέρες χορεύουν παρακολούθουντες τὴν κίνησιν τῆς οὐ-ρανίου σφαῖρας, τοῦ δὲ χοροῦ τῶν προεξάρχει ὁ θεός.

ΝΟΗΜΑ. Εὐφρόσυνος ὁ Χορός, πλήνης ἐλπίδος διὰ τὴν ἀνάκλησιν τῶν ἀσεβῶν διαταγμάτων ἐν ὑποχήματι ἐπικαλεῖται τὸν πολιούχον Διόνυσον νὰ ἔλθῃ λυτρωτής, ἵνα ἀπαλλάξῃ τὴν πόλιν του ἀπὸ τὴν βαρεῖαν νόσον, ἐξ ης ὑποφέρει.

ΕΞΩΔΟΣ (στίχ. 1155—1352)

α' στίχ. 1155—1182 ('Αγγελιοφόρος ἀγγέλλει εἰς τὸν Χορὸν τὴν αὐτοκτο-νίαν τοῦ Αἴμονος).

ΑΓΓΕΛΟΣ. Ὡ κατοικοῦντες πλησίον τῶν ἀνακτόρων τοῦ Κάδμου καὶ τοῦ Ἀμφίονος, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπινέσω οὕτε νὰ κατακρίνω

ποτέ ἀνθρώπινον βίον, οἰανδήποτε στάσιν καὶ ἀν ἥθελε λάβει. Διότι ἡ τύχη ἀνορθώνει καὶ ἡ τύχη κατακρημνίζει τὸν εὔτυχοῦντα καὶ τὸν δυστυχοῦντα ἑκάστοτε καὶ οὐδεὶς ὑπάρχει μάντις τοῦ πεπρωμένου τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Κρέων π.χ. ήτο, κοτά τὴν γνῶμην μου, κάποτε ἀξιοζῆτευτος, ἀπαλλάξας μὲν ἀπὸ τοὺς ἔχθροὺς αὐτὴν ἐδῶ τὴν χώραν τοῦ Κάδμου καὶ λαβὼν εἰς χεῖρας του ὅλην γενικῶς τὴν μοναρχίαν ἑκυβέρνα εὐτυχῆς ὥν διὰ τὴν ἀπόκτησιν εὐγενῶν τέκνων. Τώρα δύως ὅλα ἔχουν ἔξαφνισθή διότι, ὅταν οἱ ἀνθρωποὶ ἀφήσουν νὰ χαθοῦν αἱ ἀπολαύσεις (τῆς ζωῆς), δέν θεωρά ἕγω τοῦτον ὅτι ζῇ, ἀλλὰ (τὸν) νομίζω ζωτανῶν νεκρόν. Διότι ἔστω δι τοὺς εἰσαὶ πολὺ πλούσιοι εἰς τὸν οἰκόν σου, ἐὰν θέλῃς, καὶ δι τοῦ ζῆς ἔχων βασιλικὸν ἄξιωμα· ἀν δύως ή χαρὰ ἀπουσιάζῃ ἀπὸ αὐτά, (ὅλα) τὰ ἀλλα ἕγω δέν θὰ τὰ ἡγόρασζον ἀπὸ (ἔνα) ἀνθρωπον οὔτε ἀντὶ σκιᾶς καπνοῦ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἥδονήν.

ΧΟ. Καὶ ποία πάλιν εἶναι αὐτὴ ἡ συμφορά τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, τὴν ὅποιαν ἥλθες νὰ ἀναγγείλῃς;

ΑΓΓ. Εἶναι νεκροί· οἱ δὲ ζωτανοί εἶναι αἴτιοι τοῦ θανάτου (των).

ΧΟ. Καὶ ποῖος εἶναι ὁ φονεύς; Ποῖος δὲ ὁ φονευθείς; Λέγε.

ΑΓΓ. Ὁ Αἴμων ἔχει ἀποθάνει, καὶ μὲ τὸ ἴδιο τοῦ τὸ χέρι ἔχεις τὸ αἷμά του.

ΧΟ. Ποίον ἔκ τῶν δύο (έφονεύθη) μὲ τὸ πατρικό χέρι ή μὲ τὸ δικό του;

ΑΓΓ. Ὁ ἴδιος μὲ τὸ δικό του χέρι, διότι ὠργίσθη κατὰ τοῦ πατρός (του) διὰ τὸν φόνον τῆς ('Ἀντιγόνης').

ΧΟ. Ὡ μάντι, πόσον ἀληθινός λοιπόν ἐβγῆκεν ὁ λόγος, ποὺ εἰπες.

ΑΓΓ. Τούτων οὕτως ἔχόντων εἶναι δυνατόν νὰ σκέπτεσαι περὶ τῶν ἄλλων.

ΧΟ. Ἀλλ' ἴδιού βλέπω πλησίον τὴν δυστυχῆ Εύρυδίκην, τὴν σύζυγον τοῦ Κρέοντος· ἔξερχεται δὲ ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα ἡ διότι ἥκουσε τὴν ἀγγελίαν περὶ τοῦ τέκνου τῆς ἡ τυχοῖσα.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. δόμων γεν. ἀντικ. στάντα μετ. ἀσφ. β' τοῦ ἵστημι. αἰνέσαιμι—μεμψαίμην εὔκτ. ἀσφ. τῶν ρ. αἰνέω -ω καὶ μέμφωμα.

1156—57. συντ. σειρά. οὐκ ἔστι (βίος ἀνθρώπου τοιούτος), δοποῖον βίον στάντα (χρον. μετ.) οὐτ' ἀν αἰνέσαιμι ποτε οὐτ' ἀν μεμψαίμην. καταρρέπω μεταβ. σημ. ἀεὶ συναπτέον εἰς τὰ δύο ρήμα. καὶ εἰς τὰς δύο μετ., τὰ ὅποια ἔτεθησαν χιαστί:

δοθοῖ ✗ καταρρέπει
εὐτυχοῦντα

καθεστώτων γεν. ἀντικ. τοῦ μάντις (καθεστῶτα=1. τὸ πεπρωμένον καὶ 2. ἡ παρούσα κατάστασις). βροτοῖς δοτ. προσωπ. ἐμοὶ δοτ. κρίσεως. σώσας—λαβὼν αἵτιολ. μετ. ἔχθρῶν γεν. ἀφαιρετική. ηῦθυνε παρατ. τοῦ εὐθύνω=διευθύνω, κυθερων. 1164. εὐγένεια σπορᾷ δοτ. αἰτίας. τέκνων γεν. ἀντικ. ἀφεῖται πάντα (άττ. σύντ.) παρακ. ποθ. τοῦ ἀφίεμαι=χάνομαι. προδῶσιν ὑποτ. ἀσφ. β'. ἥδονή=χαρὰ γενικῆς σημ. τ.ε. ἐπὶ ἀποκτήσει τέκνων, οἰκογενεύτυχίας καὶ ἄλλῃ κοινωνικῇ προκοπῇ. τούτον περιλ. σημ. ἔμψυχον (κατηγ.) σενδρὸν σχ. ὁδύμωρον. πλούτει προστ. ἐνεστ. τοῦ πλούτωτ. μέγα ἐπιρρ. σημ. ζῆ=ζῆθι προστ. τοῦ ζήω -ω· αἱ προστακτ. αὐτοὶ ισοδυναμοῦν προς προτάσεις παραχωρητικάς=ἔστω δι τοῦ εἰσαι πλόύσιος — ἔστω δι τοῦ ζῆς. σχῆμα = ἔμφαντις, παράστασις. ἀξιωμα. σκιᾶς γεν. τιμήματος. ἔαν ἀπῆ ύποτ. τοῦ ἀπειμι· ύποθ. λόγ. δ' εἶδους, πρωταρμηνή εὔκτ. ἀσφ. α' τοῦ ρ. ὀνοῦμαι=χειροτίσω, ἀνδρὶ δοτ. προσωπ. τόδ' ἄχθος βραχυλογία: τι ἔστι τόδε τὸ ἄχθος βασιλέων, δ' ἡκεις φέρων; αὐτόχειρ κατηγ. αἰμάσσομαι=χύνω τὸ αἷμά μου. πρὸς χερὸς ποιητ. αἱ-

τιον. **μηνίω**=όργανοι. φόνου γεν. αἰτίας. ὡς αἰτιολ. 1179. ἔχόντων (ένν. τούτων) γεν. ἀπόλυτος αἰτιολ. πάρα=πάρεστι, καὶ μὴν ἀγγελία ἐμφανίσεως νέου προσώπου. δύο=έγγυς. ητοι διαζ.=ἡ. πλήνουσα αἰτιολ. μετ. παιδὸς ἀντικ.

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ καὶ ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ βλέπε ἐν τέλει τῆς Ἐξόδου.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. Ἀπό 1155+1352 εἶναι ἡ καταστροφὴ ἢ ἔξοδος τοῦ δράματος, τελειώνουσα εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ Χοροῦ ἐκ τῆς ὁρχήστρας. 1155. Ὁ Κάδμος ἔδρυσε τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν Καδμείαν. Ὁ Ἀμφίλων σύζυγος τῆς Νιόβης, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ζήθου ἔδρυσε τὸ τεῖχος. Οἱ λίθοι ἐτοποθετοῦντο μόνοι των ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μουσικῆς τοῦ Ἀμφίλονος. 1175. Ἐνῷ δὲ Ἀγγελος λέγει ταῦτα, ἡ Εὑρυδίκη, σύζυγος τοῦ Κρέοντος, προχωρεῖ εἰς τὴν μεσαίαν πύλην τῶν ἀνακτόρων, ἀκούσασα δὲ τοὺς λόγους, λιποθυμεῖ. (βλ. στ. 1180).

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ. 53. «τύχη γὰρ δρθοῦ καὶ τύχη καταρρέπει τὸν εὐτυχοῦντα τὸν τε δυστυχοῦντα ἀεί». 54. «τὰς γὰρ ἥδονάς ὅταν προδῶσιν ἀνδρες οὐ τίθημ² ἐγὼ ζῆν τοῦτον, ἀλλ᾽ ἐμψυχον ἥγοῦμαι νεκρόν». 55 «εὖλη ἀπῆ τὸ χαίρειν, οὐκὶ ἀν πριαίμην ἐγὼ τὰλλα καπνοῦ σκιᾶς».

ΝΟΗΜΑ. Ὁ Ἀγγελος ἐρχόμενος ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ εἰσερχόμενος διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου μετὰ σχετικῶς μακρὸν πρόλογον περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ τῆς ἀξίας τῆς ἥδονῆς ἀναγγέλλει εἰς τὸν Χορόν τὸν θάνατον τοῦ Αἴμονος. Ἡ Εὑρυδίκη ἐμφανίζεται εἰς τὴν μεσαίαν πύλην τῶν ἀνακτόρων,

ΜΕΤΡΙΚΑ. ἐν στίχ. 1172. βοϊσιλέων ἀνάπαιστος.

ἐν στίχ. 1175. ποτερά τρίβραχυς.

ἐν στίχ. 1180. Εύρυδικῆν ἀνάπαιστος.

β'. 1183+1243 (Ἡ βασίλισσα Εὑρυδίκη ἀκούσασα παρὰ τοῦ ἀγελιοφόρου λεπτομερῆ ἀφήγησιν τοῦ θανάτου τῆς Ἀντιγ. καὶ τοῦ Αἴμονος ἐν τραγικῇ οιγῇ εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα).

ΕΥΡΥΔΙΚΗ; ²Ω (σεῖς) δλοι οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς πόλεως, ἥκουσαν συνομιλίαν σας, κοθ' ὃν χρόνον ἐβάδιζον πρὸς τὴν ἔξοδον, [να προσελθοῦσα ἀπευθύνω εὐχάς, εἰς τὴν θεάν Παλλάδα]. Καὶ μόλις ουνέπεσε νά χαλαρώσω τοὺς μοχλούς τῆς θύρας, ὅστε νά ἀνοίξῃ (=ἀνασπαστοῦ), ἀμέσως μὲ ἐκτύπωσε διερχόμενος διὰ τῶν ὅτων λόγος περὶ οἰκογενειοκοῦ κακοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἐφοβήθην, πίπτω ὑπτία εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν θεραπαινίδων καὶ λιποθυμῶ. Ἄλλας δποιοσδήποτε καὶ ἀν ἦτο δ λόγος, πάλιν εἴπετε (τον) διότι θά (τον) ἀκούσω, ἐπειδὴ δὲν είμαι δπειρος συμφορῶν.

ΑΓΓ. Ἔγω, ἀγαπητὴ δέσποινα, καὶ θά (σοῦ) εἴπω, διότι ὑπῆρξα αὐτόπτης μάρτυς, καὶ δὲν θά παραλείψω καμιμίαν λέξιν ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν³ διότι πρὸς τί νὰ σὲ παρηγορῶ (μὲ λόγους), ὡς πρὸς τοὺς δποίους κατόπιν θὰ ἀποδιεχθῶμεν ψεύσται. Ἡ ἀλήθεια πάντοτε (εἰς αἰ) ὄρθον πρᾶγμα. Ἔγω δηλαδὴ ἡκολούθησα τὸν σύζυγόν σου ώς δόδηγος εἰς τὸ ὑψηλὸν μέρος τῆς πεδιάδος, δπου ἔκειτο ἀκόμη ἀνευ οίκτου (=νηλεές) τὸ σκυλοσπαραγμένον πτῶμα τοῦ Πολυνείκους· καὶ αὐτὸν

μέν, παρακαλέσαντες τὴν εἰς τὰς ὁδοὺς διαμένουσαν θεάν ('Εκάτην) καὶ τὸν Πλούτωνα, ἀφοῦ ἔξευμενισθοῦν, νὰ καταπαύσουν τὴν ὄργην τῶν, ἀφοῦ ἐλούσαμεν μὲν ἔξαγνιστικὸν λουτρόν μὲν νεωστὶ ἀποκοπέντας κλάδους ἐλαίας, ἑκαίομεν ὅμοι (δλα τὰ τεμάχια), δσα πλέον εἶχον ἀπομείνει, καί, ἀφοῦ ἐστήσαμεν ὑψηλὸν τύμβον ἐκ τῆς πατρικῆς γῆς, ἐπειτα ἐπηγαίναμεν διὰ νὰ εἰσέλθωμεν (=εἰσεβαίνομεν) εἰς τὸν λιθόστρωτον κοῖλον νεκρικὸν θάλαμον τῆς κόρης. Κάποιος δῆμος ἀκούει ἀπὸ μακράν φωνὴν ὀξυφώνων θρήνων πέριξ τοῦ ἐστερημένου τῶν νενομιούμενων νεκρικῶν τιμῶν νυμφικοῦ θαλάμου καὶ ἐλθὼν ἀναγγέλλει (τοῦτο) εἰς τὸν δεσπότην Κρέοντα. Ἐκεῖνον δὲ σύροντα τὰ βήματά του ἔτι πλησιέστερον (=εἰς δ' ἐρποντες μᾶλλον ἀσσον) πλήττει δυσδιάγνωστος θλιβερὰ βοή (=περιβιάνεις ἀσῆμα ἀθλίας βοῆς), ἀφοῦ δὲ ἀνεστέναξεν ἐκβάλλει φωνὴν λίαν θρηνώδην· «ὦ, ἔγω ὁ δυστυχής, ὅρα γε εἴμαι μάντις; Ἀρά γε αὐτὸς ὁ δρόμος, τὸν ὅποιον δισύνω ἔρπων, εἴναι ὁ δυστυχέστατος, ἐξ δοσῶν ἔχω διιωνύσει κατὰ τὸ παρελθόν; Φωνὴ τοῦ παιδιοῦ μου χτυπάει χαϊδευτικὰ τὰ αὐτιά μου (=σαίνει). Προχωρεῖτε λοιπόν, ἀκόλουθοι, πειδὸν πλησίον γρήγορα (=ἀσσον ὀκεῖς) καὶ ἀφοῦ πλησιάσετε εἰς τὸν τάφον, παρατηρήσατε (=ἀθρήσατε), ἀφοῦ χωθῆτε εἰς τὸ ἄνοιγμα τοῦ τάφου, τὸ σχηματισθὲν ἐξ ἀποσπάσεως λίθου ἀκριβῶς ἔως εἰς τὸ στόμιον, ἀν αὐτὴ ἡ φωνὴ, τὴν ὅποιαν ἀκούω, εἴναι τοῦ Αἴμονος ἡ ὑπὸ τῶν θεῶν ἀπατῶμαι». Αὐτὰ προσπαθούσαμε νὰ ἔξακριβώσωμεν (=ἡθρούμεν) συμφώνως πρὸς τὰς διαταγάς τοῦ χασαντος τὸ ἥθικόν του κυρίου μας· εἰς τὸ ἐνδότατον δὲ μέρος τοῦ θολωτοῦ τάφου ἐκείνην μὲν εἰδομενεν ἀπηγχονισμένην (=κρεμαστὴν αὐχένος), κρεμασμένην πρὸς τὰ κάτω (=καθημένην) μὲν θηλειά ποὺ ἔγινεν ἀπὸ λωρίδες τοῦ φορέματός της (=βρόχῳ μιτάδει σινδόνος), ἐκείνον δὲ (εἰδομεν) νὰ ἔχῃ πέοει πλησίον τῆς (=προσκείμενον) καὶ νὰ τὴν ἔχῃ ἀγκαλιάσει (=περιπετῇ) ἀπὸ τὴν μέσην θρηνῶν μεγαλοφώνως τὴν ἀπώλειαν τῆς εὐρισκομένης πλέον εἰς τὸν Ἀδην μνηστῆς του (=φθορὰν τῆς κάτω εὐνῆς) καὶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός του καὶ τὸν δυστυχῆ γάμον του. Αὐτὸς δέ, μόλις τὸν βλέπει, ἀφοῦ ἐστέναξε κατὰ τρόπον σπαρακτικόν, προχωρεῖ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν μέρος (τοῦ τάφου) πρὸς αὐτὸν καὶ θρηνήσας μεγαλοφώνως (τοῦ) φωνάζει: «ὦ δυστυχισμένε, τί ἔργον εἴναι αὐτό, τὸ δρόποιον ἔχεις διαπράξει; Πῶς ἐσκέφθης; Εἰς ποίον βαθμὸν τυφλώσεως ἔφθασες καὶ ἔχασες τὸν νοῦν σου; »Ελα ἔξω, παιδί μου, σέ παρακαλῶ δικέτης. Αὐτὸν δέ, ἀφοῦ ἐκύτταξε μὲν ἄγριον βλέμμα δι υἱός του, πτύσας κατὰ πρόσωπον καὶ οὐδεμίαν ἀπάντησιν δώσας, σύρει τὸ ἀμφίστομον ξίφος· δὲν ἐπέτυχεν δῆμος νὰ κτυπήσῃ (=ημιτλακε) τὸν πατέρα του, διότι ἐκινεῖτο δρμητικῶς (δι πατήρ) πρὸς φυγήν. Ἐπειτα δυστυχῆς ὄργισθεις κατὰ τοῦ ἐσωτοῦ του, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν (=ώσπερ εἰχε), ἀνατείνας τὴν χεῖρα καθ' ἐσωτοῦ ἐνέπηξε (=ηρειεις) τὸ ξίφος εἰς τὰς πλευράς μέχρι τοῦ μέσου, εἰς δὲ τὸν ἄτονον βραχίονα του (=έσ δ' ὑγρὸν ἀγκάνα), ἐνῷ εἶχεν ἀκόμη τὰς αἰσθήσεις (=ἔμφρων ἔτι), ἐναγκαλίζεται σφιχτὰ τὴν παρθένον καὶ ἀναπνέων δυνατὰ ἐκβάλλει ὄρμητικὴν ροήν φονικοῦ αἷματος ἐπὶ τῆς λευκῆς πα-

ρειάς (τῆς Ἀντιγόνης). Κεῖται δὲ νερός πλησίον τῆς νεκρᾶς τελέσας τὴν γαμήλιον τελετὴν δύστυχής εἰς τὰ δώματα τοῦ "Ἄδου τούλαχιστον (καὶ) ἀποδείξας μεταξύ τῶν ἀνθρώπων πόσον ἡ ἀπερισκεψία εἶναι κατ' ἔξοχήν μέγα κακὸν εἰς τὸν ἀνθρώπον.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. **λόγος**=συνομιλία. **λόγων** ἀντικ. τοῦ ἐπησθόμην ἀρ. β' τοῦ ἐπαισθάνομαι. στείχονσα χρον. μετ. **Παλλὰς** Θεὰ =·Αθηνᾶ, ἡ προσφιλής εἰς τοὺς Ἀθηναίους θεά. Πρὸ τῶν ἀνακτόρων τῶν Θηβῶν θά ύπηρχε ἄγαλμα ἡ βωμός· ἡ γεν. ἀντικ. τοῦ προσήγορος (κατηγ.)=δ προσαγορεύων, διμιλητικός. δπως ἴκοιμην (ἀρ. β' τοῦ ἴκνεομαι·οῦμαι) τελ. πρότ. εὐγματα=εὐχαί (γεν. ἀντικ.) τυγχάνω χαλῶσα ἡ μετ. κατηγ. χαλῶ=χαλαρώνω. ἀνασπαστοῦ προλ. κατηγ.=ώστε νό ἀνοιξη (ἡ πύλη) πρὸς τὰ ἔξω. ἀποπλήσσομαι=λιποθυμῶ. δστις ἦν δ μῆδος πλαγ. ἔρωτ. πρότ. ἡ καὶ ἀνεκαρτήτως. οὐκ ἀπειρος λιτότης=λίαν ἔμπειρος. παρήσω μέλλ. τοῦ ρ. παρίημι. μαλθάσσω=μαλακύνω, πορηγορῶ (ένν. τοιούτοις λόγοις). ὡν γεν. ἀντικ. τοῦ φεῦσται. ποδαγδός κατηγ. (πονς+ἄγω ἡ ἥγονυμαι)=ἀκόλουθος. ἐσπόμην ἀρ. β' τοῦ ρ. ἐπομαι. ἄκρον κατηγ. διορ. ηγεές κατηγ. (νη στερ.+ἔλεος)=τὸ μὴ τυχόν ἐλέους. θεδν—Πλούτωνα—κατασχεθεῖν ἀντικ. τοῦ αἰτήσαντες. κατασχεθεῖν ποιητ. τύπ. κατὰ παρασχηματισμὸν ἀρ. β' τοῦ κατέχω. ἐνόδιος=ό ἐν τοῖς δόδοις. δργάς ἀντικ. εὐμενεῖς ἐπιρρ. κατηγ. λοντρὸν σύστ. ἀντικ. νεοσπάς·άδος θαλλὸς=κλαδί νεόσπαστο, ἐλαίας κυρίως, χρησιμοποιούμενον κατά τὴν καθ-σιν τῶν νεκρῶν. δὴ=ἡδη, τότε πλέον. ἀλέιπτο (φρικτὸς ρεαλισμός). ὑπερσ. τοῦ λείπομαι. συγκατήθομεν παρατ. τοῦ συγκαταίθω=καίω δμοῦ. (αἴθω·αἴθουσα). δρθόρχανος=μὲ δρθίαν κεφαλήν, ύψηλός. χθονὸς γεν. ὅλης. ἀπωθεν ἐπίρρ.=ἀπὸ μακράν. φωνῆς ἀντικ. τοῦ κλίνει. κωκυμάτων γεν. ὑποκ. παστάς·άδος (παραστάς)=ή ἐπὶ κιόνων στηριζομένη στοά, νυμφικὸς κοιτῶν. 1209—10 περιβαίνει δὲ τῷ (=τῷ Κρέοντι) ἀντικ. ἐργοντι (χρον. μετ.) μᾶλλον ἀσσον ἀσημα βοῆς ἀθλίας (=ἀσημος, ἀθλία βοή.). ἀσ-σον ἐπίρρ. συγκρ. βαθμ. (θετ. ἄγχι=πλησίον, ὑπερθ. ἄγχιστα). ἵησι ἐν. τοῦ ἵημι=ρίπτω, ἐκβάλλω. δυσθρόνητον κατηγ. κέλευθος=δόδος. δυσχερεστά-την παρελθονοῦν δόδων=δυσχερεστέραν παρελθουσῶν καὶ δυσχερεστά-την πασῶν δόδων. σαίνω=θωπέω (ἐπὶ κυνῶν σειόντων τὴν οὐράν τῆς ἔμφανίσει φιλικοῦ προσώπου). ἀκεῖς ἐπιρρ. κατηγ.=ταχέως. ἀθρήσατε προστ. ἀρ. (ἀθρέω)=παρατηρήσατε. ἀρμός λιθοσπαδῆς (λίθος+σπῶ) =χάσμα ἔξ ἀποσπάσεως λίθων. δύντες (δύνομαι) μετ. χρονικὴ ἀρ. β'. εἰ... συνίημι ...ἡ..κλέπτομαι (διμελής πλ. ἔρωτ. πρότ.)=έννοιω. θεοῖσι ποιητ. αἴτ. κλέπτομαι=ἀπατῶμαι. δεσπότον γεν. ὑποκ. ἄθυμος=ό μὴ ἔχων θυ-μόν, καρδίαν. ἡθροῦμεν παρατ. τοῦ ἀθρέω. λοισθίω κατηγ. διορ. λοι-σθίον τύμβευμά=τὸ ἑσώτατον τοῦ τύμβου. κρεμαστὴν κατηγ. ανέρνος γεν. ἀντικ. βρόχω=δοτ. δργαν. μιτώδης (δ μίτος=κλωστὴ τοῦ στήμονος) =ό ἐκ κλωστῶν ὡν. σινδόνος γεν. ὅλης. σινδῶν=λεπτὸν ύφασμα. καθημ-μένην μετοχ. κατηγ. χρόνου παρακ. τοῦ ρ. καθάπτομαι. περιπετῆ κα-τηγ. (ἐκ τοῦ περιπίπτω). προσκελμενον κατηγ. μετ. εὐνῆς γεν. ἀντικ. λέ-χος=γάμος. ὡς χρον. σφὲ=αὐτόν. στυγνός=βδελυρός, σπαρακτικός. τῷ (=τίνι) ἔρωτ. ἀντ. συμφορᾶς γεν. διαιρ. ίκέτης (ἐπιρρ. κα-

τηγ.) λίσσομαι=παρακαλῶ. (*λιτή, λιτανεία*). ἀγρίοις δόσσοισι (δοτ. ὄργ.)=ἀγρίοις ὁφθαλμοῖς (δόνομ. δυϊκοῦ Λατ. oculus καὶ κοινῶς: δτοισ). παπτήνας μετ. ἀρ. τοῦ παπτάνω=προσβλέπω. προσώπω δοτ. τοπική. κυάδοντες (κυάω) ξίφους=οἱ σιδηροὶ προέχοντες ὀδόντες οἱ εἰς τὸ τέλος τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους. ἔδω=ἀμφίστομον ξίφος. ἐκ+δρυμωμένου=ἔξορμωμένου (τμῆσις). πατρὸς ἀντικ. τοῦ ἡμπλακεῖ ἀρ. β'. τοῦ ρ. ἡμπλακίσκω=ἀποτυγχάνω. εἰθ'=εἴτα. ἐπενταθεῖς μτχ. παθητ. ἀρ. τοῦ ἐπεντείνομαι. ἥρεισε ἀρ. τοῦ ἐρείδω=στηρίζω. μέσον κατηγ. διορ. (τὰ δύο σ. διὰ τὸ μέτρον) ἔγχος=ξίφος ἔως τὸ μέσον. ὑγρὸς ἀγκάνω=ἄτονος ἀγκάνω. πλευρᾶς δοτ. τοπική προσπτύσσομαι=προσκολλᾶμαι. φυσιάω -ῶ=ἀναπνέω λιχυρῶς. παρειᾶ δοτ. τοπική. ἀβουλίαν πρόληψις τοῦ ὑποκ. λαχῶν τὰ νυμφικὰ τέλη=τελέσας τὴν γαμήλιον τελετήν.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ. 1183. Ἡ Εύρυδίκη συνελθοῦσα ἐκ τῆς λιποθυμίας ἔξερχεται ἐκ τῆς μεσαίας πύλης εἰς τὴν σκηνήν. 1199. Ἔνοδία θεός. ἡ Ἐκάτη ταυτιζομένη ἐνταῦθα πρὸς τὴν Περσεφόνην. Ἡ Ἐκάτη ἔκαλεῖτο καὶ Τροιδῆτις καὶ Τυμβιδία, διότι διέτριβεν εἰς τὰς τριόδους καὶ τοὺς τάφους, ὡργισμένη ὑν διὰ τὴν μὴ ταφὴν τοῦ Πολυνείκους, 1201—2. Ὁ Κρ. διὰ τῶν ὑπηρετῶν συλλέγει τὰ ὑπολείμματα τοῦ νεκροῦ Πολυν. καὶ μετὰ τὰς νομίμους νεκρικός τιμάς καίει αὐτά. 1203. τύμβον οἰκείας χθονὸς δῆλη ἡ ἀγάπη τοῦ "Ελληνος διὰ τὴν γενέθλιον γῆν, εἰς ἣν ζητεῖ νὰ ταφῇ. Ὁ Πολυν. ἥδη παύει νὰ εἰναι ἔχθρός, εὐρῶν τὴν ἀνάπαυσιν εἰς τὸ χῶμα τῆς πατρίδος. 1216 ἀρμὸν χώματος οἱ τάφοι οὕτοι ἔξωθεν ἐτεκαπάζοντο μὲν χῶμα δομοιάζοντες πρὸς γηλόφους. Ἡ θύρα ἐφράσσετο διὰ λίθων (βλ. Μυκηναϊκοὺς τάφους θοιωτούς). 1222. Τὸν βρόχον ἡ Ἀντιγ. κατεσκεύασε μὲν λουρίδες ἀπὸ τὴν ζώνην τῆς ἢ τὸν κεφαλόδεσμόν της.

ΑΙΦΟΦΘΕΓΜΑΤΑ. 56. «*ορθὸν ἀλήθεια ἀεί*». 57. «*ἀβουλία μέγιστον ἀνδρὶ πρόσκειται κακόν*».

ΝΟΗΜΑ. Ὁ ἄγγελος ἀφηγεῖται λεπτομερῶς εἰς τὴν βασίλισσαν Εὐρυδίκην τὰ τοῦ θανάτου τῆς Ἀντιγόνης καὶ τοῦ Αἴμιονος. Ἀκόλουθος αὐτὸς τοῦ Κρέοντος διηγεῖται ὅτι πρῶτον μετέβησαν καὶ περισυνέλεξαν τὰ λείφανα τοῦ νεκροῦ Πολυνείκους, τὰ δποῖα μὲν τὰς καθιερωμένας τιμὰς ἔθαψαν. Εἶτα προχωροῦντες πρὸς τὸν νεκρικὸν θάλαμον τῆς Ἀντιγόνης ἀντελήφθησαν θρήνους. Πλησιάζοντες βλέπουν τὴν μὲν κόρην ἀπηγχονισμένην, τὸν δὲ Αἴμιονα περιεπιγγένεν αὐτήν καὶ θρηγοῦντα. Ὁ Κρέων ἵκετενει τὸν υἱὸν νὰ ἔξελθῃ, ἀλλ' ἔκεινος ἔξαλλος ὀρμῷ κατὰ τοῦ πατρὸς μετὰ τοῦ ξίφους καὶ ἀποτυχών αὐτοκτονεῖ ἐναγκαλισθεὶς τὴν Ἀντιγόνην. Ἡ Εύρυδίκη, ἀκούσασα τὴν ἀφήγησιν, ἀφωνος εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα.

ΜΕΤΡΙΚΑ. ἐν στίχ.	1197.	πεδίον τρίβραχυς.
>	1198.	σωματίοιλον ἀνάπαιστος.
>	1199.	ἐνοδίαν ἀνάπαιστος.
>	1205+1241.	"Αιδου συνιζόνεται.

- έν στίχ. 1209. ḥση|μᾱ περι | τρίβραχυς.
 » » 1217. τό στόμι | δάκτυλος
 » » 1223. | ση̄ περι | δάκτυλος
 » » 1230. τέ|κνον ίκ ε | τρίβραχυς.
 » » 1240. κείται δέ | δάκτυλος

γ' 1244+1260 ('Ανησυχία Χοροῦ καὶ ἀγγελιοφόρου διὰ τὴν σιγὴν τῆς Εύρυδικης. 'Ο χορὸς ἀγγέλλει τὴν ἄφιξιν τοῦ Κρέοντος).

ΧΟ. Πῶς μπορεῖς νὰ ἔξηγήσῃς αὐτό; Ἡ γυναίκα ἀπῆλθε [=φρούδη (ἔστιν)] (ἐπιστρέφουσα εἰς τὰ ἀνάκτορα) (=πάλιν), προτοῦ νὰ εἴπῃ κα- λὸν ἢ κακὸν λόγον.

ΑΓΓ. Καὶ ἐγώ ὁ Ἱδιος ἔχω μείνει ἐκπληκτος· τρέφομαι δμως μὲ ἑλπίδας ὅτι, ἐπειδὴ ἔχει ἀκούσει τὴν συμφορὰν τοῦ παιδιοῦ της, δὲν θὰ θεωρήσῃ ἀξιοπρεπές νὰ θρηνῇ [=γόδους (στένειν)] ἐνώπιον τῶν πολιτῶν, ἀλλ' ὅτι θὰ ἀναθέσῃ εἰς τὰς θεραπαινίδας νὰ θρηνοῦν τὸ οἰκογενεια- κὸν πένθος μέσα εἰς τὰ ἀνάκτορα, καθ' ὃν δὲν εἶναι ἀνόητος, ὥστε νὰ ὑποπίπτῃ εἰς σφάλματα.

ΧΟ. Δὲν γνωρίζω· εἰς ἔμε δμως ὄπωσδήποτε φαίνεται ὅτι καὶ ἡ ὑπερβολικὴ σιγὴ εἶναι ἐπίφοβον (πρᾶγμα) καὶ ὁ ἀνωφελῆς ὑπερβολικὸς θόρυβος.

ΑΓΓ. Ἀλλὰ θὰ μάθωμεν εἰσερχόμενοι εἰς τὰ ἀνάκτορα μήπως καὶ κρυφήν τινα πρόθεσιν (=κατάσχετόν τι) μὲ τὴν σιωπήν της (=κρυφῆ) ὑποκρύπτει εἰς τὴν τεταραγμένην καρδίαν της· διότι πράγματι ὄρθιδς λέγεις· καὶ ἡ ὑπερβολικὴ δηλαδὴ σιγὴ ίσως (=που) ἐνέχει κάτι σοβαρόν.

ΧΟ. Ἀλλ' ὁ δμως ἰδού ἔχει φθάσει ὁ Ἱδιος ὁ βασιλεὺς κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς του φανερόν σημεῖον (τὸ λείψανον τοῦ υἱοῦ τού), ἀν ἐπι- τρέπεται νὰ εἴπω, δχι ξένου σφάλματος, ἀλλ' Ἱδικοῦ του.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. τί ἐπιρρ. κατηγ. τοῦτο ἀντικ. εἰκά- σειας εὔκτ. ἀορ. τοῦ εἰκάζω=έρμηνεύω φρούδη ἐπίθ. (πρό+δδς)=ἄφαν- τος. ἄχη ἀντικ. τοῦ κλύνουσαν αἰτιολ. μετ. προθήσειν ἔξαρτ. ἐκ τοῦ (ἐλ- πίσιν βόσκομαι) ἀπαρ. μέλλ. τοῦ φ. προτίθημι=ἀναθέτω. πένθος=ἀντικ. ἄπειρος γνώμης (γεν. ἀντικ.)=ἀνόητος. ἀμαρτάνειν εὐφημισμός. ἐμοὶ δοτ. προσ. σιγὴ—βοὴ ὑποκ. ἡ ἄγαν—ἡ μάτην ἐπιθ. διορ. βαρὺν κατηγ. δοκεῖ προσ. ρ. χῆ=καὶ ἡ. εἰσόμεθα ὄριστ. μέλλ. ἀντὶ ὑποτ. εἰδῶμεν. μῆ... καλύπτει πλαγ. ἐρ. πρότ. κατάσχετος=διὰ βίας συγκρατηθεῖς, μυστικός· ἵδε τὴν παρήχησιν τοῦ κ. καρδίᾳ δοτ. τοπική. παραστέίχω=εἰσέρχομαι. σιγῆς γεν. ὑποκ. αὐτὸς κατηγ. διορ. ἐφήκει (ἐφήκω)=ἔχει φθάσει. μνῆμα ἐπί- σημον (κατηγ.)=σημεῖον δλοφάνερο. διὰ χειρὸς ἐμπρόθ. διορ. ὄργαν. εἰ- θέμις (ἔστιν) εἰπεῖν=έὰν ἐπιτρέπεται νὰ (τὸ) εἴπω. Διὰ τῆς φράσεως αὐτῆς ὁ Χορὸς μετριάζει τὴν κατὰ τοῦ Κρέοντος κατηγορίαν «αὐτὸς ἀμαρτών». ἄτης γεν. ἀντικ. εἰς τὸ μνῆμα. αὐτὸς κατηγ. διορ. ἀμαρτών κατηγ. μετ. ἀορ. β' τοῦ ἀμαρτάνω.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ οὐκ ἀξιώσειν εἰς πόλιν στένειν ἔθεωρεῖτο οὐχὶ καὶ λόν νὰ θρηνοῦν αἱ γυναικὲς δημοσίᾳ (πρβλ. Ἰλιάδος X 430, 515). 1250 **ἄμαρτάνειν** ἡ ἔννοια τῆς λέξεως ἀσαφῆς ἐπίτηδες. Οἱ θεαταὶ ἔννοοῦν δι' αὐτῆς «δὲν θὰ προβῇ εἰς ἀπονενοημένον τι διάβημα». 1255. 'Ο ἀγγελος λέγων ταῦτα εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα, δόποθεν θὰ ἔξελθῃ ώς ἔξαγγελος. 1257. **Καὶ μὴν ὅδος ἄναξ.** 'Ο Κρέων εἰσέρχεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου. Οἱ θεράποντές του κρατοῦν τὸν νεκρὸν Αἴμονα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχει τὸς χεῖρας ὁ πατήρ Κρέων.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ 58 «ἢ τ' ἄγαν σιγὴ καὶ ἡ μάτην πολλὴ βοὴ δοκεῖ προσεῖναι βαρύν».

ΝΟΗΜΑ. 'Η ἄφωνος εἰσοδος τῆς Εὑρυδίκης εἰς τὰ ἀνάκτορα προκαλεῖ τὴν ἀνησυχίαν εἰς τὸν Χορὸν καὶ τὸν ἄγγελον. 'Ο Χορὸς φοβεῖται κακὸν τι ἐξ τῆς βαρυτάτης σιγῆς. 'Ο ἄγγελος ἐλπίζει ὅτι δὲν θὰ προβῇ αὐτῇ εἰς ἀπονενοημένον τι Σιάβημα, ἀλλ' ὅτι θὰ θυηνήσῃ, ώς συνετὴ γυνή, ἐντὸς τοῦ οἴκου τὴν συμφοράν της.

'Ἐνῷ δὲ ὁ ἄγγελος εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα διὰ νὰ ἰδῃ τὰ κατὰ τὴν Εὑρυδίκην, ὁ Χορὸς ἀγγέλλει τὴν ἄφιξιν τοῦ Κρέοντος κομίζοντος τὸν νεκρὸν Αἴμονα.

δ'. **Κομμὸς** Κρέοντος στίχ. 1261+1346. ('Ο Κρέων θρηνεῖ τὴν ἔκ τῆς κακοβουλίας του ἐρήμωσιν τοῦ οἴκου του ἐπικαλούμενος ώς λυτρωτὴν τὸν θάνατον).

ΚΡΕΩΝ Σ τροφὴ α'. 'Αλλοίμονον, σφάλματα ἀφρονος διανοίας προελθόντα ἀπὸ ισχυρογνωμοσύνην (=στερεά), θανατηφόρα, ὁ (σεῖς), οἱ ὅποιοι βλέπετε συγγενεῖς φονεύσαντας καὶ φονευθέντας, ἀχ τὰ ἴδικά μου ἀτυχῆ βουλεύματα! 'Αλλοίμονον παιδί μου, νέος μὲ καινοφανῆ θάνατον ἄχ, ἄχ, ἀπέθανες, ἔφυγες ἀπὸ τὴν ζωήν, ἔξ αἰτίας τῶν ἴδικῶν μου καὶ δχι τῶν ἴδικῶν σου ἀπερισκεψιῶν!

ΧΟ. 'Αλλοίμονον, πόσον ἀργά φαίνεται ὅτι ἀνεγγώρισες τὸ δίκαιον!

ΚΡ. 'Αλλοίμονόν μου, (πολὺ ἀργά) τὸ ἔχω μάθει ὁ δυστυχῆς (κάπιοις) δὲ θεός τότε, ὅπως βλέπω ἔκ τῶν ύστερων (=ἄρεα), τότε κρατῶν ἐμὲ κατέφερε κατὰ τῆς κεφαλῆς μου μέγα καὶ βαρὺ κτύπημα (=ἔπατσεν ἐν ἔμῷ κάρδα μέγα βάρος) καὶ (μὲ) ἐνέβαλεν εἰς ἀγρίας σκέψεις, ἀλλοίμονον, ἀνατρέπων τὴν χαράν (μου), τὴν δόποίαν ἐλάκτισε διὰ τῶν ποδῶν του, φεῦ, φεῦ, ὁ βάσανα τῶν ἀνθρώπων, πού γεμίζουν μὲ πικρίας τῶν βίον των.

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ: Ὡς δέσποτα, φαίνεσαι νὰ ἔχῃς ἔλθει (=εοικας ἥκειν) ώς κάτοχος καὶ ως κύριος κακῶν (=ὡς ἔχων τε καὶ κεντημένος κακὰ) (ἐκ τῶν ὅποιων) ἀλλα μέν, αὐτὰ ἔδω δηλαδή, κρατῶν εἰς τὰ χέρια σου, ἀλλα δὲ προκειμένου νὰ ἰδῃς καὶ πολὺ συντόμως μέσα εἰς τὰ ἀνάκτορα.

ΚΡ. 'Αλλὰ τί πάλιν συμβαίνει; Μήπως ἀλήθεια (=ἡ) (συμβαίνει) τίποτε ἀκόμη χειρότερον ἀπὸ τὰ (ύπαρχοντα) κακά;

ΕΞ. Ή σύζυγός σου έχει άποθανει, ή καθ' θλαστήρ αύτοῦ τοῦ νεκροῦ, δυστυχής, μὲν πλήγματα, τὰ δόποια πρὸ δλίγου τὴν ἔπληξαν.

ΚΡ. 'Αντιστροφὴ α'^τ Αλλοίμονον, ἀλλοίμονον, λιμήν τοῦ "Ἄδου δυσκόλως ἔξιλεούμενε, διατί λοιπόν, διατί μὲ ἔξολοθρεύεις; "Ω (σύ). ὁ δόποιος ἔξαπέλυσες κατ' ἐμοῦ λύπας διὰ τῶν ἀπαισίων εἰδῆσεών σου, ποίαν εἰδῆσιν λέγεις; Φεῦ ἔδωσες τὴν χαριστικὴν βολὴν κατ' ἀνθρώπου, ὁ δόποιος ἥτο (πλέον) νεκρός. Τί λέγεις, παιδί μου; Ποῖος νέος θάνατος (=τίνα νέον μάρον) τῆς γυναικός μου διὰ σφαγῆς γενόμενος (=σφάγιον), δυστυχία μου, δυστυχία μου, λέγεις δτι μὲ περιβάλλει (=ἀμφικεῖσθαί μοι) εὔθυνς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ (υἱοῦ μου) (=ἐπὶ δλέθρῳ).

ΕΞ. Εἶναι δυνατὸν νὰ βλέπῃς· διότι δὲν εἶναι πλέον εἰς τὸ βάθος τοῦ οἴκου.

ΚΡ. 'Αλλοίμονον, ίδοι (=τόδε) βλέπω δ δυστυχής δεύτερον ἄλλο κακόν. Ποία λοιπόν, ποία (κακή) τύχη ἀκόμη μὲ περιμένει; Κρατῶ μὲν εἰς τὰς χειράς μου, δ δυστυχής τὸ πρὸ δλίγου (ἀποθανόν) τέκνον μου, ἄλλον δὲ νεκρὸν ἀντικρύζω ἀπέιαντί μου· φεῦ, φεῦ δυστυχισμένη μητέρα, φεῦ (δυστυχισμένο) παιδί μου!

ΕΞ. Αὕτη ἔδω πλησίον τοῦ βωμοῦ (=βωμία) πέριξ καλῶς ἡκονημένου ξίφους (=περὶ δξυθήκητω ξίφει) παρέλυσε τὰ βλέφαρά της, ὥστε νὰ γίνουν σκοτεινά, ἀφοῦ ἔθρηνησε μὲν γοερῶς τὴν ἔνδοξον μοῖραν τοῦ πρότερον ἀποθανόντος Μεγαρέως, ἀμέσως δὲ κατόπιν (ἀφοῦ ἔθρηνησε τὴν μοῖραν) αὐτοῦ ἔδω, ἐν τέλει δὲ (=λοισθιον δὲ) ἀφοῦ κατηράσθη δυστυχίας κατὰ σοῦ τοῦ παιδοκτόνου.

ΚΡ. Στροφὴ β') Αλλοίμοιον, ἀλλοίμονον, ἐτινάχθην ἐπάνω ἀπὸ τὸν φόβον μου. Διατί δὲν μὲ ἔκτυπησε κανεὶς κατάστηθα [λαταίαν (πληρήνην)] μὲ ἀμφίστομον ξίφος; Δυστυχής ἔγώ, φεῦ, ξχω δὲ συνδεθῆ ἀναποσπάστως μὲ κακότυχον δυστυχίαν.

ΕΞ. (Ορθῶς θρηνεῖς, διότι) κατηγορεῖσον πράγματι (=ἐπεσκήπτον γε) ὑπὸ αὐτῆς ἔδω τῆς ἀποθανούσης ὡς ὑπεύθυνος (=ως αἰτίαν ἔχων) αὐτῶν καὶ ἔκεινων τῶν θανάτων.

ΚΡ. Καὶ μὲ ποῖον λοιπὸν τρόπον φονεύσασα τὸν ἔσαυτόν της ἀπηλάγη ἀπὸ τὴν ζωήν;

ΕΞ. Κτυπήσασα κάτω ἀπὸ τὸ ἥπαρ μὲ τὸ ἰδιο τῆς τὸ χέρι τὸν ἔσαυτόν της, μόλις (=δπως) ἔμαθεν σύτην τὴν συμφορὰν τοῦ παιδιοῦ της, τὴν δόποιαν ἔθρηνησε μὲ δξείας φωνάς (=δξυνώκυτον).

ΚΡ. 'Αλλοίμονό μου! ή εὐθύνη δι' αὐτὰ ἔδω (=τάδε) οὐδέποτε θὰ μεταβιβασθῇ (=οὐχ' ἀρμόσσει) ἀπὸ ἐμὲ (=ἔξ αἰτίας ἐμᾶς) εἰς (κάποιον) ἔλλον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Διότι ἔγώ, ἔγώ σὲ ἐφόνευσα (=κάνον), δ δυστυχισμένος (=μέλεος), ἔγώ (τὸ) λέγω (=φαμ') ἀληθινά (=ἔτυμον). "Αχ! ἀκόλουθοι, ἀπομακρύνατε με, δόηγήσατε, δσον τὸν δυνατὸν ταχύτερον, ἐμὲ δόποιος δὲν ὑπάρχω περισσότερον ἀπὸ ἐν μηδενικόν.

ΧΟ. 'Ωφέλιμα συμβουλεύεις, ἀν (ύπάρχῃ) καμμιὰ ὠφέλεια ἐν μέσῳ τῶν συμφορῶν διότι αἱ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν συμφοραὶ (=τὰν ποσὶν

κακά) (καθιστανται) ἔλαφρόταται [=κράτιστά (ἐστι)], (ὅταν εἰναι) συντομώταται [=βράχιστα (όντα)].

ΚΡ. 'Αντιστροφή β') "Ἄς ἔλθη, ἄς ἔλθη, ἄς φανερωθῆ ἡ ἔσχάτη ἀπὸ τὰς μοίρας μου (=ὑπατος τῶν ἐμῶν μόρων) φέρων εἰς ἐμέ λίσταν ποθητῶς (=κάλλιστα) τὴν τελευταίαν ἡμέραν (τῆς ζωῆς μου)" ἄς ἔλθη ἄς ἔλθη διὰ νὰ μὴ τῷ πλέον ἄλλην ἡμέραν.

ΧΟ. Αὐτά ἀνήκουν εἰς τὸ μέλλον· (ἥδη) ἔχομεν ἡθικὴν ὑποχρέωσιν (=χρή) νὰ ἐνεργῶμεν κάτι ἐκ τούτων, διὰ ἀπαιτεῖ ἡ παροῦσα περίστασις (=τῶν προκειμένων) διότι περὶ αὐτῶν φροντίζουν, δοσι ἔχουν ἡθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ φροντίζουν.

ΚΡ. 'Αλλ' (έγώ) συγκεφαλαιώσας ηύχηθην περὶ αὐτῶν, τὰ δποῖα τούλαχιστον (=μὲν) ἐπιθυμῶ.

ΧΟ. Μὴ λοιπὸν κάμνης καμμίαν (ἄλλην) εύχην· διότι οἱ θνητοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφύγουν τὴν πεπρωμένην συμφοράν.

ΚΡ. Μπορεῖτε νὰ ἀπομακρύνετε (πλέον) τὸν ὄχρηστον ἄνθρωπον, δ ὅποῖος, δ παιδί μου, καὶ σὲ ἀκουσίως ἐφόνευσα καὶ σὲ ἔξ ἄλλου αὐτὴν ἐδῶ, ἀλλοίμονον δυστυχής, καὶ δὲν γνωρίζω (=ἔχω) πρὸς ποῖον ἐκ τῶν δύο νὰ ρίψω τὰ βλέμματά μου, ποῦν ἵδη στηριχθῶ· διότι δλσ, δσα ἐκράτουν εἰς τὰς χειράς μου (=τὰν χεροῖν), ἔκλιναν καὶ ἔπεσαν [=λέχοιά (ἐστι)], ἀφ' ἑτέρου δὲ (=τὰ δὲ) ἐπέπεσε (=εἰσήλατο) κατὰ τῆς κεφαλῆς μου (=ἐπὶ κρατί μοι) δυσβάστακτος μοίρα.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ—ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. *ἰῶ—αἰαῖ—οἴμοι—ῶμοι:* σχετλιαστικά ἐπιφωνήματα. φρένες δύσφρονες (δχι δξύμωρον σχῆμα)=δφρων νοῦς (ἡ γεν. ύποκ.), στερεὰ ἀντὶ στερεῶν (φρενῶν): ὑπαλλαγή=πείσμονος (νοῦ). θανατεῖς=θανατηφόρος. ιτανόντας—θανόντας παρήχησις. ἐμψυλίους (ἐν+ψῦλον)=τοῦ αὐτοῦ φύλου, συγγενεῖς. ἄνολβα (=ἀτυχῆ). ἐμῶν βουλευμάτων (ύπαλλαγή) ἀντὶ ἄνολβα ἐμὰ βουλεύματα. νέος μόρος=καινοφανῆς θάνατος, διότι ἐγένετο ἔξ οἰτιάς τοῦ πατρός. ἐμαῖς δυσβουλίαις δοτ. τῆς αἰτ. ὡς ἐπιφών. ἀπελύθης ἐνν. τοῦ ζῆν=ἀπέθανες. ἔχω μαθὼν=μεμάθηκα ἐνν. τὴν δίκην δψέ. λακπάτητος=δ διὰ τοῦ ποδὸς πατηθείς (λάξ+πατέω) πρβλ. πνὲ—λάξ. πόγοι δύσπονοι=πόνοι ἀνυπόφοροι· τὸ ἐπίθ. ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ ούσ.

1272—75 συντ. σειρ. θεός (ύποκ.) τότε ἄρα ἔχων με (ἀντικ.) ἐπαισθεν μέγα βάρος (σύστ. ἀντικ. εἰς τὸ ἐπαισθεν) ἐν ἐμῷ κάρᾳ, ἐν+εσεισ (τμῆσις) δὲ ἀγοῖαις δδοῖς, οἴμοι ἀντρέπων (ἀποκοπή)=ἀνατρέπων καράν λακπάτητον (προλιγπτ. κατηγ.). ἐπαισθεν—εσεισ παρήχησις.

1277—9. συντ. σειρ. ὡς δέσποτα, ἔσικας ἥκειν ὡς (όμοιωμ.) ἔχων τε καὶ κεκτημένος (κακά). τὰ μὲν τάδε (ἐπιμερ.) φέρων πρὸς κειῶν, τὰ δὲ (ἐπιμερ.) ἐν δόμοις καὶ τάχα δψευσθαι (ἀντὶ δψόμενος). 1280. κάκιον ἡ κακὸν ἔτι; φράσις παροιμιώδης λεγομένη ἐπὶ μεγίστης δυστυχίας=ἡ =ἄρα γε (ἔστι τι) κάκιον κατηγ. ἔτι κακῶν (γεν. συγκρ.); παμμήτωρ=ἡ καθ' δλα μήτηρ, ἡ φιλοστοργοτάτη μήτηρ, ἀληθινὴ μητέρα. νεοτόμοιοι δοτ. δργαν. δυσκάθαρτος=ό δυσκόλως ἔξιλεούμενος. λιμὴν Ἄδον μεταφορά. 'Εκεὶ εύρισκουν τὴν γαλήνην μετὰ τὰς τρικυμίας τῆς ζωῆς.

δλέκω ('Ομηρ.) ἀντὶ δλλυμι. θροέω -ῶ (θροῦς)=παράγω θόρυβον. ἐπεξειργάσω μ. ἀρ. α'. φῆς δριστ. τίνα σφάγιον νέον γυναικεῖον=ποιά σφαγή νέας γυναικός. ἐπ' δλέθρῳ ἐμπρ. διορ. τοῦ χρόνου (=μετά τὸν θάνατον τοῦ παιδιοῦ μου). μόδον ἀντικ. τοῦ λέγεις καὶ ὑποκ. τοῦ ἀμφικεῖσθαι. ἔναντα ἐπίρρ.=ἔναντι, ἀπέναντι. βωμία (κατηγ.)=κοντά εἰς τὸν βωμόν. δέξυθητον ξίφος=ξίφος καλῶς ἀκονισμένον (δέξν+θήγω). λύει βλέφαρα κελαινά προλ. κατηγ. (κατά τὴν 'Ομηρ. ἔκφρασιν: λύει γυῖα ἡ γούνατα) κωκήσασα χρον. μετ. τὸ λάχος (λαγχάνω)=ό κλῆρος, ἡ μοῖρα, ὁ θάνατος. λοίσθιον ἐπιρρηματικῶς=έν τέλει. πράξεις ἀντικ. τοῦ ἔξυμνῶ=καταρρώμαι. ἀνέπτταν ἀρ. β' τοῦ ἀναπτέτομαι. φόβῳ ἀναγκ. αἴτ. ἀνταῖος, -α, -ον=ό κατ' εὐθείαν. ξίφει δοτ. δργαν. τί μὲ οὐκ ἔπαισε τις ἀνταίαν; (ἐνν. πληγήν). ἡ δύα (δωρ.)=ή δυστυχία, ἀθλιότης. συγκέκριμαι παθ. παρακ. τοῦ συγκεράννυμι.

1312—13 συντ. σειρ. ἐπεσκήπτον πρόδες τῆς θανούσης τῆσδε (ποιητ. αἴτ.). ὡς αἰτίαν ἔχων (=δτι εἰσαι ὑπεύθυνος) τῶνδε κάκείνων μόδων (=τοῦ θανάτου καὶ τούτου, τοῦ Αἴμονος, καὶ ἔκεινου, τοῦ Μεγαρέως). δπως χρον.=μόλις, δτε. δέκυνωκυτος=ό ἔχων ἀνάγκην δέξος θρήνου.

1317—18. συντ. σειρ. τάδε (ὑποκ.) οὐχ ἀδμόσει (άττ. σύντ.) ποτὲ ἐξ ἐμῆς αἰτίας ἐπ' ἄλλον βροτῶν. ἔκαγον ἀρ. β' τοῦ ρ. καίνω=φονεύω. μέλεος=δυστυχής. φάμι=φαμί=φημι. ἔτυμον ἐπιρρηματικῶς =ἀληθινά. ὅτι τάχος=τάχιστα. ἡ μηδένα β' ρ. συγκρ. βράχιστα... κακά.

Συντ. σειρά: τὰ ἐν ποσὶ γάρ κακά (ἐνν. δητα μετ. ὑποθ.) βράχιστα (κατηγ.), κράτιστά (ἐστι) ἡ σύντ. προσωπ. ἀντὶ κράτιστον· ίδε τὴν παρήχησιν. ίτω προστ. τοῦ ἐρχοματικού.

1330—33 συντ. σειρ. φανήτω δ ὑπατος (ὑποκ.) μόδων (γεν. διαιρ.) ἐμῶν ἄγων κάλλιστα ἐμοὶ τερψίαν ἡμέραν (=τὴν ἡμέραν τοῦ τέρματος τῆς ζωῆς μου). δπως μηκέτι εἰσίδω ἀμαρ (=ἡμαρ=ἡμέραν) ἄλλο. μέλει γάρ... μέλειν.

συντ. σειρ. μέλει (ἀπρ.) γάρ τῶνδε (ἀντικ.) (ἐκείνοις), δτοιοι (=οἰστοι) χοὴ μέλειν. συγκατηνεύσαμην ἀρ. τοῦ συγκατεύχομαι. ννυ=λοιπόν. ὡς αἰτιολ. κατέτανον ἀρ. β' τοῦ κατακτείγω. πᾶ (δωρ.=πῆ=ποῦ;) κλιθῶ πλαγ. ἐρ. πρότ. λέχριος=λοιδός, πλάγιος, ἀντίθετον τοῦ ὀρθός. πεπτωκῶς (κατηγ.). λέχρια τὰ ἐν χεροῖν δηλ. τέκνον καὶ σύζυγος. δυσκομιστος=ἀνυπόφορος (κατηγ.), ἐπὶ κρατὶ (κάρα, κάρη)=έπὶ κεφαλῇ. εἰσήγλατο μέσο. ἀρ. τοῦ εἰσάλλομαι=δι' ἄλματος ἐπιπίτω, εἰσπηδῶ, εἰσορμῶ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ.—ἐν ἐμῷ κάρᾳ θεδες τότε... ἔπαισεν. 'Ο Κρέων τὴν κακούβουλίαν του ἀποδίδει εἰς θεόν τινα. Τοῦτο δὲν ἦτο ἀσύνηθες κατά τοὺς ἡρωικούς χρόνους.

1271. Παμμήτωρ τοῦδε νεκροῦ διάς τοῦ παμμήτωρ δ ποιητής δηλοῖ τὴν μεγάλην στοργὴν τῆς μητρὸς μὴ δυνηθείσης νὰ ὑπομείνῃ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ.

δυσκάθαρτος λιμὴν "Ἄδου δυσεξιλέωτος λέγεται ο 'Ἄδης, διότι δὲν ἡρκέσθη εἰς τὴν μεταμέλειαν τοῦ Κρέοντος, ἀλλ' ἀπήτησε δύο

εισέτι θύματα, τὸ τέκνον καὶ τὴν σύζυγον. δρᾶν πάρεστιν τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡνοίχθη ἡ μέση πύλη τῶν ἀνακτόρων καὶ ἐνεφανίσθη ὁ νεκρὸς τῆς Εὐρυδίκης δι' ἔκκυλήματος (εἰδικὸν μηχάνημα).

1326—27. Ὁ Χορός θεωρεῖ ἐπωφελές διὸ τὸν Κρέοντα ν' ἀπομακρυνθῆ τάχιστα, ἵνα μὴ βλέπῃ τοὺς νεκρούς. ὑπατος μόδων ἐκάστη τη συμφορὰ ἥτο διὰ τὸν Κρέοντα καὶ ἔνας θάνατος. Τώρα ἐπικαλεῖται τὸν ὑπατος μόδον, τὴν δριστικὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου του. δοτοις χρὴ μέλειν δηλ. εἰς τοὺς θεούς, διότι αὐτοὶ καθορίζουν τὰ τοῦ θανάτου τῶν ἀνθρώπων.

1336. Οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγὴ πεπρωμένης συμφορᾶς" πρβλ. τὸ πεπρωμένον φυγεῖν ἀδύνατον. Γενική ἀντίληψις τοῦ λαοῦ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος διατηρουμένη καὶ σήμερον παρὰ τῷ λαῷ. πᾶς καὶ θῶ μὲ τὸν θάνατον τοῦ Αἴμανος καὶ τῆς Εύρυδίκης ὁ Κρέων μένει ἄνευ στηρίγματος εἰς τὸν κόσμον.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ 59. «κάκιον ἢ κακῶν ἔτι;»

60. «βοάχιστα γὰρ κράτιστα τὰ ἐν ποσὶν κακά».

61. «οὐκ ἔστι θνητοῖς ἀπαλλαγὴ πεπρωμένης συμφορᾶς».

ΝΟΗΜΑ. Ἐνῷ ὁ Κρέων γοερῶς θρηνεῖ τὸν νεκρὸν υἱὸν ἀποδίδων τὴν κακοβουλίαν του, ἔξ ής ὁ θάνατος ἐκείνου προηλθεν, εἰς τὴν δυσμενή ἐπήρειάν θεοῦ τινος, ὁ ἄγγελος ἐξερχόμενος τῶν ἀνακτόρων ἀγέλλει εἰς τὸν θρηνοῦντα βασιλέα τὴν αὐτοκτονίαν τῆς συζύγου του, ήτις καὶ κατηράσθη τὸν Κρέοντα ὡς ὑπερθυνον τοῦ θανάτου τῶν υἱῶν της. Ὁ Κρέων πλέον, ἀληθὲς ἀνθρώποις φάραος, θρηνῶν τὴν ἐρήμωσιν τοῦ οἴκου του ἐπικαλεῖται ὡς λυτρωτὴν τὸν θάνατον. Ἐν τέλει, τῇ συμβουλῇ τοῦ χοροῦ, οἱ ἀκόλουθοι του τὸν εἰσάγοντες εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἵνα μὴ βλέπῃ τὸ τραγικὸν τῶν νεκρῶν θέαμα.

ε' στίχ. 1347+1352 (Τελευταῖοι λόγοι τοῦ Χοροῦ ἔξερχομένου ἐκ τῆς δρυκήστρας)

ΧΟ. 'Η φρόνησις είναι πρώτιστον (=πολλῷ περῶτον) (στοιχεῖον) τῆς εὐδαίμονίας. "Οσον ἀφορᾶ δέ εἰς τὰς σχέσεις μας τούλαχιστον πρὸς τοὺς θεούς ἔχομεν ἡθικὸν χρέος (=χρῆ) νὰ μη ἀσεβῶμεν καθ' ὀλοκληρίαν. Αἱ κομπορρήμασύναι δημοσιεύουσιν τῶν ὑπερηφάνων, ἀφοῦ πληρώσουν βαρείας ποινάς, μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου (=γῆρα) συνήθωσι διδάσκουν (=ξεδίδαξαν) τὴν δρθιοφροσύνην.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

πολλῷ προσδιορίζει τὸ πρῶτον (κατηγ.)=πρώτιστον, τὸ φρονεῖν=ή φρόνησις (ύποκ. τοῦ ὑπάρχει). εὐδαιμονίας γεν, διαιρ. τὰ ἐς θεοὺς ἔμπροθ, διορ. ἀναφορᾶς. μηδὲν οὔστ. ἀντικ. ἀσεπτῶ=ἀσεβῶ. μεγάλοι λόγοι=μεγαλαυχίσι (ύποκ. τοῦ ἐδίδαξαν). πληγὰς ἀντικ. τοῦ ἀποτείσαντες. ὑπέρανχος=ὑπερήφανος (ή γεν, ύποκ.) γῆρα (μεταφορά)=με τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ἀργά. ἐδίδαξαν γνωμ. ἀρό.=συνήθως διδάσκουν· ώς ἀντικ. : τοὺς ὑπερανύχους. Διὰ τὸν ἀρχαῖον "Ἐλληνας ἡ φρόνησις, ἡ ὁρθὴ σκέψις ἀπετέλει τὴν βασικὴν προϋπόθεσιν τῆς εὐτυχίας. Εἴνιον πράττω ἔλεγον τὸ εὐτυχῶ. Ἀλλὰ τὸ εὖ πράττειν προϋποθέτει τὸ: εὖ βουλεύεσθαι.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ. 62. «τὸ φρονεῖν πολλῷ πρῶτον εὐδαιμονίας ὑπάρχει». 63. χρὴ δὲ τὰ γ' εἰς θεοὺς μηδὲν ἀσεπτεῖν» καὶ 64. «μεγάλοι λόγοι τῶν ὑπερανύχων μεγάλας πληγὰς ἀποτείσαντες γῆρα τὸ φρονεῖν ἐδίδαξαν».

ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ—ΚΑΘΑΡΣΙΣ ἄγγελος τύπος λαϊκός, παρόμοιος πρὸς τὸν φύλακα. Ἐχει πλήρη ουνείδησιν διτι κομίζει βαρείας εἰδήσεις. Διὰ τοῦτο δὲν βιάζεται νὰ τὰς ἀνακοινώσῃ. "Ἄς περιμένουν! Οὕτω τὸ ἐνδιαφέρον τῶν θεατῶν κορυφοῦται. Αὐτός θὰ ἔκθεσῃ πρῶτον τὴν φιλοσοφικὴν βιοθεωρίαν του! Είναι ὀπαδός τοῦ Ἐπικούρου! "Ψύστον τῆς ζωῆς ἀγαθὸν είναι ή ἡ δονή! Τὰ ἄλλα—πλοῦτον—ἀξιώματα—δόξαν—«οὐνδὲ ἀντὶ καπνοῦ σκιᾶς πρίσαιτο ἀν!» Ομιλεῖ μὲ στόμφον καὶ ἀξιωματικῶς. Καὶ κατὰ τοῦτο λαρύνει κάπως τῶν θεατῶν τὴν ψυχήν. Ἔνω εἰς τὸν ἀδημονοῦντα Χορὸν δὲν βιάζεται ν' ἀνακοινώσῃ τὰς εἰδήσεις του, ἀντιθέτεις εἰς τὴν δυστυχῆ βασιλισσαν—μητέρα—έκχύνει κρουνηδόν τὰς φοβεράς εἰδήσεις καὶ περιγράφει μὲ ὥμδην ρεαλισμὸν τὰ τραγικά συμβάντα. Τοῦτο δεικνύει πόση ἀγροικότης τὸν χαρακτηρίζει.

Ἐύρυδίκη: Είναι ή πονεμένη ἡδη ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ πρώτου υἱοῦ της Μεγαρέως μητέρα. Δέν είγαι, ως ή ίδια λέγει, «ἄπειρος κακῶν». Ἀκούει ἄφωνος τὴν νέαν καὶ τελευταίαν συμφοράν, ποὺ τὴν ἔπληξε, καὶ ἀφωνος εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα. "Ἐχει λάβει τὴν ἀπόφασίν της. Ἡ φιλόστορογος μήτηρ, «ἡ παμμήτωρ τοῦνδε νεκροῦ», δέν δύναται νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν νέαν συμφοράν. Θέτει τέρμα εἰς τὴν ἀθλίαν ζωὴν της. Πόσην ἀξιοπρέπειαν δεικνύει ἐμπρός εἰς τοὺς πολίτας! Οὕτε ἔνας λόγος οὕτε ἔνας στεναγμός! Βουβός είναι ὁ πόνος της. Τὰ μεγάλα αἰσθήματα είναι οιωπηλά. Καὶ δι' αὐτὸν τόσον συμπαθής! Ὡς Εύρυδίκη δέν ἀποτελεῖ ὀργανικὸν μέλος τῆς τραγικῆς πράξεως. Ὁ ποιητὴς τὴν ἐμφανίζει ν' ἀκούσῃ τὴν εἰδήσην τοῦ θανάτου τοῦ Αἴμονος καὶ ν' αὐτοκτονήσῃ. διὰ νὰ συντριβῇ ἔτι περισσότερον δι Κρέων, διὰ νὰ τιμωρηθῇ ἐκεῖνος, ἀπομένων πανέρημος.

Αἴμων: δό ποιητής διά τῆς περιγραφῆς τοῦ ἀγγέλου, τῆς σχετικῆς μὲ τὸν θάνατον τοῦ Αἴμονος ὁλοκληρώνει τὴν εἰκόνα τοῦ νέου, κυρίως ὁλοκληρώνει τὴν εἰκόνα τοῦ ἔρωτικοῦ πάθους. 'Ο Αἴμων πτύει τὸν πατέρα καὶ ὅμοι νὰ τὸν φονεύσῃ. Εἶναι λοιπὸν ὁ νέος αὐτὸς τόσον ἀσεβῆς καὶ τόσον μιαρός; Κάθε ἄλλο! Εἶναι ἀπλῶς ὁ παραφόρως ἀγαπῶν, ὁ ὄποιος βλέπει τὴν μνηστήν νεκράν καὶ τὸν ἀδικον αἴτιον τοῦ θανάτου παρόντα. Κυριαρχεῖται πλήρως ὑπὸ τοῦ θεοῦ "Ἐρωτος, διὰ τὸν ὄποιος ὁ Χορός (στ. 790) εἶχεν εἶπει: «ὅ δ' ἔχων μέμηνεν». Ἐν μανίᾳ ὁ Αἴμων διατελεῖ. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ὁψίστης πρᾶς τὸν πατέρα ἀσεβείας δὲν γίνεται εἰς τοὺς θεατὰς ἀσύμπτωτος.

Ο ΚΡΕΩΝ—Η ΚΑΘΑΡΣΙΣ

'Ἐν τῇ ἔξοδῳ, δηλ., ἐν τῇ λύσει τῆς τραγῳδίας, ὁ πρὶν ἀλαζῶν, ὁ κοῦφος, ὁ κακύποπτος, ὁ πείσμων, ὁ ὑβριστής τύραννος, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ὄλικῆς δυνάμεως, ὁ ἀσεβῆσας καὶ πρὸς θεούς καὶ ὁ ἀδικήσας ἀνθρώπους, ὑφίσταται τὴν δικαίαν τιμωρίαν. **Ἡ υἱεις** ἐγέννησε τὴν **Νέμεσιν**. Ράκος σωματικὸν καὶ ψυχικὸν ἐπικαλεῖται ὡς μόνον λυτρωτὴν του τὸν θάνατον. Οὕτω ἐπέρχεται **ἡ κάθαρσις**. Ἡ ψυχὴ τοῦ θεατοῦ, τὴν ὄποιαν συνετάραττον τὰ βίαια πάθη τὰ ἐκ τῆς ἔξελίξεως τῆς τραγικῆς πράξεως γεννηθέντα—ἀγονάκτησις, μῖσος, βδελυγμία διὰ τὸν Κρέοντα, θαυμασμὸς διὰ τὴν Ἀντιγόνην, φόβος διὰ τὴν τύχην αὐτῆς καὶ τοῦ Αἴμονος, πόνος βαρύς—ήδη διὰ τῆς τιμωρίας τοῦ ὑπευθύνου, τοῦ προκαλέσαντος τὸ κακόν, ἀνακουφίζεται καὶ ἡρεμεῖ, **καθαίρεται**. Τὸ κακόν καὶ τὸ ἀδικον δέν ἐθριάμβευσαν. Ἡ ήθικὴ τάξις ἀποκατεστάθη.

ΝΟΗΜΑ. 'Ο Χορὸς ἔξερχόμενος τῆς ὀρχήστρας τονίζει ὅτι τὸ πάθημα τοῦ Κρέοντος ἀποδεικνύει ὅτι βάσις τῆς εύτυχίας εἶναι ἡ εὐθουλία, ἡ πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς θείους νόμους εὐσέβεια καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Οἱ ἔξι ἀναπαιστικοὶ τοῦ χοροῦ στίχοι τῆς ἔξοδου, ἀποτελοῦντες **«κανόνα βίου»**, καλὸν εἶναι νὰ ἀπομνημονευθοῦν ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ,

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΑ

1. Ἀναγνωστικὸν ἀρχ. Ἑλλ. γλώσσης (Γ. Ζούκη) Γ' καὶ Δ' Τάξ.
2. Ἐκλογαὶ ἔξ ἀρχαίων Ἑλλ. συγγραφέων . . . (Γ' »)
3. Ξενοφῶντος Κύρου ἀναβάσεως ἐκλογαὶ . . (Δ' »)
4. Ξενοφῶντος Ἑλληνικῶν Βιβλία Γ' καὶ Δ'. (Δ' »)
5. Ἀρριανοῦ ἀνάβασις Ἀλεξανδρου Βιβλ. Α' . (Ε' »)
6. Λυσίου δὲ ὑπὲρ Ἀδυνάτου λόγος . . . (Ε' »)
7. Ἰσοροάτους Λόγοι πρὸς Δημόνικον καὶ
Νικοκλέα (Ε' »)
8. Λατινικὸν ἀναγνωσματάριον (Ε' »)
9. Δημοσθένους Α' Ὁλυνθιακὸς (ΣΤ' »)
10. Λυκούργου κατὰ Λεωκράτους καὶ Ἰσοροά-
τους Ἐπιστολαὶ πρὸς Φίλιππον (ΣΤ' »)
11. Θουκυδίδου Πλαταιϊκὰ (ΣΤ' »)
12. Ὁμήρου Ὁδυσσείας Α' Ραψῳδία (ΣΤ' »)
13. Κορνηλίου Νέπωτος Hannibal (ΣΤ' »)
14. Καίσαρος *de bello civili* (ΣΤ' »)
15. Πλάτωνος Κρίτων (Ζ' »)
16. Θουκυδίδου Δημηγορία Πλαταιέων (Ζ' »)
17. Εὐριπίδου Ἰφιγένεια ἡ ἐν Ταύροις (Ζ' »)
18. Ὁμήρου Ἰλιάδος ἐκλογαὶ Α' καὶ Γ' δαψῳδ. (Ζ' »)
19. Κικέρωνος δὲ Γ' κατὰ Κατιλίνα λόγος. (Ζ' »)
20. Ὁβιδίου μεταμορφ. *Rhaethon—Niobe* . (Ζ' »)
21. Σοφοκλέους Ἀντιγόνη (Η' »)
22. Θουκυδίδου δὲ Περικλέους Ἐπιτάφιος . . . (Η' »)
23. Πλάτωνος Φαιδὼν (Η' »)
24. Πλάτωνος Πρωταγόρας (Η' »)
25. Ὁμήρου Ἰλιάδος ἐκλογαὶ Ζ' καὶ Ι' δαψῳδ. (Η' »)
26. Βιργιλίου Αἰνειάδος ἐκλογαὶ Α' Βιβλ. . . (Η' »)
27. *Somnium Scipionis* (Η' »)
28. Ορατίου Ωδαί (Η' »)